SCRIPTORUM
LUSATICORUM
TOMUS QUARTUS ET ULTIMUS

EXHIBENS

NONNULLOS SCRIPTORES,
QUI HISTORIAM LUSATICAM NON
QUIDEM EX INSTITUTO TRACTARUNT, INTERIM
LUSATIÆ RES ATTIGERUNT, IMPERANTIUM VITAS ET REGIONIS VICINARUMQUE DITIONUM FINES DESCRIPSERUNT ATQUE EGREGIE
ILLUSTRARUNT.

ACCEDUNT

DIPLOMATA ET DOCUMENTA, QUÆ
HISTORIÆ UTRIUSQUE LUSATIÆ
INSERVIUNT.

CHRONICON MONTIS-SERENI

SIVE

LAUTERBERGENSE,

ANTE CCCCXL ANNOS COLLECTUM,
& jamdudum a

CLARISSIMIS VIRIS

MARQUARDO FREHERO

atque

HENRICO MEIBOMIO

promissum;

nunc demum

Una cum veterum Misniæ Marchionum in eodem monumento æri inciso, aliorumque Monasteriorum Chronicis vetustis ac fundationibus, ex Codd. MStis

Editum

TABULISQUE GENEALOGICIS ILLUSTRATUM;

A

JOACHIMO JOHANNE MADERO.

Sallustius Jugurthino.

SÆpe audivi ego, Q. Maximum, P. Scipionem, præterea civitatis nostræ præclaros viros, solitos ita dicere: Cum majorum imagines intuerentur, vehementissime sibi animum ad Virtutem accendi. Scilicet non ceram illam, neque figuram, tantam vim in se habere: sed memoria rerum gestarum eam flammam egregiis viris in pectore crescere: neque prius sedari, quam virtus eorum famam atque gloriam adæquaverit.

JOACHIMUS JOHAN. MADERUS
BENEVOLO LECTORI
S. P. D.

TAndem aliquando in lucem profero jam ultra sexaginta annos promissum literato (*a*) orbi LAUTERBERGENSE, sive MONTIS SERENI, illustris quondam Magdeburgensis dioeceseos Monasterii, vulgo **Petersberg** appellati, Chronicon, a Nobilissimo Viro MARQUARDO FREHERO, Consiliario quondam Archi-Palatino, antiquiorum ac rariorum Germaniæ Historicorum vindice celeberrimo, nescio unde, erutum, atque V. Cl. HENRICO MEIBOMIO in vicina Serenissimorum Ducum Brunsvicensium & Luneburgensium Academia Germanicæ Antiquitatis assertori æque strenuo, edendum datum: ut in Directorio suo Scriptoribus a se evulgatis præfixo, ipsemet *Freherus* voluit indicare. Exhibet vero Tibi Auctor ejus, coenobii istius monachus, præter integri seculi historiam, ab anno videlicet 1124. ad 1225. cumprimis monasterii sui & adjacentium quorundam primordia quidem sat auspicata, at progressus parum felices; quod, quanto majore studio, juvandæque pietatis proposito sacræ ædes a piis Principibus tum temporis extruerentur, amplisque reditibus adaugerentur, tanto major luxus &

(*a*) Monasterium Lauterbergianum seu *divi Petri* situm non procul ab Hali Saxonica in monte, Fabricius Annal. Misn. lib. 1. pag. 97.

& disciplinæ monasticæ insequeretur corruptela, morumque integritas eo pronius inciperet fatiscere atque collabi. Adeo vero verius est, quod Cyrenensis ille Eremita & Presbyter apud *Sulpitium Severum* ad quendam aurum sibi offerentem dixit; (*a*) *Ecclesiam auro non strui, sed potius destrui!* Primi in Ægypto monachi, unde omnis monasticæ profluxit ratio; (*b*) *non alio fine aut proposito in monasteria congregati, humanæ sese obedientiæ mancipabant, quam ut a turbæ strepitu & seculi curis semoti carnem frenare, mores componere,* ABSTINENTIAQUE, *quæ omnium longe pulcherrima virtus est, sese exercere, atq; hac via seu adminiculo quodam & pædagogio ad ampliorem fructum mysteriorum fidei eluctari contra mundum & Satanam possent; ut re ipsa non aliud cænobia, quam animorum rebus divinis vacantium, & corporum victum labore quærentium, gymnasia quædam ac veluti scholæ fuerint;* verba sunt ea de re differentis Vadiani. (*c*) *Prima apud eos confœderatio est*, inquit B. Hieronymus, (*d*) *obedire majoribus, & quicquid jusserint, facere. Divisi sunt per decurias; ita ut novem hominibus decimus præsit, & rursus decem sub se præpositos centesimus habeat. Manent separati, sed junctis cellulis usq; ad horam nonam, ut institutum est: nemo pergit ad alium, exceptis his Decanis quos diximus, ut si cogitationibus forte quis fluctuat, illius consoletur alloquiis. Post horam nonam in commune concurritur, psalmi resonant, scripturæ recitantur ex more, & completis orationibus, cunctisq; residentibus, medius, quem Patrem vocant, incipit disputare. Quo loquente tantum silentium fit, ut nemo alium respicere, nemo audeat excreare; dicentis laus in fletu est audientium, tacitæ volvuntur per ora lacrymæ, & ne in singultus quidem erumpit dolor. Cum vero de regno Christi & de futura beatitudine, & de gloria cœperit annuntiare ventura; videas cunctos moderato suspirio intra se dicere:* Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam. *Post hæc concilium solvitur, & unaquæq; decuria cum suo parente pergit ad mensas, quibus per singulas hebdomadas vicissim ministrant. Nullus in cibo strepitus est, nemo comedens loquitur. Vivitur pane, leguminibus & oleribus, quæ sale solo condiuntur: vinum tantum senes accipiunt, quibus, ut & parvulis, sæpe fit prandium, ut aliorum fessa sustentetur ætas, aliorum non frangatur incipiens. Dehinc consurgunt pariter, & hymno dicto ad præsepia redeunt; ibi usq; ad vesperam cum suis unusquisq; loquitur & dicit: Vidistis illum & illum? quanta in ipso sit gratia? quantum silentium? quam moderatus incessus? Si infirmum viderint, consolantur: si in Dei amore ferventem, cohortantur ad studium. Et quia nocte, extra orationes publicas, in suo cubili unusquisq; vigilat, circumeunt cellas singulorum, & aure apposita, quid faciant diligenter explorant. Quem tardiorem deprehenderint non increpant, sed dissimulato quod norunt, eum sæpius visitant, & prius incipientes, provocant magis orare quam cogunt. Opus diei statum est, quod Decano redditum, fertur ad Oeconomum, qui & ipse per singulos menses Patri omnium cum magno tremore reddit rationem: a quo etiam cibi, cum facti fuerint, prægustantur: & quia non licet dicere cuiquam, tunicam & sagum, textaq; juncis strata non habeo: ille ita universa moderatur, ut nemo quid postulet, nemo non habeat. Si quis vero cœperit ægrotare, transfertur ad exedram latiorem, & tanto senum ministerio confovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quærat affectum. Dominicis diebus orationi tantum & lectionibus vacant: quod quidem & omni tempore completis opusculis faciunt. Quotidie aliquid de Scripturis discitur. Jejunium totius anni æquale est, excepta Quadragesima, in qua sola conceditur districtius vivere. A Pascha ad Pentecosten cœnæ mutantur in prandia, quo & traditioni Ecclesiasticæ satisfiat, & ventrem cibo non onerent duplicato.* Quibus consimilia adfert B. *Augustinus* lib. de moribus Catholicæ Ecclesiæ, c. XXXI. atque istorum omnium ocularis testis *Johannes Cassianus*; quippe qui (*e*) *monasterii in Bethlehem monachus, quod non longe fuit a speleo, in quo Dominus noster JEsus CHristus ex virgine nasci dignatus est*; ut ipsemet scribit, (*f*) *majorem perfectionis desiderans gratiam, Ægyptum petiit, ac remotissima etiam Thebaidos eremo penetrata,* mores cœnobitarum ibidem accurate inspexit. Atque hic ipse est, qui memorante (*g*) *Gennadio*, a Johanne Chrysostomo *Diaconus ordinatus, apud Massiliam Presbyter duo condidit monasteria, id est, virorum & mulierum:* In quibus quæ oculis hauserat animoque perceperat, dubio procul, sedulo propagavit. Confluxerat vero, ut de reliquis etiam vetustis monachorum collectionibus nonnulla tangam, jam ante Cassiani in illas terras adventum, *Honorato* duce non

(*a*) Dialog. I. num. 2. pag. 517. edit. Lugd. Bat. 1647.
(*b*) De vitæ monasticæ initiis vide Histor. Tripart. lib. I. cap. II. Niceph. Calist. Hist. Eccles. lib. 8. cap. 39.
(*c*) Præfat. in Tractat. de Mon. Tom. 3. Script. Goldasti.
(*d*) Epist. 22. ad Eustochium. Tom. I. p. 183. edit. Paris. ann. 1602.
(*e*) Lib 4. de Instit. Monach. cap. II.
(*f*) Collat. XI. cap. I.
(*g*) pag. 60. edit. Antwerp ann. 1639.

non incelebris eorum coetus (*b*) *qui divisis cellulis Ægyptios patres Gallis intulerunt in Lerina*, ad littus inter Liguriam & Massiliam in Italiæ & Galliæ confinio sita insula, ex qua, tanquam ex equo Trojano, innumeri Ecclesiæ principes, hoc est, Episcopi atque Doctores prodiere; quorum præcipuos illustre quondam memoratæ Juliæ sidus *Georgius Calixtus*, Præfatione ad *Vincentii Lerinensis Commonitorium*, (*i*) recenset; & singulari libro persecutus est *Vincentius Barralis Salernus* (*k*), istius insulæ hoc nostro seculo monachus. Ad hæc etiam dictus jam nobis laudatissimus Hipponensium præsul, adhuc *presbyter monasterium intra Ecclesiam instituit, & cum Dei servis vivere cœpit, secundum modum ac regulam sub sanctis Apostolis institutam; maxime, ut nemo proprium in illa societate haberet, sed eis essent omnia communia, & distribueretur unicuique, prout cuique opus esset*: sicut *Posidonius* Calamensis Episcopus libro de vita & moribus ejusdem refert. (*l*) Ex quo, *innotescente de die in diem sanctorum servorum Dei proposito, continentia & paupertate profunda - magno desiderio poscere & accipere deinceps Episcopos cœpere: - qui & ipsi Domini Ecclesiis propagatus, & monasteria instituerunt, & studio crescente ædificationis verbi Dei, cæteris Ecclesiis promotos fratres ad suscipiendum sacerdotium præstiterunt.* Ne interim sileam *Magnum Basilium*, Cæsareæ Cappadociæ Episcopum, qui jam medio seculo IV. testante Ruffino, (*m*) *Ponti incolas monasteria construere, psalmis, & hymnis & orationibus, docuit vacare, pauperum curam gerere, eisq; habitacula honesta, & quæ ad victum necessaria sunt, præbere, virgines instituere, pudicam castamque vitam omnibus pene desiderabilem facere.* Ex cujus præceptis ac institutis etiamnum pendent, quotquot vel hodie haud exiguo numero supersunt Græcorum monachi: quorum vitam eleganter depingunt *Christoph Angelus*, libello de statu & ritibus Ecclesiæ Græcæ; (*n*) *Metrophanes Critopulus* in Confessione Ecclesiæ Orientalis cap. 19. (*o*) ac *Jacobus Goarus*, notis ad Græcorum Euchologion, pag. 120. (*p*)

Sane perbeato huic Patri tribuitur, quod dispersos tum temporis in Oriente monachos cœperit in coetus congregare, certisque legibus devincire, sicut integro seculo post, sub finem videlicet quinti & initium sexti *B. Benedictum* in Occidente fecisse constat: ut ita reliquis quasi congregationibus monasticis fere posthabitis, illorum cumprimis regulæ atque instituta, illius quidem in Orientali, hujus in Occidentali Ecclesia inceperint prævalere. Regnavit ea tempestate Justinianus Imperator, is *qui legum multiplicitatem*, ut cum *Gotefrido Viterbiensi* (q) loquar, *abbreviavit*, quando Benedictus (cum (r) *in loco, qui Sublacus dicitur, & ab urbe Roma quadraginta millibus abest*, prius *sibi pœnitentiæ locum delegisset, ubi vigiliis ac jejuniis se macerans Deo ministraret*,) *in castro Cassino quod Harum*, juxta Paulum Diaconum, (ſ) *appellatur, magna vitæ meritis & Apostolicis virtutibus effulsit*. Regulam vero ejus *sermone luculentam, discretione præcipuam*, ut *Gregorii Magni* verbis eam *Otto Frisingensis* (t) commendat (quam *se descripsisse*, ait, (u) *ut hanc observantes in monasteriis discant aliquatenus vel honestatem morum, aut initium conversationis tenere: cæterum posse eos, qui ad perfectionem conversationis festinant, per doctrinas SS. Patrum, & per instituta eorum ad celsitudinem perfectionis venire; cum sermo divinus & auctoritas Veteris ac Novi Testamenti rectissima sit norma vitæ humanæ*) idem is Papa Gregorius ad Pontificatum anno Christi 590. evectus, atque jam monachus, *& conversatione sua & auctoritate* (x) adeo probavit, ut juxta illius institutum quam plurima in Italia primum (unde *Platina* (y) eum *vitæ monasticæ rationem Italis dedisse* ait) & post in regionibus contiguis fundarentur monasteria; ex quo eundem ipsum doctissimus *Tritheimius* (z) *institutorem & principem Occidentalium monachorum* non dubitavit denominare. Imo vivente adhuc Benedicto, *splendore sancti-*

(*b*) Eucherius lib. de laude eremi. pag. 79. edit. Lugd. 1613.
(*i*) pag. 21 & seqq. edit. Helmst. 1655.
(*k*) Chronologia S.S. istius insulæ, Edit. Lugd. 1613.
(*l*) Tom. 1. Operum August. pag. 862.
(*m*) Lib. 2. Hist. Eccles. cap. 9.
(*n*) Cap. 27 & seqq.
(*o*) Edit. Helmstad. 1661.
(*p*) Edit. Paris. ann. 1647.
(*q*) pag. 448. edit. Francof. 1584.
(*r*) Joh. Gobellinus Comment. Pii II. lib. 6. pag. 167.
(*ſ*) Lib. 1. de gest. Longobard. cap. 26. Regino Chron. lib. 1. ad ann. 470.
(*t*) Lib. 5. cap 4.
(*u*) Citantur hæc Benedicti verba in Apolog. Henrici IV. pag. 233. edit. Francof. 1624.
(*x*) Paulus Langius Chron. Citiz. p. 765.
(*y*) In Johanne I. pag. 67. edit Colon. 1626.
(*z*) Lib. de Script. Eccles. p. 49. edit. Paris. 1512.

sanctitatis ejus etiam remotas provincias longe lateque penetrante, prout Hugo Floriacensis (a) scriptum reliquit, *venerabilis Bertigrannus Cenomanensis Episcopus legatos ad eum direxit, multis exorans precibus, ut illi perfectos dirigeret monachos, per quos lucerna disciplinæ monasticæ universæ innotesceret Galliæ. Cui pater Benedictus suum sanctum destinavit discipulum Maurum cum quatuor fratribus, quem ipse in omni religione & sanctitate educaverat atque nutrierat.* Licet non omnes quis monasticen isto ævo excolerent, ita statim in unius jurarint verba magistri, ut ex ejus sibi vivendum duxerint præscripto, sed nonnunquam ex multorum collegerint præceptis, quæ monasteriis suis crederent salutaria: id quod de *Aredio* Abbate Lemovicino scribit priori fere æqualis *Gregorius Turonensis*, (b) cujus instinctu *genetrix ipsius Pelagia cœnobium fundavit, in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilii, & reliquorum Abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrabantur regulæ.* Certe in Franciæ Synodo DCCXLII. sub Zacharia Papa, per Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum, jubente Carolomanno, congregata, qui præcedente anno (c) *sub obtentu Majordomatus, una cum Pipino fratre totius regni susceperat curam,* inter alia demum legitur constitutum: (d) *Ut monachi & ancillæ Dei monasteriales juxta regulam S. Benedicti ordinate vivere studeant, & vitam propriam gubernare, secundum prædicti patris ordinationem non negligant.* In alia etiam hujus anni synodo ejusdem jussu *ad Liptinas* habita, (e) *Abbates & monachi receperunt regulam S. Patris Benedicti ad restaurandam normam regularis vitæ*: ut ita publica auctoritate, tam civili quam Ecclesiastica, tunc monastica ejus statuta sint introducta. Quod de Carolomanno ut Principe religioso non mirum, quippe qui ipsemet quarto anno post, (f) *dimissa seculari gloria habitum mutavit, & in monte Soracte aliquamdiu commoratus hoc loco dimisso ad monasterium S. Benedicti juxta Casinum castrum constitutum Deo serviturus venit, ibique monachi habitum suscepit.* Bonifacius vero prædictus, *Romanæ Ecclesiæ in Franciam Legatus, prædicatione sua multos etiam Thuringorum, Hessorum, Austrasiorum & Bajoariorum populos ad fidem rectam convertit, & monasteria utriusque sexus instituit Germaniæ, quæ ceremoniis Benedicti initiavit*, ut præter *Aventinum* (g) memoriæ prodidit *Marianus Scotus.* (h) Quæ ipsa in tantam deinceps crevere multitudinem, ut *numerum triginta septem millium (absque Præposituris & sanctimonialium monasteriis, quæ numerum quindecim millium excedebant) attigisse*, tradat *Carolus Stengelius,* (i) ejusdem Ordinis Monasterii SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindelicorum Professus. *Ex quibus Romana sedes* jam Tritheimii temporibus (k) *Pontifices ex intervallo habuit decem & octo; Cardinales plus quam ducentos; Archiepiscopos in diversis Ecclesiis mille sexcentos, Episcopos fere quater millia; Abbates insignes, qui doctrina & scriptis claruerunt vel vita, quindecim millia septingentos. Canonizatos autem & Sanctorum catalogo insertos, quindecim millia sexcentos.* Erant scilicet antiqua illa Benedictinorum monasteria, ceu recte observat *Aubertus Miræus* (l) ex *Johanne Mariana*, simul *scholæ publicæ ad erudiendam juventutem a viris sanctissimis constitutæ; unde haud levis publica utilitas extitit, ipsis magnis atque ingentibus divitiis crescentibus, omnibusque certatim pios eorum conatus juvantibus. Ex quibus monasteriis, velut ex arce sapientiæ, innumeri prodierunt utriusque philosophiæ cognitione præstantes; divinæ ac humanæ.* Quod ipsum copiosius ob oculos ponit *Paulus Langius*, monachus Benedictinus, qui sub initium superioris seculi *Citizensi Chronico* inclaruit, (m) ex quo hæc ejus mutuamur verba: *Priscis temporibus, utpote Caroli Magni & Ottonum, dum Ordo noster Ecclesiam Dei mirum in modum doctrina & sanctimonia illustraret, studium sapientiæ permaxime in eo viguit. Et hæc unica fuit & maxima causa, quod monachi eligebantur in Episcopos. Tunc enim literarum gymnasia erant in cœnobiis, & potissimum in celebrioribus Archisteriis, Fuldensi videlicet, Hirsfeldensi, Corbeijensi, Weiseburgensi, Prumiensi, Tuitensi, Gemblacensi, Hirsaugiensi & Treverensi: tacendo de Italia, Hispania, Gallia, cæterarumque provinciarum; præcipue Casinensi, Cluniacensi, Floriacensi, & similibus florentissimis cœnobiis, in quibus monachi & Abbates claruere* in

(*a*) pag. 137. edit. Monast. 1638.
(*b*) Lib. 10. Hist. cap. 29.
(*c*) Annal. Francof. Pithæi sub anno 741.
(*d*) Capit. Carol. & Ludov. lib. 5. cap. 2.
(*e*) Ibid. cap. 3.
(*f*) Adelmus in Annal. ad annum 746.
(*g*) Annal. Bojor. lib. 3. p. 169.
(*h*) Lib. 2. Æt. VI. ad an. 719.
(*i*) Præfat. in Monasteriologiam suam edit. August. 1619.
(*k*) Lib. de Script. Eccles. pag. 49.
(*l*) Lib. 2. de Origin. Monast. cap. 1.
(*m*) pag. 763. Tom. I. Pistor, Francof. 1613.

in omni scibili doctissimi, qui & multa præclara ad utilitatem legentium & fidei defensionem, carmine & prosa ediderunt opuscula, quæ usq; in præsens extant, & extabunt, in salutem per secula credentium. Nusquam enim eo tempore per Germaniam instituta literarum fuerant gymnasia, imo & aliquot post seculis Academiæ, vel (ut ajunt) Universitatis nomen illustre in omni pene Occidentis imperio incompertum fuerat. Præter enim Romanum vetustissimum, & Parisiense tunc novum, utpote Caroli Magni jussu, opitulamine & autoritate per nostros doctores Monachos fundatum, nullum in historiis aliud universale legimus extitisse studium. Perinde Reges & Principes cæteriq; nobiles, ad discendum Dei timorem cum literis, liberos suos monachis intra claustra tradiderunt instituendos, quorum plerique manentes sub regula, disciplinæ magisterio in viros creverunt sanctissimos: alii per parentes revocati, moderatores reipublicæ strenui & prudentissimi facti sunt. Jubebant id quoque Constitutiones Caroli & Ludovici Impp. (*n*) *Ut scholæ legentium puerorum fiant; psalmos, notas, cantus, computum, Grammaticam, per singula* monasteria discant. Et lib. V. Tit. 95. *Dignum est, ut filios suos donent ad scholas, sive ad monasteria, ut fidem catholicam recte discant, & orationem Dominicam, ut domi alios edocere valeant.* Scholæ vero ejusmodi, saltem in aliquibus monasteriis, erant duplices; INTERNÆ, religiosis erudiendis dicatæ; & EXTERNÆ, in queis seculares procerumque & nobilium liberi erudiebantur; quibus nihilo secius præerant doctissimi quique & probatissimi monachi, velut ex *Eckehardi* libro *de vita B. Notkeri* claret, ubi cap. VII. apertissime: (*o*) *Traduntur post breve tempus Marcello scholæ CLAUSTRI, cum B. Notkero Balbulo, & cæteris monachici habitus pueris: EXTERIORES vero, id est CANONICÆ, Isoni cum Salomone & ejus comparibus.* Ad quas interiores scholas etiam refero Capit. XLV. Additionis I. Ludovici Imp. *ut schola in monasterio non habeatur, nisi eorum qui oblati sunt,* hoc est, religioni dicati: cum *canonicæ,* ut ibi appellantur scholæ extra monasterium in aliquo forte adjacente ædificio instituerentur, in quibus & delicatius scholares habebantur, quemadmodum ex cap. 14. ejusdem *Eckehardi* itidem manifeste apparet. Et vero non poterat non optime succedere omnis hæc monastica institutio, præsertim cum ipsi Episcopi, sub quibus Abbates & monasteria tum temporis erant, (*p*) *ad utilitatem Ecclesiæ militibus Christi præparandis & educandis una studium adhiberent:* cui fini etiam, *si quando provinciale cogeretur concilium, unusquisq; Rectorum scholasticos suos* tenebatur sistere, *quo & cæteris Ecclesiis noti essent, & ejus solers studium circa divinum cultum omnibus fieret manifestum.* Accedebat, quod *Missi Dominici* sive *Regii,* qui vel Episcopi vel Comites, vel Abbates, quatuor vicibus quotannis, (*q*) *id est, in hyeme Januario, in verno Aprili, in æstate Julio, in autumno Octobri, legationes suas exercentes,* & num (*r*) *quisque Rectorum populi in suo ordine officium sibi commissum juste ac Deo placite ad honorem ipsorum & populi utilitatem administrarent,* studiose perquirentes, etiam monasteria & collegia adirent, (*s*) & *de singulorum conversatione, de lectione & cantu, cæterisq; disciplinis ad ordinem Ecclesiasticæ regulæ pertinentibus,* diligenter inquirerent. Quæ omnia cum deinceps remissius atque negligentius fierent, vel plane in desvetudinem abirent, Abbatibus primariis sub honesta *exemtionis* specie vel semetipsos Episcoporum, plus indies seculo quam Deo militantium, insolentiæ & avaritiæ paulatim subtrahentibus, vel etiam Principum voluntate ac patrocinio subtractis, atque Romano Pontifici immediate subjectis: non est mirandum, si (quod sublato Carthaginis metu Romanis accidisse memorat *Vellejus Paterculus* (*t*) *non gradu, sed præcipiti cursu, a virtute descitum, ad vitia transcursum; vetus disciplina deserta, nova inducta, in somnum a vigiliis, a labore ad voluptates, a negotiis in otium conversa* monasteria. Quam tenuem namque eadem ex Legatorum ab illo Urbis Antistite quandoque lustrandarum Ecclesiarum ergo missorum, perceperint fructum, vel ex iis, quæ *hoc Chronico nostro* pag. 188. & seqq. leguntur, perspicuum est: quod corrumpi se plerumque paterentur, quibus id muneris erat demandatum; vel etiam a monachis, disciplinæ monasticæ jugo haud libenter amplius colla submittentibus, Romæque omnia venalia esse haud ignorantibus plane contemnerentur. Quanquam enim Cluniacensium Ordo patrum circa annum Christi 910. instat (*u*) *stellæ matutinæ in medio nebulosæ istius & scandalosæ tempestatis* (tempora Formosi & successorum ipsi-

(*n*) Capitul. lib. I. cap. 71.
(*o*) Tom. I. Rerum Alem. Goldasti pag. 358. edit. Francof. 1606.
(*p*) Addit. Ludov. II. cap. 5.
(*q*) Capit. lib. 3. cap. 83.
(*r*) Ibid. lib. 2. cap. 28.
(*s*) Ibid. lib. I. cap. 122.
(*t*) Lib. 2. sub. init.
(*u*) Werner. Rolewink. Fascic. Temp.

ipsius innuit) *in magna humilitate & fervore rutilare inciperet atque proficere per Adonem sive Odonem monachum virum sanctum, ac cæteros quamplures æque perfectos: qui primi Ordinis S. Benedicti, qui jam in plerisq; locis ceciderat, reformatores extitere:* Aliquanto post etiam Ottone Magno imperante (x) *Episcopi quidam affirmarent, melius esse paucos Deo servientes pascere, quam magnum gregem otiosorum nulla in re utilium reipublicæ, qui neq; Deo satis serviant, sed monastico habitu seculi sequantur voluptates:* tamen hoc postremo id tantum effectum est, *ut plures infirmitatis suæ sibi conscii, deposito habitu, & relictis monasteriis* ad seculum redirent: divitiis nihilominus etiam deinceps casus causam huic ordini sæpius præbentibus; ut merito exclamet Auctor Fasciculi temporum modo a nobis citatus: (y) *Devotio peperit divitias, sed (heu) filia suffocavit matrem!* Ut tot alios Monachorum Ordines prætercam, qui seculo undecimo luxatæ & tatiscenti cœnobiorum disciplinæ successere, velut (z) CAMALDULENSIUM per S. Romualdum; VALLIS UMBROSÆ per Joh Gualbertum; GRANDIMONTENSIUM per Stephanum; (a) CARTUSIANORUM per Brunonem; (b) CISTERCIENSIUM per Robertum, institutos; ut & (c) CANONICORUM REGULARIUM B. AUGUSTINI, *qui sub Juone magistro in Ecclesia B. Quintini Beluacensi cœpit reflorere,* quorum regulam & (d) PRÆMONSTRATENSIUM Ordo circa annum Christi 1120. auctore Nortberto, post Magdeburgensi Archiepiscopo, institutus, amplecti voluit. De quibus omnibus, ut & aliis quam plurimis longa serie postmodum subsecutis, vere dici potest, quod de PRÆDICATORUM & FRATRUM MINORUM Ordinibus sub anno MCCXXIV. scripsit Chronici nostri Auctor: (e) *Quid aliud est hujusmodi novitatum introductio, nisi quadam exprobratio neglectæ & otiosæ conversationis eorum, qui in Ordinibus constituti sunt, qui in Ecclesia primitus sunt fundati?* Cæterum, ut ad hunc ipsum aliquando redeamus, ne monasterii sui historiam ipsum tantummodo texuisse autumes, idem ille etiam (f) *aliorum gesta & casus extrinsecos, hoc est, ad monasterium non pertinentes, dignos tamen memoria,* omnibus ferme paginis *interseruit.* In quibus facile principem locum obtinent, quæ de antiquissima Celsissimorum Misniæ Marchionum familia, a TIEMONE usque, Comite Lansbergio & Wetino, ex regia Magni Wedechindi prosapia originem ducente, quod Dedo III. & Conradus I. ipsius filii, (quorum hic post mortem Henrici Junioris, (g) Dedonis II. fratris TIEMONIS, nepotis, a Lothario Imp. Misniæ Marchio est declaratus) Sereni-montis fundatores essent munificentissimi, illiusque *filiorum atq; hæredum natu major* deinceps (h) *Advocatus ejusdem ordinarius*, literarum monumentis voluit consignare. Erat hujusmodi nobilium Advocatorum (quos *Principales Advocatos*, vocant *Reicherspergensia privilegia*; (i) cum juxta eadem *titulo benefeciariæ concessionis habuerint Subadvocatos sive Subadvocatores suos*) munus præcipuum, ut Ecclesias & monasteria, ac eorundem bona, in mundiburdium sive tutelam defensionemque & patrocinium reciperent; oblationes & donationes a piis hominibus Ecclesiis factas in majorem fidem acceptarent; & denique cognoscerent atque jus dicerent in causis criminalibus super furto, rapinis, stupris, incendiis & id genus delictis, circa quæ occupari homines Ecclesiasticos non decebat. Sic enim de illorum officio longe rectius sensisse videtur etiam supra a nobis laudatus Cl. *Meibomius*, Oratione de origine Helmestadi, (k) quam Nobiliss. *Goldastus*; qui in Glossa ad Burhardi librum de Casibus Monasterii S. Galli, (l) *Oeconomos earum rerum, quæ ad vitæ alimoniam & reditus Ecclesiasticos pertinebant, sedulam curam gerentes, temporibus istis Advocatos* vult appellatos. Nam distinctæ etiam in veteri Ecclesia Oeconomi atque

(x) Albertus Stad. sub anno 941. Abbas Vrsperg. p. 159. edit. Argent. 1609. Cranzius Saxon. lib. 3. c. 22.
(y) d. l. pag. 68. edit. Francof.
(z) Vid. Miræum Orig. S. Bened. c. 4. & seqq. c. 4. & seqq.
(a) Theod. Petrejus Bibliothec. Cartus. Miræus in Orig. Cartus. Colon. 1609.
(b) Paulus Langius Chron. Citiz. pag. 779. Sigbertus ad ann. 1107.
(c) Hartm. Sched. Chron. Norimb. p. 193.
(d) Robertus de Monte sub anno 1120. Auct. Magni Chron. Belg. p. 145.
(e) pag. 187.
(f) vid. pag. 1.
(g) pag. 5.
(h) pag. 28.
(i) pag 202. & 210. edit Monach. 1611.
(k) pag. 540. edit. Helmstad. 1660.
(l) pag. 414. Tom. 1. Rer. Aleman.

atque Advocati fuisse munia, (*m*) vel vetusti Conciliorum canones (*n*) nos docent, in quibus alia ratione τῶν οἰκονόμων alia τῶν ἐκδίκων sive Defensorum fit mentio. Ita enim & Balsamon interpretandam censuit τοῦ ἐκδίκου vocem in Synodo Carthag. can. 78. ἡ δόσις τῶν ἐκδίκων, τῶν δεφενσόρων λεγομένων: ac Justinianus Imp. Novella XV. περὶ τῶν ἐκδίκων. Διὰ τοῦτο τῇ πατρίῳ φωνῇ Δεφενσόρας αὐτοὺς καλοῦμεν, ὅπως ἂν ἀπαλλάξειεν κακῶν τοὺς ἀδικουμένους. *Propter hoc patria voce eos Defensores appellamus, quatenus eripiant e malis injustitiam patientes.* In Ecclesiæ etiam Constantinopolitanæ officiis Ecclesiasticis princeps inducitur (*o*) *Magnus Oeconomus*, λαμβάνων τε εἰσόδους καὶ ἐξόδους, καὶ λογαριασμοὺς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ *rationem habens censuum, expensarum & ratiociniorum in Episcopatu*: (*p*) ὁ πρωτέκδικος vero, sive *primus Defensor*, εἰς τὸ ἀντελαμβάνεσθαι τοὺς αἰχμαλότους καὶ κριτὴς τῶν ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων, *ad curam captivorum suscipiendam, atque judex sit querimoniarum, quæ ad forum deferuntur.* Ubi πρωτέκδικος dicitur respectu aliorum ἐκδίκων seu Defensorum, quos inter eminebat. Et distincte de utriusque officio loquitur Fridericus I. ejus nominis Imperator, in privilegio Goslariensi Ecclesiæ, anno MCLXXXVIII. dato, atque haud ita pridem typis exscripto: *Perlata ad nos importunitate, quam in bona Ecclesiæ nostræ Goslariensis aliquando exercere præsumpserint Advocati, vel villicationes ejus locando, quod nihil ad eos; vel hæreditates litonum Ecclesiæ sibi usurpando, vel etiam mansos Ecclesiæ novis collocando colonis: nos hæc illicita de cætero fieri authentico prohibentes edicto, nullam permittimus Advocatis ad talia perpetranda potestatem. Cum enim de jure Advocatorum coram nobis, in palatio Goslariensi quæstio moveretur, de communi Principum consilio sententiatum fuit, quod in bonis Ecclesiarum Advocati nihil juris haberent, nisi tantum in tribus casibus, in furto videlicet, in pugna, & in raptu; & omnes aliæ quæstiones essent ad OECONOMUM seu villicum Ecclesiæ referendæ.* Ac tametsi hi ipsi Advocati, de quibus hoc privilegium, & nos loquimur, primitus Principes essent laici, & a Regibus atque Impp. Ecclesiis & monasteriis darentur, (*q*) imo cogente necessitate ab hisce postularentur, prout ex Can. 76. Carthaginensi, Capitulari etiam Caroli & Ludovici Lib. 5. cap. 31. & 303. perspicere licet; (*r*) *quo, quod non prævaleret sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc impleret per disciplinæ terrorem?* tamen Imperatorum Germanicorum temporibus invaluit, ut Principes ac Comites, cum in terris sibi subjectis Ecclesias & monasteria fundassent, (*s*) jus sibi hæredibusque suis Advocatiæ in iisdem reservarent; quod propterea nominatus Montis Sereni fundator benignissimus, tum quidem Wetini (quam falso *Witebergam* statuit *Wolffgangus Lazius* (*t*) tantummodo Comes, sed post, uti diximus, a Lothario Imp. Misniæ Marchio constitutus, noluit posthabere; verum ne jus suum videretur relinquere, in senectute monachus ejusdem monasterii factus, (*u*) *filiorum vel hæredum quemlibet suorum seniorem post se Advocatum loci ordinarium* designavit; & *ut tam filii, quam ministeriales ipsorum, ibi sepulturam haberent*, imperavit. Quam ultimam Optimi Patris voluntatem ex parte filios ipsius subsecutis temporibus fuisse exsecutos, etiamnum declarat monumentum illorum in medio Ecclesiæ in altitudinem eductum, una cum imagine cujusque, & annum, & diem obitus inscriptum habens: quod a Serenissimo Principe atque Electore, Dn. AUGUSTO, studiorum Mæcenate atque Ecclesiæ nutricio summo anno 1567 renovatum, (x) ac Serenissimi item Principis ac Domini, Dn AUGUSTI, Ducis Brunsvicensis ac Luneburgensis, magni Europæ luminis, & Reipub. Christianæ columinis, Domini mei clementissimi, gratiosissimo mandato superiore anno æri incisum, mihique pari clementia redonatum, cum subjectissima gratissimi obsequentissimique animi erga Serenitatem ejus significatione, & volui & debui TECUM lubens communicare. Certe ab illo gloriosissimo Principe CONRADO, haud immerito MAGNI cognomine condecorato, quippe qui

-- soli fines spatiumque feracis
A Nissa lentam dives ad usque Salam
Extulit:

 sicut

(*m*) Vide Photii Nomoc. Tit. x. cap. 1.
(*n*) Can. 23. Conc. Chalced. Can. 76. Conc. Carthag.
(*o*) Rituale Græcor. p. 275.
(*p*) Codinus de offic. Cpol. cap. 1. pag. 3. edit. Paris. 1625.
(*q*) Emtas deinceps non modo a Principibus ut exemplo Ducis Bertoldi Zaringiæ discimus ap. Conradum de Fabaria cap. 8. de casibus Monast. S. Galli: sed & ab Episcopis & Abbatibus; indicante Vadiano Tom. III. Regum Alem. Goldasti p. 103.
(*r*) Isidor. de prælatis p. 34. edit. Genev. 1601.
(*s*) Vid. Lehm. Chron. Spir. lib. 4. cap. 1.
(*t*) lib. 9. de migr. gent. p. 660. edit. Basil. 1557.
(*u*) Chronic. Montis-Ser. pag. 28.
(*x*) Conf. Petrum Albinum Chron. Misn. Tit. XXII. p. 291.

sicut *Georgius Fabricius* (*y*) de eo canit; atque jam tum filiis suis amplissimas reliquit ditiones; haud interrupta serie descendunt, *quotquot hodie in Potentissima Celsissimorum Saxoniæ Ducum Electorali Domo supersunt Serenissimi Principes*; ceu tot celebrium Virorum testimoniis, præfationi huic subnexis, (*z*) licet inter se (quemadmodum fieri in Genealogicis plerumque amat) non usquequaque concordantibus, clarius evadit.

Quandoquidem vero ex Illustrissimorum *VVetini* Comitum familia etiam originem traxerunt, qui ante *Conradum Misniæ* Marchionem floruerunt *Saxoniæ Palatini*; quæ sane dignitas semper maxima, (*a*) ac pro lubitu Imperatorum ambulatoria, isto ævo hæreditaria erat facta: *Gozecensis* quoque *monasterii* (*b*) ab iisdem pie liberaliterque fundati *Chronicon vetustum*, monumentum plane eximium, atque Excellentium Virorum judicio dignissimum, quod in gratiam Saxonicæ antiquitatis integrum evulgetur, annectere placuit. Accedit & alia causa, quod is ipse Saxoniæ Palatinatus, ab hisce *Gozecensibus* primum seu *VVetinensibus*, ad *Sommerseburgios* Comites, & inde ad Magnanimum Heroa *Henricum Leonem*, ab hoc ad *Thuringiæ Landgrafios*, & hinc de novo ad *Misniæ Marchiones*, *VVetinensium*, ut audivimus, *progeniem*, tanquam caput ac fontem suum sit traductus. Neque enim firmo talo niti videntur, quæ Cl. *Reineccius in Excerpto Gozecensi* una cum Widechindo à se edito (*c*) post *Fridericum V.* ejus stirpis ultimum à *Nortberto* Magdeburgensi Antistite in monasterium retractum, accidisse scribit: *Cedit ergo Palatinatus alienarum familiarum Principibus. In his primi VVigbertus & Hermannus Comes VVinceburgensis, hostibus usi Conrado & Alberto Comitibus; quibus cum faceret Lotharius, Dux Saxoniæ, post Imperator, armis horum pelluntur.* Nam hæc de Misniæ Marchionatu *VViperto*, Marchioni Lusizensi (cujus historiam post videbimus) ab Henrico V. Imp. concesso, intelligenda esse, Monachus Pegaviensis (*d*) ad annum 1123. clarissimis verbis indicat: *Henricus Marchio junior obiit, pro quo Imperator Henricus binos Marchiones constituit, VVigbertum quendam prædivitem, & Hermannum de VVinciborg, Albertus & Conradus Comites de Saxonia, Ducis Lotharii, cæterorumq; Saxonum freti auxilio, illis pulsis eorum invadunt loca & dignitates.* Quæ omnia totidem fere verbis refert *Epitomator ejus*, (*e*) jam nobis emissus, nisi quod in persona *Henrici Marchionis* ita se implicat, ut ipse sese, qua se expediat, nesciat. *De VVigberto* etiam Marchione sub eodem anno 1123. paria adstruit *Cosmas Pragensis* lib. III. Chronici: *Iamq; eodem anno*, inquiens, *Marchionis Deda extrema stirpe fato extirpata, Imperator IV. Henricus prædicti Deda Marchionatum putans hærede desolatum, dederat VVigberti sub potentiam. Sed erat in Saxonia quidam nomine Conradus ex tribu ejusdem Deda natus, ad cujus manus jure pertinebat ille Marchionatus. Vnde Dux Ludera & alii Saxones valde indignantes contra Imperatorem, susceperunt bellum adversus Wigbertum I.* Adeoque ex hoc ipso *Gozecensi Chronico* (*f*) patescit, dignitatem Palatinatus *Friderico Sommerseburgio*, quamvis consanguineo, ereptam & suæ familiæ applicatam. Hujus vero nepote *Alberto* circa annum Christi 1180. sine liberis defuncto *Henricus Leo*, (*g*) Bavariæ atque Saxoniæ tum temporis Dux potentissimus, quod sanguine ei cohæreret, & Comitatus Sommerseburgii & Palatinæ dignitatis legitimum se hæredem dixit; & *Adelheidi* Abbatissæ Quedlinburgensi *Alberti* sorori *Wichmanno* Archiepiscopo Magdeburgico Comitatum vendenti vehementer se opposuit, ipsam arcem *Sommerseburgum* etiam funditus evertendo. Sed miserandis ipsius temporibus perinde ut Principum vicinorum invidia, ex tam amplo, in quo a Deo ter max. collocatus erat, statu concidit, (*h*) sic & hac dignitate privatus est; eadem in *Ludovicum Thuringiæ Landgravium*, vel secundum alios, *Hermannum* fratrem ejus, devoluta. Ita enim de Ludovico *Monachi Pegaviensis Continuatorem* sub anno 1180. scri-

(*y*) lib. I. Marchion. Misn. pag. 40. edit. Lips.
(*z*) Adde Petrum Albinum Chron. Misn. Tit. X. & XV. Laurentium Peccenstein. Theatri Saxon. c. 2. Chron. Portense Pertuchii c. I.
(*a*) Vide Hincmarum Ep. III. Tom. 16. Bibl. PP. p. 387. & seqq. Freherum. Orig. Palat. part. I. & 2. cap. I.
(*b*) Gozekam sive Gosbik infra Naumburgum ad Salam fluvium ponit Spangenberg. part. I. Chronic. Mansfeld. pag. 180.
(*c*) Francof. 1577.
(*d*) Editus à Reineccio Francof. 1580.
(*e*) pag. 256. & seq.
(*f*) pag. 229.
(*g*) Bunting. in Chron. part. I. p. 155. Meibom. Chron. Marienth. p. 17.
(*h*) Vide Arnoldum Lubecens. lib. 2. Chronic. Slavorum cap. 24. & 36. Gerh. Stederburg. in Hist. Henrici Leonis. p. 228. edit. Helmst. 1660.

ſcripſiſſe certum eſt: *Ludovicus Comes Provincialis, Palatinus* (hæc namque vox deeſt) *efficitur loco Adelberti de* Sommerisborg, *qui ſine hærede obiit.* Hermanno vero, *Hiſtoria de Landgrafiis Turingiæ* Palatinatum tribuit; (*i*) ut & recentioribus *Buntingius*, (*k*) *Fabricius*, (*l*) *Spangenbergius*, (*m*) aliique; a cujus filio *Henrico Raſpone*, poſt Imperatore ejus nominis ſeptimo, *deficientibus in eo nobilibus Thuringiæ Principibus, qui de proſapia Caroli M. originem traxerunt, Thuringiæ & Saxoniæ Palatinatus ad Henricum Miſniæ Marchionem* tranſiit, atteſtante id ipſum (*n*) Sifrido Miſnenſi Presbytero ad annum 1247.

Non poſſum vero, quin ex *Reinecciano Excerpto* ſuppleam, incuria forte exſcriptoris, in hoc Chronico præteritos verſus, poſt illum Hexametrum: *Hic nulli nocuus,* &c. pag. 220 inſerendos:

His miſerens Dominus det veniam petimus,
Julius in ſextis patrem notat ille Calendis.

Simul & ex *Mansfeldenſi Chronico Spangenbergii*, (in quo (*o*) Friderico II. primo ejus familiæ Comiti Palatino adſcribuntur, quæ filio ipſius Friderico III. obvenere) ſuperaddam inſcriptionem *in loco occiſionis ejus cruci lapideæ* inſculptam (*p*) cujus Noſter qui αὐτόπτης *ligneam crucem miræ altitudinis* ibi poſitam invenit, nullam injicit mentionem. Eſt autem talis: ANNO DOMINI MLXV. HIC COMES CECIDIT PALATINUS FRIDERICUS, HUNC PROSTRAVIT COMES LUDOVICUS, (*q*) Ne de aliis nunc dicam, in quibus ab eo multum diſcrepat, quæ hic noſtrum hac vice non eſt operoſius repetere vel refutare.

Quod demum attinet PEGAVIENSE CHRONICON (*r*) illud ſecundo loco adjungere non incongruum viſum eſt, quod Wipertus Comes Groicenſis & Marchio Luſicenſis, quem principaliter ſibi ſumit deſcribendum, hoſpes plane atque advena in illis locis (nam perperam in *Topographia Saxonica* antiqua Miſniæ Marchionum ſtirpe dicitur ſatus) a *Wratislao* primum *Bohemiæ Duce*, ab Henrico quarto *poſt mortem Dedi* Tiemonis fratris *Miſniæ Marchione*, ſecundum Lambertum Schaffnaburgenſem, (*s*) *in præmium exactæ militiæ* conſtituto, ei terræ præfectus, & poſt eadem ab Henrico V. ſicut paulo ante attigimus, ipſemet donatus, non hanc quidem retinuerit diuque poſſederit, (*t*) ſed nihilominus firmum ſibi, inter alios ejus temporis potentes Dynaſtas ibidem paraverit principatum, eundemque ad filios propagaverit. Quanta præterea ejus fuerit apud reliquos imperii Principes, ipſosque Imperatores, autoritas atque exiſtimatio, vel hoc arguit, quod Henricus V. jam a patre alienatus, *audiens ipſum apud* (hunc) *Wigbertum*, *illuſtriſſimum & prudentiſſimum virum*; (hoc enim Abbas Urſpergenſis illum mactat elogio) *qui partibus in illis, quas Sorabi inhabitant, principabatur, eſſe repertum*; *uſque ad Rhenum illi ducatum (nam id per legatos ipſe ſupplicabat,) adminiſtrari permiſit.* Tum quod idem hic, *Dux Miſnenſis limitis*, prout inducitur ab *Aventino* (*u*) poſt curiam deinceps ab eodem Henrico V. Moguntiæ indictam, *ſuſcepta legatione ivit ad Auguſtum* (Henricum IV.) *eique voluntatem concilii proponens, ſi quidem ſalvus eſſe velit, ſibi inſignia Imperii, ſacra penetralia regni reddere jubet. Quibus Auguſtus territus, nihil cunctatus paruit, Crucem, haſtam, ſceptrum, globum, enſem, diadema, reddidit, quæ mox ad filium ſunt delata.* Meminit ejus etiam ſatis honorifice Paulus Lan-

(*i*) cap. 25. Tom. I. Piſtor. p. 919.
(*k*) Chron. Brunſvic part. 1. p. 155.
(*l*) Enarrat. de Electoribus p. 13.
(*m*) Chronic. Mansfeld. part. I. c. 232.
(*n*) Tom. I. Piſtor. p. 696.
(*o*) Sequitur forte in eo nominatum Script. Hiſt. Landg. Tur. c. 12. idem facientem, ut & ſcriptorem Annal. Thur. ibid. p. 957.
(*p*) Eadem Chron. ſuo Thur. inſeruit Zacharias Rivander. p. 160. & ſeqq.
(*q*) In Hiſtor. Landgraf. Thur. ſecunda ſic legitur, p. 957. *Hic expiravit Palatinus Fridericus, Haſta proſtravit Comes illum dum Ludovicus.*
(*r*) Pegavv oppidum tribus a Lipſia miliaribus, ad Elſtram fluvium, ad quem e regione etiam ſita fuit Groiza vel Groiſta. Peccenſtein Theat. Sax. part. 3. p. 123. Topogr. Saxon. p. 149. edit. Francof. 1650.
(*s*) pag. 516. edit. Argent. 1609.
(*t*) Georgius Fabricius hic vehementer errat, dum Henricum, cujus terram occupavit Wipertus, Henrici nepotem, Dedonis filium, ſtatuit, qui Dedonis eſt nepos. Annal. Miſn. anno 1123. pag. 187. edit. Argent. 1609.
(*u*) lib. 5. Annal. Bojor. p. 366.

Langius; (*x*) *Anno Domini* 1118. inquit, *claruit Wicpertus Marchio, vir fortis & strenuus plurimum; de quo mira leguntur & narrantur. Is in provincia quæ dicitur Sworbia dominabatur. Tandem præ cæteris ditatus principatum quoq; & Marchionatum in Lutziz, sed & præfecturam in Magdeburg principalem obtinuit. Tandem pro enormitate suorum compunctus criminum inter alia pietatis opera cœnobium insigne & exemtum Ordinis nostri, in honorem D. Jacobi Apostoli majoris fundavit in Begavia, assistente ei S Ottone Episcopo. In quo quidem monasterio ipso postmodum conversus factus, plenus operibus bonis tandem migravit ad superos.* Nec plura hic congerere de eo testimonia allaborabo, præsertim cum plerique alii rei Germanicæ Scriptores vetusti, parum de eo commemorent; ut frustra tot labores, tot pericula adiisse potuisset credi, nisi hunc virtutum suarum præconem nactus fuisset Coenobitam Pegaviensem. Defuerunt enim Patriæ nostræ illi Polybij, Diones, Dionysii, Livij, &c. qui *ex dignitate populi Romani*, uti Tacitus loquitur, (*y*) *ipsorum res illustres* quondam *annalibus mandarunt*; quamvis ingenia nostris scriptoribus plane non defuerint: ut *deplorandam merito hanc infelicitatem nostræ nationis* cum Excellentissimo Rittershusio (*z*) statuamus, *quod cum optimos genuerit Principes, qui res pulcherrimas & universo nomini Christiano utilissimas fortiter & præclare gesserint, literarum lumine res nostrorum hominum carent; idq; ex eo, quod historias scriberent monachi rerum civilium plerumque imperiti, qui veteres historicos ne per somnium quidem viderant, sine exemplo, sine arte infantes.* Renovarunt vero animosissimi illius Principis memoriam, superiore quidem seculo *Ernestus Brotusius*, civis Mersburgensis, nequicquam tamen *Polyhistori Reineccio* argumento isti satisfecisse visus: (*a*) atque ante hos sex annos Vir Præclarissimus *Henricus Bangertus*, Gymnasii Lubecensis Rector meritissimus, luculento atque pereruditoin Helmoldum Commentario; (*b*) quo etiam illustrem *Ranzoviorum* in Holsatia familiam ab hoc Wiperto descendisse demonstrat; de quo item *Genealogia Ranzoviana Alberti Abbatis Stadensis* Chronico olim adjecta, (*c*) pluribus potest videri.

Est vero hoc, quod jam ex veteri MSto, casu inopinato ad nos ante aliquot annos delato, in lucem protrahimus CHRONICON PEGANUM tam *Monachi* istius *Pegaviensis* à *Reineccio*, Anno 1580 Francofurti editi, quam ejus *Continuatoris* ab illo prætermissi, tantum epitome: cujus vice nunc ex eodem MSto contra integrum damus GOZECENSE prænominatum Chronicon, ex quo *Reineccius* solum partem eam, quæ *Antiquorum Saxoniæ Palatinorum familiam* concernebat, voluerat excerpere, illamque *Widechindo* Corbejensi superaddere: (*d*) velut ex ijs ipsis Reineccij opusculis jam inventu rarioribus, ac ea propter à SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO, DOMINO AUGUSTO, &c. Domino meo clementissimo, ex AUGUSTA AC TOTO ORBE CELEBRATISSIMA CELSIT. ILLIUS BIBLIOTHECA, gratiosissime mihi transmissis, diligenti ipsorum collatione facta cognovi; pro tam clementissimo erga hæc studia mea, quantumvis tenuia, affectu, SERENITATI EJUS grates quam humillime agens habensque immortales. Utrumque Chronicon, quemadmodum & MONTIS-SERENI habuere & *Georgius Fabricius*, & *Petrus Albinus*, Historici quondam SERENISSIMORUM SAXONIÆ ELECTORUM celeberrimi; quorum hic in *Catalogo Scriptorum*, (*e*) quibus in Misniæ Chronico conficiendo usus est, ex manuscripto producit *Conradum Lauterbergium*, ac *Misniæ Chronicon vetus, desumtum ex Conrado Lauterbergio, vel Vetero Cellense*; item *Thomanum Lipsiense MStum, quod alii Appendicem Lauterbergii appellarunt*: Ille vero in *Misnæ* Urbis *Annalibus* (*f*) etiam tempora uniuscujusque accurate notat, quibus cuique ex istis finis ab Auctore est impositus: in annorum quidem numero, ratione Gozecensis & Montis-Sereni nobiscum conveniens, dum ad Christi 1135. scribit: *Finit Chronicon Gotesecium, anno Lotharii imp. nono*; *Ad* 1225. vero *Hoc anno definit Chronicon Conradi Presbyteri Lauterbergii, seu Montis-Sereni, anno Friderici II. Imp. XIV.* In Pegaviensi vero à nobis dissen-

(*x*) Chronic. Citiz. p. 784. Imagines, Wiperti senioris, ut & Berthæ conjugis, filiorumque Wiperti, & Henrici, ex vetusto quodam libro desumptas, repræsentat Petrus Albinus Chron. Misn. p. 441. &. seqq.
(*y*) Annal. 13 c. 31. num. 1.
(*z*) Notis ad Guntherum lib. I. vers. 124.
(*a*) Præfat ad Histor. Wiperti.
(*b*) pag. 101. & seqq. edit. Lubec. 1659.
(*c*) Edit. Helmstad. 1587.
(*d*) Edit. Francof. 1577.
(*e*) pag. 371. & seqq.
(*f*) pag. 94. 107. & 109.

sentiens; cum nostrum hoc in anno MCCXII. desinat, ille vero ad usque seculi ejus trigesimum sextum extendat. Ex quo colligere datur, quædam etiam hujus Epitomes periisse, quod & ultima ejus in MSto nostro verba aliena manu adjecta, videntur indicare.

Quod vero idem hic Fabricius Chronici Montis Sereni verba & res gestas sub nomine CONRADI LAUTERBERGII sæpissime citat, ut & laudatus ante Petrus Albinus passim facit, dubium omnino reddunt, num is *Conradus* sit Chronici hujus Auctor, an vero hoc ipsum ex eo tantummodo sit compilatum. Nam ejusmodi Compendium aliquando extitisse, atque adhuc dubio procul in Saxonicis Bibliothecis extare, cum allata Albini verba indicant, tum hæc Fabricii, præfatione ad Siffridi Misnensis Presbyteri Epitomen, (*g*) ubi: *Sunt & alia*, inquit *Chronica Misnensia*, *propria hujus urbis. Unum quod in clade Austiana desinit, nondum in vulgus editum, scriptum lingua verna ula. Alterum quod est VETERO-CELLENSE, quod solum nomen Chronici Misnensis nunc obtinet, estq; è Conrado Presbytero Lauterbergio, magna ex parte desumtum, de quibus erit alius aliquando dicendi locus.* Tum etiam eruditissimus *Johan. Gerhardus Vossius* utriusque distincte meminit, (*h*) *Conradi* quidem, inter Historicos incertæ ætatis his verbis: *CONRADUS Sereni montis prope Halim Saxoniæ presbyter reliquit Chronica: ita librum de fundatione Lauterbergi: & alium de primis Marchionibus Misnensibus.* Quæ tamen, cum ex *Johan. Jacobi Freigii Bibliotheca Gesneri recognita*, (*i*) videatur mutuatus, ubi in eandem fere verba scriptum reperias: *Conradi Sereni-montis prope Halim Saxoniæ Chronica de fundatione Lauterbergi, & primis Marchionibus Misnensibus, nondum impressa:* quam bene ille unicum, cujus hic modo indicium facit, in tres partiatur libros, equidem non video. De altero vero, inter anonymos incertæ ætatis, *Incertus scriptor*, inquit, (*k*) *condidit Chronicon Montis-fereni, cœnobii in diœcesi Magdeburgensi: quod incipit ab anno MXXIV. ac definit in MXLV.* (corrigendum MCXXIV. & MCXXV.) *Hujus MSum Codicem habuit Marquardus Freherus, quem se Meibomio edendum dedisse, refert ipse in Directorio Historicorum, quod scriptoribus rerum Germanicarum à se publicatis præmisit.* Ne prolixe memorem, quod Albinus quodque frequenter distinguat inter Conradum Lauterbergium & *Chronicon Sampetrinum*, (*l*) quod haud scio, an idem sit cum Montis-sereni, quandoquidem & hoc monasterium à S. Petro est denominatum: Quod item Fabricius nonnunquam ex Lauterbergio referat, quæ in hoc nostro nuspium compareant. Cujusmodi est ad annum 1144: (*m*) *Inter Reinardum præsulem Mersburgensem, & Conradum Marchionem Misnensem, ob villas aliquot in diœcesi Nisana circa urbem Budisinam sitas, contentio oritur quam Conradus II. imp. æquis conditionibus dirimit, jure partibus ambabus præscripto. Cum Marchio esset alieniore erga præsulem animo, Eugenius tertius Rom. Pontifex, litteris eum Principi commendat & reconciliat: ut est in annalibus Lauterbergi.* item ad annum 1157. (*n*) *Circa hoc tempus Hermanni Burgravii urbis Misnæ, & Prebeslai ejusdem urbis Advocati, quos nunc Præfectos nominant, fit mentio in Chronico Lauterbergio.* Licet pleraque alia, quæ ex eodem Presbytero proferuntur, hic quoque locis indicatis legas.

Nactus vero sum hoc Chronicon, eo ut ederem fine, & quidem ipsius, ni fallor, Meibomii manu ex Freheriano Codice descriptum, à magnifico Viro *Iohanne Swartzkopfio*, (*o*) Aulæ Guelphicæ quondam Consiliario intimo & Cancellario hujusmodi studiorum fautore ac patrono summo; cui licet pie dudum defuncto, nihilominus tamen, LECTOR BENEVOLE, qui hæc studia pariter amas ac suspicis, meritam propterea gratiam, grata mente una mecum persolves. Etiam, quas ultimo loco apposui VARIORUM MONASTERIORUM FUNDATIONES, à quodam olim Benedictino Monacho collectas, atque ex MSto nunc primum erutas, pari cum reliquis loco censebis, ac boni consules, Tuoque favore ac patrocinio porro mihi, ad majora indies suscipienda, calcar addes.

Qui Te Dei clementiæ atque tutelæ etiam atque etiam commendo. Dabam IV Kal. Iulii; quo die ante hos octoginta sex annos Serenissimus Elector Saxonicus, Dominus AUGUSTUS, Princeps nunquam satis laudatus, in Serenissimo Principe ac Domino, Domino AUGUSTO, Patriæ

(*g*) pag. 275. edit. Lipf.
(*h*) lib. 3. de Hist. Latin. part. 2. pag. 699.
(*i*) Ed. Tiguri 1583. p. 171.
(*k*) dicto lib. pag. 732. edit. Lugd. Bat. 1651.
(*l*) pag. 188. & alibi.
(*m*) pag. 95. lib. 1. Annal. Misn.
(*n*) Ibid. pag. 98.
(*o*) Vide Præf. ad Lect. Cl. Schraderi in Chron. Marienth. Meibomii edit. Helmst. 1651.

Patre clementissimo (cujus avunculus major erat) *ex aqua & Spiritu tum renascente*, AUGUSTISSIMUM AUGUSTI NOMEN, in Serenissimam Ducum Brunsvicensium ac Luneburgensium familiam, auspicato transfudit, atque etiam in sua potentissima Electorali familia, in qua etiam nunc pari felicitate perdurat, dubio procul propagavit. Penes quas Excellentissimas Domus, ut ille APEX IMPERII, qui AUGUSTI *declaratur nomine*, (p) sit perennis ac sempiternus, Deum ter max. supplex rogo.

(p) Freculph. Lex. Chron. Tom. 1. lib. 7. cap. 16.

SEQVITUR MONUMENTUM
CELSISSIMORUM MISNIÆ MARCHIONUM,
Quorum vita & obitus in hoc Montis-Sereni Chronico exponitur,
in ejusdem Ecclesia adhuc conspicuum;
Ubi etiam in limine deustæ cujusdam capellæ hos versus legas
lapidi incisos:

DUM SACER AUGUSTUS GOTHANAM DESTRUIT ARCEM
SACRA HÆC DESTRUCTA EST FULMINIS IGNE DOMUS.

HÆC DOMUS SEPULTURÆ ILLUSTRISSIMORUM PRINCIPUM
AC DOMINORUM, MARCHIONUM MISNENSIUM,
RENOVATA ET ÆDIFICATA EST,
REGNANTE ILLUSTRISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO,
DN. AUGUSTO,
DUCE SAXONIÆ, SANCTI ROMANI IMPERII ARCHIMARSCHALLO ET ELECTORE, LANDGRAVIO THURINGIÆ,
MARCHIONE MISNIÆ, BURGGRAVIO MAGDEBURGENSI
ANNO NATI CHRISTI M D LXVII.
MENSE OCTOBRI
TEMPORE QVÆSTORIS
WOLFGANGI GIRSINGS CIVIS TORGENSIS
ET PASTORIS HUJUS ECCLESIÆ
AUGUSTINI BERNREITS.

GENEALOGIA DUCUM DE ENGERN, ET MARCHIONUM DE WITHIN, UNDE LANDGRAVII THURINGIÆ,

Duces Saxoniæ, & Marchiones Misniæ processere, ex Wolffgangi Lazii lib. IX. de Migrationibus gentium.

§. I.

SIGEHARDUS Princeps de *Engern*, contra *Dagobertum* regem Franciæ electus rex Saxonum, anno 636. *Theodericum* Ducem filium reliquit.

§. 2. THEODERICUS Dux de Engern, adversus *Carolum Martellum* eligitur rex Saxonum. Qui ex *Dobergera* filia regis Abodrytarum, ubi nunc est principatus Maklaburgensis, progenuit *Edilhardum* regem Saxonum, & *Wernekynum* Ducem de Engern.

§. III. EDILHARDUS Rex Saxonum, ex *Heyla* regina Frisiorum genuit *Albronem*, sacris undis perlutum mox post *Wipertum*, & primum Saxoniæ Palatinum: & *Hermannum* Ducem de Engern, interfectum in acie a *Carolo Magno* apud *Bucholez*, anno 787.

§. IV. WERNEKINUS Dux de Engern & Yburg, ex *Gundebilde* Rugorum principis nata tulit duos filios, *Brunonem* ducem Saxoniæ, & *Vitikyndum* ducem ab Engern.

§. V.

§. V. BRUNO dux Saxoniæ primus, a *Carolo* Magno conſtitutus, ex *Suſanna* comitiſſa Montisfortis & de Rotenfan, *Ludolphum* genuit, a *Ludovico Pio* Saxonibus ducem datum, circa annum 820. Sepultum in Gandershaym, quod fundavit: & qui ex *Oda* Oſtrofranca reliquerat *Tanquardum*, *Ekebertum*, *Brunonem* ſubmerſum in Oceano, conditorem Brunſvicenſis civitatis, *Ludgardim* Ludovici Pii Imperatoris conjugem. *Haymodem* & *Gerbirgem* moniales & abbatiſſas in Gandershaym.

§. VI. VITIKINDUS, Brunonis frater germanus, in bello Saxonum adverſus Carolum Magnum à gentilibus rex conſtituitur, circa annum Domini 758. & ab eo vincitur, atque ad ſanam Chriſti doctrinam convertitur. Habuit duas conjuges: primam, *Gevam* Daniæ reginam: & alteram, *Suaternam* Bohemam. Obiit anno 818, ſepultus in Badeborna, relictis poſt ſe tribus filiis: *Vitikindo* ſecundo, *Wigberto* & *Walberto*. Cujus filiorum alter *Lutoldus Brunonem* & *Ottonem* reliquit, *Henrici* Cæſaris hoc nomine primi cognomento *Aucupis* ex *Luitgardi* Arnolfi Cæſaris filia patrem: unde *Othones* tres Imperatores proceſſere, & tres in Bavaria *Henrici* duces. Habuerat vero *Henricus Auceps* duas ſorores, & quatuor filias: *Babam* Adalberti Babenbergenſis comitis uxorem, unde marchionum Auſtriæ proſapia defluxit: *Adelhaidem* abbatiſſam in Quitelmburg, *Melchtildem* abbatiſſam in Quitelmburg: *Hedwigem*, Hugonis comitis Pariſienſis conjugem, qui poſtea factus erat rex Franciæ: *Gerbirgim*, Giſelarici Lotharingorum & Belgicæ ducis uxorem, quæ poſtea nupſerat Ludovico regi Franciæ: *Rixam* duci Bojariæ Arnoldo matrimonio conjunctam, unde Scyrenſes palatini, modo Rheni palatini, electores, & Bavariæ principes defluxere.

§. VII. WIGBERTUS, Witikindi primi filius, baptiſatus cum patre a Carolo Magno victo, fundator Waldershuſenſis cœnobii, ex *Smicilla*, Friſia *Walbertum* ſecundum genuit, & *Haſelam* Brunonis Germaniæ principis uxorem, *Kunigundim* Ludovici tertiam conjugem, & *Adelhaidem* abbatiſſam in Quitelmburg.

§. VIII. WALBERTUS ſecundus Vitikyndi nepos, & frater Ludolphi, qui avus fuerat Henrici Aucupis, dux de Engern & Ryngelburg, ex conjuge *Kerehildi* comitiſſa de Morsburg genuit *Immodum* ducem de Engern, *Brunonem* archiepiſcopum Colonien. fundatorem S. Panthaleonis, *Tanquardum* Saxoniæ ducem interfectum in templo a famulis Ottonis primi, & unam filiam *Mechtildem* Henrico Aucupi hoc nomine Imperatori primo nuptam. Porro *Immodus* dux ab Engern, ex *Hyynna* comitiſſa a Scheyrn Bavara *Gerhaldum* produxit ab Ottone tertio *primum Sabaudiæ Comitem* creatum: *unde hodierni adhuc Sabaudiæ duces rite deſcendere dignoſcuntur.*

§. IX. WITIKINDUS ſecundus, primi filius, *Wigberti* ac *Waldberti* frater germanus, Burggravius a Ludovico primo conſtitutus in Zorbekh, in tractu inter Salam & Albim, primus ædificavit *Withyn*, quod hodie *Vitenberga* nuncupatur, adverſus Soraborum Slavorum incurſiones, unde rite *Marchiones de Withyn* deſcendunt. Is vero ex *Nilada* Comitiſſa de Rochlicz genuit duos filios, *Fridericum* Burggravium de Zorbekh interfectum, & *Tugreymonem* Marchionem de Withyn, & Burggravium de Budczecz. Qui ex Boſteva Comitiſſa de Pleysben conjuge procreavit *Dietmarum*.

§. X. WILHELMUS Marchio Thuringiorum fuerat, de quo ſcribit *Lambertus* in belli Hungarici deſcriptione, geſti ab Henrico quarto, auxilio Andreæ regis adverſus Belam: *Rex* (inquit) *Wilhelmum Marchionem Thuringiorum, & Epponem Citicenſem Epiſcopum, cum duce Bohemorum & exercitu Bojarico illuc miſit. Sed Marchio & Epiſcopus priores Hungariam ingreſſi, non expectato Duce Bohemorum, cum Belo ſigna contulerunt, atq; infinitam multitudinem Hungarorum peremerunt.* Et iterum: Anno 1062. *Wilhelmus Marchio reverſus in Thuringiam, dum redire in Hungariam & ſponſam ſuam cum magna opum ſuarum oſtentatione adducere parat, inter eundum, ſecunda manſione morbo correptus obiit. Sponſam ejus Udalricus Marchio Carentinorum cognatus ejus accepit, Marchiam Otto frater ejus obtinuit. Sed is beneficia Moguntini epiſcopatus aliter obtinere non potuit, niſi promitteret decimas ſe de ſuis in Thuringia poſſeſſionibus daturum, & cæteros Thuringos, ut idem facerent, coacturum. Quæ res multorum malorum ſeminarium fuit, deteſtantibus omnibus Thuringis factum ejus, & aſſerentibus mori ſe malle, quam patrum ſuorum legitima amittere.*

§. XI. OTTO frater *Wilhelmi*, Marchio Thuringiæ poſt fratrem creatus ab Henrico quarto, cujus meminit quoque Lambertus chronographus: *Anno Domini* (inquit) *1067. Otto Marchio Thuringiorum obiit, gaudentibus admodum Thuringis, eo quod ipſe primus ex principibus Thuringorum, ut prædictum eſt, decimas ex ſuis in Thuringia poſſeſſionibus dare conſenſiſſet; & per hoc calamitatem maximam genti ſuæ invexiſſe videretur. Marchiam ejus Egbertus patruelis regis ſuſcepit.* De quo Egberto proximo capite dicemus.

§. XII. DIETMARUS Marchio de Withyn, ex *Wilda* de Nordringem ſuſcepit *Theodericum*. §. XIII.

§. XIII. THEODERICUS Marchio de Withyn, Burggravius de Zorbekh, ex *Juditha* comitissa a Wasserburg progenuit *Fridericum* primum Burggravium Misniæ, *Dedonem* Marchionem a Withyn, *Eberhardum* Comitem de Ilenburg, *Hildam* Burggravii Misnensis conjugem, *Hildam* Comitis ab Ilenburg uxorem, & *Odam* Adalberto Schenkhio cuidam de Sommersberg nuptam. *Eberhardi* porro comitis de Jlenburg meminisse videtur *Lambertus Schaffnaburgensis* in suis Annalibus, de Henrici quarti gestis: *Lüneburg quoque oppidum* (inquit) *maximum Ottonis Ducis Saxonici, situm in confinio Saxonum & Luticiorum, occupaverat, militesq; lectissimos cum Eberhardo, filio Eberhardi Comitis de Ilenburg, imposuerat.*

§. XIV. DEDI, Marchio de Withyn, Burggravius de Seuslicz & Landsperg, Comes ab Ilenburg & Bren, ex *Dietburgi* Brandeburgensi Marchionissa procreavit multos filios: videlicet *Fridericum* Antistitem Monasteriensem, *Theodericum* Marchionem de Withyn, Burggravium de Landsperg, cui uxor fuerat Ekhardi Thuringiæ Landgravii filia: *Cunradum* (quem susceperat ex *Otilia* Comitissa de Kaczenellenbogen) *Geronem* Marchionem Saxoniæ (quem ex *Berchta* Comitissa de Groycz genuerat) *Dedonem* secundum, Marchionem a Landsperg: *Thiemonem*, Marchionum Misniæ primum, & comitem de Withyn, & *Hyldam* duci Bohemiæ desponsatam. Porro hujus Dedi mentionem facit *Lambertus Schaffnaburgensis*, cum conjurationem principum Saxoniæ describit, contra Henricum quartum. *Erant in ea conjuratione principes* (inquit) *Wezel Magdeburgensis Archiepiscopus, Bucco Halberstadiensis Episcopus, Hezul Hildesbaimensis Episcopus, Wernher Mersburgensis Episcopus, Eilbertus Mindensis Episcopus, Immet Badenbornensis Episcopus, Fridericus Mimigardefurdensis Episcopus, Benno Misnensis Episcopus, Otto dux quondam Bojariæ, Vto Marchio, Dedi Marchio, & omni Marchione animosior atq; implacatior uxor ejus Adela: Eckbertus Marchio Thuringorum, puer adhuc infra militares annos.*

§. XV. GERO, Burggravius Saxoniæ de Landsperg, Comes de Seuslicz, *Dedi* primi, vel secundum alios *Theoderici* filius, ex Comitissa a Groitz vidua tres filios, & duas filias tulit: videlicet *Guntherum* Episcopum Cizensem, *Theodericum* Comitem de Camburg, *Wilhelmum* Comitem de Lauternburg, *Ottonem* & *Hermannum* Misniæ Marchiones. Filiarum *Willa* Abatissam egit in Gerbsteten, & *Terburgis* ibidem monialis fuit. Porro hujus Geronis mentionem facit Rhegino Prumiensis Chronographus: *eodem anno* (inquit) *Gero marchionum nostri temporis optimus & præcipuus obiit.* Meminit ejusdem & Lambertus Schaffnaburgensis, in Henrici historia quarti: *Erant duo* (inquit) *cujusdam Geronis filii, satis quidem edito loco nati, sed propter inopiam rei familiaris inter principes Saxoniæ nullius nominis vel momenti. Hi tempore deditionis ultra Albim fluvium refugerant, ibique rei eventum præstolabantur.* Et iterum: *postmodum vero fretus his quos deditione absolverat, quod eorum auxilio in Saxones, qui se læserant, iram suam donec ulcisci posset, consilium mutavit, & statuto die nuncios pro se in Salveld duci Othoni misit, qui ei dicerent, ut contractis quantascunque posset copiis, sibi in marcha Misnensi occurrerent, se per Bohemiam ducto exercitu adventurum: & filiis Geronis Comitis, qui imperitam multitudinem male auspicato ad arma concitassent, si Deus vota prosperaret, redditurum quod mererentur.* Hæc ille. Qui rursus de filiis hujus Geronis, *Wilhelmo*, *Ottone & Hermanno* scribens: Anno Domini 1061. inquit, *Andreas rex Hungariæ, videns Belem quendam propinquum suum regnum affectare, & Hungaros à se paulatim ad eum deficere, uxorem suam & filium Salomonem, cui Imperator filiam suam parvulo parvulam desponderat, cum multis opibus ad regem Henricum transmisit, petens, ut sibi misso exercitu subvenirent, & donec rebus tranquillitas daretur servaret. Rex Wilhelmum Marchionem Thuringorum, & Epponem Zicensem Episcopum, cum Duce Bohemorum & exercitu Bojarico illuc misit: sed Marchio & Episcopus, priores Hungariam ingressi, non expectato Duce Bohemorum, cum Bela signa contulerunt, atque infinitam multitudinem Hungarorum peremerunt.* Et iterum, scribens de anno Dominicæ incarnationis 1062. *Wilhelmus Marchio reversus in Thuringiam, dum redire in Hungariam, & sponsam suam, cum magna opum suarum ostentatione, adducere parat, inter eundum secunda mansione morbo correptus, obiit. Sponsam ejus Vdalricus Marchio Carenthanorum, cognatus ejus, accepit: Marchiam Otto frater ejus obtinuit.*

§. XVI. CHUNRADUS, Geronis ex Dedi frater, ex *Otilia* Comitissa de Kaczenellenbogen suscepit filiam *Berchtradam*, conjugem *Berengarii* Thuringiæ Landgravii, Domini de Zangershusen.

§. XVII. DEDI secundus & junior, senioris ex *Adala* filius Marchio de Landsberg, Burggravius de Zorbeckh & Lusacz, Comes de Ilenburg, Bren, & Kaniberg: ex duabus conjugibus, *Oda* Comitissa de Orlamund, & altera Adelhaide Ducissa Brabantiæ, tulit *Dedonem* tertium, *Chunradum* tertium, ab Hungaris interfectum: & *Henricum*. Filiarum *Agnes* Palatino Saxoniæ nupsit,

nupsit, *Adelhaides* Marchioni Austriæ. Porro meminit hujus Dedonis non semel Lampertus Schaffnaburgensis, in historia Henrici quarti: *Filius* (inquit) *Utonis Marchionis, & filius Adelæ derelictæ Dedi Marchionis, ambo teneræ ætatis, & longe adhuc infra pubertatis annos pueruli, cum in munitione cujusdam Eberhardi ministri regis custodirentur, magnum quoddam & posterorum memoria dignum nobilissimæ indolis documentum ediderunt.* Et iterum: *Cumque sub idem ferme tempus Dedi Marchio longa ægritudine absumptus decessisset, marchias ejus Bohemiæ duci in præmium exactæ militiæ dedit. Tametsi uxor Marchionis Adala, filium suum, cui hæreditario successione Marchia debebatur, ei paulo ante pro se obsidem misisset. Et ipse Marchio post recuperatam pacem in Gerstungen, intemeratam semper erga regem, remque publicam, fidem servasset.* Et iterum, de auxiliis regi Hungariæ missis differens: *Regina Hungarorum, mater Salomonis regis, Duci Bajariorum Ottoni dono dederat, cum eo suggerente atque annitente rex filium ejus in regnum paternum restituisset. Cumque eum dux Otto filio Dedi, Marchionis Dedi juniori in argumentum pignusque individuæ dilectionis ad tempus præstitisset, illo (ut prædictum est) perempto, Regi, & per regem Lupoldo huic casu obvenerat.* Loquitur autem de gladio Athilæ, quondam Hunnorum regis, illius flagelli Dei.

§. XVIII. THIEMO, frater germanus *Geronis*, *Chunradi* & *Dedi* Junioris, senioris scilicet filius, primus Misniæ Marchio, & Comes de Withyn, ab Henrico quinto inauguratus, ex Ida Marchionissa Masoviæ filios genuit, *Chunradum* secundum, *Ekhardum*, & *Dedonem* tertium. *Mechtildis* filia nupsit *Geroni* Marchioni.

§. XIX. DEDI tertius, ex *Berchta* filia Wigberti Comitis de Groicz, filiam unicam suscepit, *Mechtildem* nomine, *Rolandi* Comitis de Babenberg uxorem.

§. XX. CHUNRADUS tertius, filius *Thyemonis*, primus investitus Marchio Misniæ, ex *Luitgarde* Alberti Sveviæ Ducis filia progenuit quinque filios, & totidem filias: & ad postremum pertæsus vitæ illius, monasticen professus est in *Lauternberg* propria fundatione. Filiorum primus *Henricus* nomine ex *Sophia* Bavera procreavit duos filios, & unam filiam. Videlicet *Udalricum*, *Henrici* postremi Comitis de Withyn patrem: *Chunradum*, & *Sophiam* Burggravii Magdenburgensis conjugem. Secundus vero *Theodericus*, fundator Doberlingensis coenobii, ac conditor castrorum Landsperg ac Schilda, post *Dorbergam* Polonam, ex *Kunigunde* Comitissa de Pleissen tulit duos filios & unam filiam: videlicet *Theodericum* Mersburgensem præsulem, *Cunradum* quintum interfectum in ludis Martialibus anno 1175. & *Gertrudim* Abbatissam in Gerbsteten. Tertius erat *Fridericus*, qui ex Hedwige filia *Diepoldi* principis Bohemiæ nihil tulerat. Quartus erat DEDI, hoc nomine quartus, Comes a Rochlicz & Groycz, atavus S. Elisabetæ: qui ex *Mechtilde* de Humelsburg procreaverat unicam filiam *Agnetem*, ducis Meraniæ conjugem: & filios quatuor, videlicet *Philippum* Præpositum Xantonensem: *Theodericum* Præpositum Magdeburgensem, postea Palatinum Saxoniæ, qui ex *Mechtilde* Thuringa *Agnetem* unicam filiam tulerat: *Henricum* Comitem de Rochlicz: & Chunradum, qui ex *Elisabeta* Polona *Mechtildem* suscepit, *Alberti* Brandenburgensis uxorem, & *Agnetem* Henrico Palatino Rheni nuptam, & *Chunradum* postremum Comitem de Rochlicz. Porro de quinto filio *Ottone*, qui stemma propagavit, seorsim suo mox loco dicturus sum. Itaque & filiarum *Gertrudis* desponsata Palatino Rheni, Babenbergæ S. Theodorum fundavit: *Adela*, primo Sveviæ Regis Daniæ, & deinde Alberti Marchionis Brandenburgensis conjux: *Sophia*, Gebhardo Bavaro, filio Lotharii Cæsaris nupsit: ODA Abbatissam egit in Zerbstet: AGNES Abbatissam in Quintelmburg.

§ XXI. OTTO, unus filiorum *Cunradi* tertii, qui genus propagavit, Marchio Misniæ & Lusatiæ, ex Hedwige Alberti Brandenburgensis filia procreavit *Albertum*, *Theodericum*, *Adelam* Ottochari Bohemiæ Regis conjugem, *Sophiam*, Vdalrico Bohemiæ Principi desponsatam, & inde Burggravio Norinbergensi nuptam. Porro Otto mineras argenti prope Friburgum invenit, & monasterium *Altzel* fundavit, anno 1180. Cujus filiorum alter *Albertus*, ex *Sophia* Bohemiæ regis nata unicam filiam progenuerat, *Christinam*, Comiti de Lobdeburgh nuptam.

§. XXII. THEODERICUS, *Ottonis* filius, hoc nomine tertius, ex Comite de Weissenfels Marchio Misniæ creatus, ex *Juditha* Hermanni Landgravii Thuringiæ filia procreavit *Henricum*, *Chunradum*, *Ottonem* secundum, & *Hedvvigem*.

§. XXIII. HENRICUS, filius *Theoderici*, suæ primus familiæ Thuringiæ Landgravius investitus, cum Comitum Aurelianensium, de quibus supra dictum est, familia defecisset, cum Misniæ interim quoque Marchio foret, tres conjuges in matrimonio habuit: *Agnetem* Bohemam, *Constantiam* Austriacam, & postremam *Nobilem de Malticz*. Ex quibus tulit filios quatuor, & duas filias, quæ monasticen in Weissenfels professæ sunt: videlicet; *Albertum* secundum: *Thedoricum* quartum, Pinguem cognomento, dominum de Landsperg: & *duos Fridericos*:

ricos: quorum *Theodericus* Helenam Brandenburgensem in matrimonio habuerat. *Fridericus* unus *Theodo* cognomento, duxerat *Hildegardim* Bavaram: alter vero *Fridericus* dominus de Dresden, ex *Juditha* de Schwarczenburg genuit filium *Apetonem*, Landgravium in Denneberg.

§. XXIV. ALBERTUS, tres in matrimonio claras fœminas habuit: primam *Margaretham* Friderici Cæsaris secundi filiam; secundam, *Kunigundim* Comitissam de Eisenburg: & tertiam, *Adelhaidem* Comitissam de Cassel, ex quibus suscepit filios quinque, & unam filiam *Agnetem*, Ducissam Brunsvicensem: filios autem, *Fridericum* hoc nomine in stirpe sextum, qui familiam propagavit: *Fridericum* septimum, Comitem de Altenburg: *Henricum* & *Dietmannum*. Quorum hic ex *Cueta* de Henneberg nihil tulit, interfectus Lipsiæ a servo: ille vero ex *Hedvvige* Silesia pariter nullam prolem reliquit.

§. XXV. FRIDERICUS, hoc nomine in stirpe sextus, ex duabus conjugibus, *Agnete* Charentana & *Elisabetha* Comitissa de Arnschlag, genuit *Fridericum* Octavum.

§. XXVI. FRIDERICUS octavus ex *Mechtilde* Ludovici quarti Cæsaris, Bavariæ ducis nata, progenuit *Fridericum* nonum: *Ludovicum* Episcopum Halberstadiensem, qui postea ad Archiepiscopatus Magdeburgensem & Moguntinum vocatus fuerat: *Wilhelmum*, *Balthasarem*, *Beatricem* Abbatissam in Scheuslicz. *Elisabetham* Burggravii Norinbergensis conjugem, Annam Rudolpho Saxoniæ Duci collocatam, & *Agnetem* Brunsvicensem. Quorum *Wilhelmus* Ludmillam Moravam nactus fuerat uxorem: *Balthasar* vero duabus junctus fuerat, *Margaretha* Nurmbergensi, & *Agneti* viduæ Brunsvicensis.

§. XXVII. FRIDERICUS nonus hoc nomine, cognomento *Strenuus*, ex *Catharina* Comitissa ab Henneberg genuit *Fridericum* decimum, *Georgium*, & *Wilhelmum* secundum, fundatorem Altenburgensem, *Annam* Brandenburgensem.

§. XXVIII. FRIDERICUS decimus, primus Elector Saxoniæ a Sigismundo Imperatore creatus, ex *Catharina* Brunsvicensi procreavit *Fridericum* undecimum, *Henricum* tertium, *Sigismundum* Antistitem Herbipolensem, *Wilhelmum*, qui habuerat in conjugio *Catharinam* de Brandenstayn, *Annam* Brandenburgensem, *Catharinam* Munsterburgensem, & alteram *Catharinam* Landgravio Hassiæ nuptam.

§. XXIX. FRIDERICUS undecimus, Elector secundus sui generis, ex *Margaretha* Austriaca, Friderici Cæsaris tertii sorore, genuit *Ernestum* Electorem: *Albertum* Ducem, qui familiam propagavit: *Albertum* Moguntinum Archiepiscopum, *Ernestum* Magdeburgensem Episcopum, *Wolfgangum*, *Fridericum* & *Alexandrum*, qui in juventute obierant: *Annam* Alberti Brandenburgensis conjugem, *Æmiliam* Ludovico Duci Bavariæ nuptam, *Hedvvigem* Abbatissam in Quintelmburg, & *Martham* Abbatissam in Scheuslicz.

§. XXX. ERNESTUS Elector Saxoniæ, ex *Elisabetha* Bavara tulit *Fridericum* Electorem, fundatorem Academiæ Wittenbergensis: & *Joannem*, qui post Fridericum fuit elector: qui ex duabus uxoribus, *Sophia* Meklaburgensi, & *Margaretha* de Anhalt, progenuit *Joannem Fridericum*, quem electionis jure Carolus Cæsar quintus privavit: & *Joannem Ernestum*. Porro filii *Joannis Friderici* adhuc in humanis sunt, ex Sybilla Juliacensi nati, *Joannes Fridericus*, *Ernestus*, & *Wilhelmus*.

§. XXXI. ALBERTUS hoc nomine tertius, *Ernesti* electoris frater germanus, undecimi *Friderici* filius, ex *Maria* Philippi Pomeraniæ Ducis filia, tulit *Fridericum* duodecimum, Commendatorem Teutonici ordinis: *Georgium* & *Henricum*. Filiarum *Catharina* conjuncta fuit Sigismundo Duci Austriæ in Tyroli, quæ postea Brunsvicensi Duci nupsit.

§. XXXII. GEORGIUS, *Alberti* Ducis Saxoniæ, non Electoris, filius, ejus qui Maximilianum Cæsarem ex captivitate Flandrica liberaverat, Dominus tractus Lipsensis, & qui olim juvenis Frisiæ erat a Maximiliano Cæsare præfectus, ex *Barbara* Poloniæ Regis filia suscepit *Joannem*, cui Hessa conjux fuerat: *Fridericum* decimum tertium, qui Mansfeldinam sibi conjunxerat: *Christianam*, Philippo Hassiæ Landgravio collocatam: *Magdalenam* Brandeburgensem: & quæ in juventute obierant, *Annam* & *Margaretham*.

XXXIII. HENRICUS, & ipse *Alberti* Ducis, non Electoris, filius, *Georgii* ducis de Lipsia frater germanus, primo Prussiæ Magister, deinde in divisione cum fratribus, Dresdam ac Friburgum nactus, ex *Catharina* Meklaburgensi suscepit *Mauritium* & *Augustum*, utrosque nostra ætate Electores Saxoniæ. Quippe *Mauritium* Carolus quintus Cæsar *Joanni Friderico* substituerat, anno 1548. Et *Mauritio*, ab Alberto Brandeburgensi in acie occiso, anno 1553. *Augustus* frater successit, qui ex *Christiani* Daniæ regis filia genuit * * Hucusque Lazius.

REI-

REINERI REINECCII
DE PRIMIS MYSNIÆ MARCHIONIBUS, E DITMARO summatim repetita, & deinde usque ad Conradum, Timonis F. deducta expositio, annexa Chronico Ditmari Merspurgensis. a se edito Francof. 1580.

CONveniunt sententiæ in eo omnium, oriundos primos Mysniæ Marchiones a WIDECHINDO Magno fuisse. Solus *Fabricius* in Annalibus Mysnæ discrepans, a BRYNONE, Widechindi fratre, derivavit. Seriem eorum haberi continuam posse, negat *Brotufius*. De quo disserere hic enodatius visum non fuit. Me haud pænitet eorum sequi sententiam, qui primum inter Marchiones faciunt DITGREMI e *Friderico* F. pronepotem, quem eundem de progenitorum aliquot nominibus *Fridericum* appello. Hujus successor & filius credi forte RIDACUS poterit. Quo genitus CAROLUS cum sententia OTTONIS II. Cæs. successione excidisset, eaque in ECCARDUM translata esset, manet illa deinde filio ipsius HERMANNO. Hunc excepere rursus familiæ Wettinensis Comites, & ita excepere, ut per diversas propagines Mysniam deinceps semper retinuerint. Forsitan autem & ECCARDUS ad Ditgremi posteritatem pertinet, ita ut *Guntherum* patrem, *Friderici* filium, *Ridaci* fratrem, statuamus. Ditmarus quidem illum Marchionem nominavit. Est & hoc minime obscurum, WIDECHINDI Junioris posteros in diversas se familias diffudisse: quippe qui præter *Wettinenses* Comites, & *Ileburgios* & *Merseburgios* propagarint, cum nimirum a sedibus diversis denominationes etiam diversas usurparent. Certe de Mersepurgiis diserta hoc mentione Ditmarus retulit. Nec alia quam agnatio extitisse causa videtur, quod *Hermanno Eccardi* F. DEDO successit. Tametsi non negarim, majus huic vinculum matrimonio *Mathildis*, Hermanni F. allatum fuisse. Faciemus ergo *duas Marchionum Misniæ familias*, ab uno & eodem conditore *Ditgremo* deductas: primam & veterrimam FRIDERICI, quem *Ditgremus* pronepotem habuit; alteram DITTERICI, qui *Ditgremi* e progenitoribus *Ditmaro, Ditterico, Dedone* abnepos fuit. Atque ut res planior fiat, utramque a conditore WIDECHINDO Juniore repetemus, ita tamen, ut nuda eos nomenclatione referamus, quorum res gestæ a Ditmaro traditæ non sunt.

WIDECHINDUS, cognomento Junior, retinuit e paternis possessionibus tractum ad Salam, nomine & titulo *Comitis Wettinensis*, veteri consvetudine. Neque enim antiquitus Ducum filii Duces omnes nuncupabantur, sed is tantum, qui successionem exciperet, reliquis non altiorem quam Comitum dignitatem usurpantibus. Unde hoc evenit, ut unius stirpis familiæ, ut nomina, ita & dignitates diversas gererent: quade re passim in Annalibus exempla observare licet. Ditmarus a Widechindo conditam *familiam* non Wettinensem, sed *Budsetiam*, ab altero quodam provinciæ ipsius oppido, denominavit, pag. 71. vers. 55.

|

Ditgremus, Witechindi F.

|

Fridericus

|

Fridericus.

|

Fridericus quem nobis ita appellare libuit, primus Mysnæ Marchio ab HENRICO Aucupe Cæs. creatus, primam itidem, quæ nostra sententia est, Marchionum familiam propagavit. Nati ergo forte illo sunt RIDACUS & GUNTHERUS. Nam quod plerique movere hic dubium videntur, id totum in medio relinquo.

RIDACUS Mysnæ Marchio alter abest Merseburgi, quo tempore HENRICUS Hezelo, Dux Bavariæ, Imperio, quod contra Ottonem III invaserat, abdicato, a *Wagone*, præfecto BOLESLAI Bojemi cum exercitu per fines ejus duceretur. Quod dum negligit, nec quicquam inde sinistri suspicatur, magno id mox dispendio luit. Nam *Wago* cum Oppidanis Mysnensibus urbis deditionem pactus, per eos *Ridacum* præfectum, ipse *Fridericum* ad colloquium evocatum perimit, jamque occupatum illam præsidio firmat. Nec deinde Mysna ad Ridacum rediit, sed in Boiemorum potestate usque ad ECCARDUM permansit. Huic enim sponte, ea rursus cessit Boleslaus. Vixit apud Ridacum a puero DEDO agnatus e familia Budsetia, hoc est, Wettinensi, de quo infra Ditmarus lib. 6.

Carolus amittit feudum, ut nominavit Ditmarus, seu bona dedita per calumniam, eamque fortunæ acerbitatem excelso animo perfert. Moritur temporibus Henrici II. Cæs. IV. Cal. Maii M. XIII. Ditmarus lib. 7.

Guntherus ex nobiliss. Turingiæ australis natalibus, ut loquitur Ditmarus, hoc est, ut ego opinione auguror, Friderici F. Ri-

Ridaci frater, gessit multa pro OTTONE II. Cæs. bella, usus ad hæc opera strenua ECCARDI F. gratiam tamen ex his meritis dignam non collegit: quippe qui a dignitatibus aliquandiu exclusus fuerit. Dedit temporibus ejus idem Imperator non ignobilem Episcopatui Mersepurgensi saltum; qua quidem in expositione a Ditmaro Marchio nominatur. Reliquit liberos *ECCARDUM*, *Guncelinum*, & *Brunonem*. Qua de re etsi planæ sunt Ditmari expositiones, libuit tamen hoc loco argumentum id unum repetere, quod *Guncelinum Hermanni* patruum vocat, hanc subjiciendo γνώμην: *Semper patrui in fratrum filios sæveri.*

Eccardus adolescit spe & fama indolis præclarissimæ: bellicis studiis sub patre assuescit, cum eoque pro OTTONE II. Cæs. bella multa conficit feliciter. Quocirca ita ab hoc diligitur, ut in Mysniæ Marchia, Carolo excluso, *Ridaco* surrogatus sit. Ea re quasi materiam uberiorem exercendæ virtutis sibi oblatam ratus, mox in *Boleslaum* Bojemum arma expedit, eumque cedere sibi Mysna compulsum, militem deinde, ut loquitur Ditmarus, retinet. Inde Milzenos (erant hi Soraborum gens in Mysniæ finibus) adoritur atque edomat: cum Boleslao Polono fœdus & amicitiam conjungit: bona quæ possideret dedita, hæreditaria impetrat, & fœlicissimo fortunæ arridentis successu eo usque progreditur, ut in Turingia communibus gentis suffragiis principatum promeruerit. Ubi rebus humanis excessit OTTO II. a filio & successore hujus OTTONE III. gratiam eandem init. Quem in Italiam secutus reversum inde & religionis causa in Poloniam cogitantem redux ipse excipit Mysnæ honorificentissime. Unde cum Cæsaris in ipsum aucta benevolentia, hunc jam solus possideret, parem adhuc sibi *Gisilerum*, Archiepisc. Magdeburg. clam mordet: & vicissim ipse *Lotharium* Comitem urit, eosque dehinc sibi spiritus sumit, ut a morte Cæsaris Imperium affectavit. Ea de causa Frasæ Principum conventu indicto, adversantem sibi Lotharium quid ad hoc institutum ipsum perpelleret, interrogare ausus, responso retunditur ejusmodi: *An non intelligeret, currui suo rotam quartam deesse?* Nec tamen sic quiescit; & comitiis in alterum Werlensem conventum rejectis cum ibi HENRICO Bavaro Cæsare designato, iterum rebus novis studeret, regios sibi in accubitu honores usurpat: ac tametsi ea re offensi animi plurimorum essent, eosdem tamen etiam Hildesheimii repetere audet. Inde Padebornam profectus, non pro spe accipitur, nec quod cum *Hermanno*, Duce Sveviæ, colloquium instituerat, succedit. Quare cum domum rediturus, Northemium deflexisset ad *Sigefridum* Comitem, ab filiis hujus, e quibus *Henricum* cædi loris jussu Ottonis III. procurarat strui sibi insidias cognoscit. His elapsus, ab insequentibus de nocte dormitans opprimitur: & cum e comitatu ejus cæsis fidelissimis ipse pugnare pergeret fortiter, a *Sigefrido* hasta collum transverberatur, & lapsantis caput cervicibus abscinditur. Conditur honorifice Jenæ ad Salam. Ditmarus lib. 4. & seqq. ubi & elogium ipsius additur. E rebus prospere cadentibus hoc etiam sibi sumsit, ut *Bennonem*, dignitatis equestris virum, excæcarit, ut idem Ditmarus lib. 4.

GUNCELINUS, præbet se Misnensibus oppidanis seditiose contra HERMANNUM, fratris filium, tumultuantibus ductorem, usus temporis opportunitate, quod præsidii pars magna abesset. Atque occupata porta quadam, & in amicis *Hermanni* Breccione cæso, ad obsidionem ejus aggreditur. Hanc illam deprecantem discedere permittit, & urbem *Boleslao* Polono deditam, custodiendam accipit. Quam cum ille deinde in bello *Henrici* Comitis, cui confœderatus esset, restitui sibi postularet, *Guncelinus* formidine novi ab *Henrico* II. Cæs. periculi, cujus interea militem præsidiarium receperat, id detrectat. Quapropter bello a *Boleslao* oppugnatur: Lumacia solo æquatur, & cum Mogolena obsessa itidem in hostis potestatem perventura fuisset, callido commento hunc in Bojemiam & Bavariam avertit. Eam Cæsar defensurus, cum in Milzenos progressus, nivibus impediretur, *Guncelino* præsidium novum Mysnæ relinquit: & post Italicam expeditionem bello in hos renovato, Budissinam flammis absumsisset, ni *Guncelinus* id provido consilio impediisset. Dedita enim hæc paulo post fuit jussu Boleslai; & ipse firmius præsidium accepit. Nec tamen his meritis plane Cæsari reconciliari, & Polonicæ societatis invidiam abolere potuit: ac sævo odio semper ab *Hermanno* dissedit. Cumque arma tandem sumsisset uterque, infelici conatu Strelam tentat. Inde vehementer exacerbatur, Rochliciam captam in cineres redigit, sed arcem ipse ad Salam operis præclari amittit. Quarum rerum fama mox ad Cæsarem perlata, una cum *Hermanno* Merseburgam ad causam dicendam evocatur. Ibi multorum criminum accusatus, & a Cæsare Majestatis damnatus principum intercessione vita donatur, & asservandus *Arnolpho* Episcopo traditur. Ditmarus lib. 5. & seq.

Bruno præest Misnæ, quo tempore *Guncelinus* Merseburgi apud Cæsarem causam diceret: eoque damnato, munere illo us-

que ad *Hermanni* adventum perfungitur. Ditmarus lib. 6.

Cum ECCARDO connupta fuit SVANEHILDIS, *Bernhardi* ducis Saxoniæ F. quæ ante cum Ditmaro Marchione Lusatiæ, fuiſſet: e qua liberi procreati *Lucarda*, natu maxima, HERMANNUS, ECCARDUS, GUNTERUS, &c. quæ noſtra ſententia eſt, filia altera ODA. Nominat enim hanc Eccardi Marchionis filiam Ditmarus lib. 7. ut genita Eccardo filio videri nequeat.

HERMANNUS, facit de patris voluntate atque juſſu bellum *Wilhelmo*, Comiti Vinariæ, idque propter cædem filii ipſius geminam. Hoc proſpere geſto, & Vinarienſi facere imperata coacto, cum in eodem tempore triſtem de patris interitu nuncium accepiſſet, illico iſthuc cum matre advolat, & funus ejus deducit curatque honorifice, pergit deinde Myſnam: ab oppidanis precio corruptis ab *Boleslao* Polono: qui cognita Eccardi morte, populabundus Luſatiam & Myſniam invaſerat, obſidetur ſeditioſe: atque in amicis *Breccione* peremto, *Ozerus* præfectus ad necem depoſcitur. Id cum per *Ditmarum*, dignitatis equeſtris virum, deprecaretur, & multitudinem, patris huic exprobrando beneficia, ut arma deponeret, aut diſcedendi ſibi poteſtatem faceret, hortaretur, poſtremum ſolum obtinet, & urbs Polono deditur. Cum quo poſtmodo gratia reconciliata, etiam Cæſaris beneficio Budiſſinæ præfecturam accipit. Per id tempus familiariter cum *Bolislao* congreſſus, denique Fecialis ad Bellum illi denunciandum ablegatur. Ideo minus benigne habetur, & Budiſſinam quandoquidem, quæ oppidanis induciarum tempore auxilia pollicitus esſet, non mitteret, deditione amittit. Aliquanto poſt, quæ ei cum Guncelino patruo eſſet, ſimultas recrudeſcit & in bellum erumpit, In quo bello Rochlicia exutus, cladem eam ita ulciſcitur, ut arcem Guncelini ad Salam nobiliſſimam expugnatam vaſtarit, & in diſceptatione apud Cæſarem cauſam obtinuerit. Cumque Guncelino tum in Myſnenſi Marchia ſurrogatus eſſet, *Fridericus* Dedonis F. aliquando poſt & Cunegundæ Auguſtæ interceſſione, & principum ſuffragio, ſibi eam impetrat, & deducente Cæſaris legato Myſnam redit. Ibi ſumma clementia uſus, ignoſcit ultro omnibus, idque adeo dextræ ſtipulatione confirmat. Ab eo tempore, cum ob crebras *Boleslai* Poloni injurias Cæſar bellum contra eum redintegraſſet, huic nomen dat: nec multo poſt Cæſare propter adverſam valetudinem domum regreſſo, cum JAROMIRO Boiemo & *Gerone* aliquantiſper in armis manet, nulla tamen re memorabili geſta. Qua de cauſa cum fieri pacem Cæſar paſſus eſſet, ea rupta, *Boleslaum* evocantem viſit; pacem denuo ſuadet: legatum illius propterea ad Cæſarem miſſum deducit, ſed ut operam illam fruſtra inſumſerit: quia *Boleslaus* interea Boiemos ad defectionem ſollicitarat. Quo circa cum iterum ad bellum ventum eſſet, excipit *Geronis* Marchionis cadaver, qui in eo ceciderat, & cum fratribus *Eccardo* & *Gunthero* aliquo usque comitatur. Etenim Cæſaris mandato propere Myſnam regredi, eamque a *Miſecone*, Boleslai F. defendere juſſus, vix hoſtem irruentem anteverit. Quo poſt captum ſuburbium, atque incenſum, eo ardore in urbis oppugnationem incumbente, ut de defenſione ferme deſperaret, ſubita Albis inundatione illum avertit. Quare firmius deinde ab Cæſare præſidium conſequitur: inſtauratur ſuburbium, & tanquam collega ei *Fridericus* Comes adjungitur. Neque ſic etiam hoſtis metu ſolutus, cadaver *Idonis* Epiſcopi, haud multo poſt mortui, Miſnæ detinet & ſepeliri ibi mandat, urbis excidium quod ille prædixerat, caveri ita poſſe ratus. Ubi tandem cum *Boleslao*, bellum in Ruſſiam translaturo, pacificatio inſtituta eſt, ei actioni Cæſaris nomine Budiſſinæ cum *Ditterico* Comite adeſt. Jamque exinde pace fruens, de ſaltu quodam cum DITMARO, Epiſcopo Merſeburg. in contentionem venit. Quæ cum interventu Cæſaris dirempta eſſet, aliquanto poſt legatus in Poloniam proficiſcitur: & cum interea cum *Ditmaro* ſimultas recruduiſſet, ſuos ſatellites & in illum & in *Geronem* Magdeburgium agere protervius permittit. Ditmarus lib. 5. 6. 7.

Eccardus oppugnat cum *Hermanno* fratre *Guncelinum*: eoque bello ex ſententia confecto, poſt clandeſtinam cum *Boleslao* Polono amicitiam colit: fovet ejus ſpeculatores, & denique abſque *Henrici II.* Cæſ. venia ad illum proficiſcitur, & de Cæſare multa loquitur odioſius. Ideo ad cauſam dicendam evocatus, cum judicium damnationis metu detrectaret, bonis exuitur. Poſt tamen Cæſari ex quorundam interceſſione reconciliatur ſuaque recuperat. DITMARO Merſeburgio occulte infeſtus, ſylvam quandam ejus venationibus occupat, & ſuos ac fratris ſatellites graſſari licentius permittit. Ditmarus lib. 6. & ſeq.

Guntherus memoratur a Ditmaro lib. 7.

Lucarda deſpondetur *Wernero*, *Lotharii* Comitis filio, quæ ſponſalia patre poſt retractante, cum propterea ab Abbatiſſa Quedlinburgenſi, quæ Imperii tum gubernacula teneret, conventus principum *Domberga* indictus eſſet, vi rapitur a ſponſo: itaque connubio aſſenſa, etiam ſponſus dein-

deinde, poſtquam Abbatiſſæ ſupplicavit, veniam promeretur. Ditmarus lib. 4. pag. 42.

Mathildis nupſit *Ditterico* Wettinenſi, mater *Dedonis* & *Timonis*, ut Chronic. Myſn.

Oda collocatur *Boleslao* Polono, qui diu multumque eam ambiviſſet, idque ſub id tempus, quo pace cum *Henrico II.* Cæſ. facta, ille ſe ad bellum Ruſſicum compararet. Ditmarus lib. 7.

ALTERA MARCHIONUM MYSNIÆ FAMILIA.

Ditmarus, alter *Ditgremi* F. ſecundæ Marchionum Myſn. familiæ conditor.

Dittericus, memoratur nominetenus a Ditmaro lib. 6. Filios reliquit DEDONEM & FRIDERICUM.

Dedo vixit a prima pueritia apud RIDACUM Marchionem, agnatum. Ubi ex ephebis exceſſit, mirifice & animi & corporis robore enituit. Quo circa cum belli materiam quæreret, juvenili & temerario conatu Bojemos Cicenſi agro immittit, & in reliqua præda etiam matrem abduci captivam patitur. Reconciliatur tamen aliquanto poſt OTTONI III. Cæſari, & ab ſummi ingenii commendatione gratiam ejus illuſtrem promeretur. Qua tempeſtive uſus Merſeburgii Comitatus partem a BIONIS a vita exceſſu impetrat, & *Zorbeci Burggrafiatum*, qui antea Imperatorum beneficium fuiſſet & ſibi & *Friderico* fratri hæreditarium facit. Mox ad conjugium animum appellit, & THITBURGAM, *Theodorici* Marchionis filiam, uxorem ducit. Jamque ex tanto rerum ſucceſſu majores ſibi ſpiritus ſumens, occulto in *Ottonis* Cæſ. ſucceſſorem *Henricum II.* odio accenditur, & in reliquos principes palam injurias immittit. Quos inter cum WERNERUM Marchionem ita Cæſari accuſaſſet, ut ſententia hujus jam condemnandus, vix *Burcardi* Palatini interceſſione conſervatus ſit, tam obſtinate vexare illum pergit, ut ſubjectum ipſi *Wolmerſtadium* oppidum exuri curarit, & ad *Tangermundam* uſque excurſiones fecerit. Ubi occurrente ei *Wernero*, cum ſuis profugientibus hoſtem fortiter exciperet, cum *Egilhardo*, qui ſolus apud eum manſiſſet, obtruncatur. Ditmarus lib. 6. p. 71.

FRIDERICUS imponitur ab HENRICO II. Cæſare *Myſnæ præfectus*, poſt exauctoratum & in vincula conjectum *Guncelinum*, hoc eſt, *Burggrafius* ibi primus conſtituitur, ut interpretatur in Annalibus Myſn. Fabricius. Quo munere etſi paulo poſt ſe ſponte abdicavit, in fide tamen erga Cæſarem conſtanter permanſit. Cumque prudentia ſumma eſſet, & liberis maribus careret, poſſeſſiones ſuas ita *Ditterico*, fratris filio, legat, ut rationem ab hoc filiarum haberi voluerit. Ditmarus lib. 6. & ſeq.

Naſcitur DEDONE & *Thitburga* DITTERICUS.

DITTERICUS, impetrat bonorum paternorum ſucceſſionem ab HENRICO II. Cæſ. intercedente pro eo Auguſta cum reliquis principibus, *Ileburgum* ab *Friderico* patruo morituro certis conditionibus accipit: quæ res cum & a Cæſare rata haberetur, haud multo poſt idem oppidum grave ab incendio ſubito damnum accipit. Ubi cum *Boleslao* Polono fieri Cæſar pacem permiſit, actioni illi *Budisſinæ* adeſt Ditmarus lib. 7.

Fuit in Ditterici matrimonio MATHILDIS, *Eccardi* Marchionis F. unde in reliquis liberis nati DEDO & TIMO.

DEDO, Marchiam Myſnenſem poſt *Hermannum* avunculum conſecutus videtur, idque vel agnationis jure vel propter matrem. *Timonis* quidem illum fratrem extitiſſe, diſerte Annales Gozecenſes affirmant. Habent hiſtoriam ejus Schaffnaburgenſis & Urſpergenſis. E filiis præcipue memorantur:

Dedo — *Henricus* ſucceſſor, quo genitus eſt

Henricus cognomento Junior, quo mortuo ceſſit Myſnenſis Marchia CONRADO, Timonis F.

Timonis hiſtoria extat in Chronico Myſnenſi, & pertractatur carmine in Marchionibus Myſnenſibus a Georgio Fabricio. Naſcitur eo

CONRADUS, Myſnenſem Marchiam poſt Henricum Juniorem vi & armis conſecutus, deinde eam ad poſteros propagavit: & *ſuperſunt hodie e progenie ipſius Electores & Duces Saxoniæ* &c. Vide de hiſtoria ejus Chronic. Peg. ad annum 1123.

Hucuſque Reineccius ad Ditmari Chronicon. *Quæ vero ſequitur pars Genealogiæ, ſubnexa ab eodem eſt Hiſtoriæ Friderici Magni ſeu Admorſi, a Joh. Garzone conſcriptæ* atque *editæ Francf. 1580.*

Otto

Otto Dives

Dittericus

Conſtantia prima conjux — HENRICUS Illuſtris — Elizabetha Maltitia tertia conjux

Margarita Friderici II. Cæſ. F. — Albertus — Cunegunda Iſebergia; Apollonius nothus

Ditterius Sapiens — Helena Brandenburg.; Fridericus Tuto.

Fridericus Rigoroſus

Dicemannus — Jutta Henneberg..

Agnes prima conjux — FRIDERICUS Magnus & Admorſus — Adelheidis Arnshagenſis

Henricus Exul

Elizabetha

Fridericus Claudus. Fridericus Gravis. Elizabetha. Fridericus

Fridericus Strenuus

FRIDERICUS Bellicoſus, primus Saxon. Dux & creandis Impp. VII. Vir.

PARS FAMILIÆ PRÆSENTIUM SAXONIÆ ELECTORUM, QUAM A MARCHIONIBUS Miſniæ & vetuſta ac nobilisſima WITICHINDI M. Saxonum & Angariorum regis ſtirpe Saxonica, nuſquam interrupta ſanguinis ſerie, Spalatinus & alii eum ſecuti derivant, ex Davidis Chrytræi Chronico Saxoniæ pag. 53. edit. Lipſ. 1593.

WITTIKINDUS magnus, a Carolo M. Imp. ad veram Chriſti religionem adductus. A. C. 785. ⊖ 807.

WITTIKINDUS JUNIOR Comes Wethini & Soraborum ad Salam & Albim

Ditgremus
Ditmarus
Ditericus tempore Ottonis I.

WITTIKINDUS ſtirpe regum Galliæ.

Dedo, Comes Mersburg. ab Ottone III. factus. ⊖ 1009.

Fridericus, Comes Ilenburgi ad Myldam. ⊖ 1017.

Dietericus II. tempore Henrici II. Pamberg. ⊖ 1091.

Dedo hoſtis Henrici III. Imp.

TIMO, minimus natu inter ſex fratres MARCHIO MISNIÆ ab Henrico IV. deſignatus. ⊖ 1091.

DEDO fundator monaſterii Petersberg prope Halam 1120.

CONRADUS tempore Lotharii & Conradi III. Impp. ⊖ 1157.

OTTO Dives ſub quo metalla Fribergenſia cœperunt 1170. Lipſiam muro cinxit. Cœnobia, Portam ad Salam, & CELLÆ ad Myldam fundavit 1175. ⊖ 1189.

Dietericus III. fundavit Dobreluch in Luſatia ⊖ 1184.

Dedo, Cilliam monaſterium condidit, 1174.

Alber-

Albertus patrem cepit, fratrem ejecit. ⊖ 1195.

Dietericus IV. a fratre pulsus, ducta Juditha Hermanni Landgr. Thuringiæ filia, ditionem recuperat, cum Misniam fratre Alberto mortuo, tres annos Henricus VI. Imp. tenuisset. ⊖ 1220. die 27. Febr.

HENRICUS ILLUSTRIS natus 1217. Marchio Misniæ & Landgravius Thuringiæ primus in hac familia A. C. 1248, confirmatus post translationem cum Sophia, S. Ludovici & Elisabethæ filia 1263. ⊖ 1288. ætatis 71.

ALBERTUS degener Landgr. Thuringiæ, Uxor Margarita, filia Friderici II. Imp. fugiens mariti crudelitatem, ⊖ Francofordii in monasterio 1270. ipse vendita Adolpho Imp. Misnia tandem inops & exul Erfordiæ ⊖ 1314.

Dietericus V. Marchio Misniæ, fratris filios hæredes instituit, Weissenfeldense coenobium condidit. ⊖ 1282. habitavit Landspergæ.

FRIDERICUS Admorsus, post bella cum patre 1281. Imp. Adolpho 1294. & Alberto Imp. 1306. 1307. gesta, urbes Imperii Aldeburgam, Cygnæam & Chemnicium in compensationem damnorum & impensarum anno 1308. retinuit. ⊖ 1325.

Theodoricus.

FRIDERICUS Gravis, comitatum Orlamund & Vinariam ditioni adjecit 1345. electus Imp. 1348. ⊖ 1349. uxor Mechtild, filia Ludovici Bavari Imp.

FRIDERICUS strenuus cum conjuge Catharina Henrici Henebergensis filia, ditionem Coburgensem accepit, & Voitlandiam occupavit. ⊖ 1381.

Wilhelmus I. unoculus Colditz & Ilenburg emit. 1398.

Balthasar Landg. Thuringiæ comitatum Kefernburg, postremo illius Comite in itinere ad terram sanctam defuncto cameræ suæ adjunxit 1385. ⊖ 1406.

Ludovicus Episcop. Halberst. & postea Moguntinus.

FRIDERICUS Bellicosus conditor Acad. Lipsiensis 1409. primus Elector Saxoniæ a Sigismundo Cæsare creatus 1423. ⊖ 1428.

Wilhelmus II. dives. ⊖ 1425. fundavit Aldenburgense Collegium.

FRIDERICUS Pacificus, Saltzen Thuringiæ arcem a postremo hærede recepit 1409. ⊖ 1439.

FRIDERICUS II. placidus Elect. habuit sororem Friderici III. Imp. Margaritam. ⊖ 1464.

Sigismundus Episc. Herbipolensis. ⊖ 1457.

Wilhelmus III. Landgr. Thuringiæ ⊖ 1483. uxor Anna filia Alberti Imp. ducta 1442. ⊖ 1462.

ERNESTUS elector ⊖ 1486.

Anna nupta Alberto Achilli Germ. 1458.

ALBERTUS dextera manus Imperii ⊖ 1500. 12. Sept.

FRIDERICUS III. sapiens sub quo Lutherus contra Pontificem scribere cœpit. ⊖ 1525.

Albertus Archiep. Mogunt. ⊖ 1484.

Ernestus Archiep. Magdeb. ⊖ 1513.

Johannnes Bonus & constans ⊖ 1532.

Georgius ⊖ 1539. 17. April.

Fridericus

Henricus natus 1473. 16. Martii ⊖ 1541. uxor Catharina filia Magni Ducis Megapolitani.

JOANNES FRIDERICUS Elector, Nutritius ecclesiæ & scholarum, captus a Carolo V. 1547. die 24. Apr. liberatus 1552. ⊖ 1554.

Joh. Ernestus Coburgæ sepultus 1553.

MAURITIUS Elect. in prælio cum Marchione Alberto, ictu globi periit. 1553.

AUGUSTUS Elector Saxoniæ Mæcenas studiorum & nutricius Ecclesiæ munificus ⊖ 1586.

Joannes Fridericus Gothæ captus 1567. 13. April.

Joannes Wielmus dux Saxon. ⊖ 1573.

CHRISTIANUS I. Elector. ⊖ 1591.

JOAN-

JOANNES Casimirus | Joannes Ernestus | Fridericus Wilelmus | Joannes. | Christianus II. August. natus 23. Septem. 1583. El. x. | Joann Georgius I. 6. Martii 1585. Elect. xi. | Augustus.

Johan Philippus. | Fridericus Wilhelmus. | Wilhelmus, Ernestus, | Joh. Georg. II. Elect. xii. | Augustus. | Christianus. | Mauritius.

FAMILIA WITICHINDI

ex Ubbonis Emmii Append. Genealogica pag. 151. & 155.

THIADERICUS Saxo, Sichardi F. contra Carolum Martellum Francorum Principem bellum gessit.

Wernechinus Dux Angrivariorum

BRUNO frater Witichindi M. quem perperam Wigberti filium fuisse asserit Alb. Cranzius | WITICHINDUS Magnus Dux Angrivariorum, hostis perpetuus Caroli M.

LUDOLPHUS Dux Saxoniæ fundator Collegii Gandersheimensis | WIGBERTUS fundator collegii in Wildeshusen. | WITIKINDUS Junior

Tanquardus | BRUNO conditor aut instaurator Brunsvici in prælio contra Danos occubuit. | OTTO Magnus, Dux Saxoniæ post fratrem Brunonem grandævus imperium recusavit. | WALBERTUS Wildeshusæ juxta patrem sepultus | Bruno. | Ditgremus | Wittichindus Andium præfectus

THIADERICUS socer Henrici Aucupis | Witikindus | Immodus, ex quo orti Principes Sabaudiæ. | Dietmarus | ROBERTUS dux And.

HENRICUS Auceps Imperator. — Mathilda nupta Henrico Aucupi | ALMARUS, ex quo Marchiones Montis ferrat in Italia orti. | Dietericus stirps Marchionum MISNIAE. | ROBERTUS contra Carolum Simplicem Rex.

OTTO. I. Imp. | BRUNO Archiep. Coloniensis | HENRICUS Rixosus | ADELHEIDIS nupta Hugoni — HUGO magnus Comes Parisiorum Abbas dictus, regum Galliæ rector.

OTTO II. Imp. filiorum natu minimus, cui nupta fuit Theophania Constantinopolitana. | Henricus Hezelo Ottoni II. Imp. adversans, Bavaria ab eo ejicitur. | Bruno frater Hezelonis | HUGO CAPETUS rex Galliæ stirps SEQUENTIUM REGUM GALLIAE Sanguinis Saxonici

OTTO III. IMP. qui periit ἄπαις veneno interfectus in Italia anno 1002. | HENRICUS II. Imp. sanctus Bavariæ Dux obiit ἄπαις 1024. | Bruno Marchio Saxoniæ

Ludolphus hæres Ottonis III. Imp. in Saxonia.

OTTO Saxo origine, Egbertorum agnatus, Dux Bavariæ, per Agneten matrem Henrici IV. Imp. & ab hoc eadem rurſum exutus.	Egbertus Marchio Saxoniæ, patruelis Henrici IV. Imp. & eidem fideliſſimus	Bruno Marchio Saxoniæ in Thuringia cæſus in prælio ab Ottone Thuringo 1057.
HENRICUS Craſſus Comes Northeimius potens in Saxonia	Gertrudis ampliſſimarum ditionum in Saxonia poſt necem fratris hæres, nupta Henrico Craſſo.	Egbertus Marchio Saxoniæ poſtremus hujus familiæ, dominus Brunſvigæ, occiſus in molendino prope Brunswigam.

LOTHARIUS II. Imp. Saxo, Luderus Saxonibus dictus — Rixa nupta Lothario Saxoni Imp. opum paternarum & maternarum hæres.

HENRICUS Superbus Bavariæ & per conjugem ac matrem Saxoniæ quoque Dux præpotens. — GERTRUDIS nupta Henrico Superbo Duci Bavariæ.

HENRICUS LEO Bavariæ & Saxoniæ Dux potentiſſimus. UNDE BRUNSVICENSIUM ET LUNEBURGENS. Duces.

L. B. S.

ITerum mihi alloquendus es, Benevole Lector, atque monendus, occurrere in hoc Montis-Sereni Chronico quam plurima loca obſcuriora, quæ quod unico exemplari MSto, tantum uſi ſumus, non licuit nobis integritati ſuæ, prout par erat, reſtituere: ne Typographi incuriæ fortaſſis imputes, quod vel librarii inſcitiæ, vel ipſius Auctoris oſcitantiæ, jure meritoque venit tribuendum. Quanquam nolimus diffiteri, tam in ea, quæ hic præmiſſa legis, quam ipſa deinceps Chronica, haud pauca typothetæ vitio irrepſiſſe *σφάλματα*, quæ tamen, in verum verborum ſenſum inquirenti Tibi, in emendando negotium haud poſſint exhibere. Unicum ſaltem hic producere viſum eſt, quod ob dictionis unius alteriuſve inſolentiam non tam facile animo cujusvis ſeſe queat ingerere, quando pag. 190. lin. 28. ſcribit Auctor: *Legatum Pontificium*, *Præpoſitum in Bivera* appellaſſe per contemtum, *garzonem* & *peccatorem*; pro quibus ſubſtituas ex MSto velim, *Garrionem* & *Leccatorem*. Quandoquidem *Garrio*, ex indicina cuiusdam Gloſſarii, eſt *leccator*, *qui multa loquitur:* uti & *ſcurra*, **ein bove efft ein Lecker**, *i. e. vaniloquus*, *leccator*, *proprie qui ſequitur curiam gratia cibi.* Quomodo etiam Britto apud Goldaſtum:

Eſt epulo, *ſcurra*, *leccator vel paraſitus.*

Cæterum & ex ipſa hac Chronicorum triga, ſtemmata Illuſtriſſimorum Miſniæ atque Luſatiæ Marchionum; Antiquiorum etiam Saxoniæ & Summerſenburgi Palatinorum, placuit eruere, atque ipſorum Scriptorum verbis contexta, congruis locis interponere; Genealogia Veterum Thuringiæ Landgraviorum, cujus in Gozecenſi uſus, aliunde aſſumta. Quem univerſim a me qualemcunque hic præſtitum laborem, ſi ea, qua ſpero, humanitate & benevolentia complexus fueris, præter THEODORICI ENGELHUSII, & JOHANNIS CHRAWSII „Chronica Univerſalia, ante hos ducentos & ultra annos ſcripta, etiam ECCLE„SIÆ UNIVERSÆ CANONES a V. Cl. Chriſtophoro Iuſtello antehac editos, ſive

ipſum

ipsum CANONUM ECCLESIÆ ORIENTALIS CODICEM malis; *variantibus*,, *lectionibus*, *novisq. observationibus* illustratos, a me vel prima occasione expecta-,, bis. Interim hisce fruere, ac bene in Domino vale.,,

FAMILIA MISNIÆ MARCHIONUM, EX CHRON. MONTIS - SERENI.

TIDERICUS Marchio Misnensis —— *Mechtildis* F. Eckehardi F. Guntharii, March. Thuring. pag. 39.

DEDO II. Misniæ Marchio. *Adela* conjux ejus secunda.

THIEMO Comes Wetini, Uxor IDA F. Ducis *Ottonis* de Northeym. pag. 203.

HENRICUS Marchio Misnæ. Vxor *Gertrudis de Bruneswig*, pag. 203.

DEDO Comes fundator Ecclesiæ Montis-Sereni. Vxor *Bertha* F. *Wiperti* Marchionis de Groitz. pag. 2.

CONRADUS Comes de Wetin, proprietatis & devotionis fraternæ fidelis hæres, ut & totius proprietatis HENRICI *Junioris* Marchionis Misniæ. pag. 5. Marchio *Lusizensis* pag. 14. Dominus in *Rochelitz*. pag. 17. Vxor *Lucardis* F. *Alberti* Svevi pag. 3. Fit tandem monachus in *Monte - Sereno*. pag. 28.

HENRICUS Junior Marchio de *Ileborg*. qui Conradum consanguineum suum lecto ferreo oppressum detinuit. p. 5. & 204.

OTTO Misnensis Marchio p. 38 captivatur a Filio *Alberto*. p. 52. moritur 1189.

DOBERGANA Polonica uxor

TIDERICUS Orientalis Marchio fundator Ecclesiæ in *Doberluge*, p. 50. moritur 1184. —CUNIGUNDA superinducta

HENRICUS Comes de *Wetin*, obiit. 1181.

DEDO Comes de *Rochelitz*, post & Comes de *Groitz*, p. 18. Fundator monasterii *Cillenensis*. p. 40. post mortem fratris *Tiderici* Orientalis Marchio moritur ventris incisione 1190.

FRIDERICUS Comes de *Brene* moritur 1182. Uxor Hedwigis fundat monast. feminarum in Brene, 1201 moritur, 1210.

CONRADUS *in torneamento* ictu lanceæ occisus anno 1189. pag. 40.

GERTRUDIS Gerbestadensis monach. a

TIDERICUS Episcopus Mersburgensis, legitimatus a Papa. pag. 71.

ALBERTUS, qui patrem captivavit, moritur. 1195. p. 63.

TIDERICUS primum Comes de *Wizenfels*. post mortem fratris Marchia Misnensi ab Henrico VI. Imp. excluditur, p. 65. sed eo mortuo obtinet Marchiam quoque *Orientalem* pro xv. millibus marcis, redimit p. 92. moritur. 1220. Uxor *Jutta Hermanni* Thuring. Landgr.

HENRICUS Junior, mortuus an. 1187.

ULRICUS Comes de Wetin obiit 1206. Uxor *Hedwig* filia *Bernhardi* Ducis

HENRICUS puer obiit, 1217.

CONRADUS Orientalis Marchio obiit. 1210.

TIDERICUS Comes de *Sommerschenburg*.

MECHTILD nupta *Alberto* Brand. March. pag. 76.

filia ἀνώνυμος.

SOPHIA Abbatissa Quedlinburgensis. pag. 166.

FRIDERICUS Comes de *Brene* moritur anno 1221.

OTTO, FRIDERICUS & filiæ duæ pag. 139.

HENRICUS ILLUSTRIS Misniæ Marchio, & extincta Landgraviorum Thuringiæ familia primus in Misniæ Marchionibus THURINGIÆ LANDGRAVIUS ET PALATINUS SAXONIÆ.

VETERUM LUSATIÆ MARCHIONUM FAMILIA EJUSDEMQUE CUM MISNIÆ MARCHIONIBUS COGNATIO TEMPORIBUS OTTONIS I. IMP.

FRATRES

GERO Dux & Marchio Orientalis ſive Luſizenſis, Burggravius Magdeburgi; *Marbionum ſui temporis optimus & præcipuus*, Regioni ad an. 965. *Defenſor patriæ*, Dithmaro lib. 2. p. 29. Fundator Eccleſiæ *Gerinrode* ad ſilvam Harciniam.

SIFRIDUS Comes, fundator Eccleſiæ *Groningæ*, in dioeceſi Halberſtadenſi.

HIDDA ſoror nupta Chriſtiano Marchioni.

HETWIGA — SIFRIDUS, uxor Sigfridi, poſt obitum mariti monaſterio *Gerende* a Gerone patre præfecta. — SIFRIDUS qui in juventute ante patrem obiit.

GERO Archiepiſc. Colonienſis.

DITGMARUS — SVANEHILD — EKLEHARDUS. DITGMARUS Marchio, qui cum fratre fundat Monaſterium *Dithmarisvelth* poſt in *Northringen* translatum, & *Niemburg* dictum. SVANEHILD filia *Hermanni* Ducis a Luneborg uxor *Dithmari*, & poſt mortem hujus, *Eckehardi*. EKLEHARDUS Marchio de Thuringia, F. *Gunthari*

GERO MARCHIO Luſicenſis

DITHMARUS Marchio Luſicenſis.

ODO Marchio Luſizenſis, in quo poſteritatis propagatio ceſſavit.

MATHILDIS uxor *Dieterici* Miſniæ Marchionis.

THIEMO Comes Wetini.

DEDO Comes, — CONRADUS Marchio FUNDATORES MONTIS-SERENI.

GENEALOGIA MISNIÆ MARCHIONUM EX APPENDICE CHRON. MONTIS-SERENI.

TIDERICUS Comes, egregiæ libertatis Vir tempore OTTONIS I. pag. 201.

DEDO I. Comes Merſburgenſis mortuo Bione, Uxor *Thieberga* F. Tiderici Marchionis,

FRIDERICUS, qui cum non haberet mares filios, ſed tres filias *Hileburg* civitatem dat Tiderico fratris F. pag. 202.

TIDERICUS. Uxor *Machtildis*, F. Eckehardi Marchionis in Police occiſi. pag. 39. & 202.

FRIDERICUS Magdeburg. Epiſc. p. 202. Sed qui rectius ſtatuitur Monaſterienſis.

DEDO II. cui ex prima conjuge *Oda* nati [a]

THIEMO, Uxor *Ida* filia Ottonis Ducis de Northeim. p. 203.

GERO, Comes, Uxor *Bertha* vidua cujuſdam Popponis. pag. 203.

CONRADUS, habuit tantum filiam,

RIDDAGUS, ſine liberis mortuus.

HIDDA, nupta Duci Bohemico.

DEDO in pueritia per poſteriora confoſſus. pag. 202.

ADELHEIDIS nupta *Erneſto* Marchioni de Bavaria

AGNES *Friderici* Comitis uxor p. 207.

[a] Ex *Adela* vero nata de Brabantia:

DEDO Fundator Montis Sereni. Uxor *Bertha* F. Wiperti

CONRADUS Marchio I. Miſnenſis & Luſicenſis. Uxor *Lucardis* filia Alberti cujuſdam nobiliſſimi de Svevia. pag. 3. & 204. — MATHILDIS. pag. 204.

MATHILDA nupta *Geroni* Comiti de Bavaria.

TIDERICUS Comes.

WILHELMUS Comes de Camburg.

GUNTHERUS Epiſc. Zicenſis.

DEDO.

DEDO. HENRICUS Marchio de Hileborg. Uxor *Gertrudis* de Brunswig. pag. 203.

CONRADUS Comes a paganis occisus.

HENRICUS Junior, quo mortuo hæreditas omnis ad CONRADUM Thiemonis F. pervenit p.5. & 104.

HENRICUS in pueritia mortuus. — OTTO Misnensis Marchio. — TIDERICUS Orientalis Marchio. — DEDO Comes de Rochelitz. — HENRICUS Comes de Wetin. — FRIDERICUS Comes de Brene. — FILIAS quoque SEX reliquit.

Uxor *Heidvvigis*, filia Alberti Marchionis de Saxonia. p. 206.

ALBERTUS, qui patrem captivavit. — TIDERICUS, stirpis Marchionum Misniæ propagator. Uxor *Jutta* F. *Hermanni* Landgrav. Thuring. — ADELA, — SOPHIA nupta Olrico Duci Bohemorum.

VETERUM THURINGIÆ LANDGRAVIORUM FAMILIA:

Ex Historia Anonymi Scriptoris de Landgraviis Thuringiæ. Tom. I. Pistor. pag. 913. & seqq.

LUDOVICUS dictus CUM BARBA ex stirpe Regum Franciæ progenitus, venit in Thuringiam anno MXXV. Vicedominus ejus terræ factus per Archiepisc. Mongunt. & per Imp. multorum beneficiorum Dominus. cap. XI. Uxor *Cæcilia de Sangerhusen.* cap. XII.

LUDOVICUS II. dictus SALTATOR, Comes Thuringiæ. Uxor *Adelheid*, vidua *Friderici III.* Saxoniæ Palatini cap. XII. Chron. Gozec. p. 219.

BERINGERUS Dominus in Sangerhusen. Uxor *Bertrada* F. *Conradi* fratris Thiemonis. Append. Montis-Ser. p. 203.

HENRICUS dictus RASPO. *Chron. Gozec.* p. 234. cum facit filium *Ludov. II.* ex *Adelheid* Palatina.

LUDOVICUS III. Uxor *Hedewig* F. *Lotharii* Imp per quem etiam Princeps & *primus Thuring. Landgravius* declaratur. cap. XVIII.

UTTO Citizensis Episc. de quo vid. *Paulus Lang.* ibid. p. 785.

LUDOVICUS IV. ejus nominis, sed II. Thuring. Landgrav. dictus FERREUS, quia semper armatus incessit, cap. XX. Uxor *Jutta* F. *Conradi* Imp. cap. XIX.

LUDOVICUS V. tertius Thuring. Landgrav. cui, quia filios non habuit, successit frater *Hermannus* cap. XXIIX.

HERMANNUS Comes Palatinus Saxoniæ a *Frider. Barbarossa* creatus. cap. XXV.

FRIDERICUS primus Comes in *Ziegenhayn.* cap. XXII.

Uxor prima — SOPHIA *Friderici V.* Comitis Palat. F. cap. XXIX. — altera SOPHIA F. Ducis Bavariæ cap. XXX.

HEDWIGIS nupta Comiti *Alsatiæ*, cap. XXIX.

JUTTA nupta *Tiderico* F. *Ottonis* Marchionis Misniæ, unde natus est HENRICUS, cognomento *Illustris*, Misniæ Marchio, qui *extincta Landgraviorum Thuring. familia in HENRICO Rege Rom.* relictas ab illo ditiones occupat, primus in hac familia THURINGIÆ LANDGRAVIUS & PALATINUS SAXONIÆ.

LUDOVICUS VI. maritus S. *Elisabethæ*, patri in principatu succedens, cap. XXXVI.

HERMANNUS, qui adolescens obit. cap. XXXVI.

HENRICUS fratri succedens in principatu. REX Rom. post declaratus, sine hærede defunctus est, cap. LII.

CONRADUS factus Magister Ord. Teuton.

HERMANNUS mortuus ante *Henricum* patruum ætat. XVIII. cap. 49.

SOPHIA nupta Henrico Duci Brabantiæ, unde natus HENRICUS *Infans Hassiæ* dictus, avitas ditiones, defunctis in ea masculis hæredibus, appetit: sed post multas dimicationes, *Thuringia Henrico Illustri* relicta, solam retinet *Hassiam*. Unde LANDGRAVIORUM HASSIÆ FAMILIA.

GENEALOGIA VETERUM SAXONIÆ PALATINORUM.

FRIDERICUS de nobilissima antiquorum Saxonum & Francorum prosapia. Chron. Gozec. p. 207. Uxor AGNES de Wimare, Ib. quæ juxta Append. Chron. Montis-Sereni p. 202. DEDONIS II. Misniæ March. fuit filia.

COMITES ET PALATINI SUMMERSEBURGENSES.

ADELBERTUS Archiepiscopus Bremensis, moritur MLXXII.

DEDO primus suæ stirpis Comes Palatinus p. 202. occisus a quodam clerico in Polethe MLVI. Ei filius ex illegitimo matrimonio

FRIDERICUS Abbas monast. Gozecensis. p. 214. post Nienburgensis 216. demum & Heroveldensis. 224.

FRIDERICUS II. qui monarchiam palatii post fratrem promeruit. p. 213. moritur MLXXXIIX. 220. uxor *Hadewiga* de Bavaria.

FRIDERICUS III. Comes Palatinus, occisus MLXXXV. Uxor *Adelheit* filia Udonis de Aleslephe p. 216.

FRIDERICUS IV. posthumus, educatus a Vitrico *Ludovico* Thuring. Com. II. p. 219. Privatus Comitia Palatina a *Friderico Seniore* Com. de Summersenburg. p. 229. Uxor *Agnes*, Henrici Ducis de Limburg. F.

ODA pag. 203. sive UDA, Latino nomine HILARIA. p. 221. nupta *Alberto* de Summersenburg. pag. 203.

ADELBERTUS cognominatus *Seveke*, de Summersenburg. pag. 203.

FRIDERICUS dictus *Senior*, qui *Fridericum IV.* consanguineum suum Comitia Palatina exhæredavit: factus PRIMUS in hac familia PALATINUS. pag. 229.

FRIDERICUS II. Comes Palatinus Saxoniæ & Summerseburgi, fundator monast. *Vallis S. Mariæ*, & monast. *S. Laurentii* prope Scheningam Advocatus.

ADELBERTUS, qui sine hærede obiit. p. 264.

ADELHEIDIS Abbatissa Quedlinburgensis.

HENRICUS pro spe hæredis militiæ aptatus, sed in adolescentia mortuus. pag. 234.

FRIDERICUS Canonicæ professioni in Magdeburg associatus, sed post mortem fratris inde retractus & *Sizzonis* Comitis F. desponsatus: hac dimissa rursus ad monasterium redire cogitur. p. 240.

SOPHIA uxor HERMANNI Thuringiæ Landgravii, fratris Ludovici V. ad quem, post mortem Adelberti Summerseburgii, PALATINATUS Saxoniæ, *Henrico Leoni* ereptus, beneficio *Friderici Barbarossæ*, rediit, Anno MCLXXX.

STEMMA WIPERTORUM, COMITUM GROIZENSIUM, ET LUSATIÆ MARCHIONUM.

FRATRES

EMELRICUS Rex Teutuniæ. — HERLIBO I. Brandeburgensis. — DIETMARUS Verdumensis.

EMELRICUS — VRIDELO — HERLIBO II. Uxor F. regis de Urvvege.

ZVENTIBOR. — WOLFUS Pomeranorum princeps: Uxor F. regis Daniæ, cujus fratribus post mortem patris occisis, regnum violenter invadit. pag. 242.

OTTO, HERMANNUS. una cum fratribus Dania expulsus.

WICPERTUS I. cui paterna hæreditate obvenit Balsamorum regio. Uxor *Sigena* F. *Gosvvini* Comitis de Leige. pag. 242.

WICPERTUS II. qui permutat Balsamorum regionem cum *Udone* March. Stadensi, & pro ea accipit *Groislam* ad Elstram fl. &c. p. 243. post Magdeburgi præfectus, & Marchio Lusizensis. p. 255. Fundator monasterii PEGAVIENSIS. F. pag. 247. Uxor JUDITH F. *Wratislai* Bohemiæ regis. p. 274 moritur MCXXIV.

FILIA ἀνώνυμος nupta *Henrico de Leige*.

ALTERA F. nupta *Wernero* Seniori *de Velthem*.

WIC-

WICPERTUS III. ante patrem mortuus. Uxor *Kunigunda* F. *Chunonis* de Bichlingen. pag. 249.

HENRICUS post mortem patris Marchio in Lusitz, & Præf. Magdeb. p. 258. obiit anno MCXXXVI. & quia hæredem alium non habuit, Marchiam & totam proprietatem ejus adeptus est CONRADUS Marchio Misnensis, frater *Dedonis* Fundatoris MONTIS-SERENI. pag. 14.

BERTHA nupta *Dedoni* fratri *Conradi*, cujus filio *Dedoni*, anno MCXLIV. moriens, dedit proprietatem suam in *Groitz*. pag. 18.

INCIPIT CHRONICA MONTIS-SERENI.

Consideranti mihi, rerum præteritarum notitiam utilitati legentium crebro proficere, nata est voluntas, cum adjutorio Jesu Christi Domini hoc opus assumere, ut *annos a fundatione* Ecclesiæ nostræ, & *nomina Prælatorum*, & *successiones* & *tempora*, & *gesta* ipsorum, colligerem, & narrationem de his, ut possem, competentius ordinarem. *Seniores* autem, qui, quod de his verum erat, scire poterant, & quorum dictis grandævitas fidem faciebat, principio hujus narrationis auctores habui. Nonnulla etiam talium ex *privilegiis* fundationis & aliorum Principum, & ex *Breviariis*, quæ in veteribus libris sparsim inveni coagitata, non sine studio congregavi. Verum quia perpauca hoc vel illo modo de his investigare potui, meumque erat propositum, ut annorum nullus narratione vacuus remaneret; hoc autem ex paucitate gestorum, quæ investigaveram, impleri non poterat; non inutile credidi, quia propria deerant, aliena mutuare, & ad eum, quem prædixi, effectum supplendum, *aliorum gesta & casus extrinsecos*, hoc est, ad propositum non pertinentes, dignos tamen memoria, nostris interserere: quod etiam usque adeo secutus sum, ut bene ubique aliena propriis, pro sola duntaxat delectatione legentium, permiscerem. Nemo autem pro eo, quod scriptorem fortassis juste contemnit, si quid utilitatis ex hoc opere consequi valuerit, contemnendum pariter arbitretur; quia tritico in se contento vilitas cophini nihil derogat, nec aqua contemnitur, quam usibus hominum plumbi fistula subministrat.

ANNO itaque MCXXIV. Indictione II. præsidente summo Pontifice *Calisto* II. Pontificatus ejus anno VI. imperante *Henrico* ejus nominis V. imperii ejus XIII. sub *Rothero* XII. Magdeburgensi Archiepiscopo, Pontificatus ejus anno V. anno a fundatione Ecclesiæ Hallensis IX. *Dedo* Comes, filius *Thiemonis* Comitis & *Idæ*, Ecclesiam B. *Petri* in Sereno monte inchoavit; deputatisque in usum ibi Deo servientium ex proprietate sua reditibus, *Hermenoldo*, tunc Gerbstadensi Præposito, loci ipsius procurationem commisit; quique administratione priori relicta, Sereni-montis primus est Præpositus constitutus. Verum quia Comes idem locum resurrectionis Christi visitandi votum habebat, recepta de Episcoporum consilio uxore sua *Bertha*, quam repudiaverat, quæ erat filia *Wiperti* Marchionis de *Groitz*, proficiscens, fratremque suum *Conradum* Comitem totius proprietatis suæ, nec minus boni incepti, ordinans, promotionem ejus ipsi fideliter injunxit. Expletoque voto cum rediret, moriens partem ligni Dominicæ crucis Ecclesiæ jam dictæ transmisit; nimirum, ut credo, intelligens, antiquum hostem, qui jam ab illo loco per institutionem Dominici servitii deturbatus erat, per præsentiam ligni salutaris, in quo semel triumphatus est, efficacius debellari. Est autem crux permodica, argento inclusa, quæ ibidem usque hodie conservatur.

Anno MCXXIV. *Calistus* Papa II. obiit, cui successit *Honorius* II. qui & *Lambertus*, Hostiensis Episcopus. Eclipsis solis facta est. III. Id. Augusti hora diei VI. *Fridericus* Comes de *Arnsberg* obiit. *Rudolphus* Marchio obiit.

Anno MCXXV. *Conradus* Comes de *Wetin*, fraternæ devotionis fidelis hæres, capellam *Lubecbune*, ad quam pertinent XXVI. & capellam *Oztroe*, ad quam pertinent IV. mansi; præter hæc etiam de prædio suo CXX. mansos, Ecclesiæ B. *Petri* in Sereno-monte contulit, promotionis ejus evidenter curam sese gerere demonstrans: unde etiam non immerito fundatoris nomen hæreditavit. Uxor quoque illius, *Lucardis* nomine, quæ fuit filia *Alberti* cujusdam nobilissimi de Suevia, non minori erga locum ipsum solicitudine vigilabat,

labat, non solum mariti devotionem suis exhortationibus ad meliora semper incitando, verum etiam prædia, de suis pecuniis emta, ipsi Ecclesiæ conferendo. Ex quibus sunt quæ adhuc eadem possidet Ecclesia; in villa *Hizzendorp* XIIX. mansi: *Salzemunde* XIII. mansi: *Udene* VI. mansi; *Buzedal* VI. mansi: *Pelli* II. Quædam vero per concambium aliorum bonorum post mortem ipsius alienata sunt.

Henricus Imperator V. obiit X. Kal. Junii. Hujus Duces contra Saxones, in loco, qui *Welphisholtz* dicitur, pugnantes, victi sunt, anno MCXV. ubi maxima strages hominum facta est. *Luderus Gevehardi* Comitis filius, Dux Saxonum, *Moguntiæ* in regem eligitur. *Rotherus* XII. Mageburgensis Episcopus obiit XIV. Kal. Jan. sedit annis VI. *Gumbertus* Havelbergensis Episcopus obiit.

Anno MCXXVI. dissensio inter *Conradum* Comitem de *Wetin*, & *Henricum* Misnensem Marchionem cognatum ipsius, qui etiam de *Ileburg* dicebatur, præter alias, præcipue tamen pro hujusmodi causa, exorta est. Accidit, ut quidam, occasione narrandi aliquid coram *Conrado* Comite, *Henrici* Marchionis mentionem faciens, eum cognatum ipsius appellaret; Comes vero cum contemtu respondit: *Eum, qui filius est coci, cognatum suum non esse.* Hujus autem sermonis occasio talis fuit: *Henricus* Marchio de *Ileburg* senior, pater hujus, uxorem prægnantem fertur moriens reliquisse. Quod cum illa in sepultura ipsius, utero tumenti demonstrato, præsentibus indicasset, quia *Conradus* Comes Marchionis mortui hæres futurus erat, si filium non reliquisset, quidam ministerialium ejus hujusmodi rumorem divulgaverunt, quod ipsa, plumario ventri alligato, prægnantem se esse hoc artificio mentiretur. Quo illa cognito, die quadam universis mariti sui ministerialibus convocatis, in medio ipsorum, in loco eminenti, astans, devoluto ex humeris usque ad nates pallio, nudam se ostendit, dicens; ut ipsi, an vere gravida esset, judicarent. Postquam vero enixa est, rursus illi talem sparserunt rumorem, quod feminam peperisset, eamque pro filio cujusdam paupérculæ, quæ maritum habebat cocum, quæ & eadem hora pepererat, commutasset. Hac ratione Comes eum *coci filium* appellavit. Quidam ministerialium *Conradi* Comitis *Heldolfus* nomine, avus *Simeonis* & *Gevehardi* de *Zcurbeke*, in quodam colloquio, quod inter præfatum Comitem & *Henricum* Marchionem de *Ilenburg* in ipso castro agebatur, in Ecclesia B. Petri altare complexus, quasi ad probandum, quod *Henricus* pro femina commutatus fuisset, ita se obligavit, ut si idem filius esset *Henrici* Marchionis, ipse sui corporis perderet sanitatem. Quo rumore comperto Marchio admodum motus, ut suam injuriam vindicaret, omnibus suis fidelibus supplicavit. Quorum duo eundem *Heldolfum* diu insidiis appetentes, tandem oportune in itinere repertum aggrediuntur. Quos ille sibi instantes videns, quamvis suspectos haberet, tamen equo, cui insidebat, confisus, nec dum agnitis eis fugere devitabat. Sed cum jam prope essent, recedere volens, equumque calcaribus urgens, movere non potuit, sicque illis irruentibus captus, & oculis, naso, labiis, lingua auribusque mutilatus, propriæ maledictionis effectum visus est probasse, quod *Henricus* Marchio non fuit pro femina commutatus. Quod verbum cum multis vicissim sibi referentibus ad Marchionis notitiam pervenisset, cum & prius amici non fuissent, indignatione gravi permotus, bellum Comiti intulit, eumque captum, & in castro *Kirchberg* custodiæ traditum, lecto ferreo, & multis malis usque ad mortem suam oppressum, detinuit. *Luderus* Rex cum exercitu *Bohemiam* ingressus, repentina invasione hostium plurimis suorum perditis, nec paucioribus hostium occisis, cum paucis evasit, ubi *Arnoldus* Merseburgensis Episcopus occisus est. In hoc casu Episcopus Hildeneshei-mensis L. milites, quos in ea expeditione direxerat, dicitur perdidisse. Hoc accidit XII. Kal. Martii. *Rothero* Archiepiscopo successit *Nortbertus.*

Anno MCXXVII. *Henricus* Marchio obiit: cujus morte in castro *Kirchberg* nunciata, cum eam ex luctu familiæ *Conradus* Comes intellexisset, persuasis suis custodibus dimissus, & ad *Luderum* regem profectus, interventu *Richizæ* Reginæ, cujus erat cognatus, Marchiam Misnensem obtinuit. Præterea totius proprietatis *Henrici* Marchionis hæres effectus est. Eo tempore *Herminoldo* Præposito Romam ad *Honorium* Papam directo, Ecclesiam Sereni-montis in jus & proprietatem Romanæ Ecclesiæ, sub annua pensione unius aurei, vel fertonis argenti, recipi, & in ea Ordinem Canonicorum regularium institui, postulavit tali modo: *Domino beatissimo meritoq; venerabili & in Christo honorando, Papæ Honorio, Conradus Marchio Misnensis, una cum uxore sua Lucarda & filiis, debitam in Christo subjectionem. Quia Deus omnipotens, in cujus conspectu ab initio cuncta postfutura sunt præsentia, vos totius Ecclesiæ caput constituit, justum est vestra auctoritate confirmari, quicquid aliquis de sua possessione in jus Ecclesiasticum obtulerit. Nos ergo vestram obsecramus paternitatem, quatenus nostram licet parvu-*

parvulam, *oblationem stabilire non dedignemini*, *nec hac aliqua usurpationis temeritate ad nos delata suspicemini. Obtulimus B. Petro*, *principi Apostolorum*, *pro remedio animæ nostræ & parentum nostrorum*, *ex prædio nostro hæreditario, locum qui dicitur* Mons-Serenus, *cum capella* Lobechune, *ad quam pertinent XVI. mansi*, *& cum capella in* Ostraw, *ad quam pertinent IV. mansi*, *& insuper de prædio nostro CXX. mansos*, *hac determinatione*, *ut Canonici sub regula B.* Augustini *ibidem Deo libere servientes*, *singulis annis unum Byzantium auri*, *vel fertonem argenti B.* Petro *in Romæ persolvant*, *& post præsentem Præpositum in claustro suo*, *vel ubicunque potiori parti placuerit*, *alium eligant*: *chrisma*, *oleum sanctum*, *consecrationes altarium vel basilicarum*, *ordinationes Canonicorum*, *qui fuerint ad sacros ordines promovendi*, *ab Archiepiscopo Magdeburgensi*, *in cujus sunt diœcesi*, *recipiant*; *siquidem gratiam atque communionem Apostolicæ sedis habuerit*, *& sie a gratis*, *ac sine pravitate*, *voluerit exhibere. Alioqui liceat eis Catholicum*, *quem maluerint adire Antistitem*, *& ab eo consecrationem & sacramenta suscipere*: *qui Apostolicæ sedis fultus auctoritate*, *quæ postulantur*, *indulgeat. Me vero*, *dum vixero*, *& post me seniorem de filiis meis*, *vel quemlibet hæredem meum seniorem*, *Advocatum habeant*, *cui nihil*, *nisi ad proprium velle*, *secularis servitii debeant. Prædictum etiam montem nulli unquam bellicosis propugnaculis munire audeant. Hæc omnia sigillo vestro*, *ut rogavimus*, *in posterum confirmate*, *& nobis*, *licet indignis*, *exoptabilem vestram benedictionem remandate.* Cujus petitioni Papa annuens, privilegium de his per præfatum Præpositum transmisit. *Charoldus* Comes Flandriæ in Ecclesia a suis servientibus occisus est. *Meinfridus* Sclavus de *Brandenburg*, occisus est. *Wilhelmus* Comes Pictavorum obiit. *Henricus* Dux Bavarorum *Gertrudem* filiam *Luderi* regis duxit uxorem. Eodem anno *Conradus*, frater *Friderici* Ducis Suevorum, machinantibus quibusdam principibus, regium nomen sibi tyrannice imposuit: propter quod a tribus Archiepiscopis, *Moguntinensi*, *Salzburgensi* & *Magdeburgensi*, & eorum suffraganeis, excommunicatus, & ab omni Ecclesia anathematisatus est.

Anno MCXXVIII. *Herminoldus* Præpositus, privilegium exemptionis ab *Honorio*. Papa Ecclesiæ *Sereni-montis* missum, attulit, 11. Kal. Junii. *Conradus* tyrannus & *Fridericus* frater ejus, ab *Honorio* in die Paschæ excommunicati sunt. *Otto* Halverstadensis Episcopus Romæ ab *Honorio* Papa deponitur. *Erkenbertus* Corbejensis Abbas obiit. *Herminoldus*, primus Serenimontis Abbas, obiit 11. Id, Decemb. Sedit annis tribus & amplius, quod determinatum non est a senioribus. Post hunc electus est *Luderus* a fratribus illius temporis, contra placidum quidem *Conradi* Marchionis, quoniam Præpositus idem familiæ Marchionis *Alberti* de *Brandenburg*, consanguinitate jungebatur. Jamque gravis discordia inter præscriptos principes inflammata erat, & suspectus videbatur Præpositus, ne forte Marchioni *Conrado*, vel suis, in aliquo fieret onerosus. Præposituram tamen obtinuit. Hic majoris Ecclesiæ fundamenta jecit, eamque partem monasterii, quæ est a turri, usque ad arcem crucis, extruxit. Ante hoc autem fratres illius temporis celebrationem divinorum apud Capellam veterem frequentabant, habentes habitacula, suis usibus necessaria, ad occidentalem partem ejusdem capellæ. De hac siquidem capella nullus seniorum nostri temporis, quorum plerosque amplius quam septuagenarios vidi, ab aliquorum suorum priorum, æque senum, compertum habuit, quis ejus ædificator vel dedicator fuerit: licet hoc, ut asserunt, non sine solicitudine a pluribus sit investigatum. Festivitas tamen dedicationis ejus ex antiqua consvetudine in Kal. Augusti celebris habetur. Est & hæc Ecclesia, sicut & major, principis Apostolorum nomine & opere insignis, quod annuo jam dictæ festivitatis tempore fidelium illuc concurrentium testatur frequentia; qui variis deprehensi incommodis seu periculis, ubi cum oblationibus ad limina Apostoli in hoc loco devenerunt, ab omni contrarii casus malitia, meritis ipsius, se sub celeritate liberari & voce & votorum persolutionibus testantur. Omnia autem ejus beneficia, quibus pro memoria sui nominis, quæ est in hoc loco, fideliter invocantibus succurrere dignatur, scripto comprehendere, non minus inutile, quam impossibile credo: quippe cum in numerositate sui & discohærentia locorum, in quibus exhibentur, notitiam effugiant, & fastidiosis lectoribus incredulitatis vel detractionis peccatum valeant procurare. Pauca tamen veraciter comperta ad incitandam devotionem eorum, qui fideliter legent, licet per anticipationem hic inserere non omittam.

Ædificium capellæ crebris scissuris ruinam minari videbatur, placuitque Præposito *Ekkehardo*, ut adjecto extrinsecus novo muro fulciretur: intrinsecus vero rimæ patentes superducto calcis tegmine celarentur. Perfecto opere, superveniente cujusdam Sabbathi vespera, structuris illis, in quibus cementarii ad levigandum sanctuarium constiterant, super altare, & circumquaque, remanentibus; Parochiano, cujus nomen erat *Ebbeko*, necessitas obvenerat, ut sequenti die Dominica

nica populo in majore Ecclesia missarum solemnia celebraret. Hoc itaque præordinato, cum circa horam crepusculi, accenso nocturnali lumine, hostio clauso discessit; regressus nocte media ad matutinas dicendas, omnem illam structuram ab altari remotam, & extra sanctuarium in uno loco compositam, celebrationi divinorum locum reperit præbuisse. Miratus admodum, cœcum quendam, *Reinherum* nomine, qui in vestibulo Ecclesiæ dormire erat solitus, requisivit, utrum strepitum aliquem in eadem capella noctis tempore sensisset. Illo cum juratione negante, se vel modicum motum sensisse, divinum illud opus fuisse, fideliter credendum est.

Conrado de *Cize*, tunc parochiano, teste didici, rusticum quendam, *Christianum* nomine, de inventione pecuniæ suffossæ apud Nobilem quendam *Fridericum* de *Crozuc* diffamatum, & ab eo captum, & cum alio compeditum, & in carcere positum, cum nomen Apostoli sæpius invocaret, vidit nocte quendam senem venerandi vultus & habitus astantem, sibique dicentem; *Sequere me.* Qui cum se non solum vinculorum, sed etiam convincti sui, quo minus illum sequi posset, impedimento detineri quereretur; ille ut excitato socio, atque ad egrediendum admonito, se sequeretur iterato præcipiens, præiensque, per angustum aditum sequentes eduxit. Cumque jam munitione relicta, extra villæ ambitum constituti, nexu compedis repente se carere mirarentur, ille ductor ei, cui apparuerat, ut se B. *Petri* patrocinio liberatos intelligerent insinuans, idque in Ecclesia nominis ejus, quæ in vicino esset monte, eos insinuare præcipiens, disparuit. Hæc ita gesta, eodem Christiano referente, prædictus parochianus se cognovisse fatebatur: ego ipsam compedem in Ecclesia suspensam vidi. Alium æque rusticum, opilionem officio, dominus suus, qui rebus suis inhiabat, captum custodiæ tradidit, ut, si quid haberet pecuniæ, tormentis extorqueret. Illo se habere negante, dorso ejus & natibus nudatis lardum, crebris hastulis insertis, hisque accensis, defluentem instillari præcepit. Territus miser auditu supplicii cum nomen B. *Petri*, & corde & ore crebro auxilium ejus petendo, repeteret, seque ipsum cum oblationibus annis singulis ad præfatam memoriam fideliter vovisset, cœpit igneas stillas lardi, ac si aquæ tepidæ, sine sensu doloris cujuslibet sustinere. Mirantibus qui aderant, dominumque ejus, ne amplius eum, qui sic aperte divinitus esset adjutus, vexare præsumeret, admonentibus; cum quidem ille, nec motu corporis, nec jactatione vocis signum aliquod doloris ostenderet, dimissus est. Idem autem pro solutione votorum suorum adveniens, hæc ita gesta, præfato parochiano, liberatori suo gratias referens, enarravit.

Mulier quædam paupercula vestem filii sui parvuli, cum gratiarum actione ad præfatam memoriam afferens, prænominato parochiano retulit, quod cum idem puer ægritudine vexatus, ita jaceret, ut utrum viveret an mortuus esset, omnino dubium remansisset; repente, postquam votum offerendi annuas B. *Petro* oblationes plena fide obtulit, eum vitæ viderit restitutum.

Memini me audivisse, unum de fratribus nostris, qui eo tempore adjutor erat parochiani, referentem, quendam cum naviculam argenteam ad altare obtulisset dixisse, se prius quam illius muneris votum fecisset, a maximæ tempestatis periculo liberatum.

Alius quidam se leprosum fuisse, & meritis B. *Petri* in hoc loco mundatum fuisse asserebat. Nolam, cujus signo hujusmodi homines eleemosynam solent petere, quam ipse vidi, ad altare obtulit, & cum fideli protestatione beneficii & gratiarum actione discessit. Hoc tempore *Thiderici* parochiani factum ipso referente cognovi. Hæc occasione veteris capellæ dicta sufficiant.

Anno MCXXIX. *Luderus* rex Penthecosten *Quidelingenburg* celebravit, monasteriumque S. *Servatii* ipso instituente feria secunda dedicatum est ab Episcopis Hildesheimensi & Mindensi. *Albertus* Marchio *Hildegesburg* quadam nocte cepit & incendit. *Spiram* rex secundo obsessam recepit. In commemoratione *S. Pauli* facta est commotio civium Magdeburgensium contra *Nortbertum* Archiepiscopum, eo quod majorem Ecclesiam, quam pollutam audierat, nocturno tempore purificavit. Crescente itaque tumultu ascendit in superiora antiquioris monasterii cum Missnensi & Havelbergensi Episcopis, & præposito majoris Ecclesiæ, ibique diu obsessus est, sævientibus atque objurgantibus eum civibus, quod altaria fregerit, & reliquias sanctorum furto abstulerit. Sed hunc divina gratia mirabiliter eripuit, & eos postmodum per censuram Ecclesiasticam coactos sibi subjecit.

Anno MCXXX. *Bertoldus* Hildesheimensis Episcopus obiit, pro quo *Bernhardus* ejusdem Ecclesiæ canonicus constituitur. *Udo* Comes de *Franckeleve* ab hominibus *Alberti* Marchionis occisus est. *Conradus* de *Ekstide* apud Hallam a civibus ejusdem oppidi, cum aliis multis occisus est. *Honorius* Papa obiit, cui successit *Gregorius*, muta-

mutato nomine *Innocentius*: contra quem alter *Petrus Leo* electus est, mutato nomine *Anacletus*, & ambo una die consecrati referuntur. Ecclesia tamen tota in Pontificatum *Innocentii* consensit. *Henricus* Comes & signifer regis, frater *Ludovici* Comitis de *Thuringia* clam occisus est. *Burchardus* de *Luckenem* Comes Frisonum, a militibus Domini sui, voluntate ipsius in quodam coemeterio occisus est. Hujus perfidiæ vindex *Luderus* rex, *Wincenburg* castrum ipsius fregit, & comitatum ipsius dedit *Ludovico* dicto de *Thuringia*. *Innocentius* Papa *Wirtzburg* a *Ludero* rege, & omnibus ibi congregatis, eligitur & confirmatur.

Anno MCXXXI. *Northertus* Magdeburgensis Archiepiscopus Ecclesiam in gratia Dei, in honorem S. Dei genitricis perpetuæ virginis, & S. Victoris martyris, de proprietate nobilis viri *Ottonis*, Comitis de *Crudorp*, fundavit primosque lapides in fundamento Ecclesiæ, cum præfato Comite, propriis manibus imposuit; eundemque virum, seculo renunciantem, in Ecclesia, cujus fundator extitit, Canonicum fecit, & in Diaconatus ordinem promovit. Primus Ecclesiæ illius præpositus extitit *Emelricus*, qui post breve transmarinavit: post quem *Evermodus* postmodum Ratesburgensis Episcopus, provisor loci ordinatur. Omnes autem ordinis illius clerici Magdeburgensis dioecesis votum Episcopo * & non suis Præpositis faciebant. Synodus generalis apud *Leodium* in quadragesima est habita, præsidente Papa *Innocentio*, præsente *Ludero* & regina *Richza*, ibique ab ipso Apostolico & omni Ecclesia ibi collecta, excommunicati sunt, *Petrus Leo*, *Conradus* tyrannus & *Fridericus* frater suus, cum omnibus illis faventibus. *Otto* etiam Halverstadensis Episcopus, ab Honorio Papa depositus, ibidem petitione regis & totius Ecclesiæ restitutus est. *Henricus* Magdeburgensis Præfectus, filius *Wiperti* Marchionis de *Groiz*, Marchiam, quam patre suo defuncto *Adelbertus* a rege acquisierat, jure legali recepit, anno post mortem patris sui IIX. Rex in Saxoniam regressus, collecto exercitu Danos devicit. *Innocentius* Papa II. Synodum *Rhemis* celebrat. *Fridericus* Coloniensis Episcopus obiit.

Anno MCXXXII. Corpus S. *Godehardi* III. Non. Maii levatur, anno a depositione ipsius XCVI. *Ecbertus* Monasteriensis Episcopus obiit, cui successit *Wernberus* Halverstadensis Canonicus, fratruelis S. *Annonis* Coloniensis Episcopi. *Bruno* successit *Friderico* Coloniensi Archiepiscopo. *Cono* Ratisponensis & *Hermannus* Augustensis obierunt.

Anno MCXXXIII. *Conradus* Marchio de *Plözke*, in Italiam cum rege pergens, sagitta transfigitur; cujus corpus in patriam delatum, sepultum est *Kakelinge* cum parentibus suis. Rex mediante *Northerto* Archiepiscopo II. Non Junii a Papa consecratur cum conjuge sua. Eclipsis solis facta est IV. Non. Augusti.

Anno MCXXXIV. *Adelbertus* Comes successit *Conrado* Marchioni. Imperator celebrat Pascha *Halverstad*, ubi quidam de Principibus Danorum, *Magnus* nomine, hominium ei faciens, regnum Daniæ ab ipso suscepit, & postquam præstitit juramentum, Imperatori ad Ecclesiam procedenti, circulo decoratus aureo, gladium præportavit: qui in patriam reversus, a quodam *Henrico* occisus est cum V. Episcopis, & LXV. clericis. Pater etiam ejusdem in civitate *Nesvich* ante Ecclesiam cum suis occisus est. *Northertus* Magdeburgensis Episcopus obiit IIX. Id. Junii: sepultus est in Ecclesia S. Mariæ Magdalenæ, in qua ipse remotis Canonicis secularibus, Canonicos Præmonstratensis Ordinis instituerat. Imperator festum Apostolorum Petri & Pauli celebrat Magdeburgi, & *Conradus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus, omnium electione, Imperatore consentiente, Archiepiscopus constituitur: qui etiam post *Rutherum* electus Episcopatum obtinuisset, nisi quod Abbas *S. Johannis de monte*, & major Præpositus restiterunt dicentes: non esse Subdiaconum eligendum. Imperator cum exercitu Sueviam intravit propter *Fridericum* Ducem & fratrem ejus Conradum; qui quoddam oppidum, *Ulma* dictum contra eum munierunt, & cives ad resistendum ei incitaverunt. Sed *Henricus* Dux Bavarorum Imperatorem præveniens, oppidum expugnavit, cepit & incendit Duce & fratre suo *Friderico* inde fugientibus. Postmodum Dux a pluribus sibi faventibus derelictus, necessitate coactus, nudis pedibus Imperatorem adiit, & per Imperatricem gratiam ipsius obtinuit. Qui etiam per Legatum Apostolicum ibi præsentem ab excommunicatione VII. annorum eum absolvi fecit, præstito juramento, quod gratiam Imperatoris omni in posterum devotione mereretur.

Anno MCXXXV. dedicatum est monasterium Hallense a *Conrado* Magdeburgensi Archiepiscopo. *Ludovicus* Augiensis Abbas occisus est in Ecclesia a ministerialibus suis, per insidias (sicut fama fuit) *Udalrici*, fratris *Friderici*, Comitis de *Zolre*, qui ei successit, sed ipse eodem anno veneno vitam finivit. Imperator celebrat Pentecosten Magdeburgi, ubi *Othilricus* Dux Bohemorum, & Legati *Bolizlai* Ducis Polonorum, & *Godefridi*, Ducis Lova-niæ:

niæ: Hungarorum etiam, & Danorum, necnon Slavorum, cum Principibus illuc venientibus adfuerunt. *Conradus* Misnensis Marchio Hierosolymam profectus est. Congregatio feminarum Canonicarum in *Lutere*, in regularem Ordinem S. Benedicti commutatur, & *Everhardus* de monasterio S. Johannis Magdeburgensi illuc cum Monachis primus Abbas mittitur, & eodem anno ab Imperatore & ejus conjuge, positis in fundamento primis lapidibus, novum monasterium inchoatur. Imperator assumtionem S. Mariæ in *Mersenburg* celebrat, ubi *Bolizlaus* Dux Poloniæ, & *Othilricus* Dux Bohemiæ cum cæteris Principibus adfuerunt, ubi etiam *Bolizlaus* gladium Imperatori reportavit. Imperator *Mulehusen* venit, ubi *Conradus* frater *Friderici* Ducis deposita tyrannide, Imperatoris pedibus provolutus, auxilio Imperatricis gratiam ipsius promeruit, & per *Conradum* Archiepiscopum Magdeburgensem absolutus est.

Anno MCXXXVI. *Conradus* Magdeburgensis Archiepiscopus petitione *Conradi* Comitis Misnensis, Ecclesiam *Nunnicensem*, quam pater & mater jam dicti Marchionis fundaverant, in nomen & dignitatem Abbatiæ, auctoritatis suæ privilegio confirmavit. Primus Ecclesiæ illius Abbas *Reinhardus* dicebatur. *Henricus* Marchio & Magdeburgensis Præfectus, filius *Wiperti*, ad curiam pergens Moguntiæ moritur II. Kal. Jan. cui in comitatu Magdeburgensi successit *Burchardus* frater Archiepiscopi. Marchiam vero *Lusicensem*, quæ nunc Orientalis dicitur, Imperator *Conrado* Marchioni Misnensi concessit, qui etiam totius proprietatis hæres factus est, quia alium hæredem non habuit. Havelberga capta est a filiis *Widikindi* & Ecclesia incensa. *Luderus* Imperator secundo Romam profectus est.

Anno MCXXXVII. *Luderus* II. Sereni-montis Præpositus obiit X. Kal. Maii. Sedit annis IIX, mensibus IV. diebus XI. Post hunc, ordinatione *Conradi* Marchionis, electus est *Meinherus*, Hallensis Ecclesiæ Canonicus. Hic primum Ecclesiæ S. *Gereonis* Coloniensis Canonicus, mutato habitu in Ecclesia *Hallensi* conversus est: quem etiam frater suus carnalis *Wicmannus* nomine, ejusdem Ecclesiæ & ipse Canonicus, ad conversionem occasione tali secutus est. Accidit ut in ludo, qui vocatur puerorum, cui ipse intererat, puer quidam conculcatus moreretur, pro cujus rei poenitudine seculum relinquens, fratrem secutus est, & cum esset Subdiaconus deinceps ad gradum altiorem noluit promoveri. *Meinherum* autem Præpositum secuti sunt plures ex senioribus Hallensis Ecclesiæ fratribus viri laudabiles, & per quos Ecclesia *Sereni-Montis* plurimum noscitur profecisse, tam in religione conversationis exemplo, quam etiam in libris, quos ibi conscripserunt. Ex quibus quartus, *Gerhardus* nomine, licet luscus, plures libros ipsi Ecclesiæ scripsit: *Missales* VI. *Plenarium* unum: *Lectionarium* unum: *Gradualia* quatuor: *Antiphonarium* unum: *Omelias* II. *Passionales* II. *Libros moralium* quatuor: *Matutinales* II Librum de *cura pastorali* scripsit *Heidenricus*, postea Hallensis Præpositus. Omnia etiam Ecclesiæ hujus officia iidem fratres longo tempore administrantes, primi ei religionis imaginem impresserunt. Imperator nativitatem Domini celebrat in campestribus *Boloniæ*. & Pascha *Firmæ*. Deinde ingressus est *Apuliam*, ubi apud civitatem, quæ *Trana* dicitur, *Bruno* Coloniensis Archiepiscopus minuto sanguine tertia die defunctus est. Imperator vero transiens per *Romaniam* & *Campaniam Barum* civitatem venit, ibique Pentecosten celebravit, & in sancto die Papa, præsente Imperatore, missam in monasterio S. *Nicolai* celebravit. Ibi sepultus est *Bruno* Coloniensis Archiepiscopus, cui *Hugo* successit, Decanus ejusdem Ecclesiæ, qui ibidem confirmationem & pallium a Papa suscepit. Eodem tempore obiit *Albertus* Moguntinensis Archiepiscopus. Imperator natalem Apostolorum *Melfiæ* celebravit: ubi *Hugo* Archiepiscopus phlebotomatus, quarto die obiit, ibique sepultus est. Eodem itinere *Adalbero* Basileensis Episcopus obiit. Imperator apud *Bredinam* villam in faucibus Alpium constitutam II. Non. Decembris obiit. Corpus ejus in Saxoniam relatum, *Luttere* sepultum est.

Anno MCXXXVIII. *Petrus Leo* Antipapa obiit. *Conradus* frater *Friderici*, Ducis Suevorum, a quibusdam Principibus in regem eligitur: Unde dissensio magna in reliquum exorta est. *Meingotus* Episcopus obiit, cui successit Ekki --- sus ejusdem Ecclesiæ Præpositus. *Lambertus* Ilseneburgensis Abbas, & Brandenburgensis electus, rediens a Roma, occisus est a latronibus. Cui successit in Abbatia *Sigeboto*, ejusdem Ecclesiæ monachus: in Episcopatu *Wicherus*, S. Mariæ Præpositus in Magdeburg. *Hugoni* Archiepiscopo Coloniensi successit *Arnoldus* Præpositus S. Andreæ. *Bolizlaus*, gener *Conradi* regis, ducatum patris obtinuit. *Volcmarus* Abbas Corbejensis obiit, cui successit *Albero* frater Ducis *Henrici*. Castrum quod *Berneburg* dicitur, incensum est propter tyrannidem, quam exercebat inde *Eylica* Comitissa cum suis. Hæc fuit avia Comitis *Bernhardi*.

Anno MC XXXIX. *Conradus* rex natalem

talem Domini *Goslariæ* celebrat, ubi & publicum conventum habuit, sed nihil ibi de reipublicæ utilitate tractatum est. *Conradus* Archiepiscopus Magdeburgensis auxilio Principum sibi faventium castrum *Bernhardi* Comitis *Plotzke* obsedit, cepit & destruxit. *Henricus* Dux Bavarorum & Saxonum veneno occisus est XIII. Kal. Novemb. & *Lutter* juxta *Luderum* Imperatorem sepultus est.

Anno MCXL. *Ludovicus* Rex Franciæ obiit. *Otto* Bambergensis Episcopus obiit, qui *Pomeranos* convertit: cui successit *Eilbertus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus. *Ludovicus* Comes de *Thuringia* & *Wilhelmus* Comes Palatii obierunt. *Siwartus* Episcopus Mindensis obiit; cui successit *Henricus* Abbas ejusdem loci. *Godeboldus* Episcopus Misnensis obiit, cui successit *Rembertus* ejusdem Ecclesiæ Præpositus. Eodem anno destructæ sunt munitiones istæ: *Groningen*, *Anebalt*, *Gobelenze*, *Witbeke*.

Anno MCXLI. *Richsa* Imperatrix obiit. *Adelbertus* Episcopus Moguntinus obiit: cui successit *Marcolphus* Præpositus de *Aschafneburg*.

Anno MCXLII. *Conradus* Magdeburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus XIV. obiit VI. Non. Maii. sedit annis VII. mensibus IX diebus XXVI. Cui successit *Fridericus* custos majoris Ecclesiæ. *Marcolfus* Moguntinensis Ecclesiæ Archiepiscopus obiit; cui successit *Henricus* Præpositus majoris Ecclesiæ. *Otto* Halverstadensis Ecclesiæ Episcopus obiit. *Gertrudis* Ducissa obiit, filia *Luderi* Imperatoris. *Eylika* Comitissa obiit.

Anno MCXLIII. *Innocentius* Papa II. obiit, successit Wido, qui & Cælestinus. *Ekkelenus* Mersburgensis Episcopus obiit, cui successit *Reinhardus*. *Agnes* Marchionissa, mater *Conradi* regis obiit. *Conradus* Rex dedit *Conrado* Misnensi, & Orientali Marchioni, & uxori ejus *Lucardæ*, provinciam *Rochelez*.

Anno MCXLIV. *Cælestinus* Papa obiit, cui successit *Gerhardus* Cardinalis, mutato nomine *Lucius*. *Lambertus* venerandæ memoriæ primus Hallensis Ecclesiæ Præpositus, obiit V. Id. Febr. Sedit annis XXVI. Primus autem dicitur, quia illi Ecclesiæ in loco, qui nunc est, primus præfuit. *Adelgotus* siquidem Archiepiscopus, cum primum inchoandi hanc Ecclesiam propositum habuit, & Canonicos secundum regulam B. Augustini in ea instituere disponeret, hujusmodi viros de quadam Ecclesia *Bavariæ*, quæ *Reidenburg* dicitur, unde & *Ordo Canonicorum regularium* per *Saxoniam* derivatus est, timore *Henrici* Imperatoris recedentes, inter quem & summum Pontificem longa discordia trahebatur, tanquam a Deo sibi transmissos suscepit, eosque in castro *Givekenstein*, data eis ejusdem castri capella, & uno, *Bervvigo* nomine, qui cæteris præesset, ordinato, qui etiam Ecclesiæ illius, de qua recedebant, Præpositus fuerat, per biennium detinuit. Infra quod temporis spatium *Berwigus* defunctus est. Inde Archiepiscopus ad locum, ubi nunc Ecclesia est *Novi operis*, eos transtulit, & *Lambertum*, de quo hic agitur, qui unus erat ipsorum, eis Præpositum feliciter ordinavit; qui mox divino timori se ex toto corde subjiciens, in regulari conversatione ita se exhibuit, ut in paucis annis plurimi, quorum plerique erant nobiles, & ex delicatis moribus, bonæ opinionis ejus odore tracti, ad locum illum, tanquam ad portum post naufragium, conversionis gratia festinarent. Ex qua re factum est, ut illa Ecclesia, inter ipsa fere suæ inchoationis primordia, numerositate personarum venerabilium, multis veteribus Ecclesiis præstantior haberetur. *Lamberto* Præposito successit *Fridericus*. Eodem anno obiit *Berta* Comitissa, uxor *Dedonis* Comitis, fratris *Conradi* Misnensis, & Orientalis Marchionis, XVII. Kal. Junii. Hæc proprietatem suam *Groitz* dedit *Dedoni* filio prædicti Marchionis, quem ipsa loco filii enutrierat. *Rodolphus* Comes de *Staden* junior, interfectus est a trans-Albanis Saxonibus, qui Ditmerschen dicuntur. *Sigfridus* Comes de *Homburg* obiit: Quidam libri habent de *Bomeneburg*. *Salome* uxor *Bolizlai* Ducis obiit.

Anno MCXLV. *Conradus* Rex ad natalem Domini *Magdeburg* venit, & quia in comitatu suo *Hermannum* Comitem de *Stbaleke* excommunicatum duxit, a clero regali more non est susceptus. *Lucius* Papa obiit; cui successit *Bernhardus* Cardinalis Abbas S. Anastasiæ, mutato nomine *Eugenius*. *Bertrada* Comitissa, & filius ejus *Conradus* Comes de *Honstein* obierunt.

Anno MCXLVI. *Lucardis* Marchionissa Serenum-montem venit, & a *Meinhero* Præposito devote suscepta, ibidem se phlebotomari fecit. Sequenti autem vel tertia die petitionem aliquam Præposito porrexit, de qua ille nolebat ei aliquatenus consentire. Pro qua re indignata *Gerbestad* recessit, ibique, ex motu animi, ut fertur, languorem incurrit, ex quo defuncta est, XIII. Kal. Julii, & in monasterio ipsius loci, consilio *Hojeri* Comitis de *Mansfeld*, qui tunc aderat, est sepulta. Eo tempore *Conradus* Marchio a peregrinatione transmarina rediens, cum in partes *Bavariæ* venisset, nuntium de morte uxoris accepit, statimque, ubi sepulta esset, solicite requisivit. Quo cognito, simulque de eo, qui consilium dederat, com-

perto, graviter ferens cum juratione asseruit, se eum, ut suis eam manibus effoderet, compulsurum; quod ita factum est. Denique cum rediisset Marchio, *Hojerus* idem indignationem ejus erga se, & causam indignationis, intelligens, nec aliud, nisi reddito corpore Marchionissæ, gratiam ejus se impetraturum, nocte quadam, dimidio jam anno a sepultura ejus exacto, *Gerbestad* cum suis clam venit, persuasisque pecunia custodibus eam effodiens tulit, & *Witin*, ubi ex condicto Marchio ejus expectabat adventum, adduxit: sicque sub ipsa nocte, prosequente Marchione, in *Serenum-montem* advecta, ibique sequenti die honorifice sepulta est. Porro Marchio in die sepulturæ ejus XIIX. mansos ad dotem trium altarium, quæ cum monasterio dedicandæ erant, *Beato Petro* pro requie defunctæ obtulit, *sex mansis altaribus* deputatis. *Conradus* Rex cum conventum haberet, *Wladislaus* gener ejus ipsum adiit, & recepto ab eo *Poloniæ* ducatu, fratres suos exhæredare conatus est. Denique cum reversus civitatem *Posnam* cum exercitu obsideret, fratres ejus collectis paucis ex improviso ei irruentes multos de exercitu ejus prostraverunt. Unde coactus est pacem cum eis firmare juramento. Sed ut patefieret perfidia ipsius, divino judicio terra in loco ipso juramenti, ut fertur, sanguinei fluminis patefecit abyssum. Postea post multas clades fratribus illatas a patria expulsus est. Rex vero collecto exercitu Poloniam ad restituendum generum ingressus est: Fratres autem ad resistendum parati semitas observantes regem ingredi prohibebant. Tandem consilio *Adelberti* & *Conradi* Marchionis, obsidibus vicissim datis, regem adeunt, & promissa pecunia patriam ab ipso suscipiunt, juniore fratre obside dato.

Anno M C XLVII. Eclipsis solis facta est XII. Kal. Novembr. media nocte: *Conradus* Rex cum *Welpone* & *Friderico* Ducibus aliisque plurimis, tam Episcopis, quam Comitibus, multisque Christi fidelibus, cruce signatus, quorum numerus fuit DC. millia, ad partes transmarinas proficisci disposuit; sed traditione *Regis Græciæ* XIIX. diebus per loca deserta ducti, fame & siti ex parte maxima perierunt, insuper a paganis *Turcis* in hoc labore circumventi, plurimi interfecti sunt. *Ludovicus* etiam, Rex Franciæ, LX. millibus in ea expeditione perditis, cum paucis rediit. Hanc expeditionem promoverat *Bernhardus* Claræ-vallensis Abbas, qui hoc tempore floruit. Eodem anno magna multitudo signatorum contra paganos, aquilonem versus habitantes, profecta est, ut eos aut Christianæ religioni subderent, aut omnino delerent. Hujus expeditionis principes erant *Fridericus* Magdeburgensis Archiepiscopus, *Rodolphus* Halverstadensis, *Wernerus* Monasteriensis, *Reinhardus* Mersebergensis, *Wikerus* Brandenburgensis, *Anshelmus* Havelbergensis, *Henricus* Moraviensis, Episcopi: *Wibolt* Corbejensis Abbas, *Conradus* Marchio, *Adelbertus* Marchio, *Fridericus* Palatinus Comes, *Hermannus* Palatinus Comes, cum aliis multis, quorum numerus LX. millia. In alia societate ejusdem expeditionis Principes erant *Albertus* Bremensis Archiepiscopus, *Dithmarus* Verdensis Episcopus, *Henricus* Dux Saxoniæ, *Conradus* Dux Burgundiæ, *Hartwicus* princeps nobilis, cum aliis XL. millibus. Item Rex *Daciæ*, cum centum suorum provincialium millibus. Frater etiam Ducis *Polonorum* cum XX. millibus. Præterea navalis exercitus *Anglicorum* & *Coloniensium* & *Flandrensium*, cum ipsis simul terram paganorum ingressi, civitatem quandam munitissimam *Ulyxibonam* nomine, magno licet labore, ceperunt, interfectis paganis cc. millibus & D.

Anno M C XLIIX. *Fridericus* Archiepiscopus, & alii quidam principes Saxonum, cum Poloniæ Ducibus *Bolizlao* & *Mesicone* amicitiæ foedus in Epiphania Domini celebraverunt, ubi *Otto* Marchio filius *Alberti* Marchionis, sororem *Polonorum* principum uxorem ducendam suscepit. In media quadragesima *Eugenius* Papa concilium *Rhemis* celebravit, ubi seductorem quendam, *Eris* nomine, qui se in *Gasconia* & finitimis regionibus Deum prædicaverat, errorem suum coram omnibus confessum, in caveæ captivitatem deputatum, perpetui exilii supplicio damnavit. In eodem concilio Magister *Giselbertus* scripta sua, quæ a quibusdam calumniabantur, auctoritate SS. patrum magnifice defendit. Rex Romanorum, & Rex Franciæ *Damascum* obsederunt, sed *Hyerosolymorum* rege ope sua eos fraudante, nihil dignum effecere.

Anno M C XLIX. dedicata est *capella* Hallensis, quæ *Præpositi* vocatur. *Conradus* Rex, & Rex Franciæ, a peregrinatione redierunt.

Anno M C L. *Conradus* Marchio de promotione Ecclesiæ *Montis-Sereni* sine oblivione solicitus, ex eo tantum impediri videbatur, quod cum *Nimicensis* Ecclesiæ, quam parentes ipsius fundaverant, pietatis respectus curam postponere non sinebat. Considerans tamen hanc ipsam sibi pro rerum tenuitate non posse sufficere, quodque ex hac causa regularis ordo in ea institutus deficiendi argumentum diebus singulis capiebat, eam cum omnibus ad ipsam pertinentibus in proprietatem & usum alterius transferre, si esset possibile, cogitabat,

bat, ea videlicet ratione, ut divinum officium quod in hac annullatum erat, in illa copiosius suppleretur, simul etiam ne parentum suorum oblatio inutiliter deperiret. Hujus itaque negotii promovendi causa, legatos idoneos *Anshelmum* secundum Havelbergensem Episcopum, & *Gerhardum* Magdeburgensis Ecclesiæ majoris præpositum ad *Eugenium* Papam destinavit, petens, ut, quod de Ecclesiis hisce facere ordinaverat, auctoritate Apostolica perficere permitteret. Cujus petitioni Papa annuens, ei de hoc rescripsit ad hunc modum: *Eugenius Episcopus servus servorum Dei, dilecto filio, nobili viro Conrado Marchioni salutem, & Apostolicam benedictionem. Literas nobilitatis tuæ benigne recepimus, & devotionem tuam, quam erga B. Petrum & Ecclesiam Dei ex eis te habere perpendimus, in Domino collaudamus. Nos autem tuum laudabile votum de Ecclesiis, pro quibus rogasti, adimpleri volentes, petitioni tuæ duximus annuendum. Unde venerabili fratri nostro Magdeburgensi Archiepiscopo per scripta mandavimus, ut secundum quod a nobis postulasti, studeat hoc effectum mancipare. Præterea dilectum filium nostrum A. Misnensem Præpositum, & Canonicos suos, habeas propensius commendatos: a pravorum hominum incursibus defendas, atque in suis oportunitatibus juves & manu teneas. Datum Tusculani V. Non. Maii. Fridericus* itaque Archiepiscopus, quod in mandatis acceperat exequi studens, Ecclesiam *Nimecensem* in proprietatem & usum fratrum *Sereni-montis* transtulit, factumque hoc summi pontificis, nec non suæ auctoritatis munimine confirmavit.

Anno M C L I. *Meinherus* III. *Sereni montis* præpositus obiit, v. Idus Jan. cum sedisset annis XIII. mensibus VIII. diebus XVI. Hic majorem Ecclesiam, quam antecessor ejus inchoaverat, consummatam a *Friderico* Magdeburgensi Archiepiscopo dedicari fecit: cujus dedicationis annum invenire non potui. Post hunc electus est *Arnoldus*, ejusdem Ecclesiæ Canonicus, vir idoneus quidem, & de quo futuræ utilitatis spes haberi poterat; sed *Conrado* Marchioni non placuit, qui alium, *Ekehardum* nomine, Hallensis Ecclesiæ Canonicum, famæ laudabilis virum, qui forensi Ecclesiæ jam per annos XIV. præerat, mortuo Præposito, substituere modis omnibus intendebat. Ardenti enim affectu religionem in Ecclesia Sereni-montis propagare desiderans, hac aliter, nisi sumto de Ecclesia Hallensi Præposito, pro sui posse non speravit, in qua præcipue regularis observantiæ studium tunc vigebat. Hac autem ejus intentione agnita *Arnoldus* idem, hinc quidem considerans plus damni ex offensa Marchionis Ecclesiæ suæ posse accrescere, quam utilitatis ex eo, si ipse in hoc, ad quod fuerat electus, persisteret; illinc autem fratrum, qui se elegerant & perseverare hortabantur, instantiam attendens, dubitabat, quid mallet: sicque hoc negotium per sex pene menses suspensum est. Solebant autem priores Præpositi hujus Ecclesiæ curam de manu Archiepiscopi Magdeburgensis accipere, sponte an coacti nescio; in quo tamen utrique rectissime reprehenduntur. Isti siquidem, quod privilegio suo uti noluerunt, illi autem, quia scientes Ecclesiam ipsam ad summum Pontificem immediate pertinere, in alienam segetem falcem mittere præsumserunt. Ex hac consuetudine cum præfatus electus ad *Fridericum* Archiepiscopum pro eodem negotio *Gevekenstein*, ubi etiam Marchio & *Wicmannus* Episcopus Nuenburgensis aderant, venisset, *Wicmannus* Episcopus causa cognita ad consulendum ei ingerens dicebat, utile sibi videri & coram Archiepiscopo & Marchione insufficientem se, & paratum, si eis ita placeret, ut ab electione cederet, fateretur. Hac enim ejus humilitate Marchionem placandum, & ut persisteret consensurum. Ille autem consilium tanquam utile simpliciter attendens, coram Archiepiscopo & Marchione insufficientiam de se testatur, etiam in hoc paratum, si eis placeret, ut ab electione cederet, fatebatur. De quo illi eum laudantes, placere sibi ut cederet, responderunt, tamen ille laqueatum se videns, quia referre pedem turpe judicabat, electioni renunciabat, sicque *Ekkehardus* pro arbitrio Marchionis electus est & confirmatus. Idem autem *Arnoldus Luppoldisberge* postea Præpositus datus, Ecclesiam illam strenue gubernavit; ad cujus religionem conservationis probationem factum memorabile, quod a viris fidelibus didici, hoc inserere non pigebit. Congregatio est sanctimonialium in eadem Ecclesia, quas Præpositus idem ad honorem cælestis sponsi vigilantissime custodiebat. Ex his una junior antiquo hoste incitante seculum diligens, copiam recedendi, quam difficulter invenire poterat, requirebat. Quæ tali proposito æstuans, cum ex consuetudine Ecclesiastica in die resurrectionis Christi ad communionem accedere cogeretur, malæ voluntatis conscia, quod accipiebat non ausa sumere, per quinque annos, quos discedendi aditum quærens invenire non poterat, quinque portiones Dominici corporis reservavit, easque in vase mundo, prout poterat, diligentius reponens, in loco secreto terræ infodit. Tandem misericors redemtor miseratus miseram, & ut credo sepultu-

rae

ræ impatiens, quam semel resurgendo evaserat, Præpositum per visum de his, quæ agebantur edocuit. Videbat enim se in quodam secreto claustri loco stare, in quo fossa pateret, & in ejus ima parte infans decentissimus nudus videbatur, qui manibus protensis, Præpositum quasi ut se educeret precabatur. Quo viso somno excussus visionem recogitans, quid vidisset, mirabatur. Die autem facto claustrum ingressus sorores convocat, eisque quod viderat enarravit, locum, qui ostensus fuerat, designans. Deinde quadam quasi miseratione ductus ex memoria visionis eis, ut fodiendo in eodem loco terram patefacerent, præcepit. Quo facto, vas, quod infossum erat, reperiunt, quod sublatum Præpositus aperiens, viso quod continebat, statim quid esset intelligere sibi videbatur. Omnibus autem ingenti admiratione attonitis, vase in Ecclesia reverenter collocato regressus, in fossionis ream sub interminatione poenæ requirere coepit. Tunc illa misera deprehensam se videns, pedibus ejus prostrata, in lacrymas amarissimas & gemitum erupit, &, quid cogitasset, quidve egisset, exponens, omnes qui aderant, ad fletum uberrimum provocavit. Sicque post solutas misericordiæ Redemtoris gratiarum actiones, poenitentiam injunctam devote peragens, & partibus illis, quas reposuerat, per vices communicata, tentatione qua urgebatur omnino caruit. Sed hæc longe postmodum facta sunt. *Arnoldus* Coloniensis Episcopus obiit, cui successit *Arnoldus* Cancellarius. *Richardis* Marchionissa obiit. *Ludevicus* de *Wippera* obiit. *Wernherus* Episcopus de Monasterio obiit: cui successit *Fridericus*.

Anno MCLII. *Conradus* Rex obiit. *Fridericus* Dux Sueviæ in regem eligitur communi consensu in media quadragesima: qui proximum Pentecoste *Merseburg* celebrans *Sveno* Regi Daciæ circulum regium concessit. *Lambertus* Comes obiit. *Hermannus* Comes de Wincenburg cum *Luchara* uxore sua prægnante in ipsa urbe a suis occisus est. *Fridericus* XV. Magdeburgensis Episcopus obiit XIX. Kal. Feb. sedit annis IX. mensibus IIX. diebus XIV. Post hunc electi sunt duo, *Hazzo* Decanus, & *Gerhardus* Præpositus majoris Ecclesiæ. His autem aliquamdiu pertinaciter singulis pro parte nitentibus, *Wicmannus* Nüenburgensis Episcopus sequester illis accessit, modisque, qui in ejusmodi causis præcipue valent, præmissis videlicet & muneribus pluribus, utriusque partis electoribus abstractis, ut se eligerent, persvasit. Quo facto vasallis Ecclesiæ fidelitatem ei jurantibus Episcopatum obtinuit. Pallium autem, quia de irregulari introitu apud curiam Romanam infamatus erat, biennio per nuntios suos obtinere non potuit.

Anno MCLIII. *Fridericus* Rex Saxoniam pacifice intravit. *Henricus* Moguntinus Archiepiscopus a Cardinalibus *Bernhardo* & *Gregorio* deponitur: cui *Arnoldus* Cancellarius substituitur. Item *Henricus* Mindensis Episcopus deponitur, cui successit *Wernherus*. Item *Bernhardus* Hildensemensis Episcopus ab Episcopatu absolvitur & moritur: cui successit *Bruno*. *Eugenius* Papa obiit, cui successit *Conradus*, qui & *Anastasius*. *Wicholdus* cum aliis multis in Fresia periit. *Irmingardis* Marchionissa obiit. Dux *Henricus*, & Marchio *Albertus*, discordantes, incendiis Saxoniam turbaverunt. *Fridericus* Rex coram nuntiis Apostolicis ab uxore sua propter notam adulterii separatus est.

Anno MCLIV. *Ekkehardus* Serenimontis Propositus ædificium claustri in australi parte majoris Ecclesiæ construere aggressus est in loco præcipiti & scopuloso, & in quo non nisi laborem & impensam perdere omnibus inspicientibus videbatur. Quantum autem laborem in hoc ædificio non perdiderit, sed impenderit, nunc inspicientibus palam est. *Fridericus* Rex Magdeburg Pascha celebrat præsente *Gerhardo* Cardinali. *Anastasius* Papa obiit, cui *Adrianus*, qui & *Nicolaus*, Albanensis Episcopus successit. *Wicmannus* Nuenburgensis Episcopus & Magdeburgensis electus pallii impetrandi causa Romam profectus est. Papa autem, licet de introitu ejus agnovisset, tamen quia contradictor nullus apparuit, posito in altari B. Petri pallio, Episcopo, si canonice se sciret electum, ut tolleret præcepit. Quo hæsitante, quidam Canonicorum ipsius *Tidericus* de *Hildeslove*, & unus militum, eum de hæsitatioue arguentes, pallium tulerunt, & Episcopo sumendum obtulerunt. Eo anno contigit rumor reliquiarum de *Hugisburg*. *Fridericus* secundus Hallensis Ecclesiæ Præpositus obiit XVII. Kal. Maii: sedit annis X. mensibus II. diebus VII. Hic majoris Ecclesiæ Magdeburgensis Præpositus fuit antea, & sub *Lamberto* Præposito mutato habitu in Ecclesia Hallensi conversus, religionem, cujus studium, sub ejus magisterio fervere viderat, prælationis suæ tempore torpescere non permisit. Huic successit *Conradus*.

Anno MCLV. *Fridericus* Rex Romam cum exercitu profectus, ab *Adriano* Papa in Ecclesia B. Petri in Imperatorem consecratur, & cum Romanis ipso die congressus, mille & quingentos ex eis occidit, victoriamque obtinuit. *Spoletum* ab ipso deletum est. *Anshelmus* Havelbergensis Episcopus *Ravenna* Archiepiscopus constituitur.

tuitur. *Sveno* Rex Danorum, a regni illius majoribus pulsus est: cujus regnum a *Canuto* & *Woldemaro* nepotibus illius occupatur.

Anno MCLVI. *Conradus* Misnensis & Orientalis Marchio gratia divina se prævieniente, incertitudinem vitæ suæ considerans, timensque ne, si labenti mundo diu inhærere voluisset, ipse quoque similiter ad lapsum traheretur; ipsum relinquere & monasterium petere stabili secum proposito diffinivit. Volens autem Ecclesiæ, ad quam anhelabat, scilicet Sereni montis, quam jam sufficienter, prout opportunum ei fuerat, locupletaverat, in futurum prospicere, *Wicmanno* Archiepiscopo & *Alberto* Marchioni de Brandenburg, filiis etiam suis Ecclesiasticis & secularibus viris nobilibus & ministerialibus accersitis ad locum venit, ut in eorum præsentia, quod intenderet, consummaret. Primo itaque possessiones, quascunque vel ipse, vel uxor ejus, loco contulerant, per manus filiorum suorum, *Ottonis* videlicet Misnensis Marchionis, *Tiderici* Orientalis Marchionis, *Henrici* Comitis de Wittin, *Dedonis* Comitis de Rocheliz, & *Friderici* Comitis de Brene, offerri fecit, ne aliqua de his post mortem ejus quæstio nasceretur. Est autem quantitas harum possessionum CXXCII. mansi & dimidius, exceptis quæ ad Numicensem pertinent Ecclesiam, quorum numerus est LXX & dimidius, & excepta silva, quam in diversis locis noscitur contulisse. Deinde filiorum vel hæredum quemlibet suorum seniorem post se Advocatum loci ordinarium hoc modo statuit, ne advocatia ipsa nulli unquam jure feudi concedatur: & ne Advocatus aliquid servitii secularis extra placitum fratrum in rebus Ecclesiæ, quasi ex jure, sibi audeat usurpare: & ut filii ejus, quod etiam ipsi promiserunt, & ministerales ipsorum, in hoc loco sepulturam haberent; nimirum certus ex hac causa in temporalibus Ecclesiam maxime promovendam. His ita dispositis, coram altari B. Petri veteris hominis vestibus exutus, & regularis vitæ habitu per manus Archiepiscopi *Wicmanni* vestitus, voluntariam paupertatem pro amore Christi amplexus est, cum magno favore Principum, quibus etiam uberrimas devotio lacrymas extorquebat, quod tantam in viro tali mutationem videbant, in quo videlicet divina gratia & misericordia sensum omnem supergrediens luce clarius apparebat. Tunc demum jam tyro Christi filios advocat ecclesiamque suam, cujus jam membrum effectus fuerat, gratiæ ipsorum commendat, ut ei tanquam in qua patrem suum sive viventem sive mortuum haberi scirent & matrem, & in qua cum ipsis requieturi essent, opem suam ubique prætendere non dissimularent. Hæc acta sunt die B. Andreæ Apostoli, quo die nemus in Orientali parte montis adjacens, extremam oblationem suam B. Petro obtulit. Vixit autem post conversionem mensibus duobus & diebus quinque. Nec hoc semper sine speciali Dei providentia actum credendum est, quod cum in initio conversionis suæ adhuc in fervore spiritus existente, de tentationibus hujus seculi Dominus liberare dignatus est. Timeri enim poterat secundum humanam fragilitatem, ne cum vidisset filios suos coram se principali gratia pollentes, & ministeriales suos divitiis seculi, & mundiali pompa fulgentes, si non actu, tamen animum a quiete monasterii, quam elegerat, vel leviter revocasset. Unde convenienter de illo dici poterat, quod in libro sapientiæ de talibus scriptum est: Consummatus in brevi explevit tempora multa. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus. Placita erat Deo anima ejus, propter hoc eduxit illum de medio iniquitatum. Mortuusque est Non. Febr. anno vitæ suæ LIX. Sepultusque est a *Wicmanno* Archiepiscopo in medio Ecclesiæ, ubi in dextra ipsius uxor ejus, & post eam in eodem latere, soror ejus *Mechtildis*, mater Archiepiscopi, cujus anniversarius est XII. Kal. Feb. consepultæ sunt. Exequiis etiam ejus interfuit *Walo* Havelbergensis Episcopus, & Albertus Marchio, & *Herimannus* filius ejus, omnesque filii ipsius præter *Ottonem* Marchionem, & alii multi. Qui quoniam tulerat crucem suam, & Christum secutus fuerat, discipulum Domini fuisse nulli dubium est. Unde merito animam ejus in æterna requie collocare dignabitur: sicut ipse talibus promisit dicens: Amen, Amen dico vobis, qui reliquistis omnia & secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis.

Fridericus Imperator *Halverstad* conventum habuit Kal. Maji. *Arnoldus* Coloniensis Archiepiscopus obiit: cui successit *Fridericus*. *Henricus* Dux *Fresiam* hostiliter ingreditur, sed inacte revertitur. Imperator *Ratisbonæ* curiam celebrat, ubi ipso mediante *Henricus* Dux Saxonum Ducatum *Bavariæ* obtinuit. *Henricus* Bavaricus marchiam illius terræ obtinuit. *Henricus* Dux habita cum Bremensi Episcopo discordia, urbes & beneficia quæ voluit ab eo extorsit. Imperator in Pentecoste reginam de *Burgundia* in uxorem duxit. *Hermannus* Comes Palatinus Rheni post longam guerram inter se & Episcopum Moguntinum in pace moritur. Relicta ejus seculo renuncians monasterium petiit. *Henricus* Dux *Suenonem* Regem Daniæ expulsum restituit.

Anno MCLVII. *Evermodus* Præpositus de gratia Dei, cum esset vir bonus, suos præter usum cogere voluit, ut in quadragesima alternis diebus in pane & aqua communiter jejunarent. Propter hanc & alias causas, quibus eis gravis erat, amotus est. *Lambertus* Ecclesiæ illi Præpositus eligitur, vir tenuis scientiæ, sed qui hanc inopiam virtutum copia redimebat. Præcesserant tamen hanc electionem *Henricus*, qui postea *Rhode* factus Præpositus; & *Siboldus* post eum, qui fuit *Moguntiæ* major Præpositus, sed quia nihil dignum in illa novitate fecerunt, prior eorum deponitur, *Siboldus* sponte cessit, *Lambertus* confirmatur. *Brandenburg* a *Wichmanno* Archiepiscopo & Saxonibus obsidetur & capitur, ubi occisus est *Wernherus* Comes junior de *Veltheim*. Imperator cum Saxonibus *Poloniam* hostiliter ingressus ad deditionem eos compulit: *Burgundiam* jam ab imperio alienatam recepit. *Kanutus* Rex a *Suenone* dolo interimitur, *Woldemarus* vero vulneratus vix evadit. Non multo post factum est bellum inter *Svenonem* & *Woldemarum*: *Svenonis* pars vincit, & ipse occiditur.

Anno MCLVIII. Imperator natalem Domini *Magdeburg* celebrat. *Ulricus* Halberstadensis Episcopus & *Albertus* Marchio cum uxore & aliis multis iter peregrinationis ad partes transmarinas susceperunt. Dux *Bohemiæ* concesso sibi ab Imperatore circulo rex nominatur. Imperator cum expeditione *Italiam* ingressus, *Mediolanum* obsedit. In hac expeditione *Anshelmus* Ravennensis Episcopus obiit. *Eckebertus* Comes de Bavaria occiditur. In ipsa expeditione *Fridericus* Coloniensis Archiepiscopus obiit. *Henricus* Dux cum exercitu Sclaviam ingressus, terram ferro & igne devastat.

Anno MCLIX. *Friderico* Coloniensi Archiepiscopo successit *Reinholdus* majoris Ecclesiæ Hildensemensis Præpositus & Cancellarius. *Henricus* Dux & cæteri Principes cum expeditione post Imperatorem Italiam ingressi sunt. *Henricus* Dux propter Christianitatis religionem propagandam Episcopos constituendi in *Sclaviam* & investiendi potestatem ab Imperatore accepit. *Adrianus* Papa obiit. Post hunc *Rolandus* Cancellarius a quibusdam Cardinalibus electus est, mutato nomine *Alexander*, & a *Gallicana* Ecclesia susceptus est & approbatus. Cujus electioni *Fridericus* Imperator, quia eum prius exosum habuerat, tam crudeliter obstitit, ut cum suis fautoribus *Octavianum* Antipapam e diverso statuerit, quem *Victorem* vocaverunt, in cujus papatum fere tota Ecclesia consensit propter favorem Imperatoris: qui etiam edicto publico præcepit, ut quicunque ad *Alexandrum* Papam pergentes inventi fuissent, detinerentur, spoliarentur, & supplicio subderentur. Cujus mandati executione multis malitiose utentibus, plurimi iter agentium tanquam *Alexandrini*, non solum rerum perditionem, sed etiam mortis periculum pertulerunt. Hinc itaque schisma grave & diuturnum in Ecclesia exortum est.

Anno MCLX. *Arnoldus* Moguntinensis Archiepiscopus ab hostibus suis ejusdem urbis civibus in Ecclesia B. Jacobi occiditur, ipsaque Ecclesia cum omnibus ædificiis monasterii igne consumitur. *Henricus* Dux cum Marchione *Thiderico* terram Sclavorum devastavit, & principem eorum *Nicoloth*, qui & *Nicolaus*, trucidavit, & ipsos sibi subjugavit. *Ulricus* Episcopus Halverstadiensis in peregrinatione constitutus, propter favorem *Alexandri* Papæ ab *Everhardo* Cardinali Legato *Victoris* damnatur: in cujus locum *Gero* Præpositus surrogatur. Imperator cum *Mediolanensibus* congressus ipsos vicit, multisque eorum occisis, vexillum *B. Ambrosii* abstulit. *Henricus* Dux in *Sclavia* Episcopos instituit, *Geroldum* in Aldenburg, *Evermodum* in Ratisburg, *Beronem* in Magnopoli, qui translatus est in *Zverinensem* urbem. *Lambertus* Præpositus de gratia Dei obiit, cui successit *Guntherus*. Imperator generale concilium *Papiæ* indixit, cui *Wigmannus* Magdeburgensis Episcopus, cum magna multitudine cleri sui interfuit. *Wickerus* Brandenburgensis Episcopus obiit. *Crema* capitur & deletur.

Anno MCLXI. Imperator jam tertio invitat contra Mediolanenses, ubi *Bertoldus* Cizensis Episcopus obiit, cui successit *Udo*. Duo electi Moguntinenses deponuntur, & *Conradus* Saltzburgensis canonicus regularis substituitur. *Bruno* Hildensemensis Episcopus obiit, cui successit *Hermannus*. *Gero* Halverstadensis Episcopus dignitatem ferendi pallium a *Victore* Antipapa accepit.

Anno MCLXII. Imperator *Mediolanenses* longa obsidione ad deditionem coegit, civitatem destruxit, habitatoribus usquequaque dispersis. Eo anno fames magna facta est. *Fridericus* Comes de *Sommerschenburg* obiit. Imperator generale concilium *Bisuntii* indixit, ubi nihil dignum memoria actum est.

Anno MCLXIII. *Henricus* Dux castrum Sclavorum *Werle* obsidens ad deditionem coegit. Divortium inter Ducem & ipsius conjugem propter consanguinitatem factum est, hoc ipsum Imperatore juramento firmante. Imperator *Moguntiæ* curiam celebravit, muros civitatis cum turri-

turribus destruxit, interfectores Episcopi quosdam vita, quosdam rebus spoliavit. *Henricus* Dux *Lubeke* congregationem clericorum instituit, ecclesiam ex lignis constructam in honorem S. Mariæ & S. Nicolai dedicari fecit, ubi pacis gratia principes *Rugianæ* insulæ ad dedicationem venerunt. *Poloni* filium Ducis sui expulsi receperunt, curia eis ab Imperatore indicta. Fluvii inundantes pericula gravia hominibus & animantibus intulerunt. Imperator *Alpes* transivit.

Anno Christi M C LXIII. *Wichmannus* Archiepiscopus peregrinationem ad partes transmarinas suscepit. Tonitrua & fulgura intempestiva cum vento vehementi v. Kal Martii extiterunt Inundatio occidentalium fluminum multa hominum millia & animantium interfecit, & ædificia destruxit. In *Magnopoli* capta & occisa est multitudo magna Christianorum a *Sclavis* XIV. Kal. Martii. Discordia magna inter *Reinoldum* Coloniensem electum & *Palatinum Rheni* facta est propter castrum *Rineke*. Ecclesia de *Dei gratia* dedicata est VII. Idus Octobr. a *Wichmanno* Archiepiscopo cooperantibus *Gerungo* Misnensi, *Johanne* Merseburgensi & *Udone* Cizensi, Episcopis, in honorem Dei genetricis & S. *Victoris* martyris & sociorum ejus & S. *Pontiani* martyris, quem eodem die præfatus Archiepiscopus ipsi Ecclesiæ dedit. *Victor* Antipapa obiit, cui successit *Wido* Cremonensis mutato nomine Paschalis. *Conradus* III. Ecclesiæ Hallensis Præpositus obiit: sedit annis XIII. mensibus IX. diebus II. Huic successit *Heidenricus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus.

Anno M C LXV. monasterium Sanctimonialium *Hetse* incensum est. In curia *Nurenberg* stipendia itineris in *Lombardiam* adjudicantur. Imperator *Lombardiam* intravit, sed sine effectu rediit. *Verona* rebellat. *Saxones* Pomeranorum provinciam vastant.

Anno M C LXVI. *Arnoldus* Abbas S. Johannis Baptistæ *Magdeburg* obiit, cui successit *Sigfridus* de eadem congregatione per *Wichmannum* Archiepiscopum intrusus. *Arnesberg* destruitur. *Wirceburg* ab Imperatore & Episcopis & Principibus Teutonicis obsidetur. *Paschalis* Antipapa sacramento præstito confirmatur, & ab omni Clero, ut id fiat, decernitur. Milites Saxoniæ conjurant, ne jura antecessorum suorum infringi permittant. Factum est incendium Ecclesiæ Hallensis. *Wichmannus* Archiepiscopus & cæteri Principes Saxoniæ, contra Ducem *Henricum* provinciam turbant.

Anno M C LXVII. Filius *Conradi* regis filiam *Henrici* Ducis in matrimonium sortitus est, cujus invitatione *Bohemus* in *Suevia* multa monasteria & Ecclesias rapinis & incendio devastavit. *Wichmannus* Archiepiscopus claustrum *Nienburg* & castrum *Vrakeleve* concambio ab Imperatore accepit. Idem Archiepiscopus castrum, quod vocabatur vetus *Haldesleve*, & castrum *Niendorp* destruxit. Conradus Moguntinus Archiepiscopus cum esset fautor *Alexandri* Papæ, propter vitandam communionem schismatici Papæ & Imperatoris malam voluntatem, relicta *Moguntia Sabinam* recessit. Erat enim Sabiensis Episcopus, & Rom. Ecclesiæ Cardinalis. In ejus locum Imperator *Christianum* Merseburgensem Præpositum subrogavit.

Anno M C LXVIII. *Reinholdus* Coloniensis Archiepiscopus obiit. Hic schismatis autor & roborator præcipuus fuit, primusque Imperatorem, ut judicium Ecclesiæ de electione *Alexandri* Papæ contemneret, instigavit. Quem quidem talem futurum esse, ipse de se cum puer esset, prophetante, ordinator omnium Deus modo mirabili declaravit. Fertur enim, quod, cum in scholis *Hildenesheim* puer nutriretur, quodam tempore Scholaribus, ut mos est, in meridie quiescentibus, iste inter cæteros dormiens repente hujusmodi vocem emisit: *Ego sum*. Quod cum sæpius repeteret, magister qui præsens erat, nec dormiebat, eum percontari studuit, dicens: *Quis es tu?* Tunc ille respondit: *Ego sum ruina mundi*. Exinde a coætaneis suis RUINA appellatus est. Huic Imperator, cum *Mediolanum* everteret, trium *Magorum* corpora, ibi reperta, dedit, quæ ille ad propriam sedem, scilicet *Coloniam*, munus eximium deportavit. *Reinoldo* successit *Philippus* Cancellarius. *Wichmannus* Archiepiscopus cum multis auxiliatoribus castrum *Haldisleve* obsedit, in quo *Bernhardus* de *Lippa* cum multis aliis a Duce *Henrico* locatus provinciam civitati Magdeburgensi adjacentem rapinis & incendiis devastabat, ita ut nonnunquam etiam ad muros civitatis accedere non timeret.

Anno M C LXIX. In *Syria* quædam civitas terræ hiatu absorpta est. *Daniel* Pragensis Episcopus obiit, cui successit *Fridericus* de choro Magdeburgensi assumtus.

Anno M C LXX. *Gerungus* Misnensis Episcopus obiit in infirmitorio fratrum in Sereno-monte. Hic etiam Ecclesiam Sereni-montis magno semper affectu coluit, multisque eam suæ largitatis beneficiis affecit. Sepultus est autem in Ecclesia Misnensi. Huic successit *Martinus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus. *Albertus* Marchio de *Brandenburg* obiit.

Anno M C LXXI. *Everhardus* Nuemburgensis Abbas obiit: cui successit *Sifridus* Abbas S. Johannis *Magdeburg*, priori tamen

tamen dignitate pariter retenta. Verum quia de *Nuemburg* Ecclesia loquendi se præbuit occasio, libet de exordio ejus aliqua hic inserere, cum pro honestate ipsius Ecclesiæ, quia videlicet regularis vitæ vestigia a viris Deum timentibus impressa in ea nec dum penitus deleta sunt, tum etiam, quia ejus & Sereni-montis fundatores quædam consanguinitatis ratio videtur copulare. Temporibus denique primi *Ottonis* Imperatoris duo fuerunt fratres *Gero* Dux & Marchio, & *Sifridus* Comes. Horum soror *Hidda* dicebatur. *Gero* filium habuit unicum *Sifridum*, qui in juventute obiit, de cujus morte pater adeo turbatus est, ut Romam petens coram altari B. Petri arma deponeret, impetratoque S. *Cyriacia* Pontifice brachio domum rediens, cum omni hæreditate sua ad Christum confugit, construens Ecclesiam, quæ *Gerenrode* ejus nomine dicitur, filiique sui viduam *Hetvvigam*, quam ille annis VII. habuerat, a *Bernhardo* Halberstadensi Episcopo velatam, eidem monasterio præfecit: consummatisque feliciter omnibus XIV. Kal. Julii obiit anno DCCCCLXV. *Sifridus* quoque frater ejus in honorem B. *Viti* construxit Ecclesiam, quæ *Groninge* dicitur: *Hidda* vero nupsit *Christiano* Marchioni, qui genuit ex ea *Geronem* Coloniensem Archiepiscopum, & *Dithmarum* Marchionem. Hi fratres & mater ipsorum defuncto patre fundaverunt monasterium in honorem Dei genetricis in loco, qui *Dancmarisvelt* dicitur, & est in confinio castri *Anehalt*, congregatis ibi fratribus Deo juxta regulam B. *Benedicti* servientibus, & præposito eis Abbate, qui *Hageno* dicebatur, quem etiam Imperatoris consanguinitas illustrabat. *Hidda* autem servandæ viduitatis habens propositum, & Deo devota existens, Dominicæ passionis locum studio devotionis petiit, ubi constituta, a Rege *Hierosolymorum*, quia formosa erat, adamata, in conjugium petebatur. Quod ipsa fortiter contemnens, cum regis instantia gravaretur, faciem suam, pro cujus decore molestabatur, dehonestare non timuit, nasumque sibi mire truncans, terreno amatori deformem se studuit exhibere, sciens interiori suo decori, quo cœlesti sponso placere satagebat, nihil ex illius deformitatis vitio deperire. Hæc *Hierosolymis* mortua & sepulta est. Prius vero quam moreretur filiis mandavit, ut locum suæ novellæ plantationis Dei genitrici non placere: sed eam alium elegisse, videlicet castrum ubi *Sala* & *Boda* fluvii convenirent. Verum quia castrum idem, quod tum *Northringen* dicebatur, de hæreditate fuit *Geronis* Marchionis avunculi ipsorum, quam ille totam Deo tradiderat, datis pro eo Ecclesiæ *Gerenrodensi* IV. villis, quæ omnes uno nomine *Polige* vocantur, ipsum redemerunt. Contigit autem inter hæc castrum ipsum a *Slavis* trans-albinis capi, quod *Dithmarus* Marchio, multis quidem suorum perditis, recuperavit, qui occisi partim ibi sepulti sunt: qui etiam nostris temporibus crebro cum armis suis, ita ut nec calcaribus carerent, reperti sunt. Tempore itaque *Ottonis* II. Imperatoris, Anno Domini DCCCCLXXV. *Dithmarus* Marchio & *Gero* Coloniensis Archiepiscopus, congregationem suam de *Dancmarisvelde* transtulerunt in castrum *Northringe*, quod nunc *Niemburg* dicitur, ipsamque Ecclesiam, ut firmiori eam stabilitate promoverent, Imperiali majestati pro tuenda ejus libertate tradiderunt. Abbas vero ille *Hageno* cum aliis transferri non consensit, sed Deo potius in solitudine servire volens, in loco priori remansit. Erat circa locum ipsum venatio publica Imperatoris. Cum itaque Imperator aliquando ad locum ipsum venaturus venisset, ibi prædictum Abbatem reperit; cujus audita intentione & laudata, locum quendam ejusdem solitudinis ad incolendum ibi dedit ipsi, quem ille *Hagenrode* de suo nomine appellavit: & est hodie præpositura attinens Ecclesiæ *Nienburgensi*. Dedit quoque idem Imperator Ecclesiæ Niemburgensi castellum *Grimmisleve* dictum, cum CCCC. mansis, quem secutus *Otto* III. dedit eidem Ecclesiæ civitatem, *Niemeze* vocatam, cum omni provincia ei attinente, quæ habet VII. millia mansorum. *Henricus* quoque hujus nominis II. Imperator dedit ipsi Ecclesiæ duas civitates, *Tribus* & *Lubichob* dictas, istasque suas donationes privilegiis firmaverunt. *Conradus* quoque II. & *Henricus* III. Imperator præfatæ Ecclesiæ libertatem privilegiis, sicut hodie videri potest, roboratam, salvam reliquerunt. Post mortem vero istorum incertum, utrum ex negligentia Prælatorum, an ex oppressione Imperatorum, proveniens consvetudo privilegiis ante datis contraria inolevit, ut Imperatori *Saxoniam* advenienti XX. talenta de ipsa Ecclesia redderentur, insuper etiam regalis expeditio ei administraretur. Tempore vero *Friderici* Imperatoris *Wichmannus* Archiepiscopus avaritia stimulatus iniquum censum XX talentorum, & servitium, & jus patronatus, quod Imperator in præfata Ecclesia habebat, datis ei de proprietate sua duabus in *Suevia* civitatibus, ab ipso redemit, salvo tamen omni jure, quod Ecclesia in suis possessionibus usque ad id temporis habuisset. Hoc itaque concambio vel mercatu facto, præfatus Archiepiscopus in festo Palmarum proximo, tanquam probaturus juga boum, quæ emerat, *Nienburg* advenit. Quale vero

vero servitium exhibitum ei tunc fuerit, ex eo perpendi potest, quod ipso die ad matutinalem comestionem, quæ puerorum tantum esse solet xv. esoces procurator Abbatis se asseruit expendisse. Accepto autem hoc gustu mercatus sui propter expensas sibi factas plurima Ecclesiæ ipsi bona superfluere reputans, civitatem *Niemeze* & provinciam ei attinentem, præterea *Tribus* & *Lubichob* civitates abstulit, easque Imperatori pro provincia, quæ *Dame* dicitur, dedit, promittens se ablata bonis aliis restituere velle: quod tamen minime cognoscitur. Vereor autem, ne tanta injuria, quam intulit matri misericordiæ, nunc sit ei causa miseriæ. Consanguinitas vero inter Nienburgensem & Sereni-montis Ecclesiarum fundatores ratio sic est: *Dithmarus* Marchio duxit filiam *Hermanni* Ducis a *Luneburg*, *Suanehildam* nomine, ex qua genuit *Geronem* Marchionem. *Gero* genuit *Dithmarum*; *Dithmarus* genuit *Odonem*, qui sine liberis obiit, & in eo posteritatis propagatio cessavit. Hi omnes provinciæ *Lusizensis* Marchiones fuerunt, quæ nunc *Orientalis Marchia* vocatur. *Odonis* Marchionis meminit *scriptura passionis B. Adelberti*, ubi dicitur: *Odo pugnax Marchio lanceis vexillis terga vertit*. Mortuo *Dithmaro*, *Svanehildis* ejus relicta nupsit *Ekkehardo* Marchioni filio *Guntharii* Marchionis de *Thuringia*, qui *Nuenburgensem* fundavit Episcopatum, qui genuit ex ea plures filios & filias. Unam filiarum ejus, quæ ex matre soror fuit *Geronis* Marchionis, *Machtilden* nomine, duxit *Tidericus*, genuitque ex ea *Thiemonem* Comitem & fratres ejus. *Thiemo* vero genuit *Dedonem* Comitem & *Conradum* Marchionem Ecclesiæ Sereni-montis fundatores.

Anno MCLXXII. Eclipsis Lunæ facta est in octava Epiphaniæ in plenilunio, & luna per quatuor fere horas non comparuit. In Februario crebra micuerunt vulnera. *Ludevicus* Landgravius obiit.

Anno MCLXXIII. *Ludevicus* Monasteriensis Episcopus obiit: cui successit *Hermannus* de choro Wirtzburgensi. *Willimarus* Brandenburgensis Episcopus obiit, cui successit *Sifridus Adelberti* Marchionis filius, de Ecclesia S. Mariæ Magdeburgensi. *Wulradus* de *Griez* collecta transvonensium militum copia *Zpurcie* venit villam ipsam despoliaturus: quibus *Fridericus* Comes de *Brene*, & *Conradus* Comes, filius *Tideri* Marchionis cum paucis supervenientes, opprobriose eos fugere compulerunt, multis eorum vulneratis, pluribus vero captis. Hoc accidit xv. Kal. Febr.

Anno MCLXXIV. Imperator post assumtionem S. Mariæ *Longobardiam* cum exercitu intravit. *Eckehardus* Sereni-montis Præpositus, destructo veteri sanctuario, quod pro sui brevitate congregationi erat inconveniens, (nam ubi modo chorum intrantes ad gradus inclinant, ibi ante majus erat altare) eam partem monasterii, quæ est ab arcu crucis, ædificare aggressus est. Ad operis hujus promotionem *Otto* Misnensis Marchio Advocatus Ecclesiæ duo juga boum, & carratam ferri, & centum modios, & x. marcas, annis singulis, donec consummaretur, de suis reditibus deputavit. *Dedo* Comes de Groitz monasterium *Cillenense* in honorem Dei genitricis fundavit, cui primus præfuit *Tidericus* Sereni-montis Canonicus, ab *Ekkehardo* præposito missus, cui præfatus Comes ipsam Ecclesiam commiserat promovendam.

Anno MCLXXV. (*Henricus* Dux *Ascherslewe* incendit. Landgravius castrum *Helpede*, insidiis circumventum, cepit) *Conradus* Comes, filius *Tiderici* Marchionis, in exercitio militari, quod vulgo *Torneamentum* vocatur, lanceæ ictu occisus est xv. Kal. Decembris. Tum enim idem pestifer ludus in partibus nostris ita inoleverat, ut infra unum annum xvi. in eo referantur milites periisse, pro qua re *Wichmannus* Archiepiscopus omnes eos frequentatores excommunicationis vinculo innodavit. Comperta autem præfati Comitis morte, tunc in *Austriæ* partibus constitutus, missis nuntiis eum a sepultura præcepit Ecclesiastica separari. Tempore vero procedente, cum Archiepiscopus idem convocatis suffraganeis suis, cum magna cleri frequentia conventum in Ecclesia Hallensi haberet, pater occisi Comitis & fratres ejus, *Otto* videlicet Misnensis Marchio, *Dedo* Comes de Groiz, *Henricus* Comes de Witin, & *Fredericus* Comes de Brene, cum multis nobilibus viris & ministerialibus advenientes pedibus Archiepiscopi ac totius cleri, cum magno ejulatu ac fletibus provolvuntur, postulantes, ut occiso communionem concederet fidelium sepulturæ, asserentes constanter, eum ante finem suum pœnitentem & absolutum communionem Dominici corporis meruisse. Cum enim idem Comes vulnere debilitatus jaceret, contigit sacerdotem quendam religiosum transire, qui petentibus amicis ejus ad vulneratum accedens, magna ab ipso instantia rogatus est, ut pœnitentiam ejus & confessionem ejus admitteret, & a vinculo eum excommunicationis absolveret, fideliter promittens, si divina misericordia ei vitæ spatium largiretur, nunquam se de cætero tali causa excommunicationis sententiam meriturum, quin potius & de hoc, & de aliis suis peccatis, Deum sibi modis omnibus placaturum. Super hoc autem ad militandum

dum Deo cruce signari devote petiit, ut ejus contritio manifestius appareret. Sacerdos vero ille cordis in eo contriti signa percipiens, confessione ejus audita, poenitentia injuncta ab excommunicationis nodo eum absolvit, sicque reconciliatum Dominici corporis participem faciens, sicut petierat, cruce signavit. Quibus peractis post modicum defunctus est. Cum itaque hoc Principes prædicti coram Archiepiscopo & clero assererent, sacerdos horum omnium executor, cum prius esset juramento obligatus, hæc confirmare, ut nulla remaneret dubietas, rogabatur. Quod ille alacriter implevit. Ipsi præterea principes, exigente hoc ab eis Archiepiscopo, *in reliquiis juraverunt a torneamento in perpetuum abstinere*, nec usquam in omni ditione sua hujusmodi exercitium permittere, hominesque suos & ministeriales ab eo modis omnibus coercere. Sicque demum Archiepiscopus mortuo sepulturam concessit, salva tamen sedis Apostolicæ auctoritate. Unde factum est, ut tam diu sepultura careret, donec unus militum, familiaris ejus, *Wernherus* nomine, consensum de hoc summi Pontificis reportaret. Qui etiam transmarinam peregrinationem pro ipso postmodum peragens, fidelem se ei manifestis indiciis, declaravit. Sepultus est autem in Sereno monte xv. Kal. Febr. ante introitum Ecclesiæ majoris occidentalem, juxta quam *Wernherus* idem postmodum tumulatus est. Obtulit autem *Tidericus* Marchio pro anima filii sui B. Petro X. mansos in villa, quæ *Marcgrevendorp* dicitur.

Anno MCLXXVI. Imperator cum Longobardis conflictum faciens, victoriam perdidit, licet multos eorum interfecisset.

Anno MCLXXVII. *Alexander* Papa in vigilia B Jacobi præsentibus Cardinalibus & infinita multitudine Episcoporum & Abbatum & Principum secularium & populorum *Venetiis* ante monasterium S. Marci Imperatorem in osculo reconciliationis suscepit, mortuo jam *Paschali* anti-papa, & *Johanne* qui ei successit deposito. Et hæc dies reconciliationis ab ipso Papa & Imperatore & clero & populo solemnissime peracta est. Hujus autem concordiæ reformandæ præcipuus cooperator fuit *Wichmannus* Archiepiscopus, cujus industria Imperatoris animositas ad tantam mansuetudinem deducta est, ut in condemnationem erroris sui coram summi Pontificis pedibus prosterneretur. Fertur autem, quod cum sublevandi eum Papa moram faceret, *Tidericus* Orientalis Marchio, qui cum Imperatore aderat, quasi cum querela & redargutione exclamavit, *cur imperialem auctoritatem tantæ injuriæ subjecisset?* Papa vero idioma Teutonicum non intelligens, inquisivit, quid diceret Alemannus? Quod cum didicisset, festinus accedens, Imperatorem sublevavit, & ad osculum suum erexit. Sequenti die concilio celebrato, schismaticos omnes, & a schismaticis ordinatos anathematisavit; depositos quoque sui causa in gradum pristinum restituit. *Christianum* intrusum Moguntinum mediante Imperatore confirmavit. *Conradum* vero Saltzburgensi Ecclesiæ præfecit. *Ulricum* Halberstadensem *Gerone* deposito restituit. Inter *Ulricum* & *Henricum* Ducem gravis discordia exorta est. Castrum *Horneburg* ab hominibus Ducis funditus evertitur.

Anno MCLXXVIII. *Alexander* Papa a Moguntinensi & Wormatiensi aliisque pluribus Episcopis, Principibus & viris nobilibus, quos Imperator cum ipso direxerat, *Romam* reductus, honorifice susceptus est. *Philippus* Coloniensis Archiepiscopus cum infinita multitudine ad repetendam hæreditatem *Ottonis* Comitis de *Asse*, sui nepotis, & *Christiani* Comitis de *Aldenburg*, contra *Henricum* Ducem venit: sed *Wichmannus* Archiepiscopus multo labore pacem inter ipsos reformavit. *Ulricus* Halverstadensis Episcopus, auxilio *Ottonis* Marchionis Misnensis & *Bernhardi* Comitis, urbem novam in quodam monte prope *Halverstad* construxit. Generale concilium ab *Alexandro* Papa indicitur.

Anno MCLXXIX. Concilium generale *Romæ* celebratum est ab Alexandro Papa, cui interfuerunt Patriarchæ tres, Archiepiscopi, & Episcopi & Abbates diversarum provinciarum, millenarium numerum excedentes: aliorum vero clericorum innumerabilis multitudo. Castrum *Horneburg* reædificatum est. *Halverstad* ab hominibus Henrici Ducis cum omnibus Ecclesiis suis & monasteriis exusta est: in quo incendio tres majoris Ecclesiæ Canonici, pluresque presbyteri, aliorumque scolarium magna multitudo. Laicorum autem tam virorum quam foeminarum, exceptis puellis mille & amplius, qui dignosci non poterant, perierunt. *Slavi Lithevvizen* & *Pomerani* vocatione Ducis *Henrici* provinciam *Iuterbok* invaserunt, ipsaque vastata, & multis interfectis plures captivos, viros & foeminas abduxerunt. Abbas etiam monasterii, quod *Cinna* dicitur, qui & primus, tunc fuit interfectus. Henricus Dux *Calve*, & inde provinciam totam usque *Vrose* incendio vastavit.

Anno MCLXXX. *Ulricus* Halverstadensis Episcopus a Duce *Henrico* captivatus, multis pro absolutione sua & suorum feudis concessis & juramento firmatis dimissus

missus & ad sedem propriam reversus est. Verum omnia quæ juraverat, Apostolica similiter & Imperiali auctoritate, tanquam violenter extorta, irrita fieri jussa sunt. Imperator in octava Epiphaniæ *Herbipoli* curiam celebravit, ad quam *Henricus* tertio vocatus venire renuit. Quamobrem ex sententia omnium Principum reus majestatis damnatus est; omnisque ei hæreditaria proprietas & beneficiaria possessio abjudicata est. Horum vero malorum causa fuit Duci superbia ipsius. Fertur enim quod, cum Imperator *Mediolanum* obsideret, viribus suis jam valde attritis, Principes *Saxoniæ* ad locum, qui *Bartenkirke* dicitur, & est in introitu Alpium, evocavit, & ut negotiis suis auxilium ferrent, rogavit. Omnibus autem aliis hoc alacriter spondentibus, Dux, licet in prioribus expeditionibus fidelem se ei exhibuisset, hac tamen vice, quia jam cum *Longobardis* contra Imperatorem conspiraverat, suum ei prorsus auxilium denegavit. Imperator vero cum tanta humilitate, ei supplicavit, ut etiam pedibus ejus prosterneretur, cum quidem ille eum negligens, nec jacentem attolleret, nec in eo quod petebatur aliquatenus consentiret. Quod factum Imperatoris ei odium acquisivit, & utrum juste an injuste, lector judicet. Præter hæc autem inductu ejus *Sclavi* provinciam *Tiderici* Marchionis ingressi usque *Lubin* omnia vastaverunt. Quidam vero ministerialium ejus ad resistendum collecti a *Sclavis* fugati, nonnulli capti, plures etiam occisi sunt. Inter quos & *Tidericus* de *Bejerstorp* occisus XIII. Kal. Octobr. in Sereno-monte sepultus est. Hujus itaque vulneris dolore Marchio stimulatus, Ducem, tanquam qui contra Imperatorem conjurasset, ad duellum coram Imperatore sæpius provocabat. Sed ille, male sibi conscius, Imperatoris præsentiam declinabat. *Sifridus* Brandenburgensis Episcopus filius *Adelberti* Marchionis, *Geilenhusen* coram Legatis Apostolicis ad Archiepiscopatum Bremensem translatus est. Frater quoque ejus *Bernhardus* Comes Ducatum *Saxoniæ* ab Imperatore obtinuit. *Ludovicus* quoque Landgravius Turingiæ, Comes Palatinus effectus est. *Henricus* Dux congregato exercitu Saxoniam aggreditur, folles *Goslariensium* incidit, officinas operis eorum destruxit, ipsosque cives fame, multisque aliis modis afflixit. *Ludevicus* Landgravius & frater ejus cum CCCC. & eo amplius capti sunt. *Bernhardus* Dux cum cæteris fuga elapsus est. Castrum *Northusen* & monasterium Sanctimonialium in eo situm igne consumtum est. *Sifridus* Abbas S. Johannis Baptistæ Magdeburgensis & Nienburgensis ad *Hersveldiam* Abbatiam electus est, cui in Ecclesia Magdeburgensi successit *Henricus* ipsius Ecclesiæ filius: In Nienburgensi vero *Heidenricus*. Imperator post festum S. Jacobi cum Orientalibus & Saxoniæ principibus *Henricum* Ducem aggreditur, & castrum *Lichtenberg* obsessum ad deditionem coëgit. *Ulricus* Halverstadensis Episcopus obiit, cui successit *Tidericus* de *Crozuc*, ipsius Ecclesiæ Canonicus. Plurimi fautorum Ducis in castris, quæ tenebant, timore Imperatoris ipsi se tradiderunt. Imperator Ducis urbes ædificare cœpit, unam in monte, qui dicitur *Bischovesberg*, quæ ab Episcopo *Ulrico* incœpta erat, & intermissa: alteram *Hartisburg*, quæ olim ab Imperatore *Henrico* IV. ædificata, & a *Saxonibus* destructa est. Eodem tempore tradiderunt ei ministeriales has urbes: *Henneberg*, *Lewenburg*, *Reginstein*, & alias plures. Imperator vero a Saxonia tunc recedens in nativitate S. Mariæ, statuto in *Bavaria* novo Duce, circa festum S. Martini disposuit redire. Dux autem absente Imperatore collectis viribus, urbem Comitis Adolphi *Sigeberg* dolo cepit, cum pacem juramento firmasset, & velut confœderatus in castro receptus fuisset. Dehinc expulsa matre Comitis & qui cum ipsa erant, urbem suis fidelibus communivit. Imperatori reverso in Saxoniam, *Hircesberg*, *Stoufenburg*; viri etiam nobiles de *Waltingeroth*, de *Scartfelt*, de *Dannenberg*, de *Ilfeld*, se cum castris suis tradiderunt. *Cazamirus* Sclavorum Princeps repentina morte defunctus est.

Anno MCLXXXI. *Wichmannus* Archiepiscopus *Haldensleve* civitatem secunda obsidione vallavit, priori ex hujusmodi occasione soluta. Civitas eadem in palude ædificata erat, triplici vallo & muro forti munita. Palus autem circa civitatem porrecta, non patens sed sub cespite latens erat, & cespes ipse non solidus sed vestigiis cedens, quasi immersionem desuper ambulantibus minabatur. Super hunc machinæ multæ, diversi generis, multo labore, & sumtibus magnis, ad capiendam civitatem construebantur. Interim vero hi, qui obsessi fuerant, stultum judicantes nihil per se agere, quoniam hujusmodi materies flammæ admodum capax est, cespitem ex ea parte, qua extremo civitatis vallo jungebatur, obsessoribus ignorantibus incenderunt. Ignis autem subterraneo meatu serpens cito dilatatus est; qui cum ad locum machinarum venisset, cespes subter igne exesus molem superpositam ferre non valens repente subsidit, totaque illa structura cadendo secuta, copiosum igni pabulum ministravit. Equi etiam plurimi in hujusmodi cavernis ruentes

tes in igne debilitabantur. *Philippus* etiam Colonienſis Archiepiſcopus huic obſidioni fortis auxiliator acceſſerat. Quatuor enim, ut fertur, loricatorum millia, viribus ſuis confiſus, aliquid dominationis in hoc negotio præ ceteris principibus, qui ſimul aderant, ſibi arrogabat. Ideo Orientales Principes, *Otto* videlicet, Miſnenſis Marchio, & fratres ejus, faſtum illius non ferentes, cum ſuis omnibus receſſerunt, volentes maxime ei inſultum hoſtium provocare: quod tamen non evenit. Quatriduo enim poſt illos remanſit, & ſic demum nullo ſe impediente ad propria remeavit. *Wichmannus* autem Archiepiſcopus & machinarum perditione, & auxiliatorum diſceſſione debilitatus, obſidione ſoluta diſceſſit. Verum hi, qui in civitate erant, adhuc ſi poſſent eam amplius munire cogitabant. Cum enim fluvius *Ora* ex una eam parte præterfluens valde muniret, alium tamen fluviolum, qui *Bivera* dicitur, ad alteram ejus partem derivantes, inacceſſibilem penitus reddiderunt. Aquis enim circumquaque ſtagnantibus quaſi inſula videbatur. Sed hæc res civitati perditionem procuravit. Deprehenſum eſt enim ex hoc ſitu terræ conſiderato, quod ſi decurſus aquarum aggere jacto prohiberetur, civitas aquis ſurſum creſcentibus mergeretur. Hoc etiam ad obſidionem Epiſcopum mox revocavit. Labore itaque maximo infra tres menſes & duas hebdomadas aggere conſummato in tantum aqua excrevit, ut pene ſuper muros civitatis influeret. Tunc demum Epiſcopus naves armatorum plenas civitati juſſit applicari. Obſeſſi autem & jam captivati rebus ſuis deſperatis pacem ab ipſo petiverunt, & ſalvis rebus ſuis & corporibus civitatem ipſius tradiderunt poteſtati. Quod conſecuti, bono omine diſceſſerunt. Epiſcopus vero civitate potitus eam funditus evertit, utile nimis opus perficiens & valde ſuis poſteris profuturum. Inde *Magdeburgum* rediens cum magno gaudio cleri & populi, & divinis laudibus eſt ſuſceptus. *Henricus* Comes de *Witin*, filius *Conradi* marchionis, obiit III. Kal Septembr. ſepultusque eſt Sereno-monte ad ſiniſtram patris ſui. *Fridericus* Comes de *Brene* filius *Conradi* Marchionis obiit II. Non. Januarii, ſepultus eſt ipſe poſt patrem ſuum ad occidentem.

Anno MCLXXXII. Dedicatum eſt altare in ſeptentrionali parte majoris Eccleſiæ Sereni-montis ab *Hugberto* venerabili Havelbergenſi Epiſcopo in honorem S. *Johannis* Apoſtoli, & Evangeliſtæ Kal. Auguſti. *Heidenricus* IV. Eccleſiæ Hallenſis Præpoſitus obiit III. Id. Julii. Sedit annis XIV. menſibus VI. diebus II. Huic ſucceſſit *Arnoldus* ejuſdem Eccleſiæ Canonicus.

Anno MCLXXXIII. Dedicatum eſt oratorium in auſtrali parte chori, Kal. Auguſti in honorem Dei genitricis a *Wichmanno* Archiepiſcopo. *Henricus* Rex, filius Imperatoris, pro ſopienda diſcordia, quæ erat inter *Conradum* Moguntinum Archiepiſcopum, & *Ludevicum*, Landgravium Turingiæ, trahebatur, *Erfordiam* venit: ubi cum præfatis Principibus & aliis viris nobilibus ipſum negotium die B. Jacobi tractabat. Domus vero Præpoſiti Eccleſiæ Dei genitricis, in qua convenerant tribus manſionibus ſuper ſe viciſſim ædificatis diſtincta erat: in cujus ſuperiori parte colloquium agebatur. Plurimis autem ad audiendum ingreſſis domus, multitudinis pondere victa, ruptis trabibus repente ſubſedit, aliamque ſubterpoſitam dejiciens plurimos ſuperſtantium ad caſum traxit, ex quibus nonnulli quidem caſu vexati, quidam vero mortui ſunt, quorum nomina ſunt hæc: *Fridericus* Comes de *Averberge*, *Henricus* Comes de Swartzburg: Hi duo in cloaca, quæ erat in extrema parte domus, merſi ſunt, *Goſmarus* Comes de Zigenhagen, *Ludovicus* Comes de Wartberge, *Goſmarus* Comes de Kirchberge, *Beringerus* de Meldinge. Iſte fuit miniſterialis, & quidam civitatis miniſterialis, qui Grибobe dicitur. Rex autem & Epiſcopus, qui in feneſtra domus conſederant, ruinæ periculum evaſerunt, ſcalisque applicatis depoſiti ſunt. Landgravius quidem ruinæ particeps fuit, ſed ſine læſione permanſit.

Anno MCLXXXIV. Kal. Auguſti, ſecundo dedicatum eſt monaſterium Serenimontis in honorem B. Petri ab *Everhardo* Epiſcopo Merſeburgenſi, *Hugberto* Havelbergenſi, & *Balderamo* Brandenburgenſi, Epiſcopis. Ipſo die dedicatum eſt altare in ſeptentrionali parte chori a præfato Merſeburgenſi Epiſcopo in honorem S. Johannis Baptiſtæ. Eo anno Imperator in Pentecoſte feſtivitatem magnam celebravit *Moguntiæ*, in qua *Henricum* Regem filium militem fecit, multis illuc Principibus convocatis. Ibi *Tidericus* Orientalis Marchio, filius *Conradi* Marchionis, ægritudinem incurrit, qua longo tempore detentus eſt. In vigilia vero B. Thomæ in Montem-Serenum adductus, in infirmitorio clauſtri decumbens, ingraveſcente eadem moleſtia V. Id. Februarii defunctus eſt. Hic ab uxore ſua, quæ ſoror erat *Meſoconis* Ducis Poloniæ *Dobergana* nomine, quæ & *Lucardis* vocabatur, de qua filios ſuſceperat *Conradum* Comitem, & *Gerdrudem* Gerbeſtadenſem Monacham, longo tempore ſeparatus, aliam conjugem Conigundam nomine,

mine, Comitiſſam viduam *Bernbardi* de *Plozke*, quaſi ſuperinduxerat, ex qua genuit *Tidericum* Epiſcopum Merſeburgenſem. Hic etiam parochiam in *Hileburg*, & capellam ejuſdem caſtri, quæ in honorem B. Petri conſecrata eſt, (ad quam pertinet *Culſcë* villa, & ſilva quæ *Luch* dicitur, & duo molendina, *Goſtemize* villa, *Welpride* villa, *Nennevvize* villa, & quinque manſi in *Ride*) Eccleſiæ Sereni-montis contulit, recipiens in concambio villam *Numik* cum parochiis ſuis, quas tamen paroachias cum VI. manſis in decimatione beato Petro reſtituit, exceptis curtibus majoris eccleſiæ, quas ad villam *Numik Conrado* de *Moſſiz* & uxori & filiis ejus jure feudali conceſſit. Molendinum etiam ſuper fluvium *Mildam*, in villa quæ *Groiz* dicitur, præfatæ eccleſiæ dedit. Civitatem *Schildoe* in fundo ipſius eccleſiæ ædificavit, & in adjacentibus villis LX. ut fertur, manſos de proprietate ejus abſtulit, quos tamen CXXX. manſis ſilvæ ad nigram *Aleſtram* reſtauravit. Affectu autem magno *Ekkehardum* præpoſitum & fratres Sereni-montis excoluit, quæ res eos a provincialium infeſtatione maxime tuebatur. Unde etiam idem præpoſitus inter cætera, quibus ei obſequioſus erat, vineam minorem in *Podegruz*, quæ *Marchionis* vocabatur, ad uſus ipſius ſingulis annis excolebat; quæ tamen eo defuncto ad eccleſiam reverſa eſt. Dedit etiam beato Petro dorſale quoddam magnum, & duas marcas & dimidiam, ad opus calicis unius; qui poſtmodum a Comite *Ulrico* de *Witin* apud Judæos *Hallis* impignoratus, cum quidam civitatis ipſius eoſdem Judæos latrocinio invaſiſſet, interfecto qui eum habebat, cum rebus aliis ablatus eſt. *Otto* etiam Miſnenſis Marchio, & *Dedo* Comes, fratres Marchionis prædicti, ad comparandos trium talentorum reditus, pro anima ipſius LX. marcas promiſerunt: cujus pecuniæ partem mediam *Otto* Marchio ſtatim ſolvit. Poſtmodum autem, cum *Ekkehardus* præpoſitus reditus quoſdam in villa *Kokere* a *Dedone*, tunc Orientali Marchione emeret, quam villam ille ab eccleſia *Pigavienſi* redemerat, idem Marchio de pecunia ſibi promiſſa XXX. marcas eccleſiæ & Præpoſito relaxavit. Sepultus eſt autem *Tidericus* Marchio poſt patrem ſuum in dextera *Friderici* Comitis fratris ſui. Hic fundavit eccleſiam *Ciſtercienſis* ordinis in loco, qui *Doberluge* dicitur. Caſtrum etiam, quod *Landuberg* dicitur, conſtruxit.

Anno MCLXXXV. V. Kal. Auguſti, dedicatum eſt altare S. Crucis in Sereno-monte a *Wichmanno* Archiepiſcopo. *Arnoldus* eccleſiæ Hallenſis præpoſitus, vir bonus, & ſecundum Deum ſimplicitati ſtudens, a ſeculi actionibus, quantum poſſet, abſtinens eſſe decreverat, ſapientiamque mundi, quæ nimirum apud Deum ſtultitia eſt, negligens, veram ſapientiam ſectari ſtudebat, de qua dictum noverat: *Qui minorabitur, actu eam inveniet.* Pro qua re ei tanquam deſidi, & commiſſæ adminiſtrationi minus idoneo, quidam de fratribus ſuis ei apud Archiepiſcopum detrahebant. Nec erat inefficax derogatio eorum. Quia Epiſcopus alium de fratribus *Hugoldum*, curiæ ſuæ Capellanum, in locum præpoſiti ſubſtituendi jamdudum habens propoſitum, ut tædium ipſi faceret, gravem ſe ei in cauſis quibuslibet exhibebat. Derogantes autem illi, Epiſcopi propoſito concordantes, promotionem *Hugoldi* modis omnibus adjuvabant, ita ut etiam incantationes & horribilia quædam arcana, negotii promovendi cauſa tentare non abhorrerent, duce uſi matre ipſius *Hugoldi*, quæ uſum talium & peritiam habere ferebatur, juſto Dei judicio ad hanc devoluti miſeriam, ut qui talem virum, qualem non niſi a Deo datum pie quærentibus contemſiſſent, in quærendo alio non Dei, ſed adverſarii, ſe ſperarent auxilio gubernari: Præpoſitus autem, ſatis oſtendens dominandi cupidinem ſibi nequaquam dominari, cito voluntati Epiſcopi ſatisfecit, reſignatoque adminiſtrationis officio, ad privatæ vitæ quietem priſtinam eſt reverſus. Non autem ei ſucceſſit alius, niſi is, quem fratres illi talibus, quibus dictum eſt, ſtudiis meruerunt.

Anno MCLXXXVI. *Udo* Cizenſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Bertoldus* Nüenburgenſis Eccleſiæ Canonicus. Imperator malam voluntatem circa ſe Epiſcoporum Teutonicorum intelligens, *Wormatiam* eos convocans, machinationem contra Imperium eis objecit. Sed illi negantes, juramento ſe, præter *Moguntinum*, purgaverunt. *Colonienſis* autem nec venit, nec per alium pro ſe ſatisfecit. Imperator offenſus, curiam ei *Straceburg* ſuper expurgatione indixit.

Anno MCLXXXVII. Pax inter *Urbanum* Papam & Imperatorem reformata eſt. *Saladinus* rex Damaſci, Ægypti & Syriæ, cum multitudine infinita paganorum, terram Hieroſolymitanam intravit. Cui occurrit Hieroſolymitanus Rex cum Templariis & Hoſpitalariis militibus, & aliis Epiſcopis terræ, & omni exercitu Chriſtianorum, *crucem Domini* habentes in comitatu. Divino autem judicio Chriſtiani victi ſunt. Patriarcha Rex & Epiſcopi cum toto fere exercitu occiſi ſunt, & crux Domini capta eſt. *Saladinus* victor totam terram

ram obtinuit. Solam civitatem *Tyrum* filius Marchionis de *Monteferrato* de *Constantinopoli* adveniens salvavit. *Urbanus* Papa obiit, cui successit *Gregorius* Cancellarius. Hic Imperatori & Principibus pro adjutorio terræ sanctæ nuncios misit. *Henricus* junior, Comes de *Witin*, filius *Henrici*, filii *Conradi* Marchionis, obiit v. Kal. Januar. in castro *Gevekenstein*: sepultus vero est in Sereno-monte ad sinistram patris sui. Pro eo oblata est beato Petro villa *Terniz*, juxta villam *Nunik*, cum VIII. mansis; quam *Otto* Comes de *Brene* a *Waltero* præposito redemit, reditibus in villa *Clevvizz*, pro ipsa æquivalentibus, restitutis.

Anno MCLXXXVIII. Imperator, pro legatione Papæ, pro adjutorio terræ sanctæ, curiam *Moguntiæ* celebravit, ubi *Coloniensis* Archiepiscopus gratiam Imperatoris, se & civitate sua omni conditione remota traditis, obtinuit. Imperator in præsentia *Albanensis* Episcopi, Legati summi Pontificis, deinde filius ejus Dux Sueviæ, Landgravius, & multi Episcopi, Duces & Comites, cum multis aliis nobilibus, & quatuor millibus virorum electorum, cruce signati sunt. Expeditio autem in annum integrum dilata est, & in die beati Georgii *Ratisbonæ* constituta. Civitas *Magdeburg* in vigilia Pentecostes pene tota exusta est. Monasteria etiam S. *Mariæ* & S. *Sebastiani*, cum parochiis & capellis XII. exusta sunt. *Otto* Sereni-montis canonicus ecclesiæ *Gerbestadensis* præpositus efficitur. *Otto* Misnensis Marchio a filio suo *Alberto* captivatus est, pro causa hujusmodi: Cum esset duorum pater filiorum *Alberti* & *Tiderici*, *Albertum*, qui major natu erat, Marchionem post se ordinaverat, juniori sufficientibus aliis deputatis. Mater vero juniorem plus diligens, marito persuadere conata est, ut feuda, quæ meliora habebat, ipsi assignaret. Ad postremum etiam, ut testamento mutato ordinationem de seniore factam in juniorem transferret. At hoc cum Marchio inclinatus facere intenderet, eo comperto senior filius consilio, ut fertur, *Bernhardi* Ducis avunculi sui, & aliorum quorundam amicorum fidelium, patrem captum, in castro *Devvinde* tenuit, testamenti ab eo prioris exigens confirmationem, deputatis ei custodibus, quorum unus fuit *Conradus* Comes, filius *Dedonis* Marchionis, fratris *Ottonis* Marchionis. Unde etiam præsumtum est, ipsum *Dedonem* captivationis ejus conscium fuisse. Imperator vero rem gestam audiens graviter accepit, certumque erat, quod morte *Alberti* factum vindicaturus fuisset, nisi eum peregrinationis suæ promovendæ intentio prohibuisset. Missa tamen legatione, ei sub obtentu gratiæ suæ præcepit, ut patrem a captivitate relaxaret, monens etiam patrem, ut dissimulato dolore in gratiam filium suum revocaret. Filio vero suo regi *Henrico* injunxit solicite, ne facti detestandi negligeret ultionem. Sicque Marchio solutus est thesauris suis, quos plurimos habebat, a filio ex parte jam maxima devastatis.

Anno MCLXXXIX. Imperator Henrico regi filio suo Imperii procuratione relicta, peregrinis, juxta condictum, die beati Georgii *Ratisbonæ* collectis, inde cum ipsis per *Austriam* & *Ungariam* profectus, in octava Apostolorum *Danubium* transiit, ubi Ungarorum & Græcorum regnum dividitur. Ubi in ripa fluminis tentoriis fixis, exercitum diebus aliquot requiescere fecit. Deinde *Bulgariam* ingressus, maximis laboribus *Græciam* intravit. Rex autem Græciæ *Kirsach* nomine, *Saladino* regi paganorum contra Christianos confœderatus, receptis ab eo DCCC. sagittariis *Turcis* in auxilium, Imperatorem a transitu regni sui modis omnibus prohibere intendebat, licet pax inter eos juramento firmata fuisset. Et primo quidem transeuntes silvam *Bulgarorum* peregrinos, latrociniis tam diurnis, quam nocturnis impetens, multis eos malis affecit: ad extremum vero fines *Græcorum* ingressus bello manifesto invasit. Propter quod Imperator ei tanquam perjuro, cum etiam legatos peregrinorum de pace missos non solum captivavit, sed etiam incarceravit, nequaquam ultra parcendum decernens, *Græciam* totam cladibus implevit, igne eam & ferro devastans, innumerabilesque hominum cædes faciens. Cum itaque per sex continuos menses Græcia peregrinorum gladiis tradita vastaretur, tandem rex, perfidiæ suæ sero pœnitens, Imperatori nuncios de pace direxit. Cum Imperator non aliter consensit, nisi juramento iterato obsides adderet. Quod ille gratanter accipiens, juravit & obsides dedit, vicissim a nunciis Imperatoris solo juramento recepto. Hoc factum est Dominica *Invocavit*. Pace firmata, Imperator ad portum maris, quod *brachium S. Georgii* dicitur, cum toto exercitu venit, ubi naves CC. a rege paratas invenit. A die vero Cœnæ Domini, usque ad tertiam feriam Paschæ omnes prospere transierunt, ita ut nec unus homo de tanta multitudine periret. Erat enim numerus bene armatorum, præter vulgus, C. millia. Ab eo loco Imperator misit ad terram Teutonicorum, qui omnia quæ sibi evenerant, *Henrico* regi filio suo, & cæteris Principibus, nunciarent. *Otto* Misnensis Marchio obiit XII. Kal. Martii: primusque fratrum suorum,

rum, contra fidem patri datam, videlicet ut in ecclesia Sereni-montis omnes ei consepelirentur, in ecclesia *Cisterciensis* ordinis, cujus ipse fundator fuit, quæ *Cella* dicitur, sepulturam accepit. Uxor enim ejus, cum aliquando in Sereno monte hospitio fuisset excepta, & inter loquendum cum fratribus, qui illi forte aderant, de Advocatia ecclesiæ ipsius audisset, eam ad Seniorem de progenie Conradi Marchionis, de constitutione ipsius Marchionis, pertinere; rediens ad maritum, mirari se dixit, cur ecclesiæ illi tantopere prodesse conaretur, cum filii ejus jus Advocatiæ in ea habituri non essent. Rectum sibi potius videri, ut ecclesiam propriam ipse construeret, in qua tam ipsi, quam hæredibus suis, jus dominationis in perpetuum servaretur. Hacque occasione ecclesia *Cellensis* fundata est. Idem vero Marchio, cum esset advocatus ecclesiæ Sereni-montis tanto ei affectu erat obnoxius, tantopere eam gravantibus infestus, ut aliquando fratrem suum *Henricum* Comitem de *Witin*, qui *Ekkehardo* præposito gravis erat, locatis in itinere ejus insidiis, captivare disponeret: sed ille præmonitus vix elapsus est. *Ekkehardus* etiam præpositus, cum bona quædam a *Friderico* Comite de *Brene* emeret, pro C. marcis, quas in continenti dare debebat, villam *Rochtendorp* usque ad certum terminum ipsi impignoravit. Instante autem termino, cum pecuniam ipsam non haberet, ad Marchionem recurrit consilium quæsiturus. Marchio vero Comitem, qui ipsi in C. marcis tenebatur, pro solutione debiti sollicitavit, qui ei villam assignavit pro C. marcis, quam Marchio ad dotem altaris beati Petri in consecratione ejus obtulit, sicque ad ecclesiam reversa est. Centum etiam marcas ad emptionem bonorum in *Lubarisdorp* eidem præposito dedit, præterea ad opus monasterii, quod per x. annos tractum est, x. marcas annis singulis dedit, & c. modios frumenti, & carratam ferri, & duo juga boum: in aliis etiam loco ipsi largitatis & benevolentiæ suæ monumenta plurima derelinquens, *Tidericus*. Cellensis præpositus primus, obiit VII. Kal. Decembris. Huic successit alter *Tidericus* Sereni-montis canonicus.

Anno MCXC. Imperator cum peregrinis *Laodiceam* veniens, quæ est terminus Græciæ, consilio principum obsides honorifice remisit. Inde *Turciam* Ingressus, *Soldanus* rex Turcorum & *Melchin* filius ipsum primo latrociniis valde affixerunt, cum tamen ex illis multi singulis diebus interficerentur. Nam *Fridericus* Dux Sueviæ filius Imperatoris uno die cccc. ex eis occidit; quadam vero die plusquam c. millia repente prostraverunt: aliis autem ut evaderent nox adjutorium tulit. Ex peregrinis autem tres tantum servi occisi sunt. *Melchin* autem, congregata omni multitudine sua, sexcentis videlicet millibus equitum, peregrinos aggressus valde vexabat. Illi autem fortiter resistentes, adversariorum ducentos occiderunt, alios autem in fugam verterunt. Imperator vero eos secutus, *Soldanum* cum multis nobilibus, qui *Meral* dicuntur, in *Iconium* compulit. Filius vero Imperatoris civitatem repente aggressus cepit, in qua innumerabilis multitudo hominum occisa est. Imperator extrinsecus hostes invadens forti eos pugna vicit, quorum innumerabiles occisi sunt. *Soldanus* autem cum principibus suis in castro civitatis, quod erat fortissimum, receptus, nuncios Imperatori misit, promittens, pacem se peregrinis per terram suam servaturum, si ipse ab *Iconio* recederet. Quod Imperator amplexus, receptis ab eo obsidibus pacis, civitatem reliquit, transitaque tandem *Turcia Armeniam* intravit: occurreruntque ei legati *Leonis* Ducis Armeniæ, munera ei plurima deferentes. Transeuntes autem *Armeniam* venerunt ad quendam fluvium, quem propter asperitatem viæ terrestris Imperator transvadere cupiebat, sed equo non satis confisus, contra voluntatem omnium qui secum aderant, misit se in fluvium, volens natando transire. Aliquandiu vero natans, victus aquæ impetu, in medio flumine mersus est IV. Idus Junii, luctum maximum omnibus peregrinis derelinquens. Translatus est autem a militibus in civitatem *Seleph*, ubi & intestina ejus humata sunt, corpus vero *Antiochiam* delatum ibique elixatum est, & caro quidem in ipsa civitate terræ tradita, ossa vero *Spiram* reportata & tumulata sunt. Porro *Fridericum* filium ejus Ducem *Sueviæ* exercitus omnis pro ipso principem sibi constituit, a quibus & militia, quæ de *Teutonica domo* appellatur, eodem tempore instituta est. *Henricus* rex ducendæ uxoris causa ad partes *Apuliæ* profecturus, *Dedonem* Orientalem Marchionem secum voluit proficisci. Qui itineris illius asperitatem & aëris qualitatem corpori suo, quia crassus erat, contrariam sciens, pro tollenda intestinorum arvina medico adhibito, ventris incisione mortuus est, XVII. Kal. Septembris, & in ecclesia *Cellenensi*, quam ipse fundaverat, est sepultus. Continet autem scriptura, quæ anniversarium ejus repræsentat, quod oblatus sit pro ipso mansus unus beato Petro in Sereno-monte, & unus pro uxore ejus *Machtilda* Marchionissa, cujus anniversarius dies est XIII. Kal. Febr. quod hac ratione verum est. *Ti-*

dericus Marchio, frater *Dedonis*, *Groiz* possessionem quandam suæ proprietatis super fluvium *Mildam Cunigundi* Comitissæ & *Tiderico* filio ejus Mersenburgensi Episcopo dedit, quamdiu viveret, possidendam. Eo vero mortuo, cum inter *Ottonem* Misnensem & *Dedonem* Orientalem Marchiones proprietatis ejus divisio fieret, jus proprietatis præfatæ possessionis in partem *Dedonis* cessit, & post eum ad filios ipsius, *Conradum* scilicet, Orientalem Marchionem, & *Tidericum* Comitem de *Summerschenburg* transivit. Tempore autem præcedenti, *Waltherus* possessionem memoratam a *Tiderico* Episcopo emit. Jus autem proprietatis a Marchione & Comite fratribus pro LX. marcis comparavit XXX. marcis singulis eorum deputatis: quorum tamen uterque X. marcas suæ partis remisit, ut duo mansi possessionis ejusdem pro parte & jure ipsorum ascriberentur, qui singuli mansorum illorum X. marcis constabant. *Conradus* Marchio etiam reliquas XX. marcas sibi promissas Præposito relaxavit, cujus tamen factum laudabile frater imitatus non est. *Albertus* Marchio, filius *Ottonis*, audito, quod pater suus partem pecuniæ in *Cella* repositam moriens dimisisset, ad locum venit, pecuniamque ipse a Monachis exegit. Erant autem marcæ CCC. millia de justis omnino proventibus, & quæ nihil iniqui mammonæ admixtum habebant, quas Marchio pro remedio animæ suæ ecclesiis Dei deputaverat distribuendas. Monachi vero responderunt se depositum illud, ad quod prædictum est, conservandum in fide suscepisse, nec posse id tradere ad quodlibet inde faciendum, quin potius cum ipso ad ejus asylum velle confugere, cujus erat custodiæ deputatum. Hoc dicto, pecunia tota in altari Dei genitricis posita, eventum rei soliciti expectabant. Marchio vero, neglecta tantæ custodis reverentia, ablatis omnibus discessit. Nec mirum si mortuo patri violentus extitit, quem vivum non timuit captivare. Nec etiam fratri pepercit, sed in bonis patris illius violentus existens, paulatimque eum a castris, quæ ipsorum erant communia, excludens, exhæredare eum modis omnibus conabatur.

Anno MCXCI. *Henricus* rex a *Cœlestino* Papa in Pascha XVIII. Kal. Maii in Imperatorem consecratur. *Tidericus* II. Cillenensis præpositus obiit IV. Non. Aprilis. Hujus successor factus est *Henricus* ex plebano ecclesiæ, quæ *Zvencove* dicitur. *Albertus* Leodiensis Episcopus occiditur, juvenis ætate, suis omnibus admodum carus; quia præter alia animi bona, quibus abundabat, singulorum moribus mirabili quodam moderamine se noverat conformare. Hic erat frater Ducis *Brabantiæ*, eratque vehemens opinio, interfectorem ejus Imperatori, ne durius aliquid dicatur, non displicuisse, quia timebat, ne Dux, ejus confisus auxilio, novi aliquid contra Imperium moliretur. Tali autem opinioni etiam hoc fidem faciebat, quod Imperator mortem ejus non solum ultus non est, sed etiam interfectores ejus a gratia sua, post perpetrationem tanti sceleris, non removit.

Anno MCXCII. *Wichmannus* XVI. Archiepiscopus Magdeburgensis obiit IIX. Kal. Septembris, vir gloriæ secularis appetitu detentus, quique in hac assequenda plurimum prosperatus est in comprimendis adversariis quibuslibet. Victoriosus quippe, qui & viribus potens, & animo liberalis, & ad large dandum promptus erat, paci suorum temporum præcipue studens. Obiit in possessione sua, quæ *Couze* dicitur. In eo etiam veritas sententiæ beati *Gregorii*, asserentis, *quod vis animæ ex subtilitate suæ naturæ nonnunquam futura præsentiat*, modo aliquo declarata est. Apud ipsum denique populus histrionum magni favoris gratiam obtinebat, & præsentia eorum valde erat ei delectabilis & jucunda. Ante quinque autem fere menses, quam ex hac vita discederet, quadam die *Calve* positus, cum esset in prandio positus, quendam talium coram se intrantem conspiciens, vehementer exhorruit, eique ut exiret, clamare cœpit. Ille vero ad jocum secundum consuetudinem hoc eum facere credens, ipse quoque arridens se amplius ingerebat. Episcopus vero indignationis nimietate exagitatus, magno vocis strepitu, manuumque agitatione, eum expelli præcipiens, omnes qui aderant in admirationem convertit. Mortuo autem eo, cum præsentibus, ut exenterari debuisset, visum esset, quia crassus erat; ille histrio in corpore ejus carnificis officio functus est, ventremque ejus cultro aperuit, & intestina ejecit, quæ in prædicta possessione humata sunt. Corpus autem sale infusum, ne æstu corrumperetur, *Magdeburg* adductum est. Sepultus est autem in majori ecclesia ante altare S. crucis. A morte autem *Friderici* Archiepiscopi, cui successit *Wichmannus*, usque obitum *Wichmanni*, colliguntur anni XLIII. ita tamen, si duos menses & XI. dies anni primi istius collectionis, qui restabant a morte *Friderici* usque ad incarnationem Domini, totius anni appelles nomine: & rursus quinque menses & duos dies ultimi anni, qui fluxerunt ab incarnatione Domini usque ad obitum *Wichmanni*, item totius anni nomine nuncupare velis. Post *Wichmannm* electus est *Ludolfus* majoris ecclesiæ Decanus. Cum eo autem

autem denominatus fuit *Rocherus* major præpositus a nonnullis canonicis: sed *Romarus* quidam ipsius Concanonicus denominationi ejus vehementer obstitit, cum irrisione asserens, *eum injuste ad episcopatum denominari, qui tertia ante hanc die filiam suam nuptiis tradidisset*; quod quidem verum erat. Idem tamen præpositus, salva reprehensibilium veritate, honestate præcipuus erat, ita ut in hoc ei nemo se facile comparaverit: cui assertioni quoddam ejus factum memorabile attestatur. Quadam namque die sedente eo ad ludum scacorum puer familiaris intravit, ministro qui promptuario ejus præerat, eique tunc adstabat, in aurem loquens, *nuncium cujusdam mulieris paupercula, quæ infirmabatur, modicum vini petere*. Præpositus autem casu verbum exaudiens, eidem, ut petenti vinum daret præcepit. Quo respondente, se vinum non habere, nisi in uno vase, quod nondum esset initiatum, ille nihilominus, ut daret, cum instantia præcepit. Servus autem reniti pertinaciter non ausus, quasi ut jussioni satisfaceret, egressus, nuncium cum indignatione vacuum rejecit. Vix autem horarum duarum spatio emenso, sonantibus circumquaque ecclesiarum signis, intelligens præpositus, hoc de exequiarum officio esse, misit qui inquirerent, qui esset, qui obiisset. Reversus nuncius indicavit, mulierem illam, quæ paulo ante vinum rogaverat, mortuam esse. Tunc præpositus, utrum vinum ei datum fuisset solicite inquirens, non datum esse cognovit. Unde valde turbatus, accersito ad se vini ministro, ei ut dignus erat, cum vehementi indignatione exprobans præcepit, ut vinum omne quod haberet in terram decurrere faceret, dicens; *nihil de hoc unquam in suos usus sumendum, cujus pars minima Christo in paupere negata fuisset*. Ipsum denique ministrum a suo servitio removit, cum interminatione pœnæ ei indicens, ne unquam de cætero in sua præsentia appareret. *Ekkehardus* quartus Sereni-montis præpositus obiit VII. Kal. Febr. vir longævus & qui LXXX. excesserat. Verum diuturnitas vivendi corporis in eo robur valde attriverat, vigorique sensuum ejus non parum detraxerat, ita ut per V. annos, quos extremos in hac vita habuit, cum frequentiæ fratrum imbecillitas eum interesse non permitteret, extra claustrum privata mansione cum deputatis sibi necessariis uteretur. Quæ res observantiæ regulari, quæ in annis prioribus cum ipso laudabiliter viguit, defectum irreparabilem procuravit, pravisque moribus, tanquam remoto obice, irrependi aditum patefecit. Sedit annis XLI. mensibus. V. diebus XXIV. Incipit autem hæc computatio anno MCLII. die beati Jacobi minoris, quando videlicet idem præpositus primo in Sereno-monte receptus est: a quo die retrorsum usque ad obitum præpositi *Meinheri* VII. menses vacui relinquuntur, qui cum *Arnoldo*, qui ante ipsum electus fuerat, expensi sunt. Post mortem *Ekkehardi* præpositi, die sequenti fratres ad electionem collecti inter se divisi sunt. Nam pars eorum major *Waltherum* unum de fratribus, pars minor alterum, *Gotfridum* nomine, elegit. Licet autem uterque ad hoc opus esset idoneus, *Waltherus* tamen pro quibusdam causis utilior videbatur. Quia a puero ab antecessore regulariter enutritus, bonis pollebat moribus, cum alter jam provectior de seculo ad monasterium transisset; tum etiam quia in annis prioribus, cum in defectu esset præpositus *Ekkehardus*, ipse ejus vicarius, strenue exteriora administrans, universis provincialibus, præcipueque principibus, notus & acceptus erat. Unde, quia in minori strenuus & fidelis apparuerat, etiam in majori futurus similis sperabatur. Cito autem & intra unius horæ spatium fratres, Dei gratia se præveniente, mediante *Ottone* Gerbestadensi præposito, qui tunc aderat, ad concordiam sunt reducti, cum etiam *Gotfridus* electores suos, ut ad consensum alterius partis, utpote sanioris, redirent, instanter & fideliter hortaretur: sicque *Waltherus* communiter electus, cum Dei laudibus ecclesiæ præsentatus & confirmatus est. Sepultus est vero die dehinc altera *Ekkehardus* præpositus, in Aquilonari parte ecclesiæ, ante altare S. Johannis Baptistæ, a *Conrado* Mersenburgensi abbate, præsentibus etiam *Ulrico* S. Mariæ Magdeburgensi, & *Hugoldo* Hallensi, & *Ottone* Gerbestadensi, præpositis, aliisque pluribus ecclesiasticis & secularibus viris, nobilibus & ministerialibus. Translata sunt quoque eodem die ossa *Meinheri* præpositi ab australi parte chori, ubi dudum requieverant, & in sinistra *Ekkehardi* præpositi tumulata.

Anno MCXCIII. *Hugoldus* Hallensis ecclesiæ præpositus a *Ludolpho* Archiepiscopo deponitur, assignata ei ad privatos usus ecclesia *Strouvene* cum sibi attinentibus bonis. Huic successit *Dudo*, de ecclesia S. Mauritii ejusdem civitatis translatus, cujus erat præpositus idem, & primus. Libet autem hic ejus occasione *de principio ecclesiæ S. Mauritii* inserere. Apparet enim in eo, quod Deus malis hominum voluntatibus ad impletionem suæ bonæ voluntatis utitur ordinate. Temporibus itaque *Heindenrici* præpositi, fuit in ecclesia Hallensi frater quidam *Rudolfus* nomine, *Scholastici* agens officium. Huic quadam die scho-

lares sui, quos provectioris ætatis plures habebat, manus injicientes, usque ad fustigandum ipsum ausu nimis temerario processerunt. Qui licet ultione emendatoria regulariter coërciti fuissent, quidam tamen divitum civitatis prædictæ fratres illius, quod acciderat graviter tulerunt admodum, nec tamen palam aliquid contra agere præsumentes, occultum ulciscendi aditum perquirebant. *Wichmanno* enim Archiepiscopo, opportunitate captata de amplianda scilicet civitatis suæ, scilicet *Hallensis*, honestate, sermonem intulerunt, modum etiam suggerentes; videlicet ut novam in ea ecclesiam conventualem institueret, quia hoc & honestati civitatis proficeret, & insuper ipsi æternæ retributionis Deum constitueret debitorem. Ne vero, ut solet, difficultas principii negotio dilationem pareret, de possessionibus suis ipsam se ordinaturos ecclesiam se promiserunt. Valde tamen a simplicitate sermonis eorum dissonabat intentio, quoniam ipsi hoc facto nihil aliud, nisi detrimentum ecclesiæ *Novi-operis*, elicere conabantur, scilicet congregatione, sicut volebant, noviter instituta, quicquid hujus incrementis accederet, hoc illi ecclesiæ deperiret. Tali igitur occasione ecclesia S. Mauritii, quæ prius parochialis erat, tum in conventualem translata est a *Wichmanno* Archiepiscopo anno MCLXXXIV. primusque ei præpositus missus est *Dudo* de capitulo Novi-operis XIV. Kal. Junii, & cum eo alii fratres, quorum *Rudolphus*, de quo hic agitur, unus fuit. Transumto etiam *Dudone* ad matricem ecclesiam, *Rudolphus* idem ei successit.

Anno MCXCIV. *Tidericus* Comes de *Wizenvels*, fratris sui violentia diu pressus, pro auxilio petendo ad *Hermannum* Turingiæ Landgravium se contulit: quem ille aliquamdiu suspendit, dicens, se, ut Marchioni bellum inferret, occasionem idoneam non habere. Habebat autem filiam jam nubilem. Comite vero petitionem jam sæpius iterante, Landgravius respondit, *si gener ejus fieri vellet*, *se ei modis omnibus succursurum*. Quod ille primo quidem, quia puella oculis ejus propter sui deformitatem displicebat, renuit, sed necessitate coactus tandem consensit, conjugioque facto, ex hinc auxilio Landgravii fratre cœpit superior apparere. Denique cum Marchio castrum novum in hoc, qui *Sibodenberg* dicitur, construeret, Comes superveniens ipsum fugavit, pluresque ex militibus ejus captivavit. Cum itaque jam manifestis Landgravius inimicitiis Marchionem appeteret, ille in loco, qui *Reveninge* dicitur, militibus collectis, ipse quoque hostem se Thuringis ostendere modis omnibus intendebat. Cujus conatum Landgravius anticipans, castra ejus cum suis improvisus irrupit, turbatisque omnibus, qui circa ipsum erant, eos ad fugam coëgit, non paucis eorum, licet aliquandiu viriliter resisterent captivatis. Marchio vero cum tribus vel quatuor sociis fugiens Serenum-montem venit, quorum equi horrendis vulneribus debilitati, signa certaminis ostendebant. *Waltherus* autem præpositus equos alios procurans, ipsum Marchionem cappa claustrali pro dissimulanda persona indutum, aliquanto viæ spatio *Lipzke* tendentem prosecutus est. Verum Marchio, licet his adversis, nihil a magnanimitate sua alteratus reparandi belli firmum haberet propositum, non parum tamen eum Imperatoris, de qua erga se certus erat, dehortabatur indignatio; cujus ministeriales speciali eum bello jam appetere disponebant. Necessarium itaque credens, si id efficere posset, Imperatoris primo gratiam recuperare, ad partes transalpinas, ubi tunc Imperator constitutus erat, profectus est. Sed cum non solum recuperandæ gratiæ omnimoda ei difficultas esset facta, verum etiam vitæ sibi periculum impendere cognovisset, suis omnibus apud Imperatorem relictis, uno tantum comite sumto, fuga quidem propter insidias Imperatoris difficili usus, ad propria reversus est. Recogitans itaque, quoniam nulla nisi ardua virtus ipsi etiam Imperatori, si sic necesse esset, repugnaret, disposuit munitiones suas alias, præter *Lipzeke*, & *Chamburg*, & *Misnam* destruere; has autem viris & victualibus bello præparare, finali consilio ordinavit: certumque erat eum cladem maximam patriæ procuraturum fuisse, si non eum vitæ terminus prævenisset. *Godfridus* Sereni-montis Canonicus *Rezowiensi* ecclesiæ præpositus datur.

Anno MCXCV. *Albertus* Marchio veneno, ut fertur, a quodam familiarium suoram *Hugoldo* nomine sumpto ægritudinem incurrit. De *Vriberge* vero, uti ægrotare cœpit, *Misnam* festinans, cum nec equo nec curru propter evidentiam morbi vehi posset, a viris in gestatorio ad hoc ipsum composito portabatur. Verum emenso unius milliaris spatio ingravescente molestia etiam portari non sufferens in villa quadam *Henrichsdorff* depositus, ibique defunctus est IIX. Kal. Julii. Sepultus vero est in cella juxta patrem suum. Uxor quoque ejus paucis evolutis diebus eodem veneno extincta est. *Henricus* Dux de *Brunesvvich* obiit, sepultusque est in monasterio S. Blasii, quod ipse construxit, juxta uxorem suam. Hæc fuit soror *Rikardi* regis Angliæ: de qua hos habuit filios, *Henricum*

ricum Comitem palatinum Rheni, *Ottonem* Imperatorem, *Willehelmum* de Lûneburg, *Luderum*, qui in adolescentia obiit. *Sifridus* Hersveldensis abbas, Nienburgensem abbatiam resignavit, ad cujus administrationem *Heidenricus* electus est.

Anno MCXCVI. *Tidericus* Comes in partibus transmarinis morte fratris sui cognita, cum redire disponeret, Imperatoris insidiis adeo arctatus est, ut publice navem ingredi non auderet, sed a fidelibus suis lagena inclusus, & navigio illatus, sicque, donec in altum navis procederet, occultatus est. Imperator denique Marchiam Misnensem suis reservans usibus, fidelibus suis eam commiserat procurandam, quæ etiam usque ad mortem Imperatoris per eosdem administrata est.

Anno MCXCVII. *Cælestinus* Papa obiit, cui successit Innocentius hujus nominis tertius. *Henricus* Imperator hujus nominis VI. moritur in Apulia anno Imperii sui VII. regni vero X. Hic *Neapolim* & *Salernum* civitates prælio vicit, *Apuliam* & *Siciliam Calabriamq;* subegit: *Panormi* palatium obtinuit, thesauris infinitis refertum ex collectione Regum priorum Siciliensium in tantum, ut priores divitias paupertatem putaret, filiam regis Græcorum ibi captam fratri suo *Philippo* uxorem dedit. *Tidericus* Comes ad patriam reversus omnem hæreditatem paternam obtinuit & Marchiam Misnensem.

Anno MCXCVIII. *Philippus* ultimus filiorum Friderici Imperatoris in campis *Erpisfordiæ* a *Ludolfo* venerabili Archiepiscopo, cæterisque Saxoniæ, Sueviæ & Bavariæ principibus, in Regem eligitur Romanorum. Eodem tempore *Otto* Pictaviensis Comes, filius *Henrici* Ducis de Brunesvvich, a Coloniensi Archiepiscopo & Principibus Rheni ad Imperium evocatus est. *Odoacrus* rex Bohemiæ *Philippo* regi confœderatus, cum exercitu Moguntiam venit, transitoque *Mosella* fluvio, & *Ottone* rege, qui vadum ejus occupaverat, violenter pulso, *Bunnam* civitatem, reliquaque oppida & contermina, depopulatus est.

Anno MCXCIX. Factum est incendium ecclesiæ Sereni-montis, in quo quidem præter utilium amissionem a pluribus superfluis & noxiis ædificiis locus ipse, purgatus est: atque utinam a causis incendii fuerit emundatus. Ut autem hi, qui hoc flagello castigati sunt, earundem causarum recognitionem ignorare non possent, judex æquissimus eos, impendente jam hujus animadversionis articulo, in excessu valde notabili labi permisit, ut videlicet se intelligerent culpis non levibus provocasse, quos in tanto conatu pœna superveniens invenisset. Quidam enim ex fratribus, cum eis potus communis displicuisset, die beati Felicis in cellarium ingressi violenter tantum inde vini abstulerunt, ut & sibi, & aliis sumere volentibus, ad prandium & in cœna, ex eadem copia ministrarent. Die vero clauso, & nocte ex parte aliqua jam transacta, cum adhuc vinum esset in ore ipsorum, ecce clamor factus est, qui incendium nunciaret. Ædificium enim quoddam mansionis præpositi ex lignea materia, infirmitorio claustri a parte occidentali adhærebat, in quo miles quidam eadem nocte receptus hospitio, cum propter frigus verspertinum ignem copiosum construeret, ipsum accendit, ita ut, priusquam ipse hoc sentire potuisset, domus ignem conceptum a parte superiori flammis erumpentibus eructaret. Ventus vero subinde tanquam ad negotium promovendum exsurgens tanta vi torquebat incendium!, ut parte claustri proxima nec dum bene attacta, pars ulterior jam arderet. Sicque totam claustri & ecclesiæ majoris, præter turris superficiem, & ædificia eis adhærentia, ignis depopulatus est. Vetus tamen capella in medio pene periculo constituta, non sine admiratione multorum servata est. Poterat autem, si non Deus in ira misericordiæ memor fuisset, grandis ex oppressione hujusmodi, sub illa ruina trabium & saxorum, pro ereptione rerum quarumlibet, diversantium miseria provenisse, quorum omnium nemo, non dico periit, sed nec leviter quidem læsus fuit, cum etiam luna clare splendens discurrentibus deserviret. Aberat tunc *Waltherus* præpositus in partibus Poloniæ, ad colloquium quoddam a *Conrado* Marchione evocatus. Rediens vero & personas omnes a periculo per Dei gratiam servatas agnoscens, de perditione ædificiorum parum doluit, sed de excessu fratrum admodum turbatus est: quos nimirum bene agentes, male flagellari potius voluisset. Nec tamen factum, sicut oportuerat, ultus est, tum propter numerositatem reorum, tum propter parentes unius ex ipsis, qui capitaneus facti erat, de quo ad dicendum in sequentibus locus opportunior reservatur. Ex eodem tempore, usque ad reædificationem claustri, fere biennio *domus hospitum* fratribus præbuit mansionem. Nullum autem hujus occasione mali necessariorum suorum defectum fratres sustinere coacti sunt: nec quenquam eorum ad locum alium, propter intolerantiam expensarum, præpositus voluit destinare. Sed non similiter religio claustralis integritate sua gavisa est: imo vero perditionem ædificiorum tanta ruina morum subsecuta est, ut veraciter quis religionem cum clau-

stro

ſtro dixerit conflagraſſe. Quia enim flagellandi noluerunt ſuſcipere diſciplinam, evenit modo miſerabili, ut ex medicamento, quo curari debuerat morbus, ſumeret incrementum. Horum autem probatio, qualesque ex his fructus provenerint, diligentiæ lectoris ex conſequentibus apparebit. *Conradus* Moguntienſis Archiepiſcopus de peregrinatione tranſmarina rediens, non biennio ſupervixit. Qui dum ante paucos obitus ſui dies languens ad menſam comeſturus conſediſſet, paululum obdormiens & in extaſi factus, repente turbatis vocibus exclamavit, *indignum eſſe, ut Dominus Sifridus de Eppinſtein tales injurias præſumeret irrogare.* Cumque querelas iteraret, & circumſtantes de qualitate injuriarum eum interrogarent, manum ad ſinum reducens, *nunquid,* ait, *non videtis, quam dedecoroſa profuſione veſtem meam contaminaverit?* Qui ſtatim ad ſe rediens, futuri ſchiſmatis maculam, eccleſiæ ſuæ per ipſum *Sifridum* inferendam, ſignificari prædixit. Mortuo denique ipſo, *Luppoldus* Wormatienſis Epiſcopus pro eo eligitur: ſed quia *Philippo* regi favebat, cui ſummus pontifex adverſabatur, electionem ejus Papa caſſavit, & prædictum *Sifridum*, a tribus tantum electum, miſſo ei per nuncios ſuos pallio, conſecrari præcepit.

Anno M CC. *Albero* Præpoſitus de *Luſinitz* de dilapidatione rerum eccleſiæ ſuæ, & inceſtatione fœminarum, quibus præerat, multipliciter infamatus, a *Bertoldo* Nuemburgenſi Epiſcopo ab adminiſtratione remotus eſt, & ſucceſſit ei *Marcvvardus* Sereni-montis Canonicus. *Henricus* tertius Cillenenſis eccleſiæ Præpoſitus obiit, cui ſucceſſit *Wilhelmus*, Sereni montis Canonicus. *Dudo* Hallenſis Eccleſiæ præpoſitus, fratrum ſuorum importunitatem non ferens, adminiſtrationem ſuam reſignavit, & deinceps uſque ad terminum vitæ ſuæ vixit privatus. In locum autem electi ſunt duo de eadem eccleſia, *Appollonius* præpoſitus de *Walbeke*, & *Conradus* cuſtos Hallenſis: ſed partibus concordantibus *Appollonius* obtinuit. *Conradus* Herbipolenſis Epiſcopus, *Henrici* Imperatoris, & poſt ipſum *Philippi* Regis Cancellarius, eidem regi in ſuſpicionem venerat, eo quod parti *Ottonis* Regis conſentire pro favore ſummi Pontificis ferebatur. Hinc occaſione & conſequendi ſumpta fiducia, *Henricus* majoris eccleſiæ Magdeburgenſis Decanus Cancellarii officium ambiebat, & pro eo apud Regem cœperat negotiari: quod Cancellarium non latuit. Fertur autem quod comperto ejus conatu annulum ei aureum miſerit, mandans *gemmam ejus contra morbum perfidiæ multum valere.* Ille autem callide reſpondit: *mirari ſe, cur ea ipſe carere voluerit, qui maxime hoc remedio indigeret.* Cum itaque Decanus, prædictum agens negotium, die quadam ad Regem pergeret, *Gerhardus* frater Cancellarii, cognomento Uberbein, juxta clauſtrum *Haldisleve* ex inſidiis cum armatis ei occurrens, oculos ejus eruit, ut ad ſcriptoris officium, ad quod anhelabat, deinceps inutilis haberetur. Idem tamen *Gerhardus* præter pecuniariam, quam Decano poſtmodum exhibuit, ſatisfactionem (nam duas marcas ei ſolviſſe dicitur) tanta pœnitentiæ humilitate Deum placare ſtuduit, tantumque divinæ gratiæ conſecutus eſt, ut etiam diem mortis ſuæ feratur non ignoraſſe; quod ex facto illius colligi poteſt. Denique cum in monaſterio *Hilburgerodes*, quod ex proprietate majorum ejus fundatum erat, moriturus ægrotaret, die beatæ Mariæ Magdalenæ ad miſſæ celebrationem in eccleſiam ſe portari rogavit, ibique ſago ſuperpoſitus, cum in fine Evangelii legeretur: *Fides tua te ſalvam fecit, vade in pace*; animam reddidit. *Everhardus* Merſeburgenſis Epiſcopus obiit, pro quo electus *Tidericus* ejusdem eccleſiæ Canonicus, filius *Tiderici* Marchionis.

Anno M C C I. *Heidvvigis* comitiſſa, vidua *Friderici* Comitis de *Brene*, monaſterium fœminarum in villa *Brene* cepit, XIIX. Kal. Septemb. Hæc in annis prioribus, adhuc viro ſuo vivente, *Ekkehardi* Præpoſiti & fratrum Sereni-montis familiaritatem conſecuta, defuncto marito poſtulavit ab iiſdem, ut in parte aliqua montis ædificium ſibi conſtruere permitterent, in quo ipſa a tumultu ſecularium tempore requieſceret opportuno. Sed quia hoc impetrare non potuit, pro eo quod famæ ſuæ negligens eſſet, & laſciviam ſectaretur, a priore voluntate alterata, cum prius iiſdem fratribus favorabilis admodum exitiſſet, extraneam ſe eis & malivolam cæpit exhibere; ac poſtremo ut repulſæ ſuæ permanentem rependeret ultionem, in detrimentum illius eccleſiæ novum hoc monaſterium inchoavit. Primus autem eidem monaſterio præfuit *Meingotus* de eccleſia Hallenſi. *Heidenricus* Nienburgenſis Abbas obiit, cui ſucceſſit *Hermannus* de eadem congregatione. Terræ motus fuit. *Waltherus* Sereni-montis Præpoſitus cum *Conrado* Marchione, qui pro *Philippo* Rege apud *Innocentium* Papam legatione functus eſt, Romam profectus, magnamque ſummi Pontificis gratiam conſecutus, privilegium exemptionis eccleſiæ ſuæ renovari petiit & obtinuit, fratribusque licentiam publici & communis uſus carnium impetravit. Eſt autem hoc ejuſdem licentiæ reſcriptum: *Innocentius Epiſcopus, ſervus ſervorum*

vorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conventui Sereni-montis salutem & apostolicam benedictionem. Exposuisti nobis, fili Præposite, in nostra præsentia constitutus, quod cum ecclesia vestra sit in excelsi montis cacumine constituta, & distet non modicum a locis illis, in quibus piscium consuevit abundantia inveniri, non potest vobis congrue in esu piscium provideri: propter quod humiliter postulabas a nobis, ut vobis infra septa ecclesiæ vestræ vescendi carnibus licentiam præberemus, cum & necessitas postulet & utilitas hoc requirat, quia sufficientiam piscium absq; magnis impensis habere nequitis, & abstinere tam a piscibus, quam a carnibus gravissimum reputatis. Nos igitur devotionem vestram in Domino commendantes, quod sine speciali licentia nostra consuetudinem ecclesiæ vestræ noluistis infringere, præsenti vobis pagina respondemus: quod cum regula beati Augustini, quam estis professi, vobis esum carnium non inhibeat, sed concedat, vos secundum tenorem regulæ, nisi voto vos astrinxeritis speciali, ab esu carnium penitus abstinere, carnes certis & statutis diebus, dummodo sine scandalo fiat, de nostra licentia commendatis. Sic autem id moderate fieri concedimus, quod & regularis ordo servetur illæsus, & vos videamini non ad saturitatem, sed ad necessitatem, potius postulasse. Datum Laterani XI. Kal. April. Pontificatus nostri anno V. Ejus Romanæ profectiones socius *Tidericus* Merseburgensis electus, qui pro eo, quod non erat de legitimo matrimonio natus, non videbatur sine licentia summi Pontificis posse promoveri. Sed interventu *Conradi* Marchionis Papa eum legitimavit, &, ut consecrationem ab Episcopo *Hildenesheim* acciperet, præcepit: quia *Ludolfus* Magdeburgensis Archiepiscopus pro favore *Philippi* regis gratiam sedis Apostolicæ non habebat. *Apollonius* Hallensis ecclesiæ Præpositus administrationem illius ecclesiæ resignavit, priori scilicet de *Walbeke* servata, & successit ei *Conradus* custos Hallensis.

Anno MCCII. *Waltherus* Præpositus de partibus rediens transalpinis XVII. Kal. Junii Serenum montem advenit, privilegiumque exemtionis, quod obtinuerat, secum exhibens fratribus, tam de sua salute, quam de prospero successu, magnæ lætitiæ causa effectus est. Elapsis inde paucis diebus, eis de licentia comedendi carnes innotuit, ut & sub certa forma fieri hoc ordinavit: videlicet, ut tribus tantum diebus in hebdomada, die dominica, feria tertia, & quinta carnibus uterentur. Tribus autem hebdomadibus ante festum S. Johannis Baptistæ, si occurrerent infra ipsum & octavam Pentecostes, & a festo S. Martini, usque ad natalem Domini, a carnibus abstinerent, diebus tamen Dominicis exceptis, & per totum *Adventum* ad nonam comedentes lacticiniis uterentur. In Dominica vero *Circumderunt* carnis-privium haberent, reliquis diebus usque *Esto mihi* lacticinia comedentes: & hanc formam requisito omnium a maximo ad minimum beneplacito & consensu in perpetuum in ipsa servari Ecclesia districte præcepit. *Conradus* Herbipolensis Episcopus & Cancellarius occisus est. Hic *Ekkehardum* quendam nobilem civem Herbipolensem exaltaverat, cujus consiliis in quibusque negotiis, quia justi tenax erat, eique fidelissimus, utebatur. Duo quoque fratres, quorum nomina sunt *Henricus* & *Bodo*, de *Ravensburg*, quorum avunculus erat *Henricus* de *Calathin*, Marschalcus regis *Philippi*, cives erant ejusdem civitatis: inter quos & prædictum *Ekkehardum* discordia diu tracta hunc finem habuit, ut *Ekkehardus* idem ab iisdem interficeretur. In cujus facti ultionem Episcopus, cum quidem illi personaliter evasissent, ædificium ipsorum, quod in civitate habebant munitum, funditus evertit: vinum LX. ut dicitur carratas effudit, omniaque, quæ illorum erant, vastavit. Nec vero illi impune se lædi patiebantur, sed e contra Episcopo, quæcunque poterant, damna vel contumelias irrogabant. Sed non erat dubium, Episcopum cum omnimodo illorum detrimento se ulturum fuisse, si non eum ipsorum audacia prævenisset. Rebus enim suis desperatis, cum nec regis quidem petitio Episcopum ab impetu cohibere potuisset, avunculo, qui vir erat crudelis ingenii, eos ad malum incitante, die quadam hora vespertina cum aliquibus armatis clam civitatem ingressi, Episcopum ad Ecclesiam euntem aggressi, occiderunt, opus nimis temerarium perficientes. *Philippo* autem regi Herbipolim venienti occurrit clerus omnis cum multitudine populi de interfectione Episcopi conquerentes, & manum ejus, quam ille, cum occideretur, capiti opposuerat, & quæ obscissa fuerat, cum vestibus cruentis ostendentes, & cum multis lacrymis cantantes Responsorium: *Videns Jacob* &c. regisque super his judicium implorabant. Et rex quidem compassibiliter lacrymatus est, sed tamen judicium facere dissimulavit: aliis dicentibus, eum de morte Episcopi, propter hoc quod in parte *Ottonis* sentire cœperat, non vere doluisse: aliis vero asserentibus, eum timore Marschalci a ferenda contra homicidas sententia impeditum. Non autem iidem maligni etiam cœlestis regis judicium evaserunt. Tempore enim schismatis quod inter *Innocentium* Papam & *Ottonem* Imp. ortum est, cum *Otto* Herbipolensis Episcopus, sicut & cæteri Episcopi, excommunicato Imperatori oppositus esset, illi colle-

collectis in civitate armatis pluribus Episcopum expulerunt, juvenem quendam, Ecclesiæ ipsius canonicum, alterius ipsorum filium, pro eo auctoritate Imperatoris instituentes. Episcopus vero militibus collectis mature quidem civitatem recuperavit, illos autem, equis & armis, & omnibus quæ in civitate habebant, relictis, nudos fugæ præsidium quærere coëgit. Deinde castrum *Ravensburg* obsedit, cepit & destruxit. Omnibus autem, quæ illorum erant, rapinis & incendio devastatis, tam illi duo fratres malorum Capitanei, quam cæteri qui parricidii participes extiterant, vagi & profugi effecti, diversis cladibus attriti sunt; alii quidem interfecti, alii vero divinitus coecati, seu aliis morbis gravibus correpti, & ad mendicitatem publicam deducti, miserandum de se spectaculum præbuerunt. *Hermannus* Thuringiæ Landgravius *Philippo* regi fidelitatem juravit: deinde hortatu Innocentii Papæ ad *Ottonem* rediit, secumque regem Bohemiæ *Odocarum* a *Philippo* defendere persuasit.

Anno MCCIII. *Otto* Rex benedictionem regalem a quodam Cardinali Episcopo, Apostolicæ sedis Legato, Coloniæ accepit. Idem vero Legatus *Ludolfum* Magdeburgensem Archiepiscopum multis comminationum literis ad partem Ottonis deflectere conatus est. Sed quia hoc efficere non potuit, exercitum Bohemorum & Thuringorum, cum aliis regis auxiliatoribus ad oppressionem Episcopi evocavit. Qui venientes in confinio Merseburgensis & Hallensis oppidi consederunt, & per IX. hebdomadas totam adjacentem provinciam depopulati, cœmeteria, Ecclesias, & ecclesiasticas personas, multis damnis & contumeliis affecerunt. Tantus autem eorum timor omnes invaserat, ut nec in civitate *Magdeburg* se tutos credentes, ad partes trans-albinas res suas cum uxoribus & filiis deportarent. Cum vero die quadam pars aliqua ipsorum ad prædandum *Vonam* fluvium transissent, *Otto* Comes de *Brene* cum paucis sociis armatis, revertentibus in confinio castri *Landisberg* occurrens, CCCC. ex eis prostravit, inter quos & nobilis quidam, quem valde planxerunt, occubuit, cæteri fugere sunt compulsi; & ex illo die discurrere cessaverunt: Videns autem Cardinalis se contra Archiepiscopum nihil proficere: cum & personaliter evocatum multis eum verborum contumeliis affecisset, inobedientiam ei exprobrando, & delirum senem appellando; illo, quia vir erat literatissimus, omnes assertiones ejus efficaciter evacuante, eum excommunicavit, ipseque cum rege *Coloniam* rediens, cæteros ad propria quemque redire permisit. *Constantinopolis* a peregrinis S. sepulchri & Venetianis, ordinatione *Philippi* regis, propter socerum ipsius regem a Græcis expulsum, obsessa & capta, prædaque ejus inter victores divisa est. Ibi *Conradus* Halverstadensis Episcopus, qui unus fuit peregrinorum, multiplicem ornatum Ecclesiasticum in indumentis pontificalibus, & rebus aliis consecutus, multis & maximis reliquiis ibidem acquisitis, Halverstadensem Ecclesiam insignivit: ad quarum venerationem dies proxime sequens Assumtionem Dei genetricis deputata est, multis undique ad ipsam celebritatem concurrentibus: quando & reliquiæ ipsæ aspectui omnium, vel etiam contactui, exponuntur, & advenientes peccatorum suorum, auctoritate Apostolica, consequuntur remissionem. Ex eo tempore, captionis videlicet urbis, Græci ad communionem Romanæ Ecclesiæ redierunt. *Otto* comes de *Brene* obiit x. Kal. Januarii sepultusque est a matre in Ecclesia *Brene.* Pro eo oblatus est beato *Petro* in *Serenomonte* mansus unus in villa *Chlewiz.*

Anno MCCIV. *Philippus* Rex collecto forti exercitu *Wicense* obsedit omni circumjacente provincia depopulata. Landgravius autem Regem Bohemiæ ad auxilium suum multis precibus advocavit. Qui adveniens consideratis copiis Regis, qui ab obsidione recedens, ei occurrebat, congrediendi fiduciam non habebat. Erant enim in exercitu Regis, præter milites qui ipsius erant speciales, *Ludolphi* Archiepiscopi expeditorum pugnatorum XXX. millia, *Tiderici* vero Marchionis Misnensis milites quidem MD. peditum autem CM. Accensis itaque focis plurimis, quibus suam præsentiam mentirentur, relictis omnibus, quæ oneri esse poterant, Bohemi totam fiduciam ad fugæ præsidium contulerunt. Diluculo autem fuga eorum cognita, Rex electos pugnatores post eos occupandos direxit, qui ad undecimum milliarium insequentes reversi sunt. Landgravius auxilio nudatus ad gratiam Regis se contulit, fidemque illi servare, datis obsidibus, juramento firmavit. *Philippus* Rex dimissis auxiliatoribus Goslariam cum suis regreditur; ubi cum Rex *Otto* militibus collectis cum ipso congredi tentaret, *Henricus* Palatinus, frater ipsius, ad *Philippum* transiit, præstitaque ei fidelitate, Advocatiam Goslariensem ab eo promeruit. *Tidericus* Merseburgensis, electus *Hildenesheim* ab *Hartberto* Hildenesheimensi, & *Dithmaro* Mindensi, *Nortberto* Brandenburgensi, & *Hellemberto* Havelbergensi, Episcopis, in Dominica post jejunium decimi mensis in Episcopum consecratus est. Moram vero ejus consecrationi fecerat, quod *Otto* Rex transi-

transitum ei noluit concedere, nisi episcopatum suum ab ipso reciperet: a qua tamen conditione liber, postea conductum Regis per *Waltherum* Sereni-montis Præpositum, & *Rudolphum* Stiderburgensem Præpositum, impetravit.

Anno MCCV. *Ludolphus* Magdeburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus obiit XVII. Kal. Septemb. Pontificatus sui anno XIII. vir strenuus & Ecclesiæ suæ utilitatibus efficaciter intentus. Gratiam vero summi Pontificis, priusquam moreretur consecutus, & ex ejus mandato communioni Ecclesiæ restitutus est. Post eum, ex arbitrio *Conradi* Halverstadensis Episcopi, electus est *Albertus* majoris Ecclesiæ Magdeburgensis Præpositus, eo tempore *Coloniæ* in scholis constitutus. *Philippus* Rex Aquisgrani a Coloniensi Archiepiscopo, qui tunc in gratiam ejus rediit, & per quem ipsam civitatem recepit, benedictione Regali consecratus est. Propter quod etiam idem Episcopus a Domino Papa excommunicatus est, aliusque in locum ejus electus. *Albertus* Brandenburgensis Marchio filiam *Conradi* Marchionis Orientalis, majorem, duas enim habebat, *Mechtildem* nomine, duxit uxorem; cujus nuptias *Tidericus* Comes de Summerschenburg in castro *Groiz* cum magna gloria & expensarum copia celebravit. His nuptiis *Waltherus* Sereni-montis Præpositus a *Conrado* Marchione vocatus interfuit, indeque rediens statim ægritudinem incurrit, de qua & mortuus est II. Kal. Septemb. Sedit annis XII. mensibus VII. diebus V. Sepultusque est in dextera antecessoris sui a *Tiderico* Merseburgensi Episcopo. Vir iste plurimum a Domino gratiæ consecutus, & si non usquequaque irreprehensibilis, talibus tamen, quales nunc ecclesia patitur, prælatis dissimilis cognoscitur exstitisse. Fuit enim, prout se nostrorum status habet temporum, laudabiliter religiosus, & quantum ab exteriorum occupatione negotiorum vacare potuit, in congregatione, choro, & refertorio, assiduus, nec aliud sibi licere judicavit. De commissorum sibi utilitate indeficienter solicitus, moribus temperatus, quales *disciplinatos* vocare consuevimus, quæ duo severitatis aliquid moribus ejus admiscuisse videbantur. Disciplina enim & solicitudine gravis non facilis erat ad risum, nec favores hominum verbis, quæ non intenderet, aucupabatur. Unde & a quibusdam, qui hanc in eo causam perpendere nesciebant, superbus judicatus est. Honestate non mediocriter pollebat, sed plus aliis, quæ aceperat, verecundiæ in eo donum enituit, quæ etiam in eo ex vultu gratia, qua non carebat, modo quodam decentior videbatur. Poterat ejus industria religionis ruina maxima ex parte restaurata fuisse, si non eum & sua & aliorum negotia, & maxime *Conradi* Marchionis Orientalis, cujus rebus promovendis valde erat deditus, retardassent. Emit autem Ecclesiæ suæ in villa *Othmarisdorp* V. mansos & pratum unum; *Kokere* III. mansos: *Groiz* IX. *Kobirsbagen* VII. molendinum *Türgovve* construxit, cujus fundum *Ulricus* Comes de Witin pro calice aureo, qui pro ipso impignoratus apud Judæos Hallis perditus fuerat, Sancto Petro dedit. Allodia etiam *Groiz*, & *Lubacisdorp*, ædificavit, in quorum altero multitudinem armentorum, quorum numerus fuit CL. cum aliis pecoribus aggregavit, de quorum usu commodum magnum fratribus præstabatur. Vineam novam in *Podegriiz*, quæ major est, plantavit. Duæ enim aliæ antecessorem ipsius auctorem habuerunt. Omnia claustri ædificia post incendium reparavit. Ædificium curiæ, quæ *Præpositi* vocatur, construxit. Ambitum emunitatis claustri muro amplexus est: a parte meridiana, ad cujus introitum primus portam fecit, cum prius usque ad *Domum hospitum* & usque ante *Dormitorium* fratrum, accessus transeuntibus patuisset. Parietem chori occidentalem cum omni suo opere ædificavit, & præter hæc multa opera utilia per diversas Ecclesiæ possessiones fecit, quæ superfluum est enumerare. Hujus viri terminus Ecclesiæ Sereni-montis multorum malorum principium fuit. Denique cum eo mortuo fratres omnes, quinque tantum exceptis, fratrem ipsius carnalem, *Johannem* nomine, in Præpositum elegissent; Illi excepti alium *Tidericum* nomine, qui tempore incendii in ablatione Vini capitaneus fuerat, elegerunt. Erat iste filius *Hermanni* Camerarii de *Landisberg* habebatque fratres clericos, *Bertoldum* Merseburgensem Præpositum, & *Henricum* ejusdem Ecclesiæ Camerarium, qui fratri postmodum in Præpositura successit. Laicos vero *Hermannum* de *Rosinvelt*, *Ottonem* de *Zvvirze*, & *Fridelhelmum*: universisque ministerialibus, qui de *Landisberg* appellabantur, alisque pluribus provincialium, consanguinitate proxima jungebatur. Propter quod a primævo tempore a Prælatis & magistris cæteris delicatius enutritus, & in quadam sui æstimatione habitus, ipse quoque ex alieno favore, non ex virtute propria se metiens, magnum aliquid de se jam dudum sentire, & dominandi cupidine se teneri, signis quibusdam erumpentibus declarabat; videlicet derogando majoribus, & de mala eorum administratione ratiocinando, & meliora de se, si unquam eum posse contingeret, promittendo. Si qui etiam pro suis

ſuis exceſſibus forte regulariter corriperentur, his quaſi compatiendo & nonnunquam pro eis litigando, & iniquitatem judicantium accuſando, commeſſationes & potationes ſui ſimilibus intempeſtivas procurando, & cum eis jucundis quibuſque & ludicris inſiſtendo, quibus rebus ſtultorum animi quam maxime capiuntur. Electus itaque, licet propoſitum obtinendi, propter ſuorum paucitatem, nullam haberet fiduciam, cum eis *Iohannes*, votis & ſolemnitate debita præcedentibus, prælationis honore, cum ſumma omnium gratia, potiretur, aliquandiu tamen reſtitit; donec amicorum ejus quibuſdam, præcipueque *Conrado* Hallenſis Eccleſiæ Præpoſito, adnitentibus, *Hoſpitalis pauperum* procuratione ſibi commiſſa, ad fratrum rediit unitatem; qui poſt electionem privatus remanere deforme nimis & contemtibile judicabat. Ad hoc primum tempus fratres Sereni-montis Appellationis, & verborum Decretalium, eis hactenus ignotorum, uſum habere cœperunt: quarum rerum præfati *Tiderici* electores, a *Bertoldo* Merſenburgenſi Præpoſito, & *Henrico* ejus fratre informati, auctores fuerunt. Ad ſepulturam *Waltheri* Præpoſiti ſuper ſigillo Eccleſiæ appellantes, ne quid videlicet vel pro parte adverſa, vel contra ipſos, nomine capituli ſcriberetur.

Anno MCCVI. *Johannes* Sereni-montis Præpoſitus adminiſtrationis ſuæ tædio fatigatus, cum onus ejus deponere cogitaſſet, ſingulis privatim fratribus ſuam aperire cœpit voluntatem, dicens, *ſe, utpote procurationis prorſus inexpertum, tantis rebus gubernandis non ſufficere, nimisque dolere, ſi pro eo tantum, ut ipſe Præpoſiti nomine & honore gauderet, ſtatus Eccleſiæ laudabilis deperiret: pro quo divinum poſſet formidare judicium.* Licet autem pro ſe hæc allegaret, nulla tamen ratione ad reſignandum, niſi privatæ vitæ commodo, trahebatur. In omnibus enim, quæ curæ domeſticæ poſcit neceſſitas, in nullo fratre ſuo Præpoſito minor erat, excepto eo (ſi tamen etiam hoc in talibus neceſſarium judicatur) quod linguæ officium expeditum non habebat. Nam tantum balbus erat, præpropere, &, ut de talibus dici ſolet, in gutture loquens, in quotidiana locutione minus bene intelligebatur. Si autem cum mora aliquanta eum loqui contingebat, non valde in eo defectus hujuſmodi apparebat. Rogabat vero ſingulos, ut in locum ſuum *Rudolphum* Stiderburgenſem Præpoſitum eligerent, qui pro experientia rerum (nam illam Eccleſiam novem annos rexerat) eos poſſet ſe melius gubernare. Verum cum fratrum, qui eum in principio elegerant, nullus ei ad propoſitum conſentiret, adjecit: *Deponendæ adminiſtrationis intentionem ſe indeclinabiliter concepiſſe, & ſi abſolute id faceret, gravem eis de electione prælati poſſe diſcordiam oboriri. Ideoque eſſet melius, ut in perſonam prænominatam, quia eſſet idonea, conſentirent.* Omnibus itaque ejus inſtantia pluribus tamen pro ejus reverentia & dilectione, qua eum nec in petitione prorſus irrationali contriſtare volebant, deflexis, nono a morte *Waltheri* Præpoſiti menſe, & ipſius menſis die XII. ſequenti videlicet Aſcenſionis Domini die fratribus a voti vinculo abſolutis, adminiſtrationem reſignavit, & *Rudolphus*, qui tunc præſens erat, pro ipſo, ut petierat, electus eſt. Huic in Eccleſia *Stiderburgenſi* ſucceſſit *Otto* de *Schoninge*, *Martinus* cuſtos campanam de L. centenariis fudit, quam *Hellembertus* Havelbergenſis Epiſcopus conſecravit, *Petronellam* nominans. *Hellembertus* Havelbergenſis obiit, cui ſucceſſit *Siboto* de *Steintale* Decanus. *Ulricus* Comes de Witin, filius *Henrici*, filii Marchionis *Conradi* Senioris, dyſenteria laborans, obiit in caſtro *Witin*, IV. Cal. Octobr. relinquens filium *Henricum* ex filia *Bernhardi* Ducis, *Hetwige* nomine, ſepultuſque eſt in Sereno-monte in ſiniſtra *Friderici* Comitis patrui ſui de *Brene*. Pro eo oblati ſunt beato Petro agri in villa *Lethniz*.

Anno MCCVII. *Hermannus* Niemburgenſis Abbas adminiſtrationem ſuam reſignavit, in cujus locum *Fridericus* ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitus eſt electus. Eccleſia major Magdeburgenſis cum clauſtro die Paraſceve, quæ fuit XII. Cal. Maji igne deleta eſt. Sequenti Sabbatho *Engelhardus* Nuenburgenſis electus in Presbyterum, & die Sancto Paſchæ in Epiſcopum, ab *Alberto* Magdeburgenſi Archiepiſcopo conſecratus eſt. *Tidericus* Comes de *Summerſchenburg*, filius *Dedonis*, filii *Conradi* Marchionis Senioris, cognito, quod *Ulricus* Comes de *Witin* adhuc vivens pecuniam uxori ſuæ & filio ſervandam in monte-Sereno depoſuiſſet, eam ablaturus hac ratione, quia tutor pupilli erat, feria ſecunda Paſchali ad locum venit, ſcrutatuſque eccleſiæ Secretaria, in quibus ipſam pecuniam ſe reperturum ſperaverat, non invenit, quia Rodolphus Præpoſitus molitione ejus præcognita, nocturno eam tempore inde ſublatam, fecerit diligentius occultari. Erat autem ſumma ut ferebatur CC. marcæ. Cum itaque inveniendi deſperatione ab inquiſitione ceſſans jam abire diſponeret, quidam de fratribus, quorum unus fuit *Tidericus* ſupra memoratus, ad eum accedentes, locum ei ubi, quod quærebat, occultatum erat, monſtraverunt. Qui inventum auferens depoſitum, *Herbipolim*, quo eum *Philippus* Rex cum aliis Principibus evocaverat,

verat, profectus est. Die dehinc quarta, septimana Pentecostes, quæ fuit Idus Junii, mortuus est, sepultusque in Ecclesia Cillenensi juxta patrem suum. Oblati sunt pro eo tres mansi beato Petro in villa, quæ *Kukukisdorp* appellatur. *Tidericus* Cellerarius novum organi instrumentum fecit: Vetus enim incendio ecclesiæ periit.

Anno MCCVIII. *Rudolphus* Sereni-Montis Præpositus, *Ilenburg* in domo parochiani ægrotans, obiit feria III Palmarum, quæ fuit IV. Non. April. Eodemque die domum reductus, die Cœnæ Domini sepultus est in australi parte chori ante lavatorium sacerdotum. Hic a *Friderico* Comite de *Brene* XIV. mansos in villa *Niendorp*, partim pecunia, partim aliorum bonorum commutatione redemit, quod factum, etsi aliquid in persolutione pecuniæ difficultatis, multum tamen utilitatis cognoscitur habuisse. Ex eo enim tempore fratres longe melioribus quam prius pane & cerevisia uti coeperunt, beneficio tritici, quod de ipsis mansis solvebatur. Comes etiam ecclesiam ipsius villæ cum quatuor mansis ei attinentibus beato Petro dedit, hoc se velle insinuans, ut defuncto *Hervvico* Mersenburgensi canonico, qui etiam tunc tenebat, fratrum usibus, modo aliquo qui esset conveniens, aptaretur. Emit item Præpositus IV. mansos in villa *Groiz* ab *Ottone* de *Pouch* seniore. Post mortem ejus fratres omnes, exceptis electoribus *Tiderici*, iterato *Iohannem* concorditer elegerunt. Sed nec illi excepti vacabant, suum rursus eligentes Præpositum, ab unitate recedere non timuerunt. Ipse quoque electus, licet paucioribus quam prius electoribus niteretur, (hac enim vice tantum tres habebat) non tamen tam facile, ut antea, quiescere passus, sed ex officio hospitalis, cui præerat, equos habens, discurrere, & per se agere cœpit; adeo ut *Albertus* Archiepiscopus *Conrado* Orientali Marchioni pro ipso scriberet, admonens, ut favorem suum ipsi impenderet, asserens quod *trium sacerdotum rationabilis esset electio.* Miror autem quare non & alterius partis rationabilem asseruerit electionem, quæ cum fratribus minoribus plus-quam XV. sacerdotes habebat: nisi forte, quia illi præpositum, plenitudine potestatis utentem, jam habentes, ejus testimonio non egebant. Marchio itaque die quodam itineris occasione ad locum veniens, habens in comitatu *Fridericum* Comitem de *Brene*, & plures ex *Tiderici* parentibus eorum inductus suasione a præposito & conventu petitionem exegit, ut contra ipsum *Tidericum* & ei cohærentes nihil innovarent, donec per se ad negotium tractandum posset accedere, quia hoc ei ad præsens non vacaret, & ut illi medio tempore de his quæ ad regularem disciplinam pertinerent, non ad Præpositum, sed ad Priorem, respectum haberent. Sed cum pluribus elapsis diebus causam neglectui daret, & illi sua libertate gaudentes pro velle viverent, & insuper verbis sæpe Præposito & fratribus injuriosi existerent, Præpositus *Tiderici* Marchionis Misnensis adjutorium, contra eorum insolentiam postulavit. Qui missis nunciis, eos a consortio fratrum fecit & ab ecclesia removeri. Quod factum *Conradus* Marchio, quia advocatus erat Ecclesiæ, non bene ferens, eos per suos nuncios remisit. Postmodum tamen & ipse personaliter accessit, adhibito secum *Tiderico* Merseburgensi Episcopo, multis opinantibus *Tidericum* propter expulsionis injuriam eo die Præpositum futurum. Fratribus autem petentibus ut privilegium, quod *Waltherus* præpositus ipsius adjutorio impetraverat, recitaretur, Marchio consensit: auditoque quod ibi contineretur, *quod is qui a fratribus omnibus, vel a parte majori & saniori, in præpositum electus fuerit, obtineat;* consilio habito *Tiderico* & suis præcepit, ut in electione cæteris suis fratribus concordarent. Et hunc finem habuit secunda electio *Tiderici.* Veruntamen Præposito, usque ad vitæ ipsius terminum adversari, tam ipse, quam sui sodales minime desierunt. Inter hæc mortuo *Hertvvico* Mersenburgensi Canonico, *Iohannes* Præpositus Ecclesiam *Niendorp* uni de fratribus commendavit, volens eam juxta placitum donatoris fratrum usibus applicare. Evoluto tempore aliquando Archiepiscopus Ecclesiam ipsam *Walthero* cuidam Ecclesiæ majoris Decani filio concessit, dicens donationem ejus ad se devenisse, quia Præpositus eam infra legitimum terminum personæ tali, quali oportuerat, non locasset, quoniam curam parochialem habere claustralibus non liceret; eumque per archidiaconidia, *Conradum* videlicet Hallensem Præpositum, in possessionem misit, de quo erat opinio, quod ipse ad hæc Archiepiscopum incitasset. *Iohannes* vero Præpositus rumore comperto motus animo, mature die altero *Niendorp* venit, & Walthero jam abeunti occurrens, & cur ecclesiam suam contra jus occupasset, inquirens, manu injecta violenter eum de equo deposuit, & nisi hi qui circa ipsum erant, eum continuissent, certum erat, quod nequaquam sine gravi contumelia recessisset. Ei tamen ire permisso interminatus est, ne de cætero occasione simili villam ipsam intrare præsumeret, alioquin passurum, quod non sperabat, veraciter affirmabat. Hoc facto permotus Archiepiscopus contra Præpositum, tanquam pro violen-

violenta manus injectione in clericum in canonem incidisset, denunciationis gladium eduxit, quo eum sine dissimulatione ferire cœpit, qua-qua-versum excommunicatum eum præcipiens denunciari. Eo tempore *Simeon* de *Dibele* miles capellam, quam in Sereno-monte supra sepulturam uxoris suæ in Septentrionali parte majoris Ecclesiæ construxerat, dedicare volens, Archiepiscopum ad locum invitavit. Quem cum fratres cum processione solemni vellent suscipere, non consensit, nisi prius absolverentur, præstito juramento, quod starent ejus mandato, quoniam excommunicatos eos, pro communione Præpositi asserebat. Qui mandato gravari timentes diu renuerunt; donec consilio eorum qui aderant accedente, præcipue tamen *Simeone*, ne in expensis quas copiose procuraverat, damnificaretur, suppliciter rogante, consentiente Præposito per *Sibodonem* EpiscopumHavelbergensem, sine omni gravamine absoluti sunt: qui tamen Episcopus constanter dicebat, hoc ab eis exigi non debuisse, quoniam etsi præpositus juste forsitan excommunicatus fuisset, conventum pro ejus communione hoc vinculo non teneri. Sicque acephala, id est sine capite, Præposito videlicet, facta processione, in suscepto Archiepiscopo, ab eodem Archiepiscopo, & *Sibodone* Havelbergensi & *Baldvvino* Brandenbürgensi, Episcopis capella dedicata est, II. Kal. Octobris. *Philippus* Rex a Palatino de *Witelingesbach Bavenberg* occiditur: necis ejus *Ekkehardus* Bavenbergensis Episcopus, & frater ejus Marchio de *Andesse* consocii ferebantur. Sive autem hæc opinio vana fuerit, sive non, certum est Episcopum periculum a fidelibus Regis timentem, propter hoc diebus plurimis exulasse: fratrem vero ejus suis omnibus exspoliatum, & Marchiam ejus a Duce Bavariæ occupatam, Palatinum vero *Henricus* de *Calathin*, Marschalcus Regis, postmodum interfecit. Post mortem *Philippi*, *Otto* Rex communi consensu Principum in Romanorum Imperatorem electus est. Ab hoc *Waltherus* protonotarii officium consecutus, honoris novitate delectatus, ecclesiæ *Nieudorp* renunciavit, & *Iohanni* Præposito reconciliatus est. Archiepiscopus etiam, priori indignatione deposita, denunciationem ejus revocavit, & injuriam eum passum publice protestatus est. Sicque demum præpositus ecclesiam illam uni de fratribus concessit, qui eam sine cujuslibet quæstionis scrupulo possedit.

Anno MCCIX. *Tidericus* Misnensis Marchio colloquio in Sereno-monte quibusdam fidelium suorum indicto ad locum venit. *Tidericus* vero ejusdem Ecclesiæ Canonicus jam commemoratus, & quidam de fratribus ei cohærentes, *Arnoldo* cuidam clerico Marchionis non bono persuaserunt consilio, posse eum ecclesiam *Nien-dorp* adipisci, si Marchio pro ipso petitionem porrigere voluisset. Ille consilio credulus, Marchionem ad petendum induxit; cui cum nec præpositus, nec fratrum aliquis acquiesceret, exceptis qui consilium dederant, hi enim statim consenserunt, indignatus vehementer inquisivit, an sciret quis esset, qui peteret, & utrum ei aliquid negare, ac per hoc malam ejus voluntatem mereri sibi crederent expedire. Fratres autem reniti non valentes, quoniam petitiones Principum coactionem habent, Præpositum invitum admodum turbatum *Arnoldo* ecclesiam concedere permiserunt. Consiliatorum vero fuit intentio, ut consensu speciali devotos se principi mentirentur, & si exauditus non fuisset, ipsius ex parte una, si vero exauditus fuisset, Comitis ex parte altera offensam Præpositus lucraretur, & in ultimo quidem intentione fraudati non sunt. *Conradus* orientalis Marchio *Lubus* castrum soceri sui *Wlodislai* Ducis Poloniæ, propter multas quas ab eo patiebatur injurias, obsedit. *Wlodislaus* vero obsidionem [illegible] solvere volens, collecto exercitu copioso, Marchioni mandavit, se ei altera die congressurum. Vespere autem diei præcedentis *Oderam* fluvium cum suis omnibus transgressus, improvisus supervenire hostibus moliebatur. Unus vero eorum, qui *Supani* dicuntur, vehementer ei cœpit obsistere, monens ne tempus pugnæ statutum præveniret, quia hoc factum nullius rectius, quam infidelitatis posset nomine appellari. Quem cum Dux timiditatis argueret, & fidelitatis, qua ei teneretur, commoneret, respondit: *ego quidem ad pugnam pergo, sed scio me patriam meam de cætero non visurum.* Habebat autem Ducem belli Pythonissam quandam, quæ de flumine cribro haustam nec defluentem, ut ferebatur, ducens aquam, exercitum præcedebat, & hoc signo eis victoriam promittebat. Nec latuit Marchionem adventus eorum, sed mature suis armatis & ordinatis occurrens, forti congressu omnes in fugam vertit, Pythonissa primitus interfecta. Ille etiam Supanus viriliter pugnans cum multis aliis interfectus est. Et nisi hora tardior fugientibus præsidium attulisset, cruentam nimis victoriam fieri contigisset. Multi tamen ex eis cum fugerent, mersi in paludibus ferebantur. Marchio vero post victoriam reversus, castrum cepit, tutoribus ejus suspendio condemnatis. *Otto* Rex ab Innocentio Papa III. in Imperatorem consecratur. Primi prædicatores genti

Prute-

Prutenorum missi sunt. *Elizabeth* Marchionissa, uxor *Conradi* Marchionis, soror *Wladislai* ducis, obiit IV. Non. Aprilis, sepultaque est *Doberluge*. Hæc beato Petro præter multa alia bonæ voluntatis indicia XVIII. marcas obtulit.

Anno MCCX. *Conradus* Marchio Orientalis, filius *Dedonis*, filii *Conradi*, Marchionis senioris, obiit, II. Non. Maii, sepultusque est *Cillene* apud patrem suum: Vir audax & in armis strenuus, largus & fidelitate præcipue famosus. Ecclesia Sereni-montis turbatione non minima fluctuabat. *Tiderico* enim ejusque sociis machinationibus novis assidue Præpositum impetentibus, cum fratres alii, præcipue juniores, inconsulta animositate se eis opponerent, frequentes & asperæ inter eos verborum pugnæ excitabantur. Illis quidem occasionem nullam, si qua eis forte porrecta fuisset, omittentibus, quin Præpositum detractationibus lacerarent; de mala eum administratione culpantes: Istis autem obsequium se Deo præstare arbitrantibus, si eum, quem injuriari certissime noverant, etiam litibus tuerentur. Sed non eo modo servitur Deo, quia in scissura mentium Deus non est. Inter hæc unus de fratribus senioribus, qui quidem alias laudabilem ducebat vitam; sed derogantibus facile credebat, cum petitionem ejus aliquam Præpositus non admisisset, & pro hac re turbaretur, ad animum ejus turbatum accessit Tidericus sæpe-dictus, perditionis filius, & fermentum omnis turpitudinis, docens nullo erga eum affectu teneri Præpositum, sed solummodo voluntati juniorum inclinatum, qui ut pro eo litibus deservirent, eos, ut ipse posset perpendere, ad placitum vivere non vetaret; persuasit homini, & ita eum a priori intentione subvertit, ut palam adversarium se Præposito demonstraret. Non parum autem auctoritatis parti suæ apud extraneos, qui causam veraciter nesciebant, tali socio acquisivit, quibus jam prorsus irrationabilis non videbatur ejus motus, quem talis viri probaret assensus. Cum vero & alius quidam de junioribus ad partem ejus declinasset, tanta fiducia uti cæpit, ut ad *Tidericum* Marchionem Misnensem, ad quem advocatia loci mortuo *Conrado* Marchione devenerat, crebro curreret, & Præpositum accusaret, petens, ut ecclesiæ illi mature consuleret, alioquin in brevi ad extremum desertum per negligentiam Præpositi foret ventura. Et ne forte a Præposito pro hujusmodi discursu gravaretur, literam quandam cum sigillo Marchionis Præposito missam exhibuit, cujus tenor fuit, *velle Marchionem, ut Tidericus & ejus socii, qui ibi nominatim exprimebantur, pro ecclesiæ suæ negotiis libere ad ipsum irent & redirent, nec debere eos propter hoc quicquam gravaminis sustinere.* Utrum autem hæc litera subreptitia fuerit, an vera, incertum est. Præpositus tamen propter illam nec plus nec minus patiens fuit, sed eodem modo semper æquanimiter toleravit. Tanta autem instantia cooperantibus amicis suis accusationem promovit, ut ad cognoscendam causam Princeps accedere cogeretur. Verum quod illo tempore inter ipsum, & filios *Bernhardi* Ducis avunculi sui *Henricum* Comitem Aschariæ, & Albertum Ducem, discordiæ vigebant, cavens, ne eorum pateret insultui, cum C. & XXX. militibus, die natali Apostolorum, Serenum-montem venit, ita contra Præpositum animo concitatus, ut nullus dubitaret eum administratione removendum. Aderant cum eo Episcopi duo *Tidericus* Mersenburgensis & *Philippus* Razispurgensis. Aderat quoque forte Præpositi adversatrix conjunx Marchionis, contra ipsum ob querimonias *feminarum conversarum*, quæ *sorores* appellantur, vehementer incitata, propter quoddam earum ædificium superfluum & nocivum, & de quo non semel locus fuerat infamatus, quod Præpositus destruxerat, in quo grave eum fecisse damnum ecclesiæ querebantur. Harum etiam apud Principem legatione *Tidericus* functus est. Quomodo non vir iste flagellum in se Dei cognosceret, contra quem etiam propter feminarum illarum deliramenta Principes commovebantur? Propter quod patientiæ semper studebat, ne malitiæ alienæ per impatientiam auctor existere videretur. Verum *Philippus* Episcopus, cum de toto negotio a fidelibus Præpositi plene fuisset instructus, vespere ad Marchionem accedens, eum diligenter de singulis expedivit, ostendens omnem eum motum illorum adversus Præpositum non ex zelo Dei, sed ex radice malitiæ principium ducere, eumque ab indignatione ex parte maxima revocavit. Veruntamen Marchio talia se de Præposito auditurum arbitrabatur, propter quæ non posset ab ejus gravamine temperari. Die sequenti Præposito cum fratribus in domo capituli congregatis Marchio cum Episcopis & tribus nobilibus *Guncelino* de *Crozuc*, *Conrado* de - - - & *Buchardo de Mansuelde*, & quibusdam ministerialibus intravit. Considentibus autem omnibus, accusatores isti in medium procedentes, advocatum a Marchione petierunt *Ekkehardum* Mersebergensem canonicum, qui erat consanguineus *Tiderici*, in quo etiam non parum, quia competenter literatus erat, confidere videbantur. Marchio respondens, inconveniens sibi videri, ut *Ekkehardus*, cui

ignota

ignota esset regularis ordinis disciplina, causæ illius advocatus existeret; eligerent potius unum de fratribus suis, vel ipsi pro se, ut possent, melius loquerentur. Tunc frater ille senior jam dictus inquisivit; an secundum jus ecclesiasticum, eis justitiam de Præposito se promitteret exhibere? Marchio audiens jus ecclesiasticum, veloci intellectu conjecit, quod erat verum, eos aliquid causæ criminalis objectare velle: & respondit, se confessionis audiendæ officium non habere, nec de peccatis sibi judicium usurpare, sed si de dispendio rerum suarum aliquid haberent dicere, ut hoc ad emendationem veniret, se modis omnibus cooperaturum. Illi vero protulerunt scripturam, accusationes Præpositi multiplices continentem, quarum aliquæ parum quidem rationis habebant, sed tamen malitiam accusantium non celabant: Quædam vero satis erant graves, sed ad Præpositum non pertinentes, licet ad eum violenter detorquerentur. Quis enim rectum sapiens, si, verbi gratia, Prælati cujusque subditus quilibet ipso ignorante, & quantum potest prohibente, fornicationem, vel aliud peccatum grave, commiserit, hoc Præposito dixerit imputandum, ita ut pro eo ipse criminalis culpæ reus teneatur? Propter quod etiam audientibus cunctis accusationes illi valde displicuerunt, ita ut diceret, eos digne tali loco detrudendos, in quo solis aspectus eis per anni spatium negaretur. Omnibus autem objectis a Præposito dissolutis, cum etiam Marchio nonnulla ipsum præveniens improbaret, considerans illos ad hoc niti tantum, ut, si fieri posset, Præpositus gravaretur; quia tamen de defectu præbendæ inter cætera non siluerunt, benigne Præpositum admonuit, ut de hoc quantum posset fratribus suis satisfaceret: tum quia ipsi hoc cotidiano Dei servitio mererentur, tum ut eis malignandi contra se accusationem de cætero amputaret. Cum vero etiam Præpositus de illis querimoniam deponeret, respondit Marchio, rectius eum de subditorum excessibus in capitulo suo tractare secundum sui ordinis disciplinam: sicque discedens illius colloquii finem fecit. Præpositus considerans proterviam sibi adversantium sua nutriri patientia, die altera fratres ipsos de his, quæ contra ipsum & ecclesiam suam commiserant, in capitulo arguere cæpit. Illi autem contra stimulum calcitrantes, ad præsentiam Marchionis appellaverunt, & contumaciter de capitulo recesserunt. Præpositus vero missis post eos fratribus benigne eos commonere studuit, ut se Deo pro suis excessibus humiliantes, ad pœnitentiam redirent, nec se a fratrum suorum consortio amputarent. *Philippus* quoque Episcopus, qui post discessum Marchionis in loco remanserat, a Præposito & fratribus rogatus, ad melius eos exhortando diutius laboravit. Sed cum admonitione nullatenus flecterentur, Præpositus consilio Episcopi excommunicationis contra ipsos sententiam promulgavit, præcipiens etiam eis victualia denegari, sicque pariter ab Ecclesia recesserunt. Frater autem ille senior aliquantis evolutis diebus cum humilitate reditum petens, cunctis gratulantibus receptus est, licet rancorem conceptum usque ad finem visus fuerit tenuisse: Cæteri autem diversis Tiderici amicis eos colligentibus, hospitia mutantes diutius remanserunt. Inter hæc Præpositus duos de fratribus ad gradum sacerdotii promovendos *Alberto* Archiepiscopo Magdeburgensi destinavit, quod Tidericum non latuit, sed etiam ipse & duo ejus socii pariter affuere, rogantes Archiepiscopum & capitulum, ne ordinarentur, dicentes, eos in suum judicium promoveri. Petebat autem pro eis *Albertus* Decanus, qui *Waltheri* filii sui veterem adhuc videbatur in Præposito injuriam vindicare. Consilium autem capituli fuit, ut Archiepiscopus missos ordinaret, quia si hoc propter istorum vanam suggestionem non faceret, isti secundum suum privilegium libertatem haberent a quocunque vellent Episcopo ordinari, quo facto tantum juris ei in illa ecclesia deperiret. Sicque remotis contradictoribus illi ordinati, & ab Archiepiscopo cum literis commendatitiis ad suam ecclesiam remissi sunt. Amici vero Tiderici minis multis Præpositum attentabant, qui etiam ab ejus injuriis, ubicunque ad eorum venisset præsentiam, videlicet in placitis provincialibus, vel aliis locis, ubi eum diversari ecclesiæ suæ cogebat necessitas, minime temperabant. Sed cum ille propter hoc in nullo a sui rigore propositi laxaretur, cum nulla eis de Marchione fiducia remansisset, tandem ad preces convertuntur, primo quidem hoc obtinere volentes, ut absolute & sine pœna qualibet reciperentur, & *Tiderico* Hospitalis officium redderetur. Quod cum penitus impetrare non possent, tandem eo contenti fuerunt, ut cæteris cum disciplina debita receptis, *Tidericus* tantum nudis pedibus & habitu nigro veniam petens, nihil pœnæ ulterius sustineret. Post-inde autem multis pro eo petentibus, & præcipue Tiderico, Mersenburgensi Episcopo, Præpositus ei officium hospitalis reddere coactus est. Sed cum necdum ab ejus vexatione ille quiesceret, tandem consilio habito eum in parochiam *Ileburg* destinavit, fratre, qui eam prius tenuerat, in Hospitalis officio collocato. *Tidericus* Marchio Misnensis Marchiam orientalem pro xv. milli-

millibus marcis ab Imperatore redemit, ex quibus x. millia solvit, quinque vero Imperator ei remisit. *Hetvvigis* Comitissa de *Brene* obiit xi. Cal. Martii, sepultaque est in Ecclesia sua *Brene*, pro eo oblatæ sunt beato Petro xv. marcæ.

Anno M.CC XI. *Conradus* Hallensis Ecclesiæ Præpositus, cruce signatus ad partes trans-marinas proficiscens in itinere obiit in portu, qui *Ancona* dicitur: ubi & *Albertus* Decanus Magdeburgensis & multi alii ejusdem peregrinationis socii, obierunt. Huic successit *Poppo* ejusdem Ecclesiæ canonicus. *Gothefridus* quoque Præpositus de *Rezovve*, administratione sua resignata, canonicus Sereni-montis, ad claustrum quoddam sui ordinis *Lenin* nomine, non quidem in habitu, sed in loco specialiter sibi deputato manens, se contulit, ubi & mortuus est. Pro quo prædictus *Poppo* electus, & in præposituram inductus, audita morte Præpositi *Conradi* pedem retraxit, a voto fororum, & cura suscipienda interim se suspendens, & attentans tam per se quam per alios, si forte in ejus locum sibi daretur copia succedendi. Quod consecutus, suo promovit consilio, ut Ecclesiæ, ad quam primo electus fuerat, unus de suis Canonicis *Ericus* nomine, quo libenter carebat, in Præpositum eligeretur. *Fridericus* Nienburgensis Abbas obiit, cui successit *Gernotus*. Hic in Ecclesia Elvvardisdorp nutritus, inde recedens *Nienburg* hospes collectus est. Ubi cum pueris aliquandiu præfuisset, a *Friderico* Abbate in capellanum assumptus, & ab eodem Præposituræ officio prælatus, ei in abbatia advena successor factus est. *Otto* Imperator cum in consecratione sua, ut fieri solet, jurasset, se bona Imperii conservare, & a quolibet detenta repetere velle, *Viterbium* & quasdam alias civitates, quas antecessores sui beato Petro contulerunt, hac ratione cepit impetere, quas etiam multis & gravibus damnis affecit. Præterea *Henricum* Regem Siciliæ, *Henrici* Imperatoris filium, persequi & expugnare aggressus est, eumque regnum suum de manu ejus accipere compellebat. Pro his causis ab *Innocentio* Papa excommunicatus est. Fertur autem, cum in Sicilia moraretur, somnium vidisse, quod ursus parvulus lectum ejus, cum ipse in eo quiesceret, ascendisset, qui paulatim ita crevit, ut ipsum de lecto ejiceret, & solus lectum occuparet. Quod cum fidelibus suis retulisset, ipsi hoc super eodem Rege Siciliæ interpretati sunt, quod videlicet pro eo esset imperium habiturus. *Iohannes* Sereni-montis Præpositus ex multa animi turbatione, cujus ei cottidiana sibi adversantium insultus causa fuerunt, ægritudinem incurrens decubuit. Cumque dietim deficientibus in eo viribus morbus augeretur, sciens pulsanti Domino aperiendum esse, ad mortem æquanimiter ex ipsius voluntate perferenda se studuit præparare. Cui etiam hoc præsentis vitæ tædium generaret, quod cum per eos, cum quibus, & pro quibus, salvari sperandum ei fuisset, ad salutis periculum duceretur. Deinde memoria retinens, quoniam judicabit Dominus extrema terræ, hoc est, unum-quemque hominem, secundum ea, in quibus eum finis invenerit: faciem ejus devota & fideli confessione præveniens, evocatis ad se fratribus, omnes generaliter, deinde nominatim eos, quos adversarios habuerat, soliciter rogavit, ut ea, in quibus per ipsum aliquando gravati fuissent, pro vera caritate ex corde sibi remittere dignarentur, quod eis se facere fideliter testabatur, ac eum sacri olei unctione & Christi corporis communione ad communem exitum præpararent. His cum devotione debita consummatis, vestiri se petiit & calciari, sicque a circumstantibus a lecto levatus, ipsis juvantibus supra cilicium cinere aspersum sternitur, in eo suæ vocationis horam desiderans exspectare. Cum vero in hoc statu pernoctasset, & die sequenti per signa sudoris erumpentis evasurus speraretur, fratribus rogantibus imo cogentibus, ad lectum reduci se permisit, qui ejus salutis desiderio tenebantur. Tempore vero non longe ante hoc exacto, aliud in eo malum apparuerat, a quo tamen per Dei gratiam medici fidelis adjutorio liberatus est. In toto enim corpore, etiam in volis pedum, cutem per loca crebra rumpebat, & ipsæ rupturæ sanie plenæ quasi cauteria videbantur. Febre itaque per sudorem terminata, nasus ab interiori parte paulatim nigrescens, in hoc malo totus occupatus, & omnino a capite separatus, magnæ deformitatis spectaculum intuentibus exhibebat. Nec deerant etiam medicinæ artis periti, qui veneni hæc esse signa manifesta testarentur. Igitur cum infirmari Præpositum *Ileburg* nunciatum fuisset, *Tidericus* statum ejus cotidianis nunciis studuit explorare, quem desperari audiens, ipse quoque personaliter advenit, & olim sibi attentato negotio nunc totis viribus insistebat, multis & diversis promissionibus, parti suæ fautores conciliando; quorum etiam rebus prospere cedentibus in tantum auctus est numerus, ut pene adhuc Præposito vivente confideret se eligendum. Verum, cum, sicut dictum est, febre liberatus, naso perdito victurus crederetur, hoc ei pro crimine cœperunt objicere, dicentes, se nolle habere Præpositum denasatum. In quo tamen divinæ voluntati, licet

licet diversa fuerit voluntatum qualitas, concordabat. Nam quod Deus quoque justa & bona voluntate non esse diutius Præpositum voluerit, declaravit, quem tertio illius mutilationis die ab hac luce subtraxit. Obiit autem feria quarta hora vespertina die martyrum Perpetuæ & Felicitatis; atque utinam ad perpetuam abierit felicitatem. Sedit annis III. mensibus XI. diebus IV. sepultus vero est a *Poppone* Præposito in dextera *Waltheri* Præpositi fratris sui. Hujus temporibus *Fridericus* Comes de *Brene* propter rancorem, quem de Ecclesia *Niendorp* habuit, quædam bona in villa *Lubarisdorp* & locis vicinis, quæ ecclesia *Sereni-montis* diu possederat, cœpit repetere, dicens, ea suæ proprietatis esse, & sine suo consensu vendita fuisse. Pro his dedit ei Præpositus L. marcas. Ab eodem Comite emit tres mansos pro LXX. marcis. Magnam etiam partem pecuniæ, quam *Rodolphus* Præpositus pro villa Niendorp reddere tenebatur, solvit; & inter hæc domi omnibus bonis abundavit.

Post humationem *Johannis* Præpositi die sequenti, quæ fuit sexta feria septimanæ *Lætare Jerusalem*, fratribus in capitulo collectis, Prioris hoc fuit consilium, ut exhortatio & electio, donec post solemnitatem Paschalem differretur, ne forte ejus occasione aliqua inter ipsos turbatio in sacro tempore proveniret. Sed illi qui de *Tiderico* eligendo jam concordaverant, isti consilio non consenserunt. Sicque ad eorum instantiam electione facta fratres inter se divisi sunt. Prior enim & alii cum eo XII. unum de fratribus *Wichnandum* nomine elegerunt. Erant autem isti, qui *Johanni* Præposito usque in finem familiarius adhæserunt: alii omnes vicenarium numerum excedentes, multiplicati enim erant super numerum, *Tidericum* elegerunt. Isti nihil aliud, nisi electionem suam ipso jure roboratam indissolubilem judicantes, partem alteram, utpote infirmam, ad consensum suum deflectere conabantur, & instanter hoc agebant, adeo ut simul omnes coram illo procedentes eos ab electione sua, quæ stare non posset, cedere postularent. Illi vero cum eis similem reverentiam exhibuissent, similia ab eis petentes, verentes tamen, ne numero confisi aliquid violenter agerent, electionem suam appellatione sua interposita munierunt, & ita ab invicem recesserunt, uno ex eis, qui Tiderico a primo conatu suo cooperatores extiterant, dicente: ut considerarent, quod electus ipsorum vir talis, & cujus parentibus hac occasione ecclesiæ obligatis, bonum maximum in commune eis procuraturus esset, jam tertio ab illis maxime, a quibus etiam nunc conventus, rejiceretur, ea sola causa, quia scirent, se potestate, qua hactenus super eos injuste se extulissent, faciente ejus justitia carituros, & ut pro his etiam indignari addiscerent, quod illi pauci tot inique opprimere molirentur. Alter vero hoc electum suum admonebat, ut memoria retineret, non idcirco eum ab illis electum, ut cum illi honoris caussa extiterint, postmodum confirmatus nunc sibi adversantes in dignitatibus & commodis agere, se autem privatos & abjectos vivere patiatur. Erat autem in parte altera Prior, & proximus ei senior Parochianus capellæ veteris, Hospitalarius qui electus, Custos, Cellerarius, Parochianus de Numic, Parochianus de Zaubicke, ad quorum officia plerique istorum aspirabant: nonnulli autem ipsorum non propter ista sed pro solo odio quorundam fratrum alterius partis in electione *Tiderici* consenserant, scientes eum Præpositum factum occasione inventa ab eorum gravamine nullatenus abstinere. Talibus causis, scilicet spe commodi vel honoris consequendi, & pro privatis odiis vindicandis, vir ille electus; neque enim Dei caussa eligi potuit, qui Dei timore semper vacuus, & dominandi cupidine plenus fuit. Talem enim fuisse nulli melius quam electores sui noverant, sed eis ob causas prædictas maxime idoneus videbatur. Miror autem, considerantibus electionis rationem si non horrenda videtur ejusmodi electio. Eligere namque aliquid, est ipsum optimum judicando e numero aliorum legere, id est *tollere*. Verbum vero electionis simile est verbo jurationis. Cum enim dicitur: *In nomine patris & filii & Spiritus sancti, eligo talem in patrem spiritualem & Præpositum:* tale est, ac si diceretur: *dico per Patrem, Filium & Spiritum sanctum, talem optimum hominum mihi videri ad ecclesiam regendam, tam in spiritualibus, quam in temporalibus*; ut pater spiritualis ad spiritualium, Præpositus ad temporalium, provisorem pertinere videatur. Quamvis in communi sermone nomine Præpositi utrumque intelligere soleamus. Propter hoc væ assumenti nomen Dei summi in vanum, & per invocationem tanti nominis aliud quam gloriam Dei quærenti, & ob hoc inutilem & nonnunquam noxiam scienter electionem facere non timenti. Verum isti licet finem causæ magnopere desiderarent, tamen usque ad Pascha quieverunt. Interim diversis *Tiderici* amicis partem alteram attentantibus, si ad compositionem faciendam eos vellent admittere, non consenserunt: sed unum de numero suorum feria III. Palmarum ad *Tidericum* Marchionem destinantes rogabant, ut eis & ecclesiæ suæ in hoc negotio provide-

videret, electionem alteram impediendo, cum & ipse virum illum ad regimen ecclesiæ minus idoneum non ignoraret, quod etiam Marchio fatebatur. *Tidericus* vero, metuens ne conatus ejus per Marchionem impediretur, die Parasceve ad Priorem accedens dicebat, se cum dolore pensare, diuturnitatem illius dissensionis valde damnosam esse, se omnino ad rei finem tendere & *Tidericum* Merseburgensem Episcopum, ut fini adesset, invitare velle; petebatque ut literas invitatorias sigillo ecclesiæ sigillaret. Prior vero nihil aliud his verbis significari credens, nisi quod ab electione cedere vellet, & se consilio Episcopi submittere, literis illis sigillum apposuit: quod ille callide consecutus, fratribus alterius partis ignorantibus, ad secundam feriam Paschalem Episcopum ex parte capituli invitavit. Eo tempore *Albertus* Archiepiscopus contra Imperatorem sedis Apostolicæ legatus fuerat constitutus, ad quem duo de Electoribus Tiderici venientes petebant, ut parti ipsorum adjutor fieri dignaretur. Quo, de modo adjutorii ab eis inquirente, talem modum suggesserunt, ut electo ipsorum curam porrigeret, eique præposituram confirmaret, quia hoc cum ratione legationis suæ posse facere videretur. Archiepiscopus respondit, se non ignorare, quantum juris in ecclesia ipsorum haberet, etsi hoc ipsi forsitan scire nollent, nec aliqua ratione jus sibi summi Pontificis usurpare.

Anno MCCXII. *Tidericus* Merseburgensis Episcopus a capitulo *Sereni-montis* se invitatum credens, feria II. Paschæ ad locum venit. Eo anno solemnitas Paschalis evenerat in die Incarnationis Christi, Die sequenti, hora diei tertia, omnes *Tiderici* Electores, adjunctis sibi pluribus laicis, fratres, qui omnes in parte ipsorum sentiebant, ad Episcopum convenerunt, petentes, ut numerositate eorum considerata, electioni ipsorum favorem suum impenderet, addentes se, quod jure facere deberent, in facto suo velle præcedere, electo suo solemnitatem debitam impendendo. Episcopo autem hoc non esse sui consilii dicente, nimis stulte eos agere, & ut quiescerent potius exhortante, illi ab eodem recesserunt, & eodem itinere claustrum ingressi, secundum quod ipse electis eis ordinaverat, assumptis scolaribus, quorum magister partis ipsorum erat, elevatis in cantum vocibus, electum suum ducentes, ad Ecclesiam festinabant. Quorum unus, qui tamen præcipuus negotii executor fuerat, nescio unde corde motus, alteri cuidam loquens, *vereri se* dixit, *ne ille sublimis cantus flendi eis causa fieret*. Tantus autem fuit eorum impetus, ut per duo ostia ecclesiæ, quæ ad claustrum ducunt, simul irruerent, processionis ordine non servato. Custodes etiam tam ad ostia quam ad signa de suo numero, ne quod a parte altera impedimentum surgeret, & unum fratrem laicum in pulpito, qui populum ad Dei laudes pro electo sibi Præposito commoneretur, & ipse primus canere inciperet, ordinarunt. Sicque clero & populo concurrente, & signis consonantibus *Tidericus* ad faciem patroni ante altare producebatur. Inter psallendum vero clerici dextrum, & laici fratres sinistrum chorum tenebant; quod monstrum nunquam prius in ecclesia visum est. Ad quod tamen figurandum istos fortassis antiquum Romanorum induxit exemplum, qui aliquando pro sui paucitate servos ad militiam assumere sunt coacti, licet isti legitimarum personarum numero abundarent. Fratribus sane laicis in electione Prælatorum nihil unquam juris fuit: nec ad solemnitates hujusmodi admittebantur, tantum electo simpliciter obedientiam promittebant. Verum isti numerum extrinsecus tantopere requirentes, parum se de causæ suæ justitia confidere declarabant. Fratres vero alterius partis, etsi possent, nihil tamen inepte contra agere molientes, quidam turbati se subtrahebant, quidam vero illis admixti finem negocii exspectabant. Episcopus præsentiam suam supervacuam esse considerans, & se fraude quasi ad spectandam ineptiam invitatum intelligens, graviter tulit, & refectione festive percepta discessit. *Tidericus* itaque omnibus suis fœminis etiam sororibus, per quas non parum adjutorii parti ejus accessit, voto sibi obligatis, de cætero pro Præposito se gerebat. Denique Cellerario misso nuncio mandabat, ut claves cellarii & coquinæ, quas ille remotis eorundem officiorum fratribus, tulerat, sibi præsentaret. Quod cum ille renueret, alium pro eo Cellerarium ordinavit, sic quod per biduum in Præpositi dignitate se exhibens feria quinta *Ilenburg* profectus est. Nuncius interea hujus solennitatis ad fratrem illum qui alterius partis legatione apud Marchionem fungebatur, & necdum ab eo recesserat, directus est. Marchio statim rumore comperto fratrem ipsum ad quendam fidelem suum *Tidericum* de *Sladebach*, qui ab eo tempore castrum *Wivin* tenebat, destinavit, mandans ei, ut personaliter accedens ad locum, omnia quæ a *Tiderico* innovata fuerant, irritaret, ipsumque ab omni præpositi excluderet potestate. Mandaverat etiam omnibus ejus fautoribus victualia denegari, a quo eum frater ille, ne hoc majoris discordiæ causa fieret, revocavit. Ille itaque juxta mandatum adveniens novum

vum Cellerarium ab officio removit, vetere restituto. Cui etiam claves curiæ Præpositi præsentari fecit, rebus *Tiderici*, quæ illuc erant comportatæ, exportatis, fratribus etiam laicis in officiis constitutis præcepit, ut si gravamine carere vellent ei & non alteri obedirent. Hac itaque mutatione facta *Witin* reversus, unum post se servorum suorum relinquens, per quem, si quid novi surgeret, scire posset. His autem *Ileburg* nunciatis, *Tidericus* videns difficultatem sibi factam, ab accessu claustri interim sibi abstinere melius judicavit. Veruntamen quilibet adgredi quam ab incepto cedere, apud se irrevocabiliter diffinivit. Nec defuerunt inter hæc fratribus in claustro constitutis contentiones & pugnæ verborum, his qui erant partis ejus hoc fixe proponentibus, quod si eorum Præpositum aliquid, quod non sperarent, a Marchione pati contingeret, nequaquam se ab alterius partis gravamine temperarent. Consilio itaque fratris sui *Henrici* Mersenburgensis Præpositi & aliorum quorundam amicorum animum Marchionis per *Ekkehardum* Mersenburgensem Canonicum suum consanguineum attentare coepit, si eum ad suum consensum posset aliquo modo inclinare. Quid multa, flexus Marchio Priori mandavit & capitulo, ut in Dominica qua cantabatur *Jubilate Deo*, sex de partibus singulis *Lipzke* ad ejus præsentiam mitterentur, cum quibus de causa Præpositurae tractare vellet. Prior partis suæ quinque senioribus fratribus secum assumtis profectus est. Tidericus vero duobus tantum junioribus domi relictis aliis omnibus suis comitatus venit. Episcopi qui cum Marchione aderant, *Engilhardus* Nüenburgensis, & *Tidericus* Mersenburgensis de verbo Marchionis a partibus exegerunt. Quo compromisso collocuti Marchioni redierunt, *Tidericum* Præpositum esse debere ex arbitrio pronunciantes, & ut ab eis qui essent præsentes alterius partis in continenti eligeretur præcipientes, quod sic factum est. Episcoporum sane alter Mersenburgensis, postmodum hujus arbitrii non parum poenitens, pro voluntate Marchionis sententiam se tulisse, cuidam familiarium suorum confessus est, eumque pro consensu suo accepisse pecuniam testabatur. Ipse etiam Marchio, eo tempore quo *Ekkehardus* apud eum negociabatur, cuidam clericorum suorum LX. marcas sibi pro Præpositura Sereni montis quasi jocando retulit oblatas fuisse. Idem annis singulis vinum, quod fratribus superesse poterat, emere solebat, ex quo mercatu tempore quo *Iohannes* Præpositus obiit fere CCC. marcas reddere tenebatur. Cujus debiti cum ejus *Conradus* Episcopus de *Sichem* petente capitulo postea commoneret, totum sibi dimissum esse respondit. In ipso autem instanti quo arbitrium promulgandum fuit, cum cunctari aliquantum Marchio videretur, & familiares ejus secreto cum Tiderico crebro colloquerentur, frater ille senior, quem Tidericus a familiaritate Johannis Præpositi averterat, cujus erat nomen *Hartmodus*, suspectum habens negotium, ansa familiaritatis quæsivit ab eo, quæ esset causa horum colloquiorum, & pro qua re Marchio cunctaretur. Ille autem, tum pro reverentia viri, tum etiam inquisitionis instantia, verba quibus veritatem convenienter palliaret non inveniens, ægre quod verum erat respondit, causam, prout vellet, terminari non posse nisi in continenti c. marcas Marchioni promitteret se daturum. Hæc frater ille post modicum, rebus inter ipsum & Præpositum aliter quam tunc se habentibus, fatebatur. Uxorem etiam Marchionis & quosdam familiares ipsorum expertes donationis non fuisse compertum est. Sed has omnes difficultates *Henricus* Mersenburgensis Præpositus, utpote vir literatus & prudens, breviter absolvit, dicens: *fratrem suum non Præposituram, sed gratias comparasse Marchionis, pecunia.* Viderit tamen ipse utrum recte appellaverit gratiam, non gratis datam. Tidericus itaque Præpositus confirmatus, habens in Comitatu Ekkehardum Marchionis nuncium, domum venit, collectisque fratribus ejus, qui de parte altera restabant, idem nuncius verbis Marchionis præcepit, ut in electione aliis concordarent, aut de loco ipso sibi emigrandum cognoscerent. Illi consortio fratrum suorum carere malum maximum judicantes licet contra suam conscientiam, eligere quam recedere maluerunt. Poterat Ecclesia Sereni-montis alterum æque fortassis utilem & minori constantem pretio Præpositum habuisse: si non æquissimus ille rerum ordinator hujus importunitate victus, atque utinam non iratus, hoc nomen eum consequi permisisset.

Albertus Archiepiscopus Apostolicæ sedis legatus Imperatorem crebro excommunicatum denunciabat, & ne quis eum Imperatorem appellaret, sub poena excommunicationis prohibebat. Nec vero Imperator ei parcebat, omnia quæ illius & suorum erant quantum poterat devastando, quamvis & ipse nonnunquam ex parte Episcopi damni aliquid pateretur. Tanta autem fuit & hujus in denunciando, & illius in devastando, constantia, ut recte quidam dixisse laudetur: *quod Episcopatus Magdeburgensis ab Ottone Imperatore & Alberto Archiepiscopo constructus, ab Ottone*

Impe-

Imperatore & Alberto Archiepiscopo destrueretur. Æquivoci enim erant constructores & destructores : licet Archiepiscopus non aliunde destructor fue it, nisi quod occasionem præbuit destruendi. Eo maxime tempore Ecclesia Magdeburgensis *Ludolphi* Archiepiscopi sensit industriam in ædificatione castri *Hunoldisburg*, quod præcipue excursus Bruneswicensium frenabat. Imperatore itaque, ut solebat, devastante *Magdeburg* adjacentem provinciam, Episcopus militibus collectis cum eo congredi tentavit. Imperator talium peritissimus, cum & audacia & corporis viribus parem non haberet, adventu hostium cognito paulatim cessit, eosque insequentes longius a civitate protraxit. Deinde cum impetu ad eos convertens omnes in fugam convertit CCC. fere militibus captivatis, quæ pugna maximum Episcopo damnum procuravit: cum ipse pro captivis solvere cogeretur : & Imperatore, quicquid solvere poterant, ab eis non negligenter extorquente.

Anno M CC XIII. Cum Ecclesia *Hilseneburg* Abbate careret, *Albertus* Archiepiscopus ratione legationis suæ, quia *Fridericus* Halverstadensis Episcopus, Imperarori favens, excommunicationis jugum ferebat, in cujus diœcesi est illa Ecclesia, *Hartwicum* Pigaviensem Monachum ei Abbatem dedit. Quem cum monachi recipere nollent, Archiepiscopus eos excommunicationis vinculo innodavit. Sed cum difficile inveniri potuisset, timore Imperatoris, qui ipsius sententiæ literam Hilseneburgensibus exhibet, Hartuicus cognatum *Henricum* de *Rekkin* Sereni-montis Canonicum eum ad se tacito negocio vocavit, quem permittente Præposito ad se venientem cum eisdem literis destinavit. Qui exhibitis literis factione monachorum captus, & suis omnibus exspoliatus est. Interim monachi misso cum suis literis nuncio, *Tiderico* Præposito de Henrico conquesti sunt, quod Ecclesiam suam exhibitione illarum literarum, ad perturbationem maximam produxisset. Præpositus occasionem non negligens, (nam Henricus unus fuerat electioni suæ adversantium) eum, cum in castro *Wernigerode* captivus teneretur, communione sua suspendit, & ab ingressu claustri, si redierit, arceri jussit; cum tamen regula nusquam aliquem a societate fratrum projici jubeat, nisi quis peccans emendatoriam vindictam non curaverit sustinere. Henrico vero cum pace redeunte, Præpositus eum ab ingressu claustri prohibere conatus est. Quod cum implere non posset, eo quod plures de fratribus ei faverent, districte eum præcepit ab omnibus evitari. Cujus motum ille mitigare cupiens, nudis pedibus in veste nigra scopam ferens, cum Priore & quodam alio fratre seniore, pedibus ejus prostratus petebat, ut si quid peccasse ostensus fuisset, de hoc eum in claustro pœnitentiam agere pateretur. Præpositus vero nihil his mitior factus, cum ille a claustro abesse nullo modo consentiret, egit ut per *Hartmannum* quendam villicum Marchionis ab Ecclesia pelleretur. Qui veniens, & cum armatis claustrum ingressus, hora refectionis Henricum de refectorio protractum, extra claustrum a suis servientibus educi fecit: sicque ille discedens magnam fratribus tristitiam dereliquit, cum etiam eos, qui ei faverant, gravari a Præposito contigisset. Erat autem studium ingens his qui Præposito adhærebant, ut eos, qui in electione diversæ partis fuerant, a suo consortio removerent, in qua intentione etiam eis Præpositus concordabat. Henricus itaque a *Sifrido* Pegaviensi Abbate patruo suo receptus, Archiepiscopo quam passus erat injuriam initiavit. Archiepiscopus vero, legationi suæ contumeliam in hoc irrogatam affirmans, cum occasione facti sui gravari illum contigerit, Præpositum de receptione ejus crebro studuit commonere. Sed cum nec monendo nec petendo quicquam proficeret, ejusdem legationis auctoritate excommunicationis contra eum & quosdam collaterales ipsius, qui maxime ei in hoc facto cooperatores extiterant, sententiam promulgavit.

Anno M CC XIV. *Henricus* de *Rekkin* Sereni-montis Canonicus expulsus, causæ suæ opportuno tempore captatæ in Sabbato Paschali Præposito ad benedictionem foris astante venit, & prius appellatione interposita literam Archiepiscopi excommunicationis sententiam continentem ei porrexit, quam cum ille non reciperet, ministris simul adstantibus & post eos singulis fratrum exhibere curavit. Nullo autem eam recipiente, ipse in medio Ecclesiæ stans, excelsa voce recitare cœpit, Præposito e diverso benedictionem foris sublimiter pronunciante: Intellectum tamen est quid illa littera contineret. Post recitationem Henricus exiit, & finito baptismi officio Præpositus ad pulpitum eum excommunicatus excommunicavit, & omnes ei consentientes, credens aliquos fratrum hujus facti conscios extitisse. Henricus autem extra Ecclesiam occultatus, explorabat, utrum Præpositus post sententiam celebraret: de quo certificatus itinere suo discessit. Familiaribus vero Præpositi consilium dantibus, sequenti secunda feria *Magdeburg* ad præsentiam Episcopi veniens, ad cautelam absolvi postulavit.

lavit. Quem ille juxta formam Ecclesiæ absolvi fecit, sed præstito juramento: absolutoque, ut Henricum reciperet, præcepit sub debito juramenti, quod ipse minime complevit. Henricus cum literis Archiepiscopi, causam suam Papæ significantibus, Romam profectus judices contra Præpositum impetravit. Eo tempore, indicto ab Innocentio Papa *Romæ* generali concilio, universi Ecclesiarum Prælati ad profectionem se parabant. Præpositus vero sicut & plerique alii ad concilium prævenire cupientes, ut commodior ei copia fieret sua negocia promovendi, cum a judicibus Henrici citatus fuisset, appellavit, & copiosa sumta pecunia Romam profectus est. Et de causa quidem appellationis apud summum Pontificem siluit: referebat autem, se subditum quendam habuisse, qui cum officium cellerarii sibi contra ejus voluntatem usurpare voluisset, & ex hac causa lites concitare cœpisset, ipse eum a consortio fratrum & ab Ecclesia rejecisset: petebatque, ut si talis ad ejus veniret præsentiam, accusationem ejus non reciperet, sed potius eum ad Ecclesiam suam compelleret redire, quia eum pœnitentem recipere paratus esset, metuens ne, si Henrico audientia data fuisset, ejus ineptiæ publicarentur. Et ut efficaciter, quod intenderat, consummaret, Notarium quendam non parva conduxit pecunia, ut huic negocio præesset, & se Henrico, si veniret, pro se adversarium exhiberet. Cui etiam alium Marchionis Clericum de *Niendorp*, qui præsens erat, & post eum in curia remanebat, adversarium ordinavit. Aliorum autem quæ petiit nihil potuit impetrare. Erant autem hæc: *ut in die dedicationis Ecclesiæ suæ populus adveniens indulgentiam haberet*: & *ut Papa ei unum Episcoporum terræ suæ, quem eligere maluisset, vice sua judicem ordinaret*: & *ut ei in causis Ecclesiæ suæ excommunicandi concederet potestatem*. Præpositus a curia recedens, Henricum se insequentem *Boloniæ* invenit, missoque ad eum quodam civitatis magistro, tentabat si cum eo in concordiam redire posset: in quo ille nulla ratione voluit consentire. Cum vero in præsentiam Apostolici venisset, volens Papa ut ad Ecclesiam suam rediret, literas, per quas restitueretur, suggerente Præpositi notario dari ei præcepit. Henrico autem instanter audientiam sibi dari postulante, Papa motus ejus instantia & causa cognita jussit, *ut literas datas dentibus scinderet*. quod literis cassatis fieri solet; jam enim, aliis etiam referentibus, de statu Ecclesiæ Sereni-montis Papa cognoverat, & Henricum de singulis subtiliter interrogabat, ita ut expresse de nemore monti proximo, quod Præpositus nimis damnose incidi & vendi fecerat, an ita esset percunctari studeret. De omnibus autem, quæ ille vera fatebatur, juramento sibi fidem facere compellebat, ac sic demum literas ei dari mandavit, quibus Præpositus redire ad concilium cogebatur. Alias etiam pro Abbate Pigaviensi contra Marchionem literas impetravit. *Arnoldus* vero Clericus Marchionis impedire eum volens & non valens, de eo quod adversatus ei fuisset pœnitentiam agens, reconciliari, eum sibi humiliter postulavit. Henricus de partibus rediens Trans-alpinis *Herbipolim* venit ibique *Arnoldum* qui se præcesserat invenit. Cumque inde recederet, priusquam *Pigaviam* pervenire potuisset, ejus Arnoldi traditione ab hominibus Marchionis captus, & suis omnibus spoliatus atque in castro *Hagenesberg* incarceratus, aliquamdiu detentus est. Et hic casus Præpositum a necessitate redeundi ad concilium liberavit.

Tempore quo Præpositus Romam proficisci parabat, & cum eo *Willehelmus* Cillenensis Præpositus, *Tidericus* Marchio *Zurbeke* constitutus, eis, ut in die profectionis suæ ad se venirent, mandavit, intendens ut ablatis omnibus quæ haberent, eos ab itinere prohiberet, quoniam hujusmodi expensas supervacuas asserebat. Præpositus conatu ejus per quosdam suos amicos cognito, diem profectionis præveniens, solus ad eum accessit, diuque ei familiariter collocutus, eum ad suum placitum inclinavit. Exiit autem talis rumor quod XL. vini carratæ, quas Marchio de recenti solvere tenebatur, Præposito licentiam impetrassent. Denique cum post profectionem ejus Prior & capitulum unum de fratribus pro quibusdam Ecclesiæ caussis ad Principem destinasset, ille rumoris veritatem explorare cupiens, eum tam de veteri quam de novo studuit commonere. Marchio respondit se totum debitum persolvisse: quod autem nec ante, nec post solverit, & quod Præpositus nunquam exegerit, certum est. Imperator cum Rege Franciæ pugna commissa victoriam perdidit, multis ex parte ejus captis, & plurimis ex utraque parte occisis: ex quo tempore nomen Teutonicorum satis constat apud Gallicos viluisse. *Wernherus* de Ecclesia S. Mauritii, Hallensis primus Præpositus, *Lipzke* missus est. In civitate Hallensi factus est concursus ex hujusmodi caussa. Presbyter quidam ex vicariis parochiani Ecclesiæ forensis, *Petrus* nomine, egit arte quam ipse noverat, ut ad imaginem quandam crucifixi, quæ in ipsa erat Ecclesia, sanitates conferre ægris adventantibus putaretur. Quo rumore diffamato, provinciarum omnium circumjacentium populis ad civitatem confluentibus,

tanta

tanta fuit offerentium multitudo, ut infra paucos menses, quibus illa duravit insania, præter oblationes ceræ, supra CL. marcas sit sacrificium computatum. Ex his cesserunt in partem Archiepiscopi, ut fertur, LXX. marcæ, reliqua in usus Ecclesiæ *Novi operis* sunt recepta. In tantum vero etiam prudentes viros eadem delusio dementavit, ut non solum *Poppo* Præpositus assidua prædicatione virtutes quæ ibi fierent, populis intimaret, & contradicentes vel irridentes post excommunicationis quoque sententiam prohiberet: sed etiam *Conradus* de *Sichem* horum veritati publice in suis sermonibus testimonium perhiberet. Interim servitii sui tempore exacto, Presbyter a civitate recessit, & omnis ille virtutum effectus cum eo pariter emigravit. Constat enim nihil ibi talium postmodum accidisse.

Anno MCCXV. *Fridericus* rex Aquisgrani die beati Iacobi coronatus est & cruce signatus. *Christianus* primus post beatum *Adelbertum* genti Prutenorum Episcopus consecratus est. *Tidericus* Episcopus Mersenburgensis mortuus est IIII. Idus Octobr. pro quo ex arbitrio *Conradi* Episcopi de *Sichem*, & duorum Canonicorum Mersenburgensium, *Ekkehardus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus electus est. Oratorium S. *Augustini* in *Sereno-monte* dedicatum est a *Conrado* Episcopo de Sichem V. Idus Octobris. Synodus Universalis Romæ in Ecclesia Salvatoris, quæ *Constantiniana* vocatur, mense Novembri celebrata est, Præside *Innocentio* Papa III. Pontificatus ejus anno XVIII, in qua fuerunt Episcopi CCCXII. inter quos erant Patriarchæ duo, Constantinopolitanus & Hierosolymitanus. Antiochenus languore detentus misit suum vicarium Anteradensem Episcopum. Alexandrinus, sub Sarracenorum dominio constitutus, fecit quod potuit, misit pro se Diaconum germanum suum. Primates autem & Metropolitani fuerunt LXXI. Abbates & Priores ultra DCCC. Absentium vero Archiepiscoporum & Abbatum non est numerus comprehensus. Legatorum vero, regis videlicet Siciliæ in Romanum Imperatorem electi, Imperatoris Constantinopolitani, Regis Franciæ, regis Hungariæ, regis Hierosolymitani, regis Cypri, regis Arragonensis, nec non aliorum Principum & magnatum & civitatum, aliorumque locorum ingens affuit multitudo. *Sifridus* Abbas Pigaviensis *Henrico* de *Rekkin* Montis-Sereni Canonico expulso in concilio commissionem obtinuit, cujus exemplar hic inserere libuit pro testimonio veritatis. *Innocentius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Præposito S. Nicolai A. Cellerario & H. Canonico Magdeburgensi salutem & Apostolicam benedictionem. Cum olim ex literis venerabilis fratris Alberti Magdeburgensis Archiepiscopi Apostolicæ sedis legati, quam ex conquestione dilecti filii Henrici Canonici Ecclesiæ montis-Sereni Magdeburg. diœcesis, nostro fuisset Apostolatui reseratum, quod Tidericus ipsius Ecclesiæ Præpositus eundem Henricum, pro eo quod nostras & ejusdem legati detulerat literas, ab eadem Ecclesia turpiter expulisset, faciens quosdam laicos ad hæc specialiter convocatos in eundem manus injicere violentas, & quosdam de fratribus suis, quia noluerunt tyrannidi consentire, punire graviter præsumsisset, & insuper cum complicibus suis, post excommunicationem a præfato legato pro ipso in eosdem prolatam, divina non fuisset veritus officia celebrare, quodque, postquam a jam dicto legato fuit juxta formam Ecclesiæ absolutus, memoratum Canonicum ad suam Ecclesiam revocare nullatenus voluisset, licet hoc ipsi ab eodem injunctum fuisset sub debito præstiti juramenti, vobis dedimus in mandatis, ut si res taliter se haberet, jam dictum præpositum ut Canonicum memoratum benigne reciperet & tractaret, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellere curetis, ipsi & complicibus ejus pro præfatis excessibus pœnam Canonicam nihilominus inflicturi, ut ea docente cognoscerent, quod temerarium esset contra stimulum calcitrare. Cum autem, sicut ex vestrarum intelleximus continentia literarum, Præpositum ipsum auctoritate mandati nostri peremtorie citassetis, ut vestro se conspectui præsentaret, jam dicto Canonico super his quæ præmisimus responsurus, ipse nec venit nec pro se misit idoneum responsalem, veruntamen quidam Clericus, nullis tamen exhibitis literis, comparuit coram nobis, qui pro eo a vobis in nullo gravato sedem Apostolicam appellavit. Licet autem appellationem ipsius reputassetis frivolam & inanem, quia tamen intellexistis, eundem ad sedem Apostolicam accessisse, ut in præsentia partium plenius veritas appareret, jam dictum cum vestris Canonicum literis processum vestrum continentibus ad nostram præsentiam transmisistis. Nos igitur ejusdem Canonici compatientes laboribus & expensis ipsum ad vos duximus remittendum, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus si res ita se haberet ad locum & beneficium suum restituentes eundem, non permittatis ipsum super his a quoquam indebite molestari, nihilomnius Præposito a dictis & suis complicibus de illatis injuriis sibi competenter satisfieri, facientes contradictiones per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita. Cæterum quoniam Præpositus memoratus de Simonia, dilapidatione, perjurio & aliis multis criminibus dicitur infamatus, & quod etiam excommunicatus divina celebrare præsumserit, ac insuper ante confirmationem a nobis obtentam administratione Ecclesiæ Montis-*

tis-Sereni, tam in Spiritualibus quam in temporalibus se impudenter ingessit, a quibusdam de fratribus Ecclesiæ coram seculari judice obedientiam exigens & extorquens, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquisita super his diligentius veritate, quod canonicum fuerit, appellatione postposita, statuatis, facientes quod statueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari. Quod si non omnes &c. Acceptis itaque his litteris, Henricus, priusquam per eas aliquid agere potuisset, summi Pontificis morte præventus est.

Anno MCCXVI. *Ekkehardus* Episcopus Mersenburgensis Electus, consecratur die S. Bonifacii, qui tunc fuit in octava Pentecostes, ab *Alberto* Magdeburgensi Archiepiscopo, *Brunone* Misnensi & *Balderamo* Brandenburgensi Episcopis, & *Conrado* Episcopo & Monacho de Sichem. Innocentius Papa III. obiit, vir strenuus & literatus & qui in multis caussis honori & utilitati Ecclesiæ cognoscitur præfuisse. Huic successit *Honorius* III. Ecclesiæ montis-Sereni gravis turbatio nata est ex hujusmodi causa: Tidericus Præpositus fratribus illis, quos in electione sua adversarios passus fuerat, importunum se consueverat exhibere, & causas, pro quibus eos juste persequi videretur, nonnunquam confingere, ita ut aliquando in capitulo dicere non erubuerit, quod a quibusdam amicis suis veraciter audivisset, timendum sibi esse, ne ab his vitæ periculum sustineret. Totus enim contra ipsos ejus motus facile ad minus in superficie mitigari potuisset, si illi suo eum arbitrio in his quæ agere voluisset relinquentes, mulcere adulationibus voluissent: quibus tantum delectabatur, ut per eas a sibi faventibus ad permittendum eis quidlibet duceretur. Verum quia hoc ab istis consequi non poterat, qui non solum ei non adulabantur, sed etiam ubicunque contra utilitatem & honestatem Ecclesiæ aliquid agere voluisset, fiducialiter resistebant, non solum ipse eos persequi, sed & numerum eos impugnantium augere studebat, juvenes immaturæ ætatis propter hoc ipsum emancipando, & ad sacros ordines promovendo, quod tamen non usquequaque pro ejus arbitrio procedebat: quia illorum nonnulli, postquam libertatem consecuti fuissent, consideratis causarum circumstantiis, ei adversantium numero jungebantur. Tanta autem erat libertas ad libitum vivendi his, qui ei contra non suos militabant, quod duo ipsorum, quorum alter fuit filius fratris ipsius *Hermanni de Rosinvelt*, in tantam exarsisse feruntur insaniam, ut in cameram quandam, quæ erat in extremitate claustri a parte occidentali constructa, mulieres introducendi consuetudinem facerent, ut secure possent suas miserias augmentare, quæ res maxime Dei consuevit iracundiam provocare. Talis enim iniquitas *ex adipe* prodire dicitur, hoc est, ex superabundantia & securitate. Quod cum non solum familiæ, sed etiam provincialibus, notificari cœpisset, Præpositum latere non potuit, de quo etiam cum Priore & aliis quibusdam sæpe conquerendo tractabat, ita ut aliquando cum uno ipsorum secreto ad considerandum locum accessit, ubi mulieres fama vulgabat introduci. Dissimulabat tamen sicut de omnibus electionis adjutoribus, & quibuslibet sibi adulantibus, facere solebat, vel memor beneficii, vel adulationibus delectatus, vel etiam, quod minus verum non est, ut si forte aliqui ipsorum contrariari ejus sententiæ cœpissent, haberet unde ora eorum obtundere potuisset. Cum itaque aliquando a servientibus claustri diffamatum esset, mulieres ad locum illum introductas fuisse, rumore in tantum dilato, ut in villis & castris circumjacentibus de eodem facto etiam cantaretur, cum & mulier ipsa, ut consuetudo talium est, quasi pro jactantia, ad clastrum se fuisse, cunctis audire volentibus testaretur: Præpositus die quadam fratribus in capitulo congregatis, nullo de hac re verbum movente, dicebat, inique agere eos qui fratres suos de causis turpibus mala voluntate compositis infamarent, quod nuper factum esset, declinans omnino rem verbis manifestioribus aperire. Quidam enim familiarium illorum, quos infamia pulsabat, ei suggesserant, rumorem illum a quibusdam sibi adversantibus confictum pro odio eorum, qui libenter ei servirent. Licet autem Præpositus hoc non fictum, sed potius verum esse crederet, volebat tamen sibi suaderi, ut crederet fictum esse, & ut dissimulationem suam, quæ nimirum erat damnabilis, sibi excusaret, conscientiæ suæ vim faciens, se ipsum quod non credebat credere compellebat. Volebat vero per illum suum tractatum hoc efficere, ut his, quorum verebatur insultum, de hac re quidquam loquendi audacia tolleretur. Sed aliter quam putabant evenit. Denique quidam ipsorum ex hoc magis moti, quod ipse causam, de cujus correctione pro timore Dei & honestate Ecclesiæ suæ tractare deberet, supprimere conaretur, responderunt; frustra sibi super hac re silentium imponi, quæ per ora omnium provincialium volveretur, petebantque ut de camera illa vindictam Deo faceret, quia de ea frequenter infamia nata esset, quod ipsi non aliunde magis, quam ex ipsius narra-

narratione didicissent. Præposito autem cum indignatione negante, se de hac re quicquam scire, nec aliquid ab eo de hoc auditum fuisse, illi eum Prioris, cum quo de hac re tractaverat, testimonio convicerunt. Unde magis motus, & pene quid ageret nesciens, dicebat conscientiam puram declarare velle, quia judicio illorum hujus facti conscius videretur, & stola sumta reos tacitis nominibus excommunicationis vinculo innodavit, præcipiens Priori, ne in confessione secreta eorum reciperet, nisi peccatum suum publice faterentur. Ad se autem post iram reversus, graviter tulit, se pro illorum instantia tulisse sententiam, eosque die sequenti incusavit, quod ipsi fratres suos infamassent, & ut de hoc Deo & sibi & capitulo satisfacerent, præcepit. Illis autem pro eo, quod se non fecisse sciebant, pœnam sustinere recusantibus, eos excommunicavit, præcipiens eos a fratribus evitari. Hinc orta est inter fratres gravis dissensio, plurimis eorum dicentibus injuste eos gravari, qui Dei causam exequi viderentur, nonnullis etiam, ut eos vitarent, nulla ratione consentire volentibus. Verum illi, ne turbationem augerent, a celebratione divinorum se subtrahere decreverunt. Hæc in adventu Domini gesta sunt. Porro familiares eorum, quos opinio reos judicabat, in familiam illam falsa dicta esse contendebant, eamque excusantes, alterius facti, de quo melius taceretur, vestire pallio nitebantur. Neque vero ipsa sibi excusatio, diversis diverso modo excusantibus concordabat, nec videbant excusantes suis se conatibus impediri. Si enim nihil factum erat, quare excusando laborabant, ubi enim mali conscientia non est, excusatio necessaria non est. Ubi vero excusationem prætenderis, ostendis te habere aliquid, quod excusatione indigeat, colorari igitur aliquid factum erat. Sed cum excusatio ipsa, præter hoc quod in rei veritate scitur, falsa fuisse etiam alio modo, scilicet sui diversitate, seipsam impugnans, destrueret, nonne tibi videtur id quod fama clamabat verum esse. Fratrum vero illorum, qui a Præposito gravabantur, (erant autem tres) unus ad Marchionem profectus, de violentia Præpositi conquestus est, nec tamen causam gravaminis ei etiam cum instantia requirenti voluit indicare, ne fratres suos infamasse apud principem videretur. Petebat autem ut Præpositum per nuncium suum ab eorum vexatione compesceret, per quem etiam posset ei causa competentius intimari. Marchio eum *Witin* ad *Tidericum* de *Sladebach* cum suis literis destinavit, mandans ei ut causam sibi insinuandam cognosceret, & si posset amico fine terminaret, alioqui eam suæ juberet audientiæ reservari. Prævenerat autem fratrem illum nuncius Præpositi de ipso & sociis suis Marchioni quærimoniam faciens, & petens, ut eos, quia sibi obedientes esse nollent, ab aliorum præciperet consortia removeri. Marchio respondit se neminem ejicere, nec ut ipse quenquam ejiceret, pati velle. Militem vero de suis fidelibus, *Elegerum* nomine, qui causam, prout posset, convenientius terminaret, misit: Sed ne fratres illi in aliquo gravarentur interdixit. *Elegerus* villico quodam Marchionis, *Ulrico* nomine, cum aliis armatis, propter discordiam quæ inter Marchionem & Principes Transvannenses vertebatur, assumto, Dominica qua cantatur *Gaudete*, ad locum venit, & ipse inermis, cæteri vero armati, quidam etiam in nudis loricis claustrum ingressi, duos de fratribus illis, quia tertius a Marchione nec dum redierat, coram Præposito & capitulo, pro qua causa Præposito inobedientes essent, minaciter percunctati sunt. Illis autem pro se loqui volentibus, Præpositus audientiam non esse eis dandam dicens, iracundiæ præcipitatione impulsus, causam illam nudis verbis expressit, addens illos hoc de suis fratribus confinxisse, scilicet quod mulier ad cameram illam introducta fuisset, & hac occasione misera illa fabula tota in auribus laicorum illorum effusa est. Consilium autem Præpositi cum illis tale fuit, ut duos illos terroribus tentarent, quod facere non dissimularunt, præcipientes eis ex parte Marchionis ut Præposito satisfacere maturarent, alioqui scirent fratrum suorum consortio removendos vel certe incarcerandos, & Marchionis præsentiæ reservandos. Cumque in hujusmodi negotio magna diei parte consumta illi nihil a suo Præposito remolliti, alter ad recedendum paratus esset, alter vero vim potius exspectare velle se diceret; Elegerus fines mandati transire non præsumens, Præpositum cum nihil proficeret, ut ad concordiam cum eis rediret, & ab excommunicatione eos absolveret, hortabatur. Præposito hæc se facere promittente, si jurarent stare mandatis ejus. Illi petebant ut a Priore & fratribus inquireretur, utrum eos talem absolutionis modum antecessorum suorum auctoritas docuisset. Priore vero respondente, hæc ipsorum consuetudinem non habere, nuncius, ut eos sine juramento absolveret, postulabat. Quod cum se nulla ratione facturum diceret, ille indignatus, cum suis discessit, causa in medio remanente. Porro Præpositus conatum suum inanem esse videns, graviter tulit, seque jam de facili con-

contemni posse considerans, pro eo quod ejiciendi a claustro sibi adversarios copia ei videretur ablata, in quo maxime ejus erat fundata fiducia, convocatis fratribus iracundia stimulatus, recessurum se, nec de cætero quamdiu inobedientes illos & excommunicatos ibi esse cognosceret redituturum, nec in aliquo eorum necessitatibus provisurum, animi motum gestu corporis exprimens, minabatur. Quia vero plerique de fratribus junioribus a communione illorum abstinere nullatenus patiebantur, ut de his quoque vindictam caperet, quia erat in jejunio Decembris, alios eis inferiores in sacris ordinibus supponere conabatur, quod tamen per Dei gratiam efficere non potuit, Episcopo Mersenburgensi, a quo promovendi erant, causis aliis a faciendis ordinibus impedito. Duravit autem hæc dissensio usque post circumcisionem Domini: post quod tempus Præposito jam de Merseburg, ubi natalem Domini celebraverat, reverso, *Tidericus* de *Sladebach* ipsum, & tres illos fratres, ut causam illorum, secundum Marchionis mandatum, cognosceret, *Witin* evocavit; & adnitente *Poppone* Hallensi Præposito, qui ibi aderat, negocium ad hoc usque tractando produxit, ut illi eo modo, quo Prior faciendum diceret, absolutionem petentes Præposito absolverentur, & hoc fine totam discordiam terminaret. Die sequenti, quæ fuit vigilia Epiphaniæ Domini, Prior assumto Præposito Hallensi, juxta condictum fratribus illis dixit, ut in habitu quotidiano venientes veniam peterent & absolutionem. Deinde de suo tam ipse quam Præpositus cum instantia eos rogabant, ut scopam pariter secum exhiberent. Et hoc facto tam ipsi quam hi, qui eis communicaverant, a Præposito absoluti ad concordiam redierunt.

Anno MCCXVII. Hujus anni die primo, hoc est, IIX. Kal. Aprilis obiit *Henricus* puer, Comes de *Witin*, filius *Ulrici*, filii *Henrici*, filii *Conradi* Marchionis Senioris, anno ætatis suæ XII. sepultusque est in monte-Sereno in sinistra patris sui. Pro eo oblati sunt beato Petro duo mansi in villa *Richenbach*. Magna hunc puerum gratia Deus prævenisse cognoscitur, quia usque ad vitæ terminum calculi morbo castigatus est, & priusquam hæreditatis paternæ, quæ non usquequaque justa erat, dominatum acciperet, ex hac vita sublatus est. *Tidericus* Sereni-montis Præpositus gravi debitorum pondere, quod ipse sibi alligaverat, pressus, stulto nimis & noxio cum quibusdam sibi familiaribus consilio inito, XXIV. mansos, quos *Rodolfus* Præpositus a *Friderico* Comite de *Brene*, etsi difficulter admodum, tamen utiliter, emerat in villa *Niendorp*, eidem Comiti inconsulto capitulo obtulit redimendos hoc modo, ut ipsorum mansorum precio computato a CC. marcis quos Judæis reddere debebat, quosque ignorantibus fratribus mutuo acceperat, eum absolveret, & reliquam partem reditibus aliis compensaret. Eo tempore castrum *Witin* ad jus Comitis, pacto inter ipsum & *Tidericum* Marchionem facto contigit devenire. Conventione autem inter Præpositum & Marchionem facta, Præpositus die quadam fratribus in capitulo insinuare coepit, quod Comes ei de bonis prædictis emendis instaret, quia eis ad castri sui servitium carere non posset. Volens autem ut coactionem etiam quadam ex parte Comitis intelligerent, dicebat Comitem hoc asserere, quod tempore primæ emtionis illorum bonorum talis inter ipsum & conventum fuisset facta promissio, ut partem residuam conventus tempore emeret consequenti, quod etiam privilegium contineret. Unde vellet, ut juxta promissum emtionem diutius non differret. Hæc autem a se ipso ad sternendam negotio viam, ut tamen salva Dei gratia exprimatur veritas, componebat. Quomodo enim est credibile, tam contrariis modis principem pro se agere voluisse? Si enim bona Ecclesiæ emere necesse habebat, cur bona sua Ecclesiam emere compellebat? Fratribus vero dicentibus, illud privilegio non contineri, consulto privilegio, illud ibi non haberi inventum est. Quasdam præterea difficultates ab amicis suis expressas proferebat, quibus, quod amissio illorum bonorum eis Comite mortuo immineret, ostendere conabatur. Insuper advocatiam bonorum eorundem, quam bonis venditis, Comes se non vendidisse affirmabat, ipsum Comitem *Burggravio* de *Witin* concessisse dicebat: a quo utique gravem essent violentiam toleraturi. Sicut autem, qui pugili sæpe congreditur, qua parte ferire velit ex ejus gestu solet cognoscere, ita fratres ex assiduis tractibus, quasi ex congrediendi consuetudine, omnes Præpositi conatus facile intelligentes, responderunt: quod si bona illa vendendi, sicut sibi videretur, haberet propositum, sciret eos sibi in eo nullatenus consentire. Ille vero tale proprie se non habere dicebat, sed tamen ista eis, ut voluntatem Comitis & scrupulos in bonis ipsius latentes cognoscerent, intimaret. Nec de hac re de cetero verbum movit: sed inde ad Comitem abiens, juxta modum præscriptum, negotium terminavit. Reditus autem alii, quos Comes recompensavit, habentur in villa *Provostinhagen* & *Richenbach*. In *Szoberiz* quidem XXV. chori, hoc est *Wischbepele* triticum, reliquis vero duabus VI. chori siliginis & XIX marcæ fertone minus. Porro mansi

mansi de *Nienborch* in foribus ecclesiæ positi solvebant LXXX. choros de quatuor generibus frumenti, & servitium rusticorum.

Anno MCCXVIII. Fames magna facta est, quæ priori anno inchoata tantum invaluit, ut modius siliginis, qui vulgo *Heimece* dicitur, tribus marcis & nonnunquam carius venderetur. Hujus temporis necessitatem ecclesia Sereni-montis præ cæteris experta est. Cum enim multæ provinciales ecclesiæ rebus hac longe inferiores nullum in se famis haberent vestigium, in ista tantum viguit, ut fratres die quadam panem quo ad prandium uti debebant mutuare in villis circumjacentibus cogerentur. Quadam vero vespera pane deficientes, incœnati manentes, omnium vicinorum suorum fabula sunt effecti. Tunc etiam hordeaceo & avenatico pane uti didicerunt: quibus priorum Prælatorum temporibus siligo nonnunquam intolerabilis videbatur. In aliis quoque eorum cibariis tanta erat tenuitas, ut, quod dictu verecundum est, eos non semel in die lacticiniorum solo pane cerevisia remollito, vel fece calida contentos esse oporteret. Quoddam vero verbum ferebatur, quod hi, qui ex ore Præpositi illud audiverant, recitare solebant, eo videlicet tempore quo electores sibi conciliabat, illis eum promisisse se, *quod si fieret Præpositus, ita eos procurare vellet, quod contra ipsum vociferari compellerentur.* In quo promisso hoc tempore verax apparuisse cognoscitur, licet cum promitteret, aliter hoc intelligi voluisset.

Anno MCCXIX. Nova ecclesiam Sereni-montis quassabat turbatio, cujus principium tale fuit. Præpositus *Tiderico* parochiano Capellæ veteris officium Hospitalis, cum ille hoc appeteret, concessit, Parochiam vero ab eo receptam alteri juniori, *Ottoni* nomine, commendavit. *Otto* parochianus factus, *Tidericum* de quibusdam parochiæ rebus ablatis, & nonnullis sibi retentis, primo per se, deinde per Præpositum cœpit impetere, pro qua re ab invicem dissiluerunt, cum prius speciali concordia jungerentur. Marcam etiam unam, quam ex veteri consuetudine Camerario in dedicatione ecclesiæ de sacrificio ipsius diei Tidericus dare tenebatur, usque ad tempus, quo ipse a parochia recessit, quod fuit circa festum Michaëlis, non dedit, ad cujus redditionem a Præposito arctabatur. Habebat idem unum de fratribus familiarem, qui cum timoris Dei & suæ famæ negligens esset, multipliciter excedebat, ita ut etiam ad villas circum-jacentes noctibus eum fama discurrere testaretur: sed patrocinio *Tiderici* tutus esse videbatur. Erat hic duorum alter, propter quos in causa Cameræ superius posita turbatio facta est. Hunc enormiter vivere Præpositus, multis eum accusantibus, non ignorabat: sed propter patrui sui gratiam accusationem dissimulatione solita negligebat. Verum rancore inter Præpositum & *Tidericum* causæ *Ottonis* orto, Præpositus etiam hujus ineptias de cetero non dissimulandas decernens, pro his eum disponebat impetere, intendens etiam, ut erat opinio, eidem causæ, si posset, *Tidericum* involvere, quia de eo quoque propter omnimodam illius familiaritatem sinistræ suspicionis habere aliquid videbatur. Tidericus vero tum pro his, tum pro prioribus, non nihil solicitus, conatum ejus quem jam senserat prævenire cupiens, fratribus illis quos Præpositus adversarios deputabat quosque pro hac re continuis VII. annorum labore attriverat, a quibus se pro nonnullis, quæ per ipsum & propter ipsum passi fuerant, minus diligi certus erat, satisfactionis verbis per quosdam alios interpositos reconciliatus est: eisque quid haberet propositi indicavit, non aliud tamen ab eis petens, nisi tantum ne se ei adversarios exhiberent. De quo certior factus die quadam, quæ fuit vigilia Apostolorum, cum Præpositus eum in capitulo de marca Camerario reddenda alloqueretur, in medium processit, & super damnis quæ Præpositus ecclesiæ suæ plurima intulisset, ad præsentiam summi Pontificis appellavit. Poterat Præpositus improviso ejus insultu in admirationem duci, vel etiam terreri, sed litigandi consuetudine, qua seipsum & sibi subditos vexare consueverat, appellationem quasi familiare aliquod alloquium attendebat. Experimento autem sciens, valde eum ex officio hospitalis ad agendum contra se adjuvari posse ipsum, officium ei interdixit, quod etiam in continenti fratri alteri commendavit. Sed tamen Tiderici diligentia præventus est. Duos enim equos de eadem domo ante horam capituli ad locum tutum, suis servandos usibus, destinavit. Paucis evolutis diebus Tidericus de suo acturus negotio egressus est. Præpositus quoque Merseburg, ut a suo fratre Præposito consilium caperet, profectus est. Inde rediens, juxta datum consilium, fratribus in capitulo collectis, scire se velle dicebat, qui essent ipsorum Tiderici faventes, quoniam ille hunc rumorem, quod majorem capituli partem sibi faventem haberet, in locis pluribus divulgasset. Præcepitque singulis sub debito obedientiæ, ut si appellationi ejus consentirent, aut non, inquirenti sibi, ita, vel non, simpliciter responderent. Cumque plures requisiti se consentire negarent,

quidam contra suam conscientiam absolute negare nolentes, videri sibi illum super causa necessaria appellasse, & si quid communiter utile promoveri posset, in hoc se ei, & non alio, consentire se responderunt. Præposito autem gladio præcepti imminente, ut absolute negarent vel affirmarent, ad aliud responsum induci nullatenus potuerunt. Unde eos, tanquam illum, qui appellaverat, pro adversariis habere cœpit: quos tamen in hac causa sibi adversantes nullo modo expertus fuisset, nisi districta inquisitione suam eos conscientiam prodere coëgisset. Erant ipsi, non solum ex contradictoribus, sed etiam ex primis electionis ejus fautoribus, adunati. Pluribus enim suorum jam dudum valde displicere cœperat, propter omnimodum tam exteriorum quam interiorum defectum, ex ejus culpa ecclesiæ impendentem: quod tamen plerique eorum callide occultabant: tum ne privatis forte commodis privarentur, tum per experientiam impetus ejus, quo inconsiderate contra adversarios suos ferebatur. Nonnulli vero, quod deterius est, post tergum eum lacerantes, si forte, quod in cotidiano usu erat, litem cum aliis eum movere contingeret, contra ipsos ei obliti verecundiæ assistebant: non quidem gratis, sed ad placitum vivendi sibi tali obsequio licentiam procurantes. Interim *Tidericus*, incertum vero, an audacis incœpti pœnitens, an amicorum suorum inductus consilio, ad *Tidericum* Marchionem accedens, ei de Præposito & damnis ecclesiæ suæ conquestus est, simul etiam quod ipse super his appellaverat, indicavit. Marchio super appellatione indignatus, ne eam persequeretur, interdixit. Ad ejus vero instantiam *Conradum* Episcopum de *Sichem* patruum ejus, & *Ekkehardum* Episcopum Mersenburgensem suis rogavit literis, ut ad ecclesiam *Sereni-montis* personaliter accedentes, de causa illa, prout eis videretur utile, ordinarent, mandans etiam Præposito, ut per eos terminari negotium consentiret. Episcopi diem II. Kal. Augusti, qua petitioni Principis satisfacerent, statuerunt. *Tidericus* quoque die illa proxime præcedente, hora jam tardiore, venit, ut in crastinum Episcoporum se præsentiæ exhiberet. Præpositus vero adventu ejus cognito, equos, quos ille de hospitali sumtos in suis habebat usibus, auferre volens, cum fratribus sibi familiaribus non sine impetu excurrit. Videns autem eos per inermes auferri non posse, quoniam fratres Tiderici *Conradus* & *Iohannes* & servientes ipsorum, qui cum eo advenerant, evaginatis gladiis hoc prohibere parati erant: ipse per se vocem, qua vulgari voce ad arma evocari populus solet, cum clamore sæpius edere cœpit. Ad quam tota familia cum armis concurrit, nec non & institore, qui juxta consuetudinem ad celebrationem Dedicationis jam plures fuerant congregati. Quidam etiam juniores de numero fratrum *Tiderico* faventium tumultu evocati procurrentes e claustro, defensoribus equorum juncti sunt. Porro collaterales Præpositi, alii armis quibusdam raptis, magnis perstrepentes vocibus, ad tollendos equos eos, qui erant de familia, hortabantur. Tam vero illi quam hospites qui convenerant, fratres contra se altrinsecus divisos videntes, simul etiam *Tiderici* fratres attendentes, a quibus occasione hujusmodi fortassis in posterum gravari potuissent, violenter aliquid agere verebantur. Sicque illis quiescentibus, & equos abduci sinentibus omnis ille conatus Præpositi ad nihilum deductus est. Fratres vero qui cum Tiderico aderant, multis tam a Præposito quam a suis verborum contumeliis affecti, cum tumultu finito ad claustrum regredi voluissent, præclusam sibi januam invenerunt, ad hoc eorum æmulis nitentibus, ut si noctis tempore foris eos manere contingeret, & ipsi quietem perderent, & major contra eos Præposito daretur occasio malignandi. Difficultate itaque facta unus ipsorum murum juxta infirmitorium fratrum transgressus per ecclesiæ januam ceteros intromisit. Eo tempore *Albertus* Archiepiscopus & *Ekkehardus* Merseburgensis Episcopus ad ecclesiam *Novi operis* accesserant, pro cujusdam causa turbationis, quam hic inserere non pigebit. Femina quædam insaniæ non obscuræ ad prædictam ecclesiam conversionis, quantum ad habitum, intentione veniens, primo, ut ad tempus aliquod more hospitis colligeretur, & cum sororibus ecclesiæ, quarum una mater ipsius erat, mansionem acciperet, dato officialibus expensarum pretio impetravit. Erat tunc ibi quædam Præpositi neptis *Popponis* de ecclesia quæ dicitur *Steterlingenburg*, cui illa obsequiosa cœpit existere, ut per eam rei quam intendebat aditum præpararet. Evenit itaque aliquando de conversione ejus sermonem moveri, Præposito ad consensum ejus & quibusdam fratribus inclinatis. Quibus etiam, ut fertur, per quosdam Archiepiscopi notarios negotium promoventibus, ejus præcepto ad magnum ecclesiæ illius malum a Præposito recepta est. Verum cum receptioni ejus nonnulli fratrum vehementer obsisterent, illa neptis Præpositi graviter ferens, quod post ejus consensum aliqui reclamare præsumerent, procaciter eis obloqui & verborum cœpit injurias

rias erogare. Unde illi permoti legationi ſcriptæ ſigillum eccleſiæ, incertum unde illud habuerint, imprimentes, eamque conventui illius feminæ deſtinantes, de ea conqueſti ſunt, ut ad ſuam revocaretur eccleſiam poſtulantes. Quam literam illa a ſuo conventu cum ſigillo ſibi tranſmiſſam Præpoſito cum gravi querimonia & indignationis lacrymis demonſtravit. Præpoſitus magnæ iracundiæ ſtimulis mœſtatus, Archiepiſcopo de fratribus illis conqueſtus eſt. Quos ille inquiſitione facta confeſſos, de conſilio Epiſcopi Merſeburgenſis, cujus favorem ſibi Præpoſitus conciliaverat, qui eos falſarios dicebat, tanta diſtrictione punivit, ut præter alias quas ſuſtinere compulſi ſunt pœnas, toto corpore uſque ad femoralia nudi ſcopas ferentes diebus Dominicis cruces præcedere cogerentur, & per diverſas ſigillatim eccleſias ad agendam pœnitentiam diſtributi nunquam de cetero ad ſuam eccleſiam, niſi revocante Præpoſito, præceptum acciperent redeundi. Nunc ad propria recurrendum eſt. Præpoſitus ſequenti die tumultus prædicti, qui fuit vigilia Dedicationis eccleſiæ, mane *Hallis* profectus, Archiepiſcopo & *Merſeburgenſi* Epiſcopo ſe proſternens, cum gravi querimonia omnem *Tiderici* cauſam cœpit evolvere eumque multipliciter infamare: & cum ad locum tumultus heſterni veniſſet, dicebat, fautores *Tiderici* mores clauſtri tranſcendiſſe, & ſuper ſe armatos cultris & ſecuribus excurriſſe, pro qua re, ſi ipſi hoc dignum judicarent, celebrationem divinorum in præſentia ipſorum ſe velle ſuſpendere memorabat. Epiſcopi, ſi res ita ſe haberet, digne eum hoc agere reſponderunt. Inter hæc vero Tidericus advenit, Epiſcopum Merſeburgenſem, ut ad cauſam tractandam juxta condictum accederet, rogaturus. In quem ille propter ea quæ a Præpoſito audierat, vehementer infectus, dicebat ſe ad cauſam, ubi cultris & ſecuribus ageretur, nullatenus acceſſurum. *Conradus* interim Epiſcopus de *Sichem*, Tiderico de *Hallis* reverſo, adveniens, cum *Merſeburgenſem* venturum non eſſe didiciſſet, dolens quod conturbationem eccleſiæ poſt ſe relinqueret, diſceſſit. Præpoſitus autem a conſultatione Epiſcoporum rediens, cum jam veſpertinum celebrandum eſſet officium, fratres convocat, a celebratione divinorum eos ceſſare præcipiens, niſi ſe illi a quibus tantam fuiſſet paſſus contumeliam abſentarent; volens intelligi eos in Canonem incidiſſe. Quibus in hoc nulla ratione acquieſcentibus, tantæ ſolennitatis conſideratione, & multorum petitione, inter quos *Willehelmus* Cillenſis Præpoſitus coram ipſo proſterni volebat, induci non potuit, ut ſententiam revocaret. Sicque veſpertinum & matutinale officium nocte illa omiſſum eſt. Die tamen ſequenti miſſæ celebrationem fieri conceſſit, cui ſolus ille abſens fuit. Archiepiſcopus vero ipſo die adveniens veſpertinum officium cum fratribus præſente Præpoſito celebravit, quo peracto, convocatis eis dicebat, quod ſi voluntas eorum eſſet, ad informandam inter ipſos concordiam ſe vellet interponere; addens, quod, licet eccleſia illa juri ſuo pertinens non eſſet, tamen cum in annis prioribus ex oportuno ejus ſtatu diœceſis ſua admodum honeſtata fuerit, & ſui ipſius & multorum judicio nimis eſſe vituperabile, ſi ruinæ ejus jam jamque imminenti non aliquo conſilio ſubveniret. Præpoſito vero ad conſenſum veniente, ut per ipſum cauſa tractaretur: Tidericus & fratres partis ejus per hoc ſolum a conſenſu ſe retardari reſponderunt, quod cauſa ad Marchionis advocati ſui notitiam ex eorum querimonia veniſſet, & ignorarent, utrum per alium, quam per ſe tractari pateretur. Nam ſi hoc ei contrarium non eſſet, libenter ſe acquieſcere conſilio Pontificis affirmabat. Ille reſponſum eorum approbans, cauſam quandam Marchionis & *Sifridi* Abbatis *Pigavienſis* in aſſumtione Dei genetricis *Pigaviæ* tractandam memorabat, ubi ipſe adeſſe deberet, juſſitque ut permittente Præpoſito aliqui ipſorum die prædicta de hac re Marchionem conſulturi ad locum illum accederent. Sicque demum, ut medio tempore Præpoſitus in quiete & tranquillitate eos agere ſineret, ordinans, non parvum commodum eis præſtitiſſe viſus eſt. Porro iſti contentionis ſuæ cauſam conſiderantes, hanc videlicet, quod Præpoſitum damna eccleſiæ ſuæ multiplicia non ſine fratrum injuria irrogaſſe aſſerebant, ut ea primitus demonſtrare poſſent, ſingula ſcripto diſtinguere curaverunt. Erant autem hæc, quod inconſultis fratribus manſos eccleſiæ vendidiſſet, nemora ſuccidiſſet, vinum pro pecunia infœdaſſet, & de hoc privilegia occulte cum ſigillo eccleſiæ præbuiſſet. Ad hæc diligenti computatione facta oſtendere parati erant, quod in vino, quod annis ſingulis natum erat, & aliorum venditione bonorum, & pecuniam quam a diverſis mutuo acceperat, præter annuos eccleſiæ reditus, IIIM. & DCL. marcas in octo annorum ſpatio percepiſſet, exceptis aliis, quæ eorum notitiæ non patebant, & tamen fratres in rebus neceſſariis inopiam ſuſtinerent, adeo ut tam ſacerdotes, quam alios altaris miniſtros crebro ſine camiſiis & femoralibus contingeret miniſtrare: defectum ſimilem in aliis indumentis ſæpiſſime tolerantes. Die vero prædicta quidam ipſorum *Pigaviam* accedentes,

tes, Præposito etiam illuc adveniente, in præsentiam Marchionis venerunt. Qui cum verbo illi de Archiepiscopo noluisset consentire, ne forte occasione tali aliquid in ecclesia illa juris sibi imposterum arrogaret, illi querimonias suas ei ad plenum verbo significandi copiam non habentes, quod propriis impediretur negotiis, scripturam querimonias ipsas continentem ei porrexerunt, petentes ut otiosus sibi eam faceret recitari. Marchio diebus aliquot eos detinens, cum causæ discutiendæ se vacare non posse conspiceret, redire eos præcepit, promittens quod auditores eis *Popponem* Hallensem, *Marquartum* S. Mauritii, ... Nuenburgensem, *Willehelmum* Cillenensem, & *Wernherum* de *Lipzke*, Præpositos destinaret & secundum ea, quæ ab illis audiret, inter eos proculdubio judicaret. Illi autem, quamvis per prædictos se potius impediendos quam promovendos certissime præviderent, quod etiam Marchioni exponere non neglexerunt, tamen ordinationi ejus obstinatius resistere non audentes, reversi sunt. Cumque negotium totum ad præsentiam illorum qui mittendi erant, crederent differendum, Præpositus repente eos, qui partis Tiderici in vespertino illo tumultu de claustro exierant, cœpit impetere, eos, ad sui læsionem asserens excurrisse, novoque corrigendi modo, priusquam reatum faterentur vel convincerentur, vel satisfactionem promitterent, continuato sermone pœnam, quam nos ferre vellet, exposuit. Intendens sicut quidam judicabant, ut eos auditu pene territos contra pœnitentiam induraret, & consequenter contra eos tanquam contumaces posset sententiam jaculari. Illis autem de exitu quidem intempestivo satisfactionem promittentibus, de intentione vero eum lædendi omni modo, quo fratres ipsorum judicarent, se expurgare volentibus, ipse purgationem eorum se non admittere cum indignatione respondit, & utrum pœnam, quam innotuisset, ferre vellent, minaciter inquisivit. Renuentibus eis, statim intentionem suam facto declarans, manu ad tergum porrecta, stolam ibi occultatam protulit, & priusquam appellationis clypeo se munirent, excommunicationis eos gladio percussit, tam in divinorum celebratione quam rebus aliis, a cæteris fratribus districte eos præcipiens evitari. Accidit autem, fratribus a divinorum celebratione cessantibus, cum videlicet illi se absentare voluissent, Comitem quendam de *Velsekke Ernestum* nomine ad locum venire. Hic a quibusdam Præpositi familiaribus inductus ad sopiendam illam discordiam, se cœpit interponere, & tam Præpositi quam fratrum illorum animos suasionibus attentans, tantum profecit, ut Præpositus promitteret se eos absolvere, si tantum uno die pœnitentiam injunctam servare voluissent. Sicque illis in hoc acquiescentibus, motus ille sedatus est. Deinde *Tidericum* absentem quidem & quasi in perfectionis suæ promotione extra occupatum, Præpositus excommunicavit, pro eo quod equos hospitales abstulisset, & vinum & quasdam res alias ad cibum pertinentes de domo illa vendidisset, quodque marcam illam, quam Camerario dare tenebatur, fratrum suorum usibus subtraxisset. Et ne quis ei redeunti fortassis communicaret, districte omnibus interdixit. Hæc circa festum nativitatis Dei genitricis gesta sunt. Instante vero appellationis ejus termino, qui fuit in festo S. Michaelis, fratres illi, qui causam cum eo communem sibi fecerant, judicantes eum tædio negotii profectionem suspendere, hoc secum diffinivemunt, ut si infra terminum præscriptum proficisci negligeret, ipse eum tanquam excommunicatum cum ceteris evitarent. Quod ille intelligens graviter tulit, cito tamen consilium, quo, sicut dici solet, spinam de pede suo evulsam illis infigeret, invenit, mandans eis & suo & amicorum suorum judicio, bonum non esse ut solus illud iter acciperet, velle se ut socium de numero suo ei darent, quia & ex duorum ingenio plus elicitur consilii; & si ipse ægritudine vel alio casu detentus fuisset, ille in promotione causæ succederet. Præterea testis ei esset quo studio ipse in illo negocio desudaret. Laudandum consilium: intentio tamen ejus secundum illorum opinionem fuit, ut qui tanto labori se subjiceret, inter eos non invento, quod quasi certum habebat, ipse culpa in eos refusa, se modo aliquo a causæ illius vinculo expediret. Verum illi secum collocuti omnem causæ circumstantiam considerantes, quantum videlicet damni ecclesiæ suæ intus & extra ex culpa Præpositi provenisset, quantisque ipsos ei resistentes laboribus subjici contigisset, hocque solum perfectioni sui operis deesse, quod querimoniam suam nec dum innocentiam sedi Apostolicæ detulissent, quæ res per nullum melius quam per ipsum, utpote res habentem, impleri posset, labori ejus sine magna difficultate socium invenerunt. Zelum enim Dei habebant, licet non secundum scientiam. Quid sit enim *non secundum scientiam*, consequentibus Apostoli verbis exponitur; *quia* scilicet *ignorantes Dei justitiam & suam volentes constituere, justitiæ Dei non erant subjecti.* Justitia enim Dei idem Deus justus peccatis exigentibus talem eis rectorem dederat, secundum quod dicit: *Dabo tibi*

reges in furore meo: cujus justitiæ isti voluntate subjecti non erant, quia ejusdem rectoris sui depositioni modis omnibus intendebant, sua justitia hoc se facere juste pro eo quod esset inutilis judicantes, magisque eligentes Dei ordinationi resistere, quam seipsos accusare; cum utique rectius eis fuisset de peccatis suis, quibus inutili subjici meruerant, pœnitentiam agere, eum tanquam a Deo datum æquanimiter tolerando, & ab ipso datore remedium expectare. Ut enim dicit beatus *Gregorius* lib. moral. xxv. *Dum salva fide res agitur*, id est, quamdiu actio Prælati fidei contraria non est, *virtutis est meritum si quicquid prioris est toleratur.* Et ut subditis fortassis Zelum Dei habentibus ejusdem zeli moderamine erga Prælatos tenendum ostenderet, continuo subjecit: *Debet tamen humiliter suggeri, si fortasse valent, quod sibi displicet, emendari. Sed curandum summopere est, ne in superbiam transeat justitiæ inordinata defensio, ne dum rectitudo incaute diligitur, ipsa magistra rectitudinis humilitas amittatur. Juxta hanc lineam se dirigant, qui Prælatis suis inordinate aliquid agentibus resistere consuerunt, ne si ab ejus rectitudine distorti inventi fuerint, inde pœnam sibi acquirant, unde remedium expectabant.* Igitur *Tidericus* dato sibi comite, & per eum excusandi occasione sublata, vix tandem ægre expeditus die martyrum Sergii & Bachi profectus est. Eo tempore Papa, Romanis ab eo discordantibus *Viterbis* morabatur. Præpositus vero cum *Tidericum* prius, ut dictum est, excommunicasset, etiam socium ipsius, cum jam profectus esset, licet ante appellasset, eidem sententiæ innodavit. Post horum duorum recessum Prælati illi a Marchione missi advenientes, cum eis qui erant residui fratribus, de causa Præpositi & ipsorum tractare cœperunt. Auditis vero eorum querimoniis, & responsione Præpositi, commune sibi cum Præposito hoc negotium reputantes, ut in illo se ipsos tuerentur, querimonias quidem, quibus tota conclamabat provincia nihil habere ponderis, esse vero difficile & prorsus intolerabile tam Præposito quam omnibus Prælatis, ut nihil præter subditorum suorum bene-placitum agerent, aut de singulis quæ egissent rationem ipsis redderent, judices æquissimi responderunt. Nec tamen causam in lite relinquere utile videbatur, ne ipsæ frivolæ & sine pondere querimoniæ iterato ad Marchionis notitiam deferrentur, cujus nimirum de his suæ dissimilem fore sententiam verebantur. Ideoque fratribus illis suadebant, ut litigandi intentione deposita, appellationis consensui renunciarent, & ipsis mediantibus se concordari cum Præposito paterentur. His vero ad compositionem quidem faciendam eorum voluntati acquiescentibus, ut saltem usque ad duorum, qui profecti erant reditum a vexatione Præpositi respirarent, sed verbo renunciandi omnino contradicentibus, illi ipsum verbum, ne impedimentum eorum intentioni faceret, dissimulantes, eisque ut nudis pedibus scopas ferentes coram Præposito veniam peterent injungentes, & e diverso, ut Præpositus hac satisfactione contentus, eis reconciliaretur decernentes, illam visi sunt discordiam terminasse, & hæc quidem xi. Kal. Novemb. gesta sunt. Porro *Tidericus* & ejus socius circa principium Februarii de partibus transalpinis cum mandato summi Pontificis redierunt, quo de *Walkinride* & de *Riddagesbusen* & de *lapide S. Michaëlis*, Abbatibus injungebatur, ut de veritate eorum, quæ Præposito ab his objicerentur, inquirerent, & causam ipsam regulariter terminarent: revocantes in irritum, quicquid post appellationem contra prædictos, vel eorum fautores, a Præposito invenissent temere attentatum. Abbates, juxta quod in mandatis acceperant, missis Præposito literis præceperunt, ut fratribus suis convocatis die beati Georgii ipsorum in ecclesia Sereni-montis præstolaretur adventum, ubi de injuncto sibi essent negocio tractaturi. *Gernodus* Nienburgensis Abbas cum *Henrico* Comite *Ascharia*, filio *Bernhardi* Ducis, pro-advocatia ecclesiæ suæ longi temporis habens discordiam, ab hominibus ejusdem Comitis oculis erutis cœcatus est: cui etiam cum iidem linguam conarentur abscindere, recurvato eam sagittæ ferro eique infixo trahentes, illo violenter retrahente, scissam per medium reliquerunt. Unde cum postmodum prorsus impeditum haberet loquendi officium, adhibito medico partem linguæ scissam truncari, eamque ad modum naturalem informari fecit. Antehac autem, tempore nuper elapso, unus de fratribus ecclesiæ Nienburgensis obierat, quem Abbas pro eo quod inter res ipsius, quas moriens dimisit xix. nummos invenerat, extra cœmiterium sepulturæ tradi jussit, ipsosque denarios super eum jactari a dicentibus: *pecunia tua tecum sit in perditione;* mandans insuper, ne quis pro eo orationem privatam vel publicam celebraret. Nocte vero, quæ diem mutilationis Abbatis antecedebat, frater idem mortuus alteri cuidam fratri in somnis visus est in claustro deambulare, vas aliquod ferens prunis ardentibus plenum, cui cum casu Abbas, ut videbatur, occurrisset, prunas ipsas in faciem ejus jactavit & disparuit. Die altera, visione jam per plurimos divulgata, fratres

tres inter se jocose quidem interpretationem ejus hanc asserebant, quod videlicet frater ille exacturus esset de Abbate de illata sibi contumelia ultionem. Cum vero de casu Abbatis nuncium accepissent, non sine admiratione visionis illius recordati sunt. Hoc ideo commemorare libuit, ut intelligatis, non semper Prælatorum sententiam Dei judicio approbari, sed ipsos sæpius pro eo, quod potestate sibi a Deo commissa non ad corrigendos sed ad gravandos, ut non dicam damnandos, subditos abutuntur, homines videlicet non peccata persequentes ultionis divinæ sententiam promereri. Rusticum etiam quendam ex jussu Abbatis captivatum, judex villæ Nienburgensis in vinculis diu detinuit, causa tali contra ipsum composita, quæ mortis esset sententia puniendæ; hoc Abbate intendente, ut timore sententiæ rebus suis se redimere festinaret. Cum vero ille innocentiæ suæ conscius ad dandum pro se aliquid induci non posset, & diu maceratus ad magnum corporis venisset defectum, judex de ipso Abbati suggessit, petens, ut eum a vinculis relaxaret. Illo nolente, sed potius, ut juxta causam contra ipsum compositam de eo judicaret, præcipiente, invito & plurimum dolente judice rota confractus est. In eodem autem campo, quo ille accepit sententiam, Abbatem postmodum contigit excoecari, credo ut ex hoc intelligeret, se ad tanti reatus poenitentiam commoveri.

Bernhardus Comes de Lippia, vir seculi actibus deditus, post multa bella, inter quæ rapinis & incendiis multis injuriosus extiterat, Deo inspirante, animo habituque mutato, in quadam ecclesia novella, quæ primitus *Hosevvinkele* dicebatur, primum Cistertiensis ordinis monachus, demum ejusdem loci Abbas factus, ac deinde cuidam Provinciæ *Livoniensi* Episcopus electus, & a filio suo Episcopo de *Utrecht* consecratus est. Cum quo etiam sequenti anno alium filium suum *Bremensem* Archiepiscopum consecravit.

Anno MCCXX. Abbates de *Walkinride* & de *Lapide S. Michaëlis* die beati Georgii *Serenum-montem* venerunt tertio videlicet *Riddagesbusin*, quod interesse non posset, sed quicquid illi rationabiliter agerent, hoc ratum haberet nuncio & literis affirmante. Quæ vero in horum præsentia gesta sunt, ex scripto ipsorum, quod subjectum est, melius declaratur. *Fridericus Dei gratia de Walkinride, Conradus de Riddagesbusin & Tidericus de lapide S. Michaëlis Abbates, universis, ad quos præsens scriptum pervenerit, notum esse volumus, quod cum a summo Pontifice acceperimus in mandatis, ut ad reformandum statum ecclesiæ Sereni-montis, super quibusdam articulis de Præposito ejusdem ecclesiæ a suis subditis ipsius auribus intimatis, inquireremus diligentius veritatem, ad locum ipsum accedentes, partes ut ad bonum pacis redirent, multipliciter hortabamur, quæ tandem se post allegationes multimodas P. Novi-operis in Hallis & W. in Lipzke Præpositorum, H. monachi in Walkinride, & A. montis-sereni canonicorum regularium arbitrio submiserunt, tam in nostras quam ipsorum arbitrorum manus fideliter promittentes, vel quod omnes, vel eorum tres, partibus præciperent observandum, ipsi modis omnibus adimplerent: nobis nihilominus hac auctoritate concessa, ut per censuram ecclesiasticam compesceremus, si qua partium eorum statutis præsumeret obviare. Nos igitur, ut in negotio liberius possent procedere arbitri memorati, excommunicationis vinculo innodavimus partem, quæ eorum arbitrio ausu temerario contrairet. Forma igitur arbitrii hæc: Dominus Tidericus Præpositus Sereni-montis quos se dicit excommunicasse, ad abundantem cautelam in continenti debent absolvi sine poena. Reliquum arbitrii dominis delegatis & eorum fratribus, & hujus ecclesiæ conventu præsentibus promulgabitur in capitulo. Dominus T. & Dominus C. tam pro se, quam sibi faventibus, coram Præposito venient petentes, & Dominus Præpositus levabit, & in osculo pacis pro omnibus recipiet. Dominus Præpositus pro se sigillum habebit: conventus pro se sigillum habebit: sub sigillo ecclesiæ Præpositus nihil scribet sine consensu conventus, & e converso. Dominus Præpositus summam pecuniæ, quam Dominus Marchio debet huic ecclesiæ, vinum scilicet & mansos seu curtes ad consilium conventus bona fide, quæ recuperare potest, recuperet. Inposterum vero possessiones ecclesiæ aut vinum, sine consensu capituli inbeneficiare non præsumat. De personis in collegium fraternitatis recipiendis, tam in viris quam in foeminis, nullum recipere præsumat Dominus Præpositus sine consensu capituli, maxime sacerdotum. Dominus Præpositus de rebus ecclesiæ violenter ablatis in quoslibet laicos judiciarie canonicam debet expetere ultionem. Dominus* Tidericus de Crozuk *comparavit quasdam imagines ad ornatum altaris, quas si habet, bona fide restituat. Omnis rancor inter fratres cessare debet: & hinc inde objecta omnino sint sopita, & si quis ea revocare vel tractare præsumserit, poenæ arbitrii subjacebit; si fuerit convictus. Dictum est, quod Dominus Præpositus negligens fuerit circa disciplinam claustralem. Ad hoc dicit arbitrium, quod nemo claustrum egrediatur sine licentia Præpositi, vel Prioris, ad cavendam infamiam. Siquis egrediatur pro inobediente judicator. Clausuris & proprietatibus careant. Ianua claustri, cum janua scholarum, firmiter claudatur de nocte, clavis etiam mittatur Priori. Actum in Monte-Sereno Anno Dominicæ incarnatio-*

nationis. MCCXXVII. Kal. Maii. Hunc finem habuit contentio occasione Tiderici excitata, quæ Sereni-montis ecclesiam decem mensibus inquietavit. Ex hoc quidem arbitrium ad reformandum in melius ejusdem ecclesiæ statum sufficiens fuit, efficiens vero prorsus ad aliud non invenitur, nisi ut eis, pro quibus factum est, salutis ex eo periculum procreetur, quod tamen de ejus observatione non provenire certum est. Ecclesia autem major *Halverstadensis* consecratur sequenti die Assumptionis Dei genetricis a *Friderico Halverstadensi*, *Sifrido* Hildesheimensi, *Conrado* Mindensi, Havelbergensi & *Christiano* Pruciæ Episcopis, anno, postquam a Duce *Henrico* exusta est, XLI. Caput S. *Mauritii* ab *Alberto* Archiepiscopo ablatum e *Magdeburg*. Castrum *Tuch* ab eodem Archiepiscopo contra *Tidericum* Marchionem ædificatum est. *Fridericus* Rex ab *Honorio* Papa III. in Imperatorem consecratur Romæ, in die beatæ Ceciliæ cum summa pace. *Tidericus* Misnensis & Orientalis Marchio, filius *Ottonis*, filii *Conradi* Marchionis Senioris, obiit XIII. Kal. Martii, sepultusque est in cella juxta patrem suum. *Albertus* Archiepiscopus, rogatus a *Tiderico* Præposito, in quatuor temporibus quadragesimæ primitus in ecclesia Sereni-montis clericorum ordines celebravit.

Anno MCCXXI. *Poppo* Hallensis ecclesiæ Præpositus a Prælatis capituli Goslariensis in patrem electis *Tidericum* Sereni-montis Præpositum excommunicavit pro hujusmodi causa. *Tidericus* Marchio Orientalis, filius *Conradi* Marchionis senioris, hortatu *Ekkehardi* Præpositi Sereni-montis, ad servitium patrum jam dicti capituli, in die exaltationis S. crucis, reditus duorum talentorum dedit in villa *Storcviz*, sua hac forma, ut per manus Præpositi Sereni-montis, qui pro tempore fuisset idem, reditus eis annis singulis ministraretur; & si celebrationem illius capituli quocunque modo deleri contingeret, ecclesia Sereni-montis ipsa bona libere possideret: & hoc factum privilegio confirmavit. Præter hæc autem quidam fidelium, pro bonæ voluntatis arbitrio, tantum de rebus suis ad idem opus annis singulis, quamdiu vixerunt, dare consueverunt, ut summa V. marcarum colligeretur, de quibus eis, qui ad capitulum die prædicta convenissent, Præpositus serviebat. Annis vero pluribus evolutis, & eisdem datoribus mortuis, soli Marchionis reditus remanserunt, de quibus cum *Tidericus* Præpositus aliquot annis juxta priorum suorum consvetudinem servire negligeret, propter bonorum illorum, ut ipse asserebat, a bellantibus devastationem, Prælati illi coram Patre capituli Præposito Hallensi sæpius conquesti sunt, injuriam tamen ei parte aliqua irrogantes, quoniam ab eo supra duo talenta etiam hoc, quod ab aliis fidelibus addi consveverat, quodque eis defunctis dari cessaverat, exigebant. *Poppo* vero Præpositus, cum eum priori anno ab officio suspendisset, quod tamen nunquam ei sicut oportuit significavit, sequenti anno ad conquerentium instantiam hoc adjecto, quod biennio a capitulo se subtraxisset, excommunicationis contra eum sententiam promulgavit, cujus rei potestatem eum habere Prælati illi asserebant ex quibusdam verbis, quæ in privilegio Eugenii Papæ, quod de confirmatione capituli Goslariensis dedit, continentur, hæc probantes; quæ ita se habent: *Fratres quoque qui de nostris claustris assumti in aliis ecclesiis sunt constituti Præpositi, aut in posterum statuentur, si forte in ipsis, aut in religione, sive in ordine canonico, deliquerint, aut circa suos subditos negligentes extiterint, licitum sit Præpositis hujus conventus eos pro excessibus suis corrigendis monere, & si post eorum monitionem reprehensibilia sua mutare nullatenus voluerint, severius corripere.* Hoc quod dicitur *severius corripere*, illi ita interpretati sunt, id est *excommunicare*. Quæ interpretatio etiamsi vera esset, tamen ex diligenti loci illius consideratione longe ad aliud cognoscitur pertinere. Diebus dehinc effluentibus, cum Præpositus Hallensis denunciationem differret, quidam de fratribus Sereni-montis familiaritatem ejus habentes, de compositione inter ipsum & *Tidericum* Præpositum, non jussi quidem, tractare cœperunt. Ad quod ille eis consentiens, ad Serenum-montem venit, illisque mediantibus negotium tractare cœpit. Tidericus Præpositus de consilio fratrum suorum compositionem libenter se admittere respondit, si tamen ille voce & scripto fateretur, suam quam contra ipsum tulisset sententiam nullam esse, nec aliquid firmitatis habere potuisse. Præpositus vero Hallensis qui hoc modo componere volebat, ut ille absolutionem ab eo petens acciperet, a se istud exigi audens, graviter accepit, nec aliquatenus in hoc se assensurum respondit, & *Tiderico* Præposito ad sedem Apostolicam appellante, eum excommunicatum fratribus denunciavit. Verum *Ekkehardus* Merseburgensis Episcopus, comperto quod acciderat, utrumque ad se vocavit, & verbo illo cujus occasione *Poppo* Præpositus excommunicandi autoritatem sibi arrogabat, cum viris literatis diligenter excusso, ostendit eum inanem sententiam protulisse, & ad hoc produxit negocium, ut Præpositus

tus Hallensis, & Pater Patrum capituli Goslariensis, & viva voce, & literis fatetur; sicque eos ad priorem concordiam revocavit. Porro forma literarum talis est: *Poppo Dei gratia Novi-operis in Halle Præpositus & Pater Patrum capituli Goslariensis omnibus præsentem paginam inspecturis gratiam in præsenti, & gloriam in futuro. Noverint universi, quod nos sententiam excommunicationis, quam de consilio capituli Goslariensis in venerabilem fratrem nostrum Tidericum Præpositum Montis-Sereni pertulimus, nulla præcedenti absolutione, in præsentia Domini Ekkehardi Merseburgensis Episcopi, dicimus non tenere; & ad majorem rei certitudinem hanc nostram paginam sigillo Domini Episcopi petimus insigniri. Henricus de Vrideberge* Halverstadensis ecclesiæ canonicus, clericatu rejecto miles factus, castrum quoddam in confinio civitatis *Quidelingeburg* ædificare coepit, quod *Henricus* comes de *Regenstein* obsedit & cepit, & XXIV. homines in eo deprehensos decollavit. *Damiata* civitas a paganis recuperatur. *Bresuiz* castrum ædificatur. *Fridericus* Comes de *Brene*, filius *Friderici*, filii *Conradi* Marchionis senioris, in partibus transmarinis infirmatus, ad vitam *Templariorum* se transtulit, defunctusque est die beati Galli in civitate quæ Teutonice *Akris* dicitur. Reliquit autem duos filios *Ottonem* & *Tidericum*, & duas filias. *Wernherus* primus Præpositus de *Lipzke* obiit XVI. Kal. Martii: cui successit *Willehelmus*, qui a capitulo Serenimontis in numerum fratrum susceptus est.

Anno MCCXXII. *Poppo* Novi operis, & *Otto* S. Mauricii Hallensis Præpositi, XVII. Kal. Junii a Sereno monte in *Pruciam* profecti sunt. *Henricus* Præpositus de Goslaria, cognomine *Minneke*, *a Conrado* Hildesheimensi Episcopo de hæresi Manichæorum convictus, depositus & in custodia diutina detentus est. De inundatione aquarum ex pluvia in villa *Isleve*, & in vicinis villis, CCL. & amplius homines perierunt, II. Kal. Augusti, & ædificia plurima eversa sunt. *Gozwvinus* Misnensis S. Afræ Præpositus obiit: cui successit *Albertus* Sereni-montis canonicus. Civitas *Misna* incendio deleta est in vigilia S. Bartholomæi: Oratorium S. Mariæ Magdalenæ in Aquilonari parte majoris ecclesiæ Serenimontis ab *Ekkehardo* Merseburgensi Episcopo die beati Galli dedicatum est. Colloquium inter *Honorium* Papam & *Fridericum* Imperatorem, in Epiphania Domini in *Verona* indictum est, ad quod multi de universis provinciis, tam ecclesiastici quam seculares viri, inter quos etiam *Tidericus* Sereni-montis, & *Wilhelmus* Cillenensis, Præpositi, XIV. Kal. Novembr. profecti sunt. Sed cum colloquium in aliud tempus delatum fuisset, *Tidericus* Præpositus Romam processit, commissionesque plures de ecclesiæ suæ negotiis impetravit. Quoddam etiam suis viribus majus tentare ausus est, videlicet, ut ei Pontificialibus uti Papa permitteret: quod nulla ratione potuit obtinere, licet magnis petitionem muneribus prævenisset. Obtinuit autem indulgentiam XX. dierum, omnibus ad dedicationem ecclesiæ suæ, quæ est ad vincula S. Petri, advenientibus. Præterea potestatem excommunicandi omnes, qui ecclesiæ suæ violenti existerent. Sed hanc literam per *Henricum de Rekkin* Sereni-montis canonicum, quem Præpositus expulerat; contigit impediri. Is enim Præpositum proficiscentem insecutus, sed ægritudine in via detentus, cum jam Præpositus redire disponeret, Romam venit; & per quendam Papæ Camerarium, ut ad respondendum sibi detineretur, obtinuit; Præpositus vero intelligens, quia si litem cum eo ingressus fuisset, usque ad finem negotii remanendum sibi esset, insuper carens, quippe qui in prædictis negotiis promovendis profusus extiterat; XC. enim marcas tunc dicitur expendisse: Præterea conscientia stimulante judicium reformidans, cum ea, quæ Henricus ei objicere parabat, non ignoraret, per magistrum Jacobum poenitentiarium, cujus sibi favorem non paucis marcis redemerat, cum etiam infirmari videretur, ut a Camerario prædicto abeundi licentiam acciperet, impetravit, constituto tamen pro se procuratore *Johanne* quodam Episcopi Herbipolensis clerico. Eo tempore Papa usque ad desperationem infirmabatur, ita ut a multis etiam mortuus diceretur, nec facile cuiquam ad eum erat accessus, quæ res maxime Præposito recedendi copiam procuravit. Henricus enim de verbo Apostolici eum detinere satagens, in præsentiam ipsius venire non potuit, licet tres marcas pro uno introitu cubiculariis obtulisset. Tanta autem ad recedendum Præposito fuit festinatio, ut literas prædictas, scilicet de indulgentia, & potestate excommunicandi, quæ ea die ad audientiam deferendæ erant, non expectaret, sed nocte discedens cuidam magistro *Luthero*, Nuenburgensis ecclesiæ canonico, relinqueret promovendas. Quas cum Henricus in audientia recitare audiret, literam quidem indulgentiæ modis omnibus amplexus transire permisit: excommunicationis autem literæ, quæ in ejus præjudicium impetrata videbatur, contradixit. Tenor enim talis erat, quod Papa inter cætera affirmabat, ex insinuatione Præpositi se didicisse, quod quidam Prælati terræ suæ ex-

excommunicatos ipsius manu tenerent, in ipsius præjudicium & gravamen, contra quos Præposito potestas ferendæ sententiæ conferebatur, qui articulus Henrico suspectus erat propter patruum ipsius *Sifridum* Abbatem Pigaviensem, qui eum expulsum collegerat, & hoc modo litera illa suspensa & sequenti die a magistro contradictarum scissa est. Præpositus vero paucis post festum Purificationis diebus domum reversus est, absolutione profectionis suæ in *Pruciam* sub testimonio literarum poenitentiarii impetrata, quia ad subsidium terræ illius cruce signatus erat. Modus autem absolutionis erat, ut tres marcas annis singulis terræ illi solveret, donec xx. marcarum numerus expleretur. Terræ motus magnus per omnes trans-Alpinas provincias usque *Romam*, præterea *Venetiis*, & in pluribus aliis maritimis civitatibus, factus est, qui die media Natalis Domini incipiens usque in octavam ejus duravit, de quo multorum ædificiorum ruinas & hominum oppressiones contigit provenire. Sanguis etiam cum pluvia postmodum descendere visus est.

Anno MCCXXIII. *Henricus* de *Rekkin* Sereni-montis canonicus, de consensu procuratoris Præpositi causæ suæ judicibus impetratis, ad Pascha rediit de partibus trans-Alpinis cum mandato summi Pontificis, cujus continentia talis erat: *Honorius Episcopus Servus servorum Dei dilectis filiis S. Mariæ Magdalenæ & de Gratia Dei, diœcesis Magdeburgensis Præpositis, & magistro Alberto canonico Misnensi, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum olim tam ex literis venerabilis fratris nostri Magdeburgensis Archiepiscopi Apostolicæ sedis legati, quam ex conquestione dilecti filii Henrici canonici montis-sereni Magdeburgensis diœcesis felicis recordationis Innocentii prædecessoris nostri Papæ fuisset apostolatui referatum, quod Tidericus ipsius ecclesiæ Præpositus eundem Henricum, pro eo quod ipsius prædecessoris nostri & dicti legati detulerat literas, ab eadem ecclesia turpiter expulisset, faciens quosdam laicos & clericos ad hoc specialiter evocatos in eundem manus injicere violentas, & quosdam de fratribus suis, qui ejus noluerunt tyrannidi consentire, punire graviter præsumsisset, ac insuper cum complicibus suis, post excommunicationem a præfato legato pro ipso in eosdem prolatam, divina non fuisset veritus officia celebrare; quodque, postquam a jam dicto legato fuit juxta formam ecclesiæ absolutus, memoratum canonicum ad suam ecclesiam revocare nullatenus voluisset, licet hoc ipsi ab eodem injunctum fuisset sub debito præstiti juramenti: præfatus prædecessor noster dilectis filiis Præposito S. Nicolai A. cellario & H. canonicis Magdeburgensibus suis dedit literis in mandatis, ut si ita esset; jam dictum Præpositum, ut canonicum memoratum benigne reciperet & tractaret, monitione præmissa per censuram ecclesiasticam, remota appellatione, compellere procuraret, ipsi & complicibus ejus pro præfatis excessibus pœnam canonicam inflicturi, ut ea docente cognoscerent, quam temerarium esset contra stimulum calcitrare. Cum autem, sicut idem prædecessor noster ex ipsorum intellexit continentia literarum, eidem judices Præpositum ipsum auctoritate mandati apostolici peremtorie citassent, ut eorum se conspectui præsentaret, jam dicto canonico, super his, quæ præmisimus, responsurus, ipse nec venit, nec misit pro se idoneum responsalem. Verumtamen quidam clericus, nullis tamen exhibitis literis, comparuit coram eis, qui pro eo ab ipsis in nullo gravato sedem apostolicam appellavit. Licet autem appellationem ejus reputassent frivolam & inanem, quia tamen intellexerunt eundem Præpositum ad sedem apostolicam accessisse, ut in præsentia partium melius vel plenius veritas appareret, jam dictum canonicum cum suis literis processum eorum continentibus, ad nominati prædecessoris nostri præsentiam transmiserunt. Sæpe fatus prædecessor noster, ut ejusdem compatiens laboribus & expensis, ipsum duxit ad eosdem judices remittendum, dando eis per suas literas in præceptis, ut si res taliter se haberet, ad locum & beneficium suum canonicum restituentes, eundem non permitterent ipsum super his a quoquam indebite molestari, nihilominus a dictis Præposito & suis complicibus de illatis injuriis sibi competenter satisfieri, contradictiones per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Ceterum quoniam Præpositus memoratus de Simonia, dilapidatione, perjurio ac aliis multis dicebatur criminibus infamatus, & quod etiam excommunicatus præsumsisset celebrare divina, ac insuper ante confirmationem obtentam in administratione ecclesiæ montis-sereni tam in spiritualibus, quam in temporalibus se impudenter ingesserat, a quibusdam de fratribus ejusdem ecclesiæ coram seculari judice obedientiam exigens & extorquens; eisdem dederat in mandatis, ut inquisita super his diligentius veritate, quod canonicum esset appellatione postposita statuerent per censuram ecclesiasticam firmiter observari, ita quod, si non omnes mandatis exequendis possent apostolicis interesse, duo ipsorum ea nihilominus exequi procurarent. Dicti vero judices licet in præfato negotio usque ad citationem partium processissent, per eos tamen negotium ipsum terminari non potuit, propter ipsius obitum mandatoris. Quare præfatus canonicus fatigatus diutius laboribus & expensis a nobis humiliter postulabat, ut super his providere sibi paterna sollicitudine dignaremur. Ne igitur occasione hujusmodi justitiæ derogetur, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus in eodem negotio jux-*

ta jam dicti prædecessoris nostri mandatum sublato appellationis obstaculo ratione prævia procedatis. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum III. Kal. Martii. Pontificatus nostri anno VII. Harum auctoritate literarum priori die ante octavam apostolorum Præpositus a præscriptis judicibus peremtorie citatus est, terminum habens octavam beati Laurentii, & locum monasterium *Nienburg* prope *Salam*. Castrum *Brefuiz* a *Ludovico* Landgravio destruitur. *Woldemarus* rex Daciæ a comite *Henrico* de *Zuverin* cum uno filiorum suorum captus, & primo in castro *Lenskin*, postea *Danneberge* detentus est. *Sifridus* Pegaviensis Abbas vir strenuus, & qui in multis ecclesiæ suæ cognoscitur profuisse, maxime in conservanda ejus libertate, tam in spirituali jure quam in seculari, pro quare multis desudans laboribus etiam vitæ suæ periculum nonnunquam expertus, quorum omnium principium a falsis ejus constat fratribus pullulasse. Denique cum factus Abbas eos ad regularis observantiam disciplinæ coarctaret, cogitans Deo se pro eis redditurum rationem illi in ejus odium excitati, eum apud *Everhardum* Merseburgensem episcopum de mala administratione frequentius accusaverunt, ita ut pro eorum instantia, licet ei semper obsequiosus extiterit, ad suam eum præsentiam venire præciperet, administrationis suæ redditurum rationem, monachis nonnullis pariter evocatis. Ecclesia enim Pigaviensis, quamvis a prima sua fundatione exempta fuisset & libera; Prælatis tamen ejus jure suo uti dissimulantibus vel non audentibus, vel etiam quod salva eorum reverentia dictum sit, nescientibus, sine obstaculo Episcopis Merseburgensibus ancillabatur, donec veniret cui repositum erat opus istud, homo natus ad laborem *Sifridus* Abbas, ut, quamvis per multos labores, ejus industria in libertatem propriam respiraret. Monachis itaque querimonias suas contra eum exaggerantibus, intelligens ab episcopo se gravandum, priusquam feriretur prætenso clypeo se muniens, ad sedem apostolicam appellavit seque & ecclesiam suam tuitioni committens summi Pontificis soluto colloquio discessit. Porro episcopus super novo ejus ausu in admirationem ductus, unum de monachis, quem familiariter diligebat, quo etiam Abbas pro capellano utebatur, qui Abbate discedente apud episcopum remanserat, cui erat nomen *Thiemo* de *Colditz*, secrete & cum instantia rogavit, ut sibi proderet, si sciret, qua fiducia nisus Abbas appellare præsumsisset. Illo respondente quod fiducia exemptionis hoc fecisset, cujus videlicet privilegium haberet. Episcopus majori rogabat instantia, ut de hoc eum certificaret, ipsum ei si posset privilegium exhibendo. Quod cum ille clavem cistæ in qua continebatur privilegium habens promisisset, & promissum persolvisset, episcopus lectum privilegium, ut dicitur, in ignem projecit: de cujus exustione non parvum sibi contentionis incendium suscitavit. Præfatus autem *Thiemo* cum custodis fungeretur officio, & alii quidam monachi officiales ecclesiæ Pigaviensis, consilio cum Episcopo inito, duos currus ab Episcopo missos ornamentis ornantes ecclesiæ, omnia Merseburg transtulerunt & Abbas monachos quidem illius facti auctores, suis privatos administrationibus, de cetero contra se invalidos reddidit. Ipse vero Romam profectus cum Episcopi nunciis contra se missis, qui eum contra jus a subjectione Mersenburgensis ecclesiæ resiluisse querebantur, longo tempore coram summo Pontifice contendit, tandemque de eorum consensu judicibus impetratis reversus est. Episcopus vero judicum sententia, ut omnia, quæ de ecclesia Pigaviensi ablata erant, ad locum ipsum reducere cogebatur, postmodum cum Abbate de jure suo litem habiturus, quod ille usque quaque injuriosum reputans, sed tamen contra stimulum calcitrare non valens ea ad *Portensem* ecclesiam deduci fecit, judicibusque eum amplius cogere dissimulantibus, a loco illo ab Abbate sublata *Pigaviam* reducta sunt. Verum quia privilegio non restituto ecclesia Pigaviensis adhuc exspoliata ostendebatur, Episcopi contra Abbatem conatus supervacuus videbatur. Contentione autem inter eos per annos plurimos perdurante, Abbati magnum rebus accessit divinitus procuratum. Contigit enim translationem fieri corporis *S. Ottonis* Bavenbergensis Episcopi, cujus reliquias cum Abbas impetrasset, & ecclesiam ex lignis in ejus honorem juxta civitatem Pigaviensem construxisset, tantus illuc fidelium concursus factus est, ut DCCC. marcæ de sacrificio primi anni computarentur. Durat autem usque hodie concursus idem, etsi offerentium videatur numerus decrevisse. Non autem Abbas circa tanti boni patronum negligens erat, sed primo ipsum oratorium ligneum a duobus Cardinalibus, qui tunc apostolicæ sedis legatione in Teutonia fungebantur, dedicari fecit: deinde paludem, in qua constructum erat, sumtibus magnis desiccans, circa ipsam ecclesiam decentem ex coctis lateribus ædificavit, reditusque quantos poterat tempore oportuno loco ipsi acquirens, regulares in eo canonicas instituere intendebat, habens de hoc ex promissione summi Pontificis potestatem. Fiducialiter itaque eo contra Episcopum agente ille

tantum

tantum expenſarum pondere Jaſtatus eſt, ut ad *Henricum* Imperatorem confugeret, & pedibus ejus proſtratus, adjuvari ſe contra Abbatem poſtularet, de multis eum accuſans, & etiam contra Imperatorem eum agere affirmans, tantumque ejus animum concitavit, ut latinis verbis, *mortis eum eſſe filium*, proclamaret, præcipiens quibusdam ſuis fidelibus, quorum unus *Cuono de Mincenberg* dicebatur, vir crudelitate famoſus, ut ubicunque inventus fuisſet, eum perimere procurarent. Poſtmodum tamen conſilio & auxilio *Tidrici de Mulehuſen* Camerarii Imperatoris gratiam ejus recuperavit, qui Abbati conſanguinitate proxima jungebatur. Perpendens vero judices ſuos perſonæ Epiſcopi contra juſtitiam reverentiam habere, appellans de latere Papæ judices poſtulavit, miſſique ſunt ei Decanus de *Tridento* & magiſter *Præneſtinus*, quibus negotio diligentiam adhibentibus ad hoc productum eſt, ut ab utraque parte teſtes producerentur. Quibus auditis & atteſtationibus ſcriptis & utrique parti aſſignatis, priusquam in præſentia ſummi Pontificis publicarentur, *Everhardus* Epiſcopus & vivendi & litigandi finem fecit. Et ſciendum Abbatem inter iſta nequaquam malis domeſticis caruiſſe. Nam *Thiemo de Colditz* monachus ſæpe dictus cuſtodia ſe privatum dolens, *Henrico* fratri ſuo ſecrete perſuaſit, ut miſſis armatis Abbatem captivaret, ſcilicet ut eum officio ſuo reſtitueret compellendum. Quod illi perficientes, & in vicino nemore ſeminudum & incibatum per triduum eum detinentibus, ut monachum reſtitueret, compellebant. Sed cum nec verbis minacibus, nec gladiis evaginatis promiſſionem ſaltem ab eo extorquere valuiſſent, quarto die peditem eum redire Pigaviam permiſerunt, confeſſi poſtmodum, factum iſtud Thiemonis conſilio conſummatum: propter quod a fratrum expulſus conſortio, dignam ſui facti mercedem conſecutus eſt. Alio de hinc tempore quidam monachorum, conſpicati domum quandam firmam in confinio clauſtri, fratrum uſibus ædificatam, occupaverunt, communemque cellarium exſpoliantes omnia ad victum pertinentia in eam contulerunt, militesque & ſervos armotos quos conduxerant in eo locantes Abbatem expellere nitebantur. Advocatia eccleſiæ Pigavienſis immediate ad Imperatorem pertinet, nec jure feudi cuiquam conferri poteſt, ſed habet poteſtatem eligendi Abbas, ad quantum temporis ſpacium voluerit, quemcunque ſibi viderit expedire. Quam libertatem *Sifridus* Abbas eccleſiæ ſuæ multis laboribus & expenſis primo a *Friderico*, poſtmodum a filio ipſius *Henrico*, & noſtris temporibus a *Friderico* Henrici filio, datis ſibi privilegiis acquiſivit. Tempore igitur, quo hæc gerebantur, *Fridericum* quendam *de Groitz* ex Imperatoris fidelibus advocatum habens, ejus auxilium contra monachos invocavit. Qui collectis auxiliatoribus ad dictum acceſſit Abbatem, ſed priusquam aggreſſionem faceret armatis qui intus erant collocutus perſuaſit, ut ablatis rebus ſuis abſcederent, quorum plerique ei hominio tenebantur. Monachi eorum præſidio nudati in nullo ſegniores apparebant, ſed per feneſtras domus pugnanter aſtantes, eos qui voluiſſent accedere lapidibus proturbabant. *Fridericus* vero cuppam altero ejus fundo excuſſo ſuper currum ſtabilitam lignis ſiccis repleri fecit pice & reſina & lardo pariter introjectis. Quibus ſuccenſis præcepit ſuis, ut currum ante ſe impellentes domui applicarent. Pugnatores vero illi incendio territi & fumo vexati, a parte altera, ubi domus aggerem habebat, terræ molliciis deſilientes, fuga elapſi ſunt, & hoc fine deſtructa domo, tumultus ille clauſus eſt. Verum monachi cum univerſaliter Abbatis odio tenerentur, & viderent, quod manifeſtis conatibus jugum ejus a cervicibus ſuis non poſſent excutere, de morte ipſius negotiari cœperunt. Nam die quadam Abbate cum ſuis ad prandium conſedente unus ipſorum, *Tobias* nomine, cibum aliquem delicate paratum ei attulit, ſed cum aliquantum a conſpectu ejus receſſiſſet, repente in gemitum cum fletu erupit. Quem cum Abbas revocari præcipiens, cur fleret interrogaſſet, reſpondit: ideo ſe flere, quia miniſterio cibi illius venenati mortem ei certiſſimam procuraſſet. Abbas vero ipſo cibo, de quo nondum guſtaverat, & omnibus quæ in menſa erant projectis, territus ſurrexit, monachum vero conſolatus eſt dicens: ſe ei pœnitenti hanc culpam remittere, quia ille non ſe facti illius auctorem, ſed aliorum fuiſſe nuncium fatebatur. De quibus tamen Abbas inquiſitionem facere non curavit. Præpoſitura eſt eccleſiæ Pigavienſis in loco qui *Zcholene* dicitur, cui Abbas monachum præfecit, ad quem cum aliquando veniſſet, ille gratanter, ut videbatur eum ſuſcipiens & diligenter procurans, inter cetera cibum delicate ipſi duntaxat ſoli præparatum ei appoſuit, de quo Abbas modicum guſtans, eum fratri ſuo *Henrico de Rekkin*, qui pater fuit *Henrici de Rekkin* Sereni-montis canonici, & ibi aderat, miſit, & ab illo ad alios pervenit: cujus effectum breviter omnes, qui inde guſtaverant experti ſunt. Et Abbas quidem ad deſperationem uſque infirmatus, *Dei* adjutorio evaſit. Frater vero ejus & duo cementarii & quatuor exinde pueri mor-

mortui sunt. Monachum vero tanti, ut putatur, mali auctorem non solum ab illa administratione, sed etiam ab ecclesia Pigaviensi Abbas removit, ipse vero in cibis sumendis postmodum cautior fuit. Numerati sunt autem ultra XXVI. quos pro hujusmodi causis, diversis fertur temporibus expulisse, quorum paucissimi ante vitæ ejus terminum recipi potuerunt. Odii vero, quo erga ipsum tam pertinaciter movebantur, duplex fuit causa. Una quidem, quia illicitorum nulla eis sub illo erat licentia: altera, quia officia ecclesiæ eos administrare nullo modo permittebat, quia, cum olim ea administrassent, de his contra eum armati, multorum malorum causas & principia inventi sunt procurasse. Sed nec ex *Everhardi* Episcopi morte ne impugnantium se monachorum expulsione malorum terminum ei habere concessum est. Denique post mortem *Henrici* Imperatoris, *Philippus* rex advocatiam Pigaviensem *Tiderico* comiti de Summerschenburg, qui etiam de *Groiz* dictus est, contra privilegia ipsius ecclesiæ concessit, qui eam procaciter usurpans, & cives Pigavienses sibi violenter servire compellens, nec ab ipsius Abbatis injuriis temperavit. Nam & ab hominibus ipsius aliquando captivatus est, & ab ipso ab ecclesia Pigaviensi expulsus, per annum integrum in castro *Wirbene a Bernhardo* Duce *Saxoniæ* receptus, cum suis commoratus est. Accidit autem ut officiales comitis vinum de vinea Abbatis, quæ est in villa *Hilpertiz*, auferrent, *Groiz* ad castrum comitis deducendum. Quo comperto, Abbas eos, qui circa se erant armatos misit, ut eos, si esset possibile, prohiberent. Habens vero dextrarium electum, qui etiam propter ipsum notissimus erat, unum servorum suorum, qui *Bruno* dicebatur, habitu suo hoc est cappa indutum, in eo misit, præcipiens, ut ille signum ducens ceteros anteiret. Illis itaque cum vino jam recedentibus, viri Abbatis eos cum festinatione insecuti sunt. Quorum unus post tergum respiciens, & signiferum illum cappatum videns, equumque agnoscens, Abbatem venire vociferatus est. Tantus autem repente metus custodes illos invasit, ut relictis curribus, priusquam in aliquo hostes experirentur, solum fugæ præsidium quærerent, cum tamen eis, quos fugiebant, numero longe præstantiores fuissent. Isti vero curribus cum vino ablatis, *Wirbene* reversi, non sine jucunditate ab Abbate suscepti sunt. Hæc ideo commemorare libuit, ut intelligatur, nomen Abbatis non nihil ponderis habuisse, eumque etiam hujusmodi adjutoriis uti solitum fuisse, non tamen ad nocendum, sed ad nocentes cavendum & repellendum.

Postmodo discordantibus inter se *Tiderico* Misnense Marchione & *Tiderico* comite, Abbas favore Marchionis animatus *Pigaviam* reversus est, militibusque in civitate locatis violentiæ comitis cœpit resistere; Donec pertinaciter reluctando eum contra se redderet segniorem, quamvis eo vivente nunquam quieta gavisus fuerit libertate. Mortuo comite *Conradus* Marchio frater ejus advocatiam Pigaviensem, quam cum ipso a Rege *Philippo* sibi concessam receperat, invasit, sed tamen a personalibus Abbatis injuriis abstinuit, quia filium ejus in baptismo susceperat; quod ipsum tamen multis marcis si esset possibile, se velle redimere adhuc vivente fratre dixisse fertur, omnibus hoc ita interpretantibus, quod si talis eum non tenuisset occasio, a corporali ejus læsione nullo modo temperasset. Movebatur enim pro fratre carnaliter, quia ille in obtinendo proposito Abbate inferior videbatur, maxime autem pro quodam verbo, quod Abbas minus caute protulerat, Comitem scilicet *apostatam* appellando. Idemque denique Comes ecclesiæ Magdeburgensis canonicus existens, etiam ad Subdiaconatus gradum promotus erat. Accidit autem cum in scholis esset Parisiis, ut contentione inter Burgenses & clericos orta, servientes ipsius ad auxilium clericorum ab eo missi homicidium committerent, pro qua re de sua promotione desperans, clericatum dicitur rejecisse. Post mortem *Conradi* Marchionis, qui triennio tantum fratri supervixit, *Tidericus* Marchio Misnensis modis omnibus ambiebat, ut ipse ecclesiæ Pigaviensis advocatus eligeretur, quod cum Abbas sibi non convenire sciens facere negligeret, ille ex fautore & amico in hostem mutatus, valde eum vexare cœpit, multa & damna & injurias irrogando. Ad extremum vero ante castrum *Groitz*, quod ei hæreditario jure obvenerat, villam muniens, forum instituit telonium & monetam omnibusque provincialibus ab illa parte tam emere quam vendere volentibus, ne *Pigaviam* pergerent interdixit. Abbas vero judicibus contra eum a sede apostolica impetratis, Episcopo & Decano & Scholastico *Herbipolensibus*, omnem ejus conatum evacuavit. Iudices enim testibus ejus auditis pro ipso tulerunt sententiam, eique *Brandenburgensem* Episcopum executorem dederunt. Qui *Groitz* adveniens, convocatis castrensibus & villanis, forum, teloneum & monetam, in loco illo haberi auctoritate apostolica interdixit, omnesque qui in ipsa villa ad jus forense residentiam facerent, eadem auctoritate excommunicationis vinculo innodavit. Verum cum adhuc Abbas Marchionem de damnis

omnis ab eo, & ab his quorum hæreditatem perceperat, sibi illatis impeteret, quæ usque ad VII. M. & D. marcas computaverat & propter hoc tota terra Marchionis interdicto ponenda esset, *Albertus* Archiepiscopus partes suas interposuit, & ut ipsius & *Nuenburgensis & Mersenburgensis* Episcoporum, *Engelhardi* scilicet & *Ekkehardi*, arbitrio negotium committeretur, a partibus impetravit. Ipsique partibus convocatis arbitrium promulgantes, sententiam de foro *Groitz* prolatam confirmaverunt, & Marchioni, ut Abbati pro damnis illatis D. marcas daret, sub pœna excommunicationis præceperunt: Statuentes insuper, si ita necesse esset, successores ipsorum ab hæredibus Marchionis sub eadem pœna pecuniam ipsam repeterent, Abbatis successoribus persolvendam; sicque omnibus qui aderant gaudentibus, Marchio & Abbas se vicissim in pacis osculo receperunt. Et Abbas quidem a multis laboribus, quibus pro ecclesia sua per XXX. & amplius annos decertaverat, ab hoc tempore respiravit, magnum inter omnia mala solatium favorem sedis Apostolicæ semper habens. Nam & *Cœlestino* primitus, & post eum *Innocentio*, ac demum *Honorio*, summis Pontificibus gratus admodum extitit & acceptus, quorum privilegiis ecclesiæ suæ libertatem ita munivit, ut omnibus eam expugnare volentibus redderet inaccessam. Denique *Tidericus* Mersebulrgensis Episcopus, qui *Everhardo* successit, hoc ita esse sciens, toto tempore episcopatus sui, quem ultra X. annos tenuit, induci non potuit, ut litem contra Abbatem, quam antecessor suus pendentem reliquerat, suscitaret. *Ekkehardus* autem episcopus ei succedens cum esset juvenis & juris peritus, contemtibile nimis judicans in toto negotium omittere virum experiri voluit, sed accepto magnanimitatis ejus gustu, cito a proposito resiluit. Tempore namque, quo *Gernodus* Nienburgensis Abbas coecatus est, *Albertus* Archiepiscopus cum eodem Mersenburgensi, & aliis suis suffraganeis episcopis, in hoc convenit, ut propter casum memoratum in toto Archiepiscopatu Magdeburgensi divinorum celebratio omitteretur. Hac ratione præfatus Episcopatus Abbati literas destinavit, quarum principium tale fuit: *Ekkehardus Dei gratia Mersenburgensis Episcopus Sifrido Abbati Pigaviensi salutem*, addito deinceps mandato, *ut, tam in monasterio, quam in civitate celebrationem omitteret divinorum.* Abbas vero ei respondit in hunc modum & rescripsit: *Domino Ekkehardo Mersenburgensi Episcopo Sifridus Dei gratia Pigaviensis Abbas salt pur. salt & una avant.* Sunt autem hæc verba Gallica, & sic sonant in Latino: *Salutem pro salute & una plus.* Post salutationem vero adjecit: *Ex sicca & cruda salutatione vestra cognoscimus, quid de his, quæ intrinsecus latent, perpendere debeamus. Sciatis autem non pro mandato vestro nos a divinorum celebratione cessaturos, cum ab omni Episcopi jurisdictione simus exempti, sed magis pro reverentia & dilectione Domini Archiepiscopi, cui nos semper fideles exhibere volumus & devotos.* Licet autem episcopus his literis valde moveretur, tamen nec factum unquam publicavit, nec tale aliquid deinceps attentavit. Abbas sane nulli voluptati seu levitati deditus erat, quippe quem nec istis vacare adversitatum & negotiorum stimuli permittebant. Nam rebus utilibus semper intentus, licet interdum ab actione quiescens dum agenda studiose disponeret, etiam in otio negotio non carebat. Habitus ei tam in forma quam in genere cum subditis communis erat, qui in nullo ab exemplari veterum discrepabat, ut videlicet seculi conformitatem prorsus abhorreret & religionem exprimeret & necessitati corporis non deesset, ut nec tegumento quidam capitis alterius modi quam ex ovium pellibus usus fuisse inveniatur. Audiant quæso hoc exemplum nostri temporis Prælati, qui tot novitatibus, ut eas tædiosum & ridiculosum sit enumerare, primi tamen habitus simplicitatem non solum ipsi corrumpere, sed etiam subditis permittere non verentur. Qui etsi pro Dei timore id non agant, tamen ut saltem Prælatorum ad subditos manifesta esset distantia, miror cur eosdem subditos a talibus non compescant. Sed utinam nos solius habitus deformatio accusaret. Decubuit autem Abbas ultima sua ægritudine die beati Jacobi patroni sui, mortuusque est IV. Non. Augusti cum sedisset annos XXXIX. *Tidericus* Sereni-montis Præpositus ad dedicationem ecclesiæ suæ concurrentibus XX. dierum indulgentia impetrata, hoc quaqua versum tam per se, quam per alios, studuit divulgare: in quo ejus intentio, quam de eadem indulgentia obtinenda habuerat, considerare volentibus prodebatur. Rebus namque, quarum administrationi erat præpositus, ad infirmum statum ex ejus maxime negligentia deductis undecunque sibi providendum judicans, etiam de opere pietatis quæstum facere aggressus est, ut videlicet occasione prædicta crescente concurrentium multitudine etiam offerentium numerus augeretur. Et in concurrentium quidem numerositate consilii sui effectu fraudatus non est: Utrum autem & offerentium, ipse viderit. Constat enim CC. & XL. talenta ceræ hoc anno de consueto sacrificii pondere defuisse. Post mortem *Sifridi* Abba-

Salt pur, salt & una avant.

Abbatis Pigaviensis *Henricus de Rekkin* Sereni-montis canonicus, de consilio amicorum suorum, mediante *Ekkehardo* Mersenburgensi Episcopo, causæ suæ, quam contra *Tidericum* Præpositum habebat, post tres hebdomadas & x. annos quam inchoata fuerat, renunciavit, & Præposito reconciliatus est sub hac forma, ut ipse quidem ad ecclesiam suam rediens & in capitulo veniam petens, sine omni pœna a præposito reciperetur: Præpositus vero se eum injuriasse excommunicationis tulisse sententiam, sed quia præcessit appellatio ab ipso apostolicam, legatione interposita, sententiam nostram nihil firmitatis dicimus habuisse. Hæc sequenti die assumtionis beatæ virginis Mariæ gesta sunt. Non parvum autem ex his erga subditos morum Præpositi datur judicium, quia videlicet utrum juste an injuste id ageret non curans, cito in eos excommunicationis sententiam jaculabatur, tantum ut per hanc in causa qualibet eos sibi substerneret; unde eveniebat, ut sententia ejus eadem facilitate contemneretur, qua proferebatur. Quidam Præpositorum Capituli Goslariensis supra reditus, qui in privilegio *Tiderici* Marchionis expressi sunt, ad servitium diei in quo capitulum celebratur, videlicet exaltationis S. Crucis, a *Tiderico* Præposito pecuniam exigebant, contra quos ille judicibus a sede Apostolica impetratis eos citari fecit, sibi super exactione indebita responsuros. *Poppo* vero Hallensis ecclesiæ Præpositus, ab eo petiit, ut usque ad diem Capituli memorati a causæ executione quiesceret, promittens se elaboraturum, ut negotium ibi fine amicabili clauderetur. Partibus itaque ad Capitulum *Goslariam* convenientibus obtinuit, ut arbitrio se submitterent, electique sunt arbitri ex parte quidem Præpositi *Willehelmus* Cillenensis & *Willehelmus* de Lipzke Præpositi, & *Gerhardus* Sereni-montis Canonicus: ex parte vero altera *Iohannes de Richenberge*, Rudolfus S. Johannis Halverstadensis & de *Brunesbusin* Præpositi, qui concordantes tale protulerant arbitrium, ut præpositus, qui eo anno copiosum ei procuraverat servitium, sequenti quoque anno, quasi pro pœna defectus priorum annorum simile exhiberet; deinceps vero tam ipse quam successores ejus duas tantum marcas ad Capitulum venientibus præsentantes, nullam supra hæc exactionem a quolibet paterentur. In eodem capitulo statutum tunc fuit, ut jejunium sextæ feriæ nullius festi occasione solveretur, excepto festo Natalis Domini, si in ea feria eveniret. *Henricus de Rekkin* Sereni montis Canonicus *Romam* profectus est pro hujusmodi causa: *Sifridus* Abbas Pigaviensis patruus ipsius olim eum novellæ *S. Ottonis* ecclesiæ Præpositum constituere volens, nunquam ejus consensum ad hoc potuit inclinare. Infirmitate vero sua ultima detentus finem suum suspectum habere cœpit, eum evocavit, & quibusdam amicis suis præsentibus, devotioni ejus, qua ei semper studiose & nonnunquam, periculose collaborasset, gratias agens petebat, ut bono eam fine terminaret, quippe cum ipse eum relicturus in proximo videretur, nec petitionem ejus ultimam pro causa præmemorata duceret contemnendam, cum magno eum hujus rei teneri desiderio certum haberet. Ille vero, quia amicorum morientium petitiones ad obtinendum efficaces solent existere, consensurum se promisit, tantum ne ei tristitiam generaret. Abbas Deo gratias agens quod hoc obtinuisset, statim eum ecclesiæ *S. Ottonis* Præpositum instituit, & in spiritualibus & in temporalibus, monacho cuidam *Henrico* nomine, qui procurationem ejusdem ecclesiæ dudum commissam habebat, præcipiens, ut cum aliis, quos simul mittebat, eum in possessionem Præposituræ suæ duceret, omnemque ecclesiæ familiam ei utpote domino suo obaudire præciperet, cunctis ei tam ecclesiæ quam aliorum locorum clavibus assignatis. Hæc tertio ante mortem Abbatis die peracta sunt. Abbate vero mortuo, præfatus *Henricus* monachus in Abbatem electus est, vir priori quidem prorsus dissimilis, sed qui monachis absque jugo vivere volentibus idoneus videbatur, unde & in electione ejus tanta festinatione usi sunt, ut cum Abbas tempore noctis obiisset, ortum diei ad eligendum nullatenus expectarent: ipse quoque quasi vicissitudinem eis respondens, officia ecclesiæ, ad quorum administrationem Abbas eos non admiserat, statim eis distribuit, quod etiam adhuc vivente Abbate dicitur promisisse. Is itaque cum eisdem suis electoribus consilio, ne factum Abbatis de ecclesia S. Ottonis durare permitterent, per quod tanta bona eorum usibus deperirent, præsertim cum ille hoc in ægritudine desperata & jam pene moriens ordinasset, ideoque esset revocabile: quibusdam ipsorum destinatis, Henricum de ecclesia S. Ottonis violenter eiecit, unum ex eis loci ipsius instituens provisorem. Ad hoc etiam misso nuncio *Tidericum* Præpositum Pigaviam venire rogavit, ut Henricum excommunicationis subjacere sententiæ quam olim contra ipsum tulisse dicebatur, ex ipsius confessione cognoscens, institutionem in tali persona factam causam esse facilius demonstraret. Præpositus venire non differens eum se excommunicasse con-

confessus est, & ille consequenter juxta ejus confessionem excommunicatum publice denunciabat. Sed illa festinatio Præposito confusionis aliquid procuravit. Paucis enim evolutis diebus cum Henrico reconciliaretur eum famæ suæ, quam per illam confessionem læserat, restituere compulsus est, missis eidem electo literis, quarum forma talis est: *Reverendo & in Christo dilecto Domino Henrico Electo & Capitulo Pegaviensi, Tidericus Præpositus Montis-sereni cum devotis orationibus & obsequio sinceram in Domino caritatem. Innotuit nobis, quod cum apud vos essemus, occasionem sumentes ex verbis nostris, post discessum nostrum Dominum Henricum & confratrem nostrum & Præpositum S. Ottonis, de excommunicatione graviter infamastis, cum tamen vobis eum non denunciaverimus excommunicatum: hoc tantum vobis suggerentes, quod aliquando sententiam excommunicationis contra eum tulerimus. Sed quia constat appellationem præcessisse, legitime ab eo interpositam, idcirco dicimus sententiam nostram nihil firmitatis habere potuisse. Hinc est quod honestatem vestram modis quibus possumus duximus exorandam, quatenus intuitu juris, & pro Domini Præpositi reverentia præfatum Dominum Henricum benigne & fraterne tractantes, ipsum tanquam virum honestum & catholicum habeatis, favendo ei, quod semper apud vos orationibus nostris & obsequio volumus promereri.* Henricus itaque super violentia sibi illata ad præsentiam summi Pontificis appellavit Præposito permittente, & cooperante: nam quatuor marcas ad supplementum expensarum ei dedit. Romam tendens sequenti die beati Mauricii a *Sereni-monte* egressus est. Rebus inter hæc ecclesiæ *Sereni-montis* dietim in pejus vergentibus *Tidericus* Præpositus de consilio familiarium suorum aliquos de fratribus locis aliis partiri disposuit pro conservandis videlicet expensis, asserens etiam illorum transmissione idonee se a colligendis hospitibus excusari, quo tamen facto & suæ & subditorum suorum famæ non parvam maculam acquisivit. Negotio interim in eo procedente, ut de eorum, qui transmittendi erant, mansionibus ordinaret, fama hujusmodi circum quaque cito provincialibus cunctis innotuit, multis dolentibus quam maxime, eumque destructorem publice clamantibus, eique maledicentibus pro eo, quod talem ecclesiam, quam priores ipsius in magna honestate & rerum copia gubernassent, ipse ad tantam deduxisset inopiam, ut ad Dei servitium in ea congregati sustentationem de amplis ejus reditibus non haberent. Quia vero feminas quoque conversas emigrare proposuerat, plerique hæc audientium consueto laicis more loquentes dicebant, moniales illas a monachis stupratas esse, quibus jam pariendi tempus instaret, eas pro crimine occultando occasione penuriæ ad loca alia destinari. *Ottonis* autem Comitis de *Brene*, qui tunc advocatus loci erat, ministerialium quidam cum ipso Comite adhuc puero ad locum accedentes, fratribus convocatis Præposito tunc absente propositum ejus valde esse reprehensibile demonstrabant, ipsosque rogabant & hortabantur, ne ei ad recedendum aliquatenus consentirent, quibusdam ipsorum, qui in congregatione feminarum consanguineas habebant, dicentibus, se nullo modo, ut ad se pertinentes quoquam transmitteret, permissuros. Præpositus dehinc rediens fratres ad consilium illorum inclinatos &, quæ ab illis dicta fuissent, intelligens, latenter quidem pavidus, sed audaciam verbis prætendens dicebat, nunquam se illorum timore a proposito recessurum: nec tamen diu simulatæ inhærens constantiæ, sed statim sermone in aliud converso, illos quoque sibi consuluisse asserebat, ut expensas minus sumtuosas tam in cibo quam in potu habere assuesceret, quod etiam facturum se pollicitus, in promisso verax inventus est. Denique cum jam dudum fratrum servitia, quæ sic vocare consuevimus anniversariis fidelium & diebus sanctorum festivioribus deputata libere subtraxisset, nunc etiam quotidianæ eorum procurationi cœpit detrahere, carnesque, quas in esum diebus alternis solebant percipere, eis diebus tantum Dominicis semel & tenuiter ministravit. Potus vero modis variis alterabatur, interdum videlicet de coctione baccarum lauri, qui modus festivior erat, nonnunquam radicum urticæ, crebro enulæ campanæ, præcipue cujusdam herbæ ignotæ, quam Præpositus myrtum appellabat, quam tamen myrtum non esse omnes, qui myrtum noverant, testabantur. Alii herbam mortiferam esse dicebant. Alii nec herbam, sed surculos radicum arboris, qui vulgariter vichtin dicitur, quia in locis colligebantur, ubi hujusmodi arborum sylvas fuisse constabat. Quicquid vero illud esset, decoctione ejus fratribus uti necesse fuit, vel sitis miseriam sustinere. Ejus vero sapor ita extitit extraneus, ut plures ex fratribus antequam usum habere potuissent, decoctione aquæ simplicis uterentur, neque enim ut quondam vini habebant remedium, quod Præpositus, eis prorsus irrequisitis, ita pro suo detrahebat arbitrio, ut si quo anno non ultra L. vel LX. carratas vinea attulisset, vini eos nec meminisse quidem, ut sic dixerim oporteret. Hinc itaque crebræ inter eos dissensiones oriebantur, quoniam hujusmodi defectuum experientia non omnibus usque qua-

quaque communis erat, ſed eis tantum, quos adverſarios Præpoſitus deputabat, ſi qui videlicet ſuper his in querelæ vocem erumpere præſumſiſſent, cum his quoque qui Præpoſito familiarius adhærebant, cauſas diſcordiæ cumularent. Quidam enim ipſorum, quorum capitaneus erat fratris Præpoſiti filius, cujus ſupra in cauſa cameræ mentio facta eſt, pro ſuo viventes arbitrio ceteris fratribus, tam junioribus quam ſenioribus graves ſolebant exiſtere, ut in eos non ſolum verbis ſed etiam manibus excederent, quibuſdam etiam interfectionem, quod dictu eſt horribile, minitantes, nec ipſum quidem Priorem, ſi vel occulte quicquam de eorum tractaſſet exceſſibus, expertum talium relinquentes. Hæc quidem de junioribus intolerabilia ut erant, judicantes, maxime cum Præpoſitus illos a talibus non compeſceret, hujuſmodi conſenſum inter ſe fecerunt, ut contra illorum violentiam opera ſe vicaria tuerentur. Unde factum eſt, ut quoniam illi ab iſtis duplici numero vincebantur, a priori animoſitate penitus repreſſi nihil de cetero talium attentarent: ſed tamen ipſa ſua repreſſione acrius incitati contra eos, qui ſe repreſſerant, quia ſuis non poterant Præpoſiti viribus utebantur. Quicquid enim a quoquam illorum propter quotidianum defectum murmurantium dictum fuiſſet, quod derogationem Præpoſiti vel tenuiter redoleret, ſtatim ejus notitiæ deferebant, de quo ille vindictam ſumere quantum poterat non negligebat. Singulorum etiam exceſſus, quos ante plures annos cognitos diſſimulaverat, ut juſtam videretur ultionis habere materiam replicando, nonnunquam vero etiam falſis eos criminibus infamando. Maxime vero id agebat, ut unanimitatem eorum, per quam ſuos deſpectui haberi videbat, terrore diſſolveret, eoſque cum illis ad concordiam revocaret: ſed propoſitum non obtinuit, quoniam iſti quanto magis impetebantur, tanto ſibi ſtrictius adhærebant, ne diviſi malis quibuslibet vel ab eo vel a ſuis illatis facilius ſubderentur. Concordare autem cauſis diſcordiæ non ceſſantibus, difficile eis videbatur, cum videlicet neceſſaria & conſueta tam in victu & in veſtitu ſibi ſubtrahi, hiſque alios delitioſe uti, illorum quoque mala non modica a Præpoſito non ſolum diſſimulari, ſed etiam defendi, ſua vero interdum minima exaggerari, ſeque pro his gravari conſpiceret. Præterea cum ipſi pro talibus a querelis temperare non poſſent, illique eaſdem querelas, delationis habentes materiam, inceſſanter contra ipſos Præpoſitum incitarent, ad hoc etiam impatientia ſtimulati, eumque, quem ut patrem honorare debuerant, contemnebant, graves non nunquam ipſi verborum contumelias irrogantes, ejusque interdum juſtæ correctioni contumaciter repugnantes. Licet autem ipſe ad gravandum eos occaſione qualibet ex ſe ipſo promtus ſemper exiſteret, certum tamen eſt, eum familiarium ſuorum delationibus ad malum ſæpius incitatum. In his præcipuus eſſe credebatur cellerarius Otto nomine, cui magno favore Præpoſitus erat obnoxius, vir elatæ mentis & dubiæ veritatis, ſed qui hæc ipſa animi vitia verbis mollibus occultare noverat, & cui ad hoc agendum vox ipſa naturaliter infirma ſatis utiliter ſerviebat. Hic cum primum ad tale promotus fuiſſet officium, ſicut a non nullis conſideratum eſt, favorem fratrum ſtudioſe ſibimet cœpit conducere, rerum mutationem jam tunc cogitans, eorum procurationi tam cotidianæ quam feſtivæ diligenter intentus, adeo, ut aliquando die feſtiviori ferculorum, quæ eis miniſtrabat, usque ad denarium numerus tenderet, ad quod perficiendum parochiæ quoque cui præerat officio juvabatur. Fratrum vero juniorum animos his rebus ita ſibi devinxit, ut, quod ei erat valde delectabile, crebro circa ipſum collecti providentiam ipſius collaudarent, ejuſque proviſioni gratias agerent, quorum plerique tempus venire, quo ipſe Præpoſitus fieret exoptabant. Verum poſt modicum hac ejus ficta benevolentia cum rebus quibus præerat deficiente, illorum quoque erga eum devotio laſſabatur, & dilectio paulatim tranſibat in odium & contemtum, quoniam & in aliis rebus eum alium, quam ſe oſtenderet, experiebantur. His enim, quos dudum aliis graves extitiſſe prædictum eſt, patronum ſe exhibebat, Præpoſito pro eis contra alios ſuggeſtiones faciendo, eoſque occulte, ut dicitur, animando & conſilia miniſtrando. In his itaque, licet magnopere latere deſiderans, experimento cognitus, tempore procedente, cum neceſſaria fratribus præſcripta modo ſubtrahi cœpiſſent, eis in querelam publicam contra Præpoſitum excitatis, ipſe quoque palam adverſarium ſe eis exhibuit, non ſolum quia inſolubili quadam obligatione ipſe & Præpoſitus quaſi cohærebant, ſed etiam, quia ab eis, quorum favorem maxime expetierat ſe contemni graviter ferebat, eos vero qui partis erant Præpoſiti colligens, eiſque rerum omnium quas aliis ſubtrahebat copiam exhibebat, contra alios Præpoſitum variis dilationibus incitabat. Ne autem ipſe cum aliis gravamina procuraret, hujus ſtudii mercede, Deo judice, fraudatus eſt, imo confuſionem ex eo viro prudenti & qui honeſtatem diligeret importabilem reportavit. Nam cum exercitio

citio aleæ omnisque generis ludorum deditus fuiſſet, tempore, quo de bona promiſſione laudabilis videbatur, alios quoque de fratribus in rebus ſocios ſibi ſtuduit adhibere. Ipſe vero cum quibuslibet tam domeſticis quam extraneis, qui ſimilibus ſtudebant, diebus crebro noctes continuans, damnoſe nimis talibus inſiſtebat. Denique alii xv. quidam xx. non nulli xxx. marcas ludo eum perdidiſſe infra unius anni ſpacium affirmabant. Qui rumor per cunctorum ora provincialium cum volveretur, Præpoſitum quoque non latuit, ſecularibus quibuſdam viris eum redarguentibus, cur talia non compeſcendo eccleſiam ſuam dehoneſtari non minus, quam damnificari permitteret, cum quidem ipſe hæc ſurdis auribus pertranſiret. Fratres enim tam Prior qam alii ſermones de his & ſimilibus ad ejus familiares pertinentibus cum eo quicquam tractare ſuperfluum judicabant, ſciens eum accuſantibus, quam accuſatis potius indignari. Cum itaque aliquando unus de fratribus, cujus præ cæteris in præfato negotio familiaritate Cellerarius uſus fuerat, ſed quem tunc intenſius perſequi videbatur, ipſo de quadam Præpoſiti derogatione accuſante gravare diſponeret, & ille quoniam teſtibus idoneis convinci non poterat, accuſationem ipſam per obedientiam requiſitus negando diſſolviſſet, de exceſſu alio, in quo eum olim ſe deprehendiſſe aſſerebat, videlicet de ludo aleæ, eum cœpit impetere ſatisfactionis ab eo debitum repetendo. Manſio ſane, quæ curia Præpoſiti appellabatur, ipſo quoque digrediente, eo tempore quaſi gymnaſium fuit alea, ſcacchis, teſſeris globisque ludentium, *Ottone* ſignifero & quod his ſtudiis competebat, quodam ejus ſerviente vini vel medonis venalitatem ibidem inſtituente, quaſi taberna publica videbatur. Ubi die quadam frater ille, non tamen ludens, deprehenſus, ſuſpicionem ipſam a ſe protinus abſtergere curavit, Præpoſito, cujus tunc favore potiebatur, ne ſibi indignari debuiſſet, neve ſiniſtram de ſe ſuſpicionem habere vellet, humiliter ſupplicando, ipſo eum ut ſecurus eſſet hilariter adhortante. Igitur a Præpoſito ſibi malum paratum intelligens, ut ejus auctorem non neſciens, culpatus omnem illam inſignem narrationem de cellerario cœpit evolvere, dicens eum potius arguendum & puniendum, qui tale damnum rebus communibus intuliſſet. Præpoſito autem ut taceret præcipiente, cum non acquieſceret, excommunicationis contra eum ſtatim ſententiam promulgavit. Fratribus autem, qui, ut jam dictum eſt, contra familiarium Præpoſiti violentiam ſe viciſſim tuebantur, quorum hic unus erat, ſententiæ reclamantibus, tumultu facto Præpoſitus a conſenſu ſe abripiens, relicto capitulo egreſſus eſt. Quem cum *Otto* ſequeretur, illi inordinatis in eum vocibus uti cœperunt, alii furem, alii ſacrilegum, alii Iudam traditorem, alii aleatorem publice inclamantes. Sequenti die Præpoſitus auctores tumultus illius manſuete ſatis redarguens, monens ut a talibus temperantes eſſent; contra opinionem quidem omnium & ſuam conſuetudinem, cum & prolatam excommunicationis ſententiam pridie facillime relaxaſſet, non communi paci, ſed cellerario tantum hac lenitate conſulens, ne forte diſtricta facti illius examinatione motu aliquo concitato ille infamis amplius redderetur. Et ut ab omni parte plenam ſecuritatem procuraret, eidem in virtute præcepit obedientiæ, ne quis de cætero criminationes illas, quas ille injuſte paſſus fuiſſet, præſumeret iterare. Hoc autem ejus ſtudium pro tuendis familiarium ſuorum exceſſibus, ex alio quoque ejus facto cognoſci poteſt. Unus fratrum, quos adverſarios deputabat, in congregatione feminarum ſororem habens carnalem, cuidam familiarium ejus indecenter adhærentem, naturali zelo ductus Præpoſito de hac re non ſemel conqueſtus eſt, petens ut eandem ſororem ſuam a familiaritate, in qua eſſet mali ſuſpicio, coerceret. Præpoſitus vero aliud quam ille petebat exſequens, ab inſtantia conquerendi, cum verbis non poſſet, verberibus coercere curavit, dicens eccleſiam ex illis querelis damnum incurriſſe, cum ille, ut pro ſe aliquid diceret, eloquentiæ adjutorium non haberet. Nec defuit inter iſta fratribus odiorum infelicitas, quibus ita contra ſe altrinſecus accenſi erant, ut quidam partis Præpoſiti in divinorum celebratione proximis ſibi in choro alterius partis fratribus pacis oſculum publice denegarent. Tales eo tempore fructus peccatis exigentibus eccleſia Sereni-montis de Prælati ſui, filii peccati, moribus colligebat. *Henricus de Rekkin* Sereni-montis Canonicus x. Kal. Martii. de itinere Romano reverſus, literas eccleſiæ ſuæ a ſede Apoſtolica impetratas attulit, quarum exemplum ſubjectum eſt. *Honorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabilibus fratribus Magdeburgenſi, Mogontino & Colonienſi Archiepiſcopis & eorum ſuffraganeis & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpoſitis & aliis eccleſiarum Prælatis per Magdeburgenſem & Colonienſem provinciam conſtitutis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem: Non abſque dolore cordis & plurima perturbatione didicimus, quod ita in plerisque partibus eccleſiaſtica cenſura diſſolvitur, & canonica ſententiæ ſe-*

veritas enervatur, ut viri religiosi, & hi maxime, qui per sedis Apostolicæ privilegia majori donati sunt libertate, passim a malefactoribus suis injurias sustineant & rapinas, dum vix invenitur, qui congrua illis protectione subveniat, & pro fovenda pauperum innocentia se murum defensionis opponat. Specialiter autem, dilecti filii, Præpositus & canonici monasterii Montis-Sereni ordinis S. Augustini, quod ad Romanam ecclesiam nullo pertinet mediante, tam de frequentibus injuriis, quam de ipso cotidiano defectu justitiæ conquerentes, universitatem vestram literis petierunt Apostolicis excitari, ita ut videlicet eis in tribulationibus suis contra malefactores eorum promta debeatis magnanimitate consurgere, quo ab angustiis quas sustinent & pressuris vestro possint præsidio respirare. Ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quatenus illos, qui possessiones vel res seu domos prædictorum, Præpositi & canonicorum, vel hominum suorum, irreverenter invaserunt, aut ea injuste detinuerunt, quæ ipsis ex testamento decedentium relinquuntur, seu in eos contra Apostolicæ sedis indulta sententiam excommunicationis seu interdicti præsumserint promulgare, vel decimas laborum de terris habitis ante concilium, quas propriis manibus aut sumtibus excolunt, seu nutrimentis eorum, spretis Apostolicæ sedis privilegiis extorquere monitione promissa, si laici fuerint publice candelis accensis excommunicationis sententia percellatis: si vero clerici vel canonici regulares seu monachi fuerint, eos appellatione remota ab officio & beneficio suspendatis, neutram relaxaturi sententiam, donec jam dictis Præposito & canonicis plene satisfaciant, & tam laici quam clerici seculares, qui pro violenta manuum injectione anathematis vinculo fuerunt mandati, cum diocesani episcopi literis ad sedem Apostolicam venientes, ab eodem vinculo mereantur absolvi. Villas autem, in quibus bona prædictorum Præpositi & canonicorum vel hominum suorum per violentiam detenta fuerint, quamdiu ibi sunt, interdicti sententiæ supponatis. Datum Laterani Nonis Jan. Pontificatus nostri anno IIX. Willehelmus secundus de *Lipzke* Præpositus ad Præposituram *Drubicensem* translatus est, cui in priori ecclesia successit *Ekkehardus* ejusdem loci Canonicus.

Anno MCCXXIV. *Sophia* Quedlinburgensis Abbatissa filia *Friderici* Comitis de *Brene*, filii Marchionis *Conradi* Senioris, magnorum & non paucorum excessuum rea deponitur. Viros enim quosdam malignos & latrocinantes in castro *Quedlingeburg* pro sua ut dicebat, tuitione colligens, turresque monasterii instar castelli munitas pro domicilio eis permittens, impudenter his res ecclesiæ impendebat, & fœda conferebat, cum illi pacem provincialium cotidianis incursibus perturbarent. Civium præterea Quiddelingeburgensium ditiones pro suspicione, quod civitatem *Hojero* Comiti de *Valkinstein*, cum quo ipsa de advocatia ejusdem civitatis litigabat, tradere vellent, captivatos tamdiu afflixit, donec filios suos conservandæ ei fidelitatis obsides dari coacti sunt, quorum plures, cum ipsa, pro eo quod erat animi inclementis necessaria subtraheret, mortis periculum incurrerunt. Adhoc etiam de dilapidatione, nec minus de lapsu carnis & neglectu religionis multipliciter infamata, omnibus circumquaque de se loquendi materiam ministrabat. *Friderico* autem Imperatore pro expugnandis paganis longo tempore in Siciliæ partibus occupato, Rex juvenis filius ipsius cum deputatis sibi principibus, Cis-Alpinum imperium gubernabat. Cui *Northusen* curiam celebranti, *Henricus* Comes *Ascharia* filius *Bernhardi* Ducis, & *Hojerus* Comes de *Valkenstein*, & alii plures nobiles & ministeriales, de præmissis Abbatissæ excessibus illa absente conquesti sunt. Præcipue obsidum mortuorum patres, qui cum clamore vulgari, quo ad arma convocatio fit, justum contra eam judicium postulabant; quam Rex, ut de objectis satisfaceret, ad proximam curiam *Egere* per sententiam evocavit. Quo cum illa muliebri superbia venire contempsisset, omni eam suæ dignitatis jure seculari, sententiantibus qui aderant, Principibus, spoliavit. Deinde inquisitione contra eam a sede Apostolica facta, inquisitorum sententia ita deposita est, ut ad eandem dignitatem in aliqua ecclesia de cetero eligi non valeret. In locum vero ejus electa est *Bertradis* soror quondam *Conradi* Halverstadensis Episcopi & *Guncelini & Friderici de Crozuc.* Accidit in civitate *Hallensi* ut parochianus S. Gertrudis *Wicmannus* nomine, *Novi-operis* canonicus die quadam ad morientem aliquem vocaretur. Qui veniens, invenit, hominem ex his, quibus est coquendi salis officium, qui se in sartaginem sui operis bullientem injecerat, nisi quod lingua adhuc vivaciter utebatur: a quo dum casus illius miserandi causam modumque requireret, ille presbyterum auditu recognoscens, quia visu non poterat, oculis scilicet de coctionis vaporibus obscuratis & cute turgescente compressis, rogabat ut submotis aliis soli ei loquendi sibi copia præstaretur. Quod consecutus cœpit dicere: se magna peccatorum suorum pœnitudine ad opus illud adductum, nec tamen ad hoc sine consilio accessisse, Presbytero vero dicente, non bono eum usum consilio, cum illicitum sit, ut pro quacunque causa nobismet ipsis mortis periculum inferamus, & quis tale ei ministras-

ſtraſſet conſilium ſciſcitante, reſpondit: Ante dies aliquot cum me peccatorum meorum recordatio triſtem admodum reddidiſſet, repente ubi eram intrantes ad me vidi viros albis indutos veſtibus, qui me alloquentes, & ſermonem mecum miſcentes, inter alias cauſas a me triſtitiæ requirebant. Quas cum eis ſimpliciter aperuiſſem, me videlicet ex ſcelerum meorum memoria triſtari, pro quibus ſemper augmentum capientibus æterno me non ambigerem ſupplicio deputandum: illi recte & utiliter me triſtari aſſerentes, conſilium tale mihi ſe daturos dicebant, quo ad plenam peccatorum indulgentiam pervenirem: ſcilicet ut me ipſum Deo ſacrificarem, & ſalis in ſartagine buliente corpus meum, cujus miniſterio Deum offendiſſem, illis fervoribus injicerem cruciandum; affirmantes hoc Deo modis omnibus placiturum. Ego vero conſilium amplectens cum illi a me receſſiſſent, cœpi obſervare tempus, quo id perficerem, ne me cujusquam præſentia impediret. Hodie vero cum ſolum me eſſe contigiſſet, illi iterato mihi apparentes ſvadebant, ut ad propoſitum accederem, addentes, quod periculoſa eſſet dilatio, cum mors incerta tam conſilium utile poſſet annullare. Ego nihil moratus, quod monebant implevi, & neſcio utrum ex hoc mihi juxta illorum promiſſum indulgentia ſit ſperanda. Imo vero perpetuam per hoc damnationem, ait presbyter, timere debes, niſi pœnitentiæ adjutorio redimaris; demumque eum inſtruens, ut conſilium illud Diaboli, & qui ſibi apparuerunt Dæmones fuiſſe intelligeret, ad peccatorum ejus confeſſionem inſtantius hortabatur, immenſitatem divinæ miſericordiæ, & quam ſit paratus Deus ſuſcipere pœnitentes, ei ſæpius inculcando. Ille deceptum ſe animadvertens, & ad tantam non ſolum infructoſe ſed etiam periculoſe ſe veniſſe conſiderans, a fundo cordis ingemuit & ſceleris ſeipſum commiſſi ſe pœnitere modis omnibus fatebatur. Deinde peccatorum ſuorum vulnera fideli prorſus & devota confeſſione aperiens, ea pœnitentiæ lacrymis infundebat. Poſt confeſſionem jam bonæ ſpei factus, presbytero ut tranſitum ſuum, qui jam adeſſe videretur, euchariſtiæ perceptione muniret admonente, reſpondit hoc quidem valde eſſe deſiderabile, ſed fieri non poſſe, quoniam inflato gutture glutiendi copiam non haberet. Rogabat autem ut presbyter corpus Domini ſummis contingens digitis, eorum ablutionis aquam ſibi ſumendam porrigeret, pro teſtimonio fidei ſuæ quam de illo Sacramento firmiter retineret. In hac actione illis occupatis, ſubito presbyterum, an aliquid audiret, interrogavit. Quo reſpondente nihil, ſe niſi ipſum audire: eumque quid audiret viciſſim interrogante, reſpondit: voces ſe multorum quaſi ſub terra audire lugentium & flentium, viderique ſibi illorum eſſe, quos ante modicum conſiliarios habuiſſet. Nec multo poſt Deum, ut ſui miſereretur crebro invocans, animam reddidit, eccleſiaſticaque eſt conditus ſepultura. De hoc cum fatendum ſit, cum peccatis aliis hoc quoque, quod ſe ipſum illicite punivit, fortaſſe credi poteſt, quod eadem pœna per ipſam pœnitentiam ut ſic dicam purgata ipſi purgatoria ſit effecta: ſicut latroni illi beato poſt confeſſionem pœna ſcelerum non inepte creditur contuliſſe martyrium.

Haldäleve civitas ab hominibus *Alberti* Archiepiſcopi reædificatur, ipſo in partibus *Lombardiæ* ſervitio Imperatoris jam per triennium occupato. Diſcordia, de qua ſuperiori locutione ſatis dictum eſt, inter fratres eccleſiæ Sereni-montiis nec dum ſopita. *Tidericus* Præpoſitus die Paraſceve in communi capitulo in virtute præcepit obedientiæ, ut ſi quis rancorem contra alterum retineret ab altaris obſtineret communione. Poſt capitulum vero a quibusdam fratribus ſenioribus contra ſuum propoſitum inductus, tam eos, qui ſui favoris erant, quam illos, quos adverſarios deputabat, privatim ad concordiam hortabatur, continuato ſermone ſubjungens fruſtra eos carnium & aliarum rerum exactionem facere, quoniam ipſe tantis expenſis ſufficiens non valeret. Illi vero quos per excommunicationis verbum notaverat, reſponderunt, ſe diſcordandi cauſam non habere, niſi neceſſariorum defectum & eo ſublato quiete ſe acturos: manente autem nullo modo poſſe querimonias cohibere. Quo reſponſo motus Præpoſitus ab interdicto quidem communicationis ſtatim ſuos abſolvit, tanquam parati & concordiæ in nullo reluctantes, illis vero introitum eccleſiæ diſtincte interdixit, quaſi per ipſos pax & concordia turbaretur. Cum autem in hoc animi motu ad divinorum celebrationem accederet, quidam de fratribus eum rogantes ut pro reverentia feſtivitatis inſtanter indignationem compeſceret, vix a ſententia reduxerunt, & communionem quidem tunc illis indulſit, verum peracta feſtivitate cum quibusdam ipſorum ſe minatus eſt aliter tractaturum. Hoc enim artificio in omni pene caſu, quo ei gravandi ſubditos occaſio proveniſſet, uti conſueverat, ut in deciſione cauſæ partem aliquam non relaxatam reſervaret, de qua oportune ſe tractaturum dicere ſolebat, ut ſic eos ſuſpenſos teneret, & trepidis ſuſpicionibus, quaſi

quasi impendente adhuc gravamine, fatigaret. Verum paucis post festivitatem elapsis diebus novam quandam illi turbationem hujusmodi occasio procuravit. Quidam fratrum laicorum, quos *barbatos* vocari usus obtinuit, coquinæ officium commendatum habens, fratribus tam verbis quam factis injuriosus esse consueverat, præsertim hic quos a Præposito noverat non amari. Inter cetera siquidem illorum temporum mala consuetudo dolenda irrepserat, ut quoniam carnes fratribus diebus statutis in communi non ministrabantur, isti nummos invicem conferentes & ad fora vicina transmittentes carnes emerent, quibus irrequisito Priori extra refectorium uterentur. Unde fiebat, ut in hujusmodi diebus vix duo vel tres præter Priorem fratrem hora refectionis in refectorio invenirentur. In hoc quoque negocio frater ille coquinæ præpositus malæ voluntatis his aliquid ostendere non negligebat, modo videlicet ad hæc necessaria denegando, modo cocos a præparatione rerum ad eos pertinentium prohibendo, eos vero qui partium erant Præpositi, tam in congregatione virorum quam fœminarum modis omnibus honorabat, eisque supra communem procurationem de rebus sui officii quicquid desiderassent impendebat. Erat hic de familia ecclesiæ ex eo genere hominum, qui *Zinurdones* appellantur, tantæ superbiæ, ut mirum esset rusticam mentem augustis rebus & paupertati assuetam tantum inflari potuisse, cum fratres quoque ipsius carnales & cognati cotidiano congregationis servitio in concoquenda cerevisia dediti, & ex eodem servitio sordidi sæpe vultus & habitus effecti, generis sui abjectionem ejus frequenter oculis præsentarent. Verum idem cum *Ottone* Cellerario ex magno dilectionis calore undecumque conflato, in unam, ut sic dicam, animam confluxerat. Præpositum vero obsequio, quod suis & maxime sorori ejus, quæ in congregatione fœminarum in seculari habitu vivebat, studiose admodum impendebat, ita sibi devinxerat, ut querimonias fratrum, etiam Prioris, quas crebro de ipso proferebant, prorsus negligeret, cum tamen ipse quoque elationi ejus nonnunquam testimonium perhiberet. Accidit autem die quadam, ut unus fratrum ex junioribus lignum unum ex his, quæ *per sexagenas* numerari solent, ut operis quippiam ex eo faceret, petiturus, illo absente coquinam intraret, & servis, qui aderant, licentiantibus lignum tolleret & abiret, cui ille superveniens, quoniam hic ex eorum numero erat, quibus omnis boni principium negabatur, ut lignum redderet cum fastu verborum edixit. Quo nolente eum insecutus detinuit, & reluctantem etiam per capillos, ut ille fatebatur, retinere conatus est, qui tamen violenter se abripiens retento ligno recessit. Sed cum Præpositus eidem de lata contumelia conquerenti nihil satisfactione dignum factum esse judicasset, tam ipse, quam quidam ejus socii, impatientia stimulati, & ex præsenti facto præteritas recolentes injurias, opus opinione majus aggredi fratremque illum non verbis sed verberibus corripere statuerunt. Itaque oportunitate die quadam captata, Præposito absente eum aggrediuntur, quos ille cultello fixorio, quo dudum eos suspectos habens se munierat, facile a se submovit, cum ad eum vacuis manibus accessissent. Erant autem quatuor numero. Unus tamen eorum fustem habens aliquot ei plagas imposuit, cujus animositate & instantia territus & armaturæ suæ oblitus exclamavit & in fugam versus in coquinam se recepit, ac per fenestram secretam aliquem famulorum alloquens, festine cellerarium vocari fecit. Cui venienti quod sibi acciderat confuse exposuit, addens, quod pro illius hortatu, quo eum confidere & nihil tale timere crebro persuaserat, honoris sui & pene vitæ periculum incurrisset. Nec domo palam prodire ausus se in secretiori parte usque ad vesperam continuit, sicque per cellerarium eductus ad allodium *Lubacudorp* discessit, ut illic Præpositi reditum expectaret. Præpositus rediens ubi factum comperit, more suo iratus animi motum agitatione corporis & verbis minacibus fatebatur. Deinde cum reos in capitulo plagis virgarum singulos e duobus emendari fecisset, adjecit præcipiens, ut fratrum omnium ultimi essent, donec ipse eos ad loca propria revocaret. Erat eo die vigilia Ascensionis Domini, quando videlicet ad processionis solennitatem adjacentium villarum numerosior solet populus convenire. Illi reputantes quod Præpositus ultimatione eos ostentui habere vellet, ut in præsentia populi confusionem publicam ostenderent, responderunt se illi præcepto obedire non posse. Quos ille statim a communione fratrum suspendit, præcipiens eos ab omnibus evitari. Superiores sane Præpositos ad interdicendum & excommunicandum non ita faciles fuisse constat, sed si quando, ut assolet, correctioni aliquem reluctari contigisset, dilatione interposita aliis fratribus id operis injungebant, ut admonitione fraterna eum ad obedientiam rovocarent. Sic demonstrant esse peccantium emendationem quærere, non gravamen. Unde fiebat sæpissime, ut tales, eorum oppressi mansuetudine, erubescerent non obedire

obedire his quos non vindictæ, sed suæ salutis, cupidos agnovissent. Hunc autem diverso modo agentem diversus sequebatur effectus, dum exturbatis & præcipitatis ejus sententiis subjecti ad majorem proterviam raperentur. Quippe qui eum suo tantum gravamini studere experimentis pluribus didicissent, quod sicut aliis pene omnibus, ita in hac quoque causa cognoscitur evenisse. Denique illi quos vitari præceperat, plures a fratribus suæ communionis participes habentes, interdicti sententiam contemnebant: verum quibusdam amicis suis eos admonentibus ne & sibi & aliis, qui pro ipsis soliciti essent, majus aliquod gravamen, occasione illius causæ, quæ in nulla sui parte esset favorabilis procurarent, difficulter licet, ut facerent, quod sibi injunctum fuerat, consenserunt. Sicque eisdem apud Præpositum pro eis intercedentibus in vigilia Pentecostes causæ illius vinculis absoluti sunt. At frater ille coquinæ magister a loco ad quem discesserat negotio pendente redire pertimuit, nec etiam postmodum reversus satis securus fuit, nimirum experientia priorum territus, quoniam ei jam possibile videri cœperat, quod prius nec quidem cogitabile videbatur, cum etiam illi, quos nuper male expertus fuerat, ei nisi ab officio, in quo eis & aliis irrogasset injurias abstineret, pejora prioribus minarentur. Unde factum est, ut per plures dies nec jussione Præpositi, nec hortatu cellerarii ad suum posset officium revocari. Inter hæc silentio premendum non est, quibus modis Præpositus defectum rerum, quas administrabat subsidia parare tentaverit, siquidem, ut prædictum est, & indulgentiam hac ratione obtinuit, & fratres locis aliis partiri disposuit, licet in his fortuna noluerit ei arridere. Est villa Episcopi Misnensis supra *Mildam*, miliari spacio distans a villa *Numik*, quæ *Lubaniz* dicitur. Hanc concambio acquirere, & in ea novum claustrum construere, & illuc congregationem transferre voluit, affirmans, quod in loco priori manentibus pro difficultate vecturæ & aquæ penuria extremæ inopiæ periculum ei immineret, quasi ei necessaria ad illum locum ventorum essent ministerio deferenda. Nec defuerunt de fratribus, qui ei de hoc assentirent, & quidem seniores, licet pauci & tales qui pro privatis suis commodis & ejus favore ad quidlibet consensissent. Civitatem etiam in campo, qui ab occidente monti adjacet, ædificare propositum habuit, affirmans omnes suos consanguineos & plures alios prudentes viros, illud consilium approbasse. Adhæc proventus omnes possessionum ecclesiæ in tres partes dividere voluit, ut duas ex his fratres ad suos usus reciperent, ipse vero de tertia sibi & hospitibus provideret. Alias quoque divisionum species interponens. Erant enim hæc signa animi instabilis & perturbati & consilium non habentis, exemplo ægroti, qui febribus vexatus nunc de latere in latus convertitur, nunc supinus jacet, nunc vero in ventrem regyratur, mutatione se sperans requiem invenire. Fratribus autem, qui nihil eum simpliciter agere arbitrabantur, cum certum quoque sit, infirmas res divisione non roborari, sed magis infirmari, contradicentibus, eique ad hoc ita respondentibus, ut duabus illarum partibus cum tertia sua compositis ipsis necessaria de omnibus ministraret, ait se eorum indigentiæ culpa non teneri, cum constaret eos propriis utilitatibus reluctari. Sed cum die quadam in capitulo defectum suorum ei commemorationem facientes, eosdem peterent emendari; Respondit eos non juste aliquid a se exigere, quibus facultatem, ut seipsos copiose procurarent de duabus scilicet possessionum suarum partibus, obtulisset: quod nunc quoque si vellent eis permitteret, vel si magis id eligerent, totam eis administrationem ex integro resignaret: quod quidem non ex intentione adjecit, sed quodam fervore loquendi, verbis ut plerumque contingit incaute procurrentibus, putans eos hoc nullo modo recepturos. Illis autem, si id fieret communis utilitatis spes nata est, & deliberandi de hoc usque post prandium induciis postulatis & acceptis. Facto prandio ipso interim in sua mansione quiescente convenerunt & ut totam administrationem susciperent consenserunt. Quidam tamen familiarium ejus, quibus illud factum quædam Præpositi dejectio videbatur, qui se quoque privatis per hoc commodis privandos sentiebant, licet propter communem consensum palam reclamare erubescerent, mutationem hanc æquanimiter non ferebant, quod etiam non usque quaque poterant occultare. Denique unus ipsorum filius fratris ejus, qui jam sæpius commemoratus est, Priorem & quosdam seniores, qui ad vocandum Præpositum exierant, cursu præcedens, eumque quiescentem inveniens, ut surgeret clamare cœpit, dicens eum ut verbo ejus utar, præbendarium futurum, qui Præpositi nomen hactenus habuisset. Usque vero, etsi grata ei pro se ejus erat æmulatio, propter præsentes eum redarguens, indignari ejus irreverentiæ videbatur, ad fratres autem ejus pervenieris hoc quod elegerant sibi placitum videbatur. Deinde causæ statum ordinaturus primo XXX. marcas ad suos & sibi servientium

um privatos usus singulis quatuor annorum, quos illam ordinationem durare volebat, sibi dari constituit, præter administrationem victus, qui ei de communi juxta solitum exhibendus. Tribus quoque, qui administrationi præessent ejus permissu a fratribus electis, his insuper debita sua solvenda imposuit, & unum ex ipsis Ottone cessante Cellerarium ordinavit. Hæc vigilia Apostolorum gesta sunt. Pluribus itaque etiam extraneis visum est commune bonum ecclesiæ Sereni-montis ex hoc principium accepisse, si tantum Præpositus fidem negocio conservaret. Verum ipse quo animo factum illud acceperit, non multo post etiam ad oculum demonstravit. Erat quidam de fratribus laicis quem negociis suis agendis præfecerat, qui duos equos habebat suis usibus deputatos. Hos pro eo quod negotiis jam absolutus, negotiatore opus non haberet, administratoribus illis ad communes usus petentibus denegavit hac ratione, quod eos sua, ut dicebat, pecunia comparasset, unde factum est, ut unus illorum die proximo causam aliquam ecclesiæ acturus pedibus suis iter agere cogeretur. Fratrem vero illum laicum contra ordinationem priori die factam, in possessiones ecclesiæ præmittens, hominibus placitum, quod vulgari verbo **Gedinck** dicitur, jussit indicere, quem ipse subsecutus nullo illorum trium præsente, placito præsedit causas judicando, eo modo & aliis quibus villici negociantur, aliquid pecuniæ cupiens expiscari. Altera autem ordinationis istius die, eo ad mensam cum familiaribus consedente, & de his quæ acta fuerant sermocinante, unus astantium pro favore ejus, ut aliquid solicitudinis pro ipso se habere ostenderet, dixit: quod in XXX. marcis sibi dandis sibi expensis non sufficienter suo judicio providisset. Cui subridens respondit, se infra anni spatium, si viveret, illis XXX. alias lucraturum. Unde quis non videat, & in illis XXX. marcis exigendis, & in istis ut sperabat lucrandis, eum rebus communibus deprædandis, & suis privatis, quibus non egebat, augendis, ingenio miserabili intendisse. Alium item equum, quo tempore aliquando vehi consueverat, quemque, cum ei propter incommoditatem incessus displicuisset, in opus allodii, quod in pede montis positum est, locaverat, ipso die, quo mutatio illa facta est, abstulit, satis ostendens, se communis utilitatis, quæ per alios promovenda foret, invidia non carere. Fertur etiam quod familiares suos hortatus fuerit, ut servitia quæ diebus festis & in anniversariis fidelium exhiberi consueverunt, quæ tamen ipse ante plures annos eisdem negaverat, exigerent, spondens, quod adhuc eis adjutorio potirentur; quod quidem de eo verum esse illi probare visi sunt, eadem servitia exigendo. Illorum sane trium qui administrationi erant præpositi tale fuit propositum, ut primo & præcipue congregationi necessaria providerent, ac demum extraneis & hospitibus juxta quod eis esset possibile ministrarent. Præpositus vero dicebat, hospites etiam invitandos esse, quod se quoque facturum asseruit, quorum procurationi suo deberent exemplo diligentiam adhibere. Et quidem eum ab hospitibus frequentatum constat, sed maxime a suis consanguineis, quibus omne studium neglectis fratribus impendebat. Verum illi qualitatem animi ejus erga se & commissum sibi negocium signis præmisis & quibusdam aliis colligentes non aliud expedire viderunt, nisi ut mature ab administratione recederent, quoniam eo sibi obnitente, quanto diutius in ea stare contenderent, tanto majorem confusionem, nihil utilitatis proficientes, inde reportarent. Itaque XIV. ab institutione ista diebus elapsis malæ voluntatis ejus coram fratribus judicia proponentes, onus impositum simul deposuerunt, cum ille nec propriam conscientiam, nec ea per quæ detectus erat, veritus ac bona fide ad factum illud se accessisse juramentis horribilibus affirmaret. Licet autem ipsi administrationi renunciantes nihil extra placitum ejus egissent, non tamen statim eos absolvere voluit, contentiose affirmans, se velle, ut quod ordinatum fuerat permaneret; nimirum hac in eis suspensione punire volens hoc, quod quasi ad ipsum de mala administratione infamandum illud eos suscepisse ministerium judicabat. Denique postmodum uni eorum sibi familiariter adhærenti confessus est, se propter hoc eisdem non mediocriter indignatum. Tandem rebus ad priorem statum revocatis, Otto Cellerarius, ne vel ipse vel Præpositus trium illorum proposito impares apparerent, simul etiam diuturnæ pertæsus discordiæ, Præposito persuasit, ut carnes fratribus, quas pene per annum eis negaverat, ministraret. Præpositus vero indignanter ferens, quod id quasi coactus facere videretur, quippe per actionem talium qui juniores essent & fratrum infimi (erant autem isti, de quibus superius dictum est, quod contra violentiam familiarium Præpositi ope se vicaria tuerentur:) ut salsamentum ad carnes adderet, arctioris eos cœpit disciplinæ vinculis innodare. Sed cum in capitulo de ordinis observantia edicta proponeret, illi, contra quos specialiter his armis utebatur, ad hæc servanda se paratos dicebant, dummodo generaliter omnes

mnes eisdem legibus subjugaret. Quod ipse virtutum omnium scrupulus, ac foedissimæ pravitatis dispositor, confusionum omnium & discordiarum promtissimus reparator, filius peccati, bestia perditionisque Præpositus propter eos qui suæ partis erant dictum intelligens, quos nimirum ea nequaquam servaturos noverat, respondit se potestatem habere quos vellet a coactione liberos relinquendi; miserandus, quod eum ad tale responsum necessitas compulisset, quo se de potestate jactaret, quo posset suis dilectoribus perditionis aditum aperire. O more canem, o totius in omnia sceleris adamantem. Cur repentina morte non occiditur, qui tantæ abominationis ut sæpius dictum est princeps extitit. Instabat tamen coactioni pro eo quoque, quod eos videlicet discordiæ pertinacius inhærentes a se procedente pro se propter fratrem illum coquinæ magistrum, qui eorum timore officium suum recipere declinabat. Dedicationis autem ecclesiæ festivitate transacta, *Alberto* Præposito S. Afræ Misnensis mediante, omnes ad concordiam redierunt: qua reconciliatione etiam magister coquinæ participans, ad officium suum timore rediit absolutus. Exinde omnis ille rigor de ordinis observatione inductus cœpit lentescere, & ad dissolutionem pristinam inclinare. Inter hæc nova quædam adversitas nata est hujusmodi occasione. Tempore quo *Albertus* Archiepiscopus sub *Innocentio* Papa, ejusdem Pontificis legatione functus est contra *Fridericum* Halverstadensem Episcopum, pro eo, quod a favore Imperatoris excommunicati recedere nolebat, excommunicationem suam promulgavit. Quem dum pene omnium ecclesiarum, quæ sub ipsius administratione erant, juxta mandatum præscripti legati vitandum decrevissent, *Sifridus* Abbas Ilsenburgensis ab ejus communione nequaquam credidit abstinendum. Pro quo dum idem legatus eundem non renitentem deposuisset, monachis ipsius monasterii alterum pro eo eligendi legitimas inducias non negavit. Quibus, ut ipse testabatur, exemtis, cum alium non elegissent, *Hartwicum* Pigaviensem monachum eis Abbatem instituit benedictione confirmatum: illis pro eo, quod ipsum recipere nolebant, excommunicationis sententia involutis. Verum causæ procuratoribus ab utraque parte ad præsentiam summi Pontificis destinatis, Papa ex eorum narratione factum agnoscens respondit, quod nec legati sui factum irrogare vellet, nec monachis justitiam denegare. Vnde dato mandato monachos absolvi fecit sub hac forma: *ut Hartvicum Abbatem reciperent eique obedientiam facerent, habentes postmodum contra ipsum pro jure suo licentiam proponendi, rebus ecclesiæ intactis interim reservatis.* Quod cum illi facere contemsissent, ex ipsius mandato sententia denegationis lata est in eosdem, a qua ipso vivente constat eos nullatenus absolutos. Post mortem *Innocentii* monachi prædicti successori ipsius *Honorio* aliud pro alio suggerentes, contra *Hartvicum* Abbatem & *Rochmannum* quendam monachum Ilseneburgensem, qui ei adhæserat, judices impetrarunt, facientes illos per eosdem excommunicationis sententia infamari. *Sifridus* sane Abbas Pigaviensis *Hartvvico* Abbati, qui ejus erat consanguineus, cellam quandam, *Scolene* dictam, assignaverat, de cujus reditibus suis posset necessitatibus providere. *Hartvvico* interim Abbate mortuo, *Rochmannus*, quem Abbas Pigaviensis in sua receperat, *Romam* profectus, executores obtinuit Præpositum Brandenburgensem & Abbatem Pigaviensem, qui monachos Ilseneburgenses præfatum monasterium relinquere, & ad præsentiam summi Pontificis gratiam petituros venire compellerent, sibique de rebus illius ecclesiæ convenienter facerent provideri. Illis non ea, qua volebat, vigilantia in executione mandati utentibus, secundo Romam profectus aliud mandatum obtinuit, cujus continentia talis: *Honorius Episcopus servus servorum Dei, Abbati & Priori Pigaviensi Mersenburgensis diœcesis & Præposito Brandenburgensi salutem & Apostolicam benedictionem. Dilectus filius Rochmannus, monachus monasterii de Ilsenburg Halverstadensis diœcesis, in nostra proposuit præsentia constitutus, quod venerabilis frater noster Albertus Magdeburgensis Archiepiscopus, dum in partibus illis legationis officio fungeretur, Siffridum tunc monasterii prædicti Abbatem a regimine illius canonice removerit, exigentibus culpis suis, & Hartvvicum monachum eidem monasterio præfecerit in Abbatem, monachis ejusdem loci pro eo, quod dicto Hartvvico exhibere obedientiam ac reverentiam debitam renuebant, excommunicationis vinculo innodatis. Eisdem pertinaciter in sua contumacia perdurantibus, de speciali Apostolicæ sedis mandato lata fuit degradationis sententia in eosdem, exceptis quibusdam valetudinariis & pueris, circa quos fuit hujusmodi sententia temperata. Verum iidem monachi tam degradationis quam excommunicationis sententiam contemnentes, unum ex se in Abbatem eligere præsumserunt, cum quo ipsum monasterium obtinentes, celebrare divina officia non verentur. Unde nos bonæ memoriæ Brandenburgensi Episcopo ac vobis filii Abbas & Præposite dedimus in mandatis, ut ab ipso monasterio eiiceretis hujusmodi præsumtores, & tam diu degradatos & excommunicatos, pulsatis campanis & candelis accensis, nunciaretis eosdem & nunciare face-*

faceretis in partibus convicinis, *donec dimisso monasterio sæpe dicto cum literis vestris rei seriem continentibus ad Apostolicam sedem accederent misericordiam petituri*, *adjecto*, *ut ad eiiciendum eos si opus esset*, *assumeretis auxilium brachii secularis*, *& præfatum Rochmannum ab ipsorum molestiis defendentes*, *faceretis eidem de bonis monasterii ipsius congrue provideri. Ac demum vobis præfatis monachis & fautoribus eorum plus debito deferentibus*, *& prætextu quarundam exemptionum malitiose objectarum ab eis differentibus procedere in negocio memorato*, *vobis in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus*, *ut si vera essent*, *quæ de ipsorum monachorum degradatione ac contumacia sunt expressa*, *non admissis eorum exceptionibus non tardaretis procedere in negocio sæpe dicto. Nuper autem præfatus Rochmannus proposuit coram nobis*, *quod ipso Episcopo viam universæ carnis ingresso*, *& successore ejus extra provinciam commorante*, *vos in ipso negotio procedere non valetis*, *pro eo*, *quod in literis nostris expressum*, *quod si non possetis omnes executioni negocii interesse*, *dictus Episcopus cum altero vestrum procedet in eodem. Quare jam dictus Rochmannus nobis humiliter supplicavit*, *ut super hoc providere ei misericorditer dignaremur. Nos igitur te fili Prior præfato episcopo in executione jam dicti negotii subrogantes per Apostolica vobis scripta in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandamus*, *quatenus humano amore ac mundano timore postpositis in negocio ipso juxta literarum tenorem præfato Episcopo ac vobis filii Abbas & Præposite ultimo directarum sublato appellationis obstaculo*, *procedere non tardetis*, *pro certo scientes*, *quod si prædictus monachus pro defectu ad nos amplius fuerit laborare compulsus*, *poteritis merito formidare*, *ne vos similis laboris angustias oporteat experiri*, *nullis literis obstantibus si quæ apparuerint a sede Apostolica impetrare*, *quæ de ipsorum culpa & pœna plenam & expressam non faciant mentionem. Quod si non omnes his exequendis poteritis interesse*, *duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani XII. Kal. Febr. Pontificatus nostri anno VII.* Sifrido itaque Pegavienſi Abbate jam defuncto, *Henricus*, qui pro ipſo electus erat & ſui conjudices Tiderico Præpoſito miſſis literis præceperunt, ut juxta formam in mandato expreſſam monachos ſæpe dictos excommunicatos & degradatos nunciaret & in ſua jurisdictione faceret nunciari. Qui licet mandato obediens, quod juſſum fuerat impleviſſet, ipſorum tamen communioni in colloquio & convivio & divinorum celebratione non timuit implicari. Simile quoque mandatum iidem dederunt executores *Ekkehardo* Merſenburgenſi Epiſcopo & *Popponi* Hallenſi Præpoſito præfatos monachos denunciandi, eosque obedire nolentes excommunicationis vinculo ligaverunt. At monachi uno ſuorum miſſo mandatum pro ſe Apoſtolicum impetraverunt in hac forma: *Honorius episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Abbati & Priori de Walkinrid & Præposito de Northusin Moguntiensis diœcesis salutem & Apostolicam benedictionem. Sua nobis Abbas & conventus Ilseneburgensis petitione monstrarunt*, *quod cum Rochmannus quondam monachus ipsius monasterii falso nobis suggerens*, *quod ipsi excommunicati & degradati divina temere celebrabant*, *causam super his & aliis Abbati & Priori de Pigavia & Præposito Brandenburgensi obtinuisset a sede apostolica delegari*, *quia dicto Abbate interim viam universæ carnis ingresso*, *Hartvvicus monachus*, *qui se in locum ejus proponit electum*, *& præfatus Prior contento tertio conjudice volebant in eadem causa præcedere ex parte dictorum Abbatis & conventus fuit excipiendo Præpositum coram eis*, *quod cum prænominatus Rochmannus esset excommunicatus tempore quo tales literas impetravit*, *prout erant in continenti probare parati*, *nec exinde in literis mentio haberetur*, *ipsi earum auctoritate procedere non poterant nec debebant. Sed quia dicti judices hanc exceptionem eorum denegabant admittere*, *ipsi ad nostram audientiam appellaverunt. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus*, *quatenus si ita est revocato in statum debitum*, *quicquid post hujusmodi appellationem inveneritis temere attentatum audiatis causam & appellatione remota fine canonico terminetis*, *facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari*, *alioquin partes ad priorum judicum remittentes examen*, *appellantem in expensis legitimis condemnantes. Quod si non omnes &c. Datum Laterani XIII. Kal. Decemb. Pontificatus nostri anno VIII.* Eodem tempore *Henricus* Pigavienſis electus Romam profectus proferenda benedictione rediit confirmatus. *Rochmannus* vero qui cum ipſo abierat quibusdam impedimentis aliquantum remorari coactus poſtmodum reverſus hujusmodi literis impetratis: *Honorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Abbati & Priori Pegaviensi Mersenburgensis diœcesis & Præposito de Brandeburg salutem & Apostolicam benedictionem. Dilectus filius Rochmannus monachus monasterii de Ilseneburg sua nobis petitione monstravit*, *quod cum post commissiones varias bonæ memoriæ prædecessori tuo fili Abbas*, *& vobis fili Prior & Præposite dederimus in virtute obedientiæ in præceptis*, *ut monachus præfati monasterii*, *qui per venerabilem fratrem nostrum Magdeburgensem Archiepiscopum*, *dum in partibus illis legationis officio fungeretur*, *propter suos parvos excessus excommunicati fuerant*, *ac demum crescente ipsorum contumacia degradati*, *tam diu pulsatis campanis & candelis accensis excommunicatos*

tos ac degradatos nunciare publice curaretis, & faceretis arctius evitari, donec dimisso monasterio præfato cum literis vestris ad Apostolicam sedem accederent, misericordiam petituri, & defendentes præfatum Rochmannum a molestatoribus eorundem, faceretis eidem de bonis ipsius monasterii congrue provideri, & præfata excommunicationis sententia innovata fuerit postmodum & publicata in partibus convicinis, Præpositus Novi-operis in Halle Magdeburg, diœcesis, qui a nobis acceperat in mandatis, ut præfatas sententias faceret in partibus suis firmiter observari, deserens hominem contra Deum non solum noluit easdem sententias publicare, verum etiam ipsis excommunicatis impudenter communicare præsumit, propter quod tulistis excommunicationis sententiam in eundem, qua contemta divina officia celebrare non veretur, in famæ ac salutis suæ dispendium, & ecclesiasticæ disciplinæ contemtum. Cum ergo tu fili Abbas prædecessori tuo succedere debes in hujusmodi onere, cum literæ prædictæ commissionis non expressis personarum sed locorum nominibus fuerunt impetratæ, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus firmiter præcipiendo, quatenus juxta prædicti mandati tenorem sic diligenter in negocio procedatis eodem, quod vestræ rectitudinis zelus inde possit merito commendari, nullis literis obstantibus harum tenore tacito a sede Apostolica impetratis. Quod si non omnes &c. *Datum Laterani II. Non. Maii Pontificatus nostri anno IIX.* Igitur judices monachorum Ilseneburgensium ex eorum probationibus sibi constare affirmantes, injuriam eis in sæpe dicto negocio irrogatam, absolutos esse pronunciarunt: contra *Rochmannum* vero excommunicationis sententiam protulerunt: *Henricum* Abbatem pro eo, quod ipsum foveret eidem sententiæ involuentes: & *Tiderico* Præposito dantes in mandatis, ut eandem sententiam cum instantia publicaret. Nec multo post Abbatis quoque & suorum judicum recepit mandatum, ut monachos Ilseneburgenses excommunicatos & degradatos cum solennitate in literis Apostolicis expressa publice nunciaret. Ipse vero mandato priori obedientiam servare decernens, studiose illud exsequebatur, Abbatem & Rochmannum excommunicatos sæpius denunciando. Quod cum aliquando in conventu quodam Nuenburgensis & Mersenburgensis Episcoporum & aliorum plurium clericorum & Abbate quoque præsente faceret, erubescendum de se uterque spectaculum præsentibus præbuerunt conviciis se vicissim turpiter infundentes. Non autem Abbas & ejus conjudices auctoritatis suæ contemtum æquanimiter acceperunt, sed Præpositum excommunicationis sententiam ferentem hanc primo in capitulo Goslariensi promulgari fecerunt, ac ea postmodum iterata missis in vigilia beati Andreæ literis, fratribus quoque ut a communione ejus se subtraherent præceperunt. Literarum vero continentia talis fuit: *Henricus Dei gratia Abbas, Henricus Prior Pigaviensis, & Albertus Præpositus de Brandenborg, Dn. Tiderico dicto Præposito montis-Sereni spiritum consilii sanioris. Si ecclesiæ membrum utile fuissetis, Ilseneburgensium, quos & ipse præcisos ab corpore publicastis, morbo communionis infici cavissetis. Verum quia sicut peccator, qui in profundum malorum devenit adeo Dei reverentiam contemsistis, ut in nos excommunicatus excommunicationis adjiceretis blasphemia protervire, pro eo, quod Domini Papæ præceptum in virtute obedientiæ nobis injunctum omittere non audemus, & vos ejusdem præcepti clausula, quæ dicit nullis literis obstantibus, harum tenore tacito, a sede Apostolica impetratis, a nostra non sufficit potentia defensare, nos iterato qua fungimur auctoritate sententia vos excommunicationis involvimus, licet inviti & vobis in Domino consulimus, ne clavium potestatem, quas a Domino Papa recepimus, vilipendere penitus præsumatis, & sententias iniquitatis, quas in nos temere promulgastis, in proximo festo S. Andreæ, sicut publice protulistis, sic & publice per vos corrigere maturetis, non solum ponderis nullius, sed etiam plenissimi erroris sententias ostendentes, alioqvin ex tunc, quia crescente contumacia crescere debet & pœna, contra vos durius procedemus.*

Dei gratia Henricus Abbas, Henricus Prior, Pigavienses, & Albertus Præpositus de Brandenburg executores sedis apostolicæ delegati, Venerabilibus Dominis Priori totique conventui Montis-sereni eum timere, qui postquam occiderit corpus, potest & animam perdere in gehennam: Cum juxta mandatum Apostolicum monachos de Ilseneburg excommunicatos & degradatos publicaverimus & fecerimus per omnes ipsorum vicinias publicari, Montis-sereni Præpositus inter ceteros qui nostrum recepere præceptum, qui dictos sacrilegos, quos & ipse solenniter nunciarat, recepit ad divina, cum & talium dictis judicibus, imo certius, seductoribus, Abbati scilicet & Priori de Walkenrid eodem excommunicationis vinculo innodatis, non solum in crimine communicat criminosis, verum etiam pro ipsorum favore in nos pro justitia castris stantes excommunicationis blasphemia proterve præsumsit. Et quia, cum ex nostræ commissionis respectu jurisdictionem talium nullam esse debuerit perpendisse, & sicut de mandato sedis Apostolicæ degradatio Ilseneburgensium monachorum processit, si nec absolutionem ipsorum ab ejusdem sedis Apostolicæ expresso mandato & ipsorum culpæ & pœnæ mentione potuerint admisisse, quia idem tenebris lucem, & lucem tenebras æstimare non veretur, auctoritate qua fungimur ipsum ejusdem excom-

communicationis vinculis, *quia facinus quos inquinat æquat*, *solenniter innodamus*, *ut vel hac districtione Sathanas deserat emendatum vel si ipsum vas suæ processionis invenerit*, *vos*, *quia in fructu operum elegistis filii Dei esse, juxta timorem Domini patrem catholicum eligere mereamini. Ideoque districtioni vestræ sub eadem excommunicationis pœna districte præcipiendo mandamus*, *ut statim post literas nostras visas hujusmodi arrepticium evitetis*, *scituri*, *quod omnes qui post hoc mandatum receptum dicto præsumtori communicare præsumserint*, *similem excommunicationis vindictam nominaliter sortientur.* Fratrum *tamen nullus pro hujusmodi mandato ab ejus se communione subtraxit*, *quidam pro ejus favore*, *non nulli vero*, *quoniam stipendio suo defraudari & a loco emigrare*, *quod videlicet*, *eis qui hoc facere voluissent*, *solum restare videbatur*, *pondus importabile judicabant*, *præsertim*, *cum non deessent viri literati*, *qui eos non teneri ad obediendum præceptis talibus faterentur*, *quo eis excusari desiderantibus ut se excusatos esse*, *etsi non crederent*, *saltem se credere sibimet fingerent*, *suadebatur*.

Duo novæ conversationis in provincia & præcipue in ipsa civitate *Magdeburg* haberi cœperunt, unus eorum, qui sanctos *Prædicatores* se nominant, alter eorum, qui *minores fratres* appellantur, de quibus ferunt, quod ante hoc tempus xx. annis instituti & ab *Innocentio* Papa fuerint confirmati: & prior quidem clericorum tantum est: Sequens vero & clericos & laicos recepit, quem dicunt ab institore quodam principium accepisse. Quid autem est hujusmodi novitatum introductio, nisi quædam exprobratio neglectæ & ociosæ conversationis eorum, qui in ordinibus constituti sunt, in quibus Ecclesia primitus est fundata. Denique beatissimus *Augustinus & Benedictus*, qui ita docuerunt, ut vixerunt, ad quantum sanctitatis culmen ex sua conversatione pervenerint, notum est, quorum præceptis si quis obedientiam servare voluerit, nullis novis institutionibus videtur indigere. Nam si eisdem novis institutionibus sanctitas quæritur, illa posset sufficere, ad quam dicti fratres sanctissimi secundum suas vivendo regulas pervenerunt. Non enim facile credi potest, quod quisquam vel ex ordine sanctorum Prædicatorum vel minorum fratrum Augustino vel Benedicto sanctior sit factus. Absit autem, ut quorumlibet bonis studiis derogando, hæc dixerim, sed quia dolendum est, & valde dolendum, quod primitivi ordines ex eorum qui eosdem professi sunt, inordinata conversatione ad tantum deducti sunt contemtum, ut seculo renunciare volentibus ad salutem sufficere non credantur. Si enim posse sufficere putarentur, nunquam novi alii quærerentur.

Presbyter quidam *Widego* nomine plebanus villæ, quæ *Selevvene* dicitur, hæreditatem quandam a *Tiderico* Præposito repetens, Abbatem & Priorem Pigaviensem judices super hoc a sede Apostolica impetravit. A quibus Præpositus peremtorie citatus est, cum die statuta non venisset, fratrem autem unum ad appellandum tantum pro se miserat, excommunicatus est, literasque in vigilia Natalis Domini recepit ipsam sententiam continentes. *Rochmannus* monachus tam pro suis negociis, quam pro ecclesia Pigaviensi, quam *Ekkehardus* Mersenburgensis Episcopus suæ jurisdictioni subjicere conabatur, cum nuncio Abbatis Romam profectus est, cum eum Episcopum jam diebus xv. vel amplius eodem itinere præcessisset.

Anno MCC XXV. *Conradus* quondam Halverstadensis Episcopus monachus in *Sichem* obiit XI. Kal. Julii: ante quem frater ipsius *Guncilinus* de *Crozuc* eodem anno mortuus est. Cardinalis quidam Cisterciensis ordinis natione Teutonicus, cujus pater Comes de *Vradegeno* dicebatur, Portuensis & S. Rufinæ Episcopus, ad omnes ecclesias Galliæ & Teutoniæ a sede Apostolica destinatus, circa principium Augusti Misnam venit. Cujus adventus, pro eo quod justitiæ tenax & munerum contemtor dicebatur, *Tiderico* Præposito sibi male conscio non parvæ trepidationis causa fuit, cum fratres quoque suos, si possibile eis fieret, accusationem contra se instituturos minime dubitabat. Ita misso nuncio *Willehelmum* Cillenensem & *Albertum* Misnensem S. Afræ Præpositos rogavit, ut ipsi de ecclesia Sereni-montis legato suggestionem facientes orarent, ut eidem misericorditer provideret, quoniam impune & a quolibet vastaretur, hoc procurare intendens, ut si forte de malo statu ecclesiæ suæ legatum audire contingeret, de hoc non ipse sed magis alii culpabiles tenerentur. Et illi quidem quod rogaverat executi sunt, verum quidam qui legatum comitabantur & canonicorum Misnensium nonnulli, qui causam ecclesiæ bene noverant *Sereni-montis*, ipsum familiari colloquio plenius instruxerunt, commemorantes eidem, qualiter ecclesia jam dicta in annis prioribus in omni honestate & rerum copia floruisset, nunc vero per negligentiam & improvidentiam Prælati sui extrema & rerum & honoris inopia laboraret, hortabanturque, ut, quoniam ecclesia ipsa immediate ad sedem Apostolicam pertineret, eam personaliter non negligeret visitare. Igitur a *Misna* digressus sequenti die Assumtionis S. Mariæ *Hallis* venit, ubi cum

cum per biduum moraretur, innovatis de *Tiderico* Præpofito accufationibus, fimulque accufatoribus multiplicatis, extraneis tamen, contra ipfum incitatus eft. Certumque erat eum ab ecclefia Hallenfi recedentem ad Serenum-montem iturum, fi non a capitulo Halverftadenfi invitatus propofitum mutaffet. Interea fratres Sereni montis diverfis pro expectatione adventus ejus animorum motibus agebantur. Et Præpofitus quidem & qui partis ejus erant verum timorem fictæ lætitiæ fecuritate palliabant. Alii vero qui multorum malorum finem per eum fe inventuros fperabant pro diverfitate referentium, quibusdam videlicet eum venturum affirmantibus, quibusdam negantibus, nunc fpe alacres nunc triftitia dejecti & trepidi videbantur. Sed cum verus rumor exiiffet, quod *Rudolfum* Præpofitum S. Johannis Halverftadenfis pro querimonia fratrum fuorum depofuiffet, & horum aucta fiducia & illorum fimulata lætitia repreffa eft. Et jam de contemnendo ejus mandato, fi aliquid fimile contra Præpofitum attentare voluiffet, mutuo conferebant. Non autem accufantes Præpofitum Halverftadenfem defuerunt, fed aucti numero legatum in admirationem non modicam adduxerunt, ita ut easdem querelas depofitione Præpofiti indubitanter permitteret terminandas. Eodem tempore *Ekkehardus* Merfeburgenfis Epifcopus de partibus rediit trans-Alpinis. De *Halverftad* vero progreffus legatus die beati Egidii *Magdeburg* venit, ubi tribus hebdomadibus remoratus eft. Ecclefia quædam eft canonicorum fecularium, quæ *Bivera* dicitur, cujus erat Præpofitus *Wildebrandus*, frater Archiepifcopi Magdeburgenfis. In hac præbendam vacantem legatus cuidam dedit, Præpofito inconfulto: cui cum Præpofitus in faciem contradiceret, eique exactiones, quibus ecclefias ad ferviendum fibi compelleret, contumaciter exprobraret, eum excommunicavit, & ita verbis in audientia totius cleri & populi in eundem invectus eft, ut *garrionem* & ficut plerique fe audiviffe fatebantur, *leccatorem* publice appellaret. Sequenti die beneficiis ecclefiafticis, quæ plura habebat, eum fpoliare cœpit: & primo præpofitura de *Bivera*, dicens, quod fingulis diebus uno eum beneficio ufque ad ultimum nudare vellet, ita ut nec nomen ejus in ecclefia Magdeburgenfi remaneret: Sed vix ei ab Archiepifcopo & ceteris qui aderant, Epifcopis, venia impetrata eft, cum prius ipfe difcalceatus & fcopam ferens legati fe pedibus poftraviffet. Sabbato quatuor temporum, quod in hoc anno in vigilia beati Matthiæ evenerat, *Hermannum* Herbipolenfem electum presbyterum, & fequenti die Epifcopum confecravit. Nocte beati Maurizii ad matutinas octo Epifcopi hoc eft *Eftonienfis*, *Caminenfis*, *Havelbergenfis*, *Brandenburgenfis*, *Merfenburgenfis*, *Hildenesheimenfis*, *Herbipolenfis & Magdeburgenfis* octo lectiones legerunt, legatus nonam, prius tamen benedictionem: *Deus mifereatur noftri & benedicat nobis*, & dicto a circumftantibus, *Amen*, fic demum legit. Eo tempore de præpofitura *Rezovienfi* quæftio vertebatur. Tempore namque, quo *Albertus* Archiepifcopus in partibus trans-Alpinis fervitio Imperatoris occupatus morabatur, defuncto *Johanne* Præpofito *de Rezovve*, qui *Erico* fucceflerat, *Albertus* Mifnenfis ecclefiæ canonicus in locum ejus electus eft, ecclefiamque illam plus, quam per annum in feculari manens habitu gubernavit. *Albertus* Archiepifcopus reverfus *Alexandro* canonico *Novi-operis* Præpofituram dedit dicens, donationem ejus ad fe devolutam, quonia infra terminum electioni præfcriptum legitimam perfonam, hoc eft *regularis ordinis*, conventus eligere neglexiffet. Hæc ante adventum Cardinalis gefta funt, verum poftmodum adveniente *Albertus* Præpofitus eum adiens fupplicavit, ut caufæ fuæ favorem fuum impendere dignaretur, quod in fe factum fuerat confirmando. Quod cum legatus facere paratus effet, confilio fuorum revocatus eft, dicentium, audientiam Archiepifcopo concedendam. *Ekkehardus* quoque Merfenburgenfis Epifcopus ab *Alberto* Præpofito pro eodem rogatus negotio devotum mox fpopondit adjutorium cum magna *Alexandri* derogatione adjiciens, quod nullius ei loci Præpofitura conveniens effet, nifi forte alicujus amœni nemoris fpeciofas meretrices habentis & cui taberna de proximo fit adjuncta. Legatus Archiepifcopum de caufa convenienз cum tenacem fui juris inveniffet, dixit, non oportere eum de Præpofitura *Rezovienfi* prænominato canonico obtinenda tantopere folicitum effe, cum ipfe aliam videlicet *Sereni-montis* in promtu haberet, qua poffet ipfum honeftius inveftire. Verum epifopus Merfenburgenfis hoc rumore comperto, timens ne cognatus fuus *Tidericus* inhonefte deponeretur, *Alexandri* colloquium petit, hortaturque ne donationem Archiepifcopi legitimam negligendam duceret, immo conftanter ad obtinendum inftaret, promittens fe ei modis omnibus fuccurfurum. Archiepifcopo deinde ad voluntatem fuam inclinato, uterque legatum adeunt, eumque a propofito agendi contra Præpofitum reducunt. *Alexander* vero, paucis evolutis diebus Præpofituram Rezovienfem obtinuit. Igitur lega-

legatus missis literis, duobus diebus, hoc est, Matthiæ & Mauricii, procurationem sibi de ecclesia Sereni-montis præcepit exhiberi, in qua sex marcæ expensæ sunt, tribus thuribulis argenteis pro eisdem impignoratis. Intellexit tunc Præpositus malum quod evaserat, ipso sibi legato dicente, quod dure contra eum acturus fuisset, si non intercessores ipsius, quos plures & fortes haberet, eum a sententia revocassent: sciret tamen se nequaquam sine examine relinquendum. Præpositus vero malum sibi a fratribus suis procuratum conjiciens, quod etiam non usquequaque falsum erat, omnem in eos causam cœpit refundere, multis eos apud legatum accusationibus infamando, ac ipse, Præposito a se recedente, ad visitationem Serenimontis ordinavit *Conradum* Hildenesheimensem Episcopum, & *Godfridum* quendam monachum Cistertiensis ordinis, ex his qui eum comitabantur. Quam tamen ordinationem *Otto* majoris ecclesiæ Magdeburgensis Præpositus impedivit. Is enim *Sophiæ* Quedlinburgensis Abbatissæ dudum depositæ judices, a quibus restitueretur Mageburgensem & Hildenesheimensem & Mersenburgensem Episcopos a sede Apostolica impetraverat, timens, quia ne restitutio ipsa occasione visitationis prædictæ per absentiam Hildenesheimensis dilationem acciperet, factum illud petiit immutari. Restituta vero Abbatissa ipse eam usque *Quidelingeburg* profecutus est, atque inde rediens ægritudine occupatus, novem diebus decubuit, sicque demum immatura morte vitæ terminum consecutus est. Cui in Præpositura succedens *Wildebrandus* frater Archiepiscopi, inopinata mutatione veritatem illius sententiæ satis probasse visus est, qua dicitur, quod humiliationem elatio & gloriam humilitas antecedat. Igitur cum circa finem Septembris legatus de civitate *Magdeburg*, itinere, quod juxta Serenum-montem ducit Nuemburg profecturus esset, magna rursus fratres pro expectatione ejus solicitudine tenebantur, crebroque ad loca unde procul videri poterat procurrentes speculabantur: si forte ad eos occasione itineris declinaret. Ipse quoque Præpositus suspicionibus trepidus, quippe quem conscientia securum esse non patiebatur, cum nullo adhuc nuncio venturum didicisset, equitando tamen eidem tanquam jam venienti occurrens, ecclesiam ornari, vexilla crucibus appendi, aliaque receptioni ejus convenientia parari præcepit, atque sub hac expectatione biduum exactum est, illo minime veniente: Accidit vero inter hæc patrem ejus advenire filio collocuturum, quem in Serenomonte reperturum audierat, quem casum multis visum est a casu Præpositum liberasse. Siquidem procurationi Comitis omnem impendens diligentiam, hoc meruit, ut eidem ad filium postmodum veniens eum pro se Præposito gratiarum actionem rependere postularet. Nec inefficax fuit ejus postulatio. Denique legatus Serenum-montem præteriens cum *Nuemburg* venisset admonitus, ut sæpius, ne ecclesiam sæpe dictam absque provisione relinqueret, *Ekkehardum* Mersenburgensem, sciens & certus ipsum esse cognatum Præpositi, visitatorem dedit, ad hoc tantum, ut Præpositum a gravamine custodiret adjunctis ei Episcopo Brandenburgensi & Abbate Portensi, ut etiam pro ecclesia aliquid fecisse videretur. Verum Brandenburgensis vicem suam *Ernesto* Scholastico Mersenburgensi agente Præposito commisit. Abbas vero pro se jam dictum *Gotfridum* monachum destinavit. Hi itaque cum Episcopo Mersenburgensi ad locum venientes, die XI. M. virginum coram altari beati Petri, convocatis primum eis, literas legati recitari fecerunt, quarum continentia talis est:

C. divina miseratione Portuensis & S. Ruffinæ episcopus Apostolicæ sedis legatus venerabilibus in Christo Mersenburgensi & Brandenburgensi Episcopis & Abbati de Porta Cistercienfis ordinis Nuemburgensis diœcesis salutem in Domino Jesu. Ad aures nostras noveritis pervenisse, quod Mons-serenus negligatur in multis & in magno defectu sit rerum atque disciplinæ. Quia vero ipse locus ad sedem Apostolicam respectum habet nullo mediante, nobisque specialiter incumbit providere, ne pereat, auctoritate legationis, qua fungimur, vobis mandamus quatenus accedentes ad locum ipsum visitationis officium prosequamini diligenter, & studiose reparationi ejus intendentes plenam habentes potestatem statuendi & ordinandi quæcunque videritis expedire, atque contradictores per censuram ecclesiasticam coercendi. Datum Nuenb. Kal. Octobris. Lectis literis, cum Episcopus modum visitationis se ignorare diceret, quamvis modum, secundum quem ipse procedere disposuerat, non ignoraret, *Gotfridus* monachus, quoniam in ordine Cistertiensi usitata res est visitatio, modum ejus talem esse asseruit, *ut singuli fratrum jurati dicerent veritatem de omnibus, quæ vel a Præposito vel ab aliis in ecclesia sua fieri certum esset.* Episcopus licet hunc modum commodum Præposito non esse sentiret, callide tamen laudavit eum & tenendum esse dixit. Unus vero de fratribus *Henricus de Rekkin*, cujus jam sæpius mentio facta est his auditis, credens inquisitionem contra Præpositum faciendam, cartam, in qua plura & majora, in quibus ecclesiam damnificaverat, contine-

ban-

bantur, Episcopo porrexit. At Episcopus ad id, quod ipse facere proposuerat tendens, ad Priorem & fratres conversus, si aliquid contra Præpositum vellent proponere a singulis requirebat, qui modus ab illo, quem prius laudaverat, & quem tenendum dixerat modis omnibus discrepabat. Quomodo judicia æquitatis inveniunt, qui pro judice lupum voracem sub agnina pelle recipiunt. Verebatur enim, ne visitatio vel inquisitio suo modo procederet, hoc est, sub juramento & in secreto Præpositus numerositate contra se testantium gravaretur. Neque enim Præpositus ipse de omnibus, qui suæ partis esse videbantur, satis securus erat, quos tamen, si publice & sine juramento requirerentur, nihil contra se dicturos, minime dubitabat, cum adversarios quoque suos a libertate dicendi publica posset inquisitio refrenare. Verum isti, ut modum visitandi sibi præscriptum teneret cum instantia petentes, impetrare nullo modo potuerunt. O tantum Prælatum, justitiæ naufragium, nefandæ violentiæ principem, simulatæ sanctitatis & Simoniacæ dignitatis infula sublimatum. Quomodo ille proderit, qui divini Spiritus sanctæque conscientiæ inanis extitit! Priore itaque aliisque pluribus dicentibus, quod nihil vellent proponere, alii qui sive palam seu occulte requisiti quod verum erat non tacere decreverunt, quique continentiam literæ, quam *Henricus* exhibuerat, non ignorabant, dolum tamen, qui in verbo proponendi latebat, non intelligentes, sed hoc quoque ad inquisitionem pertinere simpliciter credentes, præsertim, quia in capite illius literæ ita scriptum erat: hæc sunt, *de quibus inquiratis*. Quidam quidem, pro tædio, non nulli vero etiam pro inopia verborum, ut brevi responso se absolverent, hoc se proponere, responderunt, quod litera contineret. Recitata igitur ab episcopo litera Præpositus ad respondendum, interloquendi copiam petiit & accepit. Sicque visitatio in actionem litis mutata est. Interlocutus autem cum suis respondit, plura contra se proposita, quæ tempore arbitrii in quæstione fuissent, & quæ arbitrium perpetuo silentio tradidisset. Ex qua re probare nitebatur, eos, qui proposuerant, in crimen perjurii cecidisse, & consequenter pœnæ arbitrii, hoc est, excommunicationi subjacere; addens, eos contra se quod ex uniformi responso eorum posset colligi, conspirasse. Episcopo præterea, ejusque sociis dicentibus, quod iis, quæ olim proposita arbitrium intacta reliquisset, ipsi ad discutiendum manum non apponerent: ea, quæ de novo adjecta fuerant, facile diluit, cum non solum Episcopus & *Ernestus* Scholasticus, sed etiam *Henricus* Mersenburgensis Præpositus frater ejus, & quidam Jurisperitus *Johannes* nomine, quos Episcopus ad illum tractatum admiserat, patronos se ei exhiberent, non tamen responsiones ejus qualescunque sufficere judicantes, sed etiam ipsi pro eo respondentes, eumque ne forte incautius aliquid diceret, allocutionem ipsius sæpius compescentes. Fratres, ubi ad resistendum arctari se viderunt, *Gotfridum* monachum, in quo non parum fiduciæ habebant, ad privatum petentes colloquium, consilium flagitabant. Ille male cum ipsis actum esse protestatus, in tale cum eis consensit consilium, ut *Henricum de Rekkin*, qui tempore arbitrii a claustro exsulabat, & alii, qui nondum emancipati arbitrio stare non promiserant dicentes, se vinculis arbitrii suo judicio, non teneri, magis autem sub pœna arbitrii, propterea, quanquam ipsorum non eadem, quia prior Præpositus illud non servasset, qui & possessiones ecclesiæ sine consensu fratrum postea abalienaverat personas etiam pro rebus receperat, debita ecclesiæ cum instantia & sub testimonio fratrum a Marchione non exegerat, violenter ablata non requisierat, privilegium de quodam contractu ante arbitrium sine consensu capituli facto cum sigillo capituli, ignorante capitulo, post arbitrium dederat: suspicionem vero conspirationis, si necesse foret, se posse detergere juramento. Itaque regressi, quod in consilio placuerat, responderunt. Ad horum principium ita respondit Episcopus, quod non solum illi præsentes arbitrium servare promiserant, sed etiam omnes qui in ipsa ecclesia usque in finem futuri essent, eodem adstricti vinculo tenerentur. Contra ea vero quæ de transgressione arbitrii posita sunt, quia veritate roborata excusari impudenter non poterant, vicissim ab illis inquirere studuit, utrum & ipsi arbitrium bene servassent, quia prius audierat eos clausuris & proprietatibus non carere. Quibus dicentibus, quod arbitri discretioni Præpositi & Prioris hæc dispensanda reliquerint, ut eorum licentia talibus uterentur. Respondit, eos non hoc excusare, quod scriptura arbitrii non haberet. Illud tamen, quod de personis pro rebus receptis dictum erat, ita excusavit, ut diceret, quod si aliqui sine conditione verbis expressa aliquo reciperentur, tales pro rebus non recipi sed cum rebus. Quidam sane Juris peritorum hujusmodi negotium *velatam Simoniam* vocant, credo propterea, quod homines lateat, quasi bona providenda non sint potius coram Deo, quam

quam coram hominibus, coram quo indubitanter Simonia committitur, cum quis in clauſtrum ſuſcipitur, quia ſi non daret aliquid, non ſuſciperetur. Iterata poſt hæc interrogatione Epiſcopus de obſervantia religionis & qualitate obedientiæ Præpoſito & de procuratione fratrum a Priore & cæteris in virtute obediente requirens, ſingula horum emendatione ſatis comperit indigere, pluribus cauſam in Præpoſitum refundentibus in tantum, ut Prior publice fateretur, eſſe quoſdam fratrum, quos ſpeciales Præpoſiti appellabat, quos nec Præpoſitus per ſe corrigere, nec ab eo corrigi vellet, qui pro arbitrio ſuo viverent, & quorum exemplo aliis male vivendi occaſio præſtaretur. Præpoſitus vero narrationem, quam ipſe texuerat, ſcriptam proferens recitari fecit, in qua fratres non ſuæ partis quoſdam ipſorum nominatim exprimens, nimis indecenter laceravit, ita ut aliquos ipſorum non minus falſis quam deteſtandis conaretur criminibus infamare. Multa quoque de eorum inobedientia & contumacia conqueſtus, plures exceſſus, quos ipſe correxerat, replicabat, plurima quæ ſcripturæ deerant verbis ſupplens, quorum non pauca veritatis eſſe vacua notum erat. Aliam præterea conſcriptionem recitari fecit, expenſas quas per annos XIV. ſe feciſſe dicebat, & damna, quæ ab aliis eccleſia ſuis pertuliſſet temporibus, continentem, per quam ſcilicet cauſas inopiæ, qua inpræſenti premebatur eccleſia, a ſe voluit ſubmovere. Epiſcopus his patienter auditis nullam fratrum, qui accuſati fuerant, excuſationem volens admittere, conſcriptiones illas recipiens apud ſe retinuit ac deinde cum ſociis viſitationis interloquitur, & dicebat, quod ſtatum illius eccleſiæ talem inveniſſet, ut de ejus reformatione non poſſent ſine prudentum virorum conſilio pertractare. Ideoque ſe ad præſens receſſuros ſed in octava beati Martini cum pleno conſilio redituros, monebatque, ut ipſi cauſam ſuam cum Præpoſito medio tempore ita componerent, ut eorum deinceps præſentia non egerent; obedientiam quoque Præpoſito debitam exhiberent, religionem, quam ipſis teſtantibus valde infirmam conſtaret, ipſi per ſe ad emendationem reducerent, neque hoc opus aliis reſervarent, ſcientes indubitanter quemlibet illorum, religioni non ſtudentem, aut inobedientem repertum, ita ab illa eccleſia removendum, ut ad eam regreſſum de cætero non haberet. Sicque conventus ille ſolutus eſt. Majori vero, quam noſtris temporibus viſa fuerit, diligentia in eccleſia Sereni-montis religio ſervari cœpit, & nova quædam rerum facies repente apparuit, dum fratres omnes, exceptis, quos officia excuſabant, quotidie ſimul horis canonicis ad eccleſiam procederent, ſimul in refectorio reficerentur, intra parietes clauſtri ſe cohiberent, mox ut ſignum ad veſperas datum fuiſſet, omni opere poſtpoſito, ad conventum concurrerent, ad collationem ſederent, & tempeſtive ad dormitorium convenirent. Inſtabat quoque Præpoſitus coactioni, non tamen cum dilectione, ſed ut de ſuis accuſatoribus ſe vindicaret, religione pro gladio utebatur. Cujus rei probamentum fuit, quod unum ex ipſis ſacerdotem, pro eo quod una vice hora tertia primo ſigno ſonante ad conventum non occurreret, virgarum verberibus emendaverit. Neque enim uniformiter circa omnes eandem diſtrictionem ſervabat, ſed etiam quod ſibi faventibus vellet parcere non celabat; quæ res aliis malum intolerabile videbatur. Intentionem quoque ejus incitabat familiarium ſuorum inſtantia, qui pœnam ei divinitus irrogari precabantur, ſi in cogendo illos, qui in derogationem ipſius defectum religionis accuſaſſent, tepidus extitiſſet. Denique Epiſcopus, incertum utrum ex induſtria an tædio interrogandi, de hoc articulo e pauciſſimis eorum, qui erant ex parte Præpoſiti, requiſivit. Cum itaque illorum qui coactione arcebantur vita in amaritudine eſſet conſtituta, de hoc crebro inter ſe conferentes ingemiſcerent, quibusdam ipſorum utile viſum eſt, ut Præpoſitum ſatisfactione placantes, cum ipſo & aliis ei faventibus concordarent, ita enim poſſe fieri, ut rigorem ſuum circa eos æque ut circa alios temperaret. Conatum enim ſuum contra eum, quod multis jam experimentis didiciſſent, inanem eſſe, ut ipſi captioſe ad religionis obſervantiam cogerentur. Alios quoque quotidie ſub oculis viderent ſibi juxta ſuum viventes placitum inſultare. Hoc autem conſilium quantum eis commodi & utilitatis procuraſſet, ſi illud ſecuti fuiſſent, poſtea cognoverunt. Verum quia pleriſque eorum ignaviam & timiditatem redolere videbatur rejiciendum judicabant, cum tamen ipſi nullum, in quo fidendum eis eſſet, poſſent ſolatium demonſtrare: unde factum eſt, ut, quamvis ægre, ad viſitatorum reditum inſtantem ſibi cum ſuis Præpoſitum tolerarent. Qui die conſtituta aliis eos cauſis detinentibus veniri prohibiti, venturos ſe die beatæ Ceciliæ mandaverunt. Quo die cum Epiſcopo & Scholaſtico Abbas quoque Portenſis adfuit, quia *Gotfridus*, ut ipſe poſtmodum teſtatus eſt, propter iniquitatem prioris tractatus ſequenti noluit intereſſe. Igitur in hoc loco, quo ſupra, fratribus convocatis, Epiſcopus ab illis qui in literam *Henrici* conſenſerant,

qui

qui erant XI. numero, requisivit, utrum cum Præposito ad pacem & concordiam redire vellent, an cum eo de jure contendere. De qua re illi cum Abbate solo collocuti ejus consilio Episcopum & Scholasticum rogaverunt interesse. Quod consecuti, dicebant, quod se & causam illorum consilio & mandato vellet submittere, dummodo querimoniis ipsorum, priusquam ad audientiam venirent, præmissis, necessitatibus ecclesiæ providerent. Episcopus vero eos etiam hortabatur, ne aliquid eorum quæ dicenda essent, supprimerent, dicens, hoc & sibi & illis expedire, quia nequaquam bene possent de rebus incognitis ordinare: adjecitque, quod consanguinitatis, qua teneretur Præposito, vellet illa die penitus oblivisci. His animati cuncta quæ vel a Præposito, vel a suis passi fuissent, fiducialiter exponebant: præcipueque suspicionem conspirationis, a qua se immunes noverant, volentes abstergere, unanimitatis suæ causam non celabant, hanc scilicet; quod Præpositus & familiares sæpius in eos non solum verbis, sed etiam manibus excessissent, quosdam ipsorum etiam interficere minitantes, talisque eos ad concordiam, qua se vicissim tuerentur, & de qua Præpositus eos infamaret, necessitas adduxisset. *Hactenus codex Freherianus.*

Annexa hæc superioribus erant in Codice MSto Cl. Meibomii.

In diebus primi *Ottonis* Imperatoris, fuit quidam *Tidericus* egregiæ libertatis vir. Hic genuit duos filios *Dedonem & Fridericum* Comites. In diebus autem tertii *Ottonis* Imperatoris, mortuo *Bione* quodam Mersenburgensi Comite, *Gislerus* Archiepiscopus Comitatum ejus, qui inter *Wipperam & Salam & Willebeke* fluvios situs est *Dedoni* acquisivit. Duxit præterea uxorem *Thiebergam* filiam *Tiderici* Marchionis, genuitque ex ea filium nomine *Tidericum*. Interfecit autem eundem Tidericum *Wernizo* Marchio: filius autem *Tidericus* Comitatum patris & omne beneficium dono regis obtinuit. Marchia vero *Wernizonis*, & quicquid a Rege tenebat, *Bernhardo* Comiti, avunculo *Tiderici* Marchionis, concessum est. Accepit itaque *Tidericus* Comes uxorem filiam *Ekkehardi* Marchionis, qui in regia curte, quæ *Police* dicitur, interfectus est, *Machtildem* nomine, sororem *Hermanni & Ekkehardi* Marchionis & ex matre *Geronis* Marchionis. *Gero* autem fuit filius *Diethmari* Marchionis, qui cum fratre suo *Gerone* Coloniensi Archiepiscopo *Nienburgensem* Abbatiam, juxta *Bodam & Salam* fluvios construxit. *Fridericus* vero Comes, *Friderici* Comitis patruus, frater *Dedonis*, cum non haberet mares filios, sed tres filias, *Hileburg* civitatem suam eidem *Tiderico* moriturus dedit, ut de consensu suo, quia hæres ejus fuit, prædium omne quod remanserat, filiabus suis traderet. Obiit autem in eadem civitate in sacra nocte Epiphaniæ Domini. Hujus Comitatum, & super pagum *Suselitz* potestatem, prædictus Comes *Tidericus* Imperatoris munere suscepit. Genuit itaque *Tidericus* Comes hos filios *Fridericum*, *Dedonem*, *Thiemonem*, *Geronem*, *Conradum*, *Riddagum* & filiam *Hiddam*. Primus filius *Fridericus* fuit Præpositus majoris Magdeburgensis ecclesiæ, postea Magdeburgensis Episcopus. Secundus filius *Dedo* Marchiam *Hodonis* Marchionis obtinuit, qui hæredem non habuit, & duxit uxorem *Odam* matrem *Ottonis* Marchionis de *Orlamünde*, genuitque ex ea *Dedonem* juniorem, qui in pueritia per posteriora confossus interiit, & duas filias, quarum una *Adelheidis* nupsit *Ernesto* Marchioni de *Bavaria* genuitque ei *Luppoldum* Marchionem. Altera *Agnes* nupsit *Friderico* Comiti, peperitque ei tres filios, *Adelbertum* Archiepiscopum, *Dedonem & Fridericum*, Palatinos Comites, & filiam *Odam*, quam *Adelbertus* quidam nobilis, cognominatus *Seveke de Summerscheburg* accepit uxorem, genuitque ex ea *Fridericum* Comitem Palatinum seniorem. Defuncto vero *Ottone* Marchione & matre ipsius *Oda*, prædictus *Dedo* Marchio viduam ejus *Adelam* duxit uxorem. Hæc fuit nata de *Brabantia* ex castello quod dicitur *Levene*, erantque fratres ejus *Henricus* Comes & *Reiberus*. Genuit autem ex ea *Dedonem*, *Henricum* Marchionem de *Hileburg*, *& Conradum* Comitem, qui a paganis occisus est. Idem Marchio *Henricus* genuit ex *Gertrude*, quæ erat de *Brunesvvig*, Marchionem *Henricum* Iuniorem. *Thiemo* Comes duxit uxorem *Idam* filiam *Ottonis* Ducis de Northeim, genuit ex ea *Dedonem* Comitem, & *Conradum*, & filiam nomine *Machtildam*, quam *Gero* Comes de Bavaria accepit uxorem, genuit ex ea *Wichmannum* Archiepiscopum & *Conradum*. Illoque defuncto, accepit eam *Ludevvicus* Comes de Bavaria, præter *Ludovvici* Abbatis Mersenburgensis, & *Ludovvici* Comitis, patris *Conradi* Præpositi. Quartus filius *Gero* Comes duxit *Bertam* viduam cujusdam *Popponis*, genuitque ex ea tres filios *Tidericum* Comitem & *Willehelmum* Comitem de *Camburg*, *& Guntherum* Zeicensem Episcopum, & filias *Willam*, Abbatissam de *Gerbarstide & Thieburgam* Præpositam de *Gerenrode*. Hujus Popponis frater fuit *Cuno* senior de *Wippera*. Quintus filius *Conradus* duxit sororem *Tiderici* senioris de *Kathelenburg*, quæ *Othilhildis* dicebatur, peperitque ei filiam *Berthradam*, quam *Beringerus* Comes, frater *Ludovvici* Comitis senioris de *Thuringia* accepit uxorem, genuitque ei filium *Conradum* & filias quatuor, quarum unam *Cunegundam* accepit *Thimo* de

de Wippera, quæ genuit ei *Ludevvicum*. *Riddagus* mortuus eſt ſine liberis, *Hidda* nupſit Duci *Bohemico* & genuit *Guntherum* patriarcham & matrem *Wichmanni de Cella*. Omiſſis aliis, *Thiemonis* genealogiam perſequamur. *Dedo* filius Thiemonis duxit uxorem *Bertham* filiam *Wiperti de Groiz*, genuitque ex ea filiam nomine *Machtildem*, quæ nupſit Comiti *Rabodoni* Bambergenſi Advocato. Idem *Dedo* eccleſiam in honore beati Petri Apoſtolorum principis initiavit, quam præventus morte fratri ſuo *Conrado* conſummandam reliquit. Habens enim votum viſitandi ſepulchrum Domini, uxorem ſuam *Bertam*, quam repudiaverat, Epiſcoporum conſilio & judicio recepit, ſicque profectus in terram peregrinationis ſuæ, obiit, & lignum Domini eccleſiæ, quam in *Monte-Sereno* fundare primus cœperat, transmiſit, quod uſque ad præſens ibi habetur, & fidelium frequentatione honoratur. *Henricus* autem junior Marchio de *Ilenburg*, *Conradum* fratrem prædicti *Dedonis* toto inter eos bello captivavit, & lecto ferreo in *Kirchberg*, multisque malis oppreſſit. Poſt mortem autem *Henrici* captivitate ſolutus, anno MCXXVII. liberalitate *Luderi* Imperatoris Marchiam *Miſnenſem* ſuſcepit, cui etiam *Luſicenſem*, quæ Orientalis nunc dicitur, idem Imperator poſtmodum conceſſit. *Conradus* itaque Miſnenſis & Orientalis Marchio accepit uxorem *Lucardem* filiam cujusdam nobiliſſimi de *Suevia* nomine *Alberti*, quæ peperit ei hos filios, *Henricum*, qui in pueritia obiit, *Ottonem* Miſnenſem Marchionem, *Tidericum* Orientalem Marchionem, *Dedonem* Comitem de *Rochelitz*, *Henricum* Comitem de *Witin*, *Fridericum*, Comitem de *Brene*. Filias quoque genuit ſex, quarum tres *Gerberſtat* monachas fecit. *Odam & Bertam* Abbatiſſam Gerberſtadenſem, *Agnetam* Quiddelingeburgenſem Abbatiſſam: Quarta nupſit Palatino Rheni *Gertrudis*, quæ viro defuncto Chriſtum hæredem faciens eccleſiam in honore *Theodori Bamberg* conſtruxit, ibique monialibus Deo famulantibus ſe ſocians, in ſancta converſatione vitam finivit. Quinta *Adela* copulatur Danorum *Svenoni*, qui genuit ex ea *Luccardam*, quam duxit *Bartoldus* Marchio de *Bavaria*; qui cum genuiſſent *Pipponem* Bambergenſem Præpoſitum & *Bertam* Gerberſtadenſem, conſenſu Epiſcoporum propter notam adulterii ſeparantur. Occiſo a Danis *Svenone*, viduam ejus *Albertus* Comes *Alberti* Marchionis filius, duxit uxorem, genuitque ex ea *Gertrudem Waltheri de Arnſtein* conjugem. Sexta *Sophia* nupſit *Gebehardo* Comiti de Bavaria, filio ſororis *Luderi* Imperatoris. *Conradus* igitur Marchio eccleſiam a fratre ſuo inchoatam in honorem beati *Petri in Sereno-monte* a fundamentis erexit, largisque ſuæ proprietatis prædiis ditatam, in jus & proprietatem Romanæ eccleſiæ tradidit, & clerum canonicorum regularium ibi Deo famulaturum inſtituit. Quibus & ipſe omnibus mundi pompis ex integro renuncians, pauper pauperibus pro veris divitiis aſſociatur II. Kal. Decembr. converſus, & in ipſo anno Non. Febr. defunctus. Moritur autem anno MCLVI. a *Wichmanno* Magdeburgenſi Archiepiſcopo & *Bolone* Havelbergenſe Epiſcopo, præſentibus filiis ſuis & *Alberto* Marchione pluribusque liberis & miniſterialibus condigne in eccleſia beati Petri ſepelitur. Anno MCXVI. Kal. Ianuarii obiit *Iudita* uxor *Wiperti* Marchionis. *Wipertus* Marchio Pigavienſis eccleſiæ fundator, cujus filiam *Dedo* Comes duxerat, anno MCXXIV. XI. Kal. Iunii moritur, relinquens hæredem *Henricum* Marchionem. Quo ſine hærede mortuo Anno MCXXXV. II. Kal. Ianuarii Imperator Marchiam ejus, quæ Orientalis dicitur, *Conrado* Marchioni conceſſit, cui etiam Miſnenſem prius conceſſerat. *Berta* Comitiſſa filia *Wiperti*, uxor *Dedonis* Comitis, proprietatem ſuam *Groitz* dedit *Dedoni*, filio *Conradi* Marchionis, quem filii loco nutrierat. Ipſa autem obiit anno MCXLIV. XVII. Kal. Ianuarii. *Otto* Miſnenſis Marchio duxit uxorem *Heidvvigem*, filiam *Alberti* Marchionis de Saxonia, ex qua genuit filios *Albertum & Tidericum*, & filias *Adelam & Sophiam*. *Sophia* nupſit *Olrico* Duci Bohemorum, qui genuit ex ea - -

Reliqua hujus additamenti, eaque perpauca, periere.

INCIPIT
LIBER DE FUNDATIONE MONASTERII GOZECENSIS,

ab anno Chriſti CIↃ XLI. ad annum CIↃ C XXXV.

ANno Dominicæ incarnationis milleſimo quadrageſimo primo, regnante Hinrico III. anno regni quarto facta eſt inchoatio cœnobii *Gozecenſis*. Facta eſt autem in honorem Domini ac Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ejusdem

dem genetricis ac perpetuæ virginis Mariæ, beatique Michaëlis Archangeli, per ALBERTUM, sanctæ Metropolitanæ ecclesiæ Bremensis Archiepiscopum: perque fratres ejus DEDONEM & FRIDERICUM Palatinos Comites, & regalium decretorum maximos Principes. Verumtamen ut certissime constet, hunc locum illo in tempore ad eos hæreditario jure pertinuisse: qualiter Bremensi Ecclesiæ postmodum sit subditus, ut scripturarum & veracium virorum attestatione didicimus, paucis pandere curabimus.

Comes FRIDERICUS fama referente hujus nominis primus, de nobilissima antiquorum Saxonum & Francorum prosapia originem ducens, nobilitatis gradu non inferiorem Dominam *Agnam*, procerum de *Wimare* filiam sibi in conjugio sociavit: ex qua prædictos tres fratres, sororemque eorum *Udam* generavit. Et quoniam eadem domina *Agnes* more antiquorum tam literis, quam diversarum artium disciplinis apud *Quidelenburg* pulchre fuit instructa, hinc *Adelpertum* in Halberstadensi Ecclesia Canonicum fecit: *Dedonem* sub rege *Hinrico* in rebus militaribus implicavit; *Fridericum* Abbati Fuldensi N. nepoti scilicet suo nutriendum commendavit. Iis in senectute bona defunctis, foris ecclesiam S. Simeonis ab ipsis constructam, in aquilonari videlicet plaga utrorumque rogatu sepeliuntur: super quorum tumulum a successoribus suis nunc oratorium B. protomartyris Stephani constructum conspicitur. Ubi tempus eorum luctus transierat, filios, prædictos scilicet fratres, hæreditas æqua lance dividenda respiciebat. Unde contigit, ut medietas, hujus montis pars videlicet orientalis, in qua castrum antiquissimum constructum habebatur, eis deveniret: porro plagam occidentalem propinqui eorum obtinerent. Igitur quoniam primævi circa cultum divinum erant devotissimi, quod dudum pari mente conceperant, nacta opportunitate ad unguem perducere festinaverunt. Ubi hunc locum monasticæ religioni aptum prospexerunt, castro subverso templum hoc a fundamentis erexerunt: monachicamque vitam *Borchardi* Episcopi Halverstadensis consilio hic instituentes, de diversis locis quosque perfectiores monasticæ religionis viros advocaverunt: quibus singuli pro parte sua, quantum sufficere posse sperabant, prædiorum contulerunt.

Anno autem incarnationis millesimo quadragesimo tertio, *Adelbertus* Episcopatum *Bremensem* metropolitanæ Ecclesiæ adeptus, fratribus suæ partis cessit jure hæreditatis: eo scilicet pacto, quatenus hic locus cum omnibus ad se pertinentibus Bremensis Ecclesiæ subjaceret ditionibus. Itaque quendam monachum vocabulo *Bennonem*, huic loco ordinaverunt Abbatem, qui unde, vel quis fuerit, aut ubi finierit, incertum habemus. Hoc solum antiquorum memoria referente cognovimus, quod non amplius quam tribus annis præfuerit. Post hunc *Thiemonem* Bavaricum, *Adamundensis* cœnobii monachum, substituerunt Abbatem. Hujus inthronisationis anno III. incarnationis autem Dominicæ M XLVI. Non. Novembris dedicata est crypta cum utrisque altariis in honorem B. Dei genetricis ac perpetuæ virginis Mariæ, a venerabili *Adelberto* Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopo. Ipsa die fundatores tres villas Potelitze, Pozitzste & Laute, hoc contulerunt, quibus eandem cryptam canonice dotaverunt. Abbas *Thiemo* primo quidem se imitabilem præbuit; in brevi vero monachicam religionem non solum ipse postposuit, verum discipulos suæ exemplo irreligiositatis a regularis disciplinæ tramite deflexit. Unde crebro a Domino *Friderico* Comite Palatino, qui plus cæteris hunc locum incoluit, nunc modeste, nunc aspere admonitus, dum non corrigitur, tandem cum vix quinque annis præfuit, unde advenerat, in locum remittitur. Quem tantæ postmodum perfectionis virum fama retulit, ut de *Ratisponensi* præsulatu ad apicem *Saltzburgensis* metropolitanæ Ecclesiæ conscenderit. Cui juste & pie vivendo postquam annis multis præfuit, in pace dormiens ibidem locum requietionis obtinuit. Hujus post discessum eligitur quidam Bavaricus *Hiltinus*, tam religione quam literarum scientia non mediocriter ornatus. Cujus suscepti regiminis anno quinto, incarnationis autem Dominicæ anno M LIII. tertio Kal. Octobris, dedicatum est templum istud in honorem Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, ejusque genitricis ac perpetuæ virginis Mariæ: pariter in honorem B. Michaëlis Archangeli a venerabili *Adelberto* Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopo, præsentibus Episcopis, videlicet *Burchardo* Halberstadensi, Wyntero Mersburgensi, *Eppone* Czizensi, fratribus ac sorore sua, aliisque innumerabilibus utriusque sexus fidelibus. Qui dum verbum præsenti solemnitati congruum faceret in populo, privilegium huic Ecclesiæ tradidit: quod hunc modum continens in omnium audientia per seipsum recitavit, & recitatum exposuit.

Notum sit omnibus tam futuris quam præsentibus Christi fidelibus, quod ego ADELBERTUS, sanctæ Bremensis Metropolitanæ Ecclesiæ Archiepiscopus fratresque mei DEDO, FRIDERICUS, Palatini præsides, hoc cœnobium GOZEKA, quod in nomine Domini nostri Jesu Christi

& in honorem sanctissimæ Mariæ Virginis, Genitricis Dei, & B. Michaëlis Archangeli, pro remedio animarum nostrarum, & patrum nostrorum vel parentum ex patrimonio nostro construximus, cum omnibus pertinentiis suis, sanctæ Bremensi Ecclesiæ tradidimus: hoc videlicet statuentes, & officii nostri autoritate confirmantes, ut ordo monasticus, quem secundum B. Benedicti regulam hic instituimus, futuris perpetuisque temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea fratres hic Deo servientes secundum timorem Dei, & regulam B. Benedicti, liberam habeant electionem: Sed electus Bremensi Archiepiscopo præsentetur, & per eum huic loco præponatur. Decrevimus insuper, ut quisquis in hac stirpe nostra laicus cæteris ætate provectior fuerit, hac nostra institutione huic loco Advocatus constituatur. Si vero evenerit, quod absit, ut talis de stirpe nostra deficiat, quemcunque Abbas cum consilio fratrum ad defensionem & utilitatem loci expetierit, hunc Archiepiscopus Bremensis Advocatum constituet. Qui Advocatus non quæ sua sunt quærat: nec populum suæ tuitioni commissum violentiis aut injuste opprimat, sed omnia cum consilio Abbatis agat atque disponat, nec extra ejus voluntatem aliquid in populo præsumat. Ordinamus etiam & statuimus, ut in monimentum & confirmationem hujus dedicationis ad supplementum monachorum hic Christo regi ministrantium quadraginta libræ argenti Frisicæ monetæ levioris, & totidem lanei panni ex ærario Bremensis Archiepiscopi annuatim persolvantur. Ut autem hæc rata & invulsa permaneant per succedentem generationem in testimonium posteris, literis jussimus commendari & sigilli nostri impressione firmari. Testes hujus rei sunt isti: Burchardus *Halberstadensis Episcopus,* Eppo *Zizensis Episcopus,* Wynterus *Mersburgensis Episcopus,* Hatoldus, Adelbertus, Sindigerus, Adolfus, *Canonici Bremenses.* Dedo *Marchio & fratres ejus,* Gero & Vemo *Comites de* Brene. *De liberis hominibus* Rudolfus *de* Gostilice, Fridericus *de* Liznec, Helinpertus *de* Widessendorp, Sigebodo *de* Stüvere. *Ministeriales Bremenses* Sibecko *& frater ejus* Gerungus, Godeschalcus, Mecelinus. *Data III. Kal. Octobr. anno incarnationis Domini 1053. indictione III. Episcopatus Domini* Adelberti *Archiepiscopi anno VIII. Actum* Gozeka *in Christi nomine. AMEN.*

Itaque Archiepiscopus ubi privilegium hoc modo recitando finivit, hæc quoque intulit: Notificamus etiam tam vobis hic in Christo hodie convocatis, quam cunctis per succedentem generationem fidelibus, quod consensu omnium propinquorum nostrorum Deo ac ejus genitrici perpetuæ virgini Mariæ, sanctoque Michaëli Archangelo, quos præcipue hic hodie patronos eligimus & statuimus, ex communi patrimonio nostro subjectas possessiones offerimus: Rothe, Abistide, Stiernene *cum pertinentiis suis omnibus, in* Gerenstede *territorium unum: in* Lochtestide *septem mansos: in* Zcortrege *IV. mansos: in* Plaime *XV. Iugera: in* Alforstide *XII. mansos: in* Velteggelethe *territorium unum.* Igitur peracto sermone, innumerabilem vulgi multitudinem, quæ confluxerat, Archiepiscopus benedicens in pace dimisit; Episcopis Abbatibus, Principibus, cæterisque qui invitati fuerant, utriusque sexus nobilibus personis hanc solemnitatem dedicationis per octo dies continuos magnifice celebrantibus. Octava demum peracta die magnificis honorati muneribus cum pace & lætitia ad sua singuli redierunt.

Anno incarnationis Domini ML. III. Non. Maii, *Dedo* Comes Palatinus apud pagum Polethe a quodam clerico, quem ob crimina sibi objecta a fratre suo Bremensi Episcopo custodiendum susceperat, simulato obsequio aggreditur, & in inguina, dum scandit equum, occultato ense perfoditur. Clericus vero a militibus accurrentibus comprehensus, Palatino jam semivivo est præsentatus, quasi ad percunctandum, qua morte esset puniendus. Ubi ab eo conspicitur, mirum dictu, manibus extensis, oculis sursum levatis, voce qua poterat, hæc verba B. Protomartyris Stephani dixisse perhibetur: *Domine Jesu Christe, accipe spiritum meum, & ne statuas illi hoc peccatum.* Quo dicto, tam dictu quam rogatu ipsius Palatini non solum non læditur, verum libere abire permittitur. Et ille hoc quidem ordine defunctus, Imperatore *Henrico* Goslariæ jubente luctu & planctu maximo est tumulatus. Hic erat vir bonus & justus, & circa cultum Dei devotissimus. Spirituales qualescunque personas ac si dominos venerabatur, cum viduarum & orphanorum non nisi pater diceretur. Præterea rebus militaribus adeo fuit aptissimus, ut suis temporibus nemini videretur esse secundus. Unde in expeditione Hungarica per Regem *Henricum* in anno incarnationis Domini 1040. facta, quia cunctis virtute militari se prætulit, primus stirpis suæ monarchiam palatii a rege promeruit. Nam ejus ductu & ingenio fluvium *Rabam* rex transvadavit, & tres urbes maximas cepit, vastavit, atque succendit. Huic etiam *Hinricus* rex villam Stiernene, quæ ad regem pertinuit, in proprium tradidit, quam huic Ecclesiæ die dedicationis suæ, extra fratres suos per se specialiter obtulit. Eo defuncto, quia filium legitimum non habuit, monarchiam Palatii dominus *Fridericus* germanus ejus a rege suscepit. Ipsis in temporibus Abbas *Hilthinus* per Archiepiscopum in Dacia Episcopus ordinatur, & *Sindrammus*, qui & *Sinzo*, natione Thuringus, vir, ut cre-

creditur, bene religiosus loco ejus est subrogatus. Verum Abbas *Hiltbinus* Episcopus factus, cum per duos fere annos arguendo, obsecrando gregi sibi credito invigilaret, nec tamen verbo & exemplo praeeunti consentientem perspiceret; suscepti regiminis pondera sero licet sibi doluit imposita, & verens, ne dum diutius in iis laboraret, suaemet salutis curam negligeret, virgam pastolarem Episcopo reddidit, & unde venerat, huc se recepit. Fertur quod plures in Saxoniae & Thuringiae partibus postea consecraverit ecclesias. Item ecclesia nostra in Rotha per eum creditur esse dedicata. De caetero ubi vel quomodo vitam finiverit, notitiae nostrae non succurrit.

Anno Domini MLXII. felicis memoriae Abbas *Sindrammus* ordinationis suae anno II. Kal. Maji. moritur, & coram altari S. Benedicti sepelitur. Hic bibliothecam nostram magna parte librorum augmentavit; orientales muros claustri a fundamentis erexit: mansiones fratrum in eis ordinavit. Siquidem ad ejus usque tempora fratrum habitacula apud oratorium S. Simeonis quoquomodo fuere disposita. Fuit etiam, uti superius memoravimus, vita, moribus, conversatione, placens Deo & hominibus, sed unde assumtus ignoramus. Merito igitur in Ecclesia tam spectabili fruitur sepultura, ubi omnium justorum pro memoria jugiter Christo personat laus & gloria. Post hunc dominus *Fridericus*, *Dedonis* Palatini filius, hujus congregationis monachus, pater eligitur: electus *Bremis* consecratur.

Anno MLXXII. Dominus *Adelbertus* Archiepiscopus morbo & aetate exhaustus XII. Kal. Aprilis *Goslariae* debitum persolvit conditionis humanae. Corpus ejus in sedem episcopatus sui delatum, in medio cryptae B. Mariae virginis honorifice est humatum. De hoc fertur, quod, dum rex *Hinricus* adhuc juvenis Pascha Wormatiae celebraret, in sacrarum missarum solemnia debitum tantae solemnitati sermonem faciens daemoniacum curaverit, fusis pro eo tam suis, quam totius populi, qui aderat, precibus. Ibi etiam permissione ejusdem Archiepiscopi rex primum arma bellica se succinxit. Erat enim prae caeteris principibus regi acceptissimus, atque ad illius nutum regni pendebant gubernacula. Fuit etiam vir admirandae compunctionis, & praecipue, dum salutarem Deo hostiam offerebat, totus in lacrymas effluebat, Praeterea ore fuit facundissimus, corpore castissimus, Denique, ut ferebatur, virgo ab utero matris permansit. Dominus *Fridericus* Comes Palatinus, post obitum fratrum suorum, ubi superstes solus remansit, qua mentis devotione hunc locum prae caeteris respexerit, nunc voti sui compos effectus, indiciis evidentibus aperire studuit. Denique tanto magis hujus Ecclesiae utilitatibus postmodum invigilavit, quanto liberior extitit, de suis ordinare quod voluit. Sed ne vel ad modicum talis devotionis ejus refrigesceret studium, velut incitamentum quoddam dominum *Fridericum* Abbatem divinitus illi credimus adhibitum. Is etenim novellae vineae Domini sibi creditae omni hora sollicite insudavit, & quod per se minus potuit, ad hoc dominum Palatinum adhortando indesinenter excitavit. Quo facto, quod dominus fidelem se dispensatorem super familiam suam constituerit, manifestis documentis declaravit. Hoc quidem bonorum operum ejus exordium fuit: muros australes claustri nostri a fundamentis erexit, mansionesque diversis usibus nostris pernecessarias, in eis disposuit: monasterium nostrum pictura decoravit: vineam, quae adjacet sanctuario, primus incoluit; quam possessionem ejus quidam Domini Palatini consanguineus, *Hierosolymam* orationis gratia profecturus, pro sui itineris prosperitate, nostrae contulit ecclesiae.

Anno MLV. Dominus *Fridericus* Comes Palatinus, cum multis Saxoniae Principibus, Regi *Henrico* IV. pro perdita ejus gratia absque omni exceptione se dedit. Quem rupto foedere, nam benignum se exhibiturum humiliato nunc jurando firmavit, Papiae relegavit: unde post annum & dimidium recepta regis gratia repatriavit. Ubi dum adhuc in arctissima custodia detineretur, & non tantum reditus, verum etiam ejus vita desperaretur, quantus in eo ardor dilectionis circa hunc locum flagraverit, lectoris discretio pensare poterit. Nam quicquid pecuniae, in vitae subsidium de hac terra sibi transmissae, indigentiae suae subtrahere potuit, res mira! cura sui postposita in utilitatem hujus expendit ecclesiae. Denique bibliothecam ex integro, *Moralia, Job, Passionale* unum, nonnullosque alios codices, digna pecunia comparavit: quos asinis portantibus huc deferri mandavit.

Igitur Dominus Palatinus *Fridericus* filiorum ductus amore, Dominam *Hadewigam* de *Bavaria* oriundam, nobilissimam genere, jam dudum uxorem duxerat, ex qua filium procreaverat, quem sicut divitiarum, sic etiam nominis sui haeredem exoptavit, unde *Fridericum* nuncupavit. Cui cum vix pueriles annos transscendit, filiam *Udonis* de *Alesleybe* conjugem sociavit. Haec *Adelheit* fuit dicta, tam genere nobilissima, quam forma pulcherrima. Sub hoc tempore Abbas *Fridericus* interventu Domini Pala-

Palatini Abbatiam *B. Georgii* in *Nuenburg* a rege *Rudolfo* Saxonico regendam ſuſcepit. Illo tempore Zicenſis Eccleſia ſuo orbata fuit antiſtite. Itaque junior Palatinus *Fridericus*, dum acceptæ conjugis vix annis quatuor frueretur amplexibus, quadam die juxta curiam ſuam *Aplice* dictam more ſecularium venatione delectabatur. Militibus autem, ut fieri ſolet, per ſilvam huc atque illud diffuſis, accidit ut juvenis equo reſidens canes adhortando ſolus inſequeretur. Et ecce duo fratres *Theodoricus* & *Udalricus* de Dedenleibe, & *Reinhardus* de Rineſtide, de inſidiarum locis inſurgentes juvenem occiderunt, & nefario opere audacter perpetrato impune evaſerunt. Hi cum nullam cauſam mortis erga eum habuerint, quare vel cujus hoc flagitium commiſerint conſilio, noſtro non patet judicio. Sed quia digreſſionem fecimus, ad inceptum redeamus. Milites hujus facinoris neſcii, equum per campos & ſilvas laſcivientem & abſque ſeſſore ferri conſpicientes, ſtupore ac metu perculſi, laxis frenis, calcaribus ſubditis, circumvolant, dominum quæritant: quem demum occiſum repererunt. Quod quali mentis aſpexerint oculo, ne prolixitas ſit legenti faſtidio, quiſque perpendat animo. Igitur cadaver feretro imponentes huc perduxerunt, quod *Wernherus* Mersburgenſis Epiſcopus & Abbas *Fridericus* in conventu noſtro luctu & planctu nimio terræ commendaverunt. Acta ſunt hæc anno Domini 1087. Non. Febr. Porro in loco occiſionis ejus lignea crux miræ altitudinis poſita perhibetur, quæ uſque hodie occiſionis ejus facinus in memoriam revocare videtur: quam prætereuntes quoque nos vidimus, ejuſque pro requie Dominum exoravimus. Dum iſta geruntur, Dominus Palatinus ſenior circa Albiam fluvium commoratur, qui ſiniſtris nuntiis excitatus filii exequiis intereſſe primo quidem diſpoſuit, ſed communicato conſilio ab incepto declinavit. Triceſima vero depoſitionis ſuæ die huc veniens, memoriam ejus per ſex dies continuos magnifice celebravit. Præterea ut perpetuo hic ejus floreat memoria pro requie ejus, non ſolum uxoris & nurus ſuæ, ſed & omnium propinquorum ſuorum aſſenſu, curtim ſuam Vindorp dictam, cum omnibus pertinentiis ſuis, in præſentia multarum utriuſque ſexus nobilium perſonarum huic tradidit Eccleſiæ, quam traditionem, ne in perpetuum infirmare quiſquam præſumat, poſtmodum rogatu ipſius Palatini, Imperator *Hinricus* hujus vocabuli *quartus* ſui auctoritate privilegii confirmavit. Hujus exemplar hic inſeruimus, ne geſtæ rei lector ſit dubius:

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis HINRICVS, divina favente clementia Rex. Notum facimus omnibus tam futuris quam præſentibus Chriſti fidelibus, quod Fridericus *Comes Palatinus* Gozecenſi *Eccleſiæ, quam in honorem ſanctæ Dei genetricis Mariæ, ſanctique Michaëlis Archangeli, coadjutorio fratrum ſuorum, videlicet* Dedonis *Palatini, &* Adelberti *Bremenſis Archiepiſcopi ſub monachali regula conſtruxit, conſenſu omnium propinquorum ſuorum pro remedio animæ ſuæ filiique ſui interfecti, hortatu & rogatu* Liemari *Bremenſis Archiepiſcopi, cujus diœceſi eundem locum* Gozeka *vendicaverat; nec non &* Friderici *ejusdem loci Abbatis ad ſupplementum monachorum inibi Deo famulantium, omne prædium ſuum, quod in villa,* Vindorp *dicta, paterna hereditate habuit, in proprium tradidit cum omnibus pertinentiis ſuis: ſcilicet mancipiis utriusque ſexus, terris cultis & incultis, areis, agris, ædificiis, pratis, paſcuis, campis, vineis, ſilvis, aquis, aquarumque decurſibus, piſcationibus, molis, molendinis, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, & penitus cum omni jure & utilitate, quæ ullo modo inde provenire poterit, ea ſcilicet ratione, ut quicquid ejuſdem loci Abbas, cum conſilio fratrum ſuorum, pro utilitate Eccleſiæ ſuæ inde faciendum diſpoſuerit, liberam habeat poteſtatem. Quod ut ratum & firmum omni permaneat ævo, hanc eandem dedicationem in præſentia* Witzilonis *Moguntini Archiepiſcopi,* Liemari *Bremenſis Archiepiſcopi,* Bucconis *Halberſtadenſis Epiſcopi,* Wernheri *Mersburgenſis Epiſcopi confirmatam, rogatu ipſius* Friderici *Comitis Palatini literis juſſimus annotari notatamque in teſtimonium poſteris ſigilli noſtri impreſſione firmari. Hujus rei teſtes ſunt:* Hinricus *Marchio,* Udo *Marchio,* Fridericus *Comes. De liberis hominibus ipſius Palatini,* Folmarus *de Walckenreit,* Tidericus *de* Walbeil, Godeſcalcus *de* Wydeſendorp. *De miniſterialibus etiam,* Tiemarus, Walemannus, Adelbertus. *Data II. Idus Junii, anno incarnationis Domini* CIↃ *LXXXV. Indictione VIII. anno autem ordinationis Domini* Henrici quarti *Regis XXXI. regni vero XXVIII. Actum* Quidelinburg *in Chriſti nomine feliciter, AMEN.*

Hujus luctus tempore tranſacto *Adelheid* Palatina filium genuit, quem ex nomine patris *Fredericum* appellavit. Non multo poſt illuſtri viro Comiti nupſit *Ludewvico.* Horum extitere filii *Raſpo Heinricus*, tum primus & genere & nomine Comes provincialis *Ludovvicus*: inter quos puer prædictus *Fridericus* quoadusque Pythagoricæ literæ bivium attingeret, eſt educatus. Dominus quoque Palatinus Senior *Fridericus*, herili orbatus pignore, & jam confectus ſenio, ſine ſpe exiſtens ſobolis procreandæ, quod unicum ſalutis ſuæ arbitrabatur ſolatium, interioris ſui hominis ſtudi-

ſtudium omne convertit ad Dominum. Enim vero quam diu ſubſtitit in corpore, omnimodis profectibus huic invigilavit eccleſiæ. Quod autem per ſe minus potuit, per extraneos, ſupplere ſummopere procuravit. Hortatu namque illius, quidam *Retherus* de Thuringia oriundus, omne patrimonium, quod in Holzegglide ad ſe pertinuit, cum omni utilitate huic procuravit. Miniſterialis quidam Domini Palatini, nomine *Amolungus*, a quodam *Adelberto* de Studerenheym excœcatus, manſis quinque in Nicſtide & quatuor in Travinckele ab eo ſuſceptis, eſt illi reconciliatus: quem Dominus Palatinus ipſo rogante, cum eisdem manſis noſtræ contulit Eccleſiæ. *Sigifridus* etiam vir fortis & ſtrenuus, pro honore Domini Palatini, in quadam inſula *Albia* fluminis paganum giganteæ magnitudinis duello triumphavit: quem pro recompenſatione Palatinus *III.* manſis & dimidio in Gerenſtide remuneravit. Qui poſtmodum Palatini inſtigatus amore cum prædicto prædio huic ſe tradidit eccleſiæ. Nec hoc prætereundum exiſtimamus, quod *Rudolphus* & *Hermannus* de Goſtilize, pro quodam *Everhardo* hujus eccleſiæ homine occiſo, metu Palatini magnam partem prædiorum & mancipiorum huc contulerunt. Præterea Palatinus extra fratres ſuos ſeptem manſos in Grotleſte, tres in Gideze, quatuor in Gevendorpe, duos in Locſtede majori, & unum in *Tyrungia* adhuc juvenis huc ordinaverat, quos die ſepulturæ ſuæ propinqui eorum teſtibus confirmaverunt.

Anno Domini MLXXXIIX. Sidus eximium occubuit, quod in illo tempore clarius huic loco ſole refulſit. Nam Dominus Palatinus vir bonus & juſtus aliquando vi febrium fatigatus in provincia Barboge naturæ ſolvit debitum plenus dierum VII. Kal. Junii migravit ad Dominum. Hic quamdiu in corpore vixit, unica ſpes noſtra, ſolamen & gloria fuit. Ex quo diſceſſit, qui mentis affectu hunc locum reſpexerit, eheu poſt eum non ſurrexit. Memoranda dicemus. Seculari ſic uſus fuiſſe perhibetur potentia, ut Domini imperio miſericordiam ſuperexaltans judicio, magis temerarios & ſceleſtos coërceret lenitate & miſericordia, quam ſeveritate judiciaria. Ferunt etiam, quod literarum ſcientia in curia Fuldenſi adeo inſtructus fuerit, ut epiſtolas transmiſſas per ſe legeret & intelligeret, ac Capellanos in divino officio errantes corrigeret. Itaque corpus ejus cum gloria magnarum exequiarum perducitur, & per Abbatem *Fridericum* ad ſiniſtram partem filii ſepelitur. Quorum memoria ut jugiter nobis ſit coram poſita, hos verſiculos tumulis eorum æſtimamus adſcribendos. Horum ſumma ſub octonario numero conſtringitur, ut ſpiritum eorum æterna beatitudo poſſideat, quam ut credimus, hic numerus ſignificat.

Ecce Palatinus Comes & ſpes germinis ejus,
Filius atque pater ſunt poſiti pariter.
Sub pacis ſpecie Frideric eſt dictus uterque,
Ergo mori juvenem contigit ante patrem.
Hic nulli nocuus eſt inſons fraude peremtus
In Februi nonis occidit atque juvenis.

Igitur Dominus Palatinus ubi de hac vita tranſiit, qui bona huic loco proſpiceret Abbas *Fridericus* ſuperſtes ſolus remanſit: qui quoniam boni agricolæ more novellæ plantationi Domini pervigil inſudavit, cooperatorem ſe Dominus offerens, tam ſtudia, quam cuncta opera ejus dirigebat. Hinc eo præſidente conjux *Wilhelmi* Comitis de Bamburch, quæ Geve nuncupatur, in crypta noſtra, Dei genetricis illi ſuccurrente clementia, a dæmonio curatiſſime liberatur. Hujus curationis pro gratia ſex *Chorvvede* huic conferuntur, hoc videlicet ſtatuto, ut exinde in eadem crypta luminaria jugiter provideantur. Per idem tempus Abbas *Fridericus* a *Cunone* Comite de *Bigliggen* exoratus Abbatiam in Holdeslebe regendam ſuſcepit, quam, quia laboris piguit, poſt paucos annos memorato Comiti reſignavit. Eodem quoque tempore ſoror Domini Palatini *Uda* apud curtim ſuam *Zurbavijo* dictam moritur, & in conventu noſtro terræ commendatur. Hæc proprio nomine dicta fuit *Hilaria*, ſed quia lingua Teutonica non facile promit Latina vocabula, nomen mutavit *Uda*. Quæ quoniam propriæ ſaluti conſuluerat, quatuor manſos apud Grodeſſe, dum adhuc viveret, huc contulerat. Quos ea mortua filius ejus Comes Palatinus de Sumerſenburch ea conditione coram teſtibus hic confirmaſſe perhibetur, ne quis unquam iis inbeneficiaretur. Ejusdem Abbatis *Friderici* temporibus *Hildigardis* Comitiſſa, cujus frater Comes fuit *Ludovvicus*, filium ſuum Domino vovit *Gebehardum*, ſcilicet ſub regulari diſciplina quousque viveret hic Domino militaturum. Qui bonæ indolis, ubi primæ juventutis flore nituit, pro ſpe hæredis voti pœnituit. Unde habito conſilio duo mancipia pro eo offerens Domino, *Gebehardum* extraxit de monaſterio. Quod quia Domino diſplicuit, immatura morte occiſus interiit; Sed & mater mortua hic eſt ſepulta. Quoniam felicia viri hujus ſunt diſpoſita tempora, plura ſub eo huc collata ſunt prædia, quæ in memoriali noſtro reperiuntur notata.

Nos

Nos ea summatim hic perstringere moro-sum existimamus, quandoquidem ad alia festinamus. Ipsis temporibus *Guntherus* Zizensis Episcopus moritur, & omnis clerus coadunatus, quem longe ante exoptaverant, Abbatem *Fridericum* pari consilio elegerunt, & electum cum ingenti tripudio in cathedram tunc temporis episcopalem *Zize* perduxerunt. At ubi ex ecclesiæ illius impensis primum necessaria ordinat, idoneis tam clericorum quam laicorum personis assumtis post Regem *Hinricum* IV. pro investitura properavit. Hic eo tempore apud civitatem Bavariam & Longobardiam dividentem morabatur: quæ a Latinis *Verona*, a Teutonicis Berne nuncupatur. Hanc civitatem transmontanam *Theodoricus* quondam Rex Hunorum, ut ab indigenis accepimus, primum condidit, & a situ & natura loci *Veronam*, scilicet a *vere* vernali vocabulo nuncupavit. Est enim locus aëre salubris, flumine jucundus, civium numerositate refertus. A meridie, occidente & aquilone planities spatiosissima per tres fere diætas extenditur: ab oriente montana coelo contigua aspiciuntur. In eadem civitate domum prægrandem exstruxit, quod Romuleo theatro mire assimulavit. Hæc per ostium unum intratur & exitur, & per gradus circumductos, cum sit miræ altitudinis, facile ascenditur: in qua dum multa hominum millia contineantur, singuli a singulis audiuntur & videntur. Neve quisquam conditoris hujus incertus habeatur, usque hodie *Theodorici domus* appellatur. Huc a civitate *Augusta*, per vallem Terdentinam labore nimio, grandi periculo, vix die octava dum pervenit, ut dictum est, Regem *Hinricum* reperit. Qui ubi causam itineris ejus audit, ægre tulit, quod sine permissione ipsius electus fuerit. Illo quippe tempore libertas Ecclesiæ sub regia potestate periclitabatur: Episcopos, Abbates, non virtutum merita, sed commendabat pecunia. Cui minor erat numerus, ad regimen minus erat idoneus. Itaque Zizensis Ecclesiæ responsalibus pro electo Regem interpellantibus, dure respondetur his sermonibus: *quandoquidem contra antecessorum decreta Augustorum, ad iniuriam Romani Imperii qualemcunque personam eligere præsumsistis, tam regnum quam personam nostram offendistis: Pro hoc quidem secundum leges Augustorum pœnas solvere merebamini temerariorum. Sed ne potestate videamur uti potius, quam pietate, electionem factam quidem ignoscimus, sed irritam prorsus censemus. Quod non ad injuriam Ecclesiæ vestræ, vel electæ personæ fieri noveritis, verum ne in regno exemplo sitis talis ac tantæ præsumtionis.* Hoc Zizenses perturbati responso, non tamen ab incepto desistebant, sed a festo B. Andreæ, usque ad Nativitatem Domini pro electo suo fideliter laborabant. Et ut opinabamur, Regis sententiam importunitate sua immutassent, si Dei ordinationi resistere potuissent. In ipsa enim nativitate Domini *Heroveldensis* coenobii supervenere legati, virgam pastoralem afferentes, Abbatem obiisse nuntiantes. Rex igitur honesta accepta occasione, qua *Zizensium* electionem cassaret, sententiamque suam confirmaret, omni satagebat ingenio, quatenus Abbatem *Fridericum* prædicto præficeret monasterio. Verum illo reclamante, duobusque se cœnobiis præesse non posse asserente: tandem importunitate tam Regis quam Principum devictus, assensum licet invitus præbuit. Quid labyrintheo tardamus in antro? sub eadem festivitate B. videlicet protomartyris Stephani die, memoratum cœnobium per regale sceptrum suscepit regendum, sicque Zicensium quoque legatis se comitantibus ad *Heroveldiam* tunc reflexit. Quo circa purificationem B. Mariæ perveniente, Regis imperio per *Fuldensem* introducitur, & cum magna veneratione & honore ab omnibus suscipitur. Suscepto autem in honore stabilitus, Abbatiam in Nuenburg proprio reliquit arbitrio, cum Herovel-densi huic nostræ præesse desiderans: Quippe legitimæ sponsæ fidem servaturus. Sed cum jam senio gravaretur, & nunc laboris, nunc longi itineris tædio afficeretur, utriusque cœnobiis præesse detrectans, Heroveldensem relinquere apud se disposuit, sed tali ejus proposito terror regiæ majestatis obstitit. Itaque hortatu ejus & consilio *Conradus* Bawaricus monasterii B. Georgii in Nuenburg præpositus, hic eligitur, *Bremisque* transmissus ad Archiepiscopum anno Domini MXC. Abbas constituitur.

Hic natione fuit Ratisponensis, professione Bambergensis. Cujus insolentiam quia conventus fratrum tolerare non potuit, in monasterium B. Michaëlis Hildesheim declinavit. Ubi a nepote suo ejusdem cœnobii Abbate, cui nomen erat *Memunardus* hospitalitatis gratia est susceptus. Hic per tempus dum moratur Abbas *Fridericus*, per eum locum Bremis sæpius ibat ac revertebatur. Cui in quibus potuit, quia *Conradus* devote ministravit, in oculis ejus gloriosus apparuit. Idcirco Nuenburg eum secum adduxit, brevique elapso tempore inibi Præpositum constituit: ac demum, ut dictum est, hujus cœnobii moderamina suscepit. Qui per quatuor fere annos gregi sibi commisso laudabiliter dum præfuit, bonum se pastorem sed specietenus demonstravit. Hinc contigit, ut Abbate *Memunardo* defuncto, per

per *Udonem* Antiſtitem, præfati B. *Michaelis* monaſterii regimen quoque illius committeretur magiſterio. Quo ſuſcepto, ut ad altiorem dignitatem conſcenderet, omni ſtudio ambiebat. Nam, ut etiam amiciſſimi ejus referebant, quamdiu ſubſtitit in corpore, pro Epiſcopio Hiltenesheimenſis laborabat eccleſiæ. Quapropter quem primum gradum credidit, aſpectibus hominum omnibus modis placere ſtuduit. Quorum captando benevolentiam, quæ corradere potuit, favorabiliter eis diſtribuit. Hinc curæ ſuæ creditas utraſque ſubſtantiis privavit eccleſias. Fecit & hoc, eccleſiarum iſtius videlicet & Hildenesheimenſis, vectigalibus & apparitoribus primus miniſteriales inſtituit, liberorum hominia ſuſcepit, & tam illos, quam iſtos, ſtipendiis fratrum inbeneficiavit. Unde promtuaria noſtra non plena, ſed pene vacua eſſe videntur: ſiquidem a quibusdam usque hodie, libere poſſidentur. Et quia conſortio & frequentia ſecularium delectabatur, hujus loci cura poſtpoſita ſæpius *Hildesheym* morabatur. Hinc religio, quæ ejus usque ad tempora hic admodum viguit, pro rectoris abſentia non mediocriter viluit, cum quisque ſibi regula fuit. Dum vero poſt annum vel biennium militum caterva ſtipatus advenit, omnem apparatum in brevi conſumſit; ſed quid forte ſuperfuit, in nummos redegit, marſupia replevit, ſecum aſportavit. Abbas autem *Fridericus* Herofeldenſi eccleſiæglorioſe præſidens, ubi hæc facta ejus comperit, nimis ægre tulit, & per ſe, perque internuntios de iis eum frequenter commonuit. Dum non profecit, de ejus depoſitione attentius tractare cœpit.

Eo tempore Comes *Ludowicus* huic principabatur provinciæ & quoniam *Friderici* Comitis Palatini occiſi filium nutrivit, quoadusque arma ſuccinxit, ejus vice huic advocatiæ præfuit. Hic Abbatem *Conradum* familiariſſimum habuit, isque ad omnem voluntatem ſuam paratiſſimus extitit. Quamobrem omni quo poterat ingenio, cunctis illi fuit præſidio. Tandem vero cum Abbatem *Fridericum* prorſus offendere timuit, a cauſa ejus ſe alienavit. Abbas igitur *Conradus*, ubi hoc experimento didicit, Abbatis *Friderici* perterritus timore, Nonis Februariis ab hoc loco diſceſſit, unoque ſe comitante ſervulo *Hildesheim* rediit feſtinato. Poſtquam diſceſſit, qui pridem, Abbas *Fridericus* huic loco præfuiſſe dinoſcitur. Per eundem Abbatem, non ad inanem gloriam, ſed ad tutelam Heroveldenſem, etſi regis imperio, caſtrum reſtauratur, quod ex antiquo *Waſſenburg* nominatur. Hujus plurimorum & frequentum militum potentia tota Turingiæ contremuit provincia; ubi quoniam hinc hoſtium, hinc fraudulentorum comprovincialium inſidias verebatur, licet ſumtuoſe frequentius morabatur. Itaque æſtivo tempore dum more ſolito advenit, die poſtera ægrotare cœpit. Qui dum a phyſicis vitæ quærit remedium, heu! mortis incurrit exitium. Siquidem venam minutus, die tertia, quod flendo dicimus, carne eſt ſolutus. Corpus ejus honorabilibus exequiis *Heroveldiam* delatum in principalis monaſterio coram principis Apoſtolorum altario condigne eſt tumulatum. Siquidem id vivens expetiverat, hoc nimirum intuitu, ut credimus, quatenus ejus interventu æterna illi cedat requies, cui dictum eſt, remitte ſeptuagies ſepties. Nec, ut ſperamus, ingrati erimus, ſi quorundam inſipientum ſuſurro reſponderimus. Dicebat enim: *Cujus apud Deum meriti Abbas iſte fuerit, liquido exitus declaravit. Quippe cujus tam repentinus, cujus tam improviſus obitus extitit.* Qui hæc ſuſurratis, o quidam temerarii, o quam præſumtuoſi eſtis: qui de occultis & incertis non temere judicandum legiſtis. Aut non legiſtis, aut lectum minime intellexiſtis. Hinc quidam cecinit:

Non intellectam fallit ſententia rectam.

In ſcriptura divina clamitat ſapientia in platea: *Juſtus quicunque morte præventus fuerit, in refrigerio erit.* Et D. loquitur Auguſtinus: *Non eſt dicenda mors miſera, quam bona præceſſit vita.* Vir iſte, ut a pleriſque venerabilibus comperimus, converſatione fuit optimus, corpore caſtiſſimus, conſilio providus, circa divina devotiſſimus, quamvis decretis regalibus & curis militaret ſecularibus. O talis quam rarus, & quam fere nullus noſtris temporibus! In commiſſo quoque fideliſſimus extitit, licet ſuper hoc ei detraxerint, quod hunc locum deſerendo, prioris ſponſæ fœdera violaverit. His talibus reſpondetur: quia hunc locum non deſeruit, ſed ad tempus mutavit. In eo ſi quid forte a rectitudinis limite deviavit, adhuc vivens digna pœnitudine recucurrit. Denique tempore quo de hac vita diſceſſit, ſuo ſub regimine hunc locum tenuit. Et ſub perſona Domini dictum; *qualem te invenero, talem te judicabo.* Item in evangelio: *Qui perſeveraverit usque in finem, hic ſalvus erit.* Deſiſtant ergo obloquentes virum præjudicare, cujus innocentiam ipſe judex juſtus non dedignatur approbare. Attendant illud evangelii præceptum: *Nolite judicare & non judicabimini.* Sed damnando reos, utinam ne rei ſimus inter eos. Qui ſi ſaperent, nequaquam nos reprehenderent, imo inſipientiæ ſuæ garrulitatem reputarent. Quam ſapientes extitiſſent, ſi vel patulo ori ſilentii ſupatum injeciſſent. Hoc ſapientiſſimus Rex Salo-

Salomon testatur: *Stultus*, inquiens, *etiam si tacuerit, sapiens reputatur*; & quidam sapientum: *Si tacuisses, Philosophus esses*. His talibus responsum esse credimus. Itaque Abbas *Fridericus* annis XXVIII. huic præfuit Ecclesiæ. Octavo vero postquam Heroveldensis cœnobii gubernacula suscepit, scilicet incarnationis Domini anno MXXXVIII. de hac vita migravit. Hactenus lectione vel relatione comperta disseruimus; nunc quæ fama didicimus dicturi sumus; quippe quorum contemporanei fuimus. Sed prolixitate impoliti sermonis ne minus grati videmur benevolentiæ lectoris, hic parti primæ præsentis opusculi metam statuere decrevimus. Nam ut organon S. Spiritus nos instruit Beatissimus Papa Gregorius: *Pabula quæ minus sufficere creduntur, avidius sumuntur*. Itaque præsentis opusculi pars prima terminatur: Secunda in crastinum recitanda differatur.

Præfatio secundæ Partis hujus Libelli.

Divinarum scriptuarum exhortatione informamur, ut dum quælibet vota fecerimus, summopere persolvere festinemus. Sic quippe in patribus legimus: *Vovete & reddite*. Et quare votum mox reddendum præcipiatur, alias scriptura interpretatur: *Melius est non vovere, quam post vota non solvere*. Quapropter quod hesterno solvendum hodie vovimus, maturare quoque nostro judicio debemus. Sed ob nimiam incurialitatem sermonis optamus, ne urbanitatem benevoli offendamus lectoris. Quin potius apostolaris meminerit allocutionis Pauli egregii gentium doctoris: *Libenter*, inquit, *suffertis insipientes, cum ipsi sitis sapientes*. Quid expectatur? juxta conditum ad narrationis ordinem accedatur: solummodo audientia concedatur; alioquin in cassum disputatur. Absque audientia, qs. surdis narratur fabula.

Igitur defunctis, qui pro hujus Domini vineæ putatione singulos denarios acceperunt, multi continuo surrexerunt, qui velut aper de silva eam devastaverunt. Ea tempestate Comes *Lodevvicus* advocatiæ hujus, ut ante dictum est, vicariam tenuit: quem quidam ex nostris convenientes pro Abbate *Conrado* interpellaverunt, eumque tam Archiepiscopo Bremensi, *Humberto* videlicet, quam fratribus inconsultis, non reipublicæ, sed suæ utilitatis gratia huc revocaverunt. Sed & ille non Deo, sed placere studens hominibus, isdem, qui ante perseveravit & vita & moribus, ut liquide patesceret omnibus, eorum hunc esse numero, de quibus ait Dominus: *Ipsi regnaverunt, sed non ex me principes extiterunt, & non cognovi*. Hujus itaque miserrima sub custodia prædia nostra in provincia *Duiene* amisimus, pro quibus in præsentem diem ingemiscimus. Palatini Comitis occisi filius *Fridericus* factus juvenis arma succinxit, paterna hereditate donari voluit, vitricus ex parte matris ei multis restitit. Præterea Comes *Fridericus* de Sumerſenburg, licet consanguineus ejus fuerit, *Palatina Comitia* adhuc infantulum exhæredavit; quam quia alio ingenio non potuit, ferro expetere disposuit, sed sano amicorum consilio ab hac intentione se abstinuit. Verum inter se & vitricum inimicitia publica exorta eo usque processit, ut tam pro sui injuria, quam pro patris interfectione, duello apud Mersburg eum appetisset, nisi Imperatoris *Hinrici* autoritas intercepisset. Hinc pace inter eos reformata, sed in brevi ab utrisque ea violata; iterantur rapinæ, homicidia & incendia. Unde Palatinus habito consilio ad regem se contulit, cujus auxilio vitricum Principesque Saxoniæ plurimum infestavit. Siquidem eo tempore ingentes inter eos excreverant inimicitiæ. Et quoniam his diebus abundavit iniquitas, Palatinus *Fridericus* prædiis in Rindorp ecclesiam nostram privavit, quibus *Fridericum* cognomento *Colfon* inbeneficiavit. Cujus detestandi operis querimoniam Abbas *Conradus* Halberstadii quidem ventilavit, sed minime perseverans in vanum laboravit. Non multo post Comiti *Lodovvico* Abbas *Conradus* exosus redditur, quippe qui temporis loco isto, utpote castro suo Nuenburg adjacente potestative abutebatur. Causa fuisse perhibetur, quod Palatini partem plus sua tueretur. Sed Comes hoc dissimulavit, & morum levitatem vitæque irrationabilitatem ei opposuit. Abbas itaque necessitate coactus, quod unicum salutis suæ arbitrabatur remedium, quorundam Comitis auricularioram hominia suscepit, quibus etiam ex stipendo fratrum beneficia minus damnosa concessit. Sed quia *maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & a Domino recedit cor ejus*: Hoc ejus consilium non solum inimicorum, verum etiam amicorum suorum convertit in odium. Unde cum nec per se, nec per submissas personas Comitis animum posset mitigare, de suo tandem discessu cœpit attentius meditari. Itaque collectis omnibus, quæ vel adhuc corradere potuit, insuper codicibus, privilegiis, ad extremum SS. reliquiis, abiit, recessit, & ubi pro adipiscendo episcopio jamdudum spei suæ anchoram fixerat, *Hildensem* rediit: ubi in brevi spe sua frustratus moritur, & super inductam B. Michaëlis sepelitur.

litur. Ad xxIII. annos sub eo fluctuabat hæc ecclesia. Hæc dum aguntur, Comes *Ludovvicus* necessitate ductus Imperatori *Hinrico* traditur, captivatur, incarceratur. Cujus loco filii ejus *Ludovvicus* & *Raspo Hinricus* surrexerunt, vicemque ejus favorabiliter suppleverunt.

Anno MCXVI. apud Wulfelsholt illato bello Saxonibus vincitur, fugatur Rex *Hinricus*. Hoc eodem tempore quidam monachus, *Anno* vocabulo, natione Suevus, hujus cœnobii gratia a domino Palatino huc est directus; quod insciis fratribus quia nequaquam fieri debuit, factum nimirum omnibus displicuit. Ille ubi hoc experimento didicit, itinere quo venerat festinato rediit. Sed adhuc inunanimitas fratrum electionis fit impedimentum. Quo tempore quidam, cui *Rudigerus* vocabulum erat, simulative monasterium intraverat: laicus erat, se tonsoraverat, se cucullaverat. Huic *Conradus* quidam Nyenburgensis cœnobii monachus erat familiarissimus: cumque fratres de electione discordantes perspexit, convocatis eis audientiam petiit; qua concessa, vultum dejecit, postremo suppressa voce hæc intulit: *Reverendissimi fratres & Domini; causam, si placet, vestra pandam sanctitati. In Westphaliæ partibus est nobilis consanguineus annorum numerositate confectus, insuper ob diutinam infirmitatem jam corpore præmortuus. Is divitias possidet innumeras, incertus, quis post se obtineat eas. Itaque si discretioni vestræ expedire videtur, quantocius eatur, huc que cum omnibus divitiis deferatur. Siquidem plerumque me convenit, & hac vobiscum agere peroravit.* Placuit sententia fratribus, ut ad præsens ire debeat una voluntas omnibus. Nec mora; benedictionem petiit, accepit, abiens benedicite dixit. Sed qui agit dolum in lingua sua, nunquam accipiet benedictionem a Domino. Igitur uno se comitante servulo egressus, *Bremam* est profectus, Archiepiscopum adiit, fictitias literas obtulit, ex parte conventus jam dictum *Conradum* expetiit rectorem. Quid plura? Archiepiscopus dictis fidem præbuit, quod petebatur annuit, *Conradus* ut quantocius ad se vocetur præcipit. Ille machinationis suæ de processu gavisus episcopati auctoritate roboratus in Thuringiam cum festinatione est digressus. Ubi ejusdem *Ludovvici* propinquos, nobiles quidem viros coadunavit, & quæ egerat, capitulatim exposuit. Qui consurgentes quosdam ecclesiæ nostræ homines nunc blanditiis, nunc promissionibus alliciunt, *Conradumque* de monasterio evocatum ad Archiepiscopum perduxerunt. A quo honorifice est susceptus, virgaque pastorali donatus, idoneis legatis se comitantibus, fratribus prorsus ignorantibus huc est introductus. Quibus ut ante reniti meditantibus, minime præsumserunt, quandoquidem Palatini Comitis assensum in hisce persenserunt. Huic enim propinqui ejus militabant, benevolentiamque ejus super iis captaverant. Sic plerumque deluduntur, qui adversus domesticas insidias minus cauti feruntur. Verum *Conradus* hoc ordine Abbas constitutus a *Reinhardo* Halberstadensi Episcopo est consecratus. Hic a puero claustralibus tantum curis occupatus in exterioribus minus erat exercitatus. Quapropter dum nec interioribus perfecte invigilavit, circa exteriora prorsus dormitavit. Hinc ecclesiæ substantia citius est dissipata. Simplicitatem omnino prætendebat: sed omne quod est nimium, vertitur in vitium. Excessus fratrum nimis dissimulavit, ecclesiæ famulos plus justo extulit, beneficiis cumulavit. Præterea propinquorum suorum frequentia gloriabatur. Unde ecclesia, ut pene exhausta, nimis gravabatur. His diebus junior *Ludovvicus* fraterque ejus *Raspo Hinricus*, capto *Hinrico* quodam regiæ tyrannidis capitaneo, a captivitate patrem expedierunt, cui sociati denuo, adversus regem arma contulerunt. Palatinus quoque *Fridricus Agnem Hinrici* Ducis de Lintburg filiam uxorem duxit, ex qua duos filios *Hinricum* & *Fridericum* generavit. Quibus adultis, *Henricum* pro spe hæredis militiæ aptavit, *Fridericum* apud Parthenopolim canonicæ professioni associavit. Sub eodem tempore Palatinum *Fridericum*, Comitemque *Ludovvicum* fidelium suorum interventu reconciliavit, ingentique a vitrico accepta pecunia, nonnullis prædiis, hujusque ecclesiæ advocatia se Palatinus abdicavit. Isdem Palatinus Conradi Abbatis importunitate pulsatus, decem argenti libras expetiit, & ab invasione prædiorum in Tundorp se cessare spopondit. Quod uxor ejus ut comperit, dissuasit, unde allatam pecuniam suscipere recusavit. Abbas etiam *Conradus* duorum mansorum precio, omnisque hujus familiæ auxilio, *Christiano* & *Edelgero* xxx. talenta persolvit, quibus quinque mansos in Salenbrunnen ecclesiæ ablatas redemit. Sub ejusdem regimine aquilonaris hic turris corruit, quam itidem a fundamentis erectam nequaquam consummavit. Eo tempore *Fridericus* Palatinus, regio fretus auxilio montem Kuffese occupavit, impositoque præsidio, viris fortissimis locavit. Gestæ rei fama excitati Principes Saxonum convenerunt, & auctore Duce *Ludgero* montem denominatum arta obsidione ceperunt, succensaque munitione terræ coæquarunt. His transactis senior *Ludevvicus* apud Reyn-

Hynnesburnen ex Comite factus monachus in brevi defunctus, & in basilica B. Dei genitricis sepultus est. Quod coenobium isdem Comes in honore B. Johannis Evangelistæ constructum, sub apostolicæ sedis auctoritate libertavit. Defuncto patre filii successerunt, & partes singulas, singuli hæreditaverunt: unde *Henricus*, qui minor erat, hujus ecclesiæ advocatiam tenuit. Sed & *Hodevingam* Comitis *Gisæ* viduam; frater vero ejusdem nominis filiam conjugem duxit. Verum illo sine liberis obeunte, *Ludovvicus* duos filios genuit, quos suo fratrisque nomine nuncupavit.

Reynhardus Halberstadensis Episcopus dum moritur, *Otto* Magdeburgensis Ecclesiæ Canonicus substituitur. *Fridericus* Palatinus internorum incisione infirmatus, per internuncios conjugem absentem exoravit, quatenus pro animæ suæ remedio Gozecensi Ecclesiæ **Tundorp** restituat. Sed & hoc petiisse perhibetur, ut si vita decederet, patribus suis appositus ibidem sepeliretur. Quas ejus petitiones illa se expleturam tunc quidem spopondit, sed postmodum etiam audisse negavit. Ita Palatinus apud **Tiggilfred** moritur, & *Ottonis* antistitis imperio **Halberstad** sepelitur. Miro Dei actum judicio, ut qui primus patrum suorum temeravit instituta, primus quoque eorum privaretur sepultura. Isdem *Otto* Halberstadensis de ecclesiæ nostræ desolatione pro fratrum libertate, sed & sæpius Abbatem de negligentia *Conradum* videlicet, frequenter vocavit, vocatum corripuit: non proficiens tandem ab officio suspendit. Non multo post moritur, & ante ecclesiæ valvas deforis tumulatur. Guerra nimia omne regnum tenuit, & ecclesia hæc aliquandiu tum quoque rectore caruit. Cum quidam congregationis nostræ Præpositus Ecclesiæ quibusdam famulis conductis, quibusdam consanguinitatis affinitate se comitantibus, Abbatiæ hujus gratia ad *Bremam* iter arripuit; res penitus fratres latuit. Iam fere medium iter agitur, & ecce detinetur, fugatur, spoliatur: vix tandem vel nudi redire merentur. Quorum via quoniam prava, quoniam Domino fuit contraria; quos ambitio eduxit nimia, non minor reduxit ignominia. *Agnetis* Palatinæ filius *Henricus* puer moritur, & apud **Suze** tumulatur. Vnde *Fridericus* frater ejus germanus, de monasterio fraudulenter extractus, gladio accingitur, cuique *Sizzonis* Comitis filia desponsatur.

Anno Dominicæ incarnationis M C XXVI. Imperatore *Henrico* apud *Trajectum* defuncto, apud *Spiram* vero sepulto, veritas de terra prodiit, & justitia de coelo prospexit. Siquidem curia generalissima apud *Maguntiam* VIII. Kal. Septembris habita, *Ludegerus* Dux Saxonum regni gubernacula suscepit: *Lotharius* quoque nomen mutavit. *Rokerus* Parthinopolitanensis Archiepiscopus vita discessit, cui regis gratia *Nortbertus* vir religiosus successit. Hic quoniam creditæ sibi Ecclesiæ honoribus invigilavit, pro Domini *Friderici* revocatione omnibus modis laboravit. Sed & ille, licet ejus exhortationi animum clam inclinavit, in manifesto tamen reclamavit, eo quod desponsatæ sibi virgini foederatus esset, insuper & fidejussores statuisset.

Anno primo *Lotharii* Regis magna nobilitas Saxoniæ bello corruit Boëmiæ. Eo tempore ecclesiæ B. Georgii in **Nüenburg** *Bertoldus* Svevus præfuit, quique ab *Albirone* Bremensi Archiepiscopo fratrum consensu & hanc nostram ecclesiam gubernandam suscepit, licet regula ecclesiastica hoc prohibuerit. *Raspo Hinricus* immatura morte defunctus, viam universæ carnis ingreditur, sepultusque apud **Reinhers-brunnen** conspicitur. Qui, uti memoravimus, quia sine liberis discessit, frater *Ludovvicus* hæreditario jure successit. His diebus *Eilica* Comitissa *Magni* Ducis filia, provinciam hanc inhabitavit, & in *Murbinensis* castri fundatione laboravit. Hæc accepta oportunitate Dominum *Alberonem* Bremensem adiit, hujusque ecclesiæ advocatiam ab eo impetravit, data fide, quoad viveret, secundos advocatos excluderet. Cujus rei causa inter eam & Comitem *Ludovvicum* odia gravia oriuntur, quæ amicorum suorum interventu in amicitias tandem commutantur. Itaque advocatia sub Comitissæ ditione est firmata.

Annus quartus *Lotharii* regis computatur, cum generalis curia *Quedlinburg* in Pentecoste celebratur. Hic *Hermannus* de Winziburg provinciali, honoribus, dignitatibus, principum judicio, abdicatur: **Winzíburg** obsidetur, capitur, incenditur, funditus subvertitur. Causa fuisse dicitur, quia *Burchardum* de **Luckem** regis quidem consiliarium, hominem vero suum, pro cujusdam castri extructione fraude circumvenerit, & fide violata occiderit. Cujus principatu Comes *Ludovvicus* sublimatur, quippe qui Regi, ut fidelis, ut prudens, carissimus habebatur. Sed & reginæ propinquus fuisse narratur. Per idem vero tempus ecclesiæ *B. Georgii* cura Abbas *Bertoldus* ab *Vdone* Episcopo Zicensi est suspensus. Modicum temporis evolvitur, cum & *Eilica* Comitissa manifestis odiis eum prosequitur. Ad hoc ventum est, ut in facie eum appellaret, & de multis & nefan-

nefandis criminibus accusaret. Sed ejus testimonio, utpote fœminæ adversus Abbatem repudiato, majori exarsit in eum odio. Nec mirum. Quem enim Deus humiliare disposuit, parcere nec ei femina potuit. Et quid faceret? omnium odia adversus eum concitavit, calumniis & opprobriis dehonestavit. Postremo minis & terroribus de loco exturbavit, unde ille omni reversionis spe composita *Laurisamum* declinavit: Quædam ejus operum memorantur, quæ subternotari jucundum esse arbitramur. Quasdam officinas nostras restauravit, aquæ ductu locum lætificavit: septem circiter annis hic præfuisse dinoscitur. Ex quo piæ memoriæ Abbas *Fridericus* Heroveldensis Ecclesiæ apicem conscendit, si quis fortassis advertere curaverit, annos LV. huc usque computare poterit. Omne per hoc tempus dum minus idoneis rectoribus ecclesia hæc inhabitabatur, diversarum tribulationum turbinibus sine cessatione quatiebatur. Dum enim quisque sua, non quæ Dei sunt quæreret, proh dolor defuit, qui labenti manum extenderet. Jam jamque ædificia alia funditus corruerant, alia jam ruinam minabantur. Omnis ecclesiæ substantia cujuslibet conditionis hominibus facta est in direptionem, cultoribus exturbatis, terra versa in solitudinem, annuis fratrum reditibus extranei fruebantur: ipsi licet pauci inediam patiebantur. Unde quinque valentiores recesserunt, reliqui aut perniciei aut imbecillitatis necessitate quasi fidem servaverunt, quibus ullius religionis cura minima fuit, unde quod cuique libuit, cuique regula fuit. Jam nihil restabat, præter, quod ab extraneis locus inhabitaretur, aut in Babylonicam desolationem redigeretur. Sed pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui quos flagellat & corripit non in fine derelinquit, in supremo periculo constituto, clementiæ suæ non defuit præsidio. Enim vero quemadmodum per Judith sanctam civitatem suam Jerusalem de vastatione Holofernis liberavit: sic facto mirabili & hunc locum de imminentis ruinæ præcipitio per feminam relevavit, unde digressi sumus: sed ad narrationis initium redeamus. Igitur post discessum Abbatis *Bertoldi Eilica* advocatissa tanto circa ecclesiæ profectum sollicitabatur, quanto de Abbatis expulsione a quibusdam incusabatur. Utriusque professionis viros religiosos convenit, & de ejus Abbatis substitutione consuluit, quem & sapientiæ nitor decoraret, & vitæ meritum commendaret. Tempore plurimo hoc flagrabat studio.

Anno Dominicæ incarnationis M C XXXIII. Rex *Lotharius* transcensis Alpibus manu valida *Romam* intravit, expugnatisque circumquaque præsidiis Lateranis nativitatem Domini celebravit. Cui solemnitati interfuit & Papa *Innocentius*, per quem Rex consecratur Imperator Augustus. Ubi postquam regni negotia disposuit, circa Augustum Alemanniam repetiit. His diebus prædia Comiti *Sifrido* de **Ertheneburg** in his partibus pertinentia justo concambio imperator obtinuit, quæ itidem *Eilica* Comitissa simili conditione ab eo promeruit. Inter hæc quidam supervenit, qui Abbatem *Bertoldum* migrasse significavit. De quo postmodum a quibusdam percepimus, quia cum vespere sanus fuerit, nocte media vita discessit. Itaque *Eilica* Comitissa diu exoptata oportunitate accepta *Bigangiam* abiit, & quem multorum consilio jamdudum suspectum habuerat, *Nentherum* bonæ conversationis virum, Gozecensis Ecclesiæ rectorem expetebat. Hic a primis ferme annis militiæ Domini mancipatus sub monachica professione pie fuerat conversatus. Unde non solum fratres, sed & ipsius loci defensores miro affectu eum diligebant, & omnimodis Comitissæ petitionibus contra ire satagebant. Sed & ille multas licet occasiones prætenderet, hoc præcipue tamen affirmabat, ecclesiam scilicet, cui semel se subjugaverat mente & corpore alterius respectu nulla ratione debere, sed nec velle deserere. E contra Comitissa convenientia satis testimonia opposuit. Sed eorum propositum sæpius attentatum, cum nec prece nec ratione immutare potuit, Domini non immemor præcepti: *Petite & dabitur vobis*; omnium exauditorem Dominum super his exorare studuit. Quid per laudabilem hujus fœminæ devotionem nisi Evangelicæ Cananitidis miramur actionem? Pro filia dæmoniaca illa egressa clamitabat, pro ecclesia orbata ista exiens rogitabat. Illa cum Domino præsumtuosa disputavit: hæc ut cum legisperitis disputando certavit. Non desiit orare muliercula a Domino quando injuriatur: non cessavit Comitissa etiam a Monachis exacerbata. Ergo quia pari affectu utraque petiit, pari affectu utraque quod petit accepit: Illa sanitatem filiæ, ista commissæ ecclesiæ.

Eo tempore dignæ memoriæ Abbas *Wyndolfus* ecclesiam illam gubernabat, cujus virtutum mirus odor longe lateque fragrabat. Hic vir Deo plenus, utrisque zelo Dei partes proprias justificantibus medium se obtulit, & primo ad consuetum pacis & concordiæ portum revocare studuit. Deinde paterna qua solebat dulcedine omnes affatur, & ad Comitissæ explendum desiderium exhortatur. *Non*, inquit, *fratres*

tres sanum nobis æstimamus, ut tantæ autoritatis ac potentiæ non dico feminam sed terræ nostræ principem offendamus. De ea concedatur ut sileamus, vel ecclesiæ professionis nostræ condescendamus. Itaque de dilectione præsumentes consulimus, hortamur, exoramus, ut ad humilimam ejus intercessionem, quod juste petimur, juste concedamus. Nec dum sermonem complevit, cum ecce omnis pia illa fratrum tumultuatio, veluti divinitus imperatis conquievit. Quid plura? Desiderium Comitissæ fieri censetur: Sed vi Dei modis omnibus adhuc frustra renititur. Nam conditor rerum Deus, quod fieri disposuit quis unquam infirmare potuit? Itaque velit nolit electus frater *Nentherus* adducitur, *Bremam* dirigitur, ab Archiepiscopo honorifice suscipitur. Quem licet ob nimiam occupationem Comitissa non deduxerit, attamen eunti & redeunti ducatum præbuit, sumtus tribuit, devote ministravit. Ubi aliquantis diebus familiariter detentus, præsente clero ecclesiæ hujus donum suscepit, sicque tandem in pace dimissus, per virum venerabilem *Bertoldum*, monasterii *B. Pauli* Abbatem ad Comitissam remittitur: per quam etiam ecclesiæ familia convocata summa devotione huc introducitur. Post perceptam Archiepiscopi legationem, post Advocatissæ serenissimam allocutionem, omnis populus in ejus laudem conclamavit, se devotos, se fideles illi promittentes. Sed & fortunatos se futuros profitentur, qui tanti talisque testimonii virum rectorem habere mererentur. Cum istis, iisque similibus diu conclamatum fuit, ut quique ad sua redeant Comitissa præcipit. Sed & ipsa unde venerat lætissima rediit, agens gratias largitori omnium bonorum Deo, qui suo se non defraudavit desiderio. Gesta sunt hæc anno MCXXXIV. Dominicæ incarnationis sub die VIII. Kal. Decembris.

Igitur Abbas *Nentherus*, ubi jugo Domini cervicem inclinavit, mandatorum ejus per viam more solito ambulavit, neque ad dextram, neque ad sinistram declinavit. Quod ne quis dubia aure concipiat, operum ejus ab exordio argumentum capiat. Horrea, cellaria vacua prorsus reperit; unde vel una die vivendum fuit, super incertis accommodari debuit. Sed & emtionis pretium deerat, & ecclesiæ thesaurus jam pridem consumtus fuerat. Cum tantæ penuriæ incommoditatibus quisque merito possit anxiari, iste non solum æquanimiter pertulit, sed mirum dictu, veluti plenis promtuariis confidens fratrum magis paucitatem indoluit, quippe quorum neminem præter unum adveniens reperit. Quapropter tota animadversione de eorum tractabat augmentatione, certus tanto se futuros locupletiores, quanto in omnipotentis Dei laudibus fierent numerosiores. Et quid ageret? De *Bigaugia*, aliisque circumquaque positis monasteriis, boni testimonii fratres accivit, quibus sociatis, veteris consuetudinis fermento expurgato, Hirsaugiensis ordinis aspersione locum emundavit: in cujus observatione nimirum secundus extitit. Sed & illi amoris divini fervore succensi, ut tirones invicti ducis cœperunt imitari. Præterea Abbas quos jam in stadio currere considerat, nunc consolando, nunc exhortando ad promerendum bravium incitat, illudque B. Tobiæ frequentius replicando commemorat: Memores estote filii, quoniam pauperem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si Dominum Deum timuerimus. Hinc illi magis magisque proficientes, mundi prorsus inquinamenta devitabant, & per quosque virtutum gradus incedere studebant. Sed & Dominus in nomine suo congregatis medius aderat, omniaque eorum opera dirigebat. Facultates ampliavit, fratrum collegia augmentavit, adeo ut in brevi duodenarium excedentes numerum in hymnis & confessionibus benedicerent Dominum. Sub eodem tempore hortatu *Norberti* Archiepiscopi Dominus *Fridericus Agnæ* Palatinæ filius rebus militaribus exuitur & *Parthinopolim* rediens armis spiritualibus reinduitur. Annus a partu virginis MCXXXV. computatur, cum per *Lotharium* Imperatorem Spiritus S. adventus Merseburg celebratur.

INCIPIT

PROLOGUS IN LIBELLUM DE FUNDATIONE COENOBII BIGAUGIENSIS,

a temporibus HENRICI III. ad annum Christi MCCXII.

GEsta quorumque præstantissimorum literis mandare veterum sagacitas his de causis duxit commodum, ne qua videlicet vetustatis aut oblivionis obli-

obliteratione favorabilis, eorum vita per succedentia tempora mortalium animis excideret. Quin potius si qua fortia vel honesta facta attigissent, in his audientium mentes oblectarentur, ad imitationem quoque eorum jugi recordatione inculcata proficerent. Cum igitur paganis & veræ fidei penitus extraneis, id potissimum fuerit studii, ut non solum propria, sed etiam prædecessorum suorum gesta probabilia, scriptis ob commendationem perpetuam vel ædificationem, (conficta licet nonnulla) posteris transmitterent: cur non potius nos Christi fidelium non tantum honesta, sed & felicia gesta scriptis & omnium laudum præconiis non efferimus, quorum vita multo probabilior, gestorum memoria longe delectabilior, executio etiam piorum operum effulsit fructuosior. Igitur de fundatione Bigaugiensis cœnobii intendentes scribere, primo quidem progeniem fundatoris, scilicet Domini *Wicperti* Comitis in *Luzizt*, altius ordientes, a proavis incipiamus, deinde institutionis ejus occasionem divinitus acceptam, gesta fortia institutoris, ejusque finem in eodem cœnobio, aperiemus.

Incipit Collectum ex Libello supernominato.

Emelricus Rex Teutuniæ fratres habuit *Dietmarum* Verdumensem, & *Herlibonem* Brandenburgensem, &c. *Herlibo* tres filios habuit, *Emelricum*, *Vridelonem* & *Herlibonem*, qui ex filia Regis de *Urrveghe* procreavit filios *Zventibor* & *Wolfum*. *Wolfus* Pomeranorum principatum adeptus, inde ad Regem Danorum confugit, a quo gratiose susceptus, ejusdem Regis filiam accepit uxorem. Deinde fratres puellæ invidia moti persecuti sunt *Wolfum*, qui livori cedens, cum paulo post socer obiisset, reversus occidit Regis filios, regnumque, uti gener Regis, solus obtinuit. Ex uxore sua inde tres genuit filios, scilicet *Ottonem*, *Hermannum*, *Wicpertum*: Balsamorum etiam regio dominio ejus cessit. *Wolfus* iste bellicosissimus defunctus est; corpus barbari more suo in templum Deorum ducentes, exequias flebiles agebant. Eo defuncto, avunculus eorum, quos *Wolfus* in Danorum provincia occiderat, filios ipsius de finibus suis ejecit: Otto in Græciam declinavit; *Hermannus* in Rusciam: *Wicpertus* autem in Balsamorum regionem, quæ ei paterna hæreditate provenerat, secessit, prælia plurima gessit. Quod cernens Dominus *Goswvinus* Comes de *Leige*, filiam suam, nomine *Sygenam* in conjugem ei tradidit, &c. Ex ea *Wicpertus* genuit filium *Wicpertum* longe præstantiorem paternis virtutibus. Duas etiam filias ex eadem *Sigena* suscepit, quarum unam *Henricus* de *Leige* duxit; alteram *Wernerus* senior dem **Veltheim**; ex qua is filios habuit *Wernerum* & *Adelgotum*, Magdeburgensem postea Archiepiscopum. Huic *Wernero* villæ Bigaugiensis pars cessit hæreditatis jure. *Wicperto* mortuo immature, superstite *Wicperto* filio parvulo Domina *Sigena* nupsit *Friderico* Comiti de **Lengenfeld**, ex quo filium *Fridricum* suscepit; & filiam quoque, quam *Ruggerus* vel *Rutgerus* Comes ducens, *Rutgerum* Magdeburgensem postea Archiepiscopum, & *Fridericum* Comitem procreavit. Sed *Fridericus* genuit filiam, quæ nupsit *Ottoni* Palatino de Winlisbach, genuitque *Ottonem* Palatinum patre defuncto, & *Fridericum* Comitem.

Hinricus Imperator filius *Conradi* regebat tunc imperium, sub quo respublica pace fruebatur; sub quo Princeps *Udo* Marchiam Stadensem regebat. *Wicbertus* ergo patre orbatus hunc accedens ab eo donec adolesceret educatus est, simulque gladio militari ab eo accinctus, urbe *Tangermunde* ab eodem Udone inbeneficiatur. Crevit consilio & audacia in tantum, ut formidabilis etiam notis efficeretur. Ideoque *Udo* eum dimittens, municipium quod habuit juxta *Elstram* fluvium nomine *Groysta* cum omnibus attinentiis eidem tradidit pro commutatione *regionis Balsamorum*. Pro *Tangermunda* vero ei alia beneficia ad *Normachbiam* ei restituit. Ille ibidem alios impugnans, ab aliis fugatur; venitque ad Ducem Bohemiæ *Wratislaum*, persuasit illi, ut regium nomen acquirere satageret ab Imperatore: illeque consensit eidem.

Hinricus tunc rex, superioris *Hinrici* filius, imperabat, qui *Saxones* impugnabat. Qui cum in Italiam ire disponeret, *Wicpertus* ipsum accedens, suum illi cum LX. militibus promisit servitium. Quod ille acceptans, subjunxit *Wicpertus* suum consilium, persuadens ut Ducem *Wratislaum* in Regem exaltaret, at ille quatuor millia talentorum gazis regiis appenderet: insuper, & filium suum cum trecentis armatis cum ipso in Italiam destinaret. Acquievit Cæsar, ac *Wicpertus* effecit, quod promiserat. Jubente ergo Cæsare, per Moguntinum Archiepiscopum ac præsules Wirziburgensem & Constantiensem, *Wratislaus* coronatur in Regem, qui aurum persolvit, filiumque suum *Bosvvinum* cum apparatu bellico Cæsari destinavit, commendatum fidei *Wicperti*, ut cum Cæsare pergeret in Italiam; de qua expeditione alibi require. Venit enim *Mediolanum*, obsedit inde civitates per quatuor annos & cepit: Obsedit *Romam* inde triennio. *Wicpertus* ad omnia pericula primus Regem a mor-

morte liberat; Romam tandem cepit, Papa fugiente cum *Petro Leonis.* Papa capitur cum avunculo suo *Petro*, &c. custodiæ deputatur *Wicperti*, effuso sanguine plurimo intra Dei templum, fluente instar Tibris. Tandem post multas controversias Papa reconciliatur Cæsari, templum Domini reconsecratur, Rex imperiali benedictione sublimatur: nova lux oritur: ex militibus *Wicperti* XI. veneno perierunt, dolo a militibus Romanis confecto. Revolutis septem annis hujus expeditionis ac belli ex sexaginta *Wicperti* militibus tantum quinque supererant; & ex Bohemis trecentis solum IX. adeo in præceps more barbarico ad omnia pericula ruentibus. Affuerunt Cæsari Moguntinus & Coloniensis, Halberstadensis & Monasteriensis Episcopi; Fuldensis & Hersfeldensis Abbates, aliique Principes plurimi, cum Boëmico adolescente. Cæsar audaciam & fortitudinem *Wicperti* male experiri tentans, contra eum leonem improvise adduci fecit: quem pugno fugavit: Cæsarem dire corripuit, ut erat irato animo; abire voluit; vix placari potuit. Tandem pacifice, multis ei promissis a Cæsare & Episcopis, cum *Bosvvino* abcessit, acceptis etiam donis regalibus pro *Bosvvino* ad suum patrem honorifice remittendo. *Wicpertus* autem nil tunc se petere aut accipere velle respondit Cæsari: tempore autem congruo postulare.

Gosvvinus Bohemicus literis Imperialibus patri commendatus, ac muneribus, cum *Wicperto* ad Bohemiam revertitur, occurrentibus sibi Principibus & populo cum gaudio. Commendavit adolescens patri suo *Wicpertum*, quanta illis fecissent bona, &c. Rex plurima preciosa xenia *Wicperto* obtulit; nil horum, nec parum quid recepit. Iterum plurima: tertio plurima. Ille ut prius non recepit præter quædam quæ ibi exprimuntur. Persuadet filius patri, cum nil recipere vellet, ut filiam suam *Judith* nomine elegantem illi in conjugem traderet, quod illi plus prodesse posset, quam si ipsam *Rustenorum* vel *Ungarorum* Regi sociaret. Assensit hilaris, illamque ornatam regiis induviis *Wicperto* tradidit in conjugem. Quam ille libenter suscipiens, cuncta xenia illius fidei commendavit. Conjugi susceptæ *Juditha* Wicpertus urbem construxit Schwortzen nomine, quæ tutum ei foret præsidium. Impatiens vero pacis, infestabat & infestabatur. *Hinricum* etiam Marchionem Missnensem, aliosque, offendit. Item quendam *Hagenonem* fugientem in Basilicam S. Jacobi, cum egredi nollet, proh dolor! cum Basilica concremat. Hæc fuit causa, quod postmodum compunctus in honorem S. Jacobi fundat coenobium Pegaw.

Anno Domini MLXXVIII. bellum fuit inter *Hinricum* & *Rudolfum*, ubi Saxones terga vertunt. Ibi *Wratislaus* Dux & Rex Bohemiæ regalem lanceam adeptus *Rudolfi*: qui exinde permissione Imperatorum semper quemvis illius gentis ducatu insignem, in omni festiva processione præcedit. Huic bello interfuit *Wicpertus* bellicus.

Anno MXXC. Rex Boëmiæ consilio *Wicperti* & ducatu *Saxones* invasit, non tamen impunitus. Imperator ab Italia rediens, apud *Ratisbonam* curiam tenet: iterum Saxones invadunt, ubi *Rudolfus* Saxonum Rex vulneratus fuit. *Wicpertus* reduxit Cæsarem in Boëmiam, &c. *Ecbertus* Marchio Brunsvicensis, æmulus *Wicperti* fuit: qui tandem in molendino suo post bella inter ipsos turpiter occubuit.

Wicpertus ex sua conjuge suscepit filios, *Wicpertum* scilicet, & *Hinricum*, & filiam *Bertam*. Formidabilis efficiebatur cunctis, etiam Cæsari, qui oblitus beneficiorum ejus a statu suo tantæ felicitatis ipsum conabatur evertere. At *Wicpertus* tandem ad cor rediens, memor malorum quæ fecerat, maxime *Romæ*, & exustione S. Jacobi in *Ziza* compunctus dolore, accessit *Hartvvigum* & *Wernerum* Magdeburgenses Archiepiscopos pro salubri consilio salutis animæ suæ. Mittitur ab eis *Romam* ad limina Apostolorum, paucis secum assumtis; ubi humi prostratus, limina Apostolorum, quæ olim sanguine foedaverat, nunc lacrymis rigavit. Ad pedes Apostolici præsentatus, causam itineris sui & peccatorum suorum enormitatem ex ordine confitetur cum summa devotione. Erat tunc Patriarcha Hispanensis, vir merito vitæ etiam Papæ admirabilis, & Apostolicæ auctoritatis: ad hunc direxit Papa poenitentem hunc Wicpertum: ut scilicet gravioris itineris laborem subiret. Ad quem ardenti desiderio properans, monita salutis ab ipso recepit, auditisque causis ejus consuluit, ut Deo templum in honore *S. Jacobi*, cujus Basilicam combusserat, ædificaret illucque famulantes Deo, quantos posset, congregaret. Acceptat id Wicpertus, inquirens, si sufficeret, pro sex fratribus fundare coenobium. At ille Patriarcha: *qui parce seminat, parce & metet*, &c. & quia tenor disciplinæ regularis in tam paucis observari non potest; ad hos totidem adde. Acquievit, & promisit, vita comite, Deo dante, id se facturum. Patriarcha dat illi reliquias, hoc est: *S. Jacobi pollicem*, & Ecclesiæ reconciliatum absolutumque in pace dimisit.

Reversus *Wicpertus* in urbem suam *Lizenich* divertit, susceptus a suis cum gaudio. Consi-

Consilium cum suis iniit, ubinam in sua ditione locus coenobio construendo aptus inveniretur. Circuiens pervenit in *Groysh*, ibi similiter a suis læte suscipitur in castro videlicet suo; concilium quærit a suis. Pervenit tandem ad locum divinitus præordinatum, ad occidentalem plagam Bigaugiensis villæ: ubi coenobium fundare statuit.

Anno itaque Domini MXCII. ad opus tantum auxilium a socero suo *Fratulao* rege Bohemiæ quæsivit. Qui laudans propositum generi tam sanctum, liberaliter septingenta eidem ad manus talenta dedit: utque fiducialiter ageret, ad honorem Dei & S. Jacobi, plurima promisit. Qui reversus domum *Hartvvigum* Magdeburgensem Archiepiscopum adiit, flagitans, ut loco considerato, fundamenti & cimeteriorum benedictiones daret: cum quo etiam *Wolramum* Zizensem, & *Albuinum* Mersburgensem, Episcopos corrogavit. Qui suaserunt *Wicperto* ut propriis humeris per duodecim angulos fundamenti, exemplo *Constantini* Cæsaris devotissimi, totidem cophinos lapidum deferret. Paruit ille libens, suosque tanto accendit laboris ardore, ut non sicut aliarum Ecclesiarum fundatio mercenariorum fit labore, sed manu militari ac illis obsequentium instantia certatim ferveret opus, ita ut infra triennium usque ad cacumen turrium sine intermissione assurgeret: curiam sibi interim constituens operi contiguam, ubi nunc hospitale est situm, in qua Capellam S. *Nicolao* construxit.

Inquirens hinc aliquem religiosum virum prudentem, qui fratribus sibi sociatis officinas constitueret, &c. coenobium Schwartzea dictum adiens, dominum *Beronem* aliosque tres fratres tanti laboris consortes impetravit, cui sui coenobii curam commendavit. Qui cum simplex esset, fratrum numerum non augmentat.

Anno Domini MXCIII. *Wicpertus* denuo misit ad socerum suum *Fratislaum* pro subsidio: qui iterum ei trecenta talenta in supplementum operis inchoati transmisit. Obiit eodem anno *Fratislaus* Rex Bohemiæ, quinque relinquens filios, *Borvvi*, qui post patrem ducatum ad tempus tenuit: *Udalricum*, qui postea Lothario regnante præfuit eidem.

Anno Domini MXCVI. constructis ædificiis per Abbatem *Beronem*, perfectisque, dedicatum est coenobium Bigaugiense per Dominum *Hartvvigum* Magdeburgensem Archiepiscopum, cooperantibus eidem *Albuino* Mersenburgensi & *Walramo* Ziciensi, Episcopis, *Ezelinoque* Havelburgensi: in præsentia domini *Wicperti*, fundatoris, filiorumque ejus *Wicperti* & *Hinrici*. *Juditta* uxor ejus Comitissa, filia regis Bohemiæ *Fratislai* coronata adornata processit eodem die, obtulit pretiosa plurima. Sicque VII. Kal. Augusti dedicatum est monasterium in honorem *S. Trinitatis, S. Mariæ Virginis, Sanctique Jacobi Apostoli*, dotatumque magnifice. Singulis quinque diebus tempore dedicationis domina Comitissa in aliis vestibus & aliis processit.

Anno Domini MC. Dominus *Bero* Abbas primus obiit in Domino, sepultus VI. Kal. Jan. Vigebat eo tempore in Saxonia apud *Corbejam* Abbatiam regalem, regulari disciplinæ districtio, quæ secundum Hirzaugiensem institutionem jam laudabiliter propagari coeperat. Præfuit tunc Corbejæ Abbas *Marquardus*. Hunc Wicpertus adiens, petiit ab eo virum, qui coeptam ibi religionem promoveret amplius. Datur illi Dominus *Wundolfus* monachus, ad tantum opus idoneus, vir religiosus, doctus & strenuus, fidelis & prudens: junguntur eidem & alii fratres in adjutorium. Dantur & libri pro divino officio & reliquiæ de S. Vito, quæ omnia gratanter *Wicpertus* suscipiens, venit cum Abbate *Wyndolfo* ad Bigaugiam: fecitque ipsum pastorali benedictione per Moguntinum Archiepiscopum, *Rotardum* nomine, sublimari, adductum secum in *Erpfurt*. &c. Inde reversus *Pegavv* suscepit curam, emendavit omnia, fratrum adauxit numerum, usque ad quadraginta, gratia Dei adjutus per omnia.

Anno Domini MCV. Comes *Wicpertus* monasterium *Luczke* fundavit in dioecesi Mersburgensi de consensu Episcopi *Albuini*, & capituli Ecclesiæ ejus, contiguum monasterii Bigaugiensi, & subjectum eidem. Quem locum esse voluit parochiam omnium circumjacentium villarum, pro sex saltem fratribus, quibus cella fieret, &c.

Anno Domini MCVI. *Wicpertus* de consilio Abbatis *Wyndolfi* misit ad Romam, supplicans, ut locus *Pegavv* per Papam eximeretur a potestate cujuslibet alterius, &c. obtinuitque sigilli robore privilegium sequens: *Paschalis Episcopus servus servorum Dei, fidelibus per Saxoniam salutem & Apostolicam benedictionem. Desiderium &c. Wicpertus siquidem, Saxonicæ gentis illustris Comes in Merseburgensi parochia, in loco prædii sui, quod* Bigawia *dicitur, monasterium &c. quod obtulit S. Petro, &c. & Apostolicæ sedis juri in perpetuum mancipavit: Advocatiam tamen monasterii ipse habiturus excepit.*

Anno Domini MCVII. *Hinricus* Cæsar obiit, filius ejus *Hinricus*, Rex quintus, successit. Qui Moguntiæ Principes convocans, etiam *Wicpertus* cum filiis *Wicperto & Hinrico* affuit: sed ibidem nuntium tri-

ste de conjugis suæ *Juditta* obitu suscepit. Qui cito remeandi obtenta licentia dilectam suam in Bigaugiensi cœnobio honorifice sepeliri fecit, Episcopis tribus præsentibus, Bohemiæ, & aliis Principibus & nobilibus.

Anno Domini MCX. Posthæc Dominus Comes *Wicpertus* aliam duxit uxorem, relictam scilicet *Chunonis* Principis de *Bichlinge*, nomine *Kunighundem*. Ejus etiam filiam ejusdem nominis filio suo *Wicperto* desponsat. Celebrarunt ergo nuptias simul binas. Habebat hæc Domina Abbatiam in confinio Saxoniæ & Thuringiæ *Oldesleibe* dictam, cujus res sub Abbate *Luperte* perierant. Hanc suscepit rogatu *Wicperti* Abbas *Wyndolfus* reformandam, sed pertæsus, impetravit a *Corbeja* Dominum *Hildelinum* in Abbatem: qui cum eo dudum fuerat missus Prior ad Bigaugiam. Hic pro tempore præfuit ibidem utiliter, & obiit in Hierosolymitana protectione sub *Conrado* Cæsare, in comitatu *Bernardi* Comitis de *Plozeka*. Nobilis quidam *Vizo de Wyzenborch*, consanguineus *Wicperti*, moriens ipsum prædiorum suorum statuit hæredem. Is congregationem Sanctimonialium in eodem castello instituerat. Quo defuncto, *Wicpertus* venerabilem matrem suam Dominam *Sigenam*, jam secundo viduatam, ibi pausare usque ad finem vitæ in sancta conversatione concessit. Qua mortua, ibidemque sepulta, cum religiositas ibidem omnis deperisset, *Wicpertus* consilio *Ottonis* Episcopi *Balbergensis* in vicinio ejudem castelli, juxta fluvium *Unstrod*, monasterium monachorum instituit, in loco qui *Reyndorp* dicitur; cui Abbas *Wyndolfus* fratrem *Ludigerum de Corbeja* revocatum in *Bigaugiam*, Abbatem instituit.

Anno Domini MCXI. *Hinricus* junior Cæsar filium *Fratislai*, *Borsvvi* nomine, regno privavit, & quendam *Svvetpoldum* instituit. De quo *Wicpertus* dolens, regem rogavit pro restituendo *Bosvvi*, nec obtinere potuit. Anno sequenti Cæsar in Bohemiam exercitum ducens, *Wicpertum* etiam advocavit: qui sumtis duobus millibus profectus est. Cum ergo pro *Bosvvi* Cæsarem haberet infensum, *Zvetepol* cum Cæsare clam de *Wiperto* tractabat; quod *Wicpertum* non latuit. Cumque nocturno tempore ab hujusmodi consiliis *Zvvetepol* a rege ante *Wicperti* tentoria rediendo transiret, *Wicpertus* jussit uni militum suorum, ut sic clam pertranseuntem *Zvvetepol* cuspide transfigeret. Et fecit sic, fugitque ad tentorium *Wicperti*. Exorto clamore mortuo duce Bohemi fugiunt & Cæsarem in grandi timore relinquunt. Rogavit igitur *Wicpertum*, ut se a Polonia deduceret. Pollicetur id *Wicpertus*, si Cæsar *Bosvvi* in paternum principatum restitueret. Annuit Cæsar necessitate constrictus, imperavitque *Wicperto* reducere *Bosvvi* in sedem paternam. Rex *Hinricus* festinus *Wicperto* præduce Polonia decessit: sed *Wicpertus* junior patre jubente interim *Bosvvi Pragam* in sedem paterni principatus reduxit. Rex cum in Teutuniam usque *Nurenberch* venisset, comperto quod *Wicpertus* junior *Bosvvi* reduxisset, & adhuc in Bohemia moraretur, favens *Ladislao* fratri *Zvvetepola*, quem *Wicperto* inscio pro fratre dolose in principatum provexerat, eodem instigante Bohemiam ingreditur, insequiturque *Wicpertum* juniorem & *Bosvvi* doli inscios, ambosque captivos abductos in *Hamersteyn* custodiæ mancipavit. Wicpertus hæc audiens & dolens, aliter filium liberare non potuit, donec urbem *Lizink*, & pagos *Insen & Budissen*, una cum urbe **Morunge** regi tradidit: quæ omnia statim Cæsar *Hogero* Comiti de *Mansfeld*, sibi familiarissimo in beneficium concessit. *Wicpertus* junior laxatus non multo post cum Cæsare in *Thuringiam* venit, ubi cum municipio quodam **Eckesberg** dicto inbeneficiat.

Anno Domini MCXIII. rex *Hinricus* manifesto jam odio *Wicpertum* seniorem insectatus, *Ladislao* auxilium sibi ferente *Groystam* deliberavit invadere. *Wicpertus* quoque junior **Nüenborch** urbe sperans se inbeneficiari, regi contra patrem suum fuit auxilio. *Wicpertus* autem electissimos in urbem congregavit, cumque obsideretur, *Lodeslaus* amisit ultra quingentos suorum. Ideoque rex omittens obsidionem, post octo dies inde transiit, urbe **Nüenborch** alium inbeneficiavit: sicque *Wicpertus* ab eo deficiens, ad patrem suum rediit. *Wicpertus* regis denuo adventum præcavens, amicitiam iniit cum *Sigifrido* Comite Palatino de *Orlamunde*, & cum *Ludovvico* Comite de *Turingia*. Quorum conventione apud **Warenstede** comperta, cum ccc. insperatus advenit; *Ludevvicus* effugit, *Sigefridus* occiditur, *Wicpertus* vulneratus captivus abducitur, & in *Litzinich* custodiæ mancipatur. Dein in **Wirzenburch** regi præsentatur, ab omnibusque capitali sententiæ adjudicatur. Miles *Conradus*, cui decollandus traditus fuit, cum jussa moraretur perficere, expectans meliorem a Rege nuntium: suggesserunt Principes cuncti *Wicperto* juniori, ut *Groystam* cum omnibus attinentiis pro patris liberatione regi devotus offerret. Quod cum fecisset, *Wicperto* vitam indulsit, sed in urbe sua *Druls* per triennium servari ipsum mandavit. Quo comperto filii ejus *Wicpertus & Hinricus* contra Regem ad Saxones se contulerunt, & ob hoc cum

Lude-

Ludewico Comite rei majestatis adjudicantur. Patre ergo per triennium in captivitate detento, filii silvarum latibulis, hominum destituti solatiis, se suosque tuebantur.

Anno Domini MCXV. *Hinricus* Rex insolens, Principes Saxoniæ infestabat graviter, privavitque dignitatibus suis Episcopum Halberstadensem, venerabilem *Reinhardum*, Comitem Palatinum de Sommersenborch, & *Fridericum* de Arnsborch, ac *Rodulfum Nortmarchia* potitum; substituitque pro eis alios sibi faventes. Qua injuria commoti, cum *Lothario* Duce Saxoniæ, cum *Wicperto* juniore ac *Hinrico* fratre ejus, & cæteris injuriatis ab eo, conglobati juxta Cruceborch foedus inierunt contra Regem. Inde proficiscentes, castrum quod Wallebek dicitur, ad injuriam Regis ædificaverunt: ex quo *Hogerum* Comitem infestabant. *Wicpertus* junior juxta Guntorff nemoris latibulo se occulens, ex invasione adversariorum necessitati propriæ subveniebat. Mense autem Novembri foliis deficientibus, opaca silvarum illustrabantur. Misit ergo nuntium ad *Adelgotum* Archiepiscopum Magdeburgensem, avunculum suum, petens, in aliquo suo municipio cum sua conjuge & paucis militibus recipi ad hyemandum, quem bruma non fineret sub divo latitare. Cui compatiens Episcopus, ipsum cum suis ultra Albiam, in urbe, quæ Lubborch dicitur, collocari fecit: Cujus loci præfectus *Priborn* adhuc fere erat paganus, eo quod ultra Albiam illis temporibus. Audiens hæc *Hinricus* Cæsar, citavit *Adelgotum* Goslariæ ad curiam suam, cum quo *Wicpertus* misit legatum ad resciendum, si quid ibidem de eo Archiepiscopus doli nescius avisatur a quodam, quia non solum deponere ipsum, sed & capere rex intenderet. Ideoque noctis tenebris clam celeriter aufugit, Magdeborch cum suis pervenit. Cæsar mane factum audiens, graviter contemtum regiæ majestatis tulit. Querimonia de iis coram principibus habita, quorum favore illius fovebatur audacia, Archiepiscopus absens deponitur, & ultio fieri de Saxonibus reipublicæ contemtoribus illico decernitur. Adunatur exercitus apud Walhusen, Saxonesque ad bellum præparantur. Venitur ad pugnam in Welpsholt. *Reynhardus* Episcopus Halberstadensis inter missarum solemnia sermonem fecit ad populum, eos monens divinam implorare clementiam. Præstolantes itaque regis adventum, ad defensionem libertatis & patriæ se viriliter cohortabantur. Imperator adveniens suas ordinavit acies, & primo congressu *Hogerus* cum suis locatus, prior omnibus a suis paululum cum quodam *Ludolfo* remotus, audaciæ jactantiam jungens, solus equo desiliit, & manu exertum gladium gerens, in Saxones præceps accurrit. Quem *Wicpertus* junior, duobus sibi sociatis *Conrado* & *Hermanno*, fratribus viribus valde præstantibus, nil moratus aggreditur, forti nisu cuspide in pectus ejus vibrata. Qua per *Ludolfum* confestim extracta, *Hogerus Wicpertum* ense commotus impetiit, sed ictus clypeo eum protegente cassatur: statimque gladio per medium caput reverberatum *Hogerum* prostravit, & nitentem exsurgere lumbo loricæ nudatum gladio transfodit. Sublato ergo clamore cunei utriusque partis consequuntur; & Saxones pro se patriaque viriliter agentes, hostes nec spe nec timore nitentes, quasi oves tanto furore aggressi sunt, ut xxx. vel xx. ex uno Saxone occumberent. Tota die pugnatum est, & nox interveniens bellum diremit. Rex itaque victus, fugatus in Bavariam abiit; victores Saxones læti ad sua redierunt. *De bellis istis quinque cum Saxonibus satis habetur in Chronica Magdeburgensium Episcoporum & alibi, Sed nusquam legi, nisi hic, quis istum occiderit Hogerum de Mansvelt, totius mali incentorem. Nec clare habetur ibi, quod hic sequitur de fundatione Novi-operis prope Hall, quod mirum est.*

Anno Domini MCXVI. fundatum est monasterium Hallense a venerabili *Adelgoto* Archiepiscopo Magdeburgensi, (cujus genealogia & successoris ejus *Rutgeri*, descripta est in principio hujus libelli) Coenobium, inquam, Hallense, quod dicitur ad *Novum opus*. *Lodewicus* Comes a vinculis absolvitur: *Everwinus* Comes monachus effectus est. Archiepiscopus Moguntinus liberatur rege coacto.

Wicpertus junior rogavit *Dedonem de Crozuch*, ut reciperetur saltem in atrium Ecclesiæ. Ædificat sibi asylum tutum infra xiv. dies sibi & suis. Novem dehinc transactis hebdomadibus urbem Dewyn per insidias occupavit. Tantam ibi rerum diripuit abundantiam, ut milites suam exinde levarent inopiam. Inde xxiv. subegit municipia circumposita. Deinde obsedit *Groystam* & obtinuit, auxiliante *Adelgoto* & *Gertrude* Marchisa, quæ fuit mater reginæ *Richinzæ* uxoris *Lotharii*. *Adelgotus* Magdeburgensis, cum *Reynhardo* Halberstadensi Episcopo & *Friderico*, Comite Palatino, *Wicperto* etiam & *Ludowico*, Nuenborch obsidione vallavit. *Hinricus* autem quidam, dictus *cum capite*, insidias parabat vagantibus pro pabulo in circuitu. Hunc persecuti in *Arnsburch* comprehenderunt, & ad Episcopos duxerunt. Quo audito Nuenborch tradiderunt. Imperator coactus pro hujus redemtione relaxavit Wic-

Wicpertum feniorem, *Ludevvicum & Burchardum de Misna.* *Wicpertus* ergo dimiffus *Groyftam* revertitur. Exinde **Ligingch** petiit, viquerecepit. Idem ab *Adelgoto* MagdeburgenfiEpifcopo præfecturam mille clypeis & quingentis talentis præditam in beneficium fufcepit. Omnibus ergo fuis ei reftitutis ad curiam *Wormatiæ* indictam perrexit, & Imperatori pro fuorum recuperatione grates perfolvit, & ut Marchia *Luzenfi* ab eo infigniretur, promiffis duorum millibus talentorum exoravit & impetravit. Indeque ab Imperatore inter reliquos Principes par habetur, cappa Dalmatica pretiofa ab eodem dotatur, quam *Burcardus* Epifcopus.Monafterienfis Imperatori obtulerat. Sicque profperis fuccedentibus *Wicpertus cum gaudio* ad propria remeat.

Anno Domini MCXVIII. *Pafchalis* Papa obiit, a quo privilegium Bigaugienfi coenobio obtinuit fundator *Wicpertus*, Marchio poftmodum in *Luzitz.* *Gelafius* fucceffor obiit XIX. *Kalixtus* Papa Synodum apud Remenfium urbem a CCCCL. Epifcopis & Abbatibus vocavit.

Anno Domini M CXX. *Fuldæ* convocantur Principes fuper diffenfione regni: fed Rex diftulit. *Welpho* Dux Bavariæ obiit, & *Fridericus* Palatinus de Saxonia obiit. Antea obiit XIX. *Adelgotus.*

Anno Domini M CXXII. *Hinricus* apud Wormaciam per Cardinales duos a *Calixto* Papa miffos Ecclefiæ reconciliatur, & fuis. *Raynhardus* Epifcopus Halberftadenfis obiit M CXXII. *Otto* pro eo conftituitur. *Tidericus* Epifcopus Zitienfis occiditur improvife. *Richvvinus* fuccedit. *Ludevvicus* Comes fundator Reynsbornenfis coenobii, factus ibidem monachus, obiit. *Hinricus* Marchio junior obiit (*forte erratur ut fit Wicpertus junior*) pro quo *Hinricus* Rex inftituit *Wicpertum* Divitem, & *Hermannum* de Wineborg. Sed *Albertus & Conradus* Comites de Saxonia, adjutorii *Lotharii* Ducis Saxonum, illis pulfis eorum invadunt loca & dignitates.

Wicpertus Marchio, fundator Bigaugienfis, Anno Domini M CXXIV, obiit XI. Kal. Junii. Hic invaluerat prædiis & beneficiis in provincia noftra, quæ *Svvorbia* dicitur, (ait autor hujus) Monarchiam quoque in *Luziz*, ac præfecturam in *Magdeborch* principalem obtinuerat. Cum enim in villa **Halle**, ubi advocatiæ caufas adminiftrabat, pernoctaret, expergefactus ignem accenfum pedibus nudis extinxit: femiuftus inde lectum repetiit. Infirmatus ex hoc, jubens fe in fuam *Groyftam* reduci, prius *Bigaugiam* divertit, tanquam afylum fuum. Ad breve tempus ibi commoratus, ne fratres contriftaret defolatos, mifit ad Epifcopum Magdeburgenfem *Ruggerum* filium fororis fuæ, ad *Arnoldum* Mersburgenfem, *Richvvinum* Czizenfem, *Godeboldum* Mifnenfem, Epifcopos, *Wyndolfum* etiam Abbatem. Quibus advenientibus, confilium eorum requifivit de falute animæ fuæ. Confuluerunt illi, *ut religionis habitum fufciperet*. Qui promtus obediens, in præfentia eorum cum deditione gladii, tam militaria omnia quam fecularia abdicavit. Sequenti die *Bigaugiam* allatus, habitum fufcepit, profeffionem fecit. Obedientiam inde fervavit integram, cæteraque monaftica, ut nec cibum nec potum fumeret, nec proprio filio fe videndum, fine permiffione Abbatis, fineret. Silentio vacabat & animæ fuæ indeque obdormivit in Domino, Epifcopis & aliis exequias ejus peragentibus & fepulturæ tradentibus, inter uxorem & filium in medio Ecclefiæ **Pegaw** fepelitur (*Oportet ergo Wicpertum præmortuum.*) Succeffit ejus filius Comes *Hinricus:* fed Comites *Adelbertus* & *Conradus* Marchiam ejus invadunt, quam *Adelbertus* ad tempus tenuit. *Luthario* regnante, *Hinricus* in ejus gratiam rediens, eam recepit.

Anno Domini MCXXV. Obierunt Rex *Hinricus*, Papa *Calixtus*, Epifcopus Czizenfis *Richvvinus*, pro quo *Udo* conftituitur, cujus optima fuerunt principia. *Lotarius* Dux Saxonum anno M CXXV. Rex eligitur apud Moguntiam, *Otto* quidam, conqueftus apud Regem privatum fe Ducatu Bohemiæ. Rex vocatum ad fe *Udalricum* tunc Ducem Bohemiæ, filium *Fratislai*, cum non comparuiffet, bellum contra eum fufcepit, in quo ifte *Otto* occubuit. *Udalricum* Rex in gratiam recepit M CXXVII. in *Mersborg* Pentecoftes fefto, filiumque ejus de facro fonte levavit. Rex caftrum obfidet **Nürnberch**, habens fecum Ducem & exercitum Bohemorum. Rex inde per *Conradum* fratrem *Friderici* fugatur, inflatus ex hoc nomen fibi regium affumfit. Ideoque *Conradus* excommunicatur a Papa *Honorio*. Sed tandem humiliavit fe regi & fubdidit. Anno Domini M CXXIX. Halberftadenfes duo Epifcopi eliguntur fimul. *Hinricus* de Staden Marchio obiit. *Udo* Comes de Saxonia occiditur. Papa *Honorius* obiit. 1130. *Hinricus* Comes frater *Ludevvici* obiit anno 1131. *Hermannus* de *Wincenburg* per regem cuftodiæ in **Blanckenborg** mancipatur; *Winciburg* deftruitur. Rex in Daciam profectus fubdidit rebellem. Synodus apud *Leodium* fub *Innocentio* congregatur; ibi præfente *Lotario Otto* Epifcopus Halberftadenfis reftituitur. Ibi *Adelbertus* Marchio de Saxonia deponitur, & *Hinricus* filius *Wicperti* pro eo Marchio in *Lufiz* conftituitur, qui hucusque ab *Adelberto* exclufus fuerat violenter. *Godehardus* Epifcopus Hilden-

densemensis de terra levatur ab obitu anno Domini 1132. Rex cum *Rickinza* & exercitu mille & quingentorum pergit in *Italiam* ad reducendum illuc *Innocentium* Papam: quod & fecit: benedictionemque imperialem ab eodem in *Roma* suscepit 1133. Vide alibi.

Anno MCXXXIV. Rex in Halberstad Pentecosten celebravit. Ibi *Magnus* filius *Nicolai* regis Danorum gratiam invenit pœnitens, & coronam regni suscepit ab Imperatore. Sed rediens, cum abusus gratia ingratus, filio patrui *Erico*, cujus fratrem occiderat, bellum indiceret, obsedit eum in *Lundina* cum XX. millibus armatorum. *David Erici* sororis filius erumpens civitate cum CCC. armatis turbat exercitum. *Magnus* relinquitur solus in terra prostratus: quem *David* ut Judam proditorem occidit. *Nicolaus*, pater *Magni*, fugit, sed perimitur dolose, &c. Imperator *Svveviam* ingreditur contra *Fridericum* & *Conradum*. *Ulma* evertitur, & tanta clade Suevia opprimitur, ut nunquam post taliter.

Anno MCXXXV. *Fridericus* gratiam Cæsaris impetrat. Imperator curiam apud *Mersborg*, habuit, ubi ex præcepto Dux Polonorum affuit, qui nunquam antea ad alicujus Imperatorum curiam venire voluerat, nec precibus nec minis. Affuit & Dux Boëmorum *Ulricus* ibi Polono Duci per *Lotarium* conciliatus. Advenerant & a *Græcia* missi Dux & Episcopus, cum legatis Ducis *Venetiæ* conquerentes contra *Ruggerum* Comitem *Siciliæ*, eo quod Græcis abstulisset *Africam* paganis auxiliantibus: *Venetiam* spoliasset: de imperio Romano totam *Apuliam* & *Calabriam* subtraxisset, &c. Affuerunt Regis *Hungariæ* nuntii obedientes &c. Curiam iterum habet Cæsar in **Mülhusen** circa Michaelis festum. Ibi *Conradus* Dux in gratiam suscipitur, cumque restituisset omnia, in pace dimittitur. Hinricus Marchio in *Lusiz* est Præfectus Magdeburgensis.

Anno Domini MCXXXVI. Lapis magnus, ut caput hominis, juxta **Oltensleben** cecidit de nubibus, penes abbatiam, quæ ibidem custoditur a fratribus. Imperatore in **Quedelingborg** existente plura prodigia visa sunt in coelo: crux rubea de coelo descendisse, in aere pependisse & reascendere. *Lupoldus* Marchio in venatione occiditur. Imperator secundo in Italiam profectus, *Apuliam* restituit sedi Apostolicæ. *Bruno* Coloniensis obit: sepelitur apud *Barum* Apuliæ. De istis plenius feci scribi antea ex gestis *Lotarii* Cæsaris, ubi habetur Chronica Sclavica. Anno Domini 1137. Moguntinus Episcopus *Adelbertus* obiit, & *Adelbertus* alter successit patruelis ejus. Imperator de Italia revertitur, sed in via obiit: cujus corpus a *Rickinza* in **Lutter** sepelitur. *Sigifridus* Comes de **Wallebecke** sagitta percussus interiit in expeditione *Lotharii* superius.

Conradus frater *Friderici* Ducis Suevorum in regem eligitur post *Lotharium* MCXXXVIII. Fuit nepos *Hinrici* quarti ex sorore, vir bonus. Passagium fecit 1147. cum cruce signatis contra Saracenos circiter LX. millia, imperavit annis quindecim; amicus S. Bernhardi. Anno Domini 1139. obiit *Hinricus* Dux Bavarorum & Saxonum, qui *Catulus* dicitur, reliquit filium, *Hinricum* scilicet Leonem. Discordia inde oritur pro ducatu Saxoniæ, quem Cæsar dedit *Adelberto* Marchioni. Saxones defendebant puero ducatum. Anno 1140. obierunt *Otto* Bambergensis Episcopus, *Godfridus* Dux Lovaniæ, *Ludevvicus* Comes provincialis, *Olricus* Dux Bohemorum & *Wilhelmus* Comes Palatinus. Cæsar habet curiam *Wormatiæ*; ibi *Ludevvicus* adhuc puer Provincialis efficitur. Castra destruuntur **Anhalt, Groningen, Gebelzi, Wittekko.** Imperatrix *Rickinza* obiit, & *Albertus* Episcopus Moguntinus. Cui successit *Marcolfus* Ascaniensis Præpositus, qui cito moriens *Hinricum* habuit successorem. *Conradus* Episcopus Magdeburgensis obiit: *Fridericus* successit. *Gerdrudis* Ducissa obiit, 1142. Anno 1148. *Udo* Czizensis Episcopus ab Jerosolymis rediens naufragio periit; pro quo *Wichmannus Conradi* Marchionis sororis filius sequitur. Pomeranorum princeps *Rodibernus* fidem suscipit.

Anno MCXLIX. Imperator revertitur a Jerusalem. *Bucco* Wormatiensis Episcopus obiit. Anno sequenti 1150. Dominus *Wyndolfus* Abbas Pigaugiensis, peractis in regimine annis quinquaginta & amplius, multo senio & laboribus attritus, sponte se abbatia abdicavit, habito consilio *Reynhardi* Episcopi Mersburgensis & *Adelberti*, Abbatis de *Porta* & *Gerungi* Abbatis de *Posovv*, & aliorum. Inde destinatur in cellam *Stolen*, cum iis qui ei subministrarent. Obiit LVI.

Hinricus ejusdem Ecclesiæ nobilis juvenis successit *Wyndolfo*; qui in principio multis adversitatibus pressus, anno scilicet Domini 1150. Postea debile principium melior fortuna secuta est. Hic contemtor honoris, quamvis ab omnibus amaretur, & rebus afflueret omnibus, tertio tamen conabatur deserere Abbatis officium, filiosque suos fratres, licet reclamantes & flentes, precibusque ipsum retinentes relinquere. Sed tandem detineri non potuit; sed anno ordinationis suæ XVI. Domini autem 1168. cum magno suorum dolore sanus &

& juvenis, nullo consulente, spiritus tamen impetu magis quam carnis ductus, Abbatiam resignavit. Obiit LXX.

Anno MCLI. obierunt *Arnoldus* Coloniensis Archiepiscopus. *Arnoldus* Cancellarius successit. Obiit *Wernherus* Monasteriensis. *Fridericus* substituitur. *Ludevvicus* de *Wipera* obiit 1152. *Lambertus* obiit. *Hermannus* de Wincenborch cum *Luchardi* conjuge insidiis suorum in domo propria occiditur III. Kal. Febr. *Conradus* Imperator obiit, & *Fridericus* filius fratris ejus eligitur: & *Fridericus* Magdeburgensis Episcopus obiit, *Wichmannus* succedit.

Anno MCLIII. *Fridericus* Rex in Saxoniam venit. *Hinricus* Moguntinus Episcopus deponitur a legatis Papæ, cui successit *Arnoldus*. *Hinrico* Mindensi deposito successit *Wernharus*. *Bernhardus* Hildesheimensis Episcopus relaxatur & moritur: *Bruno* succedit. Papa *Eugenius* obiit: *Anastasius* succedit. *Anastasius* obiit 1154. *Adrianus* successit; a quo *Fridericus* imperiali benedictione suscepta a Romanis evasit. *Sueno* Danorum rex fugatur: cujus regnum occupant nepotes ejus *Knutus* & *Woltmarus*.

Anno MCLVI. obiit *Arnoldus* Coloniensis. *Fridericus* sequitur. Dux *Hinricus* Frisiam hostiliter ingreditur. Ducatum Bojoariæ a *Friderico* Ratisponæ posito obtinuit. *Hinricus* antecessor marchionatum in **Osterich** obtinuit. *Conradus* Marchio obiit, conversus in Monte-sereno, cujus fundator ipse fuit S. Petri. *Wyndolfus* Abbas Pigaugiensis obiit. Dux *Hinricus Suenonem* in regnum Daciæ reduxit. Anno 1157 *Knutus* Rex a Suenone interimitur, & *Fridericus* Cæsar Poloniam hostiliter ingreditur. *VVoldemarus* congressus *Suenonem* interficit. Anno 58. *Williboldus* Corbejæ Abbas obiit in Græcia. *Reinoldus* obiit Coloniensis Archiepiscopus mortuo Friderico. Anno 59. *Adrianus* Papa obiit. *Henricus* Dux *Leo* instituit in Sclavorum regione Episcopatus *Luybeg*, *Svvrin*, *Razesburch*, *Rudenburch*. Monasterium Pigaugiense crematur.

Anno MCLX. *Arnoldus* Moguntinus a suis civibus occiditur. *Hinricus* Leo vastat terram Slavorum. Deposuit *Ulricum* Episcopum Halberstadensem auxilio Cardinalis ex parte *Victoris* Papæ: cujus electioni Episcopi consentire nunquam voluit. *Gero* substituitur Anti-Episcopus Halberstadensis. An. 61. *Brunoni* Hildesheimensi successit *Hermanus*. An. 62. guerra inter *Henricum* Leonem oritur & principes Saxoniæ in periculum Saxoniæ annis XV. *Radeboto* abbas Pigaugiensis *Hinrico* absoluto substituitur anno Domini 1169. *Waldemarus* Rex Danorum Rugianos ad Christi fidem coegit: sed Doctorum defectu relapsi sunt. *Hinricus* filius Imperatoris quinquennis in regem eligitur in *Babenberg*, *Christiano* Moguntino proloquente, MCLXX. *Adelbertus* Marchio obiit. Dux *Hinricus* mare transiit.

Anno MCLXXII. rex Bohemiæ per *Fridericum* deponitur, Zibislao datur. Obiit *Ludevvicus* Episcopus Monasteriensis: *Hermannus* de *Wincinburg* successit. Obiit Brandenburgensis Episcopus *Willimarus*; succedit *Sifridus* filius Marchionis *Adelberti*. Anno 1177. reconciliantur Papa *Alexander* & Imperator. *Christianus* Moguntinus ob petitionem Imperatoris confirmatur a Papa, cæteris dejectis: *Conradum* inde ejectum constituit in Episcopum Saltzburgensem. *Ulricum* etiam Halberstadensem Episcopum restituit, *Geronem* removit. Dux *Hinricus* Leo & *Otto* Marchio *Dimin* capiunt. Inter *Hinricum* & *Ulricum* lis oritur.

Anno MCLXXVII. *Alexander* Papa duce *Christiano* Moguntino Romæ honorifice restituitur in quadragesima. Legatos Cæsaris cum muneribus Papa remisit, & ipsi Imperatori xenia misit. *Philippus* Coloniensis Episcopus usque ad *Weseram* omnia vastat, quæ *Hinrici* Ducis sunt, nec Ecclesiis parcens. *Wichmannus* Magdeburgensis & *Everhardus* Mersburgensis obviam amice venientes eos cohibent. *Ulricus* Halberstadensis auxilio *Ottonis* Marchionis de Misna juxta *Boscofesheym* contra Ducem aciem instruxit: sed *Wichmannus* eos sedavit. Urbs tamen combusta fuit; iterum reædificari cœpta. Comes interim Palatinus de **Sommersenborg** cum militibus Ducis supervenit: contra illos Comes de *Anhalt Bernardus* irruit, &c. Signifer Ducis Palatinus fugiens aliis fugæ causam dedit. Ex militibus Ducis plusquam CCCC. capti sunt: quidam in palude submersi.

Anno MCLXXIX. Imperator Wormatiæ filios suos hereditate propria & aliorum beneficiis ditavit. *Alexander* Papa *Romæ* concilium habuit generale cum tribus patriarchis, prælatisque usque mille, post pascha. Pace indicta singulos remisit. Imperator **Magdeborg** curiam tenet festo Baptistæ cum Imperatrice *Beatrice* & filio coronatis. Postea in **Nuenborg**. Sed Dux *Hinricus* nec hic nec ibi citatus comparuit. Tertiam in **Wyne** castello *Hinrico* indixit: cumque non venisset *Leo*, contra eum expeditio indicta est. *Olricus* Episcopus Halberstadensis reversus, & honorifice a clero & populo susceptus: *Geronis* ordinata cassavit. Castrum **Horneborch** ædificavit. Sed Imperatore abeunte Dux *Leo* intrat *Halberstad*, cremans omnia. Ecclesias etiam SS. Stephani, Mariæ, Pauli

Pauli & Johannis ignis voravit. Mille homines, tres Canonici presbyteri &c. qui in sacra loca fugerunt, occisi, spoliati vel capti sunt. Episcopus cum suo *Rumaro* captus abducitur. Væ unum abiit: duo sequuntur. *Wichmannus* Episcopus castrum Ducis Haldensleve obsedit: ad cujus auxilium non tantum nostri principes, sed Episcopus Coloniensis cum duobus Ducibus & octo Comitibus, IIII. millia armati, ad destructionem illius castri convenerunt. Sed heu! ad ultimam desolationem totius Saxoniæ Cœnobium Haldensleve vastatur. Orta inde discordia in exercitu discesserunt vastantes in via obvenientia. Dux illis digressis supervenit, circa *Bodam* fluvium omnia comburens & vastans, *Calve* curiam Episcopi exussit.

Anno MCLXXX. Imperator *Ulmæ* nativitatem Domini peregit: Olricus & sui capti relaxantur. Conditio tamen, quam fecit Episcopus captus cum Duce, a Papa cassatur & Cæsare. Iterum *Hinricus* curiam in Wirtzenburch tenet: *Hinricus* non venit. Reus ergo majestatis adjudicatur, omnisque hæreditas, quam ab Imperatore vel Episcopis tenuit Dux, eidem abjudicatur. Imperator inde Ingelenheim curiam tenet in quadragesima, præsentibus Legatis Papæ duobus Cardinalibus. Ibi *Sifridus* transfertur ab episcopatu Brandenburgensi ad Bremensem. *Bernhardo* Comiti, fratri Episcopi ducatus Saxoniæ ex omnium sententia adjudicatur circa orientalem plagam fluminis *Wesera*. Ducatum vero ad occidentalem plagam in *Westfalia* Episcopus Coloniensis obtinuit. *Ludevvicus* Comes provincialis efficitur loco *Adelberti* de Sommerisborch, qui sine hærede obiit. Expeditio contra Ducem *Hinricum* indicitur. Post Pascha Dux *Goslariæ* folles &c ejusdem civitatis in Cæsaris injuriam evertit, civibus annonam inferri prohibuit. Northusen concremavit: ibi etiam monasterium Sanctimonialium exustum est. Cui occurrunt *Lutvvicus* & *Bernhardus*; sed capti sunt *Lutvvicus* & *Hermannus*; *Bernhardus* fugatus. Dux fugientes Thuringos usque in Molhusen persecutus est, omnia devastans. Imperator tenet curiam *Ratisponæ*, festo Baptistæ. Ibi *Hinricus* Leo privatur Ducatu Bavariæ. Castrum Ducis Lichtenberg capitur. *Olricus* Halberstadensis Episcopus obiit: *Tidericus* successit. Imperator apud Werle omnes fautores Ducis ab eo discedere mandat, & nisi ad gratiam Imperatoris ante Martini redeant, ipsi & filii eorum jure hæreditario abjudicarentur. Hartzborg & Biscofichen construxit Imperator ad oppressionem Ducis: veniensque Aldenburg adjudicavit ducatum Bavariæ *Ottoni* Palatino de Wicilingesbach. Urbes Ducis traduntur & Cæsari, Heimenburg, Lawenburg, Regenstein &c. Dux obsedit Sigheberch urbem Adolfi Comitis, doloque cepit contra juramentum. Imperatori traduntur Goslariæ posito, Hartesberg, Scopenberc, Sciltberc, urbes Ducis egregiæ: multique nobiles prius Ducis fautores, tradiderunt se Imperatori; scilicet Comites de Waltenrath, de *Scartfeld*, de Hilfeld; & in gratiam suscipiuntur. *Razamarus*, Princeps Sclavorum subito interiit.

Anno Domini M CLXXXI. obiit *Radeboto* Pigaugiensis Abbas: cui successit *Ekelinus Mirabilis* prior ibidem. *Wicmannus* Magdeburgensis iterum obsedit Haldesleve castrum Ducis mirabili arte opprimens: & tandem cepit & Magdeburgensibus traditum destruxit. *Thidericus* Episcopus Halberstadensis obsedit Blankenborch in quadragesima: quæ sola manserat Duci fidem servans Leoni. Coloniensis *Philippus* destinatur ab Imperatore juxta Brunswyk, ne qua fieret excursio à militibus Ducis. Imperator Bartwic perrexit. *Hinricus* Dux in Ertineborg cognito adventu Cæsaris, destitutus a suis, incendit castrum, & navigio evasit. Omnes urbes ejus Imperatori panduntur. Ducissa quæ in Luneborg remanserat, & eandem urbem dotem suam esse asseruit, eam sibi annuente Imperatore libenter conservat. Imperator movit exercitum in Lübeck, occurrente illi in pace rege Danorum & Ducibus Slavorum: Omniaque obtinuit celeriter, quæ in illis partibus Ducis fuerant, & victor rediit.

Anno Domini MCLXXXII. Omnes principes regni Teutonici pacem se servaturos jurabant. *Hinricus* Dux de Brunswyk, qui *Leo* vocabatur, sicut juraverat egressus Saxonia ad socerum suum regem Angliæ divertit. Hic, dum abesset Cæsar, intravit Thuringiam, cremavitque Molhusen & Northusen. Landgravius Thuringiæ *Ludvvicus*, & frater ejus *Hermannus*, cum cæteris, quos Imperator Goslariæ reliquerat, bello inito contra Ducem, victi sunt & capti. Audiens hoc *Fridericus* Imperator, grandi exercitu terram Ducis funditus vastat, cremat. Lübek oppugnat civitatem. Deinde Dux gratiam Imperatoris promeruit. Inde secuta est curia, qua major nunquam fuit, in Thuringia. De isto *Hinrico Leone*, Duce Brunsvicensi vide in Chronica Sclavica in Teutonica. Multa fecit bona: multa mala.

Anno Domini M CLXXXIII. obiit *Ekelinus* Abbas Pigaugiensis, *Rudolfus* successit. Anno 1184. obiit *Adelheidis* Abbatissa in *Gandersem* & *Quedelingborg*: *Agnes* soror *Ottonis* Marchionis de *Misna*, de *Gerbstad* sumta

sumta eligitur in locum ejus. Imperator Moguntiæ Pentecosten celebravit cum regina & cunctis principibus. Duos ibi filios suos gladio accinxit. Ibi Dux *Hinricus* nullam gratiam impetravit.

Anno MCLXXXV. Abbas *Rudolfus* Pigaugiensis obiit: successit Dominus *Sifridus*. Anno 86. translatio S. Ottonis facta est, in qua Abbas Sifridus interfuit, & inde reliquias S. Ottonis attulit, eique Ecclesiam construxit. Discordia inter ipsum & Episcopum Mersburgensem orta est, qui ecclesiam sibi subjectam affirmabat. Abbas ad Apostolicam sedem appellabat. &c. Anno 87. obiit *Udo* Nüenburgensis Episcopus: *Bertoldus* succedit. Imperatrix obiit. Schisma oritur inter Papam & Cæsarem. *Jerusalem* capitur a Saracenis, & Christianorum ultra quinquaginta millia pugnatorum occisa. Jerusalem autem superna a suis hic civibus occisis pie credentibus possessa est.

Anno Domini MCLXXXVII. Consecratum est monasterium (*Puto Pigavv*) a *Hugone* Cardinali Hostiensi. Interim Episcopo & Abbate litigantibus, Abbas ad curiam accedens, quædam privilegia *Paschalis* mutari per *Cœlestinum* nunc Papam obtinuit; & ecclesiam S. Laurentii, in qua jus Episcopus exercuit, Papa exemit ab omni jure Episcopi. Sit autem Abbatis & monasterii, nec contra eorum voluntatem Episcopus juris quippiam excerceat. Ecclesia etiam S. Ottonis exemta fuit ab omni jurisdictione episcopali. *Urbanus* obit. *Gregorius* obit 88. *Clemens* mandat ulcisci Jerusalem.

Anno MCLXXXIX. Imperatore *Nurenburch* existente, missi ad eum legati a rege Græcorum, a Soldano, a rege Arabum. Sed dolus patuit subinde. *Otto* Misnensis Marchio a filio suo *Adelberto* capitur. Hic erat filius *Conradi* Marchionis de *Witin* & post de *Misna* & *Luzane*: fundatoris *Montis-sereni*, monasterii S. Petri. Postea relaxatus: cum compositio pacis sibi non placeret, bellum filio indixit. Hinc rapinæ & incendia. Oppida Isenberg, Libitz & alia læsa. Interim Dux Bohemiæ *Otto* nomine, qui de Meretin transpositus fuerat, *Misnam* venit, depopulatur regionem; thesaurum Marchionis ultra XXX. millia marcarum tulit, & rogatus abcessit. *Henricus* rex curiam habet in Wirtzenborg. Ibi *Otto* & filius ejus reconciliati sunt post damna plurima. Idem *Henricus* filius Cæsaris curiam in Mersburg habuit. Ibi expeditio indicitur contra *Hinricum* Ducem Leonem, & contra Brunswik, pro querimonia *Bernhardi* Ducis. Convenerunt in Saxonia prope Hornebog, omnia circa Brunswik devastabant iterum conventuri.

Anno MCLXXXX. Imperator *Fridericus* in Græcia fuit. *Henricus* filius ejus a *Cœlestino* coronatur. Tertio anno regnum *Siciliæ* cepit; *Neapolin* obsedit, &c. Regnum *Apuliæ* sibi subjugat *Hinricus* anno 94. *Albertus* Misnensis obit. *Cœlestinus* Papa obit, 96. *Innocentius* tertius succedit. Anno 1198. *Tidericus* Marchio Misnensis, avus *Diderici* ultimi, reversus de *Jerusalem*, recuperat hæreditatem paternam adjutorio soceri, & possedit ipsam annis XVII. Dissensio orta inter Electores: una pars eligit *Ottonem* filium *Henrici Leonis*; alia pars *Philippum*. Per IX. annos fit de regno contentio. *Philippo*, quia Dux *Sueviæ* favebat. Sed Papæ displicuit, quia *Hinricus* frater contra Ecclesiam fuerat. *Ottoni* favebat *Innocentius*, & ipsum coronari fecit *Aquisgrani* in regem Almaniæ, etiam *Philippo* renitente; quem etiam excommunicavit Papa. Anno Domini 1209. *Otto* fuit coronatus Romæ a Papa in basilica Petri. Sed quia intrarat *Apuliam*, auferens regnum *Siciliæ* *Friderico*, Papa excommunicat Ottonem. Anno Domini MCCXII. *Fridericus* eligitur contra *Ottonem* Cæsar. Qui Romam veniens ab *Innocentio* & populo honorifice est susceptus. Dein in Almaniam veniens contra *Ottonem* triumphat.

FUNDATIONES QVORUNDAM GERMANIÆ MONASTERIORUM, COLLECTÆ QVONDAM per Monachum Benedictinum, sed anonymum.

FUNDATIO MONASTERII VVISSENBURGENSIS PER DAGOBERTUM FRANCORUM REGEM.

DAGOBERTUS divina favente clementia Francorum Rex, omnibus regni sui primatibus, imo cunctis fidem Christianam profitentibus, tam futuris

futuris, quam præſentibus. Votum quo Deo vel Sanctis ejus ſe quis obligaverit, ſine macula reatus irritum fieri non poterit, & quanto major & dignior eſt is, cui vovetur, eo ferietur graviore judicio voventis & non reddentis præſumtio. Debemus igitur & volumus nos quoque reddere, quod vovimus Domino Deo terribili, & ei qui aufert ſpiritus Principum apud omnes Reges terræ. Qui qualiter in brachio ſuæ virtutis terruerit & qualiter percutiens & ſanans rurſus nos viſitaverit, omnibus ad exemplum correctionis notum fieri duximus; præcipue, ut quiſque fidelis audito noſtro periculo ab Eccleſiarum Dei vaſtatione ſe contineat, & honorem congruum rebus Deo dicatis exhibeat. Primum ergo de divina ſuper nos habita terribiliter examinatione; poſtea de voto & voti noſtri redditione breviter exponemus. Patre meo *Clotario* felicis memoriæ defuncto patrii regni curam ſuſcepi; ſed vivendi ductus levitate, dominandique cupiditate diſtractus, regalis officii debitum neglexi, nihil exhibens commiſſis ſolicitudinis, vel diligentiæ nihil faciens, vel judicans manſuetudinis aut Zelo juſtitiæ. Inter alios exceſſus meos Eccleſiarum Dei deſtructor & diſſipator eſſe cœperam, quarum defenſor & ſublimator eſſe debueram, nec divinæ majeſtatis oculos, nec hominum veritus acclamationem. Tandem Dei benignitas obſtinatæ mentis ſuperbiam conterens, virga correptionis iniquitates meas viſitavit, & caſtigato mihi veniam non negavit. Nam raptus in ſublime, divinæque majeſtati inter choros Sanctorum in habitu judicantis ſedenti præſentatus a ſanctiſſimis Eccleſiarum Patronis pro rebus Eccleſiaſticis per rapinam deſtructis a me & conſumtis, graviter & conſtanter ſum accuſatus, maxime a ſanctiſſima Dei genitrice *Maria*, & beatiſſimis *Petro* & *Paulo* Apoſtolorum Principibus. Cumque conſcientia gravatus non auderem delicta defendere, occurrit mihi tandem ſpecialis patronus meus martyr Dionyſius, qui precibus ſuis & inſtantiis pœnæ dilationem & pœnitentiæ mihi tempus obtinuit. Idem ipſe quaſi modum ſtatuens pœnitentiæ, in hoc mihi ſpem plenæ poſuit indulgentiæ, ſi ad honorem Dei & SS. prædictorum, quos magis offenderam, domum divinis apertam ſervitiis extruerem. Qua permiſſione lætatus, libens vovi, dimiſſusque a ſuperis redii. Igitur ſub certa ſpe remiſſionis & indulgentiæ peccatorum noſtrorum reddentes alacri ſtudio votum quod fecimus, Eccleſiam in honorem *S. Trinitatis*, & *S. Mariæ* perpetuæ virginis, & SS. Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* in loco, qui dicitur WISSENBURG, conſtruximus, quam ſublimare & regali munificentia ditare decrevimus. Donamus ergo & in perpetuum datum eſſe volumus de rebus fiſci noſtri illic adjacentibus, quicquid ad nos ſpectat, tam in villis, quam mancipiis, vineis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve diſcurſibus, & omnia hæc in uſu fratrum ibidem ſub monaſtica profeſſione Deo ſervientium libera traditione redigimus. Et ut hujus noſtræ donationis auctoritas in omne tempus perſeveret ſtabilis & firma, terminos & circumjacentium nomina locorum ſubnotare curavimus. Verſus orientalem plagam extenditur *Marcha*, quam tradidimus uſque ad *Morchohoven*, & ad *Aldenberdem*, & inde ad *Oboldeſvvege*, & inde ſubter vallum Lutre, & inde ad *Guozdigenburſt*, & inde ad limitem, qui ſtat in ſummitate vallis *Juvenesdal*, & inde ducit ad meridianam plagam ſuper Warsbach, & inde ad *Bodemloſeſtapha*, & inde ad Sebach, & inde ad Kirchdale, & inde ad Ingoldesczahe, & inde ad ſilvoſos montes uſque Bedebur; Ad occidentalem vero plagam uſque Lutenbach, & Berenbach, & inde ad Erlebach, & inde ad Grûnenbrunen, & inde ad Otterichescheit; ad Septentrionalem plagam uſque ad Eichenerenberch. Locum autem ipſum, quem ſingulari amplectimur amore, nunc & deinceps ab omni ſervitutis oppreſſione liberum ſub regali volumus eſſe tuitione; ita videlicet, quod nullus publicus judex, nullus ex judiciaria poteſtate, quicquam poteſtatis, vel negotii in ipſa *Marcha* ſine patris monaſterii licentia exercere, vel habere, præſumat: nec homines ipſius loci vel conſtringere, vel ad cauſas audiendas aut freda aut tributa ſolvenda, poſtremo nihil penitus ab eis audeat exigere. Illud etiam pari decrevimus auctoritate, ut nullus Pontificum *Nemetenſis* civitatis vel reliquorum Epiſcoporum aliquam damnandi ibidem, vel quaslibet cauſas agendi habeat poteſtatem; ſed ſub noſtræ emunitatis defenſione omnia illuc pertinentia Pater monaſterii cum fratribus ſuis libere & quiete poſſideat. Ad hæc monetam habentem in ſe imagines & literas, expreſſamque ſimilitudinem Nemetenſis monetæ eidem loco concedimus, parique noſtræ auctoritatis donatione ratum & firmum eſſe volumus; ut homines ejusdem Eccleſiæ per omnes fines regni noſtri libere negotiis ſuis inſerviant; ita videlicet, ut nulli debitum telonii perſolvant, & nullus judex ſeu quælibet cujuscunque ordinis perſona, in hujusmodi cauſa violentiam eis aliquam inferre præſumat. Fratribus autem ibidem Deo ſervientibus, ut eo devotius & tranquillius ſanctæ converſationis ordinem cuſtodiant, liberam inter ſe eligendi ſibi Abba-

Abbatem donavimus potestatem; cui Abbati, omnibusque sibi succedentibus, hoc speciale concedimus privilegium dignitatis, ut in ordinem & jus possit promovere Ministerialium, quemcunque de familia tali honore dignum iudicaverit. Omnes etiam ministeriales ejusdem Ecclesiæ ex Domino Abbate accipiant beneficium, solique Abbati serviant, nec aliquam potestatem super eos Advocatus exercere audeat, nisi forte ex aliqua inobedientia, quasi rebelles, illos Ministeriales constringendos Abbas Advocatum invitet. Reliqua vero familia legitimo loco & tempore ter in anno pro justitia facienda ad placitum Advocati debet convenire, & in provicium Advocati, si præsens est, singuli singulos denarios solvere, exceptis his, qui sunt in emunitate. Quod si in his placitis absens fuerit Advocatus, nihil ei ex his denariis debetur, nisi in servitio Regis esse probetur. Ut autem hæc nostra traditio, & juris, & concessæ dignitatis institutio, stabilis & inconvulsa jugiter permaneat, chartam hanc inde conscriptam adjectione sigilli nostri roboratam signavimus. Quod fecimus in ipso monasterio mense Majo die XI, anno regni nostri XXIII. in Christi nomine feliciter AMEN. Anno Domini DCXXIV.

Fundatio S. Petri in Erphurdia.

EGratia Sanctæ & individuæ Trinitatis Ego *Dagobertus* Francorum Rex notum facio, tam clero quam populo, tam Christianis quam paganis, quod urbem nostram **Merwigesburg**, quæ nobis hæreditario jure ab ipso avo nostro *Mervvigo*, fundatore videlicet ejusdem urbis in *Thuringia* obvenerat, S. *Petro* & suis Monachis Deo inibi servientibus, a quo & ipse mons post fundationem monasterii, quod in honorem præfati Apostoli construxi, vocabulum sumsit, deleto paganico prius nomine avi nostri, S. *Petri* mons vocitatus, cum omnibus servitiis suis post finem meam possidendam regali potentia dedimus. Quali autem id Dei ordinatione factum sit, indicabimus. Fuit in præfata urbe juxta Ecclesiam S. *Basilii* martyris homo Dei nomine *Adeodatus*, rogatu meo a Mogontino Epicopo *Rigiberto* inclusus. Qui inclusus ob periculum animæ nolens uti communione clericorum uxoribus & armis utentibus, sæpe me rogavit, ut de aliquo meo monachum claustro, a quo divinum officium & verbum veræ fidei audiret, & communionem sacri mysterii perciperet, sibi evocarem. Hujus ego ob intimam familiaritatem petitioni annuens, misi ad monasterium monachorum, quod simili modo construxi in **Selsenburge**, & venerabilem seniorem monachum nomine *Truckindum* inde evocans præfato *Adeodato* incluso doctorem & rectorem direxi. Qui eo perveniens, cœpit paulatim ex ejus doctrina, & suasione inclusi numerus credentium multiplicari, tum conversione paganorum ad Baptismum, tum clericorum & laicorum ad monachicum habitum. Hoc ego cernens & divinum in hoc favorem intelligens, tradidi sæpe dictam urbem meam cum omnibus sibi pertinentibus, S. *Petro* & suis monachis, ibidem monachicam religionem statuendam & Abbatiam meo auxilio faciendam. Dedi præterea S. *Petro* & suis monachis ad usus diversos silvam, quam ab numero ferarum cervorum **Hirsbrulis** vocant, a meridiana plaga urbis versus orientem, usque ad terminos regionis **Orlaw**, quam regionem *Pipinno* Palatino Comiti in beneficium tradidi. Dedi nihilominus ad supra dictum cœnobium villas a Sclavis in eadem silva factas, scilicet **Tunecdorpff, Tugebrachtestet, Tuttelstet, Neukenrod, Hochdorff**, & alias plures, & aquam *Geram* ad captum piscium monachis, a meridiana parte urbis usque ad terminum curiæ ministerialis mei *Gisboti*. Dedi etiam de curia mea ad usus fratrum C. modios tritici, C ordei, & totidem avenæ, & cætera omnia mea in *Thuringia*. Ad hunc mihi dilectum locum continendum dedi ministeriales meos, cum omni eorum sobole & possessione, quorum hæc sunt nomina, *Gisbotum*, *Gilbertum*, *Ekkehardum*, *Wolffholdum*, **Hisen, Egenen, Wolgisur**, *Omarum*, *Sigibertum*, *Theodbertum*, *Theodoricum*, *Adelbotum*, *Adelgolfum*, *Gelfcatum*, *Infridum*, *Hunzelinum*, *Gunterinum*, & cæteros omnes famulos meos & famulas in Thuringia. Ut hæc traditio Domino meo Jesu æternaliter firma maneat, literis nostris stabilire fecimus, & banno *Rigiberti* Episcopi Mogontini confirmari rogavimus, & annulo nostro colligavimus, & sigillo nostro adhibito complevimus. Acta *Mogontiæ*, Kalendis Martii, in præsentia *Rigiberti* Episcopi. Signum invictissimi Regis *Dagoberti* Francorum.

Testes omnium harum causarum sunt hi: *Pipinnus* Major domus, & filius ejus *Karolus*, Moguntinus Episcopus *Rigibertus*, *Guntterinus* paganus Comes, *Ekebi* Comes, & omnis Ecclesia in *Thuringia* & circa *Renum* in *Moguntia*. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis DCCVI. Indictione IX.

S. BLASII monasterium erectum est a *Reginberto* Barone de *Feldenberen*, tempore *Ottonis* III. Anno Domini MXLVI. & fuerunt solum *Heremitæ*: sed per mineralia ditati erexerunt Abbatiam. Abbas *Georgius*, qui modo præest, in numero Abbatum est vicesimus sextus.

Mona-

Monasterium S. TRUTPERTI in *Brisogia* fundatur per *Otpertum* Comitem de *Habspurg* & Landgravium *Alsatiæ* tempore *Gregorii* Magni, anno videlicet Dominicæ nativitatis DCVIII.

Monasterium OTTENBUREN a *Svevo* Duce fundatur *Tudone* Canonico Viennensi, cujus pater *Sylachus* dictus est; anno Domini DCCLXIV.

Cœnobium S. PETRI in NIGRA SILVA fundatur a *Berchtoldo* secundo Duce *Zaringiæ*, Anno Domini MXCIII. & habuit ibi sepulturam communem, demto *Berchtoldo* III. constructore civitatis *Friburgensis*, qui jacet in domo Capituli: qui fuit vir prudens & bellicosissimus.

Cœnobium DE VINEIS, i. e. Weingarten, in monte S. *Martini* fundatur per *Gvelphonem* tertium, Comitem in *Altdorff* & Ducem *Noricorum*; & monachi, qui prius fuerunt ab Altenmönster trasnlati ad Altdorff, sunt ad montem S. *Martini* translati.

ALPERSPACH monasterium fundatur anno Domini MCLV. a tribus Comitibus, de Zolrn, Sulcz, & Husen; quorum primus ordinem monasticum ingressus, Abbasque primus factus, & dictus *Albertus*, inde & a quo dictum & vocitatum est monasterium *Albertispachium*.

Monasterium MORBACH fundavit Dux *Eberhardus* anno Domini DCCCXXXI. Accepit autem monachos ex *Augia* majori.

Monasterium CÆSARIENSE, id est, Kaysersheim, fundatur ab *Henrico* Comite in Lechsgmind, anno Domini MCXXXIV. Nunc præest Abbas *Conradus*, in numero Abbatum vicesimus quartus. Sepulturam habent in isto cœnobio Domini de Helffenstein, Hiffen, Graispach, & Marscalci de Bappenheim; Kaisersheim nuncupatur, non Perg.

Cœnobium TRUTENHUSEN Canonicorum Regularium de observantia, in diœcesi Argentinensi, situm in pede montis S. *Ottiliæ*, reformatum, ut dixi, de capitulo *Windemensi*: fundatum est a veneranda *Herranda* Abbatissa *Hoënburgensis* Ecclesiæ, montis videlicet S. *Ottiliæ*, anno Domini MCLXXXI. Monasterium certe admodum insigne & amœnissimum, in quo cum Dei cultu & regulari disciplina maxima viget hospitalitas & humanitas.

REBDORF monasterium Canonicorum etiam regularium de observantia unione & capitulo *Windemensi*, fundavit *Fridericus* I. cognomento Barbarossa Anno Domini MC...

Monasterium S. GEORGII in *Nigra silva* fundatur a Comite *Hetzelone* in allodio proprio, ubi tandem monachus factus fuit. Erat autem prius Advocatus in *Augia* majori. Anno Domini MLXXXVIII.

Cœnobium Zwifalten, quod communiter Latine AD DUPLICES AQVAS appellatur, instituitur per Abbatem Hirsaugiensem *Wilhelmum*, virum sanctum, anno Dominicæ nativitatis MXCI.

PETRI DOMUS, vulgo Peterhusen, prope *Constantiam* fundat S. *Gebhardus* Episcopus Constantiensis, natus Comes Brigantius, Anno Domini DCCCCLXXX.

EBERBACH, fundatur anno Domini MCXXVI.

LORCH, fundatur per *Fridericum* Seniorem Ducem Sueviæ.

KEMPTEN, monasterium fundavit *Hildegart* illustris femina, in quo & tumulata quiescit. Primus Abbas S. *Andegarius* frater *Rolandi* fuit. Hæc vera sunt omnino & solida.

Anno Domini MCXXXIII. *Dyopoldus* Marchio Vorburg, dedit monachis Cisterciensis Ordinis in Waldsachsen aream, in qua constructum est monasterium eorum, & de silva, quantum ipsi fratres per unum diem poterant in circuitu perlustrare. Unde ipse est fundator eorum. Hocce monasterium tempore belli Bojoarici furens edaxque flamma voravit, eo videlicet tempore funesto, quo & Lymburg igne arsit. Nunc reparatur.

Anno Domini MCCLVI. *Ludwicus* Dux Bojoariæ, Comesque Palatinus Dominam *Mariam* conjugem suam, sororem Ducis Brabantiæ, in Werd Sueviæ decollari fecit. Miserat equidem ipsa binas literas, unas Duci, qui tunc in partibus Rheni erat, alteras *Henrico* Comiti Hirsuto; quæ ex errore marito præsentatæ fuerant. Pro emenda vero conjugis occisæ, Abbatia in Fürstenfeld ab eo construitur & fundatur.

Adelbertus filius sororis *Henrici*, primi hujus vocabuli regis, patris *Ottonis Magni*, matrem habebat *Babam* nomine, a qua *Babenburg* castellum ejus nominatum est. Hinc dictus est *Albertus* ille, vir fortis & strenuus, *Comes Babenbergensis*. Fundator extitit monasterii *Tharis*, nostri ordinis in diœcesi Herbipolensi, ubi & sepultus quiescit. Hunc *Adelbertum* proditorie blandis verbis eductum & seductum *Hatto* Episcopus Moguntinensis in manus Imperatoris *Ludovici* dedit, qui & ipsum *Albertum* decollari fecit. Ego de illo Imperatore a certo nomine dubito mirorque: nam ratio temporis aliquem *Ludovvicum* Imperatorem tum fuisse, non admittit. Scripsi quemadmodum reperi in exemplari.

Monasterium Ordinis fratrum Cisterciensis, quod Jorgenthal, i. e. *Vallis Georgii* nuncupatur, prope nemus Thuringiæ, Comites fundaverunt de Kaffernberg,

berg, anno Domini MCXLII. Horum Comitum ſtirps prorſus aruit & deſiit.

Anno Domini MCLXIIII. fundatum eſt monaſterium monialium noſtri ordinis prope *Erphordiam*, per Generoſos Comites de **Grunpeche**: Cœnobium **Ichterhuſen** dicitur.

Fundatio Monaſterii Cellæ Paulinæ.

PAulina nobiliſſima & devotiſſima femina, imo & vitæ ſanctimonia præclariſſima, quæ etiam angelo nunciante concepta legitur. Hæc in omni virtutum flore & Dei amore proficiens, ter in vita perſonaliter *Romam* petiit, & Apoſtolorum limina devotiſſime adiit, viſitavitque: ibique a ſummo Pontifice *Paſchali* confirmationem monaſterii ſui *Cellæ Paulinæ*, quod in *Thuringiæ* ſaltu fundaverat, impetravit. Bulla papalis, quam vide, data eſt anno Domini MCXIII. VII. Kal. Septembris. Indictione octava.

ANNO, Archiepiſcopus III. Colonienſis, qui claruit anno Domini MLVI. ille Canonicos expulit & ejecit ex Eccleſia SALFELDENSI & in eam locavit & introduxit Ordinis D. *Benedicti* monachos, integritate vitæ ac regulari diſciplina probatiſſimos. Ego omnino anceps ſum de *Annone* illo tertio, cum *Anno* ſecundus fuerit in humanis temporibus *Henrici* III. & *Henrici* IV. Sit qualiterumque, *Anno* dictus eſt ille Archiepiſcopus, qui in *Salfeld* monachos locavit certiſſime, ut liquet ex imagine ipſius, quæ ſaxea, in ſummo marmorea, & vetuſto ſchemate ſculpta, & in ſanctuario parieti infixa, &c. ſuper quam nomen *Annonis* ſcriptum viſitur.

De Andechs.

Temporibus *Adriani* Papæ hujus nominis I. *Deſiderius* Rex Longobardorum perturbavit Eccleſiam Romanam, contra quem *Carolus Magnus* rogatu Papæ proceſſit, belloque vicit. Hujus *Deſiderii* filiam habuit uxorem THASSILO dux potens Bavariæ, ideo & ipſum ſocerum ſuum *Deſiderium* Regem juvit cum *Hunis* & aliis infidelibus contra *Carolum*. Vide inter hæc *Diſtinct.* LXIII. c. *Adrianus*. Porro *Carolus* capto *Deſiderio Thaſſilonem* Ducem Bavariæ conſanguineum ſuum (ni fallor patruus *Caroli* erat) privavit ducatu & intruſit eum ad monaſterium inferioris *Altach*, una cum filio ſuo, quod ipſe cum patre ſuo ſeniore *Thaſſilone* fundaverat: proinde *Carolus* Magnus *Pipino* filio ſuo commiſit Ducatum Bavariæ, &c. Ex illo Pipino orta eſt ſtirps illa nobilis & vetus Comitum & Principum de *Andechs*, quorum caſtrum fuit inexpugnabile, ubi nunc eſt monaſterium noſtri ordinis dictum *Andechs*, ſive MONS SANCTUS, vulgo **der Heiligeberg.** Ex dicta progenie ſancti & viri & mulieres complures per ſucceſſum temporis exorti ſunt & nati, quorum præſtantiores ſunt: *Conradus* Epiſcopus Conſtantienſis, S. *Henricus* Cæſar Babenbergenſis, S. *Eliſabet* Landgravia Düringiæ, *Hedvvigis* ſancta, matertera S. *Eliſabet*: *Mechtildis* Abbatiſſa in *Ottelſteten*: S. *Otto* Epiſcopus Babenbergenſis, *Arnulfus* Imperator, *Eufemia* Abbatiſſa in **Altenmünſter**, *Raſſo* &c. Hæc ex Topographia *Montis Sancti* transſcripſi.

Fundatio Monaſterii Althe.

ANno Domini DCCXLI. Pontificatus *Zachariæ* Papæ ſexto, monaſterium ALTHE inferioris ex conſilio S. *Pirminii* Meldenſis Epiſcopi, ab *Otilone* Duce, in honore S. *Mauritii*, ſub monachica profeſſione conſtruitur. In hoc monaſterio S. *Godehardus* Epiſcopus Hildesheimenſis eſt factus monachus, qui ex familia iſtius Eccleſiæ natus & ibi nutritus ac ſacris literis imbutus. Vide latius in Legenda ipſius.

In eadem Chronica ſic continetur: Anno Domini MCXXIII. fundatum eſt monaſterium ALTACH ſuperius, tempore *Honorii* P P. II. & libertati traditur a *Friderico* Ratisbonenſis Eccleſiæ Advocato, de conſenſu conjugis ſuæ & filiorum.

In alia Chronica, quæ habetur Ratisbonæ ad S. Emmeranum, ita habetur: *Thaſſilo* Dux Bavariæ, filius *Otilonis* & *Hillerudis*, quæ fuit ſoror *Pipini* Regis, patris *Caroli Magni*. Fuit autem *Otilo* primum Rex, poſtea vero Bavaria in provinciam redacta, Dux, & fundavit monaſterium Inferioris *Altach*. *Thaſſilo* prædictus filius *Otilonis*, monaſterio inferioris *Althe* plura prædia dedit: item *Pataviam* civitatem Bavariæ renovat & inſtaurat, & Epiſcopatus ſedem, quæ apud *Laureacum*, priusquam ab Hunis everteretur, fuerat, inibi inſtituit. Denique in Choro monaſterii in **Weltenburg** ſubſcripti rithmi habentur:

Thaſſilo Dux Bavariæ,
Fundator hujus Eccleſiæ,
Sex ſtruxit in Bavaria,
Thaſſilo monaſteria.
Weltenburg, Lorsheim, Cremonſter,
Weſſenbrun & Pfaffenmünſter.

Item fundavit monaſterium *Matze* in honore S. *Michaëlis* Archangeli. Item **Manſee** quoque monaſterium conſtruxit, & **Ensdorff.** De fundationibus monaſteriorum ab *Otilone* & *Thaſſilone* grandis eſt diverſitas, & potiſſimum de duobus AL-

THA.

THA. Ego in dictis monasteriis non fui, sed quæ posui transcripsi ex quadam collecta Cronicula in *Ratisbona* ad S. *Emeranum*. Quare & ego vehementer dubito de dictis, quoniam topographias & originales dictorum non vidi cœnobiorum. Quin imo & nomina confusa sunt & transposita, ut plerumque filius ponatur pro patre, & pater pro filio; videlicet *Thassilo* pro *Otilone*, & e diverso.

Sane & alio quodam in libro sic exaratum comperi: Otilo prius Rex, post, *Bavaria* in provinciam redacta, Dux, *Altha* monasterium fundavit ex suo allodio, & sepultus est cum uxore sua in **Osterhoven**, quod nobilissimum monasterium sub regula S. *Benedicti* egregie satis Dux ipse construxerat. Legi etiam ut supra, quod filius ipsius *Thassilo* Dei amore seculum reliquerit, & monasterium **Lorsheim** intraverit, & in eodem religiosissime vixerit, & tandem beate obierit. Legitur nihilo tamen minus & aliter in quibusdam Chronicis, & *Lupoldus* similiter refert in Epitomate de rebus Germanorum veterum quod *Thassilo* ob rebellionem & inobedientiam ab *Carolo Magno* una cum filio suo *Thedone* in monasterium trusus sit & in monachum tonsoratus, & hoc ex gratia, alioqui mortis sententiam non evasisset. Cæterum & hanc dubitationem auget, quoniam non unus tantum, verum plures, & ad minus *duo Thassilones* fuerunt.

Fundatio Monasterii Montis S. Petri prope **Rosenheim.**

ANno Domini MCVII. *Bertholdus* nobilis Comes de *Purgeck* & *Otto* Junior Comes de *Scheurn*, qui castrum habuerunt dictum quondam **Glanck**, nunc **Usenhoffen**, vel *Mons S. Petri*, cui castro renunciantes Monasterium in honore *S. Petri* construxerunt & fratres de **Vispachaw** ibidem collocaverunt.

Fundatio Monasterii Benedicten Puern.

ANno Domini DCCXL. indictione VIII. sub *Zacharia* Papa, tempore quo S. *Bonifacius in Francia, Frisia, Austrasia, Bavaria* fidem Christi seminabat, cum jam jam Ecclesiæ & monasteria in *Bavaria* consurgerent, in loco & in solitudine invia condiderunt & fundaverunt primum monasterium, dictum **Benedictenburn**, tres fratres viri clarissimi, **Latfried**, **Waldam**, **Eliant**, tam virtutum quam divitiarum inclyti primates regni, & regis *Caroli*, patris *Carolomanni* & *Pipini*, consobrini.

Anno Domini MCXLVII. & circa illud tempus *Welpho* Dux Bavariæ senior complura fundavit monasteria, videlicet **Raitenpuch**, **Altdorff**, quod modo **Weingarten** vocatur, **Altenmünster**, & Ecclesiam *Racensem*; & his peractis *Hierosolymam* versus proficisci cœpit, III. Kal. Aprilis.

Anno Domini DCCCCLXXVI. Dominus *Gero* Coloniensis Archiantistes construxit GLADEBACENSE cœnobium, quo situm est in diœcesi *Coloniensi*, sed in dominio & terra *Juliacensi*: & viget sub *unione Bursveldiana*.

CAMPIDONE monasterium construitur per *Andegarium*, qui etiam Abbas effectus est ibi, Anno Domini DCCLII.

OPHO Angliæ Rex, avus maternus S. *Williboldi*, primi Episcopi *Eichstetensis*, monasterium fundavit SCHUTTERENSE in *Mortnavia*, unde usque hodie dicitur OPHONIS CELLA. Anno Domini DCCXVII.

BUCHAUGIENSE cœnobium fundatur a nobili Comitissa *Adalinda*, Uxore *Hattonis*, cujus tres filii nequiter occisi, in eodem monasterio consepeliuntur, scilicet **Beringer**, **Regrimof**, & *Gerardt*. Anno Domini DCCCCII.

AUGESNOVEN fundatur a *Bernhero* Comite de **Haspurg** & Domino in **Ortenberg**, anno Domini

SCHAFHUSEN monasterium *Omnium Sanctorum*, fundatur per Comitem *Gebehardum* de **Nellenburg**. anno

Monasterium REICHENBACH fundavit *Diepoldus* Marchio, dictus de **Vochpurg**, ad petitionem matris suæ *Luckardis*, & uxoris *Adelheydis*, temporibus *Henrici* Imperatoris quarti.

ETALL cœnobium fundatur per *Ludvvicum* Imperatorem quartum, & ponitur per eum primus lapis, Anno Domini MCCCXXX. in die Vitalis martyris. Primus Abbas *Fridericus* **Henrichreuter** sumtus ex **Reichenbach**.

VISPACH cœnobium monialium fundatur per *Haiskam*, filiam regis *Arragoniæ* viduam, & relictam *Ottonis* Comitis de **Scheurn**, anno Domini millesimo, septuagesimo septimo.

HIRSAW fundatur ab *Henrico* IV. Imperatore, genero *Conradi* Imperatoris, in loco nativitatis suæ, in *Hircinia* silva, *Tempe cervorum*, anno Domini MIII.

Monasterium ETTENMUNSTER fundatur ab *Higerno* Episcopo Argentinensi. Alii dicunt ab *Ethone*, qui primus fuit Abbas in *Augia* majori, etiam condidit **Ettenheim**. Anno Domini DCCXXXIII.

Circa annos Domini DCLXX. in partibus Noricorum erant duo fratres, *Albertus & Ockarius*, ex patre *Burgundi*, ex matre *Bavari*, divitiis præpollentes, Deumque timentes, consanguinitatis affinitate proxi-

mi *Pipino* Regi, patri *Caroli* Magni, fundaverunt Monasterium Tegernsee nostri ordinis; *Albertus* novem comitatus in Bavaria possedit; *Ockarius* ducatum tenuit in Burgundia.

Anno Domini DCCCL. *Rathardus* presbyter & Dei famulus apud Diensee, quod ob sonitum aquæ ibi decurrentis nomen accepit, monasterium S. *Georgii* martyris construxit, ibique Canonicos regulares, &c.

Anno Domini DCCCCXXXIV. *Eberhardus* Comes præpotentissimus, fraterque ejus *Adelbero* in castro EBERSBERG monasterium Canonicorum regularium fundarunt. Postea tamen *Udalricus* filius dicti Comitis Adelheronis ordinem regularium Canonicorum in monachos nostri ordinis commutavit.

Anno Domini DCCCCXCVII. *Gebehardus* primus hujus nominis Episcopus Ratisponensis quendam locum Pruel dictum, monachicæ vitæ aptum elegit, & monasterium construxit. Dotatum est per *Ottonem* M. magnifice & privilegiatum.

Anno Domini MLXII. septem fratres *Scoti*, quorum nomina sunt hæc: *Marianus*, *Mathantinus*, *Murchertachus*, *Clemens*, *Gervasius*, *Isaac* & *Donatus* Ratisponam venerunt, & sicut in Chronicis legitur, quendam mortuum nuper in patibulo *Zandolphum* nomine ibidem resuscitaverunt, ac tempore *Ottonis* Episcopi tunc temporis locum, ubi nunc est *Prioratus S. Petri* extra muros civitatis inhabitare cœperunt.

Eberhardus Comes de *Ebersberg* supra dictus super flumen *Ilmum* monasterium etiam construxit Geysenfeld, ordinis nostri, anno Domini DCCCCLIII. & circa.

Historia Fundationis Monasterii Bosaugiensis.

ANno Domini millesimo centesimo decimo, sub *Henrico* Imperatore hujus nominis quarto, sed in ordine regum quinto, auctorisante in Ecclesia militante post *Urbanum* II. viro Apostolico *Paschali*, Dominus *Theodoricus* Zitzensi Ecclesiæ digne præficitur, vir vere commendandus, literis apprime eruditus, contra schismata, quæ nonnunquam suo tempore pullulabant, propugnator Catholicus, & in omni pastorali solicitudine commissæ sibi Ecclesiæ desudans utilitatibus. Hic tertio Episcopatus sui anno, scilicet anno Domini millesimo centesimo quarto decimo, cum esset *B. Mariæ* Dei genitrici specialiter devotus, quendam Sclavum penitus illiteratum, eidemque B. Virgini æque devotum in sua curia habebat. Cui Sclavo B. Virgo Maria tunc apparuit adhortans, ut præfato Episcopo diceret, ut claustrum suo honori consecrandum non longe a suburbano seu territorio suæ civitatis, in colle, quem antiquitas *Bosavvgia* nominaverat, construeret, & pro indicio veritatis insinuaret, quod secrete dicere solitus esset ante inchoationem horarum B. Virginis hanc antiphonam: *Nativitas tua Dei genitrix*, &c. Quæ cum idem Sclavus Episcopo nuntiasset, & Episcopus suum secretum illi revelatum cognosceret, quod Domina nostra sibi dilectissima virgo Maria voluit, quantocius adimplevit, & montem qui *Bosavvgia* dicitur, primum occupavit ac fruticetis & spinetis mundavit, & mense Septembri VI. Idus ejusdem mensis ligneam capellam in eodem monte constructam in honore S. Dei genitricis & perpetuæ virginis Mariæ dedicavit, ipsumque montem cum aliis prædiis in usum fratrum inibi Deo in perpetuum secundum regulam beatissimi Patris *Benedicti*, Nigrorum monachorum serviturorum assignavit. Nam de monasterio *Hirsavvgiensi* Spirensis diœcesis, pro tunc in regulari observantia, secundum *Cluniacensium* statuta nominatissimo, Abbatem postulavit, & quendam *Erkenbertum* virum venerabilem, quem primum huic loco Abbatem præfecit, una cum aliis fratribus acquisivit. Secundo dehinc anno, qui est annus Domini millesimus centesimus quintus decimus, Basilicam hanc a fundamento erexit, & octavo abhinc anno, qui est annus Domini millesimus centesimus vicesimus secundus, consummavit, duoque altaria, unum in dextrali plaga in honore Apostolorum *Petri & Pauli* sexto Idus Septembris, alterum vero in sinistrali in honore Apostolorum *Philippi & Jacobi* Kalendis Maji dedicavit. Hic etiam quendam nobilem, nomine *Brennonem* de vicina Soraborum gente inconversum recepit. Qui cum vere perversus existeret, & ab Abbate sæpe correptus emendare nollet, Abbas ad ejus directionem etiam Episcopum advocavit. Qui cum prædictum durius, ut dignus erat, argueret, idem *Benno* cuncta impatienter ferens in tantam malitiam devenit, ut eundem Episcopum in oratione ante principale altare procumbentem latenter cultello perfoderet. Unde post triduum venerandus Dei sacerdos quinto Kal. Octobr. anno Domini MCXXIII. migravit ad dominum in eodem loco sepultus, quo occisus. Ipse vero *Brenno* non conversus sed perversus mox vivus a Dæmone raptus, nusquam comparuit. Altero abhinc anno, qui est annus Domini MCXXIV. septimo Idus Septembris, dedicata est hæc basilica a Domino *Richvvino*, venerabili Domini *Theodorici*, nostri fundatoris successore, ordinationis ejus anno primo, & ab *Arnoldo* Merseburgensis Ecclesiæ Episcopo, & quinque altaria ipso die, principale quidem altare in honore B. & perpetuæ Virgi-

Virginis *Mariæ* & S. *Iohannis* Baptistæ, sanctique Iohannis Evangelistæ; altare ante chorum in honore *S. Crucis*; altare post summum in honore *S. Benedicti*; in honore *S. Georgi* martyris in dextra parte: in sinistra vero parte in honore *SS. undecim millium virginum*, &c. Feliciter. Amen.

Fundatio Monasterii Prumiensis per Pipinum Seniorem, qui fuit Pater Caroli Magni Imperatoris.

Pipinus Francorum Rex, cum esset in venatione in *Arduenna* super flumen quod vocatur *Prumia*, venatores suos & canes a se dimissos ita perdidit, ut nulla ratione potuerit scire, quorsum divertissent, aut in qua parte eos sequi debuisset. Stupefactus ergo in sinum armigeri caput reclinavit, & ecce angelus Domini in similitudine hominis astitit, & dixit ei: *Ecce ego nuntius Dei ad te venio, ab eo missus qui mandat tibi, ut sicut ego signa posuero, ita jacto & posito fundamento ei templum in hoc loco ædifices, & locum ipsum S. Salvatoris nomine in perpetuum appelles. In crastinum vero cum equitaveris, duos pauperes monachos Græcos obvios habebis. Hos rogabis, ut illud, quod ferunt, tibi pro amore Dei dare velint, promittens eis retributionem magnam, cumque acceperis, eos huc adducere debes, & monasterium, sicut me vides ponere signa, ita ædificare jube, positis sanctis reliquiis in hoc loco. Dabis ergo impensas ad ædificandum eis & cuncta necessaria vitæ. Ferunt enim Innocentium corpora tria; partem de cute Apostoli Bartholomæi, & multas alias sanctas reliquias. Venatores, de quibus solicitus es, ad te venient vesperi; & sic, ut imperatur a Domino, facere grato animo procura.* Pipinus autem animo hilari, ut imperata fuerunt, ita fecit, ubi & curtes plurimos, & thesauros magnos conferre studuit, & eo mortuo trinepos ejus *Lotharius* Imperator magnifice consummavit: Ubi & sepultus in pace quiescit.

Fundatio Monasterii Selgenstadensis.

Heinardi Cancellarius *Caroli* Magni Imperatoris, vir egregiæ dignitatis, qui in puerili ætate cum eo nutritus fuerat, & miro ac ineffabili amore se dilexerant, cujus & consilio palatinum tunc regium gubernabatur. Hic itaque *Heinardus* super *Mogonem* fluvium Abbatiam insignem fundavit, & Selingstat appellavit, & de *Roma* sanctos *Marcellinum* & *Petrum* apportari fecit, & ibi eos collocavit, & eam Abbatiam regno dimisit, & se & dominam *Immam* uxorem suam, prædicti *Caroli* filiam, post mortem tumulari fecit.

Fundatio Monasteriorum duorum in Quedelburg, *& coenobii S. Johannis Baptistæ prope* Magdeburg.

Henricus primus Saxo genere, pater *Ottonis* Magni, qui cœpit anno Domini DCCCCXVIII. ædificavit & fundavit Abbatiam de *Quetteleburg* regalem utique, & in omni *Saxonia* præcipuam. Illic Abbas moniales posuit, cui loco contulit decem & octo millia mansa, & thesaurum pergrandem; advocatiam & monetam, teloneum & militam, ubi & se sepeliri mandavit. Hujus uxor *Machtildis* regina sanctissima illi ad latus consepulta & posita est in crypta ejusdem monasterii. Hujus filius fuit *Otto Magnus*, Imperator hujus nominis primus, qui & *Rufus* dictus est. Iste *Otto* Abbatiam magnificentissimam & ditissimam construxit extra muros civitatis magnæ Magdeburg, in honore *S. Johannis Baptistæ*, in quo posuit monachos Ordinis S. *Benedicti*. Item construxit in *Quetteleburg* monasterium Nigrarum monialium ordinis S. *Benedicti*, dedicans Ecclesiam in honore B. Virginis.

Conradus primus natione *Francus* eligitur in Regem anno Domini millesimo vicesimo quarto. Iste Abbatiam Nigrorum monachorum gloriosam & famatissimam sub regula S. *Benedicti* construxit & fundavit, quæ LINTHBURG dicitur anno Christi 1038.

Luiboldus Archiepiscopus Moguntinus monasterium S. JACOBI propriis expensis exstruxit *Moguntiæ* foris murum in monte qui dicitur *speciosus*, tempore *Henrici* Imperatoris IV. Anno Domini CIↃ LIX. obiit prædictus Archipræsul, cui *Sifridus* Abbas Fuldensis successit.

Fundatio Monasterii B. Virginis Mariæ in Schuttern.

Anno quinque millesimo DCCLXXIII a creatione mundi, ab incarnatione vero Domini nostri Jesu Christi DCIII. regnante *Phoca* Imperatore Romanorum, anno regni ejus primo vivente adhuc sanctissimo Papa *Gregorio*, gubernante Francium Rege *Theoderico*; *Offo* Rex Angliæ divina motus inspiratione, cœpit ædificare & construere hoc solenne cœnobium Schuttern, cum adjutorio & consilio S. *Pirminii* Episcopi, ex cujus discipulis creduntur fuisse primi monachi inhabitantes hoc cœnobium in honore gloriosissimæ Virginis Mariæ. Illud postmodum gloriose ditavit multis muneribus & privilegiis magnificus Francorum Rex *Dagobertus*, anno Domini DCCXI. Collapso autem priori cœnobio, illud iterum

iterum reædificavit, privilegiis & censibus ampliavit, sanctissimus & gloriosissimus Romanorum Imperator *Henricus II.* anno Domini MXVI. Deinde anno Domini. MCCCCLXXXIX. in die S. *Elisabeth* inchoata est observantia vitæ regularis hoc in loco, secundum laudabilem unionem *Bursfeldensem*, per venerabilem Abbatem hujus cœnobii Dominum *Iohannem Full*; cooperatus est sibi ad hoc opus sanctum venerabilis Pater & Dominus *Blasius*, Abbas Hirsaugiensis, qui primos reformatores de monasterio suo huc adduxit. Deus dedit initium, dabit etiam incrementum.

Fundatio Monasterii Canonicorum Regularium in Kyrbgarten *Prope Wormatiam.*

ANno Domini MCCXXXII. fundatum est monasterium ortus gloriosæ virginis Mariæ prope urbem Vangionum nominatum Kyrbgarten, per reverendissimum & gratiosum Dominum *Henricum* Comitem de Saraponte, Episcopum Wormatiensem, pro monialibus Cisterciensium, &c. Anno autem Domini MCCCCXLIII. reformatum est præfatum monasterium, a monialibus Cisterciensibus desolatum, per Canonicos regulares, opera Domini gratiosi *Friderici* Ponecf Episcopi Wormatiensis, ac Illustrissimi Principis Electoris *Ludevvici*, comitis Palatini.

Fundatio Monasterii S. Walpurgæ in Sacra Silva

ANno Christi millesimo septuagesimo quarto, ætate *Gregorii* VII. & *Henrici* III. fundatum est a *Theodorico* Comite montis Peligardi cœnobium S. *Walpurgi* ordinis D. Benedicti: cujus Abbati *Bertolfo* post plurimos annos *Fridericus* Sueviæ Dux cum uxore Judenta, donavit prædia, quæ intus & extra forestam, quæ *sancta* nuncupatur. *Bertolfus* primus Abbas hujus loci fuit; *Wolfgangus* secundus; *Dietmarus* tertius; quartum invenire non poterant, quo nomine dicitur. Item, quæsitum est in antiquissimo martyrologio hujus loci, & nullus inventus est Abbas, qui *Wolffranus* dictus sit; quamobrem arbitrantur *Wolffgangum* esse, & erratum esse in nomine. Item, ante primum Abbatem *Bertolfum* leguntur longe fuisse duo monachi in hoc loco, qui fundatores primi in martyrologio dicuntur: sic cum legitur *Wibertus* monachus primus fundator hujus loci obiit V. Kal. Augusti. *Martius* confundator III. Kal. Decembris. Hi tamen creduntur habitasse tanquam eremitæ in parvulo monasterio sive cellula: verum annus Domini, i. e. quo tempore fuerunt, incertum est. Nota tamen, quod hic fuit mihi oblatus liber antiquissimus, ibi legi, quod præfatus frater *Wibertus* suscepit primum privilegium monasterii, a *Henrico* Imperatore quinto anno Domini millesimo sexto. Item: *Fridericus* Dux Sueviæ pater fundatoris hujus loci. Sic *Walpurgus* fundat monasterium S. Benedicti Lorch, prope Schwäbischen münde, in quo sepelitur, &c. Item monasterium Præmonstratensium *Adelberg*.

Fundatio Monasterii Küniges-berg, *Sanctimonialium.*

ANno Dominicæ incarnationis MCLXVII. Indictione XI. Epacta nulla, tempore *Alexandri* Papæ, regnante *Friderico* Romæ Imperatore, sub *Agnete* hujus loci Abbatissa VIII. Idus Julii dedicatum est hoc monasterium a venerabili *Bernone* Zwirmensi Episcopo; & eadem die dedicatum est altare principale in honore S *Mariæ* perpetuæ virginis, &c. *Fridericus Barbarossa* est fundator.

Ex Topologia Novientensis i. e. Ebersheimensis cœnobii.

MOnasterium *Novientense* sive *Evershemense* situm est in Germaniæ finibus inter *Rhenum* & *Vosagum* in pago Alsatiensi in comitatu *Thronic* & in Episcopatu Argentinensi, in insula *Ylbæ* fluminis, nemoribus consitum, perspicuis fontibus irriguum, pratis amœnum, agrorum fertili cultura circumdatum, vineis non longe adjacentibus lætum, piscationibus & venationi commodum, ac variis commeatibus utile ac oportunum. Cum enim pagus idem Alsatiensis primitus ab exercitu *Trebete* possessus fuisset, & excultus, ipsi cultores fanatici & idololatræ fanum culturæ Deorum suorum, & in ipso aram *Dianæ* & *Mercurii*, construxerunt & ludis scenicis dedicaverunt. Sed cum post multa temporum curricula tota Germania, & idem pagus a Romanis, temporibus *Julii Cæsaris*, subacta fuisset; *Julius Cæsar* Deum placare, *Mercurium* videlicet, qui a Theutonicis colebatur, quoniam Deus facundiæ dicebatur, insulam ingressus, ipsum fanum jam vetustate collapsum renovavit, ac Donariis honoravit, nomenque mutans *Novientum* nominavit. Nam antiquitus a primo possessore suo Stanebruch vocabatur, unde etiam hactenus saltus adjacens eo nomine nuncupatur. Deinde ad munimen Romani exercitus castella in circuitu munivit: primum scilicet super lacum ipsius *Yllæ* fluminis, quod *Brundusium* nominavit: sed post ab accolis renovatum *Branneburg* est nuncupatum. Alterum vero juxta villam, quæ *Hilzheim* vocatur, construxit, quod hactenus *Ertburg* vocatur: Tertium vero

vero juxta villam Bagenheim, quod nunc Altenburg dicitur: Quartum nihilominus trans flumen juxta montana construxit, ipsumque ab alto situ *Apicam* nominavit. Horum itaque castrorum castella cum finitimis populis ipsius pagi, singulis mensibus ad fanum supradictæ insulæ venientes, sacrilegos sacrificiorum ritus cum ludis scenicis celebrabant, & ille quidem ritus gentilitatis usque ad tempora *Neronis* Imperatoris ibidem permansit. Eo tempore Christi videlicet ab ascensione decimo anno beatissimus Apostolorum princeps *Petrus* adjuncto sibi *Paulo* Apostolo Evangelium Christi in urbe Roma prædicabant. Qui cum per Spiritum S. tempus passionis suæ sciret instare, convocatis discipulis, quos idem fervor prædicationis incenderat, tali eos sermone alloquitur: *Videte nunc fratres mei, quanta sit messis dominicæ sationis, & quam pauci operarii. Nunc igitur memores verborum Domini nostri Jesu Christi, quando ait: Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos,* &c. *& quia dignus est operarius mercede sua.* Deinde singulis imponens manus dedit eis potestatem ligandi & solvendi & dimisit eos; mittens quidem B. *Apollinarem* in *Ravennam* civitatem, S. vero *Martialem* in Aquitaniæ partes, Sanctum autem *Saturninum* in Tolosanam civitatem, B. autem *Maternum* Episcopum, cum duobus presbyteris *Euchario* & *Valerio* in Transalpinas Germaniæ partes destinavit. Qui transmissis Alpibus Penninarum, venerunt in supradictum Germaniæ pagum qui *Alsatia* dicitur, cœperuntque incolis prædicare verbum Dei, quos & sermonibus & miraculis ad fidem converterunt, destruentes fana eorum, ex quorum lapidibus Ecclesiam in honore *B. Petri* construxerunt. Post hæc B. *Maternus* Argentinam civitatem causa prædicationis ingreditur, & eos de cultura idolorum arguere cœpit, &c. sed ab incolis non est receptus, imo ex urbe pulsus; qui pulverem pedum in eos spargens, ad relictum solitudinis locum repedavit. Cumque in itinere essent constituti, B. *Maternum* repentina febris invasit: quem cum in humeris secum ferre tentassent, spiritum exhalavit. At illi rerum inopia ac labore fatigati, simulque barbaræ gentis ferocitatem metuentes, flumen *Illam* transierunt, ipsumque in loco deserto ac solitario cum maximo luctu & fletu sepelierunt; unde etiam usque in hodiernum diem locus idem *elegium*, propter elegos, qui ibi profusi sunt, est vocitatus. Mansit denique in præfato loco S. *Maternus* sepultus xxx. dies, i. e. usque ad reditum B. *Eucharii* de Roma, cum baculo S *Petri*, per quem etiam meritis B. *Petri* fuit resuscitatus, & vixit ex post xxx. annis. In hoc loco longa post temporum curricula *Dagobertus* Rex Franciæ ex arce *Rubiaca* veniens, dum venationi insisteret, aper miræ magnitudinis canibus & clamoribus provocatus, filium Regis sedentem in equo invasit, unde equus perterritus rapidis cursibus totus in præceps actus densissimam silvam petiit. Sed puer non volens residere cecidit, & mansit uno pede in sterifio pendens, & tractus tandem semi mortuus est repertus, & die altera expirat. Dicunt etiam puerum ab apro percussum. Hinc ipse Rex prædictam insulam *Novientum* mutato nomine Ebersheim i. e. mansionem aprorum nominavit, & locum in magna reverentia habuit: nam puer per *Arbogastum* Episcopum Argentinensem resuscitatus fuit. Ideoque Rex & Regina gavisi valde S. *Arbogasto* & B. *Virgini* dederunt *Rubiacum* & multa alia. Hæc latius vide in Legenda Arbogasti.

SLESIA BRESLA

Seu

Totius Slesiæ: primo in generali: deinde Urbis VVratislaviens. Svidnicens. Stregoniensis cæterarumque urbium & oppidorum in circuitu adjacentium pulcherrima & singularis descriptio.

Auctor ad Lectorem

Præsens vultureas Liber Camœnas
Membratis digitis apertus offert:
Non frontem excutiat Legens minacem,
Et nasum pigeat plicare rugis:
Esse error poterit latens alumnum
Clius: quem indiciis volo protervis
Non defendere; dic eum Poeta:
Nox dicetur Homerus ille dormit.

Panegyricus Slesiacus.

FRatris Pancracii Vulturini Eremitæ de Monte Cervino, quem ipse olim in Italia studendi causa Paduæ agens edidit anno scil. Domini 1506. quando adhuc aurea quasi secula currebant, & tempora his longe feliciora. Igitur excusatus erit autor, si forte jam secus quam ipse tunc scripserit, aliqua sese habeant, cum in proverbio dicatur:

Tempora mutantur, sic nos mutamur in illis.

Quem etiam panegyricum vix & non sine magno Monasterii nostri rogatu ab eo, ut imprimeretur, obtinuimus: Non enim amplius vult versifex haberi, ut ipse idem jocose locutus est (aut poetaster, sed potius gradus & facultatis suæ) cum ipse sacræ Theologiæ Lector sit sequax studiosior. Hæc ad lectorem ego Frater Michael Schwarzpeck Eremita de Nissa: Nunc vero & auctorem ipsum audiamus.

Panegyricus Slesiacus Pancrac. Vulturini.

ANnus adest sextus quingentis mille peractis
Vasta Cleonæi torquet dum tergora monstri
Et latet Augusto Sol ardens æquore mense
En sequitur præceps ignitum Phosphorus agmen
Insolitum cogens de Cœlo sydus in undas.
Nam timor heroum criniti flamma Cometis
Apparens: radios germanum fundit ad Istrum
Hunc ego conspiciens Patavina cultor in urbe
Gymnasii fidos spectatum duco sodales.
Et causant inter mirandum dicta timorem
Fit verbo verbum, cujus se vertit ad oras
Lingva sub patria Germania dicitur ingens,
Quisque sui laudare studet Laris advena mella
Ast Ego disjunctus tacite loquor ordine verba.
Mergitur Oceano Titanis gurgite lampas
Lucifer æquoreis redit illam prævius undis:
Per clarumque vagis Hecate volat æthera bigis
Bisseno radians recretis cornibus igne
Et varient ut signa vices errantia mundus
Præcipiti labente gradu circum movet axes.
His super haut miror, miror sub tempore lapso
Nullum Slesiacos vatem celebrasse penates
Gaudia cum præstent & manans lacte cubile:
Sed sua fortassis voluerunt non aliena:
Dicere, & a nostra procul est urbs condita Roma
Hæc igitur nullo sumta est provincia vate.
Sed Slesita canam patria non immemor alma.
Bis posuit jam bruma nives, & messor aristas
Bis secuit, toties maduerunt dolia botris
Quod terit Iliaco structos Antenore vicos,
Pes meus, & longo scribendi ductus amore
Quis mea Castaliis intinget labra fluentis
Ajo: quis aut valido, quos ungula propulit ictu
Ostendet Latices, Parnassi, nescio, Culmen.
Est ubi in Euganeis Petrarchæ *vallibus urna*
Tres illis sculptor fatali tegmine versus
Virginis ante Domum, numquid legisse juvabit?
Frigida Francisci Lapis hic tegit ossa Petrarchæ
Et quondam doctis illustria septa Camænis
Augustique Laris placidissima limina Phoebo
Ruris in aprici gremio quas dextera vatis
Excoluit vites, daret ut sibi pampinus uvas,
Lauriger as frutices vidisse juvabit & undas,
Quas ille Aonio sacravit carmine Nymphis
Accedat titulis hinc Vratislavia nostris
Nomine quam proprio signasti conditor urbem
Sceptra gerens inter lex Vratislae Boemos
Et latio dulcis celebretur Slesia versu
Mœnia, castra, duces, quorum hæc moderantur habenis
Phœbus eris quem virgo parens huic edidit orbi
Christe salus hominum, tua posco numina Cantor
Principium huic operi felix da fine beato.
Te sine namque potest nemo comprendere metam
Quam quis præstituit, studio et si fungitur omni.
Quis Patria mundi peragravit climata cultor
Aut quis lustravit germanas advena terras
Et non Slesiaci *felicem cardinis orbem*
Diceret aut cœli super alti tolleret axes?
Summa illic virtus iratum sæpe tonantem
Gens flexit pietate placens, inimica superbis
Fastibus est habitans lestræa palacia Virgo.
Proponit justas æquo sub fasce querelas,
Nullius aspicitur facies tremebunda, nec ima
Pauperies promitur non mulcent judicis aures,
Sunt quibus arcanis preciosa numismata cistis.
Et digitis tetigisse crucem jurando nefas est,
Non odium sed amor, non tristis Erynnios ira
Regnat, ubi positis concordia litibus ardet
Bacchus largus adest, Cereris dant munera campi
Largius, ut Libycis ubi messor plurimus arvis,
Illic æthereo surgentes culmine montes
Mirantur segetum velut Ida Gargara spicas,
Lustrat dum Phœbus Nemeæ prope sideris pestis
Atque gregi frutices dat opimaq; pabula pastor
Invenit, optata minans in rupe capellas
Quique pecus fluidas felis comitatur ad undas,
Hinc ubi tardus adest crescentibus Hesperus umbris
Ipse pedo saturum fumantes pellit ad ades.

Pin-

Pingue solum scindis curvo telluris aratro
Rustice, consurgit tibi plurima semine radix.
Plena gerit stabulis pulcherrima filia mulctra
Hinc tibi non modico candescit lacte catinus
Gens illic jucunda manens, & tristia spernens,
Dum veniens variis petit advena mercibus urbes
Institor ad patrias aget ut miretur honores
Orbita restauret tua nonas Phœbe Calendas
Sunt quæ dum torques ferenti sidere cancrum
Atque diem prodat Lux, festum crastina Divo
Baptistæ, venit mox candida turba choreas
Virgineas ducens & lætas concinet odas:
Sternet humi flores, & multo limina fronde
Postesque ornabit, nostri gaudete Joannis
Festa dies cantabit adest, ubi flammeus axem
Extuleris nitidum vasto de gurgite priscus
Templa frequentabit si venerit obvia sponso
Salve sponsa suum depromens ore venusto
En dicet rediere dies, & sidere fausto
Tempus adesse velit, quo limina nostra frequentes
Hi mores illis hæc consvetudo diebus
Hinc fessos iterum currus ubi mergis in undas
Gente redire parat bene fultum gramine limen
Virgineus coetus, Paphios qui sentit & ignes
Occurrit sponsus redimitus vertice fronde
Dantque manus manibus, fit & ingens undique circlus
Cantor adest & voce tonat dum masculus ulla
Hæ quod amans cecinit, muliebri voce recantant,
Inque domum gestat sertum sua præmia Cantor
Festa vices iterat festis hæc turba diebus
Irradiant Phœbi, donec te virgo quadrigæ:
Barbarus hæc laudas, quæ barbara sunt (ait osor)
Quæ sequitur Latios gens non est barbara mores
Inquio, nunc mites tetricosque habet hæc mea tellus.
In patriam mitis gens est crudelis in hostes,
Hæc fecitque olim numquid Romana Iuventus?
Doctos Roma Viros & amavit & expulit armis
Quos habet hæc, habuit coluit nec perdidit hostis
Hinc plures dicat tellus habet Itala Doctor,
Tullius ajo dicat, Senecam Nero stravit iniquus
Nullus Vergilius, nullus Philistratus illud
Eloquii culmen, non vades Actius inter
Temnit ad ingressum consurgere Cæsaris aula
Sed modo & in latio doctos comitantur inertes
Unus prudentum reperitur in agmine stultus.
Quæ sunt Slesiaco cecini communia vulgo
Jamque viros memoro munitaque mœnia valle.
Metropolis prima stat Vratislavia fronte
Mercibus omnimodis locuples dita metallis
Urbs veneranda, potens, triplici circumdata muro
Vallibus insignis, & moenibus aucta decoris:
Turre nitens varia, speciosis inclyta templis,
Quam celer ingenti præterfluit Odera ripa
Mitius Olaviis interlabentibus undis
Non proles Cadmæa, nec hac felicior urbe
Ilios Assyria Babylon celsissima turre
Armis Theba ruit, cesserunt Pergama Grajis
Ast illa humanis occidit sublimior auris,
Obruta cuncta jacent, datque annua gramina cespes
Cautibus evulsis segetum dat terra maniplos
Sunt ubi Pyramidum tulerat quæ fama sub astris
Lumina cernentes Memphitica templa Colossi?
Pars ingens periit, stant urbis mœnia nostra,
Cui sint perpetuo fortes in prælia vires
Utque diu fecit validis gerat ilibus arma
Quæ numerosa trium deterruit agmina regum
Ne jaceret prohibens hostilis circinus ignes,
Quem sprevit cogens invictos linquere muros,
Apparens nitidis urbs formosissima tectis
Culminibus celsis renitet Carthaginis instar;
Visceribus cujus placet alto pectore concors,
Consilium, quibus est decus ingens aurea virtus
Ædificant muros & multo flumina ponte
Invia restaurant, est tutus ab hoste viator
Inter habet proceres horum præsentia nomen
Grande sonans; sistunt vel equos si calce fatigant,
Hisque Johanniferis Carthago subdita paret
Altera, Slesiacis adjungens vitibus ulmos.
Urbibus a reliquis summo venerantur honore
Hoc tituli nomen, hoc virtus postulat ingens Bresler Geb
Nobile prudenti regitur moderamine vulgus
Opprimitur nullus lætatur divite pauper,
Exigua defert alimenta clientulus ære,
Emta foro, reperis spatiosis omnia circis,
Nec quæras alibi, quod Vratislavia nescit
Civibus altiloquis domibus constructa superbis
Cæsareis laribus pulchrisq; ornata plateis
Hanc tu Laurenti doctis Corvine Camœnis Laurentius Corvinus.
Eloquii illustras jubar, & virtute perenni
Ornas, hinc ultos dabit hic tibi versus honores
Dum Lachesis torquet felicia stamina vati
Materna infusum cœlabant viscera fœtum
Non erat æterna donata Tibi ab Jove vita
Dum sacrum voluit numen dare Phœbus amicus
Cingeret ut doctam laurus tibi delphica frontem
Pallentisq; hedræ fierent tua serta Corymbi
Nec fidei cultrix, pia relligionis alumna
Largiter exstruxit miris undena sacellis
Claustra, colens picto sublimia tegmine templa
Hac inter duo sunt titulis præclara decoris
Elegis Pannonici soboles habet inclyta primum
Elisabeth, turri quod mire præeminet alta
Et celebre adveniunt cui Laurentalia festum

Sed sibi sacratum mulier tenet illa secundum
Quæ suo contrito plorabat crimina corde
Christe quando pedes utroq; rigarat ocello
Quiq; cruce optata pendens a judice tolli
Noluit Andreas, tituli est collega potentis
Et domus est ingens altis erecta columnis
Qua resides urbis decus a Dorothea perenne
Hanc struis, hanc reparas felici Crappe Johannes
Auspicio; socias extendit Gremmel ad ædem
Vires, & multos inclinat uterq; favores
Ad Christi famulos, qui sunt mea gloria fratres
Augmentent igitur vobis rogo pensa sorores
Vertice virgineo medio pallacia circo
Gaudent egregio multum veneranda sacello
Et tu cui sacra est Vincenti deforis ædes
Relliquias visura tuas pede limine fixo
Turba fatigatis membris populosa quiescit
Tertia servandi dum Paschatis hebdomas instat
Sit vel in Augusto Domini Lux ultima mense,
Et vestræ sancti, quorum sacra templa per urbem
Resplendent, magnis venerantur cultibus aræ.
Ad summum Patriæ superest veniamus honorem
Porta jacet comitans Jacobi limina claustri
Ad liquidas illis noster patet exitus undas
Directo petimus suspensum tramite pontem
Prosequimur gressus sacramque venimus in ædem
Christi fera insignem titulo genetricis harena
Hanc radiis opus egregium vibrantibus ornat
Quod pater ille senex statuit venerandus ad aram
Thomas Ast. *Cui Thoma successor ades, pater optime, dignus*
Relligionis honos & non exemplar inane
Virtutum ingenio amplectens faciendo perito
Sedque alium subito quem prodit dextera pontem
Scandimus; & præbent urbs se velut altera plantis
Docta sacerdotum spacioso limina fundo.
Arx fluidis munita vadis, illustior altis
Turribus, & multo septem celeberrima templis
Vox illic laudum repetitis insonat horis
Debita supremo persolvit munia regi
Cura sacerdotum divini conscia cultus
Sacra domus gemino præfulget laude Johanni
Sublimis titulis cathedrali insignis honore
Relliquiis divum fulvo locupletior auro
Qua prodire solet multo comitante ministro
Fasciolis humeros leni frequentibus ictu
Punicea insignis vita præclarus & ostro
Aurata Pastor sustentans brachia virga
Et præeunte foco solenni altaria pompa
Pro grege cœlesti sublimia vota tonanti
O quoties alti penetravit sidera mundi
Quem sacer antistes jactatis thuribus æde
Misit in excelsis curvato poplite fumum,
O quoties cœli voluit placarier arce
Juppiter omnipotens aversa protinus ira
Dum stetit ante suam præsul solenniter aram
Nam resonante choro non discors intonat aure
Clamor & a Docto procul est lascivia clero
Veste super rubra donati vellere pulchro
Canonici patres, aris antistite coram
Stante pio, celebri complentq; sedilia ritu
Ora fatigantes prece blanda, at æthera concors
Assistens resonansque chorus modulamine mulcet
Dulci sonos, dignis implens concentibus aures
Altithroni hinc præsul voti redit agmine compos.
Hinc crucis ære potens instar domus eminet arcis
Et gradibus gaudens & postibus alta superbis
Ast illic multo redolent altaria thure
Templigeros arcus & subtus crypta columnas
Ostendens, auget sacros Hedvvigis honores.
O urbem ingentem & felicibus extollendam
Laudibus, æternum tribuunt cui templa decorem.
Aurea, & orbivolum dant invictissima nomen
Mœnia, perpetuum cui sunt decus ædibus altis
Excelsa & rubro lucentia tecta colore
Funde tuas Baptista preces aquilineq; consors
Flecte genu, dictam sancti defendite plebem
Cui vestri in summo Lux est natalis honore.
Jamque etiam reliquas dicemus parcius urbes,
Sunt quæ Slesiacis honos atque penatibus ingens
Gloria, & insignis se primo Svidenis *apro*
Offert belli potens aperit quæ ponte relapso
Cardinibus versis munitas cive fideli
Portas emergis Titan ubi flammiger undis
Hanc duplex longe murorum circinat orbis
Hæc plateis amplis atque ædibus aucta venustis
Pane placet nitido si veneris hospes in urbem
Dans niveas Tibi virgo manus it vase recepto
Et portat media gelidis æstate cavernis
Optima qua longo resplendent pocula vitro,
Hæc cor triste levant, & tollunt hausta cerebrum
Tradit Aristarchum pueris que Palæmona Doctor
Pallas adest in voto suis optata magistris
Provida majestas, electa & sancta senatus
Consilia in cunctis ducunt moderamina rebus.
Et cum pulchra tuis intra Stregonia *cervis*
Vallibus apricis saturi qui cornua jactant
Et vacui tondent longævo gramina dente
Urbs Mavorte potens, & clave insignis & ense

Te

Te crucis in forma quod habent tua viscera templum
Quo nil egregius nil est speciosius, arte
Erectam mira, templum Salomonis ad instar
Per populos reddit longe lateque celebrem
Atque hoc exornat moderaris consule sano
Vive valeque diu, calamus te deserit, ecce
Lychnis inire parat veniens & Nysa dicellum
Utraque tollenda primo velit ordine ferri
Utraque digna coli, primum nescimus honorem
Cui demus ducis hac, at Præsulis illa subinfert
Iura, sed hoc Nysæ minime concludit inepte,
Urbs ego sum primi Ducis, ego prima locabor
Lignis abi contenta, placet conclusio Nysæ
Dicimus hanc primam, canimusque eris ipsa secunda
Nisa Decus Patriæ formosis lucida tectis
Tu virtute potens, te Pallados ambit alumnam
Murorum firmis series longissima valvis
Atque tuum fauste maturi temperat agmen
Consilii Rector, cui sunt & Lilia parmis
Candorem mentis signantia Agnes
Æternum veneranda decus, quam thure beato
Solicitas, magnis extructa sumtibus æde
Hanc tibi parentem Dux optime Turzo Johannes
Et dignus positis Antistes honore cathedris
Illustrem reddis moderans virtutibus urbem
Tu, fuerant patrii cui Norica tecta penates
Dignus Johanni Successor, dignus & amplis
Culminibus, quemque aurifluis stirps candida tectis
Ecclesiæ fructum felici protulit hora,
Sed cum digna petat promissi Lignis honoris
Munia, te celebri venerari differo laude
Ut si fata sinant, alio prolixius ævo
Dicam, & quæ ducis bona restaurator ad aras
Jam tua Lignis adest extollere mœnia tempus
Jamque tuis laribus locus est & turribus altis
Nysa prior resonanda fuit nunc teque secundum
Tramite firmamus præfixo, læsimus, oro
Parcas non est laus veniens ex ordine sera
Urbs sane memoranda jaces, o Lignis & alma
Fertilitas ubi Slesiacæ telluris inundat
Et bene fœcundis ubi gaudet rusticus arvis
Qui tua quadrijugis & onusta mœnia curru
Rore petit labente, poli dum Phosphorus ignes
Minat in ima vagas; hinc dum nemus omne rubescit.
Aurora liniente rotas stat frigidus ante
Limina, clavigeros expectans, pontibus inde
Submissis stimulante regens animalia calce
Invehit, advectæ Cereris Largissima pandens
Dona; quibus reples porrectis scrinia nummis
Ille liquore lares repetit satiatus agrestis
Et residens vacuis tua cantant pocla quadrigis
Tu rubicunda nites, te cœli Janitor alti
Clavibus illustrat, cujus fastigia templi
Te late immensis extollunt arcubus orbe
Suntque ornamento, quæ cætera templa relucent
Et quæ petricola precioso thure frequentas
Tuta diu vivas fausto sub Principe vitam
Cujus in adverso virtus interrita marte,
Substet, ut æquata curat res bellica lance.
Nunc precor aspires te Calliopæa Sacerdos
Nunc mihi Pierides sacratos pandite rivos
En video nostram Cervini Montis alumnus
Urbem & mellifluis sunt obvia tecta latebris
Quæ quondam vestro tribuebant lactea vati
Cum sacri penitus nesciret pocula fontis,
Pandite Pierides sacratos pandite rivos
Ut celebrem dulci jam Patria limina versu;
Salve pulchra parens, genetrix salveto fidelis
Spes mea dulce decus, nutrix charissima salve
Urbs oculis spectanda meis calcandaque plantis
Bella canant alii destructaq; mœnia Trojæ
Et Romam celebrent, & inani carmine Thebas
Tu jucunda places toto venerabilis ævo
Tu mihi Roma potens eris & mihi Troja perennis
Quas ingens Vatum cecinit tuba fortius urbes
Hinc sine cantari dignos tibi mater honores
Quis te non docto Musarum carmine cultor
Diceret? hæc geminis tua cum spectaret ocellis
Mœnia, quæ longus duplici regit ambitus orbe
Aut ea per gyrum comitantes undiq; valles,
Tu secura die retractis viscera portis
Nocte sub obscura vigili custode gubernas,
Dum vaga surgenti dant Phœbo sidera terga
Mox bene muniti ferrato cardine postes
Clave patent multa, dum vibras ponte catenas
Rusticus ante suas perfusus rore quadrigas
Lætus equum scandens arreptas flectit habenas
Calce latus stimulans in apertam provehit urbem
Importans tibi grana foro Cerealia largo,
Consilii mens sana boni, te Pompa celebrem
Ostendit Larium & tua virtus pectora complens.
Consvevit calido tepidis in fonte scatebris
Balneolum præbens morbosis undula membris
Ebullire solo, quod non sine sumtibus amplis
Sæpe petit varius te ditans advena nummis
Circuituq; jacens observat te undiq; tellus
Gotschica, cui præstat bene sangvine clara propago
Innocuam quæ ducit ovem castrensibus armis.
Sit mulier, cui casta favens Lucina dolores
Partus eripuit, dominarum turba diebus
Mox veniet festis, optabit & ore salutem

Ingressa, has prolem residens enixa cubili
Undiq; contecta nitido velamine sponda
Excipiet gaudens, hinc trito farre catino
Quisq; infusis, & torto deniq; libo
Convivas hilares sublimis adesse rogabit
Atque bibent puro gratissima pocula stanno
Gressibus hinc longo repetent sua tecta pudicis
Ordine, portantes placidis pia dona maritis
Ad sacram donec revocaverit hebdomas adem
Sexta repurgandam, cernes hoc ordine turbam
Ast alia gaudes urbs consvetudine felix
Hebdomas Octobris dum prima recurrit ad ortus
In ferias septem tu relligiosa diebus
Patribus impendis, venerans altaria donis
Et cruce gestata tua figis lumina templis
Tunc placidis pueris indulget jure magister
Qui simul in patrios excedunt agmine campos
Gestantes galeas clypeo subeunte coruscas
Vociferant, & saxa petunt in montibus alta
Seque ipsam subito puerilis dividit atas
Qui tua felices suxerunt ubera nati
Parte manent una sed & advena turba secundam
Sortitur partem stant amba in rupibus altis
Hinc ubi tempus adest evulso cespite multo
Fortiter accurrens illam petit altera partem
Ut videat valido victrix clamore per urbem
Exoritur mirum vibrato cespite bellum
Terra volat castris, hic cespitis excipit ictum
Hujus pulvureum perturbat gramen ocellos,
Ast ille excussos arcens umbone lapillos
Cespite collecto simulatum vibrat in hostem,
Hac tribus instaurant pueri sua castra diebus
Qua dicenda fuit stans consuetudo per annos
Tequis Cervigeram vidit prostrarier hoste
Aut bello validis armis conspexit inertem?
Tu quatiens hastas & fortia brachia palmis
Exercere soles, invicto pralia Marte,
Tu gladios, enses tu extento spicula cornu
Nec veneranda times medios vibrare per hostes
Tuque animo concors speciosi altaria templi
Quo tuus ignipotens gaudet Pancratius *aris*
Et colis & multo venerarus thure cremato
O quoties hic sape fugans incendia tectis
Civibus infestos prasens deterruit hostes
O nimium felix urbs, o dicenda per avum
Exulta gaudens hoc undique defensore
Hoc duce Marte potens repetes tua mœnia victrix
Irrueris quoties in tetrica milite castra
Vos manibus fausti concussis plaudite cives
Pancratico vobis prasente domesticus ades
Ignis non rapiet, quem semper propulit ipse
Sed quia prata virent, & Bobera *tabuit unda*
Vere tepente recens glacie prius horrida dura
Murmure jam solito sub apricis ingruit hortis
Piscoso amne fluens invictas ex eo portas
Hinc subito fontes & multo gramine flores
Quos ad Titanis vicinos protulit ortus
Splendifica veniens Ver fronte, & vincula solvens
Fluminibus, latique apparent vertire montes
Aureus ille Tagus nec habet nec dives Hydaspes
Delicias tot ferre homini quot Bobera prastat
Nec qui Pactolus Smyrnaos irrigat agros
En ibi casta suas reperisset Delia sylvas
Illic umbriferis potuisset saltibus apros
Retibus extensis agilesq; impellere Cervos
Ille Dea flagrans, castosq; superbus Orion
Quem petiit quondam directo Scorpius ictu
Nunc nitor ense ferox perturbans Nerea mundo
Auritos illic lepores habuisset in antris
Quem violentus aper Veneri prostravit Adonem
Te si delectet volucrum contentus & umbra
Sunt scopuli sunt & montes aviumque susurrus
Insonat optatum fruticum dabit umbra quietem
O urbem dulcem, o manantia mœnia lacte,
Slesiacumque decus telluris gloria nostra
Te celebrare meis volui dilecta Camœnis
Omnia non dixi, cum restent plura canenda
Diem mihi vita manet, dum spiritus hoc regit artus

Jamque Leonegeri *succedunt carmine cives* Lembergk.

Urbs quibus illustris facili non pervia strage
Consurgit templo domibusq; stupenda novellis
Hos animi virtus ingens sublimis & ornat
Consilium pectus, quod forte velut Leo gestant
Et quia clementi pietate suis bene prasunt
Est in eis veri concordia nominis ad rem
Namq; Leonigeri norunt imitarier illum
Parcere prostratis cujus scit nobilis ira
Quique aliquando juba vestitos erigat armos:
Sed tibi nec vilis vetus est Jorawia *fama*
Tu neque in Thyreis etiam superanda sagittis
Es bene graminea redimiri digna Corona
Nam favet oratum patria commune levamen
Quod Martinus habet concedere mense Novembri
Dum sua festa die peragit solennia sacro
Hinc te nobiscum merito cantando melodem
Jungis, ubi tanti veniunt hac sacra Patroni
Quod sequitur carmen modulis promtura canoris
In Martinaa modulemur carmina luce
Et chorus hic noster prorumpat latus in odas
Cantica pontifici resonemus dulcia divo
Hic nostram placido replet nidore culinam
Torret ubi in verubus jam sus occisa colurnis
Dat volucrum teneros gyrata cuspide pullos
Ipse novi fundit laticis de vate liquorem
Et fumant nitidis, jam pinguia fercla catinis
Nostra volat subito sine pennis anser in ora
Sed gaudent dulci perfusaque viscera Bacho
In Martineo modulemur cantica festo.

Tuque jaces urbs nomen habens a divite Ripa

O uti-

O utinam felix, atque ævum dives in omne
Auxilio Tibi Cappadocum sit sancta frequenti
Gloria, quam Majus nono celebrare Calendas
Laudibus altisonis sueviſti, fundere vota
Dicens sanctus opem ferat ipse Gregorius alto
De Cœlo famulis, noſtras defendet & ædes
Hoc tibi Patrono semper sperare triumphos
Et bello poteris, cœpto quoque ſidere Marti
Eventus varios, qui expertus miles in armis
Fortiter haſtatus devicit & enſe draconem
Qui eſuriens homines Libycis habitabit in undis
Templi Brega *tui ſanctum venerare decorem*
Cujus ſacra dies octavo volvitur idus
Menſe Decembrino miſeris jactaſſe puellis
Rem turpem execrans, auri tria pondera fertur
Hujus enim jugi tua ſunt ope mœnia tuta
Sic quoque Luminifer defendit Blaſius Olam
Tu quoque Michaëlem Grotgowia *firma memento*
Percolere, hic etenim valeas, ut granditer hoſtes
Propulſare juvat, quia parent agmina Cœli
Dum venit ipſe ſalus & dexter adeſſe rogatus
More Deum ſolito timeas fidiſſima Gloga
Nec tibi (crede mihi) deerit pax urbe beata
Olſna *pari modulo fac cum duce fida celebri*
Sicque frui vobis contingat pace perenni
Urbe Boleslava *Cereris commendo liquorem*
Qui longum per iter reliquas deductus ad urbes
Triſte hominum caput exhilarat Bacchus velut alter
Sed Mariæ cultrix meliorem Hanovia *potum*
Hoſpitibus fundis, levior quia nulla cerebro
Damna bibenti infert, urinam provocat ipſe,
Nunc usque ad Solymos peregrinus detulit olim.
Exequitur leges urbs ſtricte Strelica *jure*
Hoc Crux plena reis oſtendit deforis atra
Juſtitiæ hæc cultrix toto laudetur in orbe
Excolit aurifluos opulenta Oppavia *fundos*
Illuſtri a ſuperis conceſſo Principe gaudens,
Principis Hedvvigeo de ſanguine Lubena *creti*
Tu quoque fertilibus colis optima jugera cupis
Eſt & terra ferax ubi Bacchica Croſna *Lyæo*
Gaudet abundanti, quam duplex alluit amnis
Nam ibi Bobraico grandis coit Odera fluctu
Parchvvitium *tenet oppidulum vir candidus Otto*
Fungi illic multi, vaccinia nigra leguntur
Inſignis Rotula vetus eſt tibi Sora *moneta*
Qua quia firma viget, tua ſtat Reſpublica ſalva
Et tua in hoc magnam meruit conſtantia laudem
Arcis Nymptſch *inſtar urbs &* Tranſteinica *Fortis*
Et quæ mons monſtri eſt validis habitata colonis
Quæque jacet velut ad patriam Nanislavia *Clavis*
Warcenberga *quoque &* Wolavia, Freyſtad *&* Auroſſ
Canth Freyberg, *& cum viridi* Suebiſſena *monte*
Arma viroſque tenent, quibus eſt Mars dexter ubique
Teſchen *honoranda eſt ſimul &* Radbora *verſu,*
Marticolis quia cum ducibus non ſegniter arma
Concutiunt, ubi tela volant, ſi aut ferreus aſſit
Accurrens hoſtis velocior utraque Tigri
Maſſagetes ſitiens inciſæ pocula plantæ
Calce fugaret equum veniens ne occurrerit illis.
Sic Styna *ſic* Rauden *ſimili ſunt ſorte notandæ*
Trachenberga *quibus merito componitur æquo*
Prausnicum *robur non extat ab his alienum*
Et quæ alia ingenuo Curtzbach *regit oppida ductu*
Sed latet & virtus inter Landshuttia *montes*
Maxima ſublimi cui Pulchanovia *colle*
Tuta jacens & amans vires impendit alacres
Sic patriæ infeſtos memori pietate Latrones
In cruce plectendos juſto ſub judice tollunt
O virtus ingens probitas o clara virorum
Ottmochovviaco regiturus antiſtite Patſchka
Incedit gracilis maturo ibi fœmina greſſu
Illud & oppidulum nomen cui a divite Saxo *eſt*
Laudibus eſt præſtans, aurique celebre fodina
Hoc nos alme Deus jubeas ditarier auro
Ut Reichſtein *ditans populo dicatur in omni*
Mons *tua tecla diu cuſtodis* aureus *inter*
Sleſiacos proceres Mavortia caſtra frequentans
Hæc in te laus eſt mens proſpicit aurea rebus
Et Neumarcht *laudis primum meruiſſet honorem*
Ni ſubjecta forent urbi ſua mœnia primæ
Hæc etenim Carthago dedit velut altera magnam
Huic olim patriæ potuit quam nemo ſalutem
Turcas dum atroces ſtravit, ſævoſque Tataros
Utque brevi tandem ſtringamus cætera laude
Gorlica *quis lacero diffudit viſcera Marte?*
Syttica *quis minuit? quibus eſt fortiſſima bello*
Virtus, invadens adverſas impete turmas
Urbs, quis reliquas potuit devincere terror?
Obice robuſto firmantes undique valvas
Eſt quibus æreis ingens cuſtodia muris
Atque animant validas in prælia claſſica vires
Quas inter ſunt præcipuis titulis memorandæ
Troppa *Deo dilecta ſeni,* Carnovia *divum*
Reliquiis gaudens, & mons quoque Gry *pedis* Hernſtadt
Liebſchicz, *&* Vinzig, Bernſtad, Creuczbergaque, Pytſchen
Frauenſtadt *venti molis circumdata denique multis*
Et Cererem vendens alto ſub monte Czotena
Qui

Qui patria magnum mons ille silentibus olim
Dictus ab excelsa satis intulit arce timorem
Nunc autem in campos Comes est viatoribus omnes
Planicies etenim tanta est ibi quanta nec unquam
Liveola recta sese objecisset in annis
Euclidis terra metiri qui docet orbes
Quemque ubi productum, Megaris tulit, adjacet Isthmo
Villicus omnis adest dimissus saevus aratro
Dum tuba terribilem sonitum taratantara dicit
O urbes validas, quibus ingens robur honores
Confert, o patriam pietate per aethera notam
Hanc o diva diu precor has Hedvvigis & urbes
TREBNIZIUM *defende decus longosque per annos*
Quae tibi componunt reddent altaria fumum
Tu superumque pater, cui flectitur aetere poples
Et cui terragenu medio librata fatigat
Quemque horrenda tremunt aeternum tartara regem
Vultibus inflexis solio precor aspice sancto
Et patriam, cecidit quae nullis hactenus armis
Tu subito defende pius protector ab hoste
Et tibi non modicus mittetur fumus ab aris
Custodi o Jesu Ludevicum Rex pie Regem.
Hanc ut Nestoreos felix moderetur ad annos
Annus erat sextus quingentis mille peractis.

Distichon

Pro patria pugnasse velim, cui sanctio legum
Praecipit obsequio subdita cuncta fore.
ff. de jus. & jure

Hendecasyllabum

Dixi Slesiacos amator urbes
Non vanae statui novare Trojae
Planctus, non miseras referre Thebas
Ast alter tumidos canat triumphos,
Quos Roma in viridi superba fronde
Dignum Caesaribus locare duxit
Dixi, Slesiacos amator urbes
Dixi, finis adest, valete Cives!

Ode Dicolos Tetrastrophos ad geminum Johannem

Major innatis & honos Eremi
Alme praecursor decus atque vatum
Et fati verbi stupidus colende
Tinctor in undas.

Tuque Johannes Aquiline consors
Nuntians pacem calamo profundo
Et Jovis magni volitans per alta
Armiger astra.

Deditam vobis patriam virosque
Cernite; & fusis precibus favete
Repetat nostras violenter ictus
Hosticus urbes.

Hinc diu laudes resonabit amplas
Urbe Vradlava chorus ille Vester
Ara per longum redolebit auctis
Thuribus aevum.

Heptastichon, quo Slesiam suam alloquitur:

O cantate Parens Gethicosis durior Hamo
Arma movens, sed Parthasio sit lentior axe
Pes tuus in virium; superis tua vota rependens
O vagabunda nimis requie quoque tessera gaude
Sic nive Taygeti, tristi & Maeothidos amne
Frigidius lapsum cor habebunt pectore Turcae
Vano Marte tui sitiunt qui sanguinis undam.

Vincentius Buzalla in Autorem:

Slesitae huic parilis non floruit hactenus alter
Tanta suae patriae munia laudis agens.
Parcendum nonnunquam erit calcographorum vitio.
Anno Domini M. D. XXI.

EXCERPTA EX ANDREÆ HOPPENRODII ANNALIBUS GERNRODENSIBUS

GRatitudo est bene meritorum Principum memoriam observare, qui Ecclesiam Christi propagarunt, ac barbaros ad Evangelii doctrinam amplectendam adduxerunt.

Quare recitabo historiam laudatissimi Marchionis Geronis, qui ante annos sexcentos hanc Ecclesiam Gernrodensem ad gloriam Dei aeterni, & veritatis propagationem & salutem publicam & privatam omnium tam suorum, quam externorum constituit, ac ordinavit.

Natus fuit e celeberrima prosapia stirpis Comitum Stadensium, quorum ea aetate praecipua fuit celebritas in Saxonia. Ad studium militare eum fuisse institutum

&

& assuefactum, ostendunt insignes ejus Victoriæ, quæ celebratæ fuerunt temporibus duorum summorum Imperatorum Henrici primi & Ottonis primi. Nam Henricus Auceps, cum Brandeburgum asperrima hyeme expugnasset, profligatis Henetis & Sorabis Anno Christi noningentesimo vicesimo septimo limitum præsides designavit, quos Marchiones nominamus, ut Marcas ab hostium incursionibus custodirent. Marchiam igitur Brandenburgensem commendavit Duci Sigefrido, fratri conjugis Mechtildis: Marchiam autem Lusatiæ Duci Geroni. Hi duo Duces, primi Marchiones in Germania, novam dignitatem ab Imperatore Henrico acceptam, summa cum laude ac utilitate Saxoniæ defenderunt: præsidio firmo, hostiles populationes Sclavorum ad Albim & Salam cohibuerunt, & armis propulsarunt.

Decesserunt autem ex hac mortali vita eodem tempore, Imperator Henricus & Sigefridus Marchio Brandenburgensis. In Imperio igitur cum Anno Christi noningentesimo tricesimo septimo, Henrico Aucupi successit filius Otto, qui propter rerum gestarum amplitudinem, postea dictus est magnus: Marchiam Brandenburgensem post obitum Marchionis Sigefridi, quia non reliquit hæredem, Tanguardus frater Ottonis ex Patre, non vero matre, hæreditario jure petivit. Sed Gero Marchio Lusatiæ, ob virtutem, sapientiam, & felicitatem in rebus bellicis Henrico Aucupi præstitam, admirationem peperit, & conciliavit favorem Imperatoris Ottonis Magni tantum, ut Marchiam Brandenburgensem, invito fratre Tanguardo, illi destinaverit ac regali donatione concesserit. Tanguardus indigne ferens Marchionem Geronem sibi præferri, qui fuerit, Jure successionis, mortuo Marchioni proximus, bellum movit contra fratrem Ottonem, ac in belli societatem concitavit Eberhardum Franconiæ Ducem & Giselbertum Lotharingiæ Ducem, sed statim pœnas dedit rebellionis. Nam in oppugnatione Heresburgi in templo, juxta altare (ut scribunt Urspergensis & Crantzius) a copiis Ottonis est perfossus.

Gero Marchio Lusatiæ, Deo sic fortunante consilia & conatus ordinariæ & legitimæ potestatis, habitus est ab Ottone Magno, primus inter omnes suos Duces, & opera atque consiliis ejus ad magnas res in gubernatione, plurimum usus est. Obtinuit igitur Marchiam Brandeburgensem & hanc conjunxit cum Marchia Lusatiæ eo tempore, per decennium ab ipso, antea gloriose administratæ. Anno noningentesimo quadragesimo primo Otto Imperator, ex sacro fonte baptismatis, Marchioni Geroni suscepit filium, quem in memoriam Sigefridi Marchionis, nominavit Sifridum. Memorabilis est liberalitas, & munificentia Ottonis, in sacro baptismate recens nato Marchioni Sigefrido exhibita, quam ipsius ostendit decretum in Ecclesia Gernrodensi, Dei beneficio in hodiernum diem conservatum: cujus decreti tenor talis est:

Decretum Ottonis Magni, roboratum Marchioni, Anno Christi 941.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Otto divina opitulante gratia Rex, Comperuit omnium fidelium nostrorum tum præsentium quam futurorum industria, quod nos flagitationibus dilectissimi Marchionis nostri Geronis ceterorumque Comitum nostri ejusdem Geronis filio, nostro autem spirituali filiolo, videlicet Sifrido, quem sacri baptismatis fonte levavimus, in Comitatu prælibati patris ejus, in pago Suevon nuncupato, obtemperantis, concessimus in proprium totum scilicet, quod Marchio Gero in villis Oster-Egeln, & Wester-Egeln dictis nostri tenuit beneficii. Hoc solum excepto, quod de prædio sancti Wigberti ad Abbatiam Heris-Veldensem pertinet, præstitum ei habuimus has villas, cum omni proprietate quam intra illam Marchiam hactenus habuimus. Eidem supra dicto Sifrido jure perenni in proprium hoc Regali præcepto tribuimus, cum novo castello in Oster-Egeln constructo & omnibus appendiciis suis, illuc legaliter aspicientibus, mancipiis, agris, pratis, pascuis, sylvis, aquis, aquarum decursibus, molendinis, piscationibus, viis & inviis, terris cultis & incultis. Præterea sylvam in Saltu Kakel dictam illi dedimus, quam Bardo prius in beneficium tenuit, juxta villam Cocstede. Insuper duodecim mancipia, quorum nomina subternotata sunt, Paulus Wendo, Bone, Achtes Christan, Wernburg, Henricus, Rutges, Henno, Hille, Ache, Ditmer. Jussimusque hoc decretum conscribi, per quod regia potestate sancimus, ut memoratus Sifridus de his omnibus nostro dono sibi in proprium collatis liberrimam habeat potestatem habendi, vendendi, donandi, commutandi, s. quicquid exinde sibi placuerit, faciendi. Manu nostra subtus signatum, & annuli nostri impressione roboratum: Datum 8 Idus Junii. Anno Incarnationis Domini 941. indictione 13.

Otto Imperator cum suis præfecisset exercitibus Geronem, Marchionem Brandenburgensem & Lusatiensem: Vagrii, Hevelli, Obotriti, Uchri & Zusiki consilia communicarunt de interficiendo Gerone, insignem ob virtutem, sapientiam & felicitatem, quæ formidabilis fuit cun-

ctis Barbaris. Itaque convenerunt triginta barbarorum Duces, ut conjunctis viribus magno numero militum stipati, impetum in eum facerent atque trucidarent. Sed Marchio Gero postquam terribilem illorum adventum cognovisset, intrepido animo ac magna celeritate cum copiis suis, nocte irruit in eos & tringinta barbarorum Duces oppressit, ac una nocte omnes extinxit. De illa magna strag Principum barbarorum reperti sunt Wittebergæ in celeberrima Bibliotheca, illustrissimi Principis, Ducis Saxoniæ, Electoris Friderici hi Rithmi Germanici:

Zu Laußnitz erster Fürst was ich
Drißig Wendischer Herren tödtet ich
Stifftet Gernrode von eigner Hab
Do selbst man sieth noch heut mein Grab.

Witichindus Monachus, qui descripsit res gestas Ottonis primi tertio libro gestorum Saxonicorum, his verbis laudat Geronem: Erant quippe in Gerone multæ artes bonæ, bellandi peritia, in rebus civilibus bona consilia, satis eloquentiæ, multum scientiæ, & qui prudentiam suam opere magis ostenderet quam ore: in acquirendo strenuitas, in dando largitas, &, quod optimum erat, ad cultum divinum bonum studium. Quæ potest major laus de Principe, industria militari & bellica laude clarissimo, dici aut cogitari? Hæ virtutes in Marchione Gerone enituerunt in bellis, ab Ottone Imperatore gestis contra Vandalos, Francos, Lotharios, Danos, & Sclavos. Ottonem ter in Italiam secutus est, ac maximæ Ottonis Magni res gestæ sunt Geronis auxilio & virtute.

Debellatis tot barbaricis Principibus circa annum Domini noningentesimum quadragesimum quartum a Gerone Marchione conscripti milites, cum crebra expeditione fuissent attenuati, nec præmiis & stipendiis adjuti & ornati, eo quod passim tributa essent denegata, & publicæ pensiones disturbatæ: exarserunt in Ducem, & diripere atque prædare ejus provincias tentarunt. Otto dum in Alsatia bello contra Henricum fratrem esset distentus, seditione intellecta, Geronem sibi dilectissimum noluit deserere. Magnis igitur confectis itineribus, seditionem volens reprimere, milites odia in ipsum Imperatorem converterunt. Sed Otto fidelissimorum bellatorum manu stipatus, graviter in autores animadvertit, & reliquos qui in præliis Marchionis Geronis strenue pugnassent, regalibus donis ornavit ac ditavit. Expectus est in hoc conflictu suorum militum Marchio Gero, verum esse, quod de suis civibus seditiosis Thucydides inquit: πᾶσα ἰδέα κακοῦ ἐστιν ἐν στάσει; Omnis species mali est in seditione. Ita quanquam fuit in magnis difficultatibus, divina tamen protectione est servatus, & incolumis evasit. In civilibus autem bellis Germaniæ, denuo crevit potentia barbararum Gentium. Nam Obotriti Henricum Ducem Ottonis, cum ingenti exercitu deleverunt. Tali successu ferociores facti inhiarunt limitibus Marchionis Geronis, jam pridem temporibus Henrici primi amissis. Igitur Imperator Otto cum animadvertisset, non sufficere Geronem contra omnes illas nationes Barbaricas, conjunxit suum exercitum cum copiis Marchionis Geronis, qui Obotritos adeo proflixerunt, ut non potuerint imposterum vires colligere, tantum etiam terrorem cœteris barbaris incusserunt, ut ad Christianam fidem sese converterint, & impetrata pace arma deposuerint. Ludolphus filius Ottonis Magni, in præmium virtutis & laudis bellicæ, Anno Christi noningentesimo quinquagesimo secundo, omnem regionem Sermunt, quam liberalitate Parentis acceperat, Marchioni Geroni concessit & donavit, ut tali Regali munere, gloriosissimum Ducem ornaret, atque sibi perpetua amicitia devinciret.

Testantur illud hæ literæ Ottonis

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Otto, Dei favente clementia Rex. Notum sit omnibus nostris fidelibus præsentibus & futuris, quod nos omnem Regionem Sermunt nuncupatam, filio nostro Ludolpho in proprietatem donavimus. Filius vero noster, Conradi Ducis, nostriq; Marchionis Geronis interventu, tres Marcas ejusdem prædictæ regionis, cum omnibus appenditiis & adjacentiis suis, jure perenni supra nominato Marchioni in proprietatem donavit. Posteaq; prædicti nostri nos obtemperantes petitioni, probationiq;, jussimus inde hoc præsens preceptum conscribi, per quod volumus firmiterq; jubemus, ut prænotatus Marchio noster Gero de his omnibus nostro dono in proprium sibi concessis, a modo & deinceps omni tempore liberrimam teneat potestatem, habendi, donandi, vendendi, & quicquid placuerit sibi ea inde faciendi. Hæc nostra concessio ut obtineat vigorem, manu nostra subtus eam firmavimus, & annuli nostri impressione insigniri jussimus. Datum 5. Calend. Augusti, Anno Dominicæ incarnationis 952. indictione octava. Regnante pro Ottone Rege anno 15. Actum Walahusen in Dei nomine feliciter, Amen.

Anno sequenti Imperator Otto, Victor ex Italia cum rediisset, conspirarunt contra eum filius, gener, Arnolphus Schirensis comes,

comes, & Episcopus Moguntinus, propterea quod duxisset in uxorem Adelheidin viduam Lotharii Regis Italiæ. Igitur Imperator cum Gerone Marchione, qui in fide sua antiqua permanserat, obsedit rebelles Moguntiæ. Sed post quadraginta dies, obsessi, clam Imperatore, nocte aufugerunt, cum expeditis copiis Ratisbonam, & urbem nihil hostiliter metuentem, occuparunt ac præsidio imposito firmarunt. Imperator illos insecutus, Ratisbonæ occidentalem partem cum instructo exercitu ipse obsedit, orientalem vero Marchio Gero. Cum per multos dies fortiter utrinque pugnatum esset, fames oppidanos urgere cœpit. Egressi ergo ad pugnam, intus instructa acie, pedites equitesque impetum fecerunt in castra Geronis, tot victoriis quot prœliis clarum, pugnatum est eo die a tertia usque ad nonam horam noctis, in quo conflictu Arnolphus telis perfossus & armis exutus occubuit. Vide Crantzium lib. 4. cap. 5. Urspergensis dicit, Ludolphum tentasse Geronem, tot victoriis, quot pugnis clarum. Tam continentibus bellis Marchio Gero implicitus, Uchri rati potentiam ejus & vires Saxoniæ exhaustas esse, irruperunt populabundi intra limites Geronis. Contra hos copias suas duxit Marchio Gero, ac prælio commisso, summa gloria & virtute eos devicit. Anno Christi, noningentesimo, quinquagesimo quarto. In eo prælio fuit ei præsidio, Dux Conradus, gener Imperatoris, cum valido equitatu ab Imperatore in auxilium missus. Prædam ingentem de hostibus duxisse, & hac victoria lætitiam magnam Saxoniæ exortam fuisse, Witichindus scribit. Parta de Uchris Victoria, Marchio Gero secutus est Imperatorem Ottonem in bellum Ungaricum, quod incidit initio Augusti, Anno Christi noningentesimo, quinquagesimo quinto, & trium dierum continenti prælio duravit. In quo prælio Dux Conradus gener Imperatoris, & multi præstantes viri ceciderunt. Interea Sclavi vario eventu, cum Duce Hermanno, in defensionem Saxoniæ relicto, trans Albim pugnarunt. In depopulando autem immanem sævitiam Cocarescemis exercuerunt. Urbem enim, contra fidem datam civibus, funditus everterunt, ac nullum ex propugnatoribus superstitem reliquerunt. Ideo Imperator Otto debellatis Ungaris, hoc scelus ulturus, per illorum improbissimorum hominum regiones est reversus, ferro & igne omnia vastans, usque ad Raxam fluvium transitu propter paludes difficillimum. Ubi ab hostibus fuit circumfusus, & prohibitus ab opere & itinere. Fuit a tergo arborum robore & armatorum manu vallatus: ex adverso fluvius fluvioque contigua palus. Dum Imperator in his angustiis per plures dies esset, ac exercitus morbo ac fame periclitari cœpisset, missus est Marchio Gero, ad Stoinefgerum principem barbarorum, colloquendi gratia: Si se Imperatori dederit, amicum non hostem fore. Igitur Gero super paludem & flumen principem barbarorum salutavit. Cui Sclavus æqualia respondit. Ad quem Marchio: satis tibi esset, si bellum gerens contra unum nostrorum de servis Domini mei, & non contra Dominum meum Regem. Quis tibi exercitus? quæ arma ut talia præsumas? Si aliqua vobis virtus, si artes, si audacia adsit, date nobis locum ad vos transeundi, sive vobis huc veniendi: ut æquato loco fortitudo pugnatoris appareat. Sclavus barbarico more frendens, & multa convicia evomens, irrisit Imperatorem videns cum multis & magnis molestiis & incommodis aggravatum. Sed Marchio Gero ad hæc commotus, ut fuit animi ardentissimi. In Heroicis enim Viris Nemesis dominatur: Crastinus, inquit, dies declarabit, tu & populus tuus fortes viribus sitis, an non: Nam cras vobiscum congredientes, procul dubio nos videbitis! Reversus in castra, retulit Marchio Gero quæ audierat. Imperator itaque nocte consurgens, jussi fatgittis & aliis machinis bellicis hostem ad pugnam provocare, & quasi vi flumen ac paludem velle transcendere. Sclavi autem nihil aliud, nisi terrorem excitari, hesterna comminatione similem, rati; iter totis viribus defenderunt. At Gero cum paucis miliare ferme unum a castris discedens, hoste ignorante, tres pontes celeriter construxit, ac misso nuncio ad Imperatorem, totum exercitum revocavit. Ottonis legiones cum pervenissent ad pontes, obviare illis barbari contenderunt. Sed pedites barbarorum longiorem viam currentes, & inopinatum certamen ineuntes fatigatione dissoluti, militibus Imperatoris cesserunt, atque fuga præsidium quæsiverunt. Stoinefgero colle eminentiori cum equitibus eventum belli exspectante, socios inire fugam cernens, fugit & ipse, abdiditque se cum duobus satellitibus in sylvam quandam, in qua repertus, a militibus est occisus. Postea Marchio Gero eduxit in prælia, filium suum Sifridum sedecim annorum adolescentem, ut paternæ virtutis & spectator & imitator esset. Statim autem Heroica natura in eo sese exseruit, in rebus gestis contra Wichmannum patruum Imperatoris, quem tribus magnis præliis Gero superavit, Anno Christi, noningentesimo, quinquagesimo septimo. Is ob hanc causam exarsit in Ottonem, quod in imperio ad summos honores eveheret tantum bene meri-

meritos duces, & consilia cum illis communicaret, se excluso, qui cognatione ei proximus, & jure successionis hereditatibus amplissimis ornatus. Totis igitur viribus bellum movit contra Marchionem Geronem, eo tempore virtute bellica & victoriis celebratissimum, ut illo expugnato, omnem laudem victoriarum in se transferret ac immortale nomen sibi compararet. Sed duobus præliis cum Marchione Gerone, tertia vice victus, dedit se in fidem Geronis, & filii sui Sifridi, obsecrans, ut intercederent pro eo apud Imperatorem patruum suum, & culpam deprecarentur. Interposita ergo fide pro supplici, apud Ottonem vix pater & filius obtinuerunt, ut ei concederetur cum Imperiali Gratia, in patria degere & conjugis patrimonio frui. Non coactus sacramentum terribile Geroni videri dedit: se contra Imperatorem atque Imperium Ottonis nunquam aliquid perversè consilio aut re facturum. Dimissus vero fidem datam infregit, & ad rebellionem solicitavit Haroldum Danorum Regem, qui non cito ob perfidiam, volens sibi sociare Wichmannum, etiamsi bellum adornasset contra Ottonem, dolum ejus patefecit. Marchio igitur Gero non immemor juramenti, cum Wichmannum accusari & reum esse cognovisset, expulit illum patria, in quam eum restituerat ac ad barbaros relegavit. Ab illis libenter susceptus, cum denuo arma contra Imperatorem sumpsisset, spiritum in magnis angustiis & miseriis exhalavit. Ita Deus divinitus perfidiam Wichmanni ultus est, Nam universaliter omnes perjuros horrendæ pœnæ obruunt, ut dicitur in Tibulli versibus, qui ex Homero ιλ: δ. sumti sunt:

Ah miser, & si quis primo perjuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

Duo magna prælia deinde Misca Rex Zucicavicorum, cum Marchione Gerone commisit, circa annum Christi noningentesimum quinquagesimum nonum: persuasus, se attriturum potentiam & vires Victoris tot Sclavorum populorum, si propulsaverit duabus vicibus impetum & vim Marchionis Omnem enim ejus fortitudinem & sapientiam in celeritate & felicitate sitam esse. Divisit igitur populum suæ potestatis & stipendiarios milites in duas partes: Primam pugnam fratri suo, viro strenuo commisit, alteram ipse Rex duxit, ut in priori pugna copiis Geronis defatigatis & enervatis, eo facilius hostem compescere posset. Sed cohortes Marchionis Geronis, cum in prima acie fratrem Regis trucidassent, & ejus exercitum profligassent, elatiori animo victores alteram pugnam aggressi, Regem Misca ceperunt, ac exercitum ejus funditus deleverunt. Præterquam quod prædam magnam victor exercitus invenit, Gero a debellato Rege, magnam vim pecuniæ extorsit. Postremum bellum gessit Marchio Gero contra barbaricos Sclavorum populos, qui dicti sunt Zusici, hos etsi jugo imperii subdidit, & fidem Christianam accipere coegit: tamen hæc victoria parta est non sine suo discrimine ac periculo vitæ. Nam in eo prælio Sifridus filius Geronis, & multi in Saxonia præclari viri, nobilitate generis & virtute præstantes, fortiter pro patria pugnando occubuerunt. Gero victor etiam graviter vulneratus in brachio fuit: tamen nunc quoque divinitus est servatus, Deo fortissimum propugnatorem orbis Christiani protegente & liberante, juxta promissionem in Sacris Bibliis sæpe repetitam: Bonos Principes Deo curæ esse, & ex multis periculis & miseriis, non ope humana vel consilio, sed a solo Deo liberari. Marchio Gero post casum filii Sifridi, sese convertit ad cultum divinum, atque curam Marchiarum deposuit. Marchiam Lusatiæ quadraginta duobus annis fortiter defensam, propter affinitatem designavit Duci Christiano, qui e Sorore Geronis filium Ditmarum reliquit: Brandenburgensem vero Marchiam triginta duobus annis summa cum gloria gubernatam, obtinuit Brunnico, cujus sepulchrum extat Brandenburgi in monte Harlungorum. Ante interitum Sifridi, senex pater amisit ætate immatura filium Geronem, ac dilectum conjugem Magdalenam, filiam Alberti Ursi, quam non dubium est, fuisse ex antiquissima & celeberrima familia principum Ascaniæ, quæ tunc vicinam oram Albi & jugis Herciniæ possedit, atque fortiter annis defendit. Superstitem habuit Marchio Gero unicam filiam Hathwigam, a tenera ætate ad agnitionem veri Dei, ad invocationem, modestiam & castitatem, post obitum matris Magdalenæ, educatam a Mechtilde filia Imperatoris Henrici primi, quæ fuit prima Abbatissa in Quedlingburg. Paulo enim ante mortem Henrici Aucupis fundata fuit ab ipso Imperatore Abbatia Quedlingburgensis.

Trigesimo ergo anno post fundationem Abbatiæ Quedlingburgensis inchoavit Marchio Gero fundationem Abbatiæ Gerodensis. Locus dictus fuit ante fundationem Rode. Huic appellationi fundator nomen suum, in memoriam fundationis præposuit, ut Abbatia a nomine suo nomen retineret, Gerode. Construxit ædem sacram Anno Christi noningentesimo sexagesimo, in qua docerentur scri-

pta

ptaProphetica &Apoſtolica, ac decantarentus a cœtu fidelium Pſalmi ut legentem vel audientem poëma Davidis tanta rerum, verborum & ſententiarum gravitate & elegantia ornatum, moveret ad doctrinam Chriſtianam, & cultum divinum. Attribuit etiam Abbatiæ pagos, prædia, ſylvas, agros, piſcationes & certos reditus, quibus pauperes familiæ, virgines & Miniſtri Eccleſiæ alerentur. Imperator Otto magnus memor dicti Eſaiæ, Reges erunt nutritores tui, fundationem Marchionis Geronis publico Imperii decreto approbavit, ac Regaliis, privilegiis & donationibus ornavit & confirmavit. Deinde exſtructis ædificiis Gero profectus eſt Romam, reverentia autoritatis Pontificiæ, & ſacram ſuam conſtitutionem, de more & conſuetudine illius ætatis Romanæ Eccleſiæ exhibuit, tempore Johannis duodecimi, a quo Papales bullas, peractis precationibus, in Baſilica Petri & Pauli pro ſalute animæ ac filiorum habitis, petiit, & datis muneribus impetravit.

Fundatio Gerodenſis Deſcripta a Marchione Gerone.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii & Spiritus Sancti. Temporibus Domini Johannis ſummi Pontificis duodecimi Papæ. Regnantibus Dominis Sereniſſimis ac piiſſimis Imperatoribus, Ottone ejusque æquivoco filio, Anno Imperii ejus ſecundo & regni filii tertio. Ego Gero, divina diſpenſante gratia, Marchio, poſt acerbam mortem filiorum meorum, Sifridi & Geronis, ſtruxi Monaſterium puellarum, in quo Abbatiſſa Hathvvich præeſſe dinoſcitur, in honorem beatæ Mariæ, Genetricis Domini noſtri Jeſu Chriſti & beati Petri Principis Apoſtolorum, cui Dominus poteſtatem contulit ligandi atque ſolvendi, in cœlo & in terra, ut ipſi maneant placata in perpetuum pro redemtione animæ meæ, & filiorum meorum, qui de hac terrena luce juvenili flore migraverunt. Ob hoc paulo poſt accepta licentia Imperatoris, limina Apoſtolorum Petri & Pauli adii, & idem Monaſterium cum omnibus pertinentiis & annuis reditibus Deo in perpetuum ſubdidi. Accepi autem Pontificialis privilegii paginas, poſtea Imperatorum meorum ſeria mandata. Nunc etiam per hujus privilegii mei textum præcipio, ut nullus cohæredum meorum poteſtatem habeat, vel dominandi, ſeu de rebus, Deo dicatis alienandi aut donandi. Sed volo atque conſtituo, ut omnia integra & illibata permaneant. Quapropter humo proſtratus, deprecor Vos, duo luminaria magna, Petrum Paulumque: Ut poſt funera carnis animæ meæ Paradiſi januas aperiatis & in futuro examine protectores ac defenſores mei, ante Dominum maneatis, ut, poſt judicium, liceat vobis cum cœleſtibus manſionibus perfrui & ſine fine gaudere, annuente Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & gloriatur Deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Hæ literæ germanicis & latinis verbis, manu Marchionis Geronis ſcriptæ hactenus Dei beneficio, in Eccleſia, ab ipſo conſtituta & inchoata, in memoriam fundationis ſunt reſervatæ. Indicant initio non obſcure fundationem, quam peractam fuiſſe teſtantur, temporibus Johannis duodecimi, qui a Pontificatu ob turpitudinem vitæ & perfidiam, Anno Chriſti nongenteſimo ſexageſimo ſecundo, ab Ottone fuit remotus, Imperii autem Ottonis ſecundo, & regni filii ejus tertio additur, quia priori anno ante hanc expeditionem Italiæ Geronis, Otto ab eodem Johanne Pontifice Romæ Imperator fuit ſalutatus, cum antea Regnum tenuiſſet viginti quatuor annis. Filius vero Imperatoris, tertio anno ante quam Marchio Gero, Abbatiæ confirmandæ gratia iter Romam verſus ſuſcepit, a Patre Ottone Magno in conventu Ratiſponenſi fuit Rex declaratus. Ex his conſtat Eccleſiam Gernrodenſem auctoritate Pontificia & Imperatoria, confirmatam eſſe, Anno Chriſti noningenteſimo ſexageſimo primo.

Invocatio in fine addita, confidit meritis ſanctorum, quibus nihil conſequi poſſumus. Nam ſola fiducia in Chriſtum, qui pro peccatis generis humani ſatisfecit, accepti ſumus Deo. Ac propter illius meritum & obedientiam, hæreditatem vitæ æternæ conſequimur. Sicut Filius Dei docet, cum ait: Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, &c.

Romæ Marchio Gero obtulit Johanni Pontifici triginta libras argenti, quæ conſtituunt quadringentos octoginta Joachimicos ſeu Taleros.

Fundatio Gerorodenſis deſcripta a Fundatore Saxonicis Literis.

JN deme Nahmen der heiligen Dreyvaldichheit des Vaders und des Sohnes und des heiligen Geyſtes, Amen. Eck Marchgreve Gero von der Gnade Goddes do witlick allen Chriſten Lůden, de nu ſint oder noch werden gebohren in tokommende Tyden, dat nicht lange na deme Tode meiner Kinder Sifride und Geronis den Můnſter tot Gernrode gebuet hebbe, und dorch der Sake Willen toch ick an den Stul to Rome, und dat ſulve Můnſter der Jungfrowen to Gernrode mit alle deme, dat dr toebehöret opperde. Und derſelver Breve van dem Paveſt mit rechten Bullen beſelt vm Beſtedinge des Gudes dat the na is beſchreven und genömet, dat Gut von mi-

nen Keseren vor Eigendum geven, und mit eren Breven wol bevestet is; also wie ok dat selve Gutt dat meck toeigent, und gefriet is mit guden Willen to der Ere Goddes ewigliken.

Hie benoeme ich dat Gud dat eck geve

De Stede dar dat Goddes Huß to Gernrode up gebuwet is und den dorp mit alle deme dat dar to betzen

De Marckerken mit allen Cappellen.

Dat Goddes Huß to Vrose mit dem Torpe und mit twe Parren / de darinnen liggen:

Groten Alßleven und lütteken Alßleve mit der Cappellen und mit twen Parren.

Wolder mit der Cappellen, der Ebdischen und mit der Parren.

Geseen mit der Parren.

Drobet mit der Parren.

Eggelmgrod mit der Parren,

Bohem, Walbeke, Gwezendorp, Balberge, Bremmendorp, Allenborch.

Hove Landes to Hackenborn, Hinrigstorp, Alckendorp, Wester-Egeln, mit dem Huse dat darin gebuet is und mit alle deme dat dar to gehöret an Acker, Wischen, Weide, Holt und Water, Mölen und Visterien, Wege und Vorwege, Wecken, Acker und Nawecken, Vortmer so is ein Wolt de is geheten Hackel de dar lit by dem Torpe to Cocstede den Bardo von uns vor tho Lene hedde und der to twolff Denstüde, der Namen hir na beschreven stan, rc.

Hove Landes to Groeningen, Bleckendörp, Alckendorp, bie Hadmerschleven, tho Ammendorp, Herckstede, Westerhusen, Arnsdorp, Wellendorp, Melendorp, Eumelitz, Niendorp, Strotznitz, Aßmersleven, Zerchewitz, Drosege, Cocstede, Padelitz, Hießleve, Wedderstede, Winnigen, Schadeleven, Hadmersleven, to Alden-Gatersleven, Windorp, Weddersstorp, Dettorp, Daldorp, Reinstede, Wippere, Alversleve, Rodelevesborg, Sulten, Kermorsleve, Menste, Scholeve, Burgewitz, Luntze, Lette tho Thederzingrod, Wandelmeresborch, Mandorp, Cophen to Abbered.

Eck Marckgrave Gero mit guden Willen und mit gantzer Begeringe de ick to Goddesdienste hebbe, geve alle dit vorbeschreven Gut mit alle deme dat darto behört, diesem vorbenömten Goddes-Huse, dar min leve Dochter Hedewich de erste Ebdische inneis und allen deren Süstern, de dar nu gegenwertig sind und alle den de noch na ehn tokommende sind ewigliken in tokommenden Tiden also dat sie das mit gemake bruken sulle und davan leven sullen und, Godde truwliken dieuen sullen ewigliken one allerley Hindernüsse. To einer Belüchnisse disser vorbeschrevenen Dinge hebbe eck dissen gegenwertigen Brieff besegelt, geven mit meinen angehengenden Insegele, na Goddißbort negen hundert Jar, in deme vier und festigesten Jare.

Fundatio Gerorodensis in Monumentis Veteribus ita annotata:

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, Flii & Spiritus Sancti Amen. Ego Marchio Gero, divina favente Clementia omnibus Christi fidelibus, tam præsentibus quam futuris notum esse volo: Quod non longo tempore, postquam filii mei Sifridus & Gero viam universæ carnis essent ingressi, constructoque exinde Monasterio puellarum in Gerode, sanctam sedem Apostolicam adii, ipsumque Monasterium cum omnibus suis pertinentiis ubicunque positis, sedi Apostolicæ obtuli, ac ditioni ipsius humiliter subdidi, Literisque ac veris bullis Papalibus pro confirmatione dictæ Ecclesiæ ac omnium bonorum nominatim subscriptorum, ibidem impetratis & obtentis. Imperatorum vero meorum pace perenni Regalibus præceptis, mihi ad rogatum meum liberaliter & litteraliter attributis. Ipsa quidem bona omnia in honorem genetricis Dei, semper Virginis Mariæ, & beati Ciriaci Martyris, ob remedium animæ meæ, & animarum filiorum meorum liberaliter donavi, & dono tribui & tribuo Monasterio supradicto volens atque constituens, ut omnia mihi appropriata ac libere donata, integra: cum omni proprietatis jure perpetuis temporibus, ad ipsum Monasterium Gernrod, illibata permaneant, quæ duxi propriis nominibus explicanda. Locum ipsum præfatum, in quo Monasterium est situm cum omnibus pertinentiis suis

Forensem Ecclesiam cum Capellis & villa.

Monasterium in Frosa cum ipsa villa & duabus parochiis positis ibidem.

Alesleve majorem & minorem cum Capella, & duabus Parochiis.

Waldalen cum Capella Abbatissæ & Parochia.

Badeburne cum duabus Ecclesiis.

Heceborn cum Parochia.

Nachterstede cum Ecclesia.

Jeser cum Ecclesia.

Strentz cum Ecclesia.

Probel cum Ecclesia.

Bernecingrod cum Ecclesia.

Ecchenlingrod cum Ecclesia.

Behem.

Wellebecke.

Gnezendorp.

Balberge.

Bennendorp.

Ammendorp.

Hinrichsdorp.

Harsdorp.

Bleckendorp.

Wester-Egeln.

Oster-Egeln cum novo castello inibi constructo, cum omnibus appendiciis suis illuc legaliter adspicientibus, mancipiis, agris, pratis, pascuis, sylvis, aquis,

aqua-

aquarum decursibus, molendinis, piscationibus, viis & inviis, curtibus, locis & ædificiis, terris cultis & incultis, quæsitis & inquirendis.

Præterea sylvam Hakul, juxta Cocstede, quam Bardo prius a nobis in beneficium tenuit. Insuper duodecim mancipia, quorum nomina subter notata sunt: Aliquot mansos in Groning, Malkendorp prope Bodam, Hakeborn, Ercstede, Uvesterhusen, Alkendorpe prope Salam, Reinsdorp cum Ecclesia, Uvallendorp, Molendorp, Cumelitz, Niendorp, Asmersleve, Zockevvitz, Stronitz, Prosege, Cocstede, Padelitz, Sinsleve, Weddersdorp, Puldorp, Reinstede, Wippere, Almensleve, Rodolevesborch, in Sulten, Rechmersleve, Menstede, Scoleve, Burgevvitz, Lere, Tederzingrod, Wendelmeresborg, Mandorp, Cophen, Abenrod, Croppenstede, Hondorp, & omnem Regionem Sermunt.

Ego Marchio Gero, ad divini cultus incrementum, pium in animo gerens affectum Ecclesiæ seu Monasterio supra dicto Gerenrod, cui Hedvvigis filia mea, mihi tenere dilecta, Abbatissa prima praeesse dinoscitur, omnia bona superius expressa cum suis appendiciis perpetuo cupio commanere. Ad cujus Abbatissæ & Sororum ejus, tam præsentium quam futurarum, seu tam Succedentium, quam in perpetuum substituendarum, sustentationem, victum seu usum, omnia integra conservare. Ita ut nullus hominum memoratas puellas seu virgines, in aliquo audeat seu debeat molestare, inquietare, seu perturbare. Sed earum commodis, usibus & militibus, sicut eis concessa sunt, existant omnimodo profutura. In quorum robur omnium præmissorum & evidentius testimonium præsens scriptum sigilli mei appensione, Ecclesiæ sæpe dictæ, tradidi communitum.

Hæ literæ testantur munificentiam Marchionis Geronis, quantas opes Abbatiæ Gernrodensi, in prima constitutione concesserit, & quanto pietatis studio, hanc donationem imperialibus & Pontificiis literis, ornaverit ac confirmaverit: adeo ut nemo omnium ordinum hominum nisi in iram & perpetuam indignationem incurrere non vereatur, possit hanc sacram fundationem infringere, turbare aut labefactare. Affiximus valvis templi hos versus anno a Nato ex Maria Virgine 1560.

Condidit hoc templum Dux magnus, Marchio Gero,
Princeps Stadensis, Lusatiæque decus.
Henrici Primi fortissima prælia gessit,
Magnique Ottonis gloria magna fuit.
Pugnavit quoties, toties hic victor abivit,
Turpiter, & nullo tempore terga dedit.
Ter denis Ducibus trucidatis nocte sub una,
Slavorum populis, tristia damna tulit.
Virginibus miseris certum construxit Asylum,
Ut laudes Christi virgo pudica canat.
Ergo, gnate Dei, nos inter collige cœtum,
Æterno qui te cum genitore colat.
Hinc procul Harpyjias nobis depellito fœdas,
Ne cupide sacras depopulentur opes.
Annos sexcentos protexit nos tua dextra:
Perdere nos posthac non sinat illa malis.
Harcinias etiam jam respice mitis in oras
Grassantes pœnas mitiga, Christe, precor.

Vixit ad annum a nato Christo Salvatore 965. diem 14. Cal. Jul. Qua die vitam in terris suam clausit illustrissimus Marchio Gero, Dux Saxoniæ & Comes Stadensis, confectus ætate, curis & laboribus bellicis, cum gubernasset Marchiam Lusatiæ quadraginta duos annos, Imperium Romanum felicissime gubernante Ottone Magno, qui constituit ex tempestate, consortem imperii, filium suum Ottonem secundum, ut propter Italicas expeditiones, per absentiam patris invictissimi Saxoniam regeret & armis defenderet. Animam commendavit Patri, Filio & Spiritui Sancto, cujus veri Dei conspectu & consuetudine fruitur cum Ecclesia cœlesti juxta dictum: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Exuvias certissima & firmissima spe resurrectionis futuræ condidit filia Hathvvigis, prima Abbatissa Gernrodensis, in Sandapilam ex plumbo confectam, quam in templum ad arcem ante altare deposuit, solvens patri & fundatori munificentissimo, benignissimo & carissimo gratitudinis & pietatis officium postremum. Non autem Sandapila plumbea terra est humata; sed corpus in Sandapila conditum, super pavimentum templi, Saxo polito tectum & quam honorificentissime sepultum est. Mortui Marchionis effigies, ut antea in toga viventis, saxo quod exuvias tegit, in armis depicta & insculpta fuit, cum imaginibus Apostolorum ac tali inscriptione: *Anno Domini 965. die 14. Cal. Julii obiit illustrissimus Dux & Marchio Gero, hujus Ecclesiæ fundator, cujus anima requiescat in pace, Amen.*

Artifex in clypeo depinxit Leonem, sed pro simbolo usus est tauro rubicundo, habente per medium album circulum, quod fuit olim insigne veterum Saxonum.

De morte hujus Marchionis cum increbuisset, Imperatorem Ottonem Magnum illo tempore in Italia belligerantem dolorem talem ostendisse Witikindus scribit, ut

ut propter obitum hujus præstantissimi Ducis Saxonum, reliqvum vitæ genus in angustia degerit. Gerone, sine superstite prole mascula, mortuo, hæreditatem ejus in Saxonia attribuit Otto Hermanno Bilichio, quem creavit ducem Saxoniæ. A quo defluxerunt Duces Saxonæ usque ad Henricum Quartum, qui Magnum ultimum Ducem squalore carceris necavit. Hujus fundatoris universariam celebrationem Abbatia in Gernrod habere consuevit die 18. Martii: ut ad gratam memoriam hoc etiam modo præstandam mortuo pietatem atque reverentiam suam erga beneficos & salutares Ecclesiæ & Reipublicæ Principes, tam vivos, quam mortuos, declararet.

Epigramma in memoriam fundatoris hujus Ecclesiæ scriptum.

SUb hoc Saxo continentur exuviæ Marchionis Geronis, hujus Ecclesiæ fundatoris, qui fuit natus e veterum Saxonum prosapia, sui temporis illustrissima, Patre Gerone Comite Stadense & Hartzfeldense, Anno 890. Ab Henrico aucupe, cum primo constituisset in Germania Marcas, creatus Marchio Lusatiæ Anno 927. Postea mortuo Marchione Sigfrido, Otto ob admirationem virtutis & sapientiæ addidit ei Marchiam Brandeburg. Anno 938. Uxorem duxit Magdalenam, filiam Comitis Alberti Anhaltini, ex hac suscepit duos filios & unicam filiam. Filius Gero immatura ætate mortuus est. Sigefridus pro patria fortiter dimicans, vicesimo ætatis anno in acie a Slavis & Sorabis occisus est, Anno 959. Filia Hethvvigis complexa sacrum ordinem, prima Abbatissa ordinata fuit in Gernrode Anno 961. Vixit fundator usque ad annum Christi 965. quo confectus ætate, curis ac laboribus bellicis exspiravit cum vera & ardenti invocatione Dei Patris, Filii & Spiritus Sancti. 14 Cal. Julii Anno Imperii Ottonis Magni 8. Regni ejus 29.

Hadvvigis Filia Marchionis Geronis.

CUm Dei beneficio, Abbatiam Gernrodensem Marchio Gero extruxisset, & annuis reditibus liberalissime ornasset, delegit duodecim virgines ex illustribus ac generosis familiis ortas, pietate, castitate & aliis virtutibus ornatas: Ut inciperent perpetuis laudibus in Ecclesia a præfato Marchione constituta, Deum celebrare & invocare. Ex illis creavit Abbatissam, Præpositam ac Decanam, quas voluit convocato Collegio præesse, & bona dicata Deo & in usus divinos recte administrare, & tanquam Eleemosynas omni tempore posteris bene collocare. Nec in alium usum prophanum, hanc sacram constitutionem ordinare aut transferre. Hoc ut fieret, omnes in collegio sibi juramento obligavit, & annuas pensiones authoritate pontificia & imperatoria communivit ac stabilivit, ne quisquam ex posteris licentiam aut immunitatem usurpare possit illas infringere aut quoquo modo mutare. Ordinavit etiam annuos reditus Sacerdotibus, qui Sacra & Ritus divinitus ordinatos administrarent & in publicis congressibus piorum sicut a prima usque antiquitate in Ecclesia fuit usitatum, Sacris concionibus & cantilenis, populo divinas promissas, consolationes psalmodias & gratiarum actiones proponerent & commendarent. Sicut monet Apostolus Paulus Ephesios: in psalmis & hymnis cantantes & psallentes Domino. Non ut more Monachorum aut Monialium, Latinas Lectiones & cantiones sine intellectu legerent aut deblaterarent, sicut pro dolor! fit in multis locis, qui idololatricos cultus & pontificios errores stabiliunt & summo conatu defendunt. Concesserat Otto Magnus antequam Imperium Romanum, filio Ottoni secundo, propter susceptam Expeditionem Italicam commendaverat, libertatem & potentiam Abbatiæ Gernrodensi tantam, ut solius Romani Imperatoris jurisdictionem agnoscat, & villas ac fundos suos a solius Imperatoris beneficio accipiat. Nec expectare cogatur investituras Romanorum pontificum, sicut postea temporibus Henrici Quarti accidit: cum Germania arderet intestinis bellis & labefactata Imperatorum Majestate, jus conferendi Episcopatus & Abbatias pontifices ad se transferrent, ac regna & Episcopatus quibus vellent, traderent & adimerent. Hanc libertatem Otto Secundus, tali Decreto promulgat ac primam Abbatissam Hathvvigam confirmat Anno 961.

Decretum Ottonis Secundi.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis: Otto Dei gratia Rex. Notum sit omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet & futuris: Qualiter nos, annuente genitore & æquivoco nostro serenissimo Imperatore Augusto, per consultum omnium fidelium nostrorum cujusdam fidelis nostri Geronis scilicet Marchionis Monasterium puellarum, ubi Abbatissa Hathvvig præesse videtur, in loco proprietatis suæ, qui Rode dicitur, in honore sanctæ Mariæ Virginis, beatique Petri constructum, sub nostri mundiburdii suscepimus tuitionem. Ita videlicet, ut nullus successorum nostrorum, aliquam ipsius sibi vindicet potestatem. Totam vero hæreditatem, quam Gero & suus filius Sigefridus adhuc vivens uterque illorum, cum consensu alterius, ad præfatum monasterium tradi-

tradiderunt Regali condonatione, concessimus. Ipsius hæreditatis nomina sunt hæc:

Geren-ode
Paleborne
Frose
Nachterſted
Alsleve major & minor
Egeln.
Nienburg cum omnibus appendiciis.

Electionem vero inter ſe eligendi Abbatiſſam, ex noſtra Regia autoritate in perpetuum habeant. Nullus vero Epiſcoporum, Ducum vel Comitum nullaque major & minor perſona inquietudinem illis facere præſumat. Advocatum pro utilitate Monaſterii, quem voluerint, habeant. Ut vero verius credatur, & firmius obſervetur, manu propria ſupter firmantes annulli noſtri impreſſione roborari juſſimus. Actum anno incarnationis Dominicæ noningenteſimo ſexageſimo primo Domini vero piiſſimi Regis Ottonis II. indictione tertia. Actum Wallahuſen feliciter. Amen.

Hoc decreto confirmata eſt prima Abbatiſſa ab Ottone primo & ſecundo fundatore adhuc vivente, qui (ut ſonant literæ) eo tempore fuit cum Ottone ſecundo in Wallhuſen ad Harciniam, quod eſt oppidum diſtans quatuor milliaria Germanica ab Abbatia Gernrodenſi ubi Marchio Gero petivit & impetravit conſtitutæ a ſe Abbatiæ, Romani imperii patrocinium ac immunitatem: Deinde jus eligendi inter ſe ſucceſſores idoneos: Tertio advocatum ſ. tutorem pro arbitrio Collegii conſtituendum, qui vice imperii tutelam ſuſcipiat & Abbatiam contra manifeſtam vim & injuriam defendat. Hethvvigis igitur nata Marchionis Geronis & delecta Abbatiſſa prima accepta licentia Imperatorum, poſt obitum illuſtriſſimi & piiſſimi patris: quem Anno 965. expiraſſe diximus, deſignavit Advocatum Abbatiæ, Echardum Marchionem Saxoniæ, pronepotem Ottonis Magni: quem filii Hermanni ducis Saxoniæ Anno 1002. defuncto Ottone tertio interfecerunt, propterea quod Electioni agnati ſui Henrici Sancti adverſaretur. Is in memoriam fundatoris, bene de tota Saxonia meriti, fidelem operam & defenſionem Abbatiæ præſtans interceſſione ſua coram Imperatore Ottone tertio, alio teſtimonio primam abbatiſſam ornavit ac confirmavit.

Decretum Ottonis III.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Otto ſuperna ſavente clementia Romanorum Imperator. Notum ſit omnibus fidelibus noſtris, præſentibus atque futuris, Qualiter nos ob petitionem Eggihardi Comitis, noſtrique dilecti fidelis filii Goteſcalci, maxime vero ob Dei amorem omnipotentis, Monaſterio ſancti Dei Martyris Cyriaci in loco Gernrode dicto, & univerſis ſanctimonialibus inibi Deo ſervientibus, liberam donavimus licentiam & poteſtatem imperterritam, ut quandoque Abbatiſſa Hartwig, quæ in ejusdem Conventus coenobii, congregatione praeeſſe cernitur, & gubernatrix habetur, vel aliæ ſibi & in ejus locum ſuccedentes Abbatiſſæ, hujus ſeculi homines exuerint, ipſius Monaſterii ſanctimoniales alteram Abbatiſſam eligant idoneum, ad illum honorem laudabiliter probatam ac divino cultui fideliter mancipatam. Abbatiſſam vero eligere licentiam jus & fas obtineant, qualem usque in hodiernum diem præcipua noſtra Monaſteria obtinent, videlicet Quedlinburg, Minecii & Ganderesbem. Et ut hæc noſtra imperatoriæ Majeſtatis pagina omnium Regum, Imperatorum, ſive omnium hominum objectione remota, nunc & in futuro ſtabilis & incommutabilis permaneat, hanc ſupter manu propria corroborantes, cum hujus plumbi bulla figurari & inſigniri præcipimus. Data 2. Cal. Auguſti Anno Dominicæ incarnationis 999. indictione 12. Anno Regni tertii Ottonis 16. Actum in Monaſterio S. Benedicti.

Magnum pondus apud omnes hoc Decretum Ottonis tertii habere debet, quia eo tempore promulgatum eſt, quo omnia ſapienter & graviſſimo conſilio, in imperio conſtituit & ordinavit, ſicut oſtendit inſtitutio ſenatus ſeptem Electorum, quam biennio ante finem vitæ ſuæ peractum eſſe, ſcriptores vetuſtiores tradunt. Monaſterium Benedicti, Crantzius in Saxonia lib. cap. 25. ſcribit ſervare nomen parum detorto vocabulo Balingsſtede, quod Otto Urſus, Comes Aſcaniæ conſecravit. Qui cum conjuge Heliche ſive Heilicke, filia Magni ducis Saxoniæ inhabitavit antiquam arcem Aneholt. Echardus ſive Eggihardus Marchio Saxoniæ, primus abbatiæ advocatus, geſſit in clypeo duos erectos Leones. Cujus inſigne exſculptum eſt in ſaxo, quo tecta eſt Marchionis Geronis ſandapila. Cum contra recentem conſtitutionem de eligendo imperatore ab Ottone tertio ſancitam affectaſſet Regnum, repudiato Henrico ſancto, filii Hermanni ducis Saxoniæ eum anno milleſimo ſecundo trucidarunt. Et cum e conjuge ſorore Eſici Urſi comitis Aſcaniæ conditoris arcis in Berneburg & Anhalt, maſculam ſobolem non ſuſcepiſſet, provinciam ejus conceſſione & beneficio Cæſaris, occupavit Bruno Marchio Saxoniæ, maritus Giſelæ, quæ defuncto hoc Brunone tertias nuptias celebravit cum Imperatore Conrado Saliqvuo. Sed capitulum in Gernrode in locum defuncti Advocati Marchionis Echardi, delegit Eſicum Urſum Aſcanienſem, principem Anhaltinum, nepo-

nepotem avunculi Hathvvigis Abbatissæ. Paulo ante mortem Echardus Marchio testamento locupletavit abbatiam Gernrodensem, ordinans Ecclesiæ in jugis Herciniæ Gunterslebo, Westhusen, Morore, Richbertingerod, Windhusen Ecgihartingerod, Doubenrod, & Hasselfeld. Hanc constitutionem post quadraginta quatuor annos Henricus tertius innovavit & corroboravit Helichæ abbatissæ. Valde autem consentaneum est, quia Henrico Secundo, quem Sanctum Scriptores nominant, sese opposuerit Echardus Marchio Saxoniæ, a quo Abbatia per triginta septem annos, post fundatorem Marchionem Geronem patrocinium & defensionem habuit: eo tempore fuisse Abbatiam in magno discrimine, nec præscripta legata Echardi, post mortem ejus illico rata fuisse. Sicut apparet in Decreto Henrici tertii, quod anno millesimo quadragesimo sexto, Ecclesiæ Gernrodensi concessum est. Eodem tempore Abbatissa in Gandersem Sophia Soror Ottonis tertii, non fuit sine periculo, dum contempto Episcopo Hildesheimensi, a quo educatus & institutus fuit Henricus Sanctus, præfecit pro Advocato suo, Archiepiscopum Moguntinum. Ideo Imperator perceptorum beneficiorum memor, Hildeshemensem defendit, & Abbatiam anno millesimo septimo, pristinum Advocatum agnoscere coëgit. Hethvvigis vero Abbatiam, a patre Marchione laudatissimo fundatam, subinde illustriorem reddidit: ac secundum institutionem Veterum collegiorum, quæ tunc doctrinarum scholæ fuerunt, Virgines ad pietatem educavit atque informavit: in cujus gubernatione considerandum est, quod Deus initio dedit & adhuc dat, aliquas pias & salutares Principes, quarum gubernatio Abbatiæ est felix & salutaris. Decessit ex hac vita prima Abbatissa Hethvvigis circa annum millesimum vicesimum. Nata est in comitatu Stadensi illustrissimis parentibus Anno 940. Patre Marchione Gerone, hujus Abbatiæ fundatore, Matre vero Magdalena filia Alberti ursi comitis Ascaniæ, venit in Abbatiam a patre fundatam Anno 960. Cum præfuisset circiter sexaginta annos, condita est prope patrem. Hujus anniversariam memoriam Abbatia celebravit 4. Julii.

Alheidis Marchionissa.

Secunda Abbatissa in Gernrode, nata fuit Patre Marchione Lusatiæ Ditmaro, nepote e sorore Marchionis Geronis. Educata & instituta fuit a consanguinea Hathvvige prima Abbatissa. Apparet autem ante impetratam a Conrado Imperatore, confirmationem, aliquot annos eam præfuisse, & propterea non prius extorsisse licentiam imperatoriam, quia tunc in recenti memoria fuit, quod Marchio Echardus abbatiæ primus Advocatus & Abbatissæ agnatus, opposuerit se Henrico secundo prædecessori ac patri Conradi. Sed anno 1029. Imperator in Walhusen acquievit precibus Reginæ Giselæ, quæ fuit affinitate conjuncta Adelheidi, propter Brunonem, cum quo Gisela primas nuptias celebraverat. Ac tali Edicto Abbatissam confirmavit:

Decretum Conradi.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Conradus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Omnium Dei nostrorumque fidelium, tam præsentium quam futurorum piæ devotioni notum esse volumus. Qualiter venerabilis Abbatissa, serenitatis nostræ clementiam obnixe postulavit, ut abbatiæ Gernrod dictæ, cui ipsa Deo donante præsidet, & sanctimonialibus inibi Deo, sanctoque Cyriaco Martyri servientibus, talem libertatem ac jus concederemus, qualem ab antecessoribus nostris Regibus vel Imperatoribus hactenus habuerunt. Cujus rationabili petitioni pium præbentes assensum, ob interventum dilectissimæ conjugis nostræ Giselæ imperatricis Augustæ, & amantissimæ nostræ prolis Henrici Regis, ejusdem loci sanctimonialibus licentiam concedimus inter se eligendi abbatissam, quotiescunque mortali necessitate usus & opus exegerit, omnesque res & loca ad eandem abbatiam pertinentia, quæ vel nunc possidet vel deinceps injus ipsius loci divina pietas augeri voluerit, hoc nostro imperiali præcepto illuc stabilientes, confirmamus. Ea ratione, ut nemo de his aliquid minorare, aut abalienare, vel milites inde beneficiare, aud in quamlibet partem declinare præsumat, nisi ad usum ejusdem congregationis. Ad hæc & imperiali potestate firmiter præcipimus, ut nullus publicus judex, vel quislibet ex judiciaria potestate in loca præfati Monasterii, nostris & futuris temporibus ingredi audeat ad causas faciendas, vel freda aut tributa seu conjectos aliquos exigendos, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ constringendos, sive ullas occasiones illicitas requirendas, vel telonium seu parafredas, ab ipsis hominibus exigendas, aut ipsos homines servos vel liberos ad malleum convocandi, aut ullam potestatem exercendi, nisi advocatus, quem abbatissa ejusdem loci, communi consensu sororum suarum, ad hoc opus elegerit. Sed hoc ipsum monasterium, cum omnibus suis pertinentiis, sicut aliæ Regales abbatiæ, sub libertatis & immunitatis tuitione permaneat. Ut hoc verius credatur, diligentiusque per futura annorum curricula, observetur, hanc chartam manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione muniri jussi-

jussimus. Datum & actum Walabusen. 10. Cal. Sept. Anno incarnationis Domini 1029. Gubernavit abbatiam Gernrodensem per annos viginti. Tandem implorata numinis divini misericordia, suum Spiritum Deo commendavit Anno 1043. Die 3. Novembr. imperante feliciter Henrico tertio, protegente abbatiam Efico, urso, comite Ascaniæ & Ballenstet.

CASPARIS HENRICI GRAUNII
DALEMINCIA SLAVORUM,
ex Antiquitate Misnica eruta.

I.

I. PRoposui mihi *Daleminciam* recensere, quæ & amœnissimos Misniæ campos comprehendit, & post Cæsarum e Caroli M. stirpe procreatorum tempora crebro memorata fuit. Qua in parte antiqua Præsulatus Misenensis Diplomata, & Scriptores habeo testes, qui Historiam Germanicam posteris proditam reliquerunt.

II. II. *Ditmarus*, Merseburgius Antistes, inquisivit in origines vocabulorum, quorum quod primo loco positum conspicimus, e Germania derivat. Nam sic ille texere orditur suam de Henrico recitationem: *Isq; a Patre suo in Provinciam, quam nos Teutonice* Dalemince (*a*) *vocamus, Slavi autem* Glomaci *appellant, cum magno exercitu missus, devastata eadem multum atq; incensa, victor rediit.*

III. III. Dalmatæ, de quibus Strabo observavit, ipsis a Dalminio urbe appellationem obtigisse, huc non spectant. Quanquam enim accidere potuerit, ut Dalmatarum quidam cum Sorabis has in regiones proficiscerentur, tamen e Ditmaro fuit intellectum, Germanorum esse, notionem illam, utpote a se profectam ac impositam, interpretari.

IV. Hoc si *Gemblacensem* latuit, certum est, eum gravi se errori implicuisse, quando de Henrico sic exposuit: *Rex Henricus* Gana *urbem Dalmatiæ capit, & Dalmatis tributum imponit.* (*b*) Demus enim, Dalmatarum populum, qui in ora Illyrica sibi domicilium figebat, e *Wendorum* sanguine fuisse, tamen *Daleminciós* nil attinere, cunctis, ut opinor, satis liquet. Quare *Ursper-gensis* Abbas, & *Kranzius* juxta ac *Cuspinianus*, dum in scopulum eundem scriptione sua hic impingunt, eadem, qua *Sigebertus*, causa atque culpa continentur. IV.

V. Quæ

(*a*) Non displicent, qui rationem explicandi a vallibus petunt, quandoquidem si tota regio in montium juga non assurgit, nec in valles idcirco porrigitur, evenire tamen potuit, ut peculiari e loco causave hoc, quale est nomen, ad appellandam eam usurparetur. Quamobrem sequor hic Meibomium, facientem recte conjecturam, potius quam alios, qui ab hominibus præstanti corporis forma præditis nominatam fuisse existimarunt. Not. ad Witichind. L. I. Plane aliena loquitur Erasmus Stella, quando Helmanticos ex ingenio fingit, qui olim Helmiones dicti sint, quoniam Helmionem ferantur esse secuti. Inde aram ab ipsis cultam Helmoniam audiisse, sive Helmanticam, & populum Delmanticorum, quo de nobis agere est institutum, hinc similiter fuisse. Nam perinde ut Garzo Bononiensis, & Ernestus Brotusius, aliive, quos allegare supervacaneum duco; tum Gentes more Monachorum haud recte arcessit, tum Slavicos incolas cum antiquis Germaniæ civibus, a Ptolomæo & Tacito memoratis, ridicule permiscet. Vid. Stella in Commentario de populis & rebus priscis oræ inter Salam & Albim Part. I. Garzo in hist. Friderici Admorsi pridem Germanice versa. Brotusius Annal. Merseburg. L. I. c. 3.

(*b*) Haud inficias eo, variam pronunciationem observari. Monachus enim Corbeiensis, quando Henrici Aucupis facta enarrare incipit, hæc inter alia consignat literis: Pater autem videns prudentiam adolescentis, & consilii magnitudinem, reliquit ei exercitum,

V. V. Quæ Glomaciæ, Venedicæ Gentis vocabuli interpretationem attingunt, juxta seriem persequi compellor. De qua nemo quidem dubitat, qui Ditmarum inspexit, sic in chronico pergentem scribere: Sed qualiter pagus iste nomine hoc signetur, edicam. Glomazi *est fons, non plus ab Albi quam duo milliaria positus, qui de se paludem generans, mira, ut incolæ pro vero asserunt, oculisque approbatum a multis, sæpe operatur.*

VI. VI. Hæc a gravissimo Scriptore prodita *Joachimus Joannes Maderus* integre recensuit, & ante ipsum *Meibomius* complevit, usus Codice MSto, quanquam editio a *Reineccio* curata ea omitteret, quæ ad causam hanc inprimis pertinebant. Non offendor multiplici vocis lectione, quanquam ubi in vetustioribus libris *Glomuzi* est, vel *Zlomizi* interdum, ibi in excusis nuper codicibus *Glomaci* ferme occurrat. (c) Id duntaxat animadverto, apertissime constare, quod fons cum fusa genitaque hinc palude, oppido pariter & regione nominis præbuerit occasionem capiendi.

VII. Alias in regione trans-Albina quæ orientem respicit, arx superest quædam, in arcis *Hoënsteiniæ* vicinia, quæ *Loma* dicitur, *Birchiorum* de *Dauba* Baronum olim Sedes, antequam locum mutare, & *Mülbergum* ad Albim proficisci cogerentur. In Præfectura vero Altenburgica pagus continetur, *Endiorum* aliquando familiæ addictus, *Lomaviæ* vocatus. Jam a Monacho Pirnensi memoriæ proditum est, bene multis abhinc annis Dynastas nobiles floruisse, *Clommeniorum* stirpe satos, qui *Wilenam* arcem haud procul *Rupe Regia*, altissima ad Albim specula, domicilium habuerunt. Novi ego plures pagos, qui partim a Misniæ finibus haud longissime recedunt, partim in ipsa positi sunt, & illustribus clientelis comprehenduntur, nomine cum oppido fere simili gaudentes. Quos omissos esse a Scriptore Misenensis chronici vehementer miror, (d) inprimis cum ipsi hoc propositum fuerit, ut cognata simileve quid habentia vocabula commemoraret. VII.

VIII. Redeo ad *Daleminciam*, in qua populus Venedicus *Daleminciorum* sedit, quos qui VIII.

citum, & militiam adversus Dalamantiam, contra quos diu ipse militavit. Dalamanti vero impetum illius ferre non valentes, conduxerunt adversus eum Avares, quos modo Ungaros vocamus, gentem bello asperrimam. L. I. Annal. Witichindi. Alias formas Diplomata Imperatorum adhuc servant, quando id, quod ab Henrico IV. anno 1074. promulgatum est, provinciam Talemenche, quod anno 1090. compositum fuit, regionis Thalaminci meminit, quæ Henrici Marchionis Comitatum ambitu suo fuit complexa. Bertholdus vero, Episcopus Numburgensis, in tabulis anno 1159. publicatis, quo tempore Otto Marchiam Misnensem habuit, Dalminzam pagum nominavit. Qua ex voce nihil reliquum invenio, nisi fortasse vallis quædam, sed literis transpositis, Mincidala, & pagus ei adjacens, cum oppidulo Dalem, pervetustam appellationem prosequantur. Vid. Georg. Fabric. Annal. Misn. L. I. p. 16. Sigeb. Gemblacens. ad ann. 928. cum Strabone L. VII. Conf. Aventin. L. I. Hist.

(c) *Lummaciam* apud priscos inveniri, frustra est, qui opinatur, utpote quæ secuto ævo cœpit ita frequentari, veteres origines non repudians tamen aut obscure præ se ferens. Equidem foret pulcherrimum intelligere, natales vocis utriusque complicari in significandi instituto. Quippe si Wendorum lingvam consulas, fieri potuit, civitatem a profundis viis quæ conspiciuntur ibi, nomen quondam suum retulisse. Est enim *Lummati* unum e vocabulis Slavonicis, rumpere notans, sive frangere; sicut & Rochlitium a rupturis & cavernis nuncupari quidam volunt. Ideo qui Daleminciam exponunt, se ad vallium anfractus valebunt recipere, præsertim si monstrare possent, sic olim esse dici solitam, cum quæ populo domicilium præbuit, regionem, tum in ea præcipuam istius temporis urbem. Quod si fons respiciendus fuerit modo, haud perinde quidem istud certum erit, nil oberit tamen, quo minus e Venedico idiomate & Germanorum lingua oriundas appellationes percunctemur, studiosissimeque invicem componamus. Vid. autor libelli de Heroibus Saxoniæ, in quo Fabricii annales, velut in compendium redacti legi queunt, p. 184. ubi Daleminciam Wendorum civitatem vocat. Conf. quæ de Delbenda in Annalibus Francicis reperiuntur, quæ tamen ad Daleminciam oppidum accommodare non audeo, etsi nihil mihi jucundius accidere posset, alioquin intelligenti, conjecturam Albini non multum abludere p. 92. Ceterum de exemplari multis locis deficienti queritur Reineccius Proœm. in Ditmarum. Quo cum conf. Meibom. ad Witichind. p. 56.

(d) Æque interpretor, quod nullus animadvertit, Ditmarum sic loqui de Provincia, quasi a Caminizi fluvio nomen insuper quoddam derivatum habuerit. Cujus verba inspici cupio, & de ipsis diligenter cogitari, prout extant L. I. chron. p. 1. Vid. Petr. Albin. in Comment. rer. Misn. tit. VII. p. 80.

qui a Vandalis arcessunt, Sarmatasque advenas cum Germanis pari loco æstimant, misere hallucinari habent necesse. Fecit id *Albertus Cranzius*, si recte *Conringius* judicavit, popularis erroris autor & princeps, cui se superiori seculo, & insecutis temporibus plurimi applicuere, gentes ita diversas non satis caute idoneeque discriminantes.

IX. IX. Utut vero res aliter habeat, eque *Diodori Siculi, Appiani, Plinii, Procopii*q; monumentis sit quam facilis ostensu, tamen probo *Albini* modestiam, a quo *Philippi*, Germaniæ Præceptoris effata non acerbe perstricta, sed studiose recensita fuerunt. Quemadmodum idem *Georgium Fabricium* notavit, ut honorifica pleraque laudis mentione haud pateretur Virum optimum carere. At vero hoc indulsit Venerationi, qua *Reineccium* prosequebatur, ut siquidem eadem culpa foret implicitus, (*e*) supersederet nihilominus nominatim eum confutare.

X. Refert alioqui, ut sciamus, qui populi *Dalemincios* præcesserint, & quibus appellati fuerint modis, quando neque fundamentum intelligitur, neque ordo hujus rei satis perspicitur, si nolimus diligentius id explorare. Sic autem *Petrus Albinus* recensuit, e *Reineccii* sententia, qui Misnicam terram coluere, & seriem ab ipso contextam hanc invenimus. X.

Asca-

(*e*) Nam hoc abest, ut Commentarius latinus accurate exponat, quando oppidum *Lummaciam* Vandalorum Metropolim fuisse tradit, ut in eo graviter impingat. Præsertim quia non repudiat errorem, aut abjicit agnitum, sed continuo periculosius ruit. Sic enim de Slavis sermocinatur, eorum nomen Vandalicis Sarmaticisque populis generatim esse impertitum; Vandalos autem, qui Misniam occupaverint, diuque habuerint in potestate, peculiari Soraborum nomine ab aliis discerni consuevisse. Vid. Comment. de Origin Misenorum, ab Elia Reusnero latine versus. Albin. lib. cit. p. 56. seq. In universum Herm. Conring. de Finib. Imper. c. 16. ubi Daniæ Regum jura in Venedorum terras & Nordalbingicam Saxoniam exquirit p. 244. Quod reliquum est, Reineccius fatetur, Misniam sub Henrico Aucupe, quocum Ditmarum non bene connectit, a Teutonibus *Taleminciam*, a Slavis autem *Lummaciam* fuisse nuncupatam. Etsi probe intelligat, hoc rebus suis haud conducere, ut qui ante Dalemincios Slavos Mysos floruisse opinetur, a quibus Misnenses docte & ingeniose derivat. Enimvero causæ est satis, quandoquidem Henrici temporibus nil Mysorum reliqui fuerit, quapropter statuamus, Misnensium nomen non a Mysis, sed ab urbe Misna: urbis autem ipsius a fluvio Septentrionem versus eam præterlabente, descendisse. Quod Ditmarus in Annal. Merseburg. diserte pronunciavit his verbis: Hic montem unum juxta Albim positum, & arborum densitate tunc occupatum excoluit, ibi urbem faciens. Cui de rivo quodam, qui in Septentrionali parte ejusdem fluit, nomen Misni imposuit. Lib. I. p. 9. edit. Mader. Quæ cum ita sint, non moratur tamen, sed pro se Reineccius exponit, & nequaquam sibi adversari confirmat. Etsi enim hoc admittat, aliud Misniam a Vandalis, (sic Slavos Dalemincios appellat) aliud a Germanis nomen reportasse, quod novorum populorum adventu subinde soleat accidere; imo quanquam largiatur, civitatem Misnam circa principium a fluvio vocatam esse, amnem tamen ipsum a Mysis nomen ducere, non modo ipse judicat, sed ut alii sibi finant quoque persvaderi, mirifice laborat. Secus enim regionis vocabulum e Vandalica, ut loquitur, seu Slavonica lingua explicandum nobis linqvi. Vid. contra eum Phil. Cluver. de Germ. antiq. L. I. c. 3. p. 29. Conf. Summi Polyhistoris C. S. Schurtzfleischii Dissertatio de Marchia Misnensi. Ego id e dictis noto, nondum esse ad liquidum perductum, utrum Misnia, quam late porrigitur, Daleminicia audiverit, siquidem cum in fines inquiro, & Ditmarum insuper sedulo perscrutor, vix patior a me impetrari, ut aliud quam partem regionis, pago isto comprehendam. Porro si vernaculum exemplar, a Reineccio evulgatum, Wendorum, ubi ad ipsos delabitur, mentionem injicit, non Vandalorum; vitium non Autori, sed interpretis incuriæ causa est cur imputemus. Vid. lib. cit. p. 212.

Ascanes
I
Hermiones
I
Hermunduri horumque accolæ
I
Mysi (*f*)
I
Slavi, sive Wendi,
I
Coloni Saxones Franci, &c.

VVendorum nomina exhauriunt
I
omnem Gentis latitudinem, ut:
I
Venedorum, Sarmatarum, Slavorum,
magnæ alicujus nationis, ut Soraborum. (*g*)

partem duntaxat, suntque
I
populorum, ipsa comprehensorum, ut Glomaciorum,
Daleminciorum, (*h*)
Milzenorum, (*i*)
Nisanorum, (*k*)
Luzicorum, (*l*)

XI. Post-

(*f*) Non patitur instituti hujus ratio, singula, quæ in schemate sunt, resecare ad vivum, quandoquidem quo ordine gentium natales se excipiant, & a fonte suo fluant, accuratius jam pridem demonstratum fuit. Id de Mysis habeo monere, horum, qui ex Asia in regionem hanc venisse eos cupiunt, Melanthonem fuisse Ducem, & eorum conjecturas elegantes auctoritate sua non mediocriter corroborasse. Vid. epigramma græcum a Fabricio latine editum. Conf. oratio de regione & gente Mysorum a Joanne Homilio recitata.

(*g*) De Sorabis liquet, ipsorum complexu omnes populos ambiri, qui e Venedico sanguine olim Misniam obtinuerunt. Ideo sub ipsis Dalemincii fuere, tanquam præcipua & nobilissima gentis portio, quorum qui a capite ordiuntur res evolvere, principio Sorabicas antiquitates, post Wendorum in universum migrationes & progressus recognoscere, oportet. Conducunt ad hoc institutum, præter vetustissimos scriptores, quæ Jornandes annotavit, & ex Adamo Bremensi Helmoldus Presbyter accepit, cum Arnoldo Abbate, Kranzio & Chytræo. Quibus addimus Martinum Cromerum, Historiæ Polonicæ Conditorem, in Germanicum idioma rudi charactere olim versum. Non obest quidquam Sorabicus limes, vel longius protractus interdum, vel arctius vicissim circumscriptus & conclusus. Nam a Sala ad Svevum a quibusdam extenditur, a quam plurimis vero Albis ripa terminatur. Monachus Pirnensis inter Muldam & Plissam constringit: alii inter Salam & Elistrum. Quoniam enim vox antiqua est, & a Caroli M. ævo frequenter usurpari cœpit, antequam Daleminciorum fieret mentio, populi quem signavit, variam secuta est fortunam, & perinde ut de illo constat, vel manavit latius quandoque, vel se contrahi sivit, & angustiores terminos accepit. Vid. cum Ad. Viennensi Aimon. L. IV. c. 74. 81. 102.

(*h*) Demincios Slavos Soraborum effecisse partem, nemo, ut opinior ego, dubitat. Quam in sententiam Henrici III. Cæsaris Diploma allegatur, Burgwardum quendam sive Præfecturam donantis, in Dalemincia jacentem, & Serebetz nominatam. Alibi Aimonius de hoste quodam Imperatoris loquitur: Ludevicus ad Sorbos, quæ natio magnam Delmatiæ partem obtinere dicitur, fugiendo se contulit. Qua in recitatione offendit, quod Delmatiam cum Sigeberto & Ursbergensi expressit, quæ Daleminciæ non est affinis: & quod partem tenuisse prodidit, qui omnem Misniæ oram rapuerunt, armisque aliquando subjugarunt. Quod si nostros hæc non tangunt, equidem testimonio caremus, at non argumento omni, Sorabos toti Misniæ incumbentes, & imperio suo graves constituente. Vid. cum chronico Goslcensi Cosmas Pragensis, e quo id compertum est, Misniam a Bohemis Sirbiam fuisse dictam, pro qua Spangenbergius Sorbiam legi oportere judicavit.

(*i*) Haud capio, quod Albinus consignavit, Ditmarum Præsulem Sorabos in Daleminicios, Slavos, ac Milcienos dispertiri. Perinde ac si plures populi non essent præsto, qui æque quidem, ut hi duo, Soraborum in cognatione partibusque numerantur. Etsi hæc

XI. XI. Poftea vero quam natales vifi funt Wendorum incolarum, ad fines *Dalemincia* appropinquamus, & quaqua verfus antiquitus defcriptos cum cura ac diligentia in pofterum fcrutamur. Sic autem *Ditmarus* in chronico fuo delineare eft aggreffus: Et hæc provincia ab Albi ufque in *Caminizi* fluvium porrecta, vocabulum ab eo trahit derivatum. Sed non longe a prædicto amne in pago *Chutizi* dicto. Quæ nemo propemodum aliter accepit, quam *Caminizi* effe fluvium, in Sudetum radicibus ortum, qui a fonte fuo manans ad *Chemnitium* urbem defcendit, eamque præterlapfus abfolvere curfum fuum pergit, donec paulo infra, ubi *Wechfelburgum* eft, in Muldam *Zwiccavienfem* recipitur.

XII. Ex

hæc fapientius fcribat, quam id eft, quod forte cuipiam in mentem venire poffet, Dalemincios & Milcineos unam infediffe regionem, nec diverfas extitiffe gentes. Secus efficit, ut fentiamus, chronicon Merfeburgenfe Ditmari, in quo ambas quidem nationes inftar diftinctarum memorari, tum Milcenos ibi poni intelligimus, quo Daleminciis non potuit patere acceffus, aut porrigi ipforum fines. Sic enim de Henrico Cæfare, a Bohemia expeditionem moliente, expofitum eft ibi: Ipfe vero cum Bojemorum Duce novo Milzineos, qui dum fibi fuere proximi, terminos per ineffabilem itineris difficultatem adiens, Budiffinam urbem poffedit. Lib. VI. p. 132. Quæ cum lego, incredibili voluptate afficior, quoniam cum his, quæ Celeberrimi Scriptores commentantur, confentire animadverto. Tradit Joannes Dubravius, Epifcopus Olomuzenfis, antiquitus Serbios effe nominatos, quorum pars fuere Milciani, notatione fitus a ceteris diftinctis, & pago Nifeni & Budefin, unde poftea Marchia Budisfinenfis dicta eft, comprehenfi. Adeoque non potuit effe immemor Diplomatum, ab Imperatoribus Saxonicis & Salicis datorum, in quibus fignantur Milciani, haud fane alii, quam qui hodie Lufatiam fuperiorem colunt. Lib. II. Hift. Bojem. p. 14. quemadmodum apud C. S. Schurtzfleifchium eft, in elegantiffima ac perquam erudita differtatione, quæ de Lufatia infcribitur. Proinde jam abfterreor, ne Reineccio me dedam, in quantum Sorabos Slavos Milcienos modo a prifcis, modo Dalemincios fuiffe dictos putat. Sicut ex his Gentibus cum Dalemincios Henrici Aucupis ævo, Milcienos autem Henrici II. temporibus floruiffe fcribit, fidem haud meretur. Aliud namque Ditmarus indicat, quoties Henrici Regis & Imperatorum fequentium ætati Milcienos affignat cumque aliis Wenderum innectit. Vid. Procem. in Ditmar.

(k) Falfo creditur, Dalemincios & Milcienos Soraborum Gentem exhaufiffe, fiquidem Nifani pari jure iftuc fpectant, & Glomazios Wendos quam proxime attingunt. Patet e Diplomate Pontificis, quo Præfulatus Mifnenfis terminos defignavit, his inter alia verbis ufus: Ubi caput & fons eft aquæ, quæ dicitur Odera, inde quafi recta via ufque ad caput Albeæ, inde deorfum ad occidentalem partem, ubi divifio duarum regionum eft, Behem & Nifen. Et vero in literis, ab Henrico IV. Cæfare profectis, Burgwardus quidam nominatur, in Provincia Nifeni, qui Gozebudi pagum habuit, quem Coftebaudam effe hodie, fatis luculenter mihi conftat. Ad hæc Diœcefis Nificenfis Archi-Diaconi, cujus in Epifcopatu illo extitit peculiaris dignitas, fic fignata eft, ut Brifnicium, Kotfenbrodam, Dresdam, plurimosque circum pagos comprehenderit, limiteque fuo terminarit. Præterea in tabulis Brunonis, Antiftitis Mifnenfis, territorii cujufdam mentio facta eft, quod Nifen audiit, caftellumque Scharfenbergium finium complexu inclufit. Quibus quando hæc adjungo, quæ in chronico Pegavienfi de Viperto Comite narrantur, ipfum dotis loco Budiffin & Nifin a Bohemis tenuiffe, haud eft, quod ulterius requiram. Liquet enim fatis, Nifenorum oram, ubi Dalemincia finivit, habuiffe initium, tum verfus Budiffinam, tum ad agrum Bohemicum quam longiffime porrectam. Conf. literas Henrici II. anno 1013. & alias Bennonis ac Witigonis, anno 1071. & 1269. confignatas. Add. Ditmar. L. IV. p. 16. & L. VI. p. 134.

(l) De Luzicis exploratum debet effe, utrum populis Sorabicis accenfere, utrum vero a Nifanis & Daleminciis divellere oporteat, quo fic ineptæ tractationi fatisfiat, & via ad fequentem felicius communiatur. Enimvero ad dijudicandum utile eft, quod in præcedentibus adduxi, Joannis XIII. Diploma, in limitum enumeratione porro hæc recenfens: & fic furfum ultra Provinciam Nifici, ad ipfum terminum: nec non in altera parte Luzicii & Selpoli, & fic usque ad civitatem Sulpize, illam videlicet infra eundem furfum ufque ad caput ejus. Præfules Mifenenfes indicat verfus orientem ufque ad Luzicos poteftatem fuam porrigere, quorum pagum a Selpoli & Nifici regionibus manifefto difcrimine fejungit. Quod fi mihi conceditur, Merfeburgii Præfulis, e quo harum rerum antiquitates maximam partem haurire oportet, teftimonium adducere, illuftrem invenio characterem, quem fignavit ratione fequenti: Exercitum autem

noftrum

XII. XII. Ex his manifestum evadit, *Dalemincia* limites versus orientem quidem Albim reperiri, ad meridiem vero lineam, paulo supra Misnam incipientem, & ad amnis fontem in *Zwenicium* perductam. Adde ipsum fluvium a *Ditmaro* nominatum, atque aliam insuper lineam, ab ostio ejus ad *Leisnicium* oppidum, longiusque protractam, & sic oram hujus Provinciæ non modo versus occasum Solis, sed & juxta Septentrionis plagam circumscribi & concludi deprehendes. (*m*)

XIII. XIII. Quanquam vero ea certa sint, tamen observari adhuc debet, Scriptores Chronicorum, Viros pios alioqui & diligentes, in eo sibi non constare, quod infra Ileburgum *Grunam* arbitrantur extitisse, *Daleminciorum* civitatem. Ipsi enim Provinciæ terminos hos designarunt, qui eo usque protensi esse ac patere nequiverunt. Facilius assentiremur de Kora, arce ad *Gnansteinium* posita, si testimoniis veterum probari posset, ad regionem, quam describendam sumsimus, pertinuisse, & a Ducibus *Glomaziorum*, quod illi inquiunt audacter, ædificatam & infessam esse. (*n*)

XIV. XIV. *Petrus Albinus* Nivemontius in finibus Daleminciæ circumdandis contrariam rationem fuit ingressus, quam verbis manifestis aperuit, tum argumento non uno (*o*) confirmavit ibidem ac stabilivit. Utut enim liberaliter hoc fateatur, se antea quam diligentius de proposito negotio cogitasset, haudquaquam dissensisse, & *Chutici* pagum Chemnicio fluvio ob eam rem apposuisse, tamen ad Ditmarum redeuntem necessario inquit sententiam suam immutare, & amnem longe nobiliorem significari, statuere fuisse compulsum.

XV. An-

nostrum cum prosperitate ad locum, qui Dobraluh dicitur in pago Luzizi venientem, Henricus & Jaromirus Duces ad supplementum ejusdem cum suis properantes lætificant, majoreque consilii ac fortitudinis spe roborant. Et paullo post illa: Inde Provinciam Nice vocatam itinere attingentes juxta Sprewam fluvium castra metatus est. Ditmar L. VI. p. 134. Huic commemorationi acquiesco, id ex ea suspicari contentus, Luzicos ultra Albim, ubi qui Lusatiam inferiorem tenent, hodie reperiuntur, sedem sibi statuisse. Quapropter si hoc verum est, quod Viri Summi perscripserunt, utriusque cum superioris regionis, tum inferioris populos, Soraborum nomine fuisse insignitos, Luzicos equidem a Luticiis, ac ipsis procul constitutis, non a Daleminciis nostris, quibuscum communem ortum servant, removere in universum necesse habemus. Vid. Albert. Kranz. Sax. L. I. c. I. Meibom. in pag. Luzici. Conf. Adam. Bremens. L. I. c. 34. Helmold. L. I. c. 7. ubi de Susis fiunt verba, quos quidem Lusos maluissent legere, Luzicosque sunt interpretati. Addatur denuo Ditmar. p. 155. ubi Geroni, Lusatiæ Marchioni, urbs quædam in pago Luzici postea tribuitur.

(*m*) Vid. chron. Mogellanum, ubi Spangenbergius refellitur, & limites regionis consimili ratione statuuntur. Quippe secundum eam Dalemincia a Misniæ confiniis ad Chemnicium, e regione vero ad Leisnicium se porrexit, Mogellam & Ossacium ambiens, nec non ad Mutinensem & Wurcenum Comitatus fines suos extendens.

(*n*) Tradit quidem istud, quemadmodum id, quod de Gruna recensuimus, Optimus Vir, a quo Mogellæ memoria æternitati consecrata fuit, sed Autorem, quo se muniat, non adducit. In reliquis autem commode sentit, & Fabricium opinionis suæ habet Patronum. Annal. Urbis Misniæ ad ann. 928. ubi Ditmarum in eandem sententiam allegat & interpretatur.

(*o*) Et vero non probari ipsi potuit, cum fines Dalaminciæ versus Thuringiam indicandi forent, Chemnicium amnem ad id fuisse adhibitum, qui exiguus est, & vix octavum lapidem ab ortu suo absolvit. Quo pacto Dalemincia non adipiscitur sufficientem descriptionem, quoniam longius decurrebat, & alio fluvio manante ulterius insigniri habebat necesse. Adhæc commodum eveniebat Albino, quod Ditmarus meminit, de Præsulatu Merseburgico, cum is discerperetur, Antistitem Misnensem consecutum fuisse partem, qua intra Albim & Caminizi fluvios constringebatur. Nam quia Merseburgica Diœcesis nequaquam huc pertingebat, sed perinde ut Præsulatus Citizensis ripa Muldæ terminabatur, oportere ait ea ex causa, ut amnis constituatur alibi, longiusque ad occasum flectat. Vid. Ditmar. L. III. p. 55. ubi hæc est invenire: Volcoldo autem Misnensis Ecclesiæ Antistiti pars illa conceditur cum adpertinentibus villis, Wisseburg & Lostata una, quæ ad Gutici Orientalem pertinet, ac fluviis Caminitz Albique distinguitur. Alius character a Ditmaro est exhibitus, quando quæ Ottonis Cæsaris munificentia Bosoni Merseburgico attribuebat, sic in chronico suo persequitur: Imperator huic paucas villas concessit, ad prædictam urbem pertinentes, & in pago Chutici positum quoddam castellum, quod Medeburc vocatur. Jam id a

Brotu-

XV. XV. Antea vero, quam hæc *Albini* perquiramus, *Brotufio* oportet satisfieri, *Daleminciæ* fines sic ordinare olim aggresso, quasi ad utramque Muldæ ripam protenderentur, *Lisnicensis* Comitatus territorium, intervallo ad *Lupfurdum* sive Misnam urbem perducto, ambientes & complexi. Quæ asseveratio testimoniis caret, & alioqui terminos angustiores comminiscitur, quam fieri conveniebat. Ideo illam non operose argumentis jam refellimus, sed silentio duntaxat confutamus. Quod si laxius oporteat intelligi, quæ de Muldæ ripis commentatur, non omnino inficior, eum veri limitis rationem propemodum fuisse assecutum.

XVI. Cæteroqui pondere valent, quæ *Albinus* conquisivit, ad muniendam suam opinionem, etiamsi talia non sint, quibus evertendis machinæ non sint præsto, aut nequeant a nobis admoveri. Nam præterquam quod auctoritate caret inventum Viri doctissimi, omnesque experitur sibi adversarios, etiam rationibus manifestis (p) oppugnatur & convellitur. Quin imo ipse hoc non postulat, qua est modestia, ut sine tergiversatione confestim ab omnibus recipiatur, sed Antiquitates Misnicas scrutantibus proposuit, ut hinc occasionem explorandi diligentius, meliusve quid inveniendi adipiscerentur. XVI.

XVII.

Brotufio est annotatum, superesse pagum quendam, Plisiam versus & Elistrum, haud procul a Rætavia, Frisiorum clientela, situm, qui Medeburn vocetur. E quo istud porro colligitur, Chutici pagum non ad fluvium Chemnicium, sed Elistri ripas esse postea quærendum. Si enim probe ponderetur, quid Chutizi toties commemoratum, aut Gutizi sibi velit, non plane nihil id persvadet, Sceudicium esse, quemadmodum nunc appellamus: præsertim si inspiciantur, quos crebro jam adduximus, Annales Ditmari L. IV. Cum quibus conf. Brotuf. L. II. c. 3. Tandem Lostatæ commemoratio, quæ Albino Lauchstadium est, & Gruna ad inferiorem Muldam posita, singula eo pertinent, ut multo, quam in schemate deprehenditur, ampliorem regionem nobis relinquant. Vid. Albin. p. 432. seq. chron. citat.

(p) (1) Id est manifestissimum, Elistrum, vel Plisiam Ditmaro non venisse in mentem, cum fluvium Caminizi commemoraret, quia non modo separatim amnes nominat, sed in dispertitione Diœceseos Merseburgensis, partem Elistro, Milda & Sala comprehensam, ab ea, quam Albis & Caminizi sepserunt, valde luculenter distingvit. Sic enim sonant, quæ ibi loquitur: Pars Episcopatus nostri, quæ jacebat inter Salam & Elistram & Mildam fluvios, & Plisni, Vedu, & Tuchurino pagos, cum villis passim & piscinis, Friderico Cizensi datur Episcopo. Reliqua ad Volcoldum Præsulem pervenerunt, quemadmodum in sequentibus, jam a Nobis allegatis, hoc aperte est perscriptum. (2) Haudquaquam veri speciem, aut similitudinem aliquam habet, pagum Chutici, qui exiguam Misniæ partem claudit, fluviis late fusis, longissimeque a se invicem recedentibus, circumdatum a Ditmaro descriptumque fuisse, qui alioqui accurationi studuit, & propinquæ terræ spatium diligenter exquisivit. (3) Non insolitum novumque fuit, si Antistitum Merseburgensium ditio se extenderet ad limites in schemate repræsentatos, quandoquidem ipse Albinus Episcopatuum duorum, Merseburgii nimirum & Citicensis, terminos ita sistit conspectui nostro, ut linea ad Wechselburgum pertingens, & ibi angulum faciens, ipsos mutuo separaret. Quapropter desinat mirari, portionem exiguam, in pago Gutici inveniendam, etiamsi ad Chemnicium appropinquaret, tamen Merseburgiorum, non Præsulum Misnensium imperio curæque subjectam fuisse. (4) Veritati consentaneum non est, terram ad Elistrum jacentem, dilaceratis a Gisilero & distractis possessionibus, Diœcesi Misnensi accrevisse, cum alii Præsules propiora ei acciperent, & juxta Mildam posita nanciscerentur. Quæ cum e Ditmaro expendo, non patior me induci, ut removeam ad Plisiam vel Elistrum, quæ ad alteram plagam & superiorem Misniæ regionem procul dubio vergebant. (5) Quod de Mulda fuit dictum, sic interpretor, ipsum quidem Præsulatus istos discriminasse, verum non sic exacte, quemadmodum Albinus judicavit. Contrarium perspicitur e recensione Ditmari, quam sequentia absolvunt verba: Sibi autem retinuit Gisilerus undecim urbes, quarum sunt hæc nomina: Scudici, Cotug, Worzin, Bigni, Ilburg, Dihni, Pug, Luibanici, & Gezerisca. Wurcena ergo Merseburgicis obtemperavit, priusquam in Præsulis Magdeburgensis potestatem concessisset, quam vero civitatem ad ulteriorem Muldæ ripam pertinere, nemini non est compertum. Hæc igitur legens non mediocriter afficior, & in sententia priori confirmor, præsertim quando librum septimum evolvo, ubi talia reperiuntur consignata: Tunc Imperator & Archi-Antistes jusserunt mihi, ut parochiam in Orientali parte Mildæ fluminis jacentem, i. e. in Burchwardis Bichini & Wurcin Eilhardo concederem, & quam ille in occidentali ripa tunc teneret, mihi, hoc nunquam desideranti,

XVII. XVII. Præterquam autem, quod sic animadversum est, *Wisseburgum* & *Lostatam*, cum *Gana* urbe munitissima, (q) *Dalemintiæ* civitatibus castrisque annumerari, alias insuper vel urbes, vel munitiones expromemus, quarum cum situm dubitatione vacare perspicimus, tum mentionem præclaram vetustissimorum Scriptorum monumenta fecisse invenimus. Pertinet autem ad hanc recitationem inclytum regionis hodie

relinqueret. En! possessionum permutatio, quæ antequam susciperetur, Episcopus Mersburgensis ripæ Solis ortum respicienti, Misnicus vero occidentali adjacentem parochiam habebat, quam Ditmarus invito animo suscepit, & cum sua permutari sivit. Vid. vita ejus, e Codice quodam MSto a Reineccio publicata p. 259. (6) Regionem Plisia & Elistro terminatam, & pagos ad ipsam spectantes, alibi enumerari videmus, verbis neque difficilem intelligentiam habentibus, neque sinentibus quidem dubitare, hæc & Caminizi amne circumfusa ad diversas plagas tendere, penitusque inter se discrepare. (7) De Chutici vero percommodum accidit, quod Præsul sæpe laudatus, & ex eo Albinus prodidit, duos eo nomine significari pagos, quorum alter orienti magis vicinus fluvio prædicto irrigatur, alter vero ad occasum declinans Medebur comprehendit, quem, nisi ineptiat, nemo amplius oppositurus est, aut eo velut argumento quodam adversus nos pugnaturus. (8) Idem habeo respondere ad Lostatæ commemorationem, quæ si non una extitit, quemadmodum Ditmarus indicabat, alteram quidem ad Daleminciam referemus, cum Wisseburgo pari modo in historia recensito, alteram vero Lauchstadiam esse patiemur, quæ procul abest ab hac ora, eive apponi vel includi nequaquam debet. (9) Quanquam vero quæ adducta a nobis fuerunt, controversiam non continuo sopiant, aut rem in vado locent, tamen validum haud dubie est argumentum, quod ab expressa Caminizi fluvii mentione desumitur, cum invertat omnem secus cogitandi rationem, & ad Elistrum vel Plisiam confugientes asseverationis falsæ manifesto reos evincat. (10) Ad hæc exploratissimum est, Daleminciam a Ditmaro non sic extendi, quasi ad inferiorem Misniæ oram patuerit, vel terminos suos Thuringiam versus latissime habuerit statutos & prorogatos. Aliud, saltem vastatio significat, a Bohemorum multitudine, barbara feritate grassantium, illata, qua unius diei intervallo universus pagus misere direptus fuit ac depravatus. Vid. Ditmar. L. V. p. 116. ubi hæc inveniuntur; Totus hic pagus, qui Glomaci dicitur, in una hac die, igne, gladio, & habitatoris eductione flebiliter desolatur. (11) Longe illustrius testimonium idem Scriptor suppeditat, quando de Henrici Ducis itinere sequentia exponit: Post hæc Henricus Bozlaum, Ducem Bojemorum, cum suis adiit, honorificeque ab eo susceptus, cum exercitu ejusdem a finibus suis per Niseni & Daleminci pagos usque ad Mogelini ducitur. L. V. p. 65. E qua narratione conjectura fieri potest, Dalemincia finiente, Mogelini pagum, vel novæ regionis oppidum, iter illac facientibus occurrisse. Unde Grona Daleminciæ castrum appellari nequit, siquidem infra Ileburgum situ suo removeatur. Et vero (12) de Grona sic existimamus, si in Annalibus recte legitur, ubi Kietæ faciunt mentionem, vel Kietni porro oculis subjiciunt, vel de Erasmi Stellæ sententia, Gietanam consignatam nobis sistunt, præposteram non fore expositionem, quæ de Geita id interpretaretur, quod oppidum veterem Daleminciam contingebat, & etiamnum hodie sic appellatur. Sin vero Gemblacensis potior est, cum Ganam nominat, urbs fuit prope Janam fluvium fortasse, cujus memoriam fieri potest, ut pagi ad hunc diem existentes, e veteri calamitate & excidio servarunt. Et quidem, si id fateamur, Gronam esse retinendam in lectione, quandoquidem ut plurimum sic inveniatur, tamen nulla cogit nos necessitas, ut infra Ileburgum Urbis rudera quæramus, cum argumentum istud svadens imbecillius sit, quam ut causæ hujus dijudicationem eidem permittamus. Vid. Erasm. Stella lib. allegat. Spangenberg. apud Albin. p. 78. conf. p. 95. & 145. Adde Ursbergensem, aliam lectionem suppeditantem, apud Meibomium, qui arcem Gronde ad Visurgim, cum Grona Daleminciorum nil commune habere, tempestive & sapienter annotavit.

(q) Firmam & propugnaculis munitam adversus hostium impressiones H. Mutius testatur, qui hanc causam pertinaciæ ferociæque incolarum fuisse scribit, quæ animum Henrici exacerbavit, sic ut iracundia ejus non nisi sangvine restingui posset & satiari. Chron. Germ. L. XII. Reliquos eo nomine pagos, Daleminciæ limitem ingredientes, superesse adhuc hodie videmus, alterum prope Misnæ suburbia, in Schleiniziorum clientela comprehensum: alterum versus Mogellam positum, & itinere Caroli V. Cæsaris, cujus castra ibi biduum durarunt, in historia celebratum. Sic enim in Ephemeride itinerum hujus Imperatoris, ad annum 1547. Mens. April. quo tempore in Joann. Fridericum, Electorem Saxoniæ, ducebat, annotatum reperio. 22. Hoven & Ganam pagos ad IS. Qua & ipsa die fuere ad nonam usque nebulæ. 23. Ibidem permanserunt

hodie caput, (r) in Pontificis Diplomate *Daleminciæ* attributum; & quæ olim urbium princeps extitit, *Lomacia*, (s) Wendorum Dynastarum celeberrima cultissimaque sedes, quam palus admirandæ antiquitatis evexit, & ad omnem posteritatis memoriam nobilitavit. His adjungo Burgwardos veteres, *Zadili*, *Boruz*, & alium in Diplo-

mansum est, fueruntque & die usque ad decimam tenebrosæ & perdensæ nebulæ. Conf. Thuan. L. III. Hist. p. 68. seqq. ubi iter magna diligentia recenset, sed vocabulis valde inflexis, & interdum plane corruptis, ut vix agnosci queant.

(r) Verba in Diplomate Pontificio concepta sequentia observatu fuere digna: Iidem Gloriosissimi Imperatores postularunt a Nobis, quatenus Monasterium, quod pro remedio animarum suarum primitus construi, & in honorem Beati Joannis Evangelistæ consecrari fecerunt, super ripam fluminis, cui nomen est Albea, in civitate Misna, sita videlicet in Provincia, quæ dicitur Daleminicia. Ideoque Misnam ad Daleminciam referri oportet, quam dubium non est adversus Daleminciorum Gentem, quæ circumfundebatur, ab Henrico conditam fuisse. Quod enim de Milzenis dicitur, quemadmodum Viros summos non prohibuit existimare, & Bohemorum & Polonorum excurrentium immanitatem, suscepti consilii, & fundatæ civitatis causam extitisse; ita nullum affert impedimentum cupientibus asseverare, Henricum simul in animo habuisse Dalemincios a se repressos hoc quasi freno coërcere, & hostiles ipsorum impetus per militem præsidiarium, e castro munitissimo deinceps propulsare. Ceterum sapienti consilio a fortissimo Rege, in medio duorum populorum, inimicis animis irruentium in se, urbs locata & constructa fuit, ut limites adversus utrumque firmaret, eque uno latere Milcienos prospiceret, Nisanis mistos atque inclusos, alterum vero Daleminciis ostenderet, quorum regio ad Scharfenbergium castellum, ut in priscis tabulis est, deficiebat, penitusque claudebatur.

(s) Principem voco, quæ nomen a palude sortiens universæ regioni impertivit, obque eam rem sic post exsplenduit, ut Daleminciorum Slavorum metropolis non immerito habeatur. Itaque quæ in populum honorifice dici queunt, hoc oppidum præcipue afficiunt, & ad amplificandam ipsius celebritatem apposite referuntur. Quanquam Scriptores temperare sibi debeant, ne quod universam provinciam attingit, perinde accipiant, quasi civitatem unam spectet. In qua parte neque Chronica debitam semper cautionem adhibuerunt, neque celeberrimi Commentatores existimationi suæ fideique historiæ consuluerunt. Exempli causa, cum Ditmarus memoriæ prodit, Boleslaum Bohemum pagum Glomaci depopulatum esse, eque pristino cultu & abundantia in solitudinem ac vastitatem redegisse, non modo Georg. Fabricius in Annalibus suis, sed & Petrus Albinus in Commentario rerum Misnicarum de oppido Lomacio interpretantur. Sic enim prior ad annum 1017. Lomacium oppidum, & villa Zerena in aditu Chelebosciі cremantur. Hic autem similia refert p. 119. & 260. Quem secutus autor chronici Lomaciensis non modo calamitatem prædictam, sed & cultum de toto pago intelligendum, ad urbem unice restringit. Ceterum vera est, quam faciunt illi, conjectura, urbem & primordia sua, & incrementa atque splendorem a fonte admirabili duxisse, cum fieri nequiverit, quin tam certis creberrimisque portentis ibi visis, magna hominum ethnicorum multitudo ad eum locum conflueret, & sacrorum celebratione, fortasse etiam conventuum Reipublicæ causa institutorum frequentia, non mediocriter illustraret. Sive itaque e pago civitas aliqua repente exurgeret, sive Wendorum opera prorsus nova egrederetur, perinde quidem accidit, ut superiori tempore meminimus interdum evenisse, quando miracula conficta, hominumque miserorum superstitio, & monasteriorum magnificis structuris, & pagis juxta ac civitatibus originem largiebantur, subitosque progressus efficiebant. Vid. chron. Lomaciense & Mogellanum, quorum Editores recitationum suarum fundamenta ab Albino desumserunt. At vero primus & antiquus hac in parte Scriptor, cujus & sententiam explorare, & autoritatem sequi nos oportet, Ditmarus Merseburgius habetur, qui de Glomaci fontis, & paludis hinc stagnantis natura, in chronico suo sic disserere perrexit: Cum bona pax est indigenis profutura suumque hæc terra non mentitur fructum, idem tritico & avena ac glande refertus, lætos vicinorum ad se crebro confluentium efficit animos. Quando autem sæva belli tempestas ingruerit sanguine & cinere, certum futuri exitii indicium præmonstrat. Hunc omnis incola plusquam Ecclesias, spe quamvis dubia, veneratur & timet. Eadem e Ditmaro refert Erasmus Stella, paludem hanc ad duodecim passuum millia ab Albi sejungens, quam secundo tamen lapide a fluvio, illo positam esse, Antistes idem confirmat. Enimvero Chronicon Lomaciense non habuit, cur Ditmarum incusaret, propterea quod intervallum haud

Diplomate Conradi Marchionis, ad *Ganam* amnem collocatum. (*t*) Tandem castellum *Cirin*, ubi hodie pagus est, epigrammate *Taubmanni* facete aliquando notatus, hanc recensionem, ob id quod Ditmari tempore notissimum fuit, (*u*) subire debet & locupletare.

XVIII. XVIII. Vel limitem signant, vel in confinio *Daleminciæ* sunt positæ, de quibus exponendum mihi restat. (*w*) Et vero *Strelam* impressio Poleniorum, & oppugnatio a *Guncelino* Marchione tentata, & conventio dotalis, qua in Bohemorum Ducis Filiæ peculium perveniebat, antiquitus ipsi celebritatem circumdederunt. Eodem vero tempore *Mogelina* caput erexit, cujus situs ex itinere patuit, fortitudo autem habitatorum ex deleta Bohemorum legione, quam cum astu primum delusissent, postea ferro aggressi ad internecionem ceciderunt. Quod quemadmodum ad *Mogilinæ* commendationem pertinet, sic ad laudem civitatis exiguæ procul dubio istud vergit, quod eandem virtutem in bello Germanico, adversus varias hostium machinationes demonstravit, veteresque laudes egregie renovavit, & cedentibus munitissimis oppidis, invicta nihilo secius persti-

recte fuerit dimensus, longiusque pronunciaverit, quam fieri oportuisset. Ego autem Præsulem excuso, quem ratio metiendi ætate ipsius recepta, & terminus designatus, ripa nimirum Albis, omni culpa liberat, facilique negotio absolvit. Alioqui hujus pulcherrimæ narrationis, præter Georgium Fabricium, & Matth. Dresserum, opportune recordatur Petrus Albinus, qui paludem inclytam a pago contermino Polznensem hodie nominari, vere & prudenter observavit. Mihi autem quod natales præbuit, Strigenicium, cum proxime a palude dicta abest, ad quam jactus tormenti minoris facile pertingit, spatiumque interpositum emetitur, tum agro sibi assignato ad eandem se obvertit, situque pariter & districtu viciniam propinquam servat. E regione vero ejus Dersenicium comparet, eodem positu respiciens paludem, neque longius ab ea discedens, qui pagus utrum claustro Monialium antiquitus excelluerit, Sieerodam postea translato, quemadmodum in catalogo cœnobiorum Misniæ recitatur, dispiciendum aliis relinquo. Id interea e vocum terminatione, & aliis insuper characteribus recte conficitur, hos & reliquos complures, qui circum magna multitudine sese sistunt, ob pingvissimum videlicet ac fertilissimum solum, a Venedica gente excultos fuisse, cui rei profectiones ad fontem susceptas, & hominum concursum eo factum profuisse, mihi admodum probabile veroque simillimum videtur. Quamobrem incredibilem ex eo capio voluptatem, quoties contueor antiquissimis Scriptoribus celebratum & portentosum fontem, qui quanquam ea profunditate hodie non sit, quam Albinus ipsi tribuit, nec venis hujuscemodi quidem gaudeat, quæ exsiccari ipsum non patiuntur, tamen ob mirabiles eventus & vetustatem suam, memoriamque multarum rerum, quas in animum revocat, jucundissimum adspectum præbet, mirificasque cogitationes gignit.

(*t*) Burgwardum Zadili, qui Ecberti Marchionis Comitatui innexus fuit, Diploma Henrici IV. anno 1074. Provinciæ Talemenche assignat. De quo reliquam videmus arcem, ad Albis ripam, infra Misnam civitatem sitam; Burgwardi Boruz prope fluvium, qui Albea dicitur, tabulæ donationis meminerunt, quibus Otto II. Præsulatui Misnensi ipsum tradidit, cujus appellationem pagus quidam ad Episcopatus bona spectans, in hunc diem conservavit. Ceterum Gana rivus etiam hodie durat, & prope Risam oppidulum, olim cœnobio, nunc Nobilium Sede clarum, in Albim exoneratur. Quo de Merseburgici Annales sic prodiderunt, dum militum Polonorum excursiones referunt: Qui depopulantes, & ubi ignis inveniebatur, omnia usque ad Gana fluvium concremantes, fero lassis revertuntur equis. Lib. VII. p. 196.

(*u*) Zerenam memorant Annales, quando expeditionem Bolitzlavi persequuntur, sequentibus quidem verbis: nec mora, exercitus jussu Ducis in quatuor dividitur, & ad Cirin castellum vespere convenire præcipitur. L. V. p. 115.

(*w*) Limes Septentrionalis non æque accurate explorari potuit, ut alter versus meridiem, ideo de his urbibus haud simplici locutione sententiam nostram declarare visum fuit. Ceterum quæ de Strela scripsimus, inclytæ Pflugiorum Gentis ditioni hodie subjecta, apud Ditmarum continentur, L. V. p. 108. & 115. L. VI. p. 153. De Mogilinensium astu & felicitate singulari vid. idem Scriptor L. V. p. 16. De virtute autem in bello Germanico contra Svevorum assultus & oppugnationes, chron. Mogell. passim, quod legens Antiquitatis recordatione afficior, & ad comparanda prisca cum recentibus factis instigari me persentisco. Rochlitium Burgwardum Annales citati memorant L. VIII. p. 245. Urbis autem juxta Mildam flumen positæ, & incendio consumtæ, mentio ab ipsis facta est L. VI. p. 153. Quod reliquum est, de Belegora ad Geronis prædia spectan-

te,

perstitit. *Rochlicium*, vetus *Hermanni* & *Eccardi* Marchionum Burgwardus, prisco illo ævo similiter jam fuit notus; nec minoris quidem celebritatis urbs ipsa ex Scriptoribus comparet, *Guncelini* jussu, qui a Strela cum contumelia discesserat, animumque ultionis avidum explere cupiebat, in cineres redacta. Vetustiorem tamen istis universis, & hybernis Caroli Junioris nobilitatem, Belogoram Annales nobis sistunt, quam tabulæ *Ottonis* II. civitatis nomine insigniunt. Diploma vero Conradi Marchionis pagi appellatione impertit, in quo Burgvvardum *Tresiovvo* nominat, & huic *Schremsenicium*, quod hodie *Schirmenicium*, Thuano autem corrupte *Schermesserum* audiebat, subfuisse significat. In hac civitate, expeditionibus adversus Boleslaum susceptis, copiæ Cæsaris ut plurimum conveniebant, indeque per Lusatiam & Silesiam proficiscebantur, quæ Polonico Imperio, latius multo, quam hodie ad nos porrecto, istis seculis obsequebatur.

XIX. XX. Ex his, quæ de civitatibus dicta sunt, ad Remp. progressus argumenta pariter & indicia licebit sumere. Enimvero Slavorum populus non abhorruit a societate cultuque humano, sed ordinem, quem imperandi leges sanciunt, animo non illibenti sapientissimoque consilio est amplexus. Proinde neque Regum Majestatem revereri grave sibi duxit, neque Ducum imperium, si moderatum esset, pati non sustinuit, & licentiam immodicam, quæ in populari statu viget, civili unius potentia temperavit ac repressit. Quod quemadmodum de Venedis universe cognitum habemus, sic de Soraborum multitudine, Ducibus suis parere haudquaquam detrectante, similiter ex Annalibus liquet; qui quanquam adstrictius gubernari haud facile se paterentur, tamen libertatem sic tenebant, ut obsequium & venerationem cum fascibus ultro ad ipsos deferrent. Equidem amplificandæ felicitati *Glomaciorum* magnopere conduxit, quod non modo regionem per se opimam ac fertilissimam fuissent nacti, sed ut exsplendesceret præterea, cultuque florentissima efficeretur, (*x*) nulli rei nullisque laboribus supersederent. Ut igitur fortunis suis consulerent, & Soraborum juxta consuetudinem Rempublicam suam ordinarent, imperium unius minime pertimuerunt, (*y*) sed Ducali fastigio insignitum, obtemperandi juribus communire, & exemplis a se profectis roborare sunt aggressi. XX. In-

te, in eadem historia aliquid perscriptum extat, L. VI. p. 155. quo in loco vocabulum exponitur, quasi pulcher mons per illud significaretur, cum tamen Venedicæ linguæ gnari sic interpretentur, ut album montem ipsis denotet. Conf. p. 162. nec non L. VII. p. 222. ubi hæc est legere: neque tacendum est, quod alii milites Bolizlavi urbem Belegori dictam, XVIII. Gal. Sept. aggressi, & bello eam impugnantes diutino, Deo gratias, nil proficiebant. De expeditione Karoli Junioris, vid. præter Adonem Viennensem, Aimon. L. IV. c. 81. a quo Karolo statuam Rolandi adhuc hodie reliquam esse, ingenti magnitudine e lapide confectam, & ad curiæ latus in oppido illo erectam, Albinus judicat. p. 88. Lib. cit. Cujus rei vel veritatem, vel causam indagare cupientes, ad Hermannum Conringium visere oportet, qui de statuis Rolandorum pereruditè disseruit, Exercit. III. de Rep. Imp Germ. p. 107. seq. Ceterum Schermesseri recordato, in mentem venit de juvene rustico, qui Cæsari copias transmissuro & vadum indicavit, & viæ ducem sponte se præbuit, quo injuriam a Saxonicis acceptam ulcisceretur. Cujus hominis posteritatem adhuc hodie superesse, a Viro Illustri accepi, utpote qui aliquem vidisset ipse per literas supplices in aula petentem, quo sibi beneficium quoddam impertiretur, siquidem a stirpe ejus descendat, qui Familiæ Electorali, hodie rerum apud nos potienti, insignem fidem exhibuisset. Vid. Thuan. Hist. L. III. p. 70.

(*x*) Testimonio suo id confirmat Præsul elogiis nostris major, quando calamitatem a Boemorum grassatione profectam his verbis describit: *Totus hic pagus, qui* Glomaci *dicitur, optime tunc excultus, in una hac die flebiliter desolatur.* Vid. loc. allegat.

(*y*) Boleslaum, Delmantiæ Ducem, inter alios qui Henrico Aucupi præsto fuerunt, quo tempore decretoria pugna cum Hungaris confligere parabat, recensuit Chronicon Saxonicum, ab antiquo Monacho concinnatum, & a Joh. Pomario primum, post a Matthæo Dressero auctius & castigatius editum p. 85. ubi Boleslaus octavus & ultimus inter Duces comparet. Hanc recitationem vero e Spangenbergio desumtam esse, & chronicon ipsum fatetur, p. 80. At vetustiores inter, qui de prœlii hujus fortuna & eventu tradiderunt, eminent Luitprandus L. II. c. 9. Otto Frisingensis L. VI. c 18. nec non Liber Ludorum Trojanorum, quos Sidonius Apollinaris agones Drepanitanos nominat L. II. epist. 2. Ceterum Duces Regesque Slavinos in Annalibus Francicis est observare, ad ann. 805. 806. 871. &c. ut & penes Albertum Stadensem & Helmoldum in chr. Slav. L. V. c. 11. Cum quibus conf. quod Albinus de Miliducho, Soraborum Duce, ex iisdem monumentis annotavit. p. 89.

XX. XX. Ingenium *Daleminciorum* & religionis curam Slavica Gens universim visa nobis sistit, cui & Asiaticum quid, & græcum assignare quamplurimi ex Antiquitatis testimonio (z) non dubitarunt. Itaque in periculis & calore pugnæ magnanimos atque feroces, in consilio capiendo peritos & callidos, in Reip. administratione æquitatis ac justitiæ studiosos, in religione vero, quam præscripserant sibi ipsi sequendam, vehementer pertinaces atque devotos, & ut verbo dicam, in barbarie Sarmaticis populis familiari non prorsus barbaros ipsos depinxerunt, qui mores quanquam cultu ad superstitionem flexo, multitudine Numinum confictorum (a) portentosis foedissimisque ceremoniis non mediocriter contaminarentur, tamen pietatem ipsis curæ fuisse, & Cyclopicam immanitatem displicuisse significant. Enimvero difficillimos experiebatur, qui a prisca fide ipsos abducere, & ab erroribus ad veram de religione sententiam revocare cupiebat, cum neque opinionem, quam semel imbibissent, libenter deponerent, neque legem sibi dictam, etiamsi extrema alioqui perferenda forent, reciperent vel servarent. Idque nusquam forte manifestius perspiciebatur, quam apud *Daleminciorum* populum, (b) quippe qui talia ad limpidas fontis aquas designaret, qualia reliqui sanguinis & studiorum affinitate ipsis conjuncti, in lucorum umbris & consecratis nemoribus præficiebant. Adeo & purioris coetus consortium aspernabatur, & præstigias ludosve Dæmonum oraculorum fidei longissime præferebat, & meliora docentes capitali odio velut acerbissimos inimicos persequebatur.

XXI. Ce-

(z) Dubium illud est, quod ex Homero petitur testimonium, sive quisquis est, cui Strabo L. XII. adscribit. Quamquam enim Philippo mirifice placuerit, & ab omnibus, qui se ipsi permiserunt, propemodum receptum fuerit, tamen & de Paphlagonibus incertum est, & de Henetis in Argonautico carmine, nec non ab ipso Homero commemoratis, minime pervestigatum ostensumque liquido, Venedos attinuisse. Quo de argumento Phil. Cluver. evolvi debet in Germ. antiqv. De Scriptoribus vero, qui cum pro altera sententia, tum ad rationem nominis in universum cognoscendam allegari solent, consulatur Chytræus in Vandalia sua, ubi tum Ptolemæum, Tacitum & Plinium nominat, hic potissimum instituto ejus inservit. L. XXXVII. c. 3. Vid. Homer. Iliad. β. cujus sententiam Strabonis interpres feliciter expressit. Herodot. τερψ. 15. Germania Taciti, a Philippo illustrata, in chron. Peucer. ab initio.

(a) De Slavinorum idolis vid. Joh. Lindenerus, quem vulgo Monachum Pirnensem vocant, in Onomastico, seu chronico suo juxta numerum concinnato; item autor chron. Saxon. p. 208. ubi Flinsium, & p. 216. ubi Prononen, Ridegastum & Siebam depingit. Conf. Helmold. L. I. c. 53. L. II. c. 25. Ad. Bremens. L. I. c. 6. De Svantevicio & Zernebogo commentatur Emserus in vita Bennonis c. 19. De Trigla vero Sabinus in libello de Brandenburgo, Marchiæ Metropoli.

(b) Non caret ratione, quod Erasmus Stella prodidit, ad inclytam paludem Wendorum Diis fuisse sacrificatum, quorum & nomina extiterunt foedissima, & forma prorsus fuit terribilis, & significationes futurorum eventuum deplorandos errores in animis miserorum hominum vehementer stabiliverunt. Sic enim Ditmarum interpretor, quando indicat, Slavinos huic fonti plus esse solitos tribuere, quam ipsis Ecclesiis, eumque sanctissima ceremonia venerari & colere consvevisse. Ceterum quid vetat, quo minus ad Dalemincios referam, quod item Præsul de Arno Wirtzeburgensi Antistite narravit, ipsum in pago Chutici a Slavis fuisse trucidatum. Sic enim habent, quæ de Martyris calamitate recitat. Sed non longe a prædicto amne, in pago Chutizi dicto, Arnus, Episcopus Sanctæ Wirceburgensis Ecclesiæ IX. cum ab expeditione Bojemorum reversus juxta plateam in parte septentrionali, fixo super unum collem suimet tentorio, missam caneret, hostili circumvallatus agmine, præmissisque omnibus per martyrium suimet cum sociis semet ipsum obtulit Deo Patri DCCCXCII. Dominicæ Incarnationis anno, temporibus Arnolphi Imperatoris, cum oblationibus consecratis in sacrificium laudis. Ubi hodie sæpe accensa videntur luminaria: & sanctos Domini Martyres hos esse nec Slavi dubitant. L. I. p. 1. & 2. Conf. p. 8. 39. 56. 223. &c. ubi plurima invenies ad capita & fervorem religionis Deorumque cultum, in Slavorum populo spectantia. De sacris vero christiano ritu ordinatis apud eandem gentem vid. Chyræus L. I. p. 35. & seqq.

(c) Pro-

XXI. XXI. Ceterum bellicosum fuisse *Glomaciorum Wendorum* ingenium, cum argumento a fortitudine totius populi accepto, tum variis expeditionibus in eos indictis, ac denique Marchia adversus eorum impetum & ferociam constituta, efficitur planum, facilique negotio demonstratur. Qua in parte cum sibi ipsis non satisfacerent aliquando, barbaros homines in foederis societatem adsciscebant, inque Germanicum sanguinem, sibi vehementer suspectum & invisum, grassandi non faciebant prius finem, quam ductu & auspiciis Henrici, horumque Principum, qui limitaneo magistratu fungebantur & potentia ipsorum paulatim frangeretur, & eo res ad ultimum deveniret, ut frenum discerent mordere, jugumque moderate ferre, a quo tantopere abhorruissent, & cui propulsando sanguinem pariter & opes suas diu frustra insumsissent. (c)

(c) Prohibet institutum hujus tractationis, ut, quæ ex Annalibus in eam sententiam afferre possum, singula copiosius persequar, aut commentatione prolixa lucem ipsis affundere laborem. Quapropter Witichindi Monachi recitatione contentus ero, & autoritate testimonii gravissimi in capite præsenti utar, seriemque rerum gestarum ita quidem ex eo pertexam, quemadmodum ipse exemplo suo mihi demonstravit. Et vero posteaquam Henrici Aucupis militiam impetumque in Dalemincios exposuisset, sic de Hungarorum copiis, in subsidium ab hostibus evocatis, perseverat explicare: Prædictus igitur exercitus Ungarorum a Slavis conductus, multa strage in Saxonia facta, & infinita capta præda, in Dalamantiam reversi, obviam invenerunt alium exercitum Ungarorum, qui comminati sunt bellum inferre amicis eorum, eo quod auxilia eorum sprevissent, dum illos ad tantam prædam duxissent. Unde factum est, ut secundo vastaretur Saxonia ab Ungaris, & priori exercitu in Dalamantia secundum expectante, ipsa quoque in tantam penuriæ miseriam ducta sit, ut aliis nationibus eo anno, relicto proprio solo, pro annona servirent. En calamitosum fœderis exitum, & perfidiam barbarorum immanem! Quibus Dalemincios nostrates parem postea retulisse gratiam, Witichindus eodem libro ad hunc modum est persecutus: Avares igitur agentes per Dalamantiam, ab antiquis opem petunt amicis. Illi vero scientes, eos festinare ad Saxoniam, Saxonesque ad pugnandum cum eis esse paratos, pingvissimum pro munere eis projiciunt canem. Et cum non esset injuriarum vindicandi locus, ad aliam pugnam festinantibus, cum ridiculosa satis vociferatione longius prosequuntur amicos. Hæc sane & mutuo tunc & impune ipsis facere licebat. At vero pessime cessit, quam Henrico, Hevellorum jam victori, opponebant audaciam, quam quemadmodum castigaverit, ex Annalium Corbeiensium Scriptore porro audiamus: Cumque illa urbe potitus (Brennaburgum intelligit,) & omni regione, signa vertit contra Dalmantiam, adversus quam jam olim reliquit ei Pater militiam: & obsidens urbem, quæ dicitur Grona, vigesima tandem die cepit eam. Præda urbis militibus tradita, puberes omnes interfecti, pueri ac puellæ captivitati servatæ. Eodem modo H. Mutius de expugnatione urbis disserit, Henricum dispositis Brenneburgi rebus, continuo in Daleminciam duxisse, qua ne potiretur tota, cum Gronam sibi obstare animadverteret, admoto exercitu postulasse deditionem, fore enim, ut æqua conditione, vita & facultatibus salvis, paciscerentur. Quod cum illi non acciperent, munitioni urbis fisi, & non modo superbius responderent, sed tela in hostem ejaculari, crebrisque eruptionibus inferre cladem minime cessarent, irritatum Regem militibus suis edixisse, ut omnes puberes ex utroque sexu interficerent, pueris modo & puellis servatis, urbeque ipsis in prædam concessa. Sic igitur repressis populi viribus, jam non amplius mirabile videri cuipiam poterit, quod & Witichindus Monachus & Ditmarus Præsul consensione quadam stili perscripserunt, Daleminciam Henrico tributariam esse factam, & libertatem suam amisisse. Vid. Witichind. Annal. L. I. H. Mutius in chron. Germ. L. XII. Ditmar. L. I p. 6. Ceterum finiente Republica, neque cessavit regionis nomen, quod circa extrema seculi XI. usurpatum esse certo scimus, neque Venedi desierunt habitare pulcherrimas sedes suas, donec multitudine colonorum, civiumque Misniæ veterum, vel oppressi & extincti, vel in angustias præcipitati obscurive redditi, vel moribus ad elegantiam compositis emolliti & mansuefacti, vel expulsi denique & in alia domicilia translati, patriam nostram peregrini sanguinis commercio liberarent, & Germanica stirpe satos emergere rursus, ac possessionem sibi debitam recuperare paterentur.

D. O. M.

AP.

APPENDIX DIPLOMATUM ATQVE DOCUMENTORUM HISTORIAM LUSATIÆ ILLUSTRANTIUM ET CONFIRMANTIUM.

I.

Privilegium ecclesiæ in Dobirluch a Theodorico Marchione Misnensi datum CIↃCC.

IN nomine sancte & individue trinitatis. Theodericus Dei gratia Misnensis & Orientalis marchio. Ecclesiarum possesiones, que a viris principibus seu ab aliis quibuslibet personis sub eorum potestate agentibus ob remedium peccatorum suorum locis deo sacratis collate sunt, facile paterent direptioni, si non ab eis vel heredum suorum succesfione legitima tuerentur a violentia. Hac igitur uti volentes benevolentia tam presentibus quam futuris notum esse volumus, ecclesiæ in Dobirluch, que a predecessoribus nostris marchionibus scilicet pie memorie patruo nostro Theodorico & patre nostro Ottone, itemque patruo nostro Thedone fundata, sustentata atque defensa est, jure defensionis, que nos pro parte hereditarie succesfionis contingit, proprietatis, etiam a nobis ob evitandum estum adversitatis deberi umbraculum defensionis. Ut autem nostre intentioni firmius robur accederet, de terminis ecclesie prefate, quos majores nostri laudabiliter statuerunt, certitudinem capere voluimus & per viros honeste fame, Hertvvicum scilicet Prebisk & Thidoldum de Belgoro sub obtestatione fidei, qua nobis tenebantur, firmam rei veritatem cognovimus. Accipiunt itaque initium predicti termini a Jawer per directum ad Wyssok, a Wyssok per directum ad Swynstege & pontes Mudelitz usque ad vadam Scharischowe, a Scharischowe per ascensum fluvii usque Bork, a Bork per directum usque ad septem fontes, a septem fontibus usque ad paludem Drezke, & diriguntur deorsum ad alveum Telnitz & inde ad locum qui Jamnitz vocatur, venientes per Wellenoz ad originem cujusdam rivuli Wewerscilz descendunt, & cum eo usque ad amnem Primisnizam delabuntur: trans ripam vero ejusdem fluminis Primisniz octo mansos Ilandrenses ipsis terminis adjecimus, & inde per descensum ejusdem amnis quousque ingrediatur trocken Elster, siccam Alestram. Inde vero regreditur per directum ad priorem terminum Jawer. Ut autem hæc nostra & parentum nostrorum donatio apud presentes & posteros prefato cenobio & inibi Deo servientibus integra illibataque permaneat, præsentis pagine inscriptione & sigilli nostri impressione idoneorum testium annotatione corroboravimus. Sunt autem hi, Pertramus Misnensis canonicus, Matheus abbas de Cella, Tammo prior & Gerardus cellarius ibidem, Hermannus burgravius de Hartburg, Meynerus burgravius Misnensis, Henricus burgravius de Donyn, Gerardus burgravius de Greutsch, Erkenboldus de Grizlav, Henricus de Corun, Albertus de Dreuze, Henricus de Koldiz, Herdegenus de Lyznik, Albertus dapifer de Borne, Ludoldus de domo Grymme, Guntherus de Rochsperg, Henricus de Starmberg. Acta sunt hec anno ab incarnatione Domini millesimo ducentesimo, Indictione III. in provinciali palatio nostro Colmiz, VI. Kal. Maji regnante in celo & in terra Domino nostro Jesu Christo.

Sigillum huic descriptioni appensum est de cera viridi, ostendit formam equi, cui insidet quasi vir nudo capite tectus clipeo, monstrante insignia Dominii de Landsberg, habens scriptum in circumferentia: THEODORICUS DEI GRATIA MARCHIO MISNENSIS ET ORIENTALIS. Sigillum.

II. Pri-

II.

Privilegium Monasterio Dobirlucensi a Conrado Marchione orientali datum CIↃCCX.

IN nomine sancte & individue trinitatis. Conradus Dei gratia Orientalis marchio. Cum omnia que sub sole geruntur, alta soleat sepelire oblivio, sicut apud nos nulla est aut modica priorum memoria, idem nobis de nostris posteris relinquitur expectandum, nisi forte in aliquibus causis, que ad Deum pertinent, nostram valeamus alligare memoriam. Proinde nos qua tinus ad fratres in Dobirlug Deo & sancte Marie servientes nostra & dilecte conjugis nostre inibi sepulte cotidiana sit recordatio, in villa nostre proprietatis, que dicitur Lubsch XVI. mansos cum omni utilitate ac libertate ipsis assignavimus. Insuper & partem illam, que pro capitali reatu & pro effusione sanguinis nostro juri competebat, in ipsis bonis prorsus abdicavimus, & abbati libenter relinquimus. Decimam quoque vinee, que est in Belgora, decimam vinee in Zlauwrendorf loco prefato in elemosinam contulimus. Istasque donationes idcirco & presentis & futuri temporis insinuamus hominibus, ut omnes eis adversantes sine causa repellamus, & a virorum illorum impetitione arceamus. Unde & presentem paginam conscribi eamque sigilli nostri appositione & ydoneorum testium confirmatione communiri volumus, quorum hæc sunt nomina: Gerardus de Volkolderode, Raymundus monachus, Johannes notarius noster, Conradus capellanus, Adolfus comes de Schowenburg. Wernerus de Satem, Ensfridus pincerna, Otto de Pout, Bruno de Wysitz & plures alii. Acta sunt hæc in villa Wardenbruke anno ab incarnatione Domini millesimo ducentesimo decimo, indictione XIII. XV. Kal. Januarii sub Alberto abbate feliciter.

Sigillum. *Sigillum huic donationi appensum habet quasi virum sedentem in equo ferentem vexillum in manu dextra habentemque mitram in capite & ejus circumscriptio literis initialibus: CUNRADUS DEI GRATIA ORIENTALIS MARCHIO &c. de cera viridi ipsum sigillum pendens in zona serica.*

III.

Privilegium Monasterio in Dobirlug a Theodorico marchione Misnensi datum CIↃCCX.

IN nomine sancte & individue trinitatis. Theodericus Dei gratia Misnensis & Orientalis marchio. Licet omnium hominum paci atque securitati pro nostri ratione principatus prospicere nos conveniat, eorum tamen tranquillitati & quieti sollicicius intendere nos oportet, qui se propter Deum ab hujus secularis vite sequestravere tumultibus, ne si eos indebite ab importunis & malis hominibus inquietari permiserimus, gladium sine causa portare inveniamur. Hujus rei gratia notum esse omni homini volumus, quod in nostrum voluntarium assensum atque tuitionem accipimus ea, que dilectus cognatus noster Cunradus marchio, ad commodum fratrum nostrorum in Dobirlug, benivole exhibuit, in eo videlicet, quod eis decimam de vinea, que est in Belgora, nec non & in Zlauvvrendorff contradidit, & super hæc in villa, que dicitur Lubs XVI. mansos pro anima uxoris sue Deo ibidem obtulit, & quicquid in ipsis mansis de sanguinis effusione sive de capitali reatu ad eum pertinuerat, abbati resignavit. Preterea causam, que inter predictos fratres & Hartpertum plebanum de Wartenbruke versabatur, sicut ad commissionem domini Theodorici Misnensis episcopi mediante ipso marchione coram prefato sacerdote & fratribus de cœnobio aliisque honestis viris terminata est, finitam esse consentimus. Ita videlicet, ut Ecclesia Dobirlucensis in universis terminis ac villis suis, & in ipsarum villarum ecclesiis & in earum sacerdotibus ab omni hominum pulsatione seu exactione immunis & libera perseveret. Et quisquis locum prescriptum in causis quas prelocuti sumus, inquietare presumserit, & nostra & omnium, qui nobis adjuncti sunt, amicitia & favore careat, & super hoc Dei cuncta cernentis iram non effugiat, nisi a temeritate sue ineptie resipiscat, atque ut ad cor quantocius redeat, privilegium presens nostrique sigilli impressionem & idoneorum testium subscriptionem respiciat, quorum hæc sunt nomina: Bertramus canonicus Misnensis, Burckhardus sacerdos in Wardenbruke, Albertus de Dreuz, Heinricus de Corum, Albertus dapifer, Cunradus pincerna, Sifridus Ditoldus, Otto de Legendorf, Heinricus Marscalcus & plures alii. Anno ab incarnatione Domini MCCX Acta sunt hæc in villa Wardenbrucke XIV. Kal. Januarii.

IV.

Privilegium Monasterio in Dobirlug a Theodorico marchione Misn. datum CIↃCCXVII.

IN nomine sancte & individue trinitatis. Theodoricus Dei gratia Misnensis & Orientalis marchio. Multos esse, qui cotidianis

dianis honeſtatis & fidelitatis defectibus perturbant quietem, multa etiam eſſe, que in conſpectu interni cognitoris deformant rationem noſtram, quanto videmus in eminenti, tanto eſt in evidenti. Ita ut nec malignantium conſiliis occurrere, nec Deo digne noverimus ſatisfacere, niſi forte ad placandam faciem ejus nobis vel ex parte ſuffragetur, ſi ea, quæ ad illorum utilitatem proficiunt, qui ei die ac nocte deſerviunt, benigno proſequamur favore, ut quod noſtris meritis non valemus, eorum auxilio aſſequamur. Inde eſt, quod & preſenti & future hominum generationi notum eſſe volumus factum cognati noſtri Friderici Comitis de Brene circa fratres noſtros in Dobirlug eſſe cum noſtro beneplacito. Hoc videlicet, quod pro concambio Ciſoiœ manſos XII. in Cucuxdorf, itemque manſos ſeptem & dimidium in Munchistorf eis dimiſit, & quod villas has id eſt Fredrichstorf & Kamenitz pro pecunia vendidit, nec non & villam Valkenberg, quam de conſenſu ipſius Johannes de Grodiſch eis vendidit, ſed & ſeptem manſos in villa Altena, quos Sifridus miniſterialis noſter eis donavit. Hæc omnia fratribus ipſis in bona parte permaneant, ubi & hoc adjicimus, quod judicium de effuſione ſanguinis & pro capitali reatu in ſupradictis bonis nulli niſi abbati & ſuis recognoſcimus. Ut autem hæc omnia & commutatio ſcilicet & emtio atque donatio noſtraque recognitio a nullo impoſterum convelli valeat ſive immutari & preſentis privilegii ſignatio, & idoneorum virorum teſtium, qui ſubſcripti ſunt, cooperabitur aſtipulatio: Bruno Miſnenſis Epiſcopus, Ulricus Wurcinenſis præpoſitus, Nicolaus Canonicus Miſnenſis, Henricus præfectus de Donyn, Henricus ſenior, & Heinricus junior de Corum, Fridericus de Turgow, Volradus de Landisberg, Otto & Bodo fratres de Ylburg, multi alii. Acta ſunt hæc anno domini MCCXVII. in villa Bichin.

V.

Privilegium Monaſterio Dobirlucenſi ab Ottone & Theoderico comitibus de Bren datum CICCXXVI.

IN nomine ſancte & individue trinitatis. Otto & Theodericus Dei gratia comites de Bren omnibus in perpetuum. Cum a nobis quod juſtum eſt petitur, ipſa petitionis honeſtas & ordo exigit rationis, ut id per ſtudium noſtrum ad debitum perducamus effectum. Ea propter notum eſſe volumus tam preſentibus quam futuris Chriſti fidelibus univerſis, quod nos ad petitionem dilecti nobis in Chriſto domini Alberti venerabilis Abbatis in Dobrilug predia, que eccleſia Dobirlucenſis ac anteceſſoribus noſtris ſive a patre noſtro per donationem obtinuit ſive comparavit, eisdem vel a quoquam alio, qui de manu ipſorum feudali jure obtinebat, ipſi eccleſiæ & conventui ejusdem preſentium autoritate in perpetuum confirmamus. Specialiter autem villas Fredrichſtorf cum pertinentiis ſuis, quas a patre noſtro pro rebus ſuis comparaverunt, nec non & Valkenberg cum pertinentiis, quam a Johanne de Grodiſch de permiſſione & voluntate domini Theodorici pie memorie dilecti conſanguinei noſtri marchionis Miſnenſis, & patris noſtri pecunia ſuæ eccleſiæ redemerunt, quam etiam idem marchio & pater noſter monaſterio in Dobirlug liberaliter contulerunt. Predium etiam, quod vendidit ipſi Dobirlucenſi eccleſiæ Wilhelmus & frater ejus Hermannus de Reno, quod vulgariter Windiſchemarke appellatur, quod ad inſtantiam & petitionem dilecti domini noſtri & venerabilis in Chriſto patris Alberti Magdeburgenſis Archi-epiſcopi dicte eccleſiæ cum pertinentiis ſuis omnibus contulimus liberaliter & gratanter & omni utilitate, que nunc predictis villis ineſt, vel ineſſe impoſterum poterit in perpetuum ullo modo, hoc eſt, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis aquarumve decurſibus, molis & molendinis, piſcationibus & venationibus in omni utilitate apum cum vindicta ſanguinis & ſententia capitali, & cum omni libertate & utilitate, ſicut eas pater noſter in ſua habuit poteſtate. Ita nos ipſas ſupradicte Dobirlucenſi eccleſiæ preſentis ſcripti confirmamus teſtimonio. Medietatem præterea vinee in Zlaboreſtorf & totam vineam in Belgora, quas ex donatione patris noſtri & marchioniſſe Miſnenſis habet eccleſia memorata, nec non & XII. manſos in Cucuxdorf, & ſeptem & dimidium in Münchiſtorf preſentium autoritate prefate eccleſiæ cum omni utilitate, ſicut prædictum eſt, duximus in perpetuum confirmanda. Ut autem ſepe dictam Dobirlucenſem eccleſiam ſive conventum ejusdem in villis prenominatis & bonis, ſeu in juribus eorundem nemo unquam aggravet vel moleſtet, ſeu etiam preſumat aliquatenus perturbare, hanc ſcedulam inde conſcribi & ſigilli noſtri impreſſione juſſimus communiri. Hujus rei teſtes ſunt reverendus pater & dominus noſter Albertus Magdeburgenſis Archiepiſcopus, Heinricus prepoſitus de Mildenſe, Martinus plebanus de Mulberg, Albertus de Arneſtein, Hermannus Burggravius de Wittyn, Ulricus de Pak, Gevehardus de Sirbech, Fridehelmus de Poch, Bodo de Ylburg, Otto & frater

ejus

ejus de Ragatſch, Ulricus & Heinricus frater de Archintel, Thimo de Surbeche. Acta vero ſunt hæc in Lovene in præſentia predicti domini Alberti Archiepiſcopi Magdeburgenſis eccleſiæ feliciter tunc preſidentis & teſtium prenominatorum anno ab incarnatione Domini MCCXXVI.

Sigillum. *Sigillum de cera viridi monſtrat ymaginem viri ſtantis armati circum amicti quaſi pallio ſuper arma, habetque vir ille clipeum cum tribus foliis lacualibus in ſiniſtra, & in dextra tenet lanceam, cui infixum eſt vexillum pendens deorſum, & eſt talis circumſcriptio: SIGILLUM OTTONIS ET THEODERICI COMITUM DE PRENE.*

VI.

Privilegium Monaſterio Dobirlucenſi a Brunone epiſcopo Miſnenſi datum CIↃXXIIX.

IN nomine ſancte & individue trinitatis, Bruno ſecundus Dei gratia Miſnenſis epiſcopus. Cum inter cetera virtutum opera elemoſina ſic premineat, ut in ſinu pauperis abſcondita pro erogatore ſuo ad Dominum celi oret & ad ſuſtentationem eorum, qui ut Chriſti diſcipuli eſſent, poſſint propria relinquentes in monaſteriis Domini ſe mancipant ſervituti, liberaliter erogata orationum pariter & laborum conſortia mereatur: noverint univerſi tam noſtri temporis quam futuri cultores nominis Chriſtiani, quod nos ad preces honorabilis viri domini Alberti de Dobirlug abbatis de conſilio & conſenſu fratrum noſtrorum Miſnenſium Petri decani, Conradi Wurcinenſis prepoſiti, Everhardi archidyaconi Luſicenſis, Lamperti Miſnenſis & Budiſſinenſis canonici ob anime noſtre remedium & ſalutem & noſtri ad Deum memoriam jugiter in Dobirlug obtinendam, decimas omnes de villis Kemenitz Windiſchemarcke, Valkenberg, cum fructibus & utilitatibus univerſis fratribus & conventui ejusdem cœnobii dedimus in perpetuum posſidendas. De novalibus etiam, que per illuſtrem principem Theod. Orientalem marchionem proprium fundatorem locus idem noſcitur aſſecutus, que vel fratres vel coloni eorundem ſuis expenſis hactenus coluerunt aut excolent in futurum, damus & dedimus decimas provenientes aut in antea proventuras cum integritate & plenitudine juris omnis. Unde nequis noſtrorum imposterum succesſionem eandem noſtram donationem tam piam poſt tempora noſtra mutet aliquatenus aut infirmet, autoritate Dei omnipotentis & noſtra pacem firmamus in eisdem decimis eccleſiæ ſupradicte, preſentis eam ſcripti & ſigilli noſtri teſtimonio munientes. Actum Dobirlug v. non. Maji anno Domini MCCXVIII. pontificatus noſtri XX. Teſtes hujus rei ſunt, Johannes Scholaſticus Budisſinus, Ulricus, plebanus de Chiſtelitz, Waldfogil de Slirone, Walterus de Luge, Arnoldus de Lyndenoroe, Waſmundus de Orevvelitz ſacerdotes, Volcmarus camerarius, Lambertus frater ejus, Lutegarus Chriſtianus de Gumpitz & frater ejus peregrinus, Arnoldus de Zukerade, laici & alii quam plures.

Sigillum de cera viridi oſtendit ymaginem quaſi epiſcopi ſtantis in pontificalibus, librum tenentis in manu ſiniſtra & baculum in dextra, & circuit eum quaſi ſpera lata ad latitudinem calami oblonga juxta formam ſigilli, extra quam ſperam expreſſus videtur literis initialibus titulus iſte: BRUNO II. DEI GRATIA MISNENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS. Sigillum.

VII.

Privilegium Monaſterio Dobirlucenſi a Theoderico Marchione de Landesberg datum CIↃCCLXVII.

NOs Theodoricus Dei gratia marchio de Landisberg omnibus in perpetuum. Ut ea, que religioſam vitam eligentibus a fidelibus in tranquillitatem pacis ſue fideliter offeruntur, a ſtrepitu malignantium conquieſcant, ſcripti teſtimonio & fidelium aſſertionibus omnibus in evum temporibus perennantur. Noverit igitur tam præſens hominum etas, quam in Chriſto poſteritas ſucceſſura, quod nos ob reverentiam nominis Jeſu Chriſti, nec non in remisſionem omnium peccatorum pie recordationis genetricis noſtre, & pro remedio carorum noſtrorum omnium omnia bona noſtri dominii monaſterio de Dobirlug a noſtris progenitoribus vel quibuscunque fidelibus hactenus ſunt collata, preſentis ſcripti teſtimonio confirmamus, volentes, ut hæc noſtra confirmatio ab omnibus noſtris heredibus heredumque noſtrorum ſucceſſoribus irrefragabiliter conſervetur. Nec igitur his premisſis per quempiam modis aliquibus impoſterum valeat obviari, preſentem ſcedulam conſcribi fecimus & impresſione noſtre ymaginis communiri cum aſſertione teſtium ſubſcriptorum, quorum nomina ſubſequuntur: dominus Albero Abbas de Porta, dominus Mathias Abbas de Cella, dominus Guncelinus Abbas de Dobirlug, Wiricus prior de Cella, Otto nobilis Arnshouge, Heidenricus decamus Merſeburgenſis, Thimo de Otoluestorf. Datum anno Domini MCCLXVII. IIII. idus Maji.

Sigillum pendens in hac confirmatione eſt de cera Sigillum.

cera glauca ostendens virum in equo habentem galeam in capite, in cujus cono stat quasi in stipite quedam conglomeratio pennarum ut videtur de pauonibus ad modum cujusdam perizomatis, in quo in stipite apparent tres tractus ab ante & tres a retro & vir ipse fert uexillum in manu dextra & a sinistris tectus est clipeo presevente figuram leonis cum cauda comata & habet talem circumscriptionem: S. Theodorici dei gratia marchionis de Landesberg literis initialibus expressam.

VIII.

Privilegium de bonis in Schakow sitis monasterio Dobirlucensi ab Henrico marchione Misnensi venditis CIↃCCLXXI.

IN nomine Domini amen. Henricus Dei gratia Misnensis & Orientalis marchio universis presentes literas inspecturis in perpetuum. Quia omnium habere memoriam potius divinitatis quam humanitatis existit, ne bene & rationabiliter gesta in oblivionem deveniant, perennari solent obsequio literarum. Hinc est, quod tenore presentium potestamur, quod cum dominus Guncelinus Abbas totusque conventus in Dobirlug bona universa & singula, que habuimus in Scakow & que a nobis olim tenebantur titulo castrensis feodia nobis comparaverint pro summa LX. marcarum argenti. Nos eadem bona cum omnibus attinentiis, agris cultis & incultis, silvis, nemoribus, aquis aquarumque decursibus, viis & inviis, molendinis, pratis, pascuis & omni utilitate, que de eisdem bonis jam provenit vel provenire poterit in futurum, predictis fratribus & monasterio in Dobirlug ob remedium anime nostre ac dilecte quondam nostre conjugis domine Agnetis bone memorie in proprium damus, tradimus & tradidimus jure proprietatis perpetuo possidenda volentes, ut domini Abbas & monachi judicium in eisdem bonis habeant, & quod nullus advocatorum nostrorum ipsos in eisdem bonis de cetero audeat perturbare. Ne autem predicta donatio a nobis liberaliter facta imposterum ab aliquo immutari valeat aut infringi, eandem literam domino Abbati & fratribus in Dobirlug in testimonium dari fecimus sigilli nostri patrocinio communitam.

Datum Wystin anno Domini MCCLXXI. IV. idus novembris presentibus infra scriptis nobilibus viris, Johanne de Wittyn, Meynero de Misne burgraviis, Henrico de Waldoro, Ottone de Rotevvitz & aliis quam plurimis fide dignis.

IX.

Fundatio Monasterii Marienstern prope oppidum Camenz.

In Nomine sanct. & individuæ Trinitatis. d. Anno 1264. 16. Calend. April.

NOs Johannes & Otto, DEI Gratia Marchiones Brandenburgensium omnibus salutem in perpetuum. Quoniam juris æquitas hoc requirit, ut quo pro ceteris hominibus in sorte terrenæ Substantiæ videmus amplius accepisse a Domino Creatore de ipsis rebus a Deo nobis collatis studeamus & famulantibus impertiri. Quamvis nos, qui cura temporalium a via divini obsequii frequentius impedimur devotorum hominum precibus, ac meritis Deum propitium habeamus. Hinc est, quod preces honorabilium Virorum Witigonis, Burchardi fratrum dictorum de Camenz, novellam plantationem cœnobii eorum, quod Stella S. Mariæ dicitur ordinis Cisterciensium Misnensis diæcesis, sub nostram suscipimus protectionem. Et omnia ejusdem Ecclesiæ bona habita pariter & habenda, ut ab omni incursione semper tuta maneant & illæsa, universas autem possessiones, quas dicti viri a Nobis fundali jure possederunt & nunc pro salute animarum suarum & in remedium animarum progenitorum suorum, de nostro & hæredum nostrorum consensu & favore, eidem Claustro devotione debita obtulerunt, sanctimonialibus, ibidem Deo servientibus, cum proprietate, qua ad nos pertinere dignoscitur, libero conferimus animo & donamus. Volumus etiam, ut secundum petitionem ipsorum tum Fratrum omnia bona, quæ ad nostram donationem pertinent, nec non simul universæ possessiones, quas dictum cœnobium habet, vel habebit in posterum, ab omni advocatia & exaltione, atque cujuslibet servitutis onere, & ab omni judicio alieno imperturbate permaneant perpetuæ & illæsæ; omne vero Judicium de quacunque causa parva sive magna ubicunque accidit in villis, vel in molendinis, seu alias in bonis sæpe dictæ Ecclesiæ ad nullum omnino pertinebit: Seu claustrum solummodo autoritatem habebit de iis omnibus judicare. Nomina autem possessionum dicti cœnobii sunt hæc: Ipsa Area, ubi Claustrum constructum est, cum duobus molendinis adjacentibus, etiam hortum & pratum cum piscationibus, & pascuis, & allodio adjacenti, cum omnibus suis attinentiis; & unica Villa in monte Sanctæ Kunigundis: & allodium in prato cum attinentiis suis. Iterum eadem villa, quod pratum dicitur, reditus quatuor Marcarum & sex solidorum. Item juxta

juxta eandem villam in molendino septem solidi. Item de Mansionario Claustri versus orientem dimidiam Marcam. Item Sylva juxta claustrum cum attinentiis. Item villa Jehowo cum suis attinentiis. Item villa Reinhardtsdorff, de molendino quatuor solidi. Item in Civitate Camenz parochia cum omnibus attinentiis; Item in eadem Civitate quatuor macella &c. Ista, quæ nominata sunt, sæpe dicti tres fratres a Nobis in feudo habuerunt. Sed hæc, quæ subtribuuntur, ipsorum propria fuit hæreditas, videlicet Wittiginowe, cum suis attinentiis, Döringshausen villa dimidia, & totius ejusdem villæ decimæ, juxta Wittiginowe nova villa dimidia: Item Cottynes villa dimidia, & totius ejusdem villæ decimæ: Item Radewiz villa dimidia, item Crostiz villa dimidia & ipsius villæ cum attinentiis suis, item Kokowe villa dimidia, item Sehafftiz villa dimidia, quæ vero nunc subsequuntur, supra memoratum Cœnobium sua pecunia a Dominis prædictis comparavit jure proprietatis liberrime possidendo. Datum Kopeniæ (Guben) Anno Domini 1264. XVI. Calendas Aprilis, præsentibus Domino Wilhelmo Lubecensi Episcopo fratre Amone, Magistro Generali Teutonicorum fratre Hermanno, Priore de Schuzberg, Burggravio de Quernutze, Burchardo Utz, Walthero de Burbaqa, Bodone de Turgone, Ludolpho de Esebeck, Ulrico de cruce, & aliis quam pluribus. Et ut nostra donatio inviolabiliter perseveret dicto Cœnobio præsentes nostras Literas Sigillorum nostrorum munimine roboratas, incordens testimonium & robur validi duximus erogandas. Datum per Manus Johannis Notarii die Gertrudis Virginis.

X.

Ottonis & Conradi Privilegium Civitati Budissinensi collatum de domo mercatoria ædificanda Anno 1284. feria 4ta ante Festum Palmarum.

OMnibus in perpetuum. Otto & Conradus, Dei Gratia, Marchiones Brandenburgenses universis has literas inspecturis salutem in perpetuum. Ne ea, quæ geruntur, cum tempore simul labantur cum fluxu operis, utile est, ea poni in linguas Testium & literarum testimonio confirmare; Ad notitiam igitur universorum nostrorum fidelium volumus præsentibus literis pervenire, quod nos fidelibus nostris Burgensibus Civitatis Budissin & Communitati ejusdem liberam dedimus facultatem, sive licentiam in prædicta nostra Civitate Budissin constituendi & ædificandi domum mercatoriam, quæ in vulgari **ein Kophuß** dicitur, in loco ubi ipsis Burgensium Magistris videbitur expedire, & prænotatæ similiter Civitati; Volentes, ut universi proventus dictæ Domus ad usus perveniant Civitatis, nec ad nos de his aliquid pertinebit, sed cum omni jure hæc eadem Domus ad Civitatem pertinere debebit, utpote aliæ domus in aliis Civitatibus, mercatorum videlicet, pertinere ad Civitates alias videbuntur. Pro hujusmodi licentia Burgenses prædictæ Civitatis nobis decem marcas argenti Stenzaliensis & ejusdem ponderis persolverunt. Ne igitur super hujusmodi licentia in posterum alicui dubietatis scrupulus oriatur, & ne a nostris successoribus annullari valeat vel infringi, præsentes fieri jussimus, & sigillorum nostrorum appensionibus dedimus admuniri.

Testes hujus rei sunt Johann a Lemgart, Magister Domus de Irckceslense, Teto de Panniwitz, Weiner de Buark, **Hund** de Wartenberg, Otto de Pulsniz, tunc Advocatus in Budissin, Luterus de Palalbet, & alii plurimi fide digni. Acta & data sunt hæc Anno Domini MCCLXXXIV. in 4ta feria ante Festum Palmarum.

XI.

Privilegium de jure patronatus in manasterium Dobirlucense ab Henrico Marchione Misnensi & Orientali suscepto ac terminis ejusdem monasterii CIϽCCLXXXV.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Heinricus Dei gratia Misnensis & Orientalis marchio omnibus in perpetuum. Rationis & justicie convenimur legibus, eo nos ordine seculi administrare miliciam, ut Deo militantium tranquillitati & paci vigilanter instemus, quatinus nostre statum imperfectionis ex aliorum perfectione erigamus. Proinde tam presentium quam futurorum destinamus notitie, quod ad pias petitiones venerabilis domini Abbatis Guncelini cœnobium Dobirluch in nostram ac successorum nostrorum tuitionem propter Deum jure patronatus suscepimus. Insuper & terminos possesionum, quas suo dilecti & pie memorie patris nostri, patruo Marchione Theodorico assignatas accepimus, & eidem loco ab hominibus veracibus & sub fidelitatis debito per nos obstrictis, videlicet Bodone dicto advocato de Ylburg & Alberto dapifero dicto de Burnis, presentibus forestariis nostris Hermanno scilicet dicto de Promnitz & Schiban militibus in Sachun commorantibus ex novo distingui fecimus ipsos terminos lucidius decla-

declarantes. Accipiunt ita initium prædicti termini a Jawer per directum ad Wizok, qui & Hovvarte dicitur, a Wizok sive Hovvarte per directum ad Svvynstyge & pontes Mutelitz usque ad vadum Scharisschovve, a Scharischovve per ascensum fluvii usque ad Bork, a Bork per directum usque ad septem fontes, a septem fontibus usque ad paludem Drezke, & diriguntur deorsum ad alveum Telnitz, & inde ad locum qui Jamnitz vocatur, venientes per Wellenotz ad originem cujusdam rivuli Wever scilicet descendunt, & cum eo usque ad amnem Prinznizam delabuntur. Trans ripam vero ejusdem fluminis Prinznitz octo mansos Flandrenses ipsis terminis adiecimus, & inde per descensum ejusdem amnis, quousque ingrediatur siccam Alestram. Inde vero regreditur per directum ad priorem terminum Javver. Proficiat itaque ad securitatem domus Dobirlug atque omnium inibi Christo servientium hæc nostra corroboratio cunctisque fidem integram ad eos conservantibus favor sit a nobis & a Deo salus & benedictio. Quisquis autem terminos prescriptos transgredi & ipsos in suis possessionibus angustare seu inquietare presumserit, si commonitus non resipuerit, quicquid meretur sacrilegus aut iniquus invasor ac predo, & hic recipiat in futuro. Ut autem ampliorem accipiat vigorem nostra confirmatio, sigilli nostri impressionem & fidelium virorum apponimus testimonium, quorum nomina sunt hæc: Otto dictus burggravius de Wittyn cancellarius noster, Misnensis canonicus & archidyaconus Lusaciæ, Bodo senior de Ilburg, Albertus dapifer dictus de Burnis, Bodo & Otto fratres Juvenes de Ilburg, Henricus dictus de Sydun milites, & quam plures alii fide digni. Acta sunt hæc datumque in Dresden anno incarnationis dominice millesimo ducentesimo LXXXV. indictione 2. III. nonas Martii.

Sigillum. *In hac confirmatione pendet sigillum magnum de cera viridi, in quo apparet figura viri sedentis in equo habentisque galeam in capite suo, in qua videtur quasi stipes stans & habens ex utraque parte tres -- tus, superius vero apparet quasi quedam congeries de plumis pavonum, ut videtur, & est rectus clipeo, in quo apparet quasi leo cum cauda comata, & videtur tenere vexillum in manu dextra, & est in dicto sigillo duplex circumscriptio continens hunc titulum: Sigillum Henrici Misnensis & Orientalis marchionis, Thuringorum Landgravii & Saxonum comitis palatini.*

XII.

Privilegium monasterio Dobirlucensi a Friderico marchione de Landesberg omnes proprietates & donationes antiquas eidem confirmante datum CIↃCCLXXXV.

Fridericus Dei gratia marchio de Landesberg universis presentes literas inspecturis salutem & omne bonum. Cum ea, que fiunt in tempore, breuitur labantur a memoria, nisi literarum testimonio perennentur, expedit acta digna memoria scripturarum elucidatione sic servari integra, ut usque in futurum circa gesta veritatis euidentia pateat incorrupta. Ad notitiam igitur tam presentium quam futurorum cupimus pervenire, quod precibus religiosorum virorum & in Christo nobis dilectorum, Domini Guncelini totiusque conventus fratrum in Dobirlug, Cistertiensis ordinis, Misnensis diocesis inclinati, moti multimodo caritatis hospitalitatis nobis pluries & omnibus transeuntibus indifferenter exhibito beneficio, assiduo & solemni divinorum officio, omnes proprietates libertates & jura in villis, pratis, pascuis, nemoribus, piscationibus, judiciis & quibuscunque etiam nominibus censeantur, ab illustri principe domino Henrico, avo nostro dilecto, Misnensi marchione, & quibuscunque aliis nostris progenitoribus dicto claustro in Dobirlug intuitu elemosine datas ob honorem gloriose Dei genetricis Mariæ pro remedio anime & salutis nostre subsidio ratas & gratas habentes renunciantes omni juri, si quod in predictis nobis competere videtur, dictas donationes memorato claustro autoritate presentium confirmamus. Ut autem nostra donatio, ratihabitio & confirmatio rata & inconvulsa permaneat, nec ab aliquo successorum nostrorum super ea suscitari questio valeat nocitura, presens scriptum desuper conscriptum ipsi dedimus atque damus, sigilli nostri munimine communitum. Acta sunt hæc in Dresden anno Domini MCCLXXXV. nono Kal. Junii. presentibus testibus, quorum nomina sunt hæc: Bodo de Ylburg, Bodo de Turgow, Albertus dapifer de Burnis, Ulricus de Pak, milites & Conradus prothonotarius nostre curie & quidam alii viri quam plurimi fide digni.

Sigillum patet per omnia in immediate sequenti privilegio, excepto quod equus in isto sigillo videtur faleratus & habet hanc circumscriptionem: S. Friderici Dei gratia marchionis de Landesberg. Sigillum.

XIII.

XIII.

Privilegium monasterio Dobirlucensi ab Alberto Thuringorum Landgravio & Saxoniæ Comite palatino bona & prædia ab Henrico patre illi data confirmante ac juri suo renunciante datum CIↃCCLXXXV.

ALbertus Dei gratia Thuringorum Landgravius & Saxonie comes palatinus universis presentes literas inspecturis salutem & omne bonum. Cum ea que fuerunt in tempore, breviter labantur a memoria, nisi scriptis perhennentur, expedit acta digna memoria scripturarum elucidatione sic servari integra, ut usque in futurum circa gesta veritatis evidentia pateat incorrupta. Ad noticiam igitur tam presentium quam futurorum cupimus pervenire, quod precibus religiosorum virorum & in Christo nobis dilectorum domini Guncelini Abbatis totiusque conventus fratrum in Dobirlug Cisterciensis ordinis, Misnensis diœcesis inclinati moti multimodo caritatis, hospitalitatis nobis pluries & omnibus transeuntibus indifferenter exhibito assiduo & solemni divinorum officio omnes proprietates, libertates & jura in villis, pratis, pascuis, nemoribus, piscationibus, judiciis & quibuscunque etiam nominibus censeantur ab illustri principe domino Heinrico patre nostro dilecto Misnense marchione & quibuscunque aliis nostris progenitoribus dicto claustro in Dobriluch intuitu elemosine datas ob honorem gloriose Dei genitricis Mariæ pro remedio animæ & salutis nostræ subsidio gratas & ratas habentes, renunciantes omni juri, si quod in predictis nobis competere videretur, dictas donationes memorato claustro autoritate præsentium confirmamus. Ut autem nostra donatio, ratihabitio & confirmatio rata & inconvulsa permaneat, nec ab aliquo successorum nostrorum super ea suscitari quæstio valeat nocitura, præsens scriptum super ea conscriptum ipsi dedimus atque damus sigilli nostri munimine communitum. Acta sunt hæc in Dresden anno domini millesimo ducentesimo octogesimo quinto, nono Calend. Julii, præsentibus testibus quorum nomina sunt hæc: Bodo de Ilburg, Bodo de Turgow, Albertus dapifer de Burnis, Ulricus de Pak, milites & Mathias prothonotarius curiæ nostræ, & quidam alii viri quam plurimi fide digni.

Sigilli descriptio. Huic confirmationi appensum est in corda fericea sigillum de glauca cera, habens imaginem quasi viri sedentis in equo gladio succincti, cujus corpus tegit clipeus præferens leonem cum cauda comata, habetque imago illa quasi galeam in capite cum insigniis principatus Thuringiæ, & videtur quasi tenere lanceam in dextra, a qua dependet vexillum per retro imaginem illam in cujus sigilli circumferentia titulus iste inicialibus literis expressus videtur: Albertus Dei gratia Thuringorum Landgravius ac Saxoniæ comes palatinus.

XIV.

Privilegium a Theodorico Juniore, landgravio Thuringiæ, Orientalis ac Lusatiæ Marchione, ab invasione forestariorum terminos monasterii Dobirlucensis defendente datum CIↃCCLXXXIX.

IN nomine domini, amen. Theodericus Dei gratia junior, landgravius Thuringorum, Orientalis & Lusatiæ marchio, dominusque terræ Plysnensis universis præsentem literam inspecturis in perpetuum. Quoniam omnium habere memoriam potius divinitati quam humanitati ascribitur, ea, que ab hominibus rite & rationabiliter aguntur, ut ad notitiam futurorum perveniant fidelium, adinvenitur discretio hominum apicibus perhennari. Hinc est, quod notum esse volumus Christi fidelibus vite presentis & future, quod cum monasterium in Dobirlug in quibusdam nemoribus & forestis, eidem monasterio quondam a carissimo avo nostro felicis memorie, domino Henrico, illustrissimo principe ac Orientali marchione & suis progenitoribus pietatis intuitu collatis & confirmatis, prout per privilegia ejusdem avi nostri & progenitorum suorum desuper data demonstrari poterunt, a suis forestariis & hominibus frequentius impedirentur, & ob hanc causam Abbas & conventus ejusdem monasterii sæpius ad eundem avum nostrum suas deferrent querelas, finem hujusmodi querelis & impedimentis prædictis avus noster cupiens imponere, fidelibus suis Bodoni de ylburg, & Alberto dapifero de Burnis senioribus dedit in mandatis, & eorum fidei commisit, ut personaliter ad predictum locum accederent, & distinctiones terminorum inter ejusmodi avi nostri foresta & dicti monasterii inspicerent & viderent. Qui ad ipsius revertentes presentiam sub fide sibi prestita affirmabant, prefatum monasterium in subscriptis terminis jus habere, qui incipiunt a colle comportato prope siccam Alestram juxta villam Grunovv & protenduntur mediantibus aliis signis usque ad locum cruce lignea affignatum, a quo loco similiter aliis mediantibus signis usque ad montem, qui Howarte dicitur, protenduntur. Cumque idem

avus

avus noster ad assertionem fidelem prædictorum Bodonis & Alberti vellet præfatum monasterium dictis terminis gaudere libere & quiete, per sua privilegia sæpe dicto monasterio Dobirlug eosdem terminos confirmavit & per Henricum militem dictum de Medegowe renovavit. Quare cum Bodo de Ylburg noster fidelis infestationes & impedimenta in terminis supra dictis de novo eidem monasterio inferat, dictos terminos ausu temerario destruens, venit ad nos referendus Dominus Guncelinus abbas sæpe dicti monasterii cum suis confratribus, supplicans nobis humiliter & devote, ut cum cura & tutela ejusdem monasterii sit jure hæreditario devoluta, idem monasterium suum ab hujusmodi impedimentis tueri & ordinationem avi nostri carissimi supradictam ratam gerere & confirmare similiter dignaremur. Nos igitur jura ejusdem Monasterii conservare & augmentare cupientes, temporibus vitæ nostræ supradictos terminos cum omnibus nemoribus& forestis, cum omnibus aliis bonis eisdem terminis interiunctis, ob honorem sancte & individue trinitatis & gloriosissime Dei genitricis & virginis Mariæ, cum omni jure & utilitate se predicto monasterio Dobirlug damus, & tenore præsentium confirmamus, volentes & ex nunc mandantes, ut nullus hæredum nostrorum forestariorum & hominum nostrorum antedictum monasterium imposterum impediat in terminis memoratis. Præterea omnia privilegia progenitorum nostrorum de quibuscunque bonis eidem monasterio tradita & collate rata gerere cupientes, ipsa nihilominus tenore præsentium confirmamus. Ne autem super premissis alicui imposterum dubium oriatur, præsens scriptum dari fecimus dicto monasterio Dobirlug in testimonium evidens sigilli nostri munimine roboratum. Datum Luckovve, anno domini millesimo ducentesimo octogesimo nono, pridie nonas Junii, præsentibus testibus infra scriptis, Henrico, præfecto nostro de Aldenburg, Theodorico de Turgovv, Johanne de Sunnenvvalde, Tymone de Chorum, Theoderico de Gerstenberg, Friderico de Hopfengarten, Rudegero de Geylnovv, Johanne de Cranchovv, & aliis quam plurimis fide dignis. Datum per manus fidelis nostre curie notarii Johannis.

Sigillum. In hoc privilegio pendet sigillum in cedula pergameni preferens figuram quasi viri sedentis in equo falera tecto, in qua tam ante in pectore equi, quam retro in ejus femore apparet figura leonis, sed & ipse precinctus videtur gladio, & tectus clypeo, preferente quasi formam leonis cum cauda comata, & tenet in manu dextra vexillum, in quo similiter apparet species leonis, & habet in capite galeam habentem cristam landgraviatus Thuringie & circumscriptio sigilli de magnis literis talis est: Theodoricus Dei gratia landgravius Thuringie & dominus terre Misnensis.

XV.

Rudolphi Romanorum Regis litera, quibus Marchionatum Lusatiæ Wenceslao Regi Bohemiæ jure feudali confert, d. Anno 1289.

Rudolphus DEI Gratia Romanorum Rex, semper Augustus universis S. R. I. fidelibus præsentes literas inspecturis gratiam suam & omne bonum.

AD universitatis vestræ notitiam cupimus pervenire, quod veniens ad Celsitudinis nostræ præsentiam, *Illustris Fridericus Misnensis, & Orientalis Marchio, hæres terræ Lusatiæ, Illustris quondam Henrici Marchionis Misnensis, junior filius, fidelis noster dilectus* nobis humiliter supplicavit, quatenus suarum Precum intuitu omnium bonorum suorum feudalium, quæ tenet ab Imperio ubicunque sitorum resignationem ad manus nostras recipere dignaremur. Nos suis devotis precibus inclinati dictam resignationem, ad manus nostras recipere dignabamur, dictoque Marchioni sinceris hæc affectibus deprecanti dicta bona nobis resignata, inclyto *Wenceslao* Rudolphus *Regi Boëmiæ Principi & filio nostro* conces- I. Imp. hæc simus jure feudali; quibus sic ordine pera- scribit. ctis, idem Marchio denuo nostro culmini supplicavit, quod permutationes factas, de terris, oppidis, castris, argenti fodinis seu quibuscunque aliis rebus ad ipsum jure proprietatis pertinentibus, sive ex paterna vel materna successione, seu donatione, vel quocunque titulo ad ipsum pervenerint, ratificaremus; cujus votis favorabiliter annuentes dictas permutationes, ratificamus & approbamus per omnia præsentium testimonio literarum. Testes hujus rei sunt, *Venerabilis Conradus Argentinensis Episcopus, Illustres Rudolphus Dux Austriæ, filius noster charissimus & Nobiles Viri: Ludovicus de Ottingen & Emicho de Leiningen. Comites, Johannes de Leichtenberg & Valerius de Geroldseck. Strenui Viri, Otto Burggravius de Horin, Kamoldus de Nemaus, Hermannus de Grünbach, Hermannus de Malticz & Hermannus* notarius alius, & alii quam plures, cujus rei præsens testimonium & scriptum Majestatis nostræ sigillo jussimus communiri. Datum *Egræ* Tertio Idus Martii, Indictione 2.

Anno

Anno M. CCLXXXIX. Regni nostri anno 14.

XVI.

Privilegium a Theoderico landgravio Thuringiæ & marchione Lusatiæ, monasterio Dobirlucensi duos lacus Strus & Witsch confirmante, datum CIƆCCXCV.

IN nomine domini, amen. Nos Theodericus Dei gratia Thuringiæ landgravius, Orientalis Lusatiæ marchio recognoscimus publice per præsentes, quod de consensu dilecte conjugis nostræ Jutte & omnium quorum consensus fuerit merito requirendus, pia moti intentione, duos lacus sitos apud civitatem nostram Luberose scilicet Strus & Witsch, cum proprietate & omnibus pertinentiis & juribus suis domino Hermanno abbati & conventui in Dobirlug, pro remedio animæ nostræ & progenitorum nostrorum contulimus libere & devote, ab ipsis & eorum successoribus jure prorietatis quiete perpetuo possidendos. Igitur in hujus nostre donationis evidens testimonium, & ne præfatus conventus pro eadem ab aliquo debeat imposterum molestiam sustinere, præsentem literam inde conscriptam sigilli nostri jussimus munimine roborari. Testes hujus rei sunt Fridelinus; Fridehelmus de Kodebuz, Bernhardus de Strele; Ulricus dictus Schof, Henricus de Gnannsteyn, milites; Heyso dictus Tzegenuras, hospes noster in Gubyn, & alii quam plures fide digni. Datum anno domini MCC nonagesimo quinto, xv. Cal. Octobris.

Sigillum. *Huic privilegio appensum est sigillum, in quo apparet forma equi, cui insidet quasi vir accinctus ense, tectus clypeo ad sinistram, in quo expressa videtur figura leonis cum cauda comata. In dextra tenet vexillum, habens in capite galeam signo landgraviatus insignitam, cujus sigilli duplex est circumscriptio, que talis est: S. Theodorici Dei gratia junioris, landgravii Thuringorum, Orientalis & Lusatiæ marchionis.*

XVII.

Privilegium a Theoderico, landgravio Thuringiæ, marchione Orientalis ac Lusatiæ, monasterio Dubirlucensi villam Fricherichstorf donante, datum CIƆCCXCVII.

IN nomine domini, Amen. Nos Theodericus Dei gratia junior landgravius Thuringie, Orientalis & Lusatie marchio, omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis in perpetuum. Facta modernorum momentanea & caduca cum temporis transitione transeunt, & a labili hominum memoria citius excidunt & penitus evanescunt. Quamobrem ut huic fragilitati possit subveniri, ratio dictitat sapientius & persuadet, ut facta presentia, que futuris & futurorum memorie exigunt commendari, literarum imprimantur apicibus & sigillis autenticis confirmentur. Hinc est, quod universis Christi fidelibus, vite presentis & future, quibus presens scriptum ostenditur, cupimus esse notum, quod fidelis & dilectus nobis, Otto junior de Ylburg, nostra comparens in presentia, villam Frederichstorf, quam a nobis jure feudali tenuit, nobis libere resignavit, petens & cum diligentia nobis supplicans, ut dictam villam cum omnibus ad ipsam pertinentibus, fratribus & conventui Cisterciensis ordinis in monasterio Dobirlug jure proprietatis possidendam donaremus, principaliter propter Deum. Nos autem divine remunerationis meritum propensius intuentes, ipsius precibus annuimus, ipsamque villam Fredrichstorf damus & assignamus jam dicte ecclesiæ & ipsius conventui jure proprietatis perenniter possidendam, cum omnibus, que ad ipsam villam pertinent, agris cultis & incultis, silvis, pratis, pascuis, cum aquarum decursibus, cum molendinis locatis sive locandis, cum viis & inviis, semitis, orcis, arboribus, arbustis, cum piscationibus & piscinis. Hæc universa & singula Otto ex parte sua & omnium heredum suorum dicto monasterio a nobis dari petiit, in remissionem suorum peccaminum, ad honorem Dei & sue purissime matris Mariæ virginis gloriose omniumque sanctorum, quorum memoria in prædicta ecclesia celebratur. Ita, ut nullus heredum seu officialium suorum in dictis bonis memoratos fratres aliquo modo audeat molestare. Præterea cum sæpe dictus Otto ab hujus carnis ergastulo naturæ solvens debitum, de medio fuerit sublatus, misericordia Dei omnipotentis sibi suffragante particeps sit omnium beneficiorum, quæ in dicta fiunt ecclesia, in vigiliis, in jejuniis, in orationibus, in missarum devotionibus & in omni divinorum cultura. Ut autem hæc donatio nostra rata maneat & stabilis perseveret, præsentem paginam nostro sigillo jussimus sigillari, & dari sæpe dicte ecclesiæ pro cautela perpetua & munimine sempiterno. Hujus testes sunt, Gunterus & Johannes fratres de Geylnow; Henricus de Rydeburg, milites & fideles nostri; frater Henricus de Hallis; Johannes cellerarius in Dobirlug; magister Johannes nostre curie notarius & alii quam plures fide digni. Acta sunt hæc

Luckow VII. Idus Augusti in die beati Donati, martiris & pontificis, & data anno Domini MCCXCVII.

Idem privilegium ejusdem Theoderici landgravii de eadem villa Fredrichstorf sub eodem sigillo, & per omnia eisdem verbis, usque ad illa verba: (& omnium sanctorum, quorum memoria in predicta ecclesia celebratur) post hæc sequuntur ista: Et ut predictos fratres ipsorumque conventum in Dobirlug gratia videamur confovere & prosequi studio ampliori, volumus, ut in predictis bonis Fredrichstorf omni libertate & gratia gaudeant & fruantur, sicut & in aliis bonis, que ipsis deserviunt, & que ipsis proprietatis titulo liberaliter sunt ascripta. Adjicimus etiam, quod nullus advocatorum nostrorum, sive officialium in sepe dictis bonis quicquam percipere debeat exigere vel mandare. Præterea cum sepe dictus Otto &c. usque ad finem, per omnia sicut in proxime precedenti privilegio.

XVIII.

Privilegium ab Alberto, duce Saxoniæ, Angariæ & Westphaliæ, duas villas Oppilwain & Schadewiz monasterio Dobirlucensi confirmante, datum CIↃCCXCVII.

In nomine Domini, amen. Albertus Dei gratia Saxonie, Angarie & Westfalie dux & Comes de Pren omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis in perpetuum. Cum quodque donum juste & rationabiliter collatum propter infirmam & labilem hominum memoriam sæpius in dubium & oblivionem soleat devenire, justum & cautum est, ut donationes, que memorie sunt revocande, tam scripti demonstratione, quam idoneorum testium professione evidentius exprimantur. Igitur tenore presentium universis tam presentis quam futuri evi fidelibus innotescimus, quod venerabilis Johannes Abbas & conventus fratrum cenobii Jesu Christi & beate Mariæ semper virginis in Dobirlug, ordinis Cisterciensis, Misnensis dioecesis ad emendationem & ad usus jam dicte ecclesie duas villas, quarum una Oppilivain, altera Schadewitz nuncupatur, nec non partem nemoris, silve ac morice cum omni jure & utilitate ac proprietate, pro ducentis septuaginta quinque marcis Frybergensis argenti libere & absolute a Bodone milite dicto de Ylburg de consensu omnium hæredum suorum justo emptionis & venditionis interveniente titulo compararunt. Termini autem nemoris sive merice circa predictas villas a nominato Abbate & conventu fratrum comparati incipiunt a signo, quod est situm juxta fluvium, qui Thorineke vocatur, dehinc multis aliis signis interiacentibus iisque per magnam Welkenoz aut usque ad vadum, quod vulgariter Vort vocatur. Ab isto loco plerisque aliis signis mediantibus usque ad locum, qui Lug nuncupatur. De isto loco usque ad locum qui Slavica lingua Gork, quod theutonice Horst vocatur. Inde vero usque Rachoz, quod etiam dicitur Horst. Ab hinc per descensum usque ad locum, quem Sclavi Mort, quod interpretatur divisio, vocant, que scilicet divisio, dividit agros villarum inter Gordan & Oppilwain. Ab isto loco proceditur usque ad stratam publicam, que directe ducit usque ad dictam villam Gordan. Inde transitur per superiorem viam, que diebweg vocatur directe per discensum usque Bruse, quod apud nos Vort vocatur. De isto loco usque ad agros ville, que dicitur Tschyfovve. Inde descenditur mediantibus aliis signis usque ad aquam, que descendit super molendinum, quod est ante villam Schadevvitz collocatum. Ab isto molendino transitur directe per descensum ejusdem aque usque ad siccam Alestram. De Alestra vero directe versus eandem aquam usque ad aliud signum, quod est retro villam Schadevvitz, in monte superius collocatum. De isto transitur signo ad alium montem haud procul ab eo positum. Novissime vero multis aliis signis mediantibus in via superiori directe per descensum constitutis usque ad crucem. Nos vero post liberam resignationem predictarum villarum ac terminorum a dicto Bodone milite de Ylburg in manibus nostris factam ob honorem gloriosissime Dei genetricis & virginis Mariæ & pro remedio anime nostre ac dilecte conjugis nostre, nec non progenitorum nostrorum, predictas duas villas cum terminis prescriptis, cum judicio tam in ipsis villis quam in campis ad eas pertinentibus, nec non cum jure & utilitate, quibus ipsas dominus Bodo & ejus progenitores dinoscuntur ab antiquo possedisse, videlicet cum agris cultis, lignis, pratis, pascuis, mellificiis, molendinis jam constructis & imposterum construendis eidem monasterio Dobirlug contulimus, tradidimus proprietatis titulo perpetuo possidendas. Rustici vero predictarum villarum in mellificiis habitis & habendis, exstruendis & preparand in merica dicti Bodonis omnem libertatem habebunt, quam dinoscuntur hactenus habuisse. Adiicientes quod nullus hæredum seu successorum in predictis villis ac terminis processu temporis sibi valeat aliquid juris vendicare. Ut autem hæc

nostra

nostra donatio rata permaneat & robur perpetue firmitatis obtineat, hanc paginam super premissis confectam prædictis, domino Johanni Abbati & conventui memorati monasterii Dobirlugdari fecimus, in testimonium sigilli nostri munimine roboratam. Datum in Clodene, anno Domini MCCXCVII. in die Mauricii & sociorum ejus, sanctorum martirum, presentibus hys testibus, Ottone de Ylburg cognomento Sclavvus; Ottone de Ranys, Conrado dicto Pil, Conrado Globoc; Conrado de Peyersdorf; Hermanno de Klekevvitz, militibus & fidelibus nostris; Florentio capellano nostro, & Martino notario nostro & pluribus aliis fide dignis.

Sigillum. *Sigillum demonstrat similitudinem viri sedentis in equo, gladio accincti, galeam habentis in capite quasi pileo tectam, super quam apparet quasi quedam colligatura pennarum, & protenditur usque ad speram superscriptionis, & videtur vir ille tenere dextra quasi quoddam vexillum, & est tectus clipeo bipertito, in cujus parte sinistra apparent insignia ducatus Saxonie, in altera medietate videtur expressa dimidia aquila & habet sigillum ipsum duas speras circumscriptionis, que talis est: S. Alberti Dei gratia ducis Saxonie, Angarie, Westfalie & Burggravi in Magdeburg.*

XIX.

Friderici Marchionis Misniæ & Lusatiæ horum Marchionatuum Translatio a se suisque Hæredibus ad Wenceslaum Regem Bohemiæ de Anno 1299.

In Nomine Domini, Amen.

NOtum sit in perpetuum universis & singulis, tenorem præsentium inspecturis. Quod ego *Fridericus Dei gratia Misnensis & Orientalis Marchio Princeps & Heres Terræ Lusatiæ, Magnifici quondam Dni Henrici, Misnensis & Orientalis Marchionis junior filius*, de maturo & deliberato meo & amicorum fidelium meorum consilio, eosdem meos *Marchionatus, & ipsum principatum & Terram Lusatiæ*, ac specialiter *Terram meam Misnensem* per prædictum *Dominum & Patrem meum* de expressa voluntate & consensu fratrum meorum, *Domini Alberti Landgravii Thuringiæ*, & *Domini* quondam *Theodorici* fidelis memoriæ Marchionis de *Landesberg*, specialiter mihi traditam, & donatam, nec non titulum, & dignitatem & honorem ipsorum Marchionatuum & terrarum & de nomine Castrum *Scharffenberg*, civitatem & castrum *Dresden*, castrum & Civitatem *Perne*, castrum *Doniz* infeudatum, cum suis attinentiis, castrum *Tharant* cum *Proresza*, & suis pertinentiis, castrum *Borestein*, oppidum *Dipoldeswalde*, Castrum *Wrowenstein* infeudatum, Castrum *Lewenstein*, Castrum & civitatem *Seydowe*, Civitatem *Heyn*, & omnia bona & Possessiones in districtu, seu judicio ejusdem civitatis *Heyn* sita, infeudata & non infeudata. Item Castrum *Stadim* infeudatum, Castrum *Tyrnovve*, Villam *Summavvy Ferz* cum suis pertinentiis infeudatam, Castrum *Radeberg*, infeudatum, Castrum *Lybenteil*, Castrum *Vyin*, Oppidum *Radeberg*, munitionem Lusenitz, Castrum *Sachsenberg* infeudatum, item omnia bona, illa castra videlicet & Civitates, Oppida & villas, quas ipse Dominus Pater meus claræ memoriæ ab Ecclesia Herveldensi tenuit, & quæ mihi in feudum ab eadem Ecclesia sunt collata, & omnia alia Castra, Civitates. Oppida & Villas, nemora, montes, argenti fodinas, flumina, lacus, valles & eisdem Marchionatibus *Lusatiæ & Misnensibus* fodinis & terris contenta, seu sunt nota, seu non cum Castris, Civitatibus Oppidis, Vallis ac aliis locis, ac bonis intermediis & cum Judiciis, Juribus, utilitatibus, proventibus & pertinentiis universis, ad dictos Marchionatus, Terras, Castra, Civitates nominatas, & non nominatas & loca prædicta spectantes, qui & quæ mihi debentur, in quantum ad me & heredes meos pertinent; tam ex successione & donatione paterna, quam ex quocunque alio Jure, mihi super his & eorum aliquo specialiter vel generaliter acquisitis & generaliter cum omni Jure, alio, quo mihi & heredibus meis competit, & in futurum potest competere, vel debetur in prædictis Marchionatibus, Terris, Castris, Civitatibus & aliis omnibus supra dictis & ipsorum quolibet, sentiens in hoc conditionem meam, posse fieri meliorem, do, trado, & permuto Jure proprio in perpetuum meo, & omnium heredum nomine meorum *Serenissimo Domino Wenceslao Regi Boëmiæ præfato & Marchioni Moraviæ*, & cum eo recipiente a me in permutandum, pro se, & universis heredibus suis Marchionatus, Terras, Castra, Civitates & omnia alia prænotata, ad habendum, possidendum, & quicquid deinceps sibi suisque heredibus de ipsis vel eorum aliquo placuerit, perpetuo faciendum transferens in his scriptis in eundem *Dominum Regem & ejus heredem*, omne Jus & Dominium, potestatem & omnem Jurisdictionem, quæ mihi & heredibus meis competunt, competebant & possent in futurum de consvetudine competere, vel de Jure in ipsis Marchionatibus, Terris, Castris, Civitatibus, Oppidis, Villis &

& aliis prædictis & in ipsarum terrarum Baronibus, Ministerialibus, militibus, infeudatis & non infeudatis & in aliis habitatoribus, tam Nobilibus, quam Popularibus, universis tradens sibi & promittens tradere, omnia privilegia & Instrumenta, tam *Excellentissimi Domini mei, Domini Rudolphi Regis Romanorum, quam Fratrum meorum*, & omnia alia mea Privilegia, mihi super dictis Principatibus, terris, dominiis, & aliis omnibus & singulis, quæ continentur superius, a quibuscunque vel quocunque acquisita, concessa, tradita & donata, sibi & nunc suisque heredibus cedens libere de promissionibus, & de ipsis Privilegiis & Instrumentis, ita ut eisdem Privilegiis & Instrumentis & Jure meo & heredum meorum, quod sibi & heredibus suis in prædictis Marchionatibus, Terris, Castris & Civitatibus & aliis omnibus dedi, tradidi, & in eum ac suos heredes transtuli, sicut superius est expressum, tam in Judicio, quam extra Judicium, ipse *Dominus Rex Boëmiæ & heredes sui* contra quemlibet hominem, & specialiter contra fratrem meum *Albertum Turingiæ* Landgravium, *Fridricum & Thycemannum* ejusque filios, & contra patruelem meum *Fridericum* prædicti quondam *Theodorici* fratris mei Marchionis de *Landesberg* filium, & heredes libere uti possint. Promittentes nihilominus traditionem, donationem & permutationem, prædictas, Domino Regi Romanorum innotescere, per me, vel per literas meas & ejus consensum & confirmationem super eadem traditione, donatione & permutatione, cum diligentia implorare, & hæc nominatim, pro castris & munitionibus *Fürstenberg, Palycz, Landescrone, Landesberg, Orthæ, Muta, Selim, Wischemis & Knos, Hoënstadt, Hoënstein, Zwickavia* & pro annuis reditibus assignandis mihi *per eundem Dominum Regem* vel alios aut aliud, quos vel quem *idem Dominus Rex* loco sui & nomine ad hoc duxerit, destinandos, ad quantitatem *quatuor millium & quingentarum Marcharum Argenti* Usualis & Ponderis Pragensis, in eisdem castris & munitionibus, possessionibus ac aliis bonis, rebus ac Juribus, & in omnibus atque singulis proventibus, judiciis, officiis, fructibus, reditibus, utilitatibus & aliis, ad castra, munitiones, bona & possessiones prædictas spectantibus & provenientibus, de eisdem recuperandis, habendis & recognoscendis, perpetuo per me, & meos heredes legitimos sexus masculini in feudum & jure feudi ab ipso Domino Rege Boëmiæ ac a suis heredibus & heredum successoribus ab ipso in perpetuum descendentibus universis, eo proviso nihilominus, & expresso, quod quilibet Laneus possessoribus, in quibus mihi sunt prædicti reditus assignandi, talis *per ipsum Dominum Regem* vel per illos aut illum, quibus, vel cui semper in hoc commiserit vices suas, pro unius Marcæ Argenti reditibus deputetur & assignetur, de quo Marca argenti annuatim nunc provenit, vel retroactis proveniebat temporibus, aut ante Quadriennium poterat provenire; Proviso etiam, quod si in Castris, munitionibus, bonis, possessionibus, judiciis, officiis, utilitatibus & aliis prædictis quatuor millium & quingentarum Marcharum argenti reditibus non poterunt deputari aut designari servato modo de Laneis assignandis proxime jam expresso, ex tunc ipse Dominus Rex de Vicinioribus possessionibus, aut bonis cum ipsarum possessionum aut bonorum munitionibus, quas bona fide sine dolo nominaverint & signaverint, arbiter videlicet *Zdeslaus de Sternberg Burggravius Pragensis & Hiroco de Dube*, pro parte ipsius Domini Regis: Pro mea vero parte *Nobilis Vir Otto Burggravius de Donin & Otto de Illeburg*, & pro utraque parte communiter frater *Hermannus de Holo, Prior Domorum Hospitalis S. Joannis Bapt. Hierosolymitani, per Bohemiam, Poloniam & Moraviam*, ad hoc electi, & ad ipsorum arbitrium vel majoris partis mihi faciet prædictorum redituum supplementum, si vero plures reditus quam *quatuor millium & quingentarum Marcharum Argenti* in castris, munitionibus, bonis, possessionibus & aliis prædictis poterunt deputari vel haberi, ex tunc illud Domino *Regi Boëmiæ* de prædictis castris, munitionibus, possessionibus, reditibus, aliisque prædictis remanebit, quod prædicti arbiter vel eorum major pars jusserint & jusserit remanendum. Silvis ad castra, munitiones & possessiones spectantibus, in quibus magnarum ferarum venationes sunt habitæ ab antiquo, duntaxat exceptis, quæ non debent mihi in prædictis reditibus computari, præterea hominibus & habitatoribus bonorum & possessionum prædictarum, quæ ad me per commutationem hujusmodi devolventur, Jus si quod deinceps dedero, illud ipse *Dominus Rex* dignabitur approbare. Contulit mihi insuper & heredibus meis Advocatiam in Litomisl in idem Cœnobium, & promisi nulla servitia, aut petitiones graves contra Abbatis, & fratrum ejusdem Monasterii voluntatem exigere ab eisdem. Volens igitur, affirmans & protestans tenore præsentium permutatione hujusmodi me fore contentum, plene pacatum & bene solutum, & absolvens, & absolutos esse volens, omnes & singulos Barones, Ministeriales, milites, & alios omnes & singulos Nobiles & populares ipsarum Terrarum, Civitatum & Castrorum infeudatos & non infeudatos a fidelitate & homagio, quibus mihi

mihi & heredibus meis tenentur, tenebantur vel tenerentur, & mandans eis & eorum cuilibet, ut ipsi Domino Regi & heredibus suis tanquam Dominis eorum de cætero intendere debeant & obedire. Promitto in his scriptis jurando in ligno Crucis Dominicæ & Jurantibus ac promittentibus, mecum, & pro me prædicto *Ottone ab Ileburg & Adolpho notario meo*; quod decimo die intrante proxima Quadragesima eidem Domino Regi, vel suis nunciis ad hoc per eum specialiter destinatis, tradam assignabo, distrigabo & auctorizabo, literas, castra, civitates & alia, quæ per me in permutationem hujusmodi sunt ducta, sibique vel suis possessionem assignabo plenariam eorundem excusatione & ditatione qualibet procul motis: Hein & Perne Civitatibus & Tysenovve castro & aliis castris infeudatis exceptis, in quibus sibi possessionem facti non valeo assignare in termino memorato; Jus tamen & Dominium, quod mihi & hæredibus meis in eisdem castris & civitatibus competit, competebat & competere poterit in futurum, eidem *Domino Regi & suis hæredibus*, dedi, tradidi, do & trado, & a me & meis hæredibus transtuli & transfero in eosdem sicut & superius de eisdem & aliis est expressum. Promitto etiam stipulatione solenni sub præstito juramento, contra prædictas donationem, traditionem, permutationem & cessionem meas, & omnia alia & singula, quæ in præsenti continentur contractu non venire, nec facere per me, aut alium, vel alios tempore nullo unquam, sed habere, tenere & firmiter adimplere, ipse quoque Dominus Rex, a me prius & per me terrarum castrorum & civitatum, ac aliorum omnium bonorum meorum, quæ sibi per commutationem prædictam dedi & tradidi, plene possessione recepta, statim de *Drezden* cum Domina & Matre mea *Benessium Camerarium de Wartenberg*, vel alium Baronem suum ad assignandum & præsentandum dictæ Dominæ & Matri meæ, loco, & vice mei possessionem castrorum, munitionum & redituum prædictorum, diriget & transmittet, qui assignabit & præsentabit eidem Dominæ ac Matri meæ, loco mei & mihi potestatem de *Drezden* cum eodem *Domino Rege*, vel sine eo rediero, castra, munitiones & reditus, prædictos debite distrigatos. Quos si ante Pascha Domini primo venturum, ipse Dominus Rex, vel Benessius Camerarius, vel alter, quem ad hoc transmiserit, non assignaverit, vel præsentaverit, mihi, vel Matri meæ, proinde civitatem *Grecz*, & si non ipsa civitas *Grecz*, pro quantitate & valore castrorum, munitionem & reddituum assignandorum tunc *Chrudin* civitatem cum eadem civitate *Grecz* mihi, aut matri meæ nomine meo in pignore ipse Dominus Rex statim post Pascha proximum obligabit, quam vel quos usque ad assecutionem castrorum, munitionum & possessionum, in quibus sunt prædicti reditus deputandi, mihi loco pignoris retinebo. Ad hæc si ipse Dominus Rex nec civitates prædictas dare in pignore, nec castra, munitiones, & possessiones prædictas, quæ mihi debentur, vellet sicut tractatum & ordinatum est, assignare & præsentare, ex tunc Viri Nobiles *Adalbertus de Seberg, Marschallus Regni Bohemiæ cum Castro & Civitate Cadano & Ranwaldus de Nymanicz, Burggravius in Lapide, cum eodem castro Lapide & Castro Racem*, qui proinde, & pro Domino Rege, ut adimpleret prædicta jurando in ligno Domini corporaliter promiserunt, mihi obedire & intendere tenebuntur, quousque ea, quæ per ipsum Dominum Regem fieri & adimpleri debuerant, prout tractata sunt, debite compleantur.

Zdeslaus etiam de Sternberg, Pragensis Burggravius, & Hincko de Dube, pro observandis & adimplendis prædictis per ipsum *Dominum Regem*, jurando in ligno Crucis Dominicæ pro ipso Rege promiserunt. Cæterum ipsum *Dominum* Regem ex nunc in Dominum meum recipio & sibi ac hæredibus tanquam meis & feudi Dominis obedire & intendere promitto, ipsumque & hæredes ejus juvare & sibi assistere contra quemlibet Principem, & quemlibet hominem fideliter omni posse, quandocunque & quotiescunque per ipsum vel hæredes suos fuero requisitus. Hoc expresso, quod si infra terminos terrarum suarum in suo ero constitutus servitio, mihi tunc & meis, in suo manentibus servitio expensas, & natalia tradere non teneatur: si vero extra terras suas cum meis & in ejus subsidium & ad ejus servitia cum eodem Domino Rege vel ad Mandatum ejus processero sine eo, tunc mihi Dominus Rex subveniet in expensis. Hoc ipsum hæredes mei, ipsi Domino Regi & hæredibus suis facere tenebuntur, quandocunque & quotiescunque fuerint requisiti, damna quoque, si quæ ego, vel hæredes mei, aut homines in servitiis suis receperimus, & visum sibi fuerit dignabitur compensare; insuper si sine filiis legitime Masculini sexus (quod absit!) decedere me contingeret, castris, munitionibus & possessionibus meis aliis prædictis, ex nunc ad ipsum *Dominum Regem* & suos hæredes redeuntibus ipse *Dominus* Rex Dotem, quæ Lype Zedingen vulgariter dicitur, matris & uxoris mearum, quam in eis bonis & munitionibus prædictis assignavero, & dimisero, patie-

 tur,

tur eas per vitæ ipſarum tempora pacifice poſſidere, feuda etiam, quæ in eisdem bonis meis hominibus contulero, ipſe *Dominus Rex* poſt mortem etiam meam non caſſabit, nec indebite violabit. Hoc mihi promiſſo ſpecialiter per eundem Regem, ſi eum (quod abſit!) mihi ſine heredibus præmori contingeret, quod mihi & hæredibus meis in amplioribus reditibus & bonis, prout in ejus gratia fuerit, & ſibi placuerit, gratiam faciet largiorem. Præterea ſi ipſe Dominus Rex caſtra & munitiones, quæ mihi ab eo debentur ex permutatione prædicta omnes ante PaſchaDomini proximum, ſicut tractatum eſt, mihi præſentare nequiverit, pro eo forſitan, quia per alios detinentur, ad illarum tamen præſentationem tenebitur, quas nunc habet, vel quas in ipſo termino Paſchæ nunc proximo in ſua habuerit poteſtate. Pro aliis autem, quas præſentare non poterit, *Grecz* & *Crudim*, civitates ſuas juxta formam ſuper obligatione ipſarum expreſſam ſuperius, loco pignoris mihi obligabit. Promiſit inſuper ipſe Dominus Rex de bonis prædictis ad me per commutationem hujusmodi devolutis creare & facere Principatum ſibi & Regno ſuo, ac ejus heredibus perpetuo ſubditum & ſubjectum, meque facere ſuum *Principem ad eundem Principatum*, & de ipſo Principatu me ſuum, & ſibi *ac Regno ſuo ſubditum Principem*, ad Jura & conditiones feudi, ac in feudum, & ad ſervitia expreſſa ſuperius inveſtire, recepto prius a me per eundem Dominum Regem & homagio & fidelitate ſibi & ſuis heredibus præſtandis & tenendis corporali denuo ſacramento, admiſit etiam Dominus Rex prædictus & liberam mihi tribuit facultatem, munitiones prædictas mutandi & melius formandi, ſicut expediens fuerit & mihi placuerit, & novas ſi placuerit conſtruendi. Item, ſi *Burggravii de Borſenſtein & Saydowe* contra fidem mihi præſtitam veniendo ex quacunque cauſa nollent mihi eadem caſtra reddere, ipſo Domino Regi, ſicut promiſi, & teneor præſentanda, quicquid *Otto de Ileburg*, *Hincko de Duba*, & *Raynwaldus de Nymanitz*, ſuper eo, erga *Dominum Regem* facere juſſerint, faciam & intendo. Præmiſſis quoque completis, de caſtrorum per me *Domino Regi* & per ipſum *Dominum Regem* mihi aſſignandorum Privilegia, hinc inde data (amputatis his, quæ de fidejuſſoribus, obligationibus & aliis ſuperfluis dicta ſunt & conſcripta) renovari volumus, prædicta quoque omnia & ſingula promiſit ipſe *Dominus Rex* tenere & adimplere bona fide, ſicut per me ea quæ ſibi promiſimus fuerint adimpleta. In quorum omnium teſtimonium & robur præſentes exinde fieri fecimus literas & eas meo conſveto ſigillo ſigillatas ipſi *Domino Regi* tradidi ad cautelam. Actum & Datum *Pragæ* Anno Domini MCCXCIX. Octava Idus Februarii, Indictione ſecunda.

XX.

Privilegium a Conrado, marchione Orientali, monaſterii Dobirlucenſis fines confirmante, datum CIƆCCIC.

IN nomine ſancte & individue trinitatis. Conradus Dei gratia Orientalis marchio, ecclefie ſancte Mariæ in Doberluc in perpetuum. Rationis & juſticie convenimur legibus, eo nos ordine ſeculi adminiſtrare militiam, ut deo militantium tranquillitati & paci vigilanter inſtemus, quatinus noſtre ſtatum imperfectionis ex aliorum perfectione erigamus. Proinde tam preſentium quam futurorum deſtinamus noticie, quod cœnobium Dobirluc in noſtram ac ſucceſſorum noſtrorum tuitionem propter Deum jure patronatus ſuſcepimus. Inſuper & terminos poſſesſionum quas a fundatore ſuo, patruo noſtro marchione Theoderico ab hominibus veracibus & ſub fidelitatis ſive debito per nos obſtrictis eidem loco asſignatas accepimus, pagine preſentis inſcriptione declaramus atque firmamus. Accipiunt itaque initium predicti termini a Jawer per directum ad Wizok; a Wizok per directum ad Swynſtyge & pontes Mutelitz usque ad vadum Schariſchovve; a Scharíſchovv per aſcenſum fluvii usque Bork; a Bork per directum usque ad ſeptem fontes; a ſeptem fontibus usque ad paludem Drezke & diriguntur deorſum ad alveum Telnitz & inde ad locum, qui Jamnitz vocatur, venientes per Wellenoz ad originem cujusdam rivuli Wevverſcilitz aſcendunt, & cum eo usque ad amnem Primznizam delabuntur. Trans ripam vero ejusdem fluminis Primzniz octo manſos Flandrenſes ipſis terminis adjecimus, & inde per deſcenſum ejusdem amnis quousque ingrediatur ſiccam Aleſtram. Inde vero regreditur per directum ad priorem terminum Javver. Proficiat itaque ad ſecuritatem domus in Dobirluc atque omnium inibi Chriſto ſervientium hæc noſtra corroboratio cunctisque ſedem integram ad eos conſervantibus favor ſit a nobis, & adeo ſalus & benedictio. Quisquis autem terminos preſcriptos transgredi & ipſos in ſuis poſſeſſionibus anguſtare ſeu inquietare preſumſerit, ſi commonitus non reſipuerit, quicquid meretur ſacrilegus aut iniquus invaſor ac predo & hic recipiat & in futuro. Ut ampliorem accipiat vigorem noſtra confirmatio, ſigilli

sigilli nostri impressionem & fidelium virorum apponimus testimonium, quorum nomina sunt hæc: Waltherus prepositus de monte; Conradus cappellanus prepositi; Hartbernus sacerdos in Wartenbruke; Godefridus sacerdos de Dolen; Alexander capellanus curiæ; Hermannus notarius; Thymo de Godebuzi; Johannes castellanus de Lubyn; Wernerus de Dobin; Osvvaldus de Hagen; Henricus Rabilt; Otto de Svvertz; Wernerus de Satem; Fridericus de Lynavv; Guncelinus de Pelgora; Ensfridus pincerna; Otto & Bodo de Ylburg. Acta sunt hæc anno dominice incarnationis millesimo centesimo nonagesimo nono, indictione III. Kal. Martii in villa Wartenbruke.

Sigillum litere appensum in corda sericea est de cera viridi, in cujus medio apparet figura equi, habentis caput versus dextram, in quo sedet quasi vir habens mitram in capite, tenensque in dextra vexillum dependens, per retro caput & talem habet superscriptionem: Conradus Dei gratia Orientalis marchio.

XXII.

Theodorici Junioris Thuringiæ Landgravii Orientalis & Lusatiæ Marchionis venditio terræ s. Marchiæ Lusatiæ Burchardo Archi-Episcopo Magdeburgensi, & ejusd. Ecclesiæ; ubi distinctæ continentur limites Marchiæ præf. Anno 1301.

Nos Theodericus Junior Thuringiæ Landgravius Orientalis & Lusatiæ Marchio. Recognoscimus præsentibus lucide protestantes,

QUod nos cum *Venerabili in Christo Patri, Domino Burchardo Sanctæ Magdeburgensis Ecclesiæ Archi-Episcopo* & suæ Ecclesiæ, *terram* seu *Marchiam Lusatiæ* cum proprietatibus inibi existentibus & cum omnibus suis juribus & pertinentiis, cum bonis infeudatis, & non infeudatis, cum munitionibus, Oppidis, Castris, inferius annotatis in eadem terra seu Marchia existentibus; Item in districtibus, distinctionibus, viis & inviis, molendinis, agris cultis & incultis, silvis, lignis, nemoribus, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, advocatiis, Theloneis, monetis, & cum omnium prædictorum jurisdictionibus, usibus, utilitatibus, fructibus, ad prædictam *terram* seu *Marchiam Lusatiæ* attinentibus pro sex millibus Marcharum Argenti vendidissemus, & ejusdem terræ seu Marchiæ proprietates donavissemus, prædictamque terram, seu Marchiam cum Lusatiæ attinentibus omnibus & singulis prænominatis; Insuper cum Ministerialibus, Vasallis & mancipiis, & aliis hominibus, cujuscunque conditionis existant in jam dicta terra seu Marchia commorantibus, in supradictum Dominum Archi-Episcopum & ipsius Ecclesiam libere & perpetuo possidenda transtulissemus. Iidem *Dominus Burchardus Magdeburgensis Ecclesiæ Archi-Episcopus, dictam terram S. Marchiam*, cum omnibus & singulis prenominatis, nobis in verum & justum vel rationabile feudum rationabiliter contulit, idem feudum seu jus feudale utilis Dominii, quod ad nos nunc dignoscitur pertinere, ex tunc ad eundem *Dominum Burchardum* & ipsius Ecclesiam Magdeburgensem libere devolvetur, ut idem *Dominus Burchardus Archi-Episcopus*, & sua Ecclesia terram seu Marchiam prædictam, cum Ministerialibus, Vasallis, Municipiis, ac omnibus juribus & pertinentiis suis supra nominatis, omni impedimento remoto, habeat & possideat, non solum quo ad Dominium, sed etiam quoad possessionem libere & pacifice, pleno jure, ex tunc, etiam Ministeriales, Vasalli, mancipia, & homines cujuscunque conditionis existant in ista terra dicta seu Marchia commorantes immediate ad eundem Archi-Episcopum ipsiusque Ecclesiam pertinebunt. Ex quibus siquidem Ministerialibus & Vasallis nonnulli ipsi Domino Archi-Episcopo nomine suæ Ecclesiæ jam homagium præstiterunt. Item præsentibus protestamur, & bona fide promittimus, quod bona, Jura feudalia, infeudata & non infeudata, terræ seu *Marchiæ* prædictæ, prædicto Domino Archi-Episcopo, & ipsius Ecclesiæ, a nobis vendita & resignata, & per nos in ipsum translata, absque omni dolo & fraude tenebimus, quæ siquidem bona idem Dominus Archi-Episcopus jam fidelibus & ministerialibus suæ Magdeburgensis Ecclesiæ, feudali titulo contulit suæ Ecclesiæ possidenda. Principatum vero *Domino Romanorum Regi*, ad manus prædicti *Archi-Episcopi, & suæ Ecclesiæ* resignabimus, cum ab eodem *Domino Archi-Episcopo*, aut *a suo* Successore fuerimus requisiti. Quem quidem *Principatum* prænominatus *Dominus Archi-Episcopus aut suus successor*, nobis conferet, & conferre tenebitur, prout Principatus conferri principaliter consueverunt. Insuper recognoscimus per præsentes & nos præsentibus obligamus: Nos procuraturos, & facturos, quod *Dominus Albertus* dilectus *Pater noster* & *Dominus Fridericus Dilectus frater noster*, venditioni, donationi proprietatum, & traditioni hujusmodi suum consensum adhibebunt, liberum & expressum, & venditionem, donationem & traditionem, prædicta, a nobis gratas

Bona feudalia vendita Domino Archi-Episcopo, sed non Principibus.

gratas & factas habebunt, firmiter ratas, ita quod prædictus *Dominus Albertus Pater noster* infra hinc & proximum exstans *festum Natalis Domini*, suas patentes literas ipsius sigillo sigillatas consensum & ratihabitionem hujusmodi continentes per suum ministerialem, qui vulgariter appellatur Jugebarvv Deneſtman, utpote per pincernam, Dapiferum, Camerarium, aut Marschalcum ipsius eidem Domino Archi-Episcopo, & suæ Ecclesiæ destinabit. Hoc idem etiam facit, & eodem modo frater noster jam prædictus infra subsequentem Annum a data præsentium numerandum. Ut autem consensum & ratihabitionem Patris & fratris nostri prædictorum, infra terminos prædictos afficere & procurare teneamur, nos Oppidum, seu munitionem Chubin *Schidelovve*, cum hominibus & bonis infeudatis & non infeudatis cum omnibus juribus, & pertinentiis suis, etiam ab illa parte aquæ, quæ *Sprevva* dicitur, in qua quidem parte prædictum oppidum Chubin situm est, obligavimus, & præsentibus obligamus, ita videlicet, quod si utriusque seu amborum consensum & ratihabitionem & literas ratihabitionem & consensum continentes hujusmodi minime procuraverimus, et est dictum, ex tunc idem Oppidum & Castrum cum omnibus juribus, & attinentiis prædictis, quoad Dominium & possessionem perdere debemus, & ipsi Domino Archi-Episcopo & suæ Ecclesiæ acquiri debet & libere præsentari, ut idem *Dominus Archi-Episcopus & sua Ecclesia* prædictum *Oppidum & Castrum* cum ipsorum pertinentiis habeat ac possideat perpetuo pleno jure. Item recognoscimus per præsentes, quod si feudum, seu jus feudale nostrum, quod in Marchia prædicta habere & retinuisse dignoscimus, aliqua necessitate cogente, utpote propter captivitatem nostram, aut nostrorum hominum, aut propter gverras habitas, vel habendas, vel propter rerum inopiam, aut propter onera debitorum necesse haberemus vendere, vel infeudare, aut modo quolibet alienare, hoc prius prædicto *Domino Archi-Episcopo* & suæ Ecclesiæ denuntiare debemus, & ipsis comparanda seu emenda exhibere. Quod si idem *Dominus Archi-Episcopus* & ipsius *Ecclesia* ea comparare seu emere voluerint, hoc facient ad æstimationem, seu arbitrium *Richardi de Alsleve Magdeburgensis Curiæ Dapiferi*, *Henrici de Alsleve*, *Hermanni de Wederden* dicti de *Warmpoderp* Ministerialium Magdeburgensis Ecclesiæ, nec non *Friderici de Cholchenburg*, *Friderici de Istrele*, *Ottonis de Ilborch* dicti Slavi Ministerialium Ecclesiæ, qui, ad æstimandum valorem juris nostri, quod in dictis bonis habemus, & ad ordinandum terminum, seu diem solvendæ pecuniæ per prædictum *Dominum Archi-Episcopum*, & suam Ecclesiam, & per nos sunt communiter deputati, & si aliquem de prædictis nostris arbitris ab hac vita decedere contigerit, in locum defuncti substituemus, æque dignum infra proximum mensem, postquam super hoc per prædictum *Dominum Archi-Episcopum* fuerimus requisiti; hoc idem debet facere & faciet *Dominus Archi-Episcopus* supra dictus, quod si non fecerimus, *Lipsk* intrabimus, prædictus vero Dominus Archi-Episcopus Magdeburgensis ad jacendum intrabit, inde nulla nocte exibimus, donec per nos, aut per jam dictum *Dominum Archi-Episcopum* in locum defuncti æque dignus fuerit subrogatus, si autem dictus *Dominus Archi Episcopus* & sua Ecclesia Jus nostrum, quod habemus in prædictis bonis, nollent emere vel non possent, postquam ipsis a nobis esset exhibitum, vel per sex dictos Ministeriales fuerit æstimatum, ex tunc aliis seu alii in feudum conferre, vendere, obligare, vel alio modo alienare, licite poterimus cuicunque, dummodo juri dicti *Domini Archi-Episcodi*, & ipsius Ecclesiæ in nullo præjudicium generetur. **Obligationes mutuæ emtoris & venditoris.** Nomina vero Castrorum, Oppidorum, munitionum, terminorum, districtuum prænominatæ terræ seu *Marchiæ Lusatiæ* sunt hæc: prædicta enim terra s. *Marchiæ Lusatiæ* incipit ab illa parte aquæ *Damis*, & continet in se terram *Zarovve*, item prædicta terra incipit ab *Oelstera* nigra & protenditur usque ad *Oderam*, & ab *Odera* usque ad fluvium *Stube*, & a fluvio *Stube* usque ad fluvium *Boberæ*, & specialiter in se continet terram *Sarovve*, quæ ex *Stube* usque ad fluvium *Boberæ* extenditur usque ad terminos *Poloniæ*, & usque ad terminos terræ *Budissinensis*. **Termini Lusatiæ recensentur accurate.** Idem continet in se curiam *Prelutz* & Oppidum *Trebule*, item Castrum Golschin, & Oppidum, & Castrum *Lucovve*, Oppidum *Chubin*, & Oppidum & Castrum *Lubratz*, Castrum *Schedolove*, Oppidum & Castrum *Sprevenberg*, curia *Dannenrode*, Oppidum *Kalove*, & novum Castrum apud *Kobebutz*, cum Oppido & Castro *Kobebutz*, Castrum *Lubbenovv*. Item Castrum & Oppidum *Vredeburch*, Castrum & Oppidum *Scheikendorp*, Castrum & Oppidum *Trebiz*, curia *Zianicz*, Castrum *Rychenvvalde*, curia *Reinesvvalde*, cum Villis, molendinis, silvis, nemoribus, fluminibus, & aliis ibidem attinentiis, prout superius est expressum. In cujus rei evidens testimonium præsens scriptum inde confectum nostri sigilli munimine fecimus communiri. Testes sunt honorabiles viri *Bernhardus* Præpositus dictus de *Welpia Robertus de Mansfeld Camerarius*, *Otto de Bezerma Cantor*, *Burchardus de Schrapelo* Magister, *Heidenricus de Zupz*, *Henricus de*

Prun-

Prunenberg, Canonici Magdeburgensis Ecclesiæ. Nobiles Viri *Conradus de Wersberg*, *Heningus de Phula* dictus *Strutz*, *Richardus de Alelevve*, *Hermannus de Wederden*, dictus de *Warmpoter*, *Ghereckus Landhous*, *Joannes de Wrecelevve*, *Joannes Burggravius de Lynorch*, milites & Ministeriales supradictæ Magdeburgensis Ecclesiæ, nec non *Otto*, & *Budo de Ylborch* junior, *Fredebelinus* & *Bernhardus* fratres *de Pach*, *Joannes* & *Hermannus Burggravii de Gholsyn* fratres *de Landesberg*, *Albertus Knuth*, *Joannes* & *Guntherus* fratres *de Ghelnovve*, milites & Ministeriales nostri & quam plures alii fide digni. Actum & datum in *Damus* Anno M. CCCI. In inventione Beati Stephani Proto-Martyris.

Testium multitudo.

XXIII.

Privilegium monasterio Dobirlucensi a Witegone, episcopo ecclesiæ Misnensis & tutoribus filiorum Hermanni, burggravii de Golsin occisi datum CIↃCCCXVIII.

NOs Withego Dei gratia ecclesiæ Misnensis episcopus tutor puerorum olim nobilis viri domini Hermanni burggravii de Golsyn; Henricus & Thimo fratres germani de Colditz; Johannes de Senftenberg, Richardus & Henricus de Damis, confratres; Otto de Wittyn, cum fratre suo, Otto de Burnis & Otto de Ylburg junior cum suis fratribus, amici & consanguinei dictorum puerorum, tenore presentium recognoscimus & publice profitemur, quod concordiam veram & integram super morte & damnis in persona præfati Domini Hermanni Burggravii, perpetratis inter nos nomine dictorum puerorum & amicos & consanguineos eorundem ex una, & reverendum virum dominum Ulricum abbatem & conventum in Dobrilug ac omnes, qui sunt suspecti de morte & rapinis prædictis ex parte altera factam, promittimus bona fide & sine omni arte mali ratam & gratam ac inviolabilem observare, nec contra eam aliqualiter per nos vel alios de jure vel de facto aliquo tempore venire, renunciantes per præsentes omni juri, quod nobis & dictis pueris nunc & inposterum posset competere de facto vel de jure pro morte & damnis prædictis. Et nos Withigo, Misnensis Ecclesiæ episcopus, tutor eorundem puerorum specialiter promittimus bona fide præfato domino Ulrico abbati & conventui suo pro dicta concordia stare & pro posse pro ipsa nos opponere contra omnem hominem eandem de jure volentem impugnare coram Domino nostro Woldemaro, Brandenburgensi Lusatiæ marchione, vel alio judice legitimo quocunque, usque ad legitimam etatem pueri senioris inter prædictos pueros, secundum marchionatus Lusatiæ consvetudinem sive morem, quem tunc statuemus coram dicto domino marchione Woldemaro, vel alio judice legitimo, ad obligandum se pro se & fratribus suis per suas patentes literas, quod prefatam concordiam bona fide & sine omni dolo ratam & gratam ac inviolabilem observabit, nullo tempore per se vel alios seu alium violandam, quo facto ab obligatione prædicta debemus & volumus esse absoluti. Item tenore præsentium recognoscimus, protestantes, quod dictus Dominus Ulricus, abbas & suus conventus pro emenda de nece & damnis in predicto Domino Hermanno, Burggravio perpetratis sine consensu & jussu & voluntate penitus ejusdem Domini Ulrci, abbatis & sui conventus, dederunt & soluerunt nobis Wit. episcopo Misnensi nomine dictorum puerorum trecentas & triginta sexagenas grossorum Pragensium monete in usum & utilitatem eorundem puerorum & non in aliud convertendas. Nomine vero testamenti pro remedio anime ejusdem Domini Hermanni Burggravii dictus Dominus Ulricus, abbas & suus conventus in monasterio Dobirlug facient capellam de lateribus & in ea construent unum altare in loco, quem ipsis nos Wit. ostendemus. In quo dicti domini Hermanni, Burggravii memoria perpetua debet haberi. Nomen etiam ipsius in nostrorum rotulo conscribetur mortuorum & suo tempore in capitulo recitabitur, ubi tunc pro ejus animo fratribus dicenda injungetur oratio specialis. Insuper totius ordinis Cisterciensis fraternitatem ejus animæ procurabit, ut particeps sit omnium bonorum actuum in missis, vigiliis, elemosinis, que in eodem ordine solent fieri jugiter pro defunctis. Sed & uxori ejusdem Domini Hermanni ac suis liberis universis præfati ordinis plenarium participium bonorum operum ordinabit, ut omnium consortes sint in vita pariter & in morte. Acta sunt hæc anno Domini M CCC XVIII. proxima quarta feria post dominicam qua cantatur: jubilate. Testes hujus rei sunt dominus Johannes de Landesberg, Guntherus de Tzynnitz, Conradus de Opin, milites, famuli sunt Nicolaus de Battanstorf: Fridericus de Grunrode, nec non dominus Conradus præpositus in Damis, dominus Guntherus, plebanus in Kirchhain; Johannes, dictus de Schakow, plebanus in Sunnenwalde & alii quam plures fide digni. In cujus rei testimonium præsentem literam conscribi fecimus ac nostris sigillis duximus roborandam.

Sigillum episcopi invenies supra. Secundum sigillum habet clipeum cum dimidio leone, infra quem sunt quidam tractus inclinati & est ejus superscriptio: S. Timonis de Colditz. Tertium habet formam clipei cum tribus magnis rosis. Quartum est Ylburg, sed circumscriptio quarti talis est: S. Johannis de Landisperg.

XXIV.

Henrici Ducis Silesiæ Domini de Jaur. & Furstenberg resignatio Johanni Regi Bohemiæ in perpetuum & renunciatio communium Jurium, quæ habebat in Marchiis, Provinciis, terris & Possessionibus Lusicensi, Lubacensi & Budissinensi d. An. 1319.

Henricus Dei Gratia Dux Silesiæ, Dominus de Jauer & Fürstenberg, omnibus in perpetuum.

UT modus & ordo gestorum nostrorum, qui efficaci permanentia perpetuo oportet & debet subsistere, & solide permanere, in Memorialibus recondantur & redigantur jugiter valituris, vigor æquitatis & ordo postulat rationis. Hinc igitur est, quod nos Henricus Dux prædictus ad perpetuam rei memoriam præsentibus recognoscimus, quod matura deliberatione præhabita, & omnium & singulorum fidelium & consiliariorum nostrorum consilio accedente, & dando & resignamus, & dedimus, & resignavimus, quinimo præsentibus resignamus, damus, & donamus omnia & singula Jura, quæ, sive ex origine nostræ * Civitatis & sanguinis quorumcunque progenitorum nostrorum, vel ex successione legitima sive feudali titulo, *a Sacro Imperio vel Romanorum Rege* vel a quocunque alio dependeant Domino, nobis *heredibus & successoribus nostris in Marchiis, Provinciis, terris, & Possessionibus, Lusicense, Lubucense & Budissinensi*, ac etiam in civitate *Franckvverd*, sita prope Ripam fluminis dicti Odera, vel ad eas, vel ad alteram earum unquam competierunt, competunt, vel in futurum competere poterunt, quocunque titulo sive modo cum omnibus & singulis *Civitatibus, Oppidis, Castris, Castellis, munitionibus, foris, Villis, Allodiis, Comitibus, Libertinis, Baronibus, Ministeriallbus, Vasallis, inquilinis, & accolis, adprædictas Marchias, Provincias, terras & possessiones, & ad Civitatem Franckenvverd* prædictam vel jure vel consuetudine, quocunque modo vel titulo spectantibus *Serenissimo Principi Domino Joanni Boëmiæ, & Poloniæ Regi, Lucemburgensi Comiti, Marchiæque Budissinensis Domino, heredibus, & Successoribus* ejus in perpetuum tenenda, possidenda, pariter & habenda. Expresse nos *præfatus Henricus*, nullum hæredem superstitem habentes, *hæredum & successorum nostrorum* nomine renunciantes in his scriptis omni Beneficio cujuscunque Juris, quo quis resignationem, dationem & donationem per se factam retractare poterit postulare. Testes, coram quibus tractatus hujusmodi sunt habiti ac ordinati, sunt: *Venerabilis in Christo Pater Dominus Witko Misnensis Episcopus, Illustris Princeps Dominus Nicolaus Dux Oppaviæ; Nobiles Viri Domini, Petrus de Rosenberg, Wilhelmus de Pernstein, Hinc dictus Percka, de Dube, Thymo de Koldicz, Fridericus, & Hermannus Witko fratres de Schönberg, Benessius de Michelsberg, Ulricus de Mendico, Fridmannus de Schamm, Otto dictus Haidem de Donnin, Albertus de Lisnick, Stephanus de Parckvvitz, Siffridus de Boruch, Lutherus de Schreibendorff, & Christianus Gersdorff.* In cujus rei testimonium præsentes literas fieri & sigillo nostro majori jussimus muniri. Datum in Castris prope *Olsnitz*, 10. Calendas Octobris Anno Domini MCCCXIX.

Joannes Rex Boh. acquirit Jaurowiam & Fürstenberg in feudum.

* Hic mendum subest.

XXV.

Regis Bohemiæ Iohannis Privilegium & Promissum, quod nec per se, nec per hæredes aut successores Marchia cuique quovis nomine concedi, vendi aut ullo unquam tempore permutari debeat. d. A. 1319.

JOhannes DEI Gratia Bohemiæ & Poloniæ REX, Lucenbergensis Comes, & Marchiæ Budissinensis Dominus, omnibus in perpetuum. Sollicitudo jugis curæ gubernationis & Administrationis Reipublicæ, qui incessanter premimur, nos excitat adeo, quod circa Celsitudinem gloriæ Majestatis regnorum, heredum, & subditorum nostrorum quiete mente versantes noctes insomnes ducimus, ut regnorum nostrorum integritatem, honorem heredum & subditorum nostrorum prosperitatem pro futuris & efficacibus fulcimentis procurare valeamus,

Sane Marchiæ & Provinciæ terræ Budissinensis incolis nostræ Serenitati, juxta puritatis suæ fidei debitum se benevole recommendantibus & recommittentibus, nobis fidelitatis homagia præstantes & Corporali fide eorum Procuratorem interposita facientes, se & sua una cum tota Marchia & Provincia Budissinensium nostræ ditioni *spontaneo* submiserunt jure soli æquum, & juxta Celsitudinis nostræ Regiæ Majestatis benignitatem dignum, ac rationi consentaneum fere censemus, dictos Marchiæ

chiæ & Provinciæ Budissinensis incolas talium *prærogativarum Privilegiis* insigniri, & sinceritatem fidei ipsorum condignarum gratiarum vicissitudinibus recompensare, ut ipsi de nostræ Regiæ Majestatis Dominio digne possint & merito debeant gratulari. Ut igitur perpetuæ fidei firmitatis fundamentum &c. dictæ Marchiæ & Provinciæ Budissinensis, erga nos heredes & Successores nostros, eo amplius & perfectius per diuturnorum continuationem temporum suscipiat incrementum, qua minus ab immediato regimine nostro heredum & successorum nostrorum fuerunt sequestrati, ipsius Budissinensis Marchiæ & Provinciæ incolis promittimus: Quod nec per nos, nec per heredes aut Successores nostros, ipsa Marchia & Provincia Budissinensis, sed nec præcipue Civitates Budissin, Camentz, & Löbau, cujus quovis nomine concedi, conferri aut committi, nec obligari, nec vendi aut permutari ullo unquam tempore debeant, sponsione nostra regia perpetuo valitura adjicientes, quod dictæ Marchiæ & Provinciæ Budissinensis incolæ ad nullas petitiones, Steuras, nobis, heredibus aut Successoribus nostris erunt aliquatenus obligati. Insuper ut Barones, Nobiles & Vasalli dictæ Provinciæ & incolæ, se nostro gaudeant subesse regimini & Dominio, lætabundi ipsos & quemlibet ipsorum in eorum Juribus, quibus a divis Regibus Bohemiæ Prædecessoribus nostris felicium recordationum, se munitos asserunt plenius & gratiosius conservare promittimus, ipsorum siquidem Jus esse conservandum fatemur. Quod infra metas Marchiæ Budissinensis prædictæ & non extra nobis heredibus & successoribus nostris promtæ fidelitatis obsequium facere tenebuntur. Verum quia Castellani Castri Budissinensis perpetuati asseruntur, & specialium Privilegiorum denotati gaudere, quod nec de Castronensibus feudis dicti Castri Budissinensis nec de aliis possessionibus, quas obtinent, aut in futurum obtinebunt, aliquovis Servitii genere teneantur obnoxii: Huic assertioni, juxta nostrarum benignitatum pias confidentias, *aures credulas* præbentes, eidem omnia & singula Jura & Privilegia ipsorum Castellanorum immunitates prædictas, prout eis hactenus *rite* usi sunt, de nostræ Celsitudinis gloria & Majestate præsentibus confirmamus. Amplius autem ut fida & merito commendanda & extollenda Praeconii dilectorum nostrorum fidelium Burgensium Civitatis Budissinensis fidelitatis eximietas eo specialius insigniatur, juxta nostræ Regiæ munificentiæ liberalitatem, præ ceteris libertatum, beneficiorum & gratiarum muneribus, quo ipsos *præ Ceteris* ad nostræ Celsitudinis gloriam ampliandam novimus initiasse, & laboriosis conatibus insudasse, & ut etiam ex eo specialis commodi fructum consequantur & obtineant, quo sub titulo prædictæ Civitatis Budissinensis tota Marchia prædicto discretivo nomine se tanquam a digniori gaudet ipsam Civitatem & ejus Burgenses in perpetuum de nostra Regia liberalitatis munificentia, talium libertatum Privilegium insignimus. Quod omnia Allodialia, infra unius dimidii miliaris spacium ab ipsa civitate Budissin immediate mensurandum, quæ ipsi Cives, aut alter ipsorum jam justo possident titulo, aut in futurum, aut quemlibet ipsorum legitime possidere contigerit, Jure Successionis hereditariæ, eis approprianda duximus & incorporanda, per ipsos aut alterum ipsorum justo titulo perpetuo possidenda; Hoc adjecto, de nostræ Regiæ munificentiæ gratia fulcimento, quod ipsi Cives, aut alter ipsorum, quando & quoties dicta Allodia infra metas prædictas sita inter se mutuo emerint & vendiderint, Venditores resignare, Emtores vero debito modo ea recipere, & per manum Judicis Civitatis Budissinensis, qui pro tempore fuerint investiti ad eadem perpetuo tenebuntur; In cujus Testimonium præsentes literas fieri & Sigillo Majestatis nostræ jussimus communiri. Datæ Pragæ, per manus venerabilis Johannis Wisegradensis Præpositi, Regni Bohemiæ Cancellarii Principis nostri dilecti, 2. Cal. Decemb. Anno Domini Millesimo trecentesimo decimo nono, Regnorum vero nostrorum Anno nono.

XXVI.

Henrici Ducis Silesiæ Fundatio Cœnobii in Lauban de An. 1320.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Amen! Homo natus de muliere brevi vivens tempore necessario debet conquirere præmia, quibus auxiliatus mereretur percipere futurorum gaudia, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec unquam sensus interioris hominis comprehendit. Nos igitur Henricus DEI Gratia Dux Silesiæ, Dominus de Fürstenberg & in Jauer, cupientes imitari præscripti Elogii verbum omnibus in perpetuum tam præsentibus, quam futuris præsentia intuentibus volumus fore notum, quod considerata & intuita assiduitate devotarum orationum dominarum seu sanctimonialium ordinis S. Mariæ Magdalenæ in Neumburg degentium Vratislai Diœcesis, quibus ob salutem universorum eorum benefactorum diligentius invigilent, decrevimus divina nobis inspirante gratia devotionisque specialis causa cultum

cultum earum per amplius dilargiri, ac omnium bonorum operum, quæ per ipsas in Vigiliis, jejuniis & orationibus exercentur fieri, participes ipsis Sanctimonialibus prætactis in Neumburg & ipsarum sequacibus omnibus de principatus nostri munificentia, Jus Patronatus Ecclesiæ in Civitate nostra Lubano legitima exSuccessione ad nos devolutum Misnensis Dioecesis cum omnibus juribus, pascuis, pratis, agris, cultis & incultis, virgultis, censu, Decimis, Bancis ac omnibus Ecclesiæ ejusdem aliis & singulis Libertatibus, Legationibus, Donationibus, Exactionibus, Contributionibus, Steuris & gratiis dictæEcclesiæ per antigenitores nostros & affines BrandenburgensesMarchiones promiscui sexus collatis. Et prout ipse discretus *Vir Dominus Christianus* pronunc ibidem plebejanus tenet & possidet. Conferimus, approbamus & donamus ob reverentiam Omnipotentis DEI ac laudem gloriosissimæ Mariæ Virginis genitricis ejus, præcipue demumque ob remedium animæ nostræ nostrorumque progenitorum ac successorum animarum salutiferum ac salutare antidotum perpetuique testamenti nomine possidendum, absque omni allocutione seu impugnatione juris vel facti & tenendum pacifice in perpetuum ac quiete; Sic tamen quod vacante dicta Ecclesia in Lubano præfatæ Sanctimoniales ad regendam ipsam Ecclesiam ac dotem ejus & pro collegio ac conventu speciali distinctum a Neumburg habendo subintrent & inhabitent & structum novi Coenobii pro ampliatione cultus divini ac aliorum bonorum operum seu Virtutum exercitatione, in quo quidem Coenobio regulari etiam disciplina juxta Statuta ordinis imitentur devotius ac insudent. Et ne in cassum præmissa omnia per nos rite celebrata per quempiam nostrorum Successorum seu Subditorum quorumcunque deducantur ac lenius impugnentur: Injungimus quantum ad nos pertinere videtur sequacibus nostris universis sub ira omnipotentis DEI ac vindicta, ut tanquam Zelatores beatorum operum ac poenitentium hominum sæpe dictas sanctimoniales, quæ pro tempore in Luban fuerunt, manu teneant & in sinu specialis protectionis ac dilectionis confoveant, juraque ipsarum universa seu donationes ipsis factas non minuant seu minui permittant, sed potius ad augmentum Collegii, Conventus &Coenobii accrescentiam operam promotionis efficacem & auxilii exhibeant & charitativas in Domino Eleemosynas largiantur. Ut autem hæc nostra collatio ac collationis protestatio robur obtineat perpetuæ firmitatis, præsentes scribi & nostri Sigilli munimine ex nostra certa scientia fecimus communiri. Actum in Görlitz Anno incarnationis Domini 1320. præsentibus testibus ad hoc vocatis & rogatis avunculo nostro Gebhardo de Querfurt, Christiano de Gerstorff milite Apezkone de Rackevvitz milite Bernhardo de Dcodelitz, Magno de Baranewiz, Sicfrido Sencker, Petro deOttendorff nostræ curiæ protonotario ac multis aliis fide dignis. Datum per manus Joannis de Guvvitz nostri Notarii VI. Idus Januarii.

XXVII.

Henrici Ducis Silesiæ, Domini de Fürstenberg & in Jauer venditio & commutatio Johanni Regi Bohemiæ & suis hæredibus & successoribus Bohemiæ Regibus, Civitatis Gorlicensis facta d. Anno 1329.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Henricus DEI Gratia Dux Silesiæ, Dominus de Fürstenberg, & in Javor recognoscimus, quod de liberatione matura, & consilio diligenti nobis cum amicis quoque & fidelibus nostris præhabitis, eorum favore & consensu expressis, accedentibus, Civitatem nostram & terram *Görlitz*, quam ab Imperatoribus, aut Romanis Regibus nos, & prædecessores nostri recipere consuevimus, cum omnibus suis juribus & pertinentiis quocunque vocentur nomine, aut quibuscunque consistant, exceptis: *Lubano* Civitate & territorio ejusdem Civitatis, *Resna* Oppido *Forensi*, *Caychovv*, & *Svveta* Castris cum suis appendiis, nominatim exceptis etiam: *Jaurovv* Civitate, *Trybul*, & *Prybus* Castris & Oppidis, cum omnibus suis Juribus, Dominiis & pertinentiis omnibus, feudis & feudalibus, quæ in terra *Lusatiæ* habere dignoscimur expressis & non expressis *Principi Magnifico, Domino de Joanni Bohemiæ & Poloniæ Regi ac Lucenbergensi Comiti, sororio nostro charissimo vendidimus*, & in alia bona vitæ nostræ duntaxat possidenda temporibus mutavimus, nobis de medio sublatis, relictis per nos, hæredibus & expressis, vel non expressis, & actione quibuslibet remotis ad *Regnum Boëmiæ* libere reversura, etiamsi Castrum aliquod in bonis eisdem nostris instauraverimus laboribus ac expensis. *Trautenovv* videlicet, & Curiam cum omnibus suis appendiis, bonis feudalibus, & hominibus salvis omnibus eorum, quibus ad nos pervenerunt Juribus, in tantum etiam quod nec Collectum nec Steuram generalem, quæBerna vulgariter dicitur, de eisdem, nisi per Regem ipsum aut suos officiales impo-

sita

sita fuerit *Regno Boëmiæ*, & tunc taxationem illam, quæ colligitur in Bohemia recipere debeamus, secum commutavimus, sibi hæredibus & successoribus suis Boëmiæ Regibus jure hæreditario præsentibus testibus subnotatis resignavimus, nostro hæredum & successorum nomine nostrorum prædictorum. Exceptioni doli mali, in factum actioni, beneficio restitutionis in integrum, omni Juris auxilio, tam Canonici, quam Civilis, literis quoque a Papa, Imperatoribus aut Romanorum Regibus impetratis, vel etiam impetrandis, ac alteri quovis adminiculo, vel per Successionem hæreditariam, aut infeudationem Imperialem, vel alium quemcunque modum, nobis, hæredibus, vel successoribus nostris ante dictis competeret vel competere fortasse posset, per quod nobis suffragium ferri, *Regi vero, hæredibus aut successoribus suis* sæpe dictis, dispendium vel impendium aliquod posset generari renunciantes. Promittentes omnia & singula nostra scripta supra, firmiter observare, & contra ea, vel eorum alterum, in toto vel in parte, nullo unquam tempore sive casu, dolo, fraude vel ingenio aliquo de Jure vel facto, per nos ipsos, alium, aut per alios facere, aut venire.

In quorum omnium testimonium & cautelam præsentes fieri fecimus literas sigilli nostri munimine roboratas. Testes sunt Venerabilis Pater Dominus *Witko* Episcopus Misnensis, Illustres Principes & Domini: *Rudolphus* scilicet *Saxoniæ*, *Henricus* Wratislaviensis, *Boleslaus* Lignicensis, *Botko* Falckenbergensis, *Botko* Oppoliensis; *Henricus & Conradus* fratres Glogovienses Duces, per nos rogati, sigilla sua præsentibns appendere, in testimonium promissorum. Et nos *Witko* D. G. Misnensis Episcopus, *Rudolphus* Saxoniæ, *Henricus* Wratislaviensis, Boleslaus Legnicensis, *Bolko* Falckenbergensis, *Bolko* Oppoliensis, *Henricus Conradus* fratres Glogavienses Duces, & testes suprascripti, venditioni, emtioni & commutationi, prædictis præsentialiter adfuimus, & sigilla nostra rogati, & jussi per Principem nostrum Dominum Dominum supradictum, sororium & consanguineum nostrum charissimum duximus in testimonium & robur firmius appendenda. Datum & Actum Wratislaviæ in die Inventionis Sanctæ Crucis Anno Domini M. CCC. XXIX.

XXVIII.

Privilegium de villis Trebiz & Dubrau monasterio Dobirlucensi a Rudolpho electore Saxoniæ datum CIƆCCCXXIX.

IN nomine Domini, amen. Rudolfus Dei gratia Dux Saxoniæ, Angarie, Westfalie & comes in Bren, burggravius in Magdeburg, sacrique imperii archi-marscalcus, universis Christi fidelibus, presentibus & futuris salutem in perpetuum. Ne acta hominum a memoria successorum evellantur, testimonio literarum ea solent perennari. Universis ergo presentis & future etatis cupimus fore notum, quod religiosis viris dominis, domino abbati totique conventui fratrum ordinis Cisterciensis in Dobirlug, de maturo heredum nostrorum consilio vendidimus proprietatem villarum Trebitz & Dubraw, cum jure patronatus universaliter cum omni jure, quo ad nos pertinebant, abrenunciantes omnibus & singulis, quoad possessionem & proprietatem, quoad nos heredesque nostros solenniter in hys scriptis. Etiam omni juri, quod nunc nobis in premissis competit, vel posset competere in futurum ex causa quacunque, & omni ei, de quo foret specialis mentio facienda, quod in clausulam non incidit generalem. Ne igitur hæc ordinatio aliquibus imposterum dubium inferat, hanc presentem paginam nostro sigillo fecimus roborari. Et sunt testes, Boto de Ylburg, de Libenwerde, Henricus, pincerna de Schendorf, Bernardus Curtus de Strel, nostri milites, Rupertus de Glubatzk, Hartmannus Magir, Johannes & Johannes in Beltz & in Nymik plebani, & plures alii fide digni. Datum Wittemberg anno Domini MCCC XXIX. dominica: Invocavit.

In hoc privilegio videtur sigillum preferens equum falera tectum & in pectore & in femore equi apparent duo clipei unius forme, videlicet cum tribus foliis lacualibus & apparet in equo quasi vir sedens, habens ad sinistram clipeum, qui habet per latitudinem sive per transversum quinque tractus elevatos & quatuor depressos, quos cancellat unus tractus, veniens de superiori cornu dextro ipsius clipei, & habet in manu dextra vexillum ejusdem formæ cum clipeo, & habet vir ille galeam in capite & super galeam pilleum, in cujus cono apparet quasi sit aggregatio pennarum & est in sigillo duplex circumferentia literarum, que faciunt verba hæc: Rudolfus Dei gratia Dux Saxonie, Angarie, Westfalie, comes in Bren, & burggravius in Magdeburg.

XXIX.

Privilegium a Sigismundo ecclesiæ S. Petri Budissinensi datum CIƆCCCXXXI.

SIGISMUNDUS &c.

AD perpetuæ rei memoriam precelsa regis

gie majeſtatis gloria & ejus virtus magnifica tam amplioribus laudibus decoratur tantoque latioribus bonorum titulis adornatur, quanto gratioſius benigniora munera fuderit in ſubjectos: & licet de innata virtutis clementia generaliter erga quoslibet ſacri Romani imperii fideles bene meritos liberalis exiſtat, ad illos tamen munificentiæ dexteram liberalius dignatur extendere, qui quotidianis orationibus pro noſtra, progenitorum & ſucceſſorum noſtrorum Bohemiæ regum animarum ſalute, apud altiſſimum omni devotione intercedunt. Cum igitur eccleſia collegiata S. Petri Budiſſinen, ſub noſtre ditione majeſtatis ab olim laudabiliter erecta & honore digna, ab ipſius inſtitutione felici univerſitate virtutum ſemper emicuit, & tanta claritate meritorum oculis divine memorie progenitorum noſtrorum Bohemiæ regum frequenter infulſit, ut propter hæc eis votivum & delectabile fieret incrementum dictam eccleſiam interno & efficaci amore in Deo diligere & ſinceriori proſequi voluntate multis ipſam extollendo preſidiis & fovendo beneficiis opulentis. Nos eorundem progenitorum pia veſtigia piis imitantes affectibus, corde percepimus, ut ſicut ipſa in divinis laudibus & quotidiana veneratione nominis Dei & ſanctorum ejus, ſpecialia dictis progenitorum noſtrorum temporibus gratiſſima recepit incrementa, quod itaque & terrenis condotetur bonorum facultatibus, ſine quibus in inſtitutis pro divini nominis gloria officiis deficeret, nec ſuis humeris impoſita ſufficeret onera ſupportare. Expoſitum præterea regiæ noſtræ majeſtati fuit pro parte honorabilium, devotorum noſtrorum dilectorum, præpoſiti, decani & totius capituli ſupradictæ Budiſſ. eccleſiæ, qualiter & a retro actis temporibus in dicta ſua eccleſia nonnulla eccleſiaſtica beneficia ſeu vicariæ perpetuæ nec non certe adminiſtrationes & diſtributiones in certis anni ſolennitatibus feſtorum & anniverſariis defunctorum & etiam in ſupplementum aliorum beneficiorum inibi & ad eam ſpectantium fundatorum inſtituta & inſtitute fuiſſent, quorum reditus, cenſus & proventus annui in bonis noſtris vaſalliticis feudalibus, ſeu ſaltem ad coronam regni noſtri Bohemiæ ſpectantibus, comparati ſeu aliis condotati & deputati noſcuntur. Et ut eadem petitio ſubiungebat, quod quia dictis contractibus & donationibus pro tempore ad eccleſiam & beneficia ac miniſtrationes ſupradictas factis ſupra memoratorum progenitorum pro tempore aut noſter de certa ſcientia conſenſus & expreſſa voluntas non intervenit, dubitat contractus hujusmodi ſive emtionum ſive venditionum, donationum & approbationum, quecunque fuerint, non omnino juribus poſſe ſubſiſtere, & temporum transcurſu in petitionum & retractionum periculis veriſimiliter ſubjacere, que tandem, abhorrendum foret, non abſque gravi chriſticolarum ſcandalo cederent, & divini cultus & eccleſiaſtici juris notabile derogamen votis detraheretur fidelium & procaſſarentur teſtamenta multorum, propter que regie munificentie humiliter ſupplicarunt, iidem præpoſitus, decanus & capitulum Budiſſin. ſibi & eccleſiæ prædicte pro tantis cavendis periculis & pernicie de oportuno remedio provideri. Nos vero pro divini nominis attollenda gloria fructus eccleſiaſtice ſervitutis per multiplicia gratiarum dona ita ampliare geſtientes, prout oportunum fuerit in donis creſcentes alia in melius reformemus, & piis ordinata affectibus in pleno conſervemus vigore, dictas preces nobis humiliter porrectas de innata nobis clementia & affectione ſincera, qua ad dei honorem & divini cultus augmentum ſedulo afficimur, ad exauditionis gratiam duximus admittendas, omnes & ſingulos contractus emtionum, venditionum, donationum, commutationum, approbationum & alios quoscunque in perpetuum vel ad tempus & ſub pacto de revendendo ſeu reemendo aut in quemcunque eventum aut certis conditionibus reſcindendos pro dicta eccleſia S. Petri Budiſſinenſis aut ſingularibus perſonis ac beneficiis, vel adminiſtrationibus in eadem cum quibuscunque perſonis & inter quascunque perſonas in bonis nobis in feudum aut alias a corona regni Bohemie dependentibus celebratos, ratos, gratos, pro eadem eccleſia & perſonis beneficiatis ac beneficiis, in eadem habentes, liberum noſtrum conſenſum & aſſenſum ac expreſſam voluntatem pariter & auctoritatem gratioſe prebemus & damus, addicimus & impartimur eisdem, decernentes de certa noſtra ſcientia, qua potimur Romanorum & Bohemie regie auctoriali poteſtate, eosdem contractus in plena roboris efficacia & firmitate temporibus perpetuis ſubſiſtere debere & perinde valere, quam ab initio contractus cujuscunque predictorum dictus noſter conſenſus ac plena auctoritas & voluntas, aut cujuſcunque clare memorie chariſſimorum progenitorum noſtrorum aut quondam domini Wenceslai germani noſtri Romanorum ac Bohemie regum & alias prout decuiſſet interveniſſet, quos & que omnia etiam quaſi de novo approbamus, ratificamus, confirmamus, concedentes nihilominus de dono gratie ſpiritalis, ut in omnem eventum, quo quemcunque contractuum predictorum via reemtionum aut revenditionis

tionis

tionis resolvi contingeret, quod pecunie acquisite aut bona commutata talis resolutionis occasionem - - - - impendi & commutari valeant, in & pro aliis bonis redditibus & censibus similiter a feudo nostro & dicto regno Bohemie dependentibus ad utilitatem dicte ecclesiæ & personarum ejus & beneficiorum premissorum totiens, quotiens eidem ecclesiæ & personis supradictis hoc expediens visum fuerit & quomodo libet oportunum. Ad que ex tunc prout nunc pro nobis & successoribus nostris quibuscunque libere & liberalitatis gratia speciali consentimus expresse autoritatemque nostram de plenitudine utriusque regalis potestatis predictis omnibus interponimus & decretum, supplentes etiam eadem potestate omnem defectum, si quis intercesserit in premissis, non obstantibus, quod contractus hujusmodi ac bona & possessiones, reditus & proventus ac persone contrahentes specifice & nominatim presentibus literis non sunt expresse, nec quibuscunque aliis, de quibus mentio quavis lege, vel jure, privilegio, statuto, vel consvetudine foret facienda specialis, per que effectus presentium quomodolibet impediri posset vel differri. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri consensus, approbationis, ratificationis, concessionis, confirmationis, autoritatis & decreti infringere &c. Datum Prage anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo primo.

SIGISMUNDUS.

XXX.

Henrici Ducis Silesiæ Domini de Fürstenberg & in Jauer resignatio Johanni Regi Bohemiæ ac suis hæredibus & successoribus Bohemiæ Regibus Civitatis Luban cum oppido Fridberg, Jarovv & Tribul d. A. 1337.

Nos Henricus DEI Gratia Dux Silesiæ Dominus de Fürstenberg, & in Jaurovv ad universorum notitiam tenore præsentium volumus pervenire.

QUod cum *Serenissimus Dominus Joannes Boëmiæ Rex, ac Lucemburgensis Comes sororius noster charissimus Civitatem Glogoviam* & districtum ad vitæ nostræ tempora nobis dederit, Nos viceversa pro nostro posse, pro nobis his impensis beneficiis recompensam nos immerito ubi poterimus facere cupientes, Civitatem nostram *Lubam* cum Oppido nostro *Fridberg, Jarovv & Tribul*, cum Castris & Vasallaribus, juribus videlicet: & *Senftemberg, Zachovv & Zimet* cum earundem omnium possessionibus, reditibus & Dominio & rebus aliis in quibuscunque sitis, ad *prædictum Dominum* pertinentibus omni eo jure, quo hucusque tenuisse & nos dignoscitur pertinere, dicto *Domino Regi, hæredibus & successoribus suis Boëmiæ Regibus* præsentibus assignamus, & Nobilibus Viris *Hinconi Berca* de Dube, *Henrico de Lippa, Thimoni de Koldicz,* & *Ulrico Plugoni* seu aliis, quos ad hoc ipse Dominus Rex deputabit, ipsius *hæredum & successorum suorum* nomine per ante dictos homines in prædictis Civitatib9 *Luban, Fridberg, Zarovv & Zvvet*, Castris, & Dominio residentes fidelitatis homagium facere statim tenebimur, & procurare, si, (quod absit) sine herede masculo nobis decedentibus, ut ex tunc prædicta omnia ad supradictum *Regem, heredes & successores suos ad Reguum Bohiberc* devolvantur habitis vero legitimis heredibus masculinis & post nos relictis, tunc omnia prænotata nobis & eisdem remanebunt. In cujus rei testimonium præsentes literas scribi, & sigillo nostro majori communiri jussimus. Datum *Wratislaviæ* Anno Domini M. CCC XXXVII. dn. Octava Innocentium.

Luba in Lusatia resignatur Joanni Boem. Reg.

XXXI.

Ejusd. Henrici Ducis literæ, quomodo Joannes Rex Bohemiæ ei indulsit, a Civitate Sittaviensi exactionem exigere d. Anno 1337.

Nos Henricus DEI Gratia Silesiæ Dux Dominus de Fürstenberg & Javvor, universis præsentes literas inspecturis, volumus esse notum.

QUod cum magnificus Princeps Dominus *Joannes Boëmiæ Rex* nobis indulserit, & a Civitate, & bonis Civium & hominum Sittaviensium de marca qualibet unum Lothonem grossorum nomine exactionis exigeremus; Promittimus firmiter, & tenemur, quod nos medietatem totius pecuniæ illius exactæ nomine dicti Domini Regis, & pro eo in summa duorum millium Marcharum, in quo certa bona & possessiones ad castrum *Kant*, spectantia, & districtum ibidem, sunt obligata pignori, pro exolutione eorum defalcare debemus in ipsa summa partem mediam, ipsum Dominum Regem contingente totaliter deducendam. Harum serie literarum. Datum *Wratislaviæ*, Anno Domini M CCC XXXVII. 7. die, Dominica qua canitur: *lætare.*

Joannes Rex Henrico Duci Silesiæ ad vitam cedit Glogaviam majorem.

XXXII. E-

XXXII.

Ejusd. Henrici Ducis Donatio Civitatis Gorlicensis cum pertinentiis universis Joanni Regi Böemiæ d. A. 1337.

Nos Henricus DEI Gratia Dux Silesiæ, Dominus de Fürstenberg & Javvor ad universorum notitiam tenore præsentium volumus pervenire.

QUod cum *Magnificus Princeps Dominus Joannes Boëmiæ Rex, ac Lucemburgensis Comes Sororius noster charissimus Civitatem* suam *Glogoviam* cum *districtibus & territoriis suis* & universis pertinentiis earundem nobis dederit ad tempora vitæ nostræ. Nos vice versa in specialis indicium Amicitiæ *Civitatem Görlicensem* cum districtu, & territorio, suis Dominiis, Jurisdictione, Jure, honore, fortalitiis, theloneis, Castris, Oppidis, Villis, Vasallis, & eorum Incolis, Judæis; Silvis, nemoribus, Jure Patronatus Ecclesiarum, & universis suis pertinentiis, damus sibi, & hæredibus suis & libere, & sponte & bona voluntate, nostro hæredum nostrorum habendorum seu aliorum propinquorum nostrorum quocunque nomine, condescendimus, & cedimus de eisdem. Renunciantes pro nobis, hæredibus, habendis, seu propinquis nostris quibuscunque omni Juri, & actioni, tam Canonici quam Civilis, si quæ nobis vel heredibus nostris habendis seu propinquis, ut præmittitur, competunt, vel competere possent quomodolibet in futurum, & si quas literas, vel *Privilegia a Rege Roman. vel Imperatore, Principibus, Civibus*, vel aliis quibuscunque habemus forsitan, per quos, vel quæ secuturo tempore ipsi *Domino Regi, heredibus & successoribus suis Bohemiæ Regibus, per nos aut heredes nostros habendos*, aut propinquos, actio, vel quæstio de Civitate, territorio vel districtu prædictis posset aliqualiter suboriri de Jure, vel de facto, cassas, vacuas esse volumus, & inanes, nec alicujus habere roboris firmitatem, promittentes sincere & bona nostra fide præstito juramento, contra promissa omnia & singula per nos, heredes nostros, aut propinquos nostros habendos, vel habere, vel venire, nec etiam modo aliquo attentare, de Jure, vel facto, nec quovis ingenio, ad impediendum, quæ promissa sunt, opem aut operam ad hoc dare: In cujus rei testimonium præsentes literas fieri, & nostro sigillo jussimus muniri. Datum *Wratislaviæ* Anno Domini MCCC XXXVII. In Octava Innocentum.

XXXIII.

Vidimus literarum Joannis Episcopi Olomucensis & Rudolphi Ducis Saxoniæ, Henrici Ducis Silesiæ, Domini Jaur & de Fürstenberg, resignationes & renunciationis Marchiarum Budesfinensium & Civitatis Franckenfurt ad Oderam de Anno 1339.

NOs Joannes DEI Gratia Olomucensis Episcopus, & per eandem gratiam Rudolphus Dux Saxoniæ. Recognoscimus Domini *Ludovici* Romanorum Regis literas suæ Majestatis sigillo roboratas, non cancellatas, vitiatas, non abrasas, sed in prima & integra sua figura existentes, quarum tenor per omnia est talis, nos vidisse.

Nos Ludovicus DEI gratia Romanorum Rex semper Augustus, ad universorum notitiam præsentibus volumus pervenire. Quod nos *Illustris Joannis Boëmiæ & Poloniæ Regis ac Lucemburgensis, Comitis, Principis & affinis nostri charissimi* affectum & jugem sollicitudinem, quam circa nos & Imperium gerit assidue advertentes, ipsumque *Joannem* ad prosequendum commodum, & honorem Imperii aliquarum retributionum repensa allicere cupientes, *sibi heredibus & successoribus suis Bohemiæ Regibus Marchiam, & terram Budisfinensem & Civitatem Camenz ac universum Dominium* earundem, quæ ad Imperium ex eo, quod quondam *Woldemarus Marchio Brandenburgensis* sine herede decessit, fuerant devoluta, damus, concedimus & donamus ex certa nostra scientia in feudum, & jus feudi tenendum & possidendum perenniter cum *Civitatibus, Censibus, Castris, Munitionibus, Oppidis, Vallis, Molendinis, silvis, venationibus, rubetis, pratis, pascuis, aquis, aquarum decursibus*, & universaliter cum omnibus & singulis Juribus, quocunque nomine censeantur, & in quibuscunque rebus consistant, quæ ad ipsam terram *Budisfinensem & Civitatem Camentz* pertinere dignoscuntur. Volentes, ut ipse *Joannes, heredes & successores sui Reges Bohemiæ*, terram & civitatem prædictas, cum universis pertinentiis & Juribus suis prænotatis habere, Jure Dominii tenere & possidere perpetuis temporibus debeant, nobisque & Imperio debita fidelitatis obsequia, ut Jus Feudorum exigit de terra & civitatibus prædictis, præstare teneantur. In cujus rei testimonium præsentes literas fieri & sigillis Majestatis nostræ jussimus communiri. Datum in Castris prope Villam *Haslach*, Idus Sept. Anno Domini MCCCXX. Regni vero nostri Anno 6. In cujus evidentiam sigilla nostra præsentibus duximus appendenda. Datum Pragæ Anno

Anno Domini M CCC XXXIX. Sabbatho ante Dominicam, qua cantatur: Misericordias Domini.

XXXIV.

Regis Joannis Privilegium Incorporationis de A. 1339. Gorlicensi Civitat. concessum.

NOs Joannes DEI Gratia Bohem. Rex, & Lucemburgensis Comes, universis & singulis, Nobilibus, Feudalibus, Vasallis, militibus, Clientibus, Civibus, Incolis & hominibus Terræ Görlicensis, seu alibi undicunque constitutis, quibus præsentes exhibitæ fuerint, salutem. Et subscriptorum notitiam, præsentibus ad vos volumus devenire atque promittimus bona nostra fide, sincere & constanter, quod quicunque hominum, cujuscunque conditionis, status seu Præeminentiæ fuerint, se sub nos & Regnum, seu Dominium nostrum cum ipsorum bonis seu aliter qualitercunque duxerint, & receperint ac nostri homines & Vasalli esse voluerint, quod eos perpetuis, ut antea, temporibus nunquam a Nobis seu Regno & Dominio nostro, per obligationem, donationem, per mutationem, seu alios modos quoscunque separabimus, alienabimus seu permutabimus, quovis modo, & nos etiam promittimus, ab omnibus injuriis & molestiis defendere, custodire & favorabiliter conservare, committimus etiam Capitaneo nostro Budissinensi & Görlicensi, qui nunc est, seu pro tempore fuerint, quatenus prædictos homines consimili modo auctoritate nostra ab omnibus molestiis & gravaminibus manutenendo protegere debeant & tueri. In cujus rei testimonium præsentibus nostrorum sigillum est appensum, & ad illorum cautelam & memoriam pleniorem, præsentem literam civibus nostris Görlicensibus eluximus committendam. Datum Prag. secund die Mens. Junii. Anno Domini M. CCC XXXIX.

XXXV.

Privilegium Johannis Bohemiæ Regis de Anno 1341.

NOs Johannes Dei gratia Bohemiæ Rex ac Lucemburgensium Comes, notum fecimus tenore præsentium omnibus; Quod inter fideles nostros dilectos Cives, Civitatum nostrarum Görlicensem, super transitu stratarum per Sydenberg & Scön, in districtu Gorlicensi & quibusdam juribus litis controversia suborta extitit, ad cujus sopitionem prædictis civibus utriusque Civitatis terminum ad nostram præsentiam præsignando deputavimus, in quo prædicti Cives nostri Görlicenses coram nobis jure & antiquo testimonio Marchionum Brandenburgensium demonstrarunt rationabiliter, quod etiam in antea perpetuis temporibus sanximus & statuimus, a singulis mercatoribus & vectoribus, cum quibuscunque rebus transeuntibus, infallibiliter observari. Videlicet, ut omnes mercatores, vectores & quilibet de Saxonia, Polonia vel aliunde transeuntes, ut prædictum, cum districtum Görlicensem attigerint, principaliter trans Civitatem nostram Görlicensem transire & singula jura & consuetudines ibidem debitas, sui ab antiquo observatas observare debeant & explere. Inhibemus itaque & inhiberi mandamus, ut nullus quodammodo, stratas per Friedland cum quibuspiam mercibus seu aliis rebus transire debeat, prout indignationem regiam & corporum ac rerum periculum voluerit evitare. Committimus igitur illustri Carolo, Marchioni Moraviæ, primogenito nostro charissimo & cæteris nostris hæredibus & successoribus & mandamus universis nostris officialibus præsentibus & futuris, Quatenus prædictas cives nostros Görlicenses in prætactis gratiis, juribus & consuetudinibus conservare & prædictas stratas trans Friedland caterasque in districtu Görlicensi prohibitas inhibeant, & per alias stratas ad dictam civitatem nostram Görlicensem transire, singulos arceant & compellant, secusque facientes in rebus & corpore nostra autoritate pervenire debeant, gravi pœna. Harum quibus nostrum majus sigillum appendendum duximus testimonio literarum. Datum Pragæ Feria Sexta ante Trinitatis, Anno Domini millesimo trecentesimo, quadragesimo primo.

XXXVI.

Literæ Johannis Bohemiæ Regis, quod Vasalli Terræ Budissinensis, de quolibet manso agrorum, Duodecim grossos Pragenses & unam mensuram sigillis cujuslibet anni Walpurgis & Michaelis Cameræ Regiæ solvere teneantur Anno 1345 feria quinta infra Festum Pentecostes.

NOs Johannes Dei gratia Bohemiæ Rex, ac Lucemburgensis Comes. Ad universorum notitiam tenore præsentium volumus pervenire: Quod cupientes terræ nostræ Budissinensis conditionem fieri meliorem, de maturo & deliberato consilio fidelium Vasallorum & feudalium nostrorum ejusdem terræ Budissinensis perpetuis temporibus observandum statuimus, sancimus & ordinamus;

Ut universi ejusdem terræ Budissinensis Vasalli & incolæ precationem seu petitionem, videlicet, de quolibet manso agrorum duodecim Grossos Pragenses & unam mensuram siliginis, & duas mensuras avenæ ex nunc, ut antea, in duobus Terminis cujuslibet anni, videlicet medietatem ejusdem precariæ seu petitionis in Festo S. Walpurgis, & aliam medietatem in Festo sancti Michaëlis deinde sequenti solvere nobis & Cameræ Regiæ perpetuis temporibus teneantur; Mandantes & districte præcipientes Carolo, Marchioni Moraviæ, & Joanni, Duci Carinthiæ, filiis nostris, nec non Capitaneo, Advocato, officialibus & consulibus Budissinensibus, qui nunc sunt, aut pro tempore fuerint, quatenus contra prædictam nostram gratiam non præsumatur quicquam in contrarium facere vel attentare, in indignationem Regiam & pœnam gravissimam, si qui contra fecerint, seu causa temerario contrarie præsumserint, se noverint irremissibiliter incursuros. In cujus testimonium Sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum Sittaviæ feria quinta, infra festum Pentecostes; Anno Domini Millesimo trecentesimo quadragesimo quinto.

XXXVII.

Johannis Regis Bohemiæ Privilegium districtui Gorlicensi datum, quod præter servitia debita nil aliud solvere teneantur incolæ, die Hippoliti Martyris Anno 1341.

NOs Joannes DEI Gratia Bohemiæ, Rex, ac Lucenburgensis Comes, notum facimus tenore præsentium universis. Decet Excellentiam Principis, suorum fidelium invigilare commoditatibus, ne per decursum temporis singula ab Hominum memoria deducendis in suis Juribus & libertatibus, quomodolibet defraudentur. Cum itaque fideles nostri dilecti Homagiales seu feudalis districtus Gorlicensis summa promtitudine nostris beneplacitis confirmare studiorum servitiis indefessis, ipsorum benevolentiæ de munificentia Regia prout dignum decernimus, duximus occurrendum, volentes & statuentes, decreto perpetuo, ut ipsi & quilibet eorum, omnibus juribus, gratiis & libertatibus ipsis per Illustres Principes Marchiones Brandenburgenses & Nos, juxta ipsorum & nostrarum literarum continentiam datis & concessis potiri debeant perpetuo, & gaudere, & iisdem Juribus, libertatibus & immunitatibus bona quælibet ipsorum in antea possidere debeant, quibus ea hactenus possederunt, de ipsisque, preter servitia debita nil aliud quam nomine petitionis in Festo B. Michaëlis de quolibet lanco, qui vulgariter Schoß-Hube dicitur 6. grossos Pragenses, unum modium siliginis, & duos modios avenæ, consvetæ & usitatæ ejusdem districtus mensuræ annis singulis solvere teneantur. Quibus solutis ab omnibus aliis gravaminibus soluti sint, & esse debeant penitus & exempti. Committimus igitur Illustri Carolo, Marchioni Moraviæ primogenito, & cæteris nostris heredibus ac successoribus, & mandamus universis Capitaneis, Advocatis ac quibuslibet nostris officialibus & fidelibus, præsentibus & futuris, quatenus prædictos Homagiales feudales & vasallos nostros, tam milites quam servos contra tenorem literarum ipsis a quondam Marchionibus Brandeburgensibus felicis memoriæ, & a nobis super quibuscunque Juribus, libertatibus, donationibus, obligationibus, concessionibus, ac quibuslibet aliis gratiis & conditionibus, datarum, & etiam contra tenorem præsentium non impediant nec sinant quempiam impedire, sed potius circa omnia in eisdem expressa manu teneant nostro nomine & conservent. Si quis vero ausu temerario huic nostro mandato contraire præsumserit, indignationem Regiam, & grave rerum suarum dispendium se noverit incursurum. Harum quibus nostrum Majus Sigillum, appendendum duximus testimonium literarum. Actum & Datum Pragæ in præsentia & sub testimonio nostrorum fidelium dilectorum, Conradi de Sleidadidrici de Heinrichen, Hermanni de Brandenburg, Christiani & Rudlini Dominorum de Gersdorff, Johannis de Gorgenicz & Alberti Notarii, Anno Domini Millesimo trecentesimo quadragesimo primo in die B. Hypoliti Martyris, petitumque a nobis eum instanti fuit, ut prædictas literas & contenta in eis de innata nobis liberalitatis munificentia ratificare, approbare & confirmare dignaremur. Nos itaque animadvertentes prædictorum Homagialium ac vasallorum nostrorum fidei Advocationis paritatem nec non obsequiorum immotam constantiam, quibus erga dictum genitorem nostrum, ac Majestatem nostram cum grandi solicitudine fructuosa experientia docente cognovimus, caruerunt, volentes ipsas regalibus beneficiis & favoribus non immerito prævenire, præfatas literas seu Privilegia, & omnia in eis contenta, prout præsentibus inferuntur, ratas & firmas sedentes de Regia plenitudinis potestate ratificamus & approbamus, innovamus, & præsentis scripti patrocinio confirmamus, ipsasque ratas, firmas & incomputabiles a perpetuis temporibus decernimus & volumus permanere.

Nulli

Nulli igitur omnino hominum cujuscunque status, gradus, dignitatis, officii seu præeminentiæ existens liceat hanc nostræ confirmationis paginam infringere, aut ei ausu temerario quomodolibet contraire. Si quis autem contra fecerit, indignationem Regiam & pœnam gravissimam ad arbitrium proprium infligendam se noverit irremissibiliter incursurum, in cujus rei evidentiam præsentes fieri, & nostræ Majestatis sigillo fecimus communiri.

Datum 16. Octobr. Anno 1347. Regnorum nostrorum Anno secundo.

XXXVIII.

Johannis Bohemiæ Regis Privilegium super emptione quadraginta Lancorum agrorum & Silvæ Regalis d. A. 1345.

NOs Johannes DEI gratia Bohemiæ Rex, atque Lucemburgensis Comes, ad universorum notitiam tenore præsentium volumus pervenire. Videlicet, quia pro fructibus & meliorationis incremento Civitatis & Civium nostrorum Syttaviensium plurimum intendentes, ipsis Civibus & Civitati, qui huc usque pro LANCORUM termino agrorum admensuratorum ad ipsam Civitatem decem & novem in numero usi sunt, ad ipsam Civitatem pertinentium, quos amplificare cupientes ipsis de innata nobis clementia concedimus favorabiliter & donamus, ut QUADRAGINTA UNUM LANCOS de vicinis suis quibuscunque pro eorum pecunia possint emere vel comparare ad ipsam Civitatem perpetuo pertinentes. Et promittimus sincere, quod a dictis LANCIS sic comparatis illo unquam tempore subsidium, seu Bernam generalem petere nolimus perpetuis temporibus, nec etiam debeamus, sed ipsi Cives & Civitas hujusmodi LANCOS, sic ut præmittitur comparatos, teneant libere, pacifice & quiete. Præterea ad majoris nostræ gratiæ cumulum & favorem, atque etiam ob ipsius Civitatis Sittaviensis incrementum continuum, ipsis Civibus, præsentibus & futuris, SYLVAM nostram REGALEM, prope ipsam civitatem situatam, a dato præsentium, ut antea regendam, custodiendam duximus & locandam, absque præjudicio tamen forestariorum ab antiquo ibidem locatorum, sic quod ipsi Cives dictam Sylvam, ex nunc, ut antea habeant possidere, reservare, & eam in omnibus loco & ex parte nostri fideliter custodire; hoc adjecto, quod quotiescunque, quod absit, per voraginem ignis ipsis Civibus pro recuperandis & constituendis denuo ipsorum domibus, aut etiam pro fabrica pontium Civitatis ipsius, necessitas ingruerit, quod tuto possint ibidem de Sylva ligna succidere, & convertere in ædificationem domorum suarum prædictarum, plenariam concedimus facultatem. Mandantes itaque omnibus Officialibus nostris, præsentibus & futuris, cujuscunque conditionis, seu status præeminentioris extiterint, quatenus præfatos Cives & Civitatem Syttaviensem prædictam contra præmissam nostram gratiam non debeant in aliquo aggravare seu etiam perturbare. Harum nostrarum, quibus sigillum nostrum præsentibus duximus appendendum, fide & testimonio literarum. Datum Pragæ feria quinta proxima post beati Bonifacii Anno Domini 1345.

XXXIX.

Caroli IV. Imp. August. Constitutio de Incorporatione Ducatuum Poloniæ & Silesiæ & Marchionatus Lusatiæ, quod perpetuo Regno Bohemiæ sint indivisibiliter couniti, uti & terra Glacensis d. A. 1355. 7. Octobr.

In Nomine Domini Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

Carolus DEI Gratia Romanorum Imperator semper Augustus, &c.

AD perpetuam rei memoriam. Insignes laudabilis famæ titulos moderni temporis meretur gloriosa posteritas, si quid prædecessorum Illustrium circumspecta pridem instauravit provisio, vigilanti cura prosequitur & gratæ solicitudinis munit officio, ut fructuosi laboris solertia perenni successorum commendentur memoriæ, & ex perfectione bonorum operum, quasi ex relucenti speculo vetustatis surgat de felicibus mortuis felix memoria rediviva. Sane licet pridem recolendæ memoriæ *Divus Fridricus Romanorum Imperator Augustus, prædecessor noster*, de singulari suæ benignitatis munere, claræ recordationis *Illustri Uladislao* quondam *Boëmiæ Duci*, qui *Regnum Bohemiæ* ante *Coronationem* suam regebat, & suis *heredibus Bohemiæ Regibus censum de terra Poloniæ*, quem *antecessores* ejus *Duces Bohemiæ a Polonia* multis temporibus accipere consveverant, quemque *Poloniæ & Silesiæ Duces sacro Imperio* solvere tenebantur, prout in literis *Imperatoris* præfati evidenter exprimitur, liberaliter duxerit erogandum. Ipsi quoque *Duces Poloniæ & Silesiæ*, eundem censum *Illustribus progenitoribus & prædictis nostris Bohemiæ Regibus* in signum subjectionis debitæ & in recognitionem *sui superioris Dominii* rite persolverint multis temporibus retroactis; tamen abundantioris cautelæ præsidium tractu

In Archivo Carlsteinensi referuntur omnium Silesiæ Ducum in particulari literæ Bohemicæ Coronæ sese subjiciendum.

Nota, de Censu Silesitico Regibus Bohemiæ pendendo.

tractu temporis dicti *Duces* suorum *heredum & successorum* nomine atque vice, *Principatus, terras ac dominia* sua a Claræ memoriæ *Illustri Joanne quondam Bohemiæ Rege, genitore nostro charissimo* defuncto & a *Coronæ Regni Boëmiæ* præstiterunt solemnitatis, obedientiæ, homagii, subjectionis & fidelitatis debitæ juramenta corporalia.

Nota, Silesiæ Duces juramento se obligarant Regibus Bohemiæ.

Et licet insignis *Ducatus Vratislaviensis & Silesiæ*, cum suis omnibus pertinentiis, ad utilem & immediatum *Dominum Illustrem* quondam *Boëmiæ Regem*, *progenitorem nostrum & Coronam Regni* Boëmiæ spectaverit ab antiquo, sicut hoc literæ recolendæ memoriæ *Domini Rudolphi Romanorum Regis, prædecessoris nostri*, ostendunt. In quarum prima quandam ordinationem inter *Illustrem Ottocarum*, quondam Boëmiæ Regem, proavum nostrum carissimum ex una, & Henricum Ducem Uratislaviensem parte ex altera; videlicet quod dictus *Ottocarus Rex* eidem Henrico Duci jam sublato de medio, prædictum *Regem Ottocarum* heredes & successores suos, Reges Boëmiæ, *de Ducatu Uratislaviensi & Silesiæ*, terris & dominiis præfatis, tanquam *actu vacantibus*, propter multa grata servitia, quæ *Illustres Bohemiæ Reges Sacro Romano Imperio* fecerant, *solenniter investivit*, lucidius attestantur: tamen Illustris quondam *Joannes Bohemiæ Rex*, *genitor noster* præfatus cum *Henrico septimo* & ultimo *Uratislaviæ & Silesiæ Duce*, sororio nostro, dum uterque ipsorum vitam ageret in humanis, quandam ordinationem iniit & tractavit, videlicet quod dictus *Dux Henricus terram & Districtum Glacensem* cum vasallagiis, feudis, dominiis & aliis omnibus pertinentiis suis, de Consensu dicti *Genitoris nostri* ad vitæ duntaxat tempora habere deberet, ut tamen eo moriente, Ducatus sui, (puta *Vratislaviensis & Silesiæ*) ac prædictum *Glacense Dominium* ad usum & possessionem *Genitoris nostri, heredum & successorum* ipsius *Regum & Coronæ Regni Bohemiæ* sine difficultate qualibet revenirent: Sicut hoc processu dierum ad finem pervenit intentum. Eoque dictus *Genitor terram Glacensem* præfatam tenuit & possedit, & Nos utrumque de præsenti, velut Bohemiæ Rex, in possessione tenentes, utrobilibet dominamur.

De Ducatu Wratislaviensi solennes tractationes referuntur.

De Marchia Budissinensi & Gorlicensi.

Et quamvis *Marchia Budissinensis & Görlicensis*, quæ cum ceteris civitatibus, oppidis & pertinentiis suis ad regnum & *Coronam Bohemiæ* ab antiquo pertinuerunt, per *Illustrem Ottocarum* quondam *Bohemiæ Regem proavum nostrum*, in personas quondam *Illustrium Brandeburgensium Marchionum* ex certis causis & rationibus alienatæ fuerint; aliquando tamen *Marchionibus* prædictis, absque sexus masculini heredibus decedentibus ex hac vita, *Nobiles, Milites, Clientes, Cives*, universique incolæ *Marchiæ Budissinensis & Gorlicensis* præfatæ, mi-adversione debita cognoscentes, qualiter ad *Coronam & Regnum Bohemiæ*, tanquam ad immediatum & naturalem Dominum dudum pertinuerant, ad subjectionem & obedientiam Illustris *Joannis*, quondam *Bohemiæ Regis*, *genitoris nostri*, tanquam ad ordinarium, legitimum & naturalem Dominum suum, & ad *Coronam Regni* Bohemiæ, de cujus gremio jam dudum constiterant, ut præfertur, deliberatione non improvida redierunt.

Nos igitur indefessam solicitudinis operam & diligentiam exquisitam quam sæpe dicti *Proavus*, Pater ac progenitores nostri carissimi *Boëmiæ quondam Reges*, ad obtinendum subjectionis vasallagium, & obedientiam *Illustrium Silesiæ & Poloniæ Ducum*, videlicet *Lignicensis*, *Brigensis*, *Münsterbergensis*, *Olsnensis*, *Glogoviensis*, *Saganensis*, *Oppoliensis*, *Falckenbergensis*, *Strelicensis*, *Teschinensis*, *Olsnensis*, *Buthuniensis*, *Stenaviensis*, *Osuetiensis*; *Principatus Masoviæ*, *& Ducatus in Plotzka*, *Principum & fidelium nostrorum*, *Principatus seu Ducatus*, *Vratislaviensis & Silesiæ*: *nec non Civitatis videlicet Vratislaviæ*, *Novum forum*, *Franckenstain*, *Stinaviam*, *Gravv*, *& mediam partem Glogovviæ* & pertinentiarum ipsius, & etiam *Budissinensem & Görlicensem Marchiam*, ut præfertur, non absque magnis impensis & infinitis laboribus habuerunt, *in nostræ Majestatis* acie continuo revolventes, ut virtutum ipsorum frequentia & sollicitudo laborum, præterita, sub felici nostro regimine solidetur, sicut dudum de plenitudine *Romanæ Regiæ potestatis* statuendum duximus, ita & nunc ex certa scientia statuimus de *nostræ Imperialis* plenitudine potestatis, quod omnes supradictæ sententiæ, & *Clementiæ Imperialis*, *& Regalium literarum*, quas ad probationem dictarum intentionum adduximus, semper & ubique in judicio & extra, & in singulis actibus publicis, & privatis, quoties tenorem præsentium legi & publicari contigerit, ejusdem efficaciæ, vigoris & auctoritatis existant, ac si in signis propriis originalia viderentur; & præcipue cum eadem originalia per nos ac nonnullos *Sacr. Imper. Principes, Barones, Proceres*, auscultata & examinata fuerint diligenter, & demum communicato super omnibus præmissis nonnullorum *Sacr. Imper. Principum*, *Baronum & Nobilium Consilio* speciali prædictis omnibus de Verbo ad Verbum, prout superius exprimitur intellectis, & in examine deliberatæ & providæ discussionis ad ductis, ne ex interpretatione sinistra quorumlibet, *nostris heredibus & successorum nostrorum Regum Bohemiæ*

Enumerantur Principatus Silesiæ regno Bohemiæ obnoxii.

miæ & Coronæ Regni ejusdem, juribus, honoribus & statui valeat in posterum derogari: *auctoritate Imperiali* dictos *Silesiæ*, *Poloniæ*, & cæteros prædictos *Duces*, nostros *Principes & Vasallos*, cum Principatibus, feudis, & vasallagiis ipsorum, præsertim cum *a Corona Regni* præfati immediate dependeant: dictum quoque *Ducatum Vratislaviensem*, *cum Civitate Vratislavia*, *Noviforensi*, *Franckenstein*, *Steinaviensi*, *Gorensi*, *Glogaviensi & cæteris oppidis ibidem: nec non Marchiam Budissinensem & Görlicensem cum Vasallis, vasallagiis*, *feudis*, *feudariis*, *utilitatibus*, *fructibus*, *obventionibus*, *jurisdictionibus*, *judiciis*, *honoribus*, *juribus*, *consuetudinibus*, & omnibus dictorum *Ducatuum & Marchiæ* pertinentiis, velut utile & *immediatum Dominium nostrum & Regni Böemiæ* præfati, eidem Regno & ejus *felici Coronæ* in perpetuum adjungimus, incorporamus, inviisceramus, adscribimus, appropriamus, & indivisibiliter conjungimus, coünimus.

Principes Silesiæ vasalli Regum Bohemiæ.

Speciali etiam ex nomine interpretamur, pronuntiamus, definimus, protestamur & dicimus, ac de certa nostra scientia declaramus, quod præfati *Duces Silesiæ & Poloniæ*, *hæredes & successores* ipsorum, in perpetuum, quoties *Ducatus* eosdem aut alterum ex eis vacare contigerit, ipsos vel ipsum a nobis *hæredibus & successoribus nostris Bohemiæ Regibus*, *& Coronæ ejusdem Regni* homagii, obedientiæ, fidelitatis, subjectionisque debitæ teneantur ac debeant præstare & facere corporalia juramenta, supplentes omnem defectum, siquis in literis vel privilegiis dictorum *Imperatorum & Regum Romanorum* memoriæ recolendæ, aut etiam in ordinatione seu tractatu dicti *genitoris nostri*, quem cum præfato *Henrico* septimo & ultimo *Vratislaviensi & Silesiæ* Duce habuisse dignoscitur, seu in reditu *Nobilium*, *Militum*, *Clientum*, *civium & incolarum Budissinensis*, *& Görlicensis Marchiæ*, *qui ad Regnum Bohemiæ*, ut præmittitur, ex caussis legitimis redierunt, vel in præsentibus nostris literis verborum defectus, interpretatione dubia, sententiarum obscuritate vel alia quavis occasione, compertus fuerit, de certa nostra scientia, ac de prædicta imperialis plenitudine potestatis, non obstantibus legibus, consuetudinibus, usibus, observantiis, juribus municipalibus, vel communibus, statutis seu edictis, publicis vel privatis, factis & editis in contrarium quibuscunque; quas & quæ quantum ad hæc, ac si nominatim de verbo ad verbum præsentibus inscripta & inserta consisterent, etiamsi de his Jure vel consvetudine deberet fieri mentio specialis, revocamus, cassamus, irritamus, annihilamus & de prædictæ Imperialis potestatis plenitudine decrevimus firmitatis fore nullius penitus & momenti.

Nulli ergo hominum liceat hanc nostræ adjunctionis, appropriationis, conjunctionis, incorporationis, inviscerationis, adscriptionis, interpretationis, pronunciationis, definitionis, protestationis, declarationis, decreti, defectus suppletionis, revocationis, cassationis, irritationis & annihilationis paginam infringere. Contrarium vero facientes, si qui fuerint, quod absit, ultra indignationem nostræ *Celsitudinis*, quam ob hoc se noverint incursuros, *mille marcas auri puri* nostro & *Romani Regni* fisco componant: ipsarum videlicet medietatem nostræ, seu successorum nostrorum Curiæ seu Cameræ, reliquam passis injuriam irremissibiliter applicandam.

Pœnæ transgressorum.

Signum Serenissimi Principis ac Domini, Domini Caroli IV. Romanorum Imperatoris semper Augusti.

TEstes hujus sunt Venerabilis *Ernestus Pragensis Archi-Episcopus: Illustris Rudolphus Senior Dux Saxoniæ*, *Sacri Imperii Archimarschallus*, *avunculus noster*, *ac Venerabilis Pretzlaus Uratislaviensis Cancellarius aulæ nostræ*, *Joannes Olmicensis*, *Joannes Luthomislensis*, *Theodoricus Mindensis*, *Henricus Lubecensis Episcopi: Illustres Rudolphus Junior Saxoniæ*, *& Joannes Opaviæ Duces*: *Spectabilis Burghardus*, *Magister Curiæ nostræ*, *Burggravius Magdeburgensis & Albertus de Anhalt Comites: & Nobiles*, *Joannes de Rosenberg*, *Joannes de Sternberg*, *Zbincko de Hasenburg*, *Gonstaus de Schwanberg*, *Buzko de Cunstat*, *Dionysius de Lomnitz & Ulr cus de Usta*: Et alii quam plures nostri fideles, præsertim sub *Bulla aurea*. Datum *Pragæ*, Anno Domini MCCCLV. Indictione 8. septimo Idus Octobris. Regnorum nostrorum Anno X. Imperii vero primo.

Testes ad prædicta.

XL.

Gerlacus Archi-Episcopus Moguntinensis tanquam Princeps Elector confirmat incorporationem & declarationem Domini Caroli Imperatoris factam super Ducatibus Poloniæ & Silesiæ & Marchionatu utriusque Lusatiæ d. Anno 1355.

Nos Gerlacus DEI Gratia Sanctæ Moguntinensis sedis Archi-Episcopus, & sacri Imperii per Germaniam Archi-Cancellarius ad perpetuam rei memoriam.

SEreniſſimus ac Invictiſſimus Princeps & Domi-

Dominus, Dominus! Carolus divina favente Clementia *Romanorum Imperator semper Augustus & Boëmiæ Rex* Dominus noster gratiosus, provida sua circumspectione advertens, qualiter insignes & laudabiles famæ titulos moderni temporis meretur gloriosa posteritas, quod prædecessorum Illustrium circumspecta pridem instauravit provisio, vigilanti cura prosequitur, ac gratæ solicitudinis munit officio, ut fructuosi laboris solertia, perenni successorum commendetur memoriæ, & ex consequentia bonorum operum, quasi ex relucenti speculo vetustatis resurgat de felicibus mortuis felix memoria rediviva.

De censu ex Silesia.

Licet pridem recolendæ memoriæ *Serenissimus Princeps, Dominus Fridericus Romanorum Imperator semper Augustus, prædecessor* præfati Domini Nostri *Imperatoris*, de singulari benignitate claræ recordationis, *Illustri Principi Domino Wenzeslao* quondam *Boëmiæ Duci*, qui *Regnum Boëmiæ* ante coronationem suam regebat, & suis *heredibus Regibus Boëmiæ*, censum de *terra Polonia*, quem antecessores ejus *Duces Boëmiæ a Polonia* multis temporibus accipere consveverunt, quemque *Poloniæ & Silesiæ Duces Sacro Imperio* solvere tenebantur, prout in literis Domini *Friderici Imperatoris* præfati evidenter exprimitur, liberaliter duxerit erogandum. Ipsi quoque *Duces Poloniæ & Silesiæ* eundem censum *Illustribus Progenitoribus & prædecessoribus prædicti Domini nostri Imperatoris in Regno Boëmiæ, ejusdem Regni Boëmiæ Regibus* in signum subjectionis & in recognitionem sui superioris dominii rite persolverint multis temporibus retroactis; tamen ad abundantius cautelæ præsidium tractu temporis dicti *Duces*, suo, heredum ac successorum suorum nomine ac vice, Principatus, Terras ac Dominia a claræ memoriæ Illustri *Principe, Domino Joanne*, quondam *Boëmiæ Rege, genitore dicti Domini Nostri Imperatoris* dum viveret, & demum ab eodem *Domino nostro Imperatore Carolo tanquam Bohemiæ Rege*, præfato ipsius *Genitore defuncto*, & a *Corona Regni Boëmiæ*, in feudum cum solennitate debita susceperunt, dictoque *Domino* Imperatori, ac ipsius genitori, dum viveret, *tanquam Boëmiæ* Regibus, & Coronæ Regni Boëmiæ, præstiterunt solemniter obedientiæ, homagii, subjectionis & fidelitatis debitæ corporalia juramenta.

De Ducatu Wratislaviensi & Glacensi.

Et licet insignis *Ducatus Vratislaviæ & Silesiæ*, cum omnibus suis pertinentiis, ad utile & immediatum *Dominium Illustrium quondam Böemiæ Regum, progenitorum, & prædecessorum antedicti Domini Nostri Imperatoris & Coronam Regni Böemiæ* spectaverit ab antiquo, sicut hoc literæ recolendæ memoriæ *Serenissimi Principis Domini Rudolphi*, quondam *Romanorum Regis, prædecessoris dicti Domini Nostri Imperatoris*, in quarum prima quandam ordinationem inter *Illustrem Principem Dominum Ottocarum* quondam *Bohemiæ Regem*, proavum ipsius Domini Nostri *Imperatoris* ex una, & *Dominum Henricum Ducem Vratislaviensem* parte ex altera: videlicet quod dictus *Rex Ottocarus* eidem *Domino Henrico Vratislaviensi & Silesiæ Duci*, in casu si *Ducem* præmori contingeret, in præmisso *Ducatu Vratislaviensi & Silesiæ* terris, & omnibus Dominiis suis, succedere, pro se factum adserit. Et in secunda ipsarum dicto *Domino Henrico Duce* jam sublato de medio, prædictum *Regem Ottocarum*, hæredes & successores ipsius, *Bohemiæ Reges, de Ducatu Vratislaviensi & Silesiæ* terris & Dominiis præfatis, tanquam actu vacantibus, propter multa grata officia, quæ *Illustres Bohemiæ Reges sacro Romano Imperio fecerant*, solemniter investivit, lucidius attestantur. Cum *Illustris quondam Joannes Boëmiæ Rex genitor* dicti *Domini nostri Imperatoris* præfatus, cum *Illustri Domino Henrico Septimo & ultimo Vratislaviensi & Silesiæ Duce*, sororio ipsius *Domini nostri Imperatoris*, dum uterque ipsorum vitam ageret in humanis, quandam ordinationem iniit & tractavit, videlicet quod dictus Henricus terram & districtum *Glacensem*, cum Vasallagiis, feudis, dominiis & omnibus pertinentiis suis, de consensu *genitoris dicti Domini nostri Imperatoris*, ad vitæ suæ duntaxat tempora habere deberet, ut tamen eo moriente Ducatus sui, *Vratislaviensis & Silesiæ*, ac prædictum *Dominium Glacense* ad usum & possessionem dicti *Genitoris Domini nostri Imperatoris*, hæredum & successorum ipsius, *Regum Boëmiæ, & Coronæ Regni* ejusdem sine difficultate qualibet revenirent, sicut hæc processu dierum ad finem pervenit intentum: eo quod prædictus *Rex Joannes*, præfati *Domini Nostri Imperatoris genitor*, dum viveret, moriente Duce præfato, & *Ducatum Vratislaviensem & terram Glacensem* præfatam tenuit & possedit, & ipse *Dominus Imperator* de præsenti, velut *Bohemiæ Rex*, possessionem tenens utrobilibet dominatur.

De Marchionatu Budissinensi & Gorlicensi.

Et quamvis *Marchia Budissinensis & Gorlicensis*, quæ cum cæteris civitatibus, oppidis, & pertinentiis suis ad *Regnum & Coronam Boëmiæ* ab antiquo pertinuerunt, per *Illustrem Dominum Ottocarum quondam Boëmiæ Regem*, proavum dicti *Domini* nostri, in personas *Illustrium Principum & Dominorum quondam Brandenburgensium Marchionum*, ex certis & rationabilibus causis alienatæ fuerant; aliquando tamen *Dominis Marchionibus* prædictis, absque hæredibus sexus Masculini decedentibus ab hac vita, Nobiles, Milites, Clientes, Cives, & universi

versi incolæ, *Marchia Budissinensis* & Görlicensis præfatæ, animadversione debita cognoscentes, qualiter ad *Regnum & Coronam Bohemiæ*, tanquam ad immediatum, & naturale Dominium dudum pertinuerant, ad subjectionem, & obedientiam dicti *Illustris Domini Joannis quondam Boëmiæ Regis, genitoris antedicti Domini Nostri Imperatoris*, tanquam ad ordinarium, legitimum & naturalem Dominum suum, & ad *Coronam Regni Boëmiæ*, de cujus gremio dudum constiterant, ut præscribitur, deliberatione non improvida redierunt.

De ceteris Principibus Silesiæ. Supradictus itaque *Dominus noster Carolus Imperator* exquisitam diligentiam & solicitudinem, quam sæpe dicti proavus, pater & progenitores sui quondam *Boëmiæ Reges*, ad obtinendum subjectionem, Vasallagium, & obedientiam *Illustrium Principum Dominorum Silesiæ & Poloniæ Ducum*, videlicet, *Lgnicensis, Brigensis, Münsterbergensis, Olsnensis, Glogoviensis, Saganensis, Oppoliensis, Falckenbergensis, Strelicensis, Tesßinensis, Gozlensis, Butinensis, Stinaviensis & Osvvicensis: Principatus Masoviæ & Ducatus in Plazk, Principum & fidelium ejusdem Domini Imperatoris*, tanquam *Regis Bohemiæ: Principatus seu Ducatus Vratislaviensem & Silesiæ*: nec non *Civitates*, videlicet *Vratislaviam, Novum forum, Franckenstein, Stinaviam, Soravv, Glogovviam, Nambslavviam*, & pertinentiarum ipsarum, & etiam *Budissinensem & Görlicensem Marchiam*, ut præfertur, non absque magnis impensis, & infinitis laboribus habuerunt, in sua mentis acie, intima meditatione revolventes, ut virtutis ipsorum frequentia, & sicut dudum cun plenitudine *Romanæ Regiæ potestatis* statuendum duxerat, ita & nunc ex certa scientia statuit, & de suæ Imperialis plenitudine potestatis, quod omnes supradictæ sententiæ & clausulæ imperialium & regalium literarum, quas ad probationem dictarum intentionum adduxit, semper & ubique in judicio & extra, & in singulis actibus publicis & privatis, quoties tenorem præsentium legi sive publicari contigerit, ejusdem efficaciæ, vigoris & auctoritatis existant, ac si in figuris propriis originalia viderentur: eo præcipue, cum eadem originalia per eundem Dominum *Imperatorem, Nos ac nonnullos Sacri Romani Imperii Dominos, Principes, Barones, Proceresque* auscultata & examinata fuerint diligenter, ac demum communicato per eundem dictum *Dominum nostrum Imperatorem* super omnibus præmissis, nostro & nonnullorum *Sacri Imperii Principum, Baronum* & Nobilium consilio speciali prædictis omnibus de Verbo ad Verbum, prout superius exprimuntur, & in examen deliberatæ & providæ discussionis adductis, ne ex interpretatione sinistra quorumlibet prædicti *Domini nostri Imperatoris*, tanquam *Regis Bohemiæ, hæredum & successorum suorum, Regum Böemiæ & Coronæ Regni* ejusdem juribus, honoribus & statui valeat in posterum derogari, ipse *Dominus Imperator* auctoritate Imperiali dictos *Silesiæ & Poloniæ* & ceteros prædictos *Duces*, ipsius tanquam *Regis Boëmiæ Principes & Vasallos*, cum Principatibus, feudis & vasallagiis ipsorum, præsertim cum a *Corona Regni* immediate dependeant: dictum quoque *Ducatum Vratislaviensem, Glogoviensem*, & cetera oppida ibidem: nec non *Marchiam Budissinensem* & Görlicensem, cum Vasallis, Vasallagiis, feudis, feudatariis, utilitatibus, fructibus, obventionibus, jurisdictionibus, judiciis, honoribus, juribus, consuetudinibus, & omnibus dictorum *Ducatuum & Marchiæ* pertinentiis, velut utile & immediatum Dominium suum & *Regni Boëmiæ* præfati, eidem *Regno & ejus felici Coronæ*, in perpetuum nostro & aliorum Dominorum Principum Electorum accedente consensu, adjunxit, incorporavit, inviseeravit, adscripsit, appropriavit, indivisibiliter & inseparabiliter counivit.

Specialiter etiam & ex nomine prædictus Dominus noster *Imperator* interpretatus est, definivit, pronunciavit, protestatus est, & dixit, ac de certa scientia sua declaravit, quod *Præfati Duces Silesiæ & Poloniæ, hæredes & successores* definitioni, protestationi, declarationi, decreto, defectuum suppletioni, revocationi, cassationi, irritationi, annihilationi, pœnarum adjectioni & omnibus aliis, quæ exprestantur, aut sunt expressa superius, velut *Archi-Episcopus Moguntinensis, Sacri Romani Imperii per Germaniam Archi-Cancellarius & Princeps Elector*, animo deliberato, & sano præcedente consilio, nostrum benevolum consensum & assensum præsentibus adhibemus; ac supradicta omnia, & eorum quodlibet, singulaque in omnibus suis tenoribus, sententiis, punctis, & clausulis, de verbo ad verbum, prout supra, evidenter expressa, ex officii nostri debito, laudamus, approbamus, & de certa nostra scientia confirmamus plenissime perpetuis temporibus valitura, præsentium sub nostro sigillo testimonio literarum. Datum in *Nürnberg*, Anno Domini MCCC LV. in die Beatæ Luciæ Virginis. Feudum a Ducibus Silesiæ, exigiturque juramentum ab iis.

XLI.

Caroli IV. Imperat. literæ venditionis super Sylva Königswald de Anno 1365.

CArolus Quartus, divina favente clementia, Romanorum Imperator semper

per Augustus, & Bohemiæ Rex, notum facimus tenore præsentium universis, etsi nostræ Majestatis circumspecta benignitas universorum Saluti de innata sibi clementia dignatur intendere, ad illa tamen præcipue ex quadam specialis favoris inclinatione meditari inclinatur, quæ Civitatum atque Universitatum utilitatem respiciunt, & profectum; præsertim illarum, quas intemeratæ fidei immota constantia & indefessi laboris grata obsequia claris testimoniis recommendant. Sane consideratis multiplicibus studiosis obsequiis, quibus Judex, Jurati, totaque Communitas Civitatis Zittaviensis sollicita probitate nostræ Celsitudini placuisse noscuntur, & tanto uberius placere poterunt in futurum, quanto se a Nostro culmine perspexerint generosius prosecutos, ipsis, & Communitati Civitatis præcedente animo deliberato, Principum, Baronum ac Procerum nostrorum accedente consilio, non per errorem aut improvide, sed de certa nostra scientia Sylvam nostram Regalem, dictam *Kunigswalde*, sitam inter villas Heinrichsdorff & Oderwitz, Zittaviensis districtus, rite ac rationabiliter vendidimus, cum omnibus lignis stantibus, crescentibus, viridibus, aridis, jacentibus, & aliis quibuscunque cum venationibus, aucupationibus, mellicidiis, pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, piscaturis, & omnibus suis pertinentiis, quibuscunque specialibus nominari poterunt vocabulis, prout in suis limitibus & gradibus circumferentialiter distincta existit, ac prout Nos, Progenitores nostri, Reges Bohemiæ illam hucusq; possedisse dignoscimus, pro quingentis sexagenis grossorum Pragensium numeratis effectualiter & solutis. Cupientes igitur ex præfato venditionis contractu supra dictæ civitatis Zittaviensis conditionem fieri meliorem, Sylvam prædictam cum omnibus suis pertinentiis superius expressatis & non expressatis, supra nominatis Judici, & Juratis, ac toti Communitati præfatæ Civitatis concedimus, conferimus, & auctoritate Regia Bohemiæ appropriamus habendam, tenendam, possidendam, ac in suos usus & utilitates, prout ipsis congruentius & melius expedire videbitur, libere convertendam perpetuis temporibus affuturis; volentes nihilominus ipsis eandem sylvam evincere, liberare & ab impugnationibus ac arrestationibus quorumlibet, cujuscunque etiam status præeminentiæ aut conditionis existant, effectualiter disbrigare. Mandamus igitur universis ac singulis Burggraviis, Camerariis, Sub-Camerariis, Capitaneis, Officialibus, Judicibus atque omnibus, ad quorum notitiam præsentes pervenerint, fidelibus nostris dilectis, gratiæ nostræ sub obtentu, quatenus hanc paginam nostræ venditionis, concessionis seu collationis & appropriationis nullatenus infringere præsumant, aut usu temerario contraire. Siquis autem contra hanc paginam & nostrum mandatum quicquam attentare præsumserit, indignationem nostram gravissimam & cum hac poenam centum Sexagenarum grossorum Pragensium se noverit irremissibiliter incursurum. Quarum medietatem Regali nostræ Cameræ & aliam medietatem præfatæ civitati Zittaviensi Juratis, & Communitati ipsius annumerari passis, applicari volumus & præsentibus declaramus. Præsentium sub nostræ Majestatis Sigillo testimonio literarum. Datum Pragæ Anno Domini Millesimo Trecentesimo Sexagesimo quinto Indictione III. VII. Kalendar. Martii, Regnorum nostrorum anno decimo nono, Imperii vero decimo.

XLII.

Wenceslai Confirmatio præcedentis venditionis d. A. 1365.

WEnzeslaus DEI Gratia, Bohemiæ Rex, Brandenburgensium, Lusatiæ & Budissinensis Marchio, Silesiæ & Lucemburgensis Dux, & Comes in Sultzbach. Notum facimus tenore præsentium universis, quod attendentes multiplicia, probitatis merita, quibus Judex & Jurati, nec non tota Communitas Zittaviensis Civitatis claris testimoniis commendantur, nec non grata fidelitatis obsequia, quibus nostris progenitoribus complacere poterunt & debebunt, ipsis venditionis contractum de Sylva *Kunigswalde* sita inter villas Henrichsdorff & Oderwitz, Zittaviensis districtus, cum Serenissimo Principe & Domino, Carolo Romanorum Imperatore semper Augusto & Bohemiæ Rege, Illustri Domino & genitore nostro percharissimo initum, quam quidem Silvam ab eodem Domino & genitore nostro pro quingentis Sexagenis grossorum Pragensium & numeratis & solutis rite & rationabiliter compararunt, deliberato animo Procerum nostrorum, accedente consilio, & de certa nostra scientia, auctoritate Regia approbamus, & omnes literas præfati Domini & genitoris nostri super eodem contractu venditionis confectas, atque eis traditas ratificamus, & tenore præsentium in omnibus suis tenoribus, punctis & clausulis de verbo ad verbum, prout præcesserunt, provide confirmamus, præsentium sub majori nostro Sigillo, testimonio literarum.

Datum Pragæ Anno Domini Millesimo, Trecentesimo, Sexagesimo quinto XIV. Calend.

Calend. Martii, Regni nostri anno Secundo.

XLIII.

Caroli IV. Imperatoris Romani fundatio Cœnobii Cœlestinorum in Oybin d. A. 1369.

KArolus quartus, divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Etsi de innatæ nobis benignitatis clementia, & attributæ nobis divinitus Regiæ dignitatis officio, curam omnium gerat nostra serenitas, ad hoc tamen diligentiore solertia rite dignatur intendere, qualiter ad laudem DEI & divini cultus augmentum eorum, qui spretis mundi blanditiis, & transitoria voluntate contemta sub regulari observantia DEo jugiter serviunt, nostræ provisionis officio, status & virtus feliciter augeatur. Sane attendentes odorem famæ laudabilis & bonæ conversationis studia, quibus ad honorem DEI Ordo beati Benedicti sub statutis Sancti Petri confessoris, Papæ Cœlestini quinti claret ubique, & autore Domino, continuis devotionum proficit incrementis, ad ipsius ordinis dilatationem & incrementa felicia, tanto inclinamur attentius, quanto certiore spe & virtuosis operibus & devotionum studiis, quæ aguntur in illo, nostræ & progenitorum nostrorum salutis confidimus compendia procurari. Igitur non improvide neque per errorem, sed animo deliberato, maturo Principum, Baronum, Nobilium & procerum Regni nostri Bohemiæ accedente consilio ad honorem & reverentiam omnipotentis DEI, Sancti Spiritus, beatæ Mariæ Virginis, Sancti Wenzeslai Martyris, & Sancti Petri confessoris, Institutoris dictæ Religionis postea Cœlestini, autoritate Regia Boëmiæ, in castro nostro Oybin, infra regni nostri Boëmiæ limites, & in Pragensi diœcesi situato, novum Monasterium ordinis prædicti fundavimus, fundamus, ereximus & erigimus, cum omni jure, honore, privilegio, libertate & decentia, sicut cætera monasteria dicti ordinis alibi erecta seu fundata noscuntur. Decernentes, quod area in castro modo in prædicto, in quo manasterium prædictum erigitur, fundo, usibus, officinis & necessitatibus Monasterii prædicti immediate subserviat & subjecta sit omnimodo Ecclesiasticæ libertati, & subsit etiam atque incorporatum existat idem Monasterium Venerabili Monasterio Sancti Spiritus de Sulmona, principali monasterio sancti ordinis, sicut cætera alia Monasteria dicti ordinis sunt, subjecta, incorporata ac unita eidem. Castrum vero prædictum nostri & ejusdem coronæ Regni Possessioni, proprietati, titulo honoris & usibus in perpetuum reservamus, Area præfata per nos dicto ordini & Monasterio Sancti Spiritus de Sulmona, donata, concessa & incorporata eidem duntaxat excepta: quam sicut præmittitur, plena volumus & integra Ecclesiastica libertate gaudere, & eidem castrum reservatum, ut præmittitur matura deliberatione prævia fratribus ordinis supradicti, qui in provincia degunt ibidem, & eorum Successoribus, autoritate Regia Bohemiæ, ad nostrum & heredum, ac Successorum nostrorum Regum Boëmiæ beneplacitum, de certa nostra scientia duximus committendum; Et ut fratres prædicti ejusdem ordinis degentes ibidem successivo tempore provisione congrua sustententur, animo dotandi, & dotis nomine monasterio prædicto in perpetuum bona infra scripta, videlicet villam Herwigsdorff vulgariter nuncupatam, consistentem prope Zittaviam, & allodium Drozendorff, cum ipsorum villæ & allodii juribus, reditibus, dominio proventibus, libertatibus & pertinentiis universis, prout eadem hactenus habuisse & possedisse dignoscuntur, libera & exemta donavimus, concessimus, donamus, concedimus, appropriavimus, unimus, incorporamus, & invisceramus. Et eadem bona cum omnibus suis pertinentiis prædictis & omnibus collectis, steuris, tributis, vectigalibus, angariis, par-angariis, oneribus realibus ac personalibus, quibuscunque nominibus appellari valeant, Berna Regia Boëmiæ duntaxat excepta, auctoritate præfata, & de certa nostra scientia in perpetuum quittamus, absolvimus, & per omnia liberamus. Judicia Sanguinis & plexionis capitis & membrorum ac superioritatis Dominium, in bonis eisdem nobis, heredibus ac successoribus nostris Boëmiæ Regibus, & ejusdem Regni Coronæ nomine, & de certa scientia reservantes. Civilia vero judicia ad cognitionem Prioris loci, officialium suorum, quibus hæc committenda duxerit, volumus pertinere. Et ut juris forma prædicta omnia, & infra scripta valeant firmiora consistere, dicta omnia & singula ex causa & titulo donationis, concessionis, incorporationis & traditionis, venerabili & religoso Johanni de Aquila, Abbati dicti Principalis Monasterii Sancti Spiritus de Sulmona & totius ordinis prædicti, præsenti coram Majestate nostra, & præfata omnia & singula & eorum quidlibet nomine & vice præfati Monasterii Sancti Spiritus de Sulmona & totius ordinis prædicti recipienti & acceptanti eadem, dedimus, concessimus, damus,

mus, & concedimus cum effectu. Et volumus, quod illustres Boëmiæ Reges, heredes & successores nostri, qui pro tempore fuerint, nullo unquam tempore castrum prædictum vendere, obligare, permutare, donare, seu alio quovis titulo alienare debeant, quibuscunque Principibus, Baronibus, Nobilibus, seu personis aliis cujuscunque gradus, status, præeminentiæ seu dignitatis existant, sed potius idem castrum erga Coronam & Regnum Boëmiæ reservabunt perpetuis temporibus affuturis. Item auctoritate Regia præfata decernimus edicto: quod illustres Reges Bohemiæ, heredes, & successores nostri in perpetuum prædictos fratres, tanqum singulares & privilegiatos Capellanos suos, bona, prædia, homines & possessiones eorum, quibus ad præsens gaudere noscuntur, & quæ Regum Boëmiæ beneplacito assecuti fuerint in futurum, manu teneant, defendant, & a quibuscunque violentiis, atque injuriis magnifice tueantur. Decernentes etiam & hoc Regio Boëmiæ perpetuo valituro sancientes edicto, ne quis, cujuscunque etiam status, gradus seu conditionis existat, Religiosos, Priorem & Fratres, qui pro tempore fuerint, Conventum, locum ipsum, possessiones, bona, prædia, homines, ac subditos ipsorum adversus privilegia, libertates, immunitates, regulares observantias, religiosas & honorabiles consvetudines, Statuta, jura gratias ordinis ipsius ab antiquo tempore a Sacro-Sancta Sede Apostolica obtenta, seu obtentas, vel adversus præsentis nostræ ordinationis, liberationis & exemtionis seriem inquietare, impedire, turbare, seu molestare præsumat. Siquis autem attemptare præsumserit, præter indignationis nostræ aculeos pœnam centum marcarum auri purissimi se noverit incursurum, quam ab eodem toties quoties contra factum fuerit, irremissibiliter exigi volumus, & ejus medietatem nostri Regalis ærarii sive fisci, residuam vero partem injuriam passorum usibus applicari. Signum Serenissimi Principis & Domini, Domini Karoli quarti Romanorum Imperatoris invictissimi & gloriosissimi Boëmiæ Regis. Testes hujus rei sunt Reverendissimus in Christo Pater, Dominus Gvido, Portuensis Episcopus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, pro Majestate nostra Cæsarea in partibus Italiæ Locum tenens: & Generalis Vicarius, Venerabilis Joannes Olomucensis Imperialis Aulæ nostræ Cancellarius, Robertus Cameracensis, Lambertus Spirensis, Waltherus, Augustan. Agapitus de Columna, Esculan. Wilhelmus, Lucanus & Joannes Spolitan. Ecclesiarum Episcopi, Illustres, Rupertus, Legnitzensis, Heinricus, Lithauniæ, Duces; Joannis Montisferrati, & Joannes dictus Sobieslaus, Moraviæ Marchiones. Spectabiles Neapuleo de Ursinis Manupelli, Joannes de Asperg, Matthæus de Buberio & Franciscus de prato, Comites Nobiles, Nicolaus Spinalli de Zavenocio, Regni Siciliæ Cancellarius, Ludovicus de Turri, Ambasiotor Florentinorum. Egregii Legum Doctores, Petrus de Wartemberg, Imperial. Curiæ nostræ Magister, Bozko de Wilharitz, Imperialis Curiæ nostræ Marescallus, Andreas de Duba, Imperialis Cameræ nostræ Magister, Franciscus de Vico, Præfectus almæ urbis, Bernhardus & Jaroslaus, Fratres Burggravii de Donyn & alii quam plures nostri & Imperii Sacri Nobiles & fideles Provinciæ sub Imperialis nostræ Majestatis Sigillo Testimonio literarum. Datum in civitate nostra Lucana. Anno Domini Millesimo tricentesimo, sexagesimo nono, Indictione septima XVI. Kalend. Aprilis Regnorum nostrorum, anno vicesimo tertio, Imperii vero quarto Decimo.

C. R. ta. per Dominum Johannem Olomucensem Episcopum Cancellarium.

XLIV.

Martini V. Pontificis Confirmatio Erectionis & Dodationis Monasterii S. Spiritus in Oybin d. A. 1370.

MArtinus Episcopus, Servus Servorum DEI. Ad perpetuam rei memoriam. Ea quæ religionis cultum, devotionis ardorem, divinæque laudis augmentum respiciunt, Sedes Apostolica consuevit benigne confovere, illaque favoribus prosequi opportunis. Sane petitio dilectorum filiorum, Prioris, & Conventus Monasterii Sancti Spiritus in Oybin, Ordinis Sancti Benedicti, Pragensis Diœceseos, secundum instituta beati Petri Confessoris viventium, nobis nuper exhibita continebat, quod dudum divæ memoriæ Carolus IV. Imperator Romanorum, ac Bohemiæ Rex ad honorem DEI, Sancti Spiritus, beatæ Mariæ, Sancti Wenceslai Martyris, & ejusdem beati Petri, Monasterium Ordinis Sancti Benedicti in suo Castro in Oyvvin ejusdem Diœceseos fundavit & erexit, cum omni jure, honore, privilegio, libertate & decentia, sicut cætera Monasteria dicti Ordinis alibi erecta noscebantur, decernens, quod area dicti Castri cum fundo, usibus, officinis & necessitatibus dicti

cti Monasterii, Ecclesiasticæ libertati ac Monasterio de Salmona ejusdem Ordinis, Valvensis Dioecesesos subjecta foret, ipsumque Monasterium erectum diversis bonis, videlicet Villis, Allodio, Dominiis, Juribus, Reditibus ad ipsum regem legitime pertinentibus dotavit, illaque ipsi Monasterio libere applicavit, & ab omnibus collectis, tributis, vectigalibus, Angariis, Oneribus realibus & personabilibus in perpetuum absolvit, ac etiam liberavit, & circa hæc multa & diversa alia ordinavit, decrevit & voluit, prout in literis autenticis, ipsius Imperatoris Sigillo munitis plenius continetur. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, Prior & conventus prædicti, etiam post fundationem, erectionem & dotationem præfatas, de bonis hujusmodi se intromiserint, illaque tenuerint in usus proprios eorundem, pro parte Prioris & Conventus prædictorum fuit nobis humiliter supplicatum, ut fundationi, erectioni, dotationi, applicationi, decreto, voluntati, absolutioni, liberationi & ordinationi præfatis ac omnibus aliis in ipso literis contentis, nec non privilegiis, indultis, & gratiis quibuscunque etiam per prædecessores nostros, Romanos Ponfices eis, seu eidem Monasterio de Sulmona, ac aliis sibi subjectis quomodolibet concessis, robur Apostolicæ Confirmationis adjicere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, nec non consideratione charissimi in Christo filii nostri Sigismundi, Romanorum & Bohemiæ Regis Illustris, nobis super hoc etiam humiliter supplicantis, literas prædictas, & omnia contenta in eisdem, nec non concessionis earundem tenores præsentibus pro expresso illa quoque & quæcunque inde secuta, rata habentes, & grata, auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes etiam omnes & singulos defectus, qui in præmissis quovis modo intervenerunt. Præterea quod Prior & Conventus præfati, & personæ degentes cum eisdem, eorumque membra, & ab eis etiam Monasteria immediate dependentia omnibus libertatibus, exemtionibus, privilegiis, indulgentiis & gratiis, quibus prædictum de Sulmona & alia Monasteria secundum instituta hujusmodi fundata, ac fratres & personæ degentes in eisdem, ex concessionibus Apostolicis vel alias quomodolibet gaudent, sive potiuntur, etiam gaudere, sive potiri debeant, de specialis dono gratiæ concedimus per præsentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ rati-& grati-habitionis, confirmationis, communicationis, suppletionis & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis DEI, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam majorem X. Kalend. Novembr. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Bulla plumbea cum effigie Apostolorum Petri & Pauli.	Subscriptum de mandato Domini nostri proprio

In facie *aversa* Martinus P. P. V.

Joh. de Tremosnicz.

XLV.

Emtio Marchionatus Lusatiæ & Dominiorum Milberg, Strel, Verdenheim cum suis pertinentiis a Carolo 4to Romanorum Imperatore ut Rege Bohemiæ d. A. 1370.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS feliciter. Amen.

Carolus IV. divina favente Clementia Roman. Imperator semper Augustus & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam; Inter meditationes alias, quæ nostræ mentis oculis occurrunt variis modis, ad hoc præcipuæ consideratio nostra dirigitur, qualiter ad honorem Omnipotentiæ DEI, & Sacri Rom. Imperii decus & gloriam, Regnum & Corona Bohemiæ augmento felici proficiant & nostræ diligentiæ laboribus augeantur. Ut in hoc celebris & recolendæ Memoriæ Progenitorum nostrorum imitemur vestigia & nostros heredes ac posteros consolari possimus, & Magnificatis Regno & Corona prædictis, sub Magnifici Regis potentis regimine subjectis nobis populus in amoenissimæ Pacis speciosa pulchritudine conquiescat.

Sane quum alias insignis Principatus Marchionatus Lusatiæ cum certis aliis conterminis eidem & vicinis regionibus ex præsidentium debili quidem & inordinato Regimine, adeo guerrarum, seditionum & aliarum tempestatum gravarentur periculis, in manifestam circumadjacentium Dominiorum perniciem, ut etiam ex his præfatorum Regni & Coronæ Boemiæ deberent non immerito gravia dispendia formidari: Nos ad procurandum Commoda quietis tranquillæ supradictum Marchionatum Lusatiæ nec non Dominia, videlicet Milberg, Strel & Werdenheym cum suis perti-

pertinentiis a veris atque legitimis Principibus, Dominis ac possessoribus eorum comparavimus & emimus nostra pecunia ad gloriam S. Romani Imperii & Regni nostri ac Coronæ Boëmiæ commoda pariter ac tutelam. Ideoque animo deliberato, sano Principum, Comitum, Baronum ac Procerum S. Imperii fidelium nostrorum accedente consilio, de Imperialis potestatis plenitudine ac de certa nostra scientia insignem atque illustrem Principatum antedictum Marchionatus Lusatiæ, nec non Dominia Milberg, Strel & Werdenheym cum omnibus Civitatibus, Oppidis, Vallis, districtibus, territoriis, Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Vasallis Vasallatibus, Feudis, Feudatariis, Judicibus, Schultetis, Civibus, Rusticis, Emphytevtis & ad glebam adstrictis, & universitatibus Civitatum, Oppidorum, villarum & locorum quorumlibet, cum agris cultis & incultis, viis, inviis, silvis, nemoribus, virgultis, rubetis, pascuis, pratis, venationibus, aucupationibus, aquis, aquarumve decursibus, Stagnis, lacubus, paludibus, piscinis, piscaturis, molendinis, censibus, redditibus, proventibus, obventionibus, utilitatibus, honorantiis, emolumentis, teloniis, conductibus, Ungeltis, Talliis, Exactionibus, Judiciis, Jurisdictionibus, altis & bassis, poenis & mulctis de Judicio provenientibus seu alias undecunque, monetis & auctoritate cudendi monetas, auri, argenti, grossorum Hallensium seu alterius coni, impressionis sive characteris cujuscunque.

Quam quidem auctoritatem per antea dictum Marchionatum Lusatiæ & Dominia Mülberg, Strel & Werdenheym & eorum pertinentias universas plene extendi volumus. Ubicunque etiam nos, hæredes, proheredes, posteri aut Successores nostri Boëmiæ Reges, qui pro tempore fuerint, statuere ac ordinare decreverimus antedictam monetam cudendam fore seu quomodolibet faciendam, nec non metis, gadibus, granitiis, limitibus & omnibus circumferentialiter sunt distincta, Dominiis directis & utilibus, Homagiis, Homagialibus, atque auri, argenti, stanni, cupri & alterius cujuscunque metalli mineris, Judæis quoque Cameræ nostræ servis, tributis & servitutibus eorum & omnibus aliis in sub- & super terra existentibus, quibus etiam possint seu valeant specialibus vocabulis designari, antedicto, Regno nostro Boëmiæ, & ejusdem Regni nostri Boëmiæ felici coronæ Majestatis nostræ heredibus, proheredibus, posteris ac successoribus nostris Boëmiæ Regibus in perpetuum, auctoritate Cæsarea, & de Imperialis potestatis plenitudine adjungimus, attribuimus, incorporamus, invisceramus & unimus perpetuo & irrevocabiliter sub modo jure & forma, sicut hoc unquam facere possumus meliori. Decernentes & hoc Imperiali perpetuo statuentes edicto, quod non liceat quavis ratione aut causa alicui Illustr. Regum Bohemiæ heredum & Successorum nostrorum antedictum Marchionatum Lusatiæ in Milberg, Strel & Werdenheym Dominia nec non castra, Civitates, Munitiones, Terras, Oppida, Villas, Vasallagia, Dominia & pertinentias eorum, ut præmittitur, in toto vel in parte, quibusvis etiam ingenio, excusatione seu colore quæsitis, vendere, alienare, scindere, obligare, permutare, dividere, vel alio quovis modo a potestate & Dominio Regum, Regni & Coronæ Boëmiæ removere. Et quod si quis Illustrium Regum Bohemiæ in contemtum hujusmodi Imperialis Edicti, & in præjudicium Regni & Coronæ Bohemiæ, antedictum Marchionatum Lusatiæ nec non Milberg, Strel & Werdenheym, Dominia, Civitates, Castra, Munitiones, Vasallos, Vasallagia, Jura, Jurisdictiones & alia, quæ exprimuntur superius, in toto, vel in parte quibusvis ingeniis, titulis seu coloribus quæsitis, venderet, scinderet, obligaret, alienaret, permutaret, seu a regno & Corona Boëmiæ removeret, nulli poenæ corporali reddatur obnoxius, cum non sit conveniens, quod Regiam Majestatem corporalis poena constringat, sed ipsum Regem poenam & notam perjurii ipso facto incurrisse decrevimus. Principes vero, Barones eorum in perpetuum quoties Ducatus eosdem, aut alterum ex eis vacare contigerit, ipsos vel ipsum a præfato *Domino nostro Imperatore*, tanquam *a Rege Bohemiæ, ac heredibus & successoribus suis Boëmiæ duntaxat Regibus*, & *a Corona Regni Boëmiæ* præfati, absque renitentia seu difficultate in feudum teneantur suscipere, dicto Domino Imperatori, tanquam *Regi Boëmiæ, heredibus & successoribus suis Bohemiæ Regibus & Coronæ* Regni ejusdem homagii, obedientiæ, fidelitatis & subjectionis debitæ teneantur & debeant præstare & facere corporalia juramenta. Supplevit etiam præfatus *Dominus noster Imperator* omnem defectum, si quis in literis & privilegiis, aut etiam ordinatione seu tractatu dicti Genitoris, quem cum præfato Domino *Henrico* VII. & ultimo *Vratislaviensi & Silesiæ Duce* habuisse dignoscitur: seu in reditu Nobilium, Militum, Clientum, Civium, incolarum *Budissinensis & Görlicensis Marchiæ*, qui ad coronam *Regni Boëmiæ*, ut præmittitur, ex causis legitimis redierunt: vel in consiliis, tenore, literis suis, verborum defectu, interpretatione dubia, sententiarum obscuritate,

ritate, vel alia quavis occasione compertus fuerit, de certa sua scientia, ac de prædictæ Imperialis plenitudine potestatis, non obstantibus legibus, consvetudinibus, usibus, observantiis, juribus municipalibus vel communibus, statutis seu edictis publicis vel privatis, factis & edictis in contrarium quibuscunque, quas & quæ quantum ad hæc, ac si nominatim de verbo ad verbum suis literis scripta & inserta consisterent, etiamsi de his jure vel consvetudine deberet fieri mentio specialis, revocavit, cassavit, irritavit, annihilavit, & de dictæ Imperatoriæ potestatis plenitudine decrevit firmiter, fore nullius penitus momenti.

Inhibuit etiam præfatus *Dominus noster Imperator Carolus*, quod nulli hominum liceat sui *Imperialis* indulti super præmissa editi paginam infringere, seu ei quovis ausu temerario contraire. Et voluit auctoritate sua contra facientes quoslibet pœnam *mille marcarum puri auri* incurrere, & earum medietatem *fisco Romani Imperii*, residuam vero *Regni Boëmiæ & successorum suorum Cameris* irremissibiliter applicari, sicut in originalibus literis dicti *Domini nostri Imperatoris*, quas *sub Bulla aurea* typario suæ Majest. desuper erogasse dignoscitur; plenius & distinctius est expressum.

Nos igitur, qui supra, *Gerlacus sedis Moguntinensis Archi-Episcopus*, ex iisdem rationabilibus & evidentibus caussis, quibus antedictus *Serenissimus Princeps Dominus noster Imperator Carolus*, circumspecta sua providentia motus dignoscitur, & ex omnibus prædictis, tanquam ex motivis legitimis, *Sacri Romani Imperii* statum & augmentum prospicientibus, propensius animati, supradictis adjunctioni incorporationi, inviscerationi, adscriptioni, appropriationi, communioni, interpretationi, pronuntiationi, & Nobiles alii quicunque, cujuscunque dignitatis, gradus, conditionis vel status existant, qui ad venditionem, scissionem, obligationem, alienationem, permutationem seu remotionem hujusmodi quomodolibet niterentur auxilium, consilium, favorem, adjutorium seu consensum præstiterint, ipso facto sint & reddantur infames, & cadant ab omnibus suis juribus, privilegiis & honore, & universa bona ipsorum, mobilia & immobilia, possessiones & prædia, ubicunque seu in quibuscunque rebus consistant, ad usus Regum, Regni & Coronæ Boëmiæ confiscentur, ac ipsi tanquam proditores infideles, rei læsæ Majestatis Criminis, turbatores pacis & quietis, fidelium dissipatores, Regni & Coronæ Boëmiæ, & honoris Regalis contemtores sint, ab omnibus impune usque ad mortem inclusive & finale supplicium persequendi, atque ad hujusmodi persecutionem ipsorum omnes indifferenter Regnicolæ præfati Regni ad Coronæ Bohemiæ teneri debebunt, & ad persecutionem eorum modo prædicto intendere diligenter sub pœna perditionis omnium Jurium, Privilegiorum, libertatum, gratiarum & honorum, quibus unquam eis Regum Bohemiæ Liberalitas providit hactenus & duxit providendum. Teneantur etiam Reges Bohemiæ, qui pro tempore fuerint & sint, virtute hujus Imperialis Edicti ad hoc specialiter obligati, ut videlicet hunc Articulum de non vendendis, scindendis, alienandis, permutandis seu etiam removendis prædictis omnibus jurent in Principum, Baronum & Nobilium, Regum Bohemiæ prædicti præsentia, tactis corporaliter sacrosanctis Evangeliis prius, & antequam de manibus venerabilis Archi-Episcopi Pragensis, sub alterius Episcoporum Regni Bohemiæ præfati nostrorum Principum coronati fuerint, seu Sacram Regiam acceperint unctionem, & prædictis pœnis per nos inflictis, servatis vel non servatis, prædicta nihilominus omnia & eorum quodlibet, prout sunt expressata superius, in suo robore perseverent. Præterea omnibus & singulis in prædictis, Marchionatu videlicet Lusatiæ, nec non Milberg, Strel & Werdenheym, Dominiis, Civitatibus, Castris, Terris, Munitionibus & pertinentiis suis residentibus, seu qui pertinent ad eadem, hac edictali Cæsarea lege districtius inhibemus, ne quis cujuscunq; conditionis existat, occasione debitorum seu cujuscunq; causæ alterius in bonis, prædiis seu possessionibus alterius auctoritate, imo verius temeritate propria pignorare seu pignora præsumant accipere, nisi auctoritatem hujusmodi coram nostris Judicibꝰ per definitivam sententiam obtinuisse noscatur. Cujus tamen sententiæ vigore ad receptionem talium pignorum nolumꝰ aliqua ratione procedi, nisi in præsentia corporali judicialis nuncii, quem nostri Judices, quorum interfuerit, ad executionem talium duxerint destinandum. Habitatores etiam præfati Marchionatus Lusatiæ, nec non Dominiorum Milberg, Strel & Werdenheim & pertinentiarum quarumlibet, vel qui Castra, Munitiones, Curias, Domus aut possessiones ibidem habuerint, non audeant præsumtione quacumque quibuslibet occasione ingenii seu colore quæsitis adversus Marchionatum Lusatiæ prædictum, nec non in Milberg, Strele & Werdenheym Dominia nostra & cæteras Regni & Coronæ Bohemiæ pertinentias aliqua quæ in damnum S. dispendium Regni, Regnicolarum & Terrarum vergere possent, quomodo libet attentare. Nulli etiam talium habitantium seu possidentium Bona, Castra, Domus Munitiones seu prædia in Marchionatu Lusatiæ prædicto, nec

non Milberg Strel & Werdenheym Dominiis nostris & eorum pertinentiis, etiam si talia hæreditatis, proprietatis seu quovis alio titulo possiderent, aliqua ratione liceat de bonis & rebus hujusmodi sitis infra limites Marchionatus Lusatiæ & Dominiorum Mülberg, Strel & Werdenheym expressatorum superius, se alicui alteri dominio S. Domino, cujus etiam præeminentiæ, Status seu Nobilitatis existant, Vasallagio, Homagio, Feudo, aut alio quovis Titulo subjicere, sub pœna perditionis omnium bonorum suorum, quæ tunc temporis in eisdem Principatu ac Dominiis nostris quomodolibet obtinerent. Ut etiam insignis Marchionatus Lusatiæ præfatus, nec non in Milberg, Strel & Werdenheym, Dominia, Castra, Civitates, Terræ, Munitiones & loca quælibet, quæ de pertinentiis eorum aliquo respectu constituunt, eo uberiori prosperitate gaudeat & augmentis prosperentur felicibus, quo eadem contigerit. Virtuosa justitia, deliberatione virtuosi Principis attentius decernimus & de hoc Edicto Cæsareo dignum duximus perpetuo statuendum. Quod nullus Princeps Elector seu alter Princeps, Dux, Marchio, Comes, Baro, Ministerialis, Miles, Cliens, Clericus sive Laicus, Civis aut Civilis, Universitas sive Clericale Collegium, seu alia quæcunque persona Ecclesiastica vel Secularis, cujuscunque dignitatis, excellentiæ, præeminentiæ, nobilitatis seu conditionis existat, quoscunque homines Nostros Marchionatus Lusatiæ & Dominiorum expressatorum superius, cujus etiam gradus, status aut conditionis existant, pro quacunque causa civili, criminali seu mixta, ad alia quæcunque judicia secularia quorumcunque judicum extra Marchionatus Lusatiæ præfati & Dominiorum prædictorum districtus, judicia seu territoria citare seu evocare præsumat, seu quemcunque hominem etiam reum notorie aut quem in ipso maleficio actuali fugitivo pede conantem evadere fuerint persecuti, de prædictis Marchionatu atque Dominiis & eorum judiciis potenter auferre præsumant, aut illum alibi judicare nisi de Judicum & Officialium nostrorum ibidem quorum interfuit, mandato, scientia seu licentia speciali. Inhibemus etiam auctoritate præfata omnibus & singulis in præfato Marchionatu Lusatiæ, nec non in Milberg, Strel & Werdenheym Dominiis & eorum pertinentiis residentibus, ne super bonis, possessionibus & rebus quibuscunque litis in terris, districtibus, territoriis & pertinentiis Marchionatus & Dominiorum hujusmodi alibi præterquam nostris judicibus quorum interfuerit, Consistoriis & scamnis judiciorum nostrorum audeant respondere Quodque omnes & singuli cujuscunque status, gradus, præeminentiæ seu conditionis existant, qui se adversum nostros subditos jus aut actionem habere contenderint, ibidem & non alibi teneantur accipere justitiæ complementum, in defectum vero Justitiæ, puta, si Judices nostri in administranda justitia (quod absit) negligentes redderent, aut si propter iniquitatem sententiæ se aliquis conqueretur oppressum, ex tunc liceat ei, cujus interfuerit in casum dictorum gravaminum ad nostrum, heredum ac successorum nostrorum Regum Bohemiæ auditorium appellare, qui demum causam sive causas hujusmodi delegare poterunt alicui fide digno ex suis subditis, fine juridico terminandum, a cujus tamen sic delegati sententia non alias, nisi ad illustrium Bohemiæ Regum, qui pro tempore fuerint, Regalem Cameram, aliqua ratione concedimus appellari. Reservata nihilominus nobis, heredibus & successoribus nostris Regibus Bohemiæ, facultate & potestate libera, quoscunque homines Marchionatus Lusatiæ in Milberg, Strel & Werdenheym Dominiorum & pertinentiarum omnium dum & quoties nobis placuerit, quacunque ratione seu causa pro nostro beneplacito ad nostri præsentiam evocandi seu per judices nostros citari, constituendi & in judicio tali juxta morem procedendi, sicut Regni Bohemiæ antiqua & dudum observata tenet consvetudo? Si quid autem adversus prædicta, seu alterum ipsorum in contemtum Imperialis nostri decreti, nec non in Regum, Regni & Coronæ Bohemiæ præjudicia fieret, per quemcunque in quacunque dignitate vel statu manentem, Nos omnia & singula attentata seu attentanda quoquo modo seu qualitercunque fierent, annullamus, cassamus, destruimus & auctoritate Imperiali ac de certa nostra scientia viribus vacuamus & pro non factis haberi volumus, neque ex his aliquem ad observantiam, satisdationem, seu quodcunque aliud quomodolibet volumus obligari. Si quis vero in terra nostra prædicta residentiam faciens, aut bona, res & possessiones habens ibidem, se in præjudicium nostri Marchionatus Lusatiæ & Dominiorum, quæ sunt expressa superius, ad aliena judicia traxerit seu alibi Residens de possessionibus suis sitis ibidem sub alterius cujuscunque judicio duxerit respondendum, aut si quis persona & rebus ad dictum Marchionatum Lusatiæ & prædicta Dominia nostra pertinens homines nostros ad aliena judicia citaverit, decernimus, & hoc Imperiali perpetuo sancimus Edicto, quod Citatores ejusmodi, & qui se voluntarie citari sustinuerint, nec

non

non procuratores, Judices & Cauſidici, qui ſe alterius cujuscunque protectioni commiſerint, ſeu qui tales in protectionem ſuſceperint, ut quilibet eorum ſpecifice & ſingulariter quadraginta Marcas puri Auri nomine pœnæ componant, ab eisdem & eorum quolibet, quoties contra factum fuerit, irremiſſibiliter exigendas, quas Illuſtrium Regum & prædicti Regni ac Coronæ Bohemiæ uſibus decernimus applicandas, non obſtantibus quibuscunque Privilegiis, literis, ab Imperio ſacro ſeu aliunde obtentis libertatibus, exemtionibus ſeu indultis, ſtatutis, Reformationibus & Juribus communibus municipalibus ſeu privatis, editis ſeu edendis in poſterum loquentibus in contrarium. Quibus omnibus ſi & in quantum præſentibus adverſari cenſentur, ſub quibuscunque etiam verborum expreſſionibus dici vel enucleari valeant. Ac ſi etiam de his jure vel conſvetudine deberet in præſentibus de verbo ad verbum fieri mentio ſpecialis auctoritate Imperiali & de Cæſareæ poteſtatis plenitudine ac de certa noſtra ſcientia derogamus. Nulli ergo penitus hominum liceat hanc noſtræ attributionis, incorporationis, inviſcerationis, unionis, decreti, inhibitionis, Statuti, pœnarum adjectionis & derogationis paginam infringere, ſeu ei quovis auſu temerario contraire ſub pœna mille Librarum auri puri, quas ab eo & ab his, qui quavis præſumtione contravenerint, ſuper omnes pœnas ſuperius adjectas, quas in ſuo robore manere noſtra decrevit Serenitas, ſtatim & immediate componi & irremiſſibiliter exigi volumus toties, quoties fuit contra factum & earum medietatem Imperialis ærarii ſive fiſci, reſiduam vero partem Regum Bohemiæ, qui pro tempore fuerint, Cameræ ſeu uſibus applicari.

Signum Sereniſſimi Principis,

Et Domini	Domini Ca-
roli Roman.	Imperat. In-
victiſſimi &	glorioſiſſimi
Bohemiæ	Regis &c.

Teſtes hujus rei ſunt Illuſtres, Rudolphus Dux Saxoniæ, Sacr. Romani Imper. Archi-Marſchallus, Otto Marchio Brandenburgenſis, Sacr. Roman. Imper Archi-Camerarius, Principes, Electores, venerabiles, Joannes Pragenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Apoſtolicæ ſedis legatus, Albertus Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus, Joannes Olomucenſis Epiſcopus, Sacræ Imper. Aulæ noſtræ Cancellarius, Lambertus Spirenſis & Petrus Luthomislenſis, Eccleſiarum Epiſcopi Illuſtres: Joannes Marchio Moraviæ, Ruppertus Lignicenſis, Joannes Oppavienſis, Bolko Opplienſis & Henricus Lichtwaniæ Duces. Spectabiles, Fridricus Burggravius Nürnbergenſis, Joannes & Ulricus Landgravii Leuchtenbergenſis, Ulricus de Helfenſtein, Johannes & Burchardus de Pecz, Engerandus de Chuſſin, Dominus in Bedefort & in Soyſſan, Comites, Nobiles: Petrus de Wartenberg, Imperialis curiæ noſtræ Magiſter, Borſo de Riſenburg, Capitanei terrarum noſtrarum Bavariæ & Franconiæ, Thymo de Coldyck, Capitaneus terræ noſtræ Poloniæ, Andreas & Beneſſius Fratres de Duba, Haſſo & Zwireticz, Imperialis Cameræ noſtræ Magiſtri, Wanko de Wartenberg, & Paulus Cameræ noſtræ Regalis Bohemiæ Notarius & alii quam plures noſtri & Imperii Sacri Nobiles & fideles, præſentium ſub Imperialis noſtræ Majeſtatis Sigillo teſtimonio literarum. Datum Pragæ, Anno Domini 1370. Indict. 8. Cal. Aug. Regnorum noſtrorum Anno Roman. 21. Bohem. 24. Imperii vero 16.

XLVI.

Alberti Archi-Epiſcopi Magdeburgenſis, Primatis Germaniæ & Capituli ejusdem Eccleſiæ literæ, quibus profitentur, quod venditio & contractus ratione Marchionatus Luſatiæ Magdeburgenſis Eccleſiæ per Theodoricum Juniorem Landgravium Thuringiæ facta unquam in effectum realem fuerit deducta, quod idem Marchionatus legitime à Marchionibus Brandenburgenſibus per Carolum Regem Bohemiæ & ejusdem Regni Coronam ſit emptus, renunciantes in perpetuum omni impetitioni & actioni in prædicto Marchionatu Luſatiæ d. A. 1371.

NOs Albertus DEI gratia ſanctæ Magdeburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Germaniæ Primas, nec non Hermannus Præpoſitus, Gerhardus Decanus, & totum Capitulum ejusdem Magdeburgenſis Eccleſiæ. Notum facimus tenore præſentium univerſis. Licet a longis retroactis temporibus recolendæ memoriæ quondam *Venerabilis in Chriſto Pater Dominus Burchardus* pro tunc *Magdeburgenſis Epiſcopus* prædeceſſor noſter quendam emtionis contractum cum Illuſtri claræ recordationis Domino Theodorico Juniore, Thuringiæ Landgravio Orientali, & Luſatiæ Marchione pro Dominio & terra Marchionatus Luſatiæ ac eorundem pertinentiis pro quibusdam certis pecuniis, ſex Millibus videlicet Marcharum Argenti feciſſe & iniiſſe dicatur. Tamen conſiderantes & pertinenter

ter attendentes, quod contractus ejusmodi ex defectu notabilium & certarum conditionum in ipso notanter expressarum, in effectum nunquam deductus, neq; rationabiliter consummatus dignoscitur, & præsertim quod antedictus *Landgravius Theodoricus*, *Principatus & Dominium Marchionatus Lusatiæ* prædicti Divis quondam *Regibus Roman. Imper. & Imperio* Sacro ad manus prædictorum *Archi-Episcopi*, successorum ejus, & Ecclesiæ Magdeburgensis, nullo unquam tempore resignaverit, sicut hoc in forma contractus hujusmodi nominatim & singulariter est expressum, eo enim quod exinde prædictus Archi-Episcopus prædecessor noster, successores sui, nos ipsi, & præfata Magdeburgensis Ecclesia in possessionem realem Principatus & Dominii, supradicti Marchionatus nunquam missi sumus, nec ipsam adepti, vel ejus gubernatione functi quomodolibet, seu potiti. Perpendentesque ratione prævia, qualiter idem Marchio *Theodoricus* Marchionatum prædictum, Marchionibus Brandenburgensibus suppradicti Langravii *Theodorici* legitimis successoribus, & ejusdem Dominii veris & quietis possessoribus cesserit, nunc *Serenissimus Princeps & Dominus Dominus Carolus IV. Divina favente Clementia Romanorum Imperator semper Augustus & Bohemiæ Rex Illustris Dominus noster gratiosus Marchionatum* prædictum præsente piæ recordationis quondam *Domino Theodorico Archi-Episcopo* ejusdem Ecclesiæ immediato *nostro prædecessore*, & de ejusdem scitu & consilio rite & rationabiliter comparaverit, ipsumque tanquam *Rex Boëmiæ, sibi, & Illustri Principi Domino Wenceslao Bohemiæ Regi, ejus filio, heredibus & successoribus suis Boëmiæ Regibus*, & ejusdem Regni Coronæ justo venditionis titulo vendicaverit, qui etiam ex superabundante benignitatis ipsius clementia, ne nos & *Ecclesiam Magdeburgensem* in perditione pecuniarum sex millium videlicet Marcharum Argenti prædictarum dispendiose remanere contingeret, licet ad hoc faciendum non teneretur, supradictas *sex mille Marchas*, nobis Ecclesiæ restituit, & donavit in integrum & complete. Idcirco pro nobis & Ecclesia Magdeburgensi, nostris successoribus, nec non omnibus & singulis præsentibus & futuris, quorum interesse poterit, consideratis præmissis omnibus, & in examen rationis rite deductis, animo deliberato, diligentique & solemni tractatu communiter, & sæpius inter nos, & in nostro Capitulo habito, nostris nihilominus & Ecclesiæ Magdeburgensi Ministerialibus & Privilegiis recensitis nobis & successoribus nostris a quæstionibus & vexationibus præcavere volentes, recognoscimus publice protestantes contractum præfatum, sicut hoc etiam ex præcessis omnibus perfecte colligitur, nullius fore simpliciter, nec unquam fuisse roboris, vigoris vel efficaciæ, Nosque Ecclesiam Magdeburgensem prædecessores vel successores nostros quoscunque, nullum penitus in principatu, proprietate, vel *Dominio Marchionatus Lusatiæ* antedicti aliquod jus habere, habuisse, seu unquam ex contractu hujusmodi posse habere perpetuis temporibus adfuturis. Renunciantes expresse pro nobis & Ecclesia Magdeburgensi prædicta & omnibus successoribus nostris in perpetuum omni impetitioni, arrestationi seu actioni, quas adversus supradictos *Dominum Imperatorem, velut Regem Bohemiæ Dominum Wenceslaum, ejus filium Bohemiæ Regem, eorum heredes & successores, Bohemiæ Reges & ipsius Regni Coronam* ratione *Principatus, Marchionatus* & Dominii prædictorum unquam facere vel habere possemus quocunque ingenio, indicio, colore per nos vel per alios directe vel indirecte, tacite vel expresse, in eundem. In testimonium omnium præmissorum, nostrorum & Capituli nostri sigilla præsentibus sunt appensa. Datum *Magdeburg* Anno M. CCC. LXXI. in die Assumtionis Beatissimæ Virginis Gloriosæ.

Causæ, ob quas prædictus contractus, qui legitur in Epistola priore, fuerit invalidus.

Amor Justitiæ in Carolo IV.

XLVII.

Ludovici Hungariæ & Poloniæ &c. Regis & Elisabethæ consortis suæ literæ, quibus promittunt sub Juramento pro se & futuris Regibus Hungariæ & Poloniæ in perpetuum, quod nunquam ad Regnum Bohemiæ & Principatus ejusd. Regni Coronæ velint aspirare, aut eos sibi quocunque modo vendicare & præcipue Ducatus Wratislaviæ & alios Ducatus ac terras in literis eorum contentas &c. nec quemquam ex subditis Regum Bohemiæ ad protectionem & subjectionem recipere de A. 1372.

Nos Ludovicus DEI Gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Poloniæ &c.

NOtum facimus universis, quibus interest, vel interesse poterit in futurum, per præsentes; quod ob singularem internæ charitatis ardorem, quo *Serenissimum ac Invictissimum Principem & Dominum Dominum Carolum IV. Romani Imperii semper Augustum, & Boëmiæ Regem Illustrem, Serenissimam Principem Dominam Elisabetham*, Romanorum Imperatricem & *Boëmiæ Reginam* sororem nostram, & Illustrem ac *Magnificum Principem Dominum Wenceslaum Boëmiæ Regem præfati Domini Imperatoris filium, ac Illustres Principes, Dominos Joannem & Jodocum*

tum ejus Primogenitum, Marchiones & Dominos terræ Moraviæ fratres noſtros chariſſimos,cæteroſque filios & heredes ipſorum, pio fraternoque ſinceritatis Zelo complectimur ipſis, animo deliberato,non per errorem,aut improvide, ſed maturo Principum Eccleſiaſticorum & Sæcularium, Comitum,Baronum,& Nobilium noſtrorum, fidelium ad hoc accedente conſilio, & ex certa noſtra ſcientia pro nobis ac *Sereniſſima Principe Domina Eliſabeth conſorte noſtra chariſſimâ, Hungariæ, Poloniæ, Dalmatiæ &c. Regina*,nec non *heredibus,heredum heredibus & ſucceſſoribus noſtris Hungariæ,Poloniæ, Dalmatiæ,&c.* Regibus in perpetuum promiſimus,& promittimus bona fide,dolo & fraudibus quibuslibet procul motis,& ſub eo Juramento corporali,quod nos & prædicta Domina conſors noſtra chariſſima Regina Hungariæ ſuper lignum vivificæ Crucis, & ſuper DEI Evangelia in manus Reverendi in Chriſto Patris Domini Joannis *Patriarchæ Alexandrini*, Apoſtolicæ ſedis legati præſtitimus,quod tam nos quam eadem *Domina Regina,heredes & ſucceſſores noſtri*, unquam nos vel heredes noſtri,& heredum heredes & ſucceſſores aſpirare debemus, nec volumus ad vendicandum,aut uſurpandum nobis vel ipſis,aut alicui ex nobis *Regnum Boëmiæ,Principatus ſeu Principes, aut Prælates Eccleſiaſticos ſive ſeculares.* Et ſignanter, ſpecifice & expreſſe ejusdem *Regni, & Coronæ Boëmiæ Principes Principatus, & Ducatus videlicet Wratislaviæ, Suidniciæ, Jaurenſis, Münſterbergenſis,Lignicenſis,Bregenſis, Olsnicenſis,Glogovienſis & Craſſi,Saganenſis, Oppolienſis, Falckenbergenſis, Strilizenſis,Theſſinenſis, Ratiborienſis & Oppaviæ, Koslenſis, Bytonenſis,Uſvicenſis,Stinaviæ,& Gorenſis*,nec non *Marchionatus Moraviæ, Luſatiæ, Budiſſinenſis & Görlicenſis* ſeu alios eorum quoscunque *Principatus,Ducatus,terras, homines, Dominia,Civitates, Caſtra* ſeu quaslibet pertinentias eorum communiter & diviſim in genere,ſeu in ſpecie ſive in *Boëmia,Moravia,Sileſia,Polonia, Saxonia,Bavaria,Franconia*, ſeu alias ubicunque locorum exiſtant, vel ad vendicandum ſeu uſurpandum nobis,quascunque vel alicujus eorum metas,granitias, Gades ſeu Terminos, aut Jura,libertates, pertinentias, conſuetudines,vel obſervantias,quæ,ſeu quas ad præſens tenent,habent & poſſident, ſeu authore Domino adipiſci, habere, tenere, obtinere vel poſſidere poterunt, aut debebunt, quomodolibet in futurum. Seu etiam quæcunque alia ad ipſos quovis modo ſpectantia, ubicunque ſita, quæ non ſunt nominatim incluſa præſentibus,etiam ſi talia forent,de quibus hic fieri deberet vel poſſet mentio ſpecialis. Et in eum caſum, ſi hujusmodi eorum *Principes,Principatus,Ducatus,Duces,Comites, Barones,Nobiles,Milites & Clientes,Cives,Civitates,Oppida, Caſtra,aut univerſitates terræ ſeu homines*,aut eorum aliquis, vel aliqui ſe voluntarie,ſeu ſponte,libere offerrent,offerre vellent,vel quovis modo deliberarent, ſubdere, ſubjicere, vel offerre,quod ex nunc, prout ex tunc,promittimus & ſpondemus, pro nobis & omnibus & ſingulis ſupra dictis ſub Juramento & fide præfatis,tales vel talem nullatenus aſſumere,recipere, ſeu aliquatenus acceptare, quibuscunque adinventionibus, ingenio vel colore quæſitis. In cujus rei teſtimonium præſentes noſtræ Majeſtatis & ejusdem Dominæ *Regiæ*, conſortis noſtræ chariſſimæ Sigillis avthenticis, ſimplicibus appenſione juſſimus communiri. Datum in *Wyſſegrad* in feſto *Sanctæ Trinitatis* Anno Domini M. CCC. LXXII.

XLVIII.

Privilegium a Carolo IV. Imperatore monaſterio Dobirlucenſi Datum CIↃCCCLXXIII.

IN nomine ſancte & individue trinitatis feliciter amen. Karolus quartus divina favente clementia Romanorum imperator ſemper Auguſtus, & Boëmiæ rex ad perpetuam rei memoriam. Etſi de imperialis benignitatis innata nobis clementia & aſſumpte dignitatis faſtigio univerſorum fidelium & devotorum noſtrorum commodis & ſalute dignamur intendere, ad ea tamen quadam ſpeciali prerogativa favoris noſtra ſollicitatur intentio, que miniſtrorum Dei & religoſarum perſonarum, precipue que mundi deliciis ſapienter abjectis in ſimplicitate ſpiritus ſuo ſerviunt creatori, utilitatem & commodum proſpiciunt. Tum quia per hoc cultus divinus adaugetur feliciter, tum quia animabus predeceſſorum noſtrorum & utriuſuis hominis noſtri ſucceſſibus deſuper celeſtis throni fulgore ſalus & benedictio preparatur. Sane pro parte religioſorum, Abbatis & conventus monaſterii in Dobirlug ordinis Ciſtercienſis Miſnenſis dioceſis ad nos velut regem Boëmiæ pretextu marchionatus Luſatiæ pertinentis & ſub ejusdem peculiaris noſtri marchionatus temporali dominio, nec non tuitionis preſidio conſiſtentis devotorum nobis dilectorum majeſtati noſtre extitit humiliter ſupplicatum, quatinus ipſis & dicto noſtro monaſterio privilegia ſeu literas confecta ſeu confectas ſuper infra ſcriptis bonis,nec non bona tam in dicto peculiaris marchionatus Luſatiæ,quam etiam aliorum noſtrorum & imperii ſacri principum territoriis conſiſtentia videlicet villas Kirchhayn, Wediroldishayn, Franckinowe, Mun-

Munchehusen,Heymersdorf, Lug,Eychholtz, Vischvvazzer,Fredrichstorf, Lyndenow, Grunow,Nickerstorf, Schonenborne,Dobrastro,Nunzsedil, Dresik,Schollyn, Fredrichstorf prope Lucka Schakoro, Kosmatitz,antiquum Borevv, Nou Boren, Franckendorf,Trebus,Arnaldishayn,Lichtenovv,Dubrovv, Priezen, Buckevvyn, Nitrastorf,Schilden,Drewitz, Schadewitz, Oppilswayn,Stupusch,Sornow, Kemenitz, Valckenberg,Knussyn, silvas seu mericas dictas Marggravenheyde, item grangias seu curias, videlicet parva curia Schultz, Grawtitz,Cuntzenwerdir,Wisitz,& curiam in civitate Lucaw, nec non universa & singula alia privilegia seu literas a divis Romanorum imperatoribus & regibus, predecessoribus nostris sacro imperio, principibus, ducibus, marchionibus, nobilibus civitatum & locorum communitatibus & aliis Christi fidelibus obtinuerunt,nec non donationes, largitiones, cessiones, concessiones, jura, libertates, gratias, contractus, emptiones, pacta, acquisitiones, exemptiones, jurisdictiones, consvetudines, villas, predia, agros & bona, cum omnibus suis pertinentiis quibuscunque specialibus possint vocabulis designari, in eis contentas seu contenta, approbare, ratificare, innovare, confirmare, atque ab omnibus steuris, exactionibus, collectis, precariis, angariis, perangariis & aliis impositionibus realibus & personalibus quibuscunque specialibus nominibus valeant nuncupari,eximere & libertate gratiosius dignaremur. Nos igitur præfatorum abbatis & conventus marchionatus nostri predicti propter sincere devotionis affectum, quem ad idem monasterium nostrum gerimus, favorabiliter inclinati, præsertim cum juste petentibus non sit denegandus assensus, animo deliberato, non per errorem & improvide, sed sano principum, comitum, baronum, procerum & aliorum nostrorum & sacri imperii fidelium accedente consilio,de certa nostra scientia & de Imperatorie plenitudine potestatis dicti monasterii marchionatus nostri Lusatiæ privilegia, autenticas scripturas & literas, quæ & quas præfati abbas, conventus & monasterium nostrum sive a divis Romanorum imperatoribus seu regibus & sacro imperio, nobis velut marchione Lusatiæ nec non quibuscunque principibus, ducibus, comitibus, nobilibus, ministerialibus, militibus, clientibus, civitatum aut locorum communitatibus, seu quovis hominum gradu seu genere obtenta seu obtentas, nec non libertates, gratias, contractus, emtiones, pacta, acquisitiones, exemtiones, jurisdictiones, consvetudines, villas, predia, agros & bona omnia & singula supradicta ac etiam alia ad ipsos spectantia, tam in dicto nostro marchionatu Lusatiæ, quam & alibi consistentia, in quorum justis possessione & titulo sunt & prout in eorum metis, gaderibus & limitibus circumferentialiter sunt distincta, cum omnibus eorum pertinentiis in eis contenta seu contentas quibuscunque possint specialibus vocabulis designari, in omnibus ipsorum punctis, clausulis, sententiis & tenoribus ac si de verbo ad verbum eorum seu earum tenores distincte & seriatim presentibus inserti consisterent, sicut digne possumus auctoritate cesarea approbamus, ratificamus, innovamus & etiam confirmamus, ea que ab omnibus steuris exactionibus, collectis, precariis, angariis, perangariis, impositionibus & gravaminibus quibuscunque eximimus & presentis scripti patrocinio gratiosius libertamus. Nulli ergo omnino homini liceat hanc nostre approbationis, ratificationis, innovationis, exemptionis, libertationis & confirmationis paginam infringere, seu ei quovis ausu temerario contraire. Si quis autem contrarium quovis modo attemptare presumpserit, indignationem nostram gravissimam & penam centum marcarum auri purissimi toties quoties contrafactum fuerit se incursurum noverit, quarum medietatem imperiali erario sive fisco, residuum vero injuriam passorum usibus decernimus applicari: (Hic cadit signum) Testes hujus rei sunt illustris Wenceslaus Saxoniæ & Lunemburg dux, sacri imperii archimarescallus, venerabiles Johannes Pragensis archi-episcopus, Apostolice sedis legatus, Lampertus Argentinensis episcopus, illustres Henricus Bregensis & Przemko Teschmensis duces, nobiles Petrus de Wartemberg imperialis curie magister, Johannes de Wartemberg, burggravius Pragensis, Beneschius de Wartemberg, dictus de Wessil, Busco dictus Zestrenitz de Ezchnitz & alii quam plures nostri & imperii sacri nobiles & fideles presentium sub imperialis nostre majestatis sigillo testimonio literarum. Datum Mulberg anno Domini Mmo CCCmo septuagesimo tertio, indictione undecima, quarto Kalendarum Februarii, regnorum nostrorum anno XXVII. imperii vero XVIII.

Signum domini imperatoris, quo signata est ipsa confirmatio. Infra istud signum fuit scriptum grossiori litera textuali: signum serenissimi principis & Domini, Domini Karoli quarti Romanorum imperatoris invictissimi & gloriosissimi Boëmiæ regis.

Inferius vero in margine reflexa scriptum fuit alia ut videbatur manu: Ad mandatum domini

domini imperatoris Theodoricus Damerou, canonicus Warmiensis.

Sigillum huic confirmationi appensum sphericum est de cera glauca, & imaginem prefert domini imperatoris sedentis in amictu suæ imperialis majestatis, & habet in capite suo coronam & in corona infulam quasi episcopalem, quam infulam circuit sursum elevatus & circulus incipiens ab una parte dicte corone & desinit in altera ejus parte, habens crucem parvulam in summo, de qua corona quasi a retro tracte sunt due linee usque ad humeros hinc & hinc. Et tenet ipsa ymago in dextra sua sceptrum, & in sinistra globum sive pomum, supra quod apparet parva crux. Item ex utraque parte ipsius ymaginis stant due aquile, quasi erecte habentes dorsa versus ymaginem & quelibet habet unam alam applicatam corpori suo & alteram sursum extentam usque non longe a capite ipsius ymaginis. Colla vero & capita reflexa ad ipsam ymaginem & in rostro cujuslibet earum dependet clipeus quasi in annulo, quorum ille, qui a dextris est, prefert aquilam, qui a sinistris leonem habentem caudam bipertitam. In circumferentia autem ipsius sigilli expressus est talis titulus litera textuali: Karolus quartus divina favente clementia Romanorum imperator semper Augustus & Boëmia rex. Porro in dorso dicti sigilli impressum est parvum sigillum de cera rubra similiter spericum, exhibens aquilam expassis alis & quasi erectam, in cujus circumferentia scriptum est literis initialibus: Juste judicate filii hominum.

XLIX.

Decretum Nicolai Episcopi Misnensis de ecclesia parochiali in Kirchhayn monasterio Dobirlucensi gravibus de causis annexa & incorporata, conditum CIↃ CCCLXXIX.

Nicolaus Dei gratia Misnensis episcopus apostolice sedis nuncius, universis Christi fidelibus salutem perpetuam & sinceram in domino caritatem. Quoniam ad singula pietatis opera tanto promptiores merito assurgimus, quanto ex nostri gradus celsitudine ad serviendum creatori nostro obligatiorem nos minime ignoramus. Cum igitur Abbas & conventus monasterii Dobirlug. ordinis Cisterciensis nostre diocesis varia & innumera continue ferre cogantur gravamina, intolerabilesque bonorum suorum direptiones desperatissime sustinere, tum quia sub diversorum constituti dominio principum, quibus suis urgentibus crebris exactionibus sæpius, que nequaquam tenentur exolvere compelluntur, quorum siquidem potentatus, ne dixerim tirannidis importunitate dicti Abbas & conventus ipsorumque subsides usque adeo opprimuntur gementes, ut nullius blandimento consolationis valeant respirare, tum etiam quia gravi hospitalitatis frequentia nimirum in viarum faucibus locati intermissione omni cessante indesinenter corrodantur, in tantum etiam, ut nisi monasterio predicto salubri ocius consulatur remedio, ipsum in desolationem vergere & monachorum inibi degentium dispersionem minari videatur miserandam. Quare predictorum Abbatis & suorum monachorum devotis inclinati precibus, certaque & multa edocti experientia usque ad compassionis viscera nos provocante & ipsis condescendendo ecclesiam parochialem in Kirchhayn & altare sanctæ Mariæ in eadem, quorum jus patronatus & presentatio ad Abbatem & monachos pertinere dinoscitur, & sui fructus ecclesiæ videlicet ad octo marcas, altare vero ad duas, secundum taxam nostri episcopalis registri se extendunt, post mortem Domini Petri dicti ecclesiæ plebani & Domini Nicolai vicarii altaris supradicti, in aliquale saltem relevamen dicto monasterio pure propter Deum autoritate nostra ordinaria, de consilio & consensu totius capituli ecclesiæ nostre Misnensis, incorporavimus & presentium vigore incorporamus. Juribus tamen & consuetudinibus nostris & nostrorum successorum, nec non archidyaconi Lusicensis, qui nunc est & pro tempore fuerint, salvis & illesis, rite conservatis in beneficiis memoratis. Concedentes sepedictis Abbati & monachis in perpetuum, ut unum ex suis, quem ad hoc magis idoneum cognoverint, vel etiam sacerdotem secularem archidyacono Lusatiensi pro tempore presentatum legitime & admissum, relicta sibi pro victu & hospitalitate portione debita vicarium perpetuum vel temporalem, quomodo ipsis magis expedire visum fuerit, in ecclesia supradicta ad ipsam, populum Dei & altare prædictum regendum instituere debeant, quando & quotiens fuerit oportunum. In quorum omnium evidens testimonium & robur sempiternum presens scriptum sigilli nostri autentici appensione duximus muniendum. Datum in castro nostro Stolpen anno Domini MCCCLXXIX. vicesima die mensis Maji.

Post hæc scripta sunt alia manu ea, quæ secuntur. Et nos Nicolaus decanus totumque capitulum ecclesiæ Misnensis predicte ecclesiæ parochialis in Kirchhayn & altaris sanctæ Mariæ in eadem incorporationi & institutioni per reverendum in Christo patrem & Dominum nostrum Nicolaum episcopum Misnensem predictis Dominis Abbati & conventui in Dobirlug, ut premittitur, factis nostrum adhibuimus & presenti-

ſentibus adhibemus aſſenſum pariter & conſenſum. In cujus rei teſtimonium cum ſigillo prædicti Domini noſtri epiſcopi Miſnenſis ſigillum noſtri capituli majus preſentibus duximus appendendum.

Sic ergo duo ſigilla huic incorporationi ſunt appenſa, quorum primum eſt oblongum, de cera rubea cere glauce impreſſum, in quo apparent due ymagines quaſi epiſcoporum ſolempnis & alti ciborii, quod protenditur usque ad ſummitatem ſigilli, quarum una ſtat erecta, altera quaſi flexis poblitibus videtur ſtanti ſupplicare, & ex utraque parte dicti ciborii apparent duo clipei, in quorum uno apparet quaſi agnus Dei, ſigna alterius deleta ſunt, ut videri omnino non poſſint, & eſt hæc ejus ſuperſcriptio: S. Nicolai epiſcopi eccleſiæ Miſnenſis. Alterum ſigillum magnum eſt & rotundum de cera viridi preſſum in ceram glaucam & habet ciborium ſive quaſi quandam ſtructuram cum ſeptem turribus quaſi campanalibus longis feneſtris feneſtratis & videtur illa ſtructura inniti cuidam columne ſtanti in medio directe ſub media turre & habet ipſa columna capitellum quaſililium, in cujus utraque parte videntur due ymagines quaſi ſanctorum, ſedentes quelibet in ſeſſorio ſuo, quarum illa, que in textra parte ſedet, videtur quaſi librum tenere in manu ſiniſtra, & ramum palme in dextra, & videtur ſcriptum hinc & hinc: Johannes evangeliſta, quæ vero in ſiniſtra ſedet parte, apparet epiſcopus quaſi dextra dans benedictionem tenensque baculum in ſiniſtra, ad quam etiam videtur ſcriptum: Donatus & habet ipſum ſigillum ſupraſcriptionem valde apparentem, utpote literis longe ab invicem poſitis & eſt talis: S. capituli eccleſiæ Miſnenſis.

L.

Sigismundi Hungariæ Regis literæ, quibus cedit Juri ſuo quoad ſucceſſionem in Regnum Bohemiæ Johanni Duci Gorlicenſi & Marchioni Luſatiæ Fratri ſuo, atque in ſuis literis mentio quoque fit de Succeſſione in Regnum Filiorum Regum B. D. de A. 1388.

SIGISMUNDUS DEI *Gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Marchio Brandenburgenſis, &c. Univerſis & ſingulis Principibus Eccleſiaſticis, Nobilibus, Baronibus, Clientibus, Judicibus, Magiſtris Civium, Conſulibus, Juratis, Ruſticis, Villanis, & Incolis Civitatum, Oppidorum & Villarum & Locorum quorumcunque, nec non omnibus & ſingulis ſubditis & Fidelibus Regni Bohemiæ cujuscunque Status, Conditionis vel Præeminentiæ fuerint, aut quibuscunque ſpecialibus vocabulis nuncupentur, præſentibus & futuris Nobis ſincere dilectis Salutem & omne Bonum.*

QUia pridem *Serenisſimo Principi Domino Wenceslao Romanorum Regi ſemper Auguſto, & Boëmiæ Regi Illuſtri Fratri Noſtro Charisſimo* bona & ſufficienti deliberatione præhabita ſpecialiter propter ſingularis amoris affectum, quem ad *Illuſtrisſimum Principem Dominum Joannem Ducem Görlicenſem & Marchionem Luſatiæ Fratrem noſtrum Charisſimum*, naturæ quadam inclinatione tenemur, ad ejus etiam honores & profectus augendos ex vinculo ſanguinis obligamur, ſcientes indulſimus, annuimus, conſenſimus, & plenam ac omnimodam facultatem, poteſtatem & libertatem conceſſimus & donavimus, ut ipſe *Inſigne Regnum Boëmiæ* & ejusdem Regni Coronam, in quo Nobis ex donatione paterna ac ſucceſſionis ordine, tanquam poſt dictum Dominum Wenceslaum Fratrem Noſtrum, ſeniori Divi Imperatoris Noſtri Filio in caſu quo ipſum (quod abſit) legitimis heredibus non relictis, præmori contingeret, plenum Jus competit ſuccedendi, uni Noſtrum videlicet inter Nos & præfatum Dominum Ducem Joannem, qui ſibi ex Nobis magis placuerit, & ad quem propria & ſpeciali affectione ac libera voluntate trahetur, ſine alterius, ex nobis & ſignanter Noſtri reclamatione & renitentia aliquali in vita vel in morte, quomodo, vel quando ſibi placuerit dare, donare, legare, & eundem ex nobis, cui legaverit ſeu dederit *Regnum* præfatum, coronari facere & ſubjectionem & fidelitatem quorumvis ſubjectorum *Regni Bohemiæ* ſibi fieri diſponere, & ordinare valeat ac poſſit; Prout hoc ipſum in aliis *Noſtræ Majeſtatis Literis dicto Domino Wenceslao Fratri Noſtro datis* deſuper ſufficientibus continetur; Idcirco in caſum quo ipſe *Frater Noſter Dominus Wenceslaus Romanorum Rex* in vita vel in morte præfato *Noſtro Fratri Domino Duci Joanni Regnum Boëmiæ* prædictum concederet, vel donaret, & non Nobis, ex tunc vos omnes in genere, vel veſtrum quemlibet in ſpecie animo deliberato & de certa ſcientia, ac noſtra libera Voluntate de omnibus & ſingulis promiſſionibus juramento Nobis factis, quibus Nos ex fide facta, vel alias quomodolibet ex ſucceſſionis ordine, ſive Jure aſtricti tenemini quoquo modo abſolvimus, liberos dicimus & dimittimus, ac tenore præſentium liberamus; Mandantes vobis virtute præſentium ſerio, quate-

Si moreretur Rex & Cæſar Wenzeslaus, quis ei ſuccederet in Regno Bohemiæ.

quatenus, ſicut præmittitur, dictus *Dominus Wenceslaus dicto Domino Duci Regnum Boëmiæ* concederet vel donaret, quod ex tunc ad eundem *Dominum Ducem Joannem*, ad quem vos ex nunc, prout ex tunc transducimus, tanquam *verum & naturalem & ordinarium Dominum veſtrum & Heredes ſuos legitimos*, & ad nullum reſpectum habere, & eidem fidelitatem, Juramenta & ſubjectionem facere & parere, & obedire modis omnibus debeatis. In caſu vero, quo vos omnes vel aliqui ex vobis præſentia mandata noſtra literalia non curaretis advertere, nec eisdem forſitan obedire, ex tunc promittimus ſine dolo bona fide Noſtra, quod vos omnes, & veſtrum quemlibet, dum ad Nos perſonaliter veneritis, aut nuncii, aut Procuratores veſtri mandatum veſtrum ac poteſtatem habentes veſtro nomine venerint, de juramentis, promiſſionibus & fidelitatibus, quibus Nobis aſtricti tenemini, quocunque vivæ noſtræ vocis oraculo abſolvemus, & liberos dimittemus. Præſentium ſub Regiæ Noſtræ Majeſtatis Sigillo Teſtimonio Literarum. Datum *Semphæ* Anno Domini M CCC LXXXVIII. Die 3. Menſis Junii.

LI.

Privilegium a Wenceslao imperatore monaſterio Dobirlucenſi datum CIↃCCCXCVII.

WEnceslaus Dei gratia Romanorum rex ſemper Auguſtus & Boëmiæ rex. Notum facimus tenore preſentium univerſis, quod pro parte honorabilis Waltheri, canonici eccleſiæ Magdeburgenſis devoti & Poponis & Cunradi fratrum ſuorum de Kokeritz fidelium noſtrorum ſerenitati noſtre extat humiliter ſupplicatum. Quoniam cum ipſi in ſuarum ac progenitorum ipſorum animarum remedium villam ſuam Lezk nuncupatam in marchionatu noſtro Luſatiæ ſitam cum collatione jure patronatus eccleſie ibidem jurisdictione alta & baſſa, hominibus, cenſibus, agris cultis & incultis, rubetis, pratis, paſcuis, piſcinis, molendinis, piſcationibus, venationibus ac omnibus & ſingulis aliis juribus, honoribus, pertinentiis, uſufructibus queſitis & inquirendis, prout ipſi eandem villam hucusque tenuerunt & poſſederunt, que a nobis & corona regni Boëmiæ dependet in feudum religioſis Abbati, conventui & monaſterio in Dobirlug, ordinis Ciſtercienſi, Miſnenſis dioeceſis, devotis noſtris dilectis, ubi præfatorum ipſorum progenitorum corpora requieſcunt, pia largitione dederint & donaverint, quatenus donationi & largitioni hujusmodi benignius conſentientes villam præfatam cum omnibus, ut premittitur, pertinentiis, predictis Abbati & conventui ac monaſterio in Dobirlug libertare, applicare, appropriare, incorporare, confirmare, annectere & unire gratioſius dignaremur. Nos præfatorum Waltheri, Poponis & Conradi fratrum petitionibus utpote rationabilibus benignius annuentes, ad laudem omnipotentis Dei intemerateque ejus genitricis glorioſe virginis Mariæ gloriam & honorem, nec non divini cultus augmentum, non per errorem aut improvide ſed animo deliberato, ſano fidelium noſtrorum accedente conſilio & de certa noſtra ſcientia, præfatæ noſtræ donationi conſentientes benignius villam Lezk preſcriptam jure feudi & ſervitiis ſingulis, quibus nobis tanquam Regi Boëmiæ & ipſius regni noſtri coronæ hactenus erat obnoxia, abſolvimus, & cum omnibus & ſingulis ſuis pertinentiis præfatis Abbati, conventui & monaſterio in Dobirlug & ipſorum ſucceſſoribus in perpetuum libertavimus, applicavimus, incorporavimus, confirmavimus, annexuimus & univimus, libertamus, applicamus, appropriamus, incorporamus, confirmamus, annectimus auctoritate regia Boëmiæ preſentibus gratioſius & unimus, decernentes expreſſe, ut predicti Abbas conventus ac monaſterium & ſucceſſores eorum villam Lezk predictam cum omnibus ſuis pertinentiis, prout ipſis per præfatos de Kokeritz data & donata exiſtit, habere, tenere & ſub ea libertate eccleſiaſtica, jure, proprietate, forma & modo, quibus alia bona ipſorum tenent & poſſident, poſſint & debeant perpetue pacifice poſſidere. Mandantes univerſis & ſingulis, principibus eccleſiaſticis & ſecularibus, baronibus, nobilibus, militibus, clientibus, capitaneis, burggraviis, officialibus cæterisque univerſis & ſingulis noſtris ſubditis & fidelibus, cujuscunque gradus ſeu conditionis exſtiterint, firmiter & diſtricte, quatenus præfatos Abbatem, conventum & monaſterium in Dobirlug & ſucceſſores ipſorum in poſſeſſione & uſufructione ville præfatæ & pertinentiis ejus nullatenus impediant, quin potius ipſos circa eandem noſtro nomine manuteneant, protegant efficaciter, & defendant, prout gravem indignationem voluerunt arcius evitare, præſentium ſub regie noſtre majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum Prage anno Domini M CCC XCVII die penultima Martii, regnorum noſtrorum anno Boëmiæ triceſimo quarto, Romanorum vero viceſimo primo.

In cujus privilegii plica, in qua pendet ſigillum, exterius ſcripta ſunt eadem manu, ut videtur, per D. Wilh. marchionem Miſnenſem: Nicolaus de Gewitz. Sigillum

hys ſcriptis appenſum in cordula duplici ſericea ex filis nigris & glaucis contorta magnum eſt ad latitudinem manus virilis, de glauca cera & prefert ymaginem quaſi regis ſedentis,qui in dextra tenet quaſi ſceptrum in ſummitate habens formam quaſi lilii,in ſiniſtra vero quaſi globum ſive pomum,ſuper quod videtur figura crucis. Et videtur ipſa ymago quaſi pallio ſuperamicta. Seſſorium,in quo ſedet vir, valde artificioſum eſt, habens ex utraque parte ymaginis duas columpnas, unam altiorem, alteram breviorem, & ſtant in pede ipſius ſeſſorii & inter quaslibet columpnas videntur quaſi tres feneſtre oblonge, oblique dependentes ab altioribus columpnis ad inferiores in ſuperiori parte ſeſſorii. In inferiori vero parte ſimiliter tres feneſtre hinc & hinc ejusdem forme, inter quas feneſtras ſuperiores videlicet & inferiores prope columpnas altiores apparent due roſe & per retro ymaginem apparent quaſi cacumina ſimilium feneſtrarum. Ex utraque autem parte dicti ſeſſorii videntur quaſi duo clipei pendentes in collis duorum parviſſimorum animalium,que ab exterioribus columpnis protenduntur, videturque in eo, qui a ſiniſtris eſt clipeo quaſi figura leonis cum duplici cauda, in eo vero, qui ad dextram, ſpecies quaſi aquile volantis. Et eſt ipſum ſeſſorium tanto ornatum magiſterio, ut ipſum ad plenum deſcribere neſciverim, ſed reliqui hoc meliori me. Porro ſuperſcriptio ſigilli eſt de literis initialibus & eſt hæc: Wenceslaus Dei gratia Romanorum rex ſemper Auguſtus & Boëmiæ rex. Sub qua ſuperſcriptione apparet alia ſperula ad ornatum facta, quam deſcribere non magnopere curavi. Sed & in dorio dicti ſigilli impreſſum eſt parvum ſigillum de cera rubra, in quo videtur figura quaſi aquile volantis & duo capita habentis. In cujus aquile medio apparet quedam circumferentia, in qua videtur leunculus cum duplici cauda.

LII.

Documentum Pietantiarum de A. 1414.

IN Nomine Domini Amen! Nos Frater Henricus de Nova domo, Prior Generalis Ordinis S. Johannis Hieroſolymitani, Domorum per Bohemiam & Poloniam &c. ad notitiam univerſorum & ſingulorum cupimus pervenire, Quod ad noſtram accedens Provinciam, Venerabilis, & Religioſus Frater Nicolaus Queppel, Commendator Domus noſtræ Zittavienſis, nec non noſtrum Locum tenens per Poloniam, nobis cum debita precum inſtantia ſupplicavit, quatenus noſtrum daremus Conſenſum ad donationem Cenſus ſedecim Marcarum Polonicalium, quem dederunt & donaverunt prudentes & circumſpecti, Henricus Jenckwitz & Margaretha Soror ipſius, mentibus & corporibus bene-ſani,non per errorem aut improvide; ſed bona deliberatione præveniente, Cupientes ſibi facere theſauros immarceſcibiles, quos nec ærugo nec tinea demolitur,in & ſuper Conrado, Henrico, Friderico Fratribus dictis Kyau & ſuper bonis Oderwitz, nec non ſuper Benedicto de Ybau,& omnibus ipſorum bonis, & hoc ſub reemptionis titulo. Quem quidem Cenſum ad tempora duntaxat Vitæ ipſius Frater Nicolaus Queppel ſupra ſcriptus tollere & levare debet, & non ultra. Poſt deceſſum vero ipſius Fratris Nicolai Cenſus præfatus rite & rationabiliter ad Magiſtros Pietanziæ & Conventum noſtrum Zittavienſem devolvatur,ſine Proceſſus Contradictione,pro panno albo,tela & calceamentis, prout in literis Originalibus deſuper confectis, & inſtrumento publico clarius continetur. Inſuper Magiſter Pietanziæ pro dictis ſedecim Marcis Cenſus pro fratribus degentibus, cuilibet fratri circa Feſtum S. Michaëlis ſeptem Ulnas panni albi, unam ulnam pro 4. groſſis computando, & viginti ulnas telæ, quamlibet ulnam pro uno groſſo computando,& in quibuslibet quatuor temporibus cuilibet fratri duplicia Calceamenta præſtabit; adjecto tamen,quod ille Frater, qui novam velit habere tunicam, antiquam Pietanziario præſentabit, quas antiquas tunicas inter ſcholares degentes diſtribuere debebit, in quibus Conſtitutiones ipſorum ſunt oneratæ. Mandamus igitur omnibus & ſingulis Fratribus Pietanziarum præſentibus & futuris, quatenus Fratri Nicolao Queppel, noſtrum locum tenenti præſcriptum cenſum, videlicet Sedecim Marcarum, ubicunque locorum fuerit, in Ordine ad tempora Vitæ ipſius diviſum, perſolvant de Domo noſtra Zittavienſi, Annis ſingulis in omnem Eventum occaſione & dilatione qualibet quieſcente. Si vero Frater præſcriptus ratione obedientiæ, ut debetur nobis, exhibendæ, per diſtantiam longinquam in aliqua domo ordinis noſtri fuerit conſtitutus, & a Pietanziario domus in Zittavia, qui pro tempore ibidem fuerit, Cenſum præſcriptum recipere ſ. repetere non valeret, ex tunc Fratri Ordinis, quem quidem Frater Nicolaus præfatus nomine ſuo duxerit eligendum, Pietanziarius domus præfatæ, qui pro tempore fuerit, ipſum Cenſum in terminis præfixis, totaliter debebit & tenebitur præſentare. In caſu vero, quod abſit, quo Pietanziarius domus prædictæ præſens vel futurus Cenſum præſcriptum intermi-

nis

tis præfixis, anno quocunq; ex Fratribus Ordinis ipse Frater Nicolaus recipiendum deputaverit solvere, contumax fuerit, ex tunc mox eo facto Pietanciarius domus Zittaviensis, ac omnes fratres Conventuales, ibidem qui pro tempore fuerint, tanquam Fratres inobedientes, ab omnibus Fratribus Ordinis deinceps debent reputari, tam diu, donec hujusmodi Census totaliter persolvatur. Volumus igitur præsentem ordinationem & donationem Census præfati, quem, ut in literis originalibus & Instrumento publico continetur, de Consilio nostrorum Seniorum Commendatorum, pro tunc nobis assistentium, præsentibus confirmamus & ratificamus, nostro & successorum nostrorum nominibus inviolabiliter observari. In quorum evidentiam & robur magis valiturum præsente Sigillo nostro majori de certa nostra scientia jussimus communiri. Datum & actum in domo nostra Straconiczi, fer. Sexta post Sti Galli, Anno Domini Millesimo quadringentes. decimo quarto.

LIII.

Epistola Husitarum ad quendam principem & ad Lusatiæ populos. A. 1421.

CONRADUS Pragensis Ecclesiæ Archi-Episcopus & Apostolicæ sedis Legatus, Zencko de Wertenberg, alias de Wessle, Henricus Berka de Duba, Ulricus de Hardetz, Ityneck Crussina de Lichtenberg, Alzo Scopeck, Joannes de Kalsko, Mikes de Sampach, Henricus de Wartenberg, Victorinus de Cunstatt, Hermannus de Broten, Joannes de Lichtenberg, alias Crussina, Henricus Latzenbock de Ochlim, Wenceslaus de Sweyretitz, Joannes de Opotzna, Gnual de Sternberg, alias de Holitz, Amestus de Richenberg, Joannes de Chlum, Wenceslaus de Gensensteyn, Nicolaus de Valstein, Nicolaus de Monachu, Zdenick Modeck de Teynitz: Magistri civium atque Communitates inclytæ civitatis & invictæ in veritate urbis Pragensis, Joannes Ziska de Botznau, Civitas & Communitas de montibus Cutnis, una cum aliis nobilibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, civitatibus & communitatibus Regni Bohemiæ.

Illustri & Magnifico Principi, nec non Terrigenis civitatibus *Budisfin, Gorlitz, Sittavia, Luban & Camentz*, fautoribus nostris, servitutem paratam cum desiderio omnis boni. Illustris Princeps, nec non Nobiles, Barones, Milites, Clientes, ceterique civitatum communitates, noveritis, qualiter inclytum Regnum coronæ Boëmiæ, innumeras & atroces injurias, & injuriosas calumnias, vastationem & exustiones villarum & oppidorum, inhumanasque & crudeles occisiones virorum pariter & mulierum & parvulorum, una cum aliis innumeris detrimentis (quæ gemebundum cor absque lacrumis nec videre nec narrare potest) hactenus ab invasoribus & crudelibus exterarum gentium hostibus perpessum est & patitur, pro dolor! in pericula atque damna omnium nostrorum pariter & detrimenta: ideoque vestram Illustrem Magnificentiam & Generosas Nobilitates, providasque prudentias vestras, nos omnes unanimi desuper compassione ex intimo corde commoniti, constanter petimus: Immo prout de jure debemus, requirimus, & monemus, quatenus non veluti viri DEUM & famam negligentes, sed veluti viri strenui, memores vestrorum juramentorum, quibus jure feudi & Homagiali, Coronæ Regni Boëmiæ præcipuo estis obligati, & ad ipsam protegendam, & ab omnibus invasoribus & hostibus tuendam, prorsus de jure astricti. Contra ipsam amplius non insurgatis. Immo insurgere quoslibet, velut fideles ipsius Coronæ tutores, pro posse prohibeatis, prout honoris vestri puritatem, & juramenti præstiti integritatem, diligitis firmius observare. Alioquin contra vos & quemlibet hujusmodi secus facientem, velut contra honoris neglectorem & juramenti præstiti corruptorem, juxta jura Regni, remedio opportuno durius procedemus.

Significamus insuper vobis graves excessus & culpas Serenissimi Domini Sigismundi &c. Regis, quas ab ipso passi præsentibus inclusas, vobis destinamus. Datum in plena congregatione Baronum, terræ Boëmiæ & Moraviæ, & Dominorum inclytæ Civitatis Pragensis, nec non Militarium & Clientum, Civitatum & Communitatum in Gaslaviensi civitate. Anno Domini M CCCC XXI. Sabbatho post Marcelli.

LIV.

Caspari Episcopi Misnensis Vidimus literarum Sigismundi Romanorum Regis, Monasterio Veteris Cellæ Sanctæ Mariæ, Cisterciensis Ordinis Diœcesis suæ Datarum &c.

CAsparus DEI Gratia Ecclesiæ Misnensis Episcopus, tenore præsentium publice recognoscimus & pro estamur, quod literas Regales olim Serenissimi Principis, ac Domini, Domini Sigismundi Romanorum Regis

gis ſemper Auguſti & Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Regis ſigillo Majeſtatis communitas, non abolitas, non cancellatas, nec in aliqua, ſui parte vitiatas, ſed ſigillo & filo ſalvas, per Religioſos ac DEO devotos *fratres Joannem Priorem, ac Magiſtrum Nicolaum Torsmed, Profeſſos Monaſterii Veteris Cellæ, Sanctæ Mariæ Ciſtercienſis Ordinis, noſtræ Diœceſis, ex* parte *Venerabilis in Chriſto Patris ac Domini, Domini Joannis Abbatis*, totiusque Conventus, jam dicti Monaſterii exhibitas vidimus & audivimus, & coram nobis legi fecimus ac diligenter examinavimus. Ideoque quod vidimus aut audivimus, ac manus noſtræ contractaverunt, hoc publice poteſtamur & perhibemus. Tenor autem literarum earundem ſequitur & eſt talis. *Sigismundus DEI Gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex*, Notum facimus tenore præſentium univerſis ad perpetuam rei memoriam: Tunc inæſtimabilis decoris colligere Margaritas videbimur copioſas, dum Eccleſiarum & Monaſteriorum per noſtros in Imperio *Prædeceſſores*, *& alios Principes Chriſtianos* mirificas fundationes per fidei noſtræ hydrias balſamo charitatis aſpicimur recreaſſe, dum Eccleſiaſticarum, notanter Religioſarum perſonarum quietem, ſub regalis protectionis umbra conſervare laboramus. Sane per venerabilem *Vincentium Abbatem Veteris Cellæ, Ordinis Ciſtercienſis, Miſnenſis Diœceſis*, nobis oblata petitio continebat, quatenus ſibi ſuis ſucceſſoribus, & conventui ejusdem Monaſterii, omnia & ſingula Privilegia, Jura, literas & libertates, & ſignanter nonnulla privilegia eorundem Abbatis, & Conventus anteceſſoribus, & ipſis per aſſertos divos Romanos Imperatores & Reges conceſſa & donata, ac conceſſa & donata confirmare dignaremur gratioſe, Quorum quidem Privilegiorum videlicet unius primo tenor ſequitur, & eſt talis: *Wenceslaus DEI Gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Boëmiæ Rex.* Notum facimus tenore præſentium univerſis, quod pro parte Religioſorum, *Abbatis & Conventus* Monaſterii in *Cella ordinis Ciſtercienſis*, Miſnenſis Diœceſis, devotorum noſtrorum dilectorum Majeſtati noſtræ humiliter ſupplicatum exiſtit: quatenus quædam Privilegia ſeu literas ipſis & eorum Monaſterio per *Sereniſſimos Principes quondam prædeceſſores noſtros Boëmiæ Reges*, & ſignanter: *per Sereniſſimum Principem quondam Dominum Carolum Romanorum Imperatorem ſemper Auguſtum & Boëmiæ Regem, genitorem noſtrum chariſſimum*, ſuper nonnullis eorum bonis, libertatibus, gratiis, & indultis, tradita & conceſſa approbare, ratificare, innovare & confirmare de benignitate ſolita gratioſius dignaremur. Quorum quidem Privilegiorum ſeu literarum tenores hic ſequuntur & primo primi tenoris eſt talis: *Carolus DEI Gratia*, *Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex Magnificus.* Qui facit mirabilia magna ſolus, ſupremi diſpenſatione conſilii, ad hoc nos quamvis inſufficientibus meritis miſericorditer evocavit, ut Auguſtalis potentiæ dignitati feliciter præſidentes inter ceteras ſollicitudinum curas, quibus pro ſubditorum ſalute inceſſanter diſtrahimur, ad ea ſingulariter quadam ſpecialis prærogativa favoris ſumus intenti, quæ divinæ laudis augmentum & gloriam ac ſanctarum Eccleſiarum proſpiciunt commodum & honorem. Sane Religioſorum, *Abbatis & Conventus Monaſterii in Cella ordinis Ciſtercienſis*, *Miſnenſis Diœceſis*, devotorum noſtrorum, nuper Majeſtati noſtræ oblata, ſupplicatio continebat, quatenus eisdem literas divi *Adolphi* olim Romanorum Regis, prædeceſſoris noſtri, approbare, ratificare & confirmare, de benignitate Regia dignaremur. Quarum tenor ſequitur in hæc verba: *Adolphus DEI Gratia* Romanorum Rex ſemper Auguſtus univerſis Sacri Romani fidelibus præſentes literas inſpecturis, gratiam ſuam & omne bonum Regalis dignitas a ſupremo, & præcipuo Creatore videlicet, cum ſuam recipiens dignitatem nullius inſcius, quæ illius fulcitur robore, cujus potentia & virtute omnia ſuſtineri dignoſcuntur, nec eſt fas dicere, aut mente concipere, quod impenſum eidem cujuscunque devotionis aut devotæ fidelitatis ſervitium perſonis Eccleſiaſticis, ſeu ipſorum locis, divino cultui deputatis, aliquatenus vacuum reputatur, quin potius ad præſentis felicitatis effectum impetret & futuræ. Hinc eſt quod tam præſentibus notum eſſe volumus quam futuris: Quod cum divæ recordationis, *Fridericus I. & II. quondam Romanorum Imperatores*, nec non *Philippus, Henricus, Rudolphus Reges Romanorum Monaſterio de Cella ordinis Ciſtercienſis, Miſnenſis Diœceſis* duxerint concedendum, quod quæcunque bona in partibus ipſis obligatione infeudatorum Imperii ſeu Miniſterialium ipſius, ipſum Monaſterium contingeret adipiſci, illa poſſet poſſidere licite & habere ratificantes nihilominus, & confirmantes villas, & omnia bona, quas & quæ piæ recordationis olim *Otto, Theodoricus, Henricus, Theodoricus & Henricus* Miſnenſes & Orientales Marchiones, qui eas & ea ab Imperio feudaliter obtinebant, eidem Monaſterio *Cellenſi* tradiderunt, & donaverunt cum omnibus pertinentiis eorundem, prout in Privilegiis Præfatorum Imperatorum & Regum Romanorum ſuper his confectis plenius eſt expres-

expressum. Nos devotis Religiosorum virorum Abbatis & Conventus Monasterii antedicti supplicationibus favorabiliter inclinati prædictum Monasterium, cum personis omnibus Domino famulantibus quidquid justis modis, poterunt adipisci in nostram & Sacri Imperii protectionem recipimus specialem, & præscripta Privilegia prædictorum Imperatorum & Regum Romanorum, & omnia contenta in eis, nec non concessiones, donationes, Jura & libertates, a quibuscunque aliis eis factas & concessas, prout rite & provide facta, & concessa sunt, autoritate Regia innovamus, ratificamus, & præsentibus confirmamus. Eo tantum moderamine adhibito, quod quoad bona Ministerialium & Infeudatorum Imperii jam acquisita dicto Monasterio, hujusmodi nostra confirmatio tantummodo se extendat, & quod de gratia nostra adhuc centum Marcharum redditibus in bonis hujusmodi licite valeant adipisci, quos tamen retinendi, per solitum cursum terræ, *nos & successores nostri in Imperio* facultatem liberam nobis reservamus. Præterea ut affluentiam nostræ gratiæ sibi uberius sentiant adfuisse: Volumus, autoritate præsentientium statuentes, ut quod adduxerimus, nullus officiatorum, seu Judicum nostrorum, aliquas servitutes vecturas seu exactiones vel alia gravamina imponendi ipsius Monasterii bonis, aliquam habeat facultatem, nostra tamen salva in his omnibus potestate; Nulli ergo hominum liceat nostræ concessionis, confirmationis, ratificationis paginam infringere, vel ei ausu aliquo contraire. Quod qui attentare præsumserit gravem nostræ dignitatis offensam se noverit incursurum. In cujus rei testimonium præsens scriptum exinde conscribi, & Majestatis nostræ sigillo fecimus communiri. Datum in *Altenburg*, Decimo octavo Calendas Maji Indictione Nona, *Anno Domini Millesimo Ducentesimo Nonagesimo Sexto*; Regni vero nostri Anno Quarto. Nos igitur ad prædictorum Abbatis & Conventus supplicationis instantiam, ob reverentium & honorem omnipotentis DEI, & intemeratæ Virginis Matris ejus, præsertim cum Jure petentibus non sit denegandus assensus, prædictas literas, cum omnibus suis tenoribus, titulis, sententiis & remissionibus, de verbo ad verbum, prout præsentibus sunt insertæ, prout rite & providæ processerunt, de certa nostra scientia & gratia speciali approbamus, ratificamus, & per omnia confirmamus. Mandantes universis & *singulis Archi-Episcopis, Episcopis, Ducibus, Marchionibus, Landgraviis, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, Clientibus*, Civibus, indifferenter cujuscunque gradus, præeminentiæ, seu dignitatis existant, nostri & sacri Imperii devotis & fidelibus, firmiter & districte, ne prædictos Abbatem, & Conventum Monasterii Cellensis devotos nostros dilectos adversus nostræ præsentis approbationis, ratificationis, & confirmationis indultum damnificare, inquietare seu molestare præsumant, aut aliquas ipsis, eorum Monasterio, bonis & hominibus ipsorum, injurias, seu violentias irrogare, sub poena nostræ indignationis, quam qui secus attentare præsumserit se cognoscat graviter incurrisse, præsentium nostræ Majestatis sub sigillo testimonio literarum. Datum in Drezden Anno Domini MCCC XLVIII. Indictione 1. 6. Idus Decembris Romanorum nostrorum Anno 3.

Secundum est talis tenoris.

CArolus DEI Gratia Romanorum Rex semper Augustus & Boëmiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Etsi Regiæ dignitatis circumspecta benignitas omnes fideles suos ex innata Clementia pio favore complectitur, ad illorum tamen profectus & commoda speciali quadam prærogativa favoris vigilanter intendit, qui sub professione & habitu regulari, seculi vanitate dimissa, nituntur Altissimo in simplicitate mentis & corporis jugiter famulari. Sane quia Religiosorum, *Abbatis & Conventus Monasterii, Cellæ Ordinis Sanctæ Mariæ Cistercensis Misnensis Diœcesis*, devotorum nostrorum, nuper majestati nostræ oblata supplicatio continebat, quatenus ipsis & Monasterio ipsorum possessiones, Villas, in *Regno Boëmiæ* sitas, nec non Privilegia, libertates, gratias, Jura, consuetudines, immuitates, ipsis a claræ memoriæ Illustribus, *Ottogaro & Wenceslao* prædecessoribus nostris, nec non *Joanne* genitore nostro, quondam Boëmiæ Regibus hactenus indulta, seu indultas approbare, ratificare, & confirmare, de solita benignitate Regia dignaremur. Nos igitur ad ipsorum supplicationis instantiam, & reverentiam & honorem Omnipotentis DEI & intemeratæ Virginis Matris ejus, præsertim cum justa petentibus non sit denegandus assensus, & quia ipsos sub alas nostræ protectionis assumsimus, de nostræ Celsitudinis gratia speciali, ipsis Villam, quæ Lowosqcz dicitur cum curia ibidem & cum navigio concedimus, ita quod duas naves, quæ vulgariter Pramen dicuntur, & Cymbam, quæ vulgariter Lod' habere possint, & cum ipsis libere & sine impedimento transducere, & quod nullum navigium infra curiam *Lauschitz*, & Civitatem *Lythomerzicz* super flumen Albia ascendendo ad trans ducendum esse vel fieri

fieri debet, quam navigium Curiæ supra dictæ, & quod duas tabernas, & unum fabrum, & unum sartorem licite tenere possint & habere in Villa prædicta. Villam etiam *Sonieczeck*, cum Curia, & molendino, & curiam in *Sulevicz* & Villam, quæ *Milbalt*, seu *Niederschein* nominatur, & Villam *Wesels* cum omnibus Juribus, usufructibus, libertatibus, corporalibus & incorporalibus, ad præfatas Villas pertinentibus, ac Judiciis tam in casu Civili, quam criminali, Capitalis sanguinum, qualiscunque fuerit persona ejusdem Villæ, ac aliorum bonorum prædictorum, aut possessoribus delinquente præsidendis aut judicandis. Nec non universis cæteris prædictarum & Curiarum attinentiis seu pertinentiis, terris cultis & incultis, pratis, pascuis, viis & inviis, nemoribus & vinetis, vallibus, montanis, rupibus, rubetis, aquis, aquarumve decursibus, navigiis atque vadis piscariis, ac cæteris aquarum usibus, ripis quoque, litoribus ex utraque parte fluminis, insulis quoque in flumine natis, nec non cæteris nunc apparentibus, vel in posterum revelandis & quod annonam sive Bladum, vel frumentum in prænominatis villis pertineat, in navigio super flumine Albia ascendendo vel descendendo futuris temporibus sine quovis impedimento ducere, & in usus proprios convertere, libere poterunt pro ipsorum libito voluntatis. Universa insuper Privilegia & literas Abbatis & Monasterii prædictorum, ipsis a supradictis Illustribus *Ottogaro & Wenceslao prædecessoribus nostris, ac Joanne* genitore nostro quondam *Boëmiæ Regibus* supra quibuscunque Juribus, gratiis, consuetudinibus, libertatibus, & immunitatibus, concessa seu concessas, sicut & indulta, quæ concessa vel concessisse noscuntur, in omnibus suis tenoribus, clausulis & sententiis, de verbo ad verbum, prout scripta sunt, ac si tenores Privilegiorum seu literarum hujusmodi præsentibus distincte & seriatim inclusæ essent; singulis *Capitaneis, Camerariis, Advocatis, Judicibus, Justitiariis, Officialibus, Vice officialibus Regni nostri Boëmiæ*, qui pro tempore fuerint fidelibus nostris dilectis, firmiter & districte mandantes, ne supradictos, Abbatem & Conventum Monasterii prædicti adversus præsentis nostræ approbationis, ratificationis, & confirmationis seriem impediant, vel molestent, seu impediri vel molestari permittant, imo ipsos potius studeant favorabiliter promovere, sub poena nostræ indignationis gravissimæ; Nec non sub poena Centum Marcharum auri purissimi, quam qui secus attentare præsumserit, & toties quoties contra factum fuerit, se cognoscat graviter incurrisse, quarum medietatem Imperiali Camerario & fisco, residuam vero injuriam passorum usibus decernimus applicari. Præsentium sub nostræ Majestatis sigillo testimonio literarum. Datum in *Drezden* Anno Domini millesimo Trecentesimo, Quadragesimo octavo, Jndictione prima, Septimo Idus Decembris, Regnorum nostrorum Anno Tertio. Nos eorum petitionibus annuentes, ut temporibus nostris feliciter conserventur, non per errorem, aut improvide, sed animo deliberato, *Sano Principum, Comitum, Baronum, Procerum & aliorum nostrorum & Imperii Sacri fidelium* accedente consilio, ut de certa nostræ scientia præscripta Privilegia, seu literas in omnibus eorum articulis, punctis & clausulis, prout de verbo ad verbum expressantur superius; Nec non universa & singula alia Privilegia ipsis & eorum Monasterio per præfatos prædecessores nostros *Boëmiæ Reges*, aut quoscunque alios fideles pia devotione concessa, & in quantum rite & rationabiliter præcesserunt, approbamus, ratificamus, innovamus, virtute præsentium autoritate Regia gratiosius confirmamus, decernentes ipsa obtinere debere perpetuam roboris firmitatem, præsentium sub Regiæ nostræ Majestatis sigillo testimonio literarum. Datum in Carlsstein Anno Domini 1395. Die penultima Aprilis &c. &c.

Caroli IV. liberalis confirmatio Villarum in Boh. quas Cœnobium Cellense a Reg. Boh. acceperat.

Nos igitur præfati Abbatis supplicationibus favorabiliter inclinati, animo deliberato, non per errorem, aut improvide, sed sano Principum, Comitum, Baronum & Nobilium ac aliorum accedente consilio, & ex certa nostra scientia supra inserta, & insertas, ac quæcunque alia, & alias Privilegia, sive literas præfati Abbatis prædecessoris, & ipsi Abbati & Conventui, per quoscunque Romanorum Imperatores & Reges, ac Bohemiæ Reges, sive Principes alios quoscunque, omnesque libertates, immunitates, donationes & concessiones ac jura & jurisdictiones, altas & bassas, ipsis per eosdem Imperatores & Reges seu alios Principes donata & concessa, ac datas, elargitas & concessas, de verbo ad verbum prout rite processerunt, confirmavimus, approbavimus, innovavimus, roboravimus, & de novo concessimus, confirmamus, approbamus, innovamus, roboramus, & auctoritate Romana Regia præsentibus de novo concedimus gratiose. Volentes etiam, & hoc Regio statuentes edicto, ut nullus cujuscunque status, gradus vel conditionis existat, in Advocatiam præfati Monasterii se intromittere ausu quovis præsumat, præterquam Marchiones *Misnenses* pro tempore existentes, sic tamen, quod hujusmodi Advocatiam respectu, per eosdem Marchiones absque emolumento sine gravamine dicti Conventus pure propter DE-

UM

um in ſpem futuri præmii exerceant cum effectu. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ confirmationis, approbationis, innovationis, roborationis, de novo conceſſionis, voluntatis & ſtatuti paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire; ſiquis autem hoc attemptare præſumſerit, indignationem noſtram Regiam, & in ſupra inſertis literis pœnam contentam, medietatem Imperiali ærario ſeu fiſco; reſiduam vero partem ſupradicto Abbati, vel ejus ſucceſſoribus & Conventui applicandam, ipſo facto ſe noverit incurſurum, Præſentium ſub noſtræ Majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum *Conſtantiæ*. Anno Domini, Milleſimo, Quadringenteſimo decimo ſeptimo, octava die Menſis Junii, Regnorum noſtrorum: Anno Hungariæ Trigeſimo primo, Romanorum vero ſeptimo. Poſt quarum quidem Regalium literarum viſionem, auditionem, lectionem, & diligentem examinationem fecimus per præfatos Religioſos & DEO devotos fratres, *Joannem Priorem* & Magiſtrum *Nicolaum*, ex parte ſupradicti Domini Abbatis, & totius Conventus præfati Monaſterii, Principales, in eisdem Regalibus literis privilegialiter nominatis, debita cum inſtantia requiſiti, quatenus per inſertas Regales literas per publicum Notarium transſcribi & tranſumi mandaremus, ac decretum noſtrum interponi dignaremur, ut eisdem literis tranſumptis, tanquam originalibus fides adhibeatur. Nos igitur *Caſpar* Epiſcopus præfatus attendentes hujusmodi requiſitionem fore juſtam, conſonam rationi, autoritate noſtra paſtorali decretum noſtrum interponimus, in quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum atque robur & firmamentum perpetuum per inſertas regales literas, *Michaëli Pforrern* Notario Publico, dicti Domini Abbatis, & Conventus tranſumi & transſcribi, & per Notarium noſtrum publicum infraſcriptum ſubſcribi & publicari, ſigilloque noſtro roborari mandavimus. Datum & actum in Caſtro noſtro *Mogelin*, Anno Domini Milleſimo, Quadringenteſimo, Quinquageſimo Tertio, Indictione prima, die Jovis; Quintadecima vero Menſis Novembris, hora veſperarum vel quaſi ſub *Pontificatu Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini Domini Nicolai Divina providentia Papæ quinti*. Anno ejus ſeptimo præſentibus ibidem Nobili Domino *Vito de Kamenck*, ac *honorabili Viro Domino Andrea Braxatorio Magiſtro Curiæ in Magalin, necnon Chriſtophoro de Malticz*, & *circumſpecto Nicolao Spis, teſtibus ad præmiſſa*.

Et ego Caſpar Melicz publicus Imperiali autoritate & Curiæ Epiſcopalis Miſnenſis, *Notarius* ac Reverendiſſimi in Chriſto Patris ac Domini Caſpari Epiſcopi Miſnenſis ſcriba. *Quia memoratæ requiſitioni, tranſumto, petitioni, ac decreto, interpoſitioni omnibus & ſingulis præmiſſis, dum ſic, ut præmittitur, agerentur & fierent, una cum prænominatis teſtibus, præſens interfui, ideo præſens publicum Inſtrumentum vim tranſſumti continens per alium fidelem feliciter ſcribi procuravi. Hic me manu propria ſubſcribens, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque nomine & cognomine meis ſolitis & conſuetis conſignavi, & ipſe* Reverendus in Chriſto Pater & Dominus Caſpar Epiſcopus Miſnenſis, *Sigilli ſui majoris ſigno de voluntate ſua conſignari fecit, in evidens teſtimonium eorundem rogatus & requiſitus.*

Ladislai Regis Conceſſio Nundinarum Budiſſ. Dominic. Palmar. d.d. 26. Decembr. 1455.

LAdislaus DEI Gratia, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, Auſtriæ & Lucenburgenſis Dux, nec non Moraviæ & Luſatiæ Marchio &c. Notum facimus univerſis: Quod volentes Civibus & incolis Civitatis noſtræ Budiſſinenſis fidelibus noſtris dilectis benignitate Regia commodum cum honore tribuere, quorum fides erga Coronam hujus noſtri Regni Bohemiæ firma ſemper & inconcuſſa permanſit, non per errorem, aut improvide, ſed deliberate, & cum ſano conſilio noſtrorum procerum & fidelium, de certa noſtra ſcientia, autoritate Regia Bohemiæ ipſi Civitati dictisque Civibus & incolis ac eorum ſucceſſoribus liberaliter & gratioſe in perpetuum damus, impertimus ac concedimus annuas nundinas, ſive forum quarta feria poſt Dominicam Judica, quæ ſive quod dictæ quarta feria incipiant & uſque ad proxime ſequentem diem Sabbathi duntaxat incluſive permaneat. Voluniusque ac decernimus dictam Civitatem ac Cives & incolas ejus in dictis nundinis ſive foro uti, frui, & plene libereque gaudere omnibus immunitatibus, libertatibus, gratiis, prærogativis, & juribus univerſis, quibus vicinæ ſibi Civitates in ſuis annuis nundinis ſive foro utuntur, fruuntur & gaudent.

Mandamus igitur omnibus ſubditis noſtris, cujuſcunque officii, dignitatis aut ſtatus exiſtat, & præſertim Advocato noſtro diſtrictus terræ ſex Civitatum Budiſſin, Gorlitz, Zittau &c qui nunc eſt vel in futurum erit, ne præfatam Civitatem, cives & incolas ipſius ſub pœna indignationis noſtræ in ſupra dictis eorum annuis nundinis ſive foro vexent, turbent, aut aliquo modo impediant, quin potius eam atque ipſos defendant, tueantur & protegant, præ-

præsertim sub nostri Regalis sigilli appensione testimonio literarum. Datum Wratislaviæ die vigesima sexta mensis Decembris, Anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto, Regnorum nostrorum Anno Hungariæ &c. quinto decimo, Bohemiæ vero secundo.

ad relationem Dn. Procopii de Rabenstein Cancell.
Nicolaus Liscuis Legum Doct.

LV.

Privilegium super Testamenta a Civibus confecta vigesima quinta Octobr. A. 1501. Budissinens. concessum.

WLadislaus, DEI Gratia, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Romaniæ, Serviæ, Gallicæ, Ludomiriæ, Cumaniæ, Bulgariæque Rex, Marchio Moraviæ, Dux Silesiæ & Lucemburgensis, ac Marchio Lusatiæ &c. Memoriæ commendamus, tenore præsentium, quibus expedit, universis: Quod nos intelligentes, Cives, incolas & habitatores Civitatis nostræ Budissinensis, aliquando infirmitate constitutos & etiam alios, per nonnullas personas, plerumque non sine fraude, dolo ac sinistra circumventione, hactenus ad testandum esse inductos, nunc quos induci, debitis solennitatibus inibi minime adhibitis, in heredum ac aliorum legitime succedentium non modicum damnum & præjudicium. Similiter etiam quod Ecclesiasticæ ac aliæ personæ se aliquando in executiones testamentorum, seu ultimarum Voluntatum vigorem deputari procurrant in Executionem testamentorum seu ultimarum occultationem & intermissionem, & protelationem, unde sæpe numero variæ lites, rixæ, ac controversiæ suboriuntur, aut suboriri timentur, in grave damnum ac jacturam Reip. jam dictæ Civitatis. Quibus fraudibus, dolis ac periculis animarum obviare, futurasque lites, rixas, controversias ac errores præscindere volentes, supplicationibusque humilibus dictorum Civium, incolarum & habitatorum inclinati, cupientesque eis in tot & tantis gravitatibus constitutis de certo & opportuno remedio providere. Hoc Privilegio nunc futuris & perpetuis temporibus duraturo & valituro, auctoritate nostra Regia Bohemiæ decernimus, statuimus & ordinamus, non improvide, sed maturo consilio & certa deliberatione præhabita, certaque ac firma conscientia ac voluntate nostra accedente. Quod in quibuscunque Testamentis, Codicillis, vel qualibet alia ultima voluntate, seu donatione causa mortis, relictis ac legatis quibuscunque etiam ad pias causas per Cives, incolas & habitatores jam dictæ Civitatis sive sanos, sive in infirmitate constitutos nunc & pro tempore fiendis & ordinandis, ad minimum duo jurati ex consulibus dictæ Civitatis, nec non ipsorum Consulum scriba seu notarius etiam juratus, ad hoc rogati, in majus robur & firmitatem præmissorum interesse debeant & teneantur; Alioquin Testamenta, Codicilli, ultimæ voluntates, institutiones heredum, sive substitutiones vulgares sive pupillares donationes, seu legata, quocunque aliter per quoscunque in dicta Civitate ordinatæ & institutæ, nullius penitus sint roboris nec momenti. Indulgemus etiam prædictis Civibus & habitatoribus, quod si contingeret, aliquem testari volentem contagioso morbo laborare, & tunc proconsul dictæ Civitatis, pro tempore existens, possit & valeat duos fide dignos cives deputare, ut Testamento sic ægrotantis intersint, ipsum audiant & acceptent: Veram quoque relationem de Testamento ipso ad consulatum sub juramento per ipsos nobis & consulatui dictæ Civitatis præstito, fideliter faciant, habeatque Testamentum hujusmodi sic conditum & ordinatum idem robur, eandemque vim ac firmitatem, ac si ut præmittitur, coram duobus de consulatu & Notario dictæ Civitatis factum fuisset. Volentes autem testamenta seu ultimas voluntates suas coram judice ac Scabinis ibidem congregatis majorem solennitatem adhibendo facere & ordinare, Testamenta seu ultimas voluntates hujusmodi faciendi & ordinandi liberam habeant facultatem. Per præsentes volumus insuper, ut Proconsul sæpe dictæ Civitatis cum adjunctis sibi consulibus diligenter respiciant, quantum possunt, conentur, atque solicitent, ut Testamenta hujusmodi, ut ultimæ voluntates, sic, ut præmittitur, ordinatæ & factæ, debitæ executioni demandentur. Nolumus tamen clericis aut aliis personis Ecclesiasticis, in suis Testamentis seu ultimis voluntatibus condendis sive ordinandis, per præsentes in aliquo derogari.

Nolumus similiter neque intendimus, per hujusmodi nostras literas statutis, & aliis literis ac privilegiis dictæ Civitatis per nos & Antecessores nostros, Imperatores Romanorum & Reges Bohemiæ quomodolibet admissis, concessis & indultis aliquatenus derogari. Quin potius volumus, ut semper in suo robore & firmitate solita integra & illæsa conserventur ac permaneant.

ant. In ejus rei testimonium fecimus eas sigilli nostri regalis & appensi munitione firmare. Datæ Budæ vigesima quinta Octobris. Anno Christi 1501. Regnor. nostror. Hungariæ 12. Bohemiæ vero 31.

Ex mandato proprio Majestatis Regiæ per Johannem Schlechtam, Secretarium Maj. suæ Cancellariæ Bohemicæ.

LVI.

Rudolphi II. Imp. Aug. Edictum de Pace Religionis concessa Bohemis, & conjunctarum Provinciarum incolis, Silesiis, Moravis, Lusatis, &c. Anno 1609.

RUDOLPHUS II. Dei Gratia Imperator Augustus, Rex Hungariæ, Bohemiæ &c. Notum facimus & testamur ad æternam rei memoriam. Postquam omnes tres Regni nostri Bohemici Status, qui corpus & sanguinem CHRISTI JESU, sub utraque specie in Cœna participant, subditi nostri dilecti, in Comitiis Anno 1608. in arce Pragensi habitis, id humili observantiæ studio petierunt, uti Confessionem suam Augustanam ab aliquibus dictam, & Maximiliano Cæsari, nostro felicissimæ memoriæ parenti exhibitam, ab eoque Ordinibus permissam retinere, & Religionem suam libere exercere sibi permitteretur; Nos vero tum propter negotia alia, quorum causa Comitia ista instituta fuerant, quæque procrastinationem & dilatationem nullam pati potuerant, petitionis istius approbationem & ratificationem ad hæc usque Comitia differre, consultum judicaverimus: Ordines isti & status jam denuo congregati, petitionem istam suam repetentes, indesinenter, adhibitis etiam Illustrium quarundam personarum intercessionibus, satisfieri sibi cupiverunt, & uti, qua ratione tam sub una quam sub utraque specie communicantibus nostris subditis in Regno Bohemiæ consuleretur, deliberationem cum Consiliariis nostris institueremus, tandem effecerunt. Cum igitur voluntas svasit, ut inter omnes omnium trium Regni Bohemiæ Statuum subditos, tam sub una, quam sub utraque specie communicantes, his & futuris temporibus, pax & amicitia pro amplificando Regno isto conservetur, utraque pars religionem suam, unde salutem æternam consequi sese posse sperent, libere & absque nullo impedimento exerceant, & recessato quo ordines istos sub utraque communicantes, & Confessioni isti subscribentes pro fidelibus nostris subditis, ad quos jura & communitates Regni Boëmici pertinent, agnovimus & etiamnum agnoscimus) per omnia satisfiat, de communi Consiliariorum aliorumque Officiariorum Regni istius consilio, decernimus, ut & sub una & sub utraque specie communicantes, concorditer & amice invicem vivant, & pars altera alteram nec injuria afficiat, nec calumniis proscindat, proposita secus facientibus, quæ in Jure Municipali expressa est, pœna.

Deinde cũ sub una specie communicantes libero per omnia religionis suæ exercitio in Bohemiæ Regno fruantur, potestatem facimus & volumus, ut sub utraque etiam specie communicantes, status nimirum Evangelici omnes, cum omnibus, qui confessionem Bohemicam, Maximiliano quondam Cæsari, Parenti nostro, in Comitiis publicis A. 1575. celebratis, & nobis jam denuo exhibitam, amplectuntur, religionis suæ exercitium ubique & in omnibus Regni istius locis habeant, & absque ulla alicujus turbatione, donec universalis in universo regno religionis unio & dissidiorum omnium compositio constituatur, retineant. Præterea hanc etiam Evangelicis statibus præstamus benevolentiam, quod Pragense Consistorium inferius illis permittimus, potestatemque illuc juxta Confessionem suam constituendi facimus, ut sacerdotes suos tam in Bohemica, quam in Germanica lingua ordinare, & Ecclesiis suis absque ullo Pragensis Archi-Episcopi impedimento, præficere jure optimo possint. Quin & Academiam Pragensem, quæ a multis annis ad status sub utraque pertinuit, illis restituimus, facta ipsis potestate eam iterum aperiendi, doctis & eruditis suæ Confessionis viris exornandi, honestis legibus condecorandi, & certos ex suo consortio Defensores tam Consistorio quam Academiæ præficiendi, quos nobis a statibus designatos & electos nos, sine ulla vel cunctatione & mora, vel alia, quam a statibus acceperint, instructione & informatione, in officio isto confirmare & pro legitimis Defensoribus declarare volumus, ita tamen, ut si interveniente forsitan graviorum quorundam negotiorum impedimento, id duarum septimanarum spatio non possit, Defensores ibi nihilominus maneant, & demandati sibi officii munere æque ac si confirmati in officio isto fuissent, fruantur. Quin & uno atque altero ex eorum numero demortuo, alios in eorum locum statibus sufficere & si præter ea, quæ jam tenent & possident templa, plura adhuc alia, Scholasve aliquas pro instituenda juventute erigere & ædificare velint, facere id ipsis tam in urbibus, quam

quam in oppidis & pagis, libere & absque ullo impedimento liceat.

Quandoquidem porro etiam in aliquibus Regni Bohemiæ civitatibus, utriusque religionis homines, h. e. tam ſub una, quam ſub utraque ſpecie communicantes conjunctim habitent, mandamus & volumus, ut pro pace & tranquillitate conſervanda, pars quælibet religionem ſuam libere colendo & ſacerdotibus ſuis optemperando, alteram partem nullo modo vellicet vel conturbet; multo minus vero ſepulturas in templis & Cæmiteriis, cum capanarum pulſu & ſonitu peragere prohibeat, aut aliquem cujuscunque ſtatus & conditionis ſit, ſive in civitatibus ſive in oppidis & pagis habitet, a religione ſua avertere, & per vim in ſua caſtra ſuamque ſententiam pertrahere ſatagat.

Nos enim id ſpectamus unice, ut pax & tranquillitas conſervetur, & amor mutuus inter omnes tres ſtatus vigeat, quo fine quidem pro nobis *& heredibus noſtris, ſubſequentibusque Bohemiæ Regibus*, hæc omnia ſtatibus Evangelicis, ad quos communis etiam iſta pax, quam vocant Religionis, tanquam ad Principale Imperii membrum pertinet, fruſtra vel politicis, vel Eccleſiaſticis perſonis quibuscunque repugnantibus, inviolabiliter perpetuis temporibus ſervatum iri, in fide & verbo Regio affirmamus & pollicemur, ita quidem, ut nullum mandatum contrarium vel a nobis vel ab ullo heredum & ſucceſſorum noſtrorum adverſus ſtatus Evangelicos publicetur, vel publicatum ab aliquo, ratum & validum habeatur. Inſuper etiam omnia adverſus ſtatus iſtos ſub utraque ſpecie communicantes, publicata hactenus Edicta, invalida, annihilata & ſublata omnino hisce literis pronunciamus; nec quicquam eorum, quæ, dum confirmationem hujus articuli quærerent, facta a ſtatibus Evangelicis ſunt, in malum ipſis cedere, & vitio verti a quoquam in æternum volumus.

Mandamus igitur omnibus cum imperio paſſim in Bohemia conſtitutis, ut trium iſtorum ſtatuum, omniumque Confeſſionem iſtam Bohemicam amplectentium patrocinium & defenſionem ſuſcipiant, & nec moleſtiam ipſis circa religionis ſuæ exercitium creent, nec ab aliis creari patiantur. Nos enim *& futuri Bohemiæ Reges* in omnes contra has Majeſtatis noſtræ literas, quas ad futuram memoriam actis Comitialibus publicis inſeri volumus, delinquentes, ſive Eccleſiaſtici illi ſint ſive politici, tanquam in pacis publicæ perturbatores graviſſime animadvertemus.

Datum Pragæ, die 11. Julii.
Anno 1609.

FINIS.

INDEX

INDEX

Scriptorum Rerum Lusaticarum Universalis,

Locupletissimus,

Politica, Ecclesiastica, Scholastica, Literaria, Historica, Genealogica, Geographica, & Juris Lusatici Principia, ad formam Locorum communium referens.

Observabit haud gravatim Benevolus Lector Lit. adjectam T. denotare Tomum. A. Columnam paginæ primam, B. secundam, Syllabas vero VIP. vitam Viperti, GARZ. Libros Garzonis, Idyll. Peuceri Idyllium, Manl. D. Manlii Deigma, Man. C. Manlii Commentarios, Haugw. Prodr. Haugwitii Prodromum.

A.

a seq. a.

Aronis Mosisque historiam in fabulas convertunt gentiles. Tom. II. pag. 184. a.

Abbas Cellensis Fürstenberg. possidet Manl. Com. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a.
primus monasterii Gozecensis. T. IV. pag. 107. b.

Abbatiæ Quedlinburgensis fundatio. ib. pag. 148. b.
Gerodensis fundatio ib. p. 148. b. 149. a. b. 150. b.

Absolon Danici belli dux. T. II. p. 136. a.

Absolone Archiepiscopo Lundens. præsente Suantoviti Idolum dirutum est. ib. p. 105. a.

Absolutissimum disciplinæ ac doctrinæ Scholasticæ Gorlicens. corpus. ib. p. 395. a. leges scholasticæ. ib. ejus operis concinnatio. ib. publicatio. ib.

Abutens jure suo, merito eodem est privandus. T. III. Dis. p. 143. a.

Academia Francofurtensis Cotbusium transfertur. T. Manl. Com. L. VI. c. 140 pag. 422. b.
Lipsiensis ad Polon. nationem refert Lusatos ib. L. I. c. 39. §. 2. p. 145. b.
Lovaniensis ex Coloniense traducitur a Johanne Brabantiæ & Lucemburgi Duce. ib. L. VI. c. 34. §. 6. & 10. pag. 328. seqq.
Pragensis velut colonia ex Parisiensi deducitur. ib. L. VI. c. 22. §. 1. p. 314.

Academiæ præter consistorium supremum nullum forum competens agnoscunt. T. III. Dis. p. 86. a.

Academiæ cura olim Episcopis commissa fuit. ib.

Academiam Gorlicii esse Malletus scribi. T. II. p. 39. a.

Academicis honoribus decorati num jurisdictioni civitatis subjecti sint. T. III. Dis. p. 122. b.
honoribus instructos inter & magistratum Budiss. lis. ib. p. 122. b.

Achilles Germanicus cognominatur Albertus Brand. T. I. Manl. L. VI. c. 86. §. 1. p. 370. a.

Adalbero Antistes Hamburg. ib. c. 3. §. 5. p. 248. a.
Episcopus Basileens. obit. T. IV. p. 36. a.

Adalbertus Lusatiæ Marchio Wenceslaum Bohemiam occupaturum intercipit. T. I. Manl. Com. L. III. c. 35. §. 3. p. 224. a.
ejus pagus venditur. ib. L. VI. c. 22. §. 1. p. 313. b.

Adela, Dedonis March. Misn. uxor, T. III. Dis. p. 58. a.
Conradi Marchionis Misnensis & Orientalis filia. T. IV. p. 106. a. omni Marchione animosior & implacatior. T. p. 254. §. 26. b. copulatur Danorum Svenoni. T. IV. p. 106. b.
Heidwigis filia. ib. p. 106. b.

Adelbertus succedit Conrado Marchion. ib. p. 35. b.
Marchio obit. ib. p. 126. a.
Archiepiscopus Moguntinus a vinculis absolvitur. T. I. Vip. c. 11. §. 15. p. 25. b. mors. ib. p. 26. & T. IV. p. 73. a. p. 125. a.
succedit patrueli Adelberto Episcopo Moguntino. T. IV. p. 125. a. obit. ib. b.
Comes de Saxonia. T. I. Vip. c. 11. §. 29. p. 27. a.
Marchiam recipit. T. IV. p. 35. a. Danos devicit. ib. Marchiam Hinrici invadit. ib. p. 124. b. eamque ad tempus tenet. ib. deponitur. ib. in Cæsarem rebellis fugatur. T. I. Manl. L. III. c. 36. §. 1. p. 224. a.
de Sommerfeld sine herede obit. ib. p. 127. a.

Adelgotus gener Viperti I. T. I. Vip. c. 1. §. 9. p. 7. b.
Archiepiscopus Magdeburg. Henrici V. insidias effugit. ib. c. 11. §. 6. p. 24. b. citatur ad Henricum. T. IV. p. 37. a. & p. 123. a. clam celeriter iterum aufugit. ib. fundator novi operis monasterii Hallensis ib. b. obit. p. 124. a.
Com. Leyensis, Magdeb. antistes Burggrav.

grav. concedit Viperto. I. Manl. L. III. c. 8. §. 7. p. 199. b.
Adelheidis Dedonis I. filia nupsit Ernesto Bavariae Marchioni. ib. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. & T. IV. p. 105. b.
Abbatissa in Gandersem & Qvedelingborg obit. T. IV. p. 127. b.
Ademptionis Species. T. III. Dis. p. 113. a. causae. ib. p. 114. a.
Ado s. Oda Uxor Dedonis I. T. I. Man. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. b.
Adolescens insolitae proceritatis Gorlicium venit. T. I. Part. II. p. 78. b.
Adolphus Imperat. invadit Ostlandium & Misniam. T. Manl. L. IV. c. 24. §. 1. p. 262. b. in acie cadit. ib.
an arma intulerit in Lusatiam, incertum est. T. II. p. 258 §. 40. b.
Adoratio idol. ib. p. 112. a.
Adrianus fit Papa. T. IV. p. 40. b. moritur. ib. p. 42. a.
Adventus Slavorum in Germaniam incertus. T. II. p. 228. a.
Musarum in Lusatiam. ib. p. 362. b,
Adulphus, Nassoviensis Caesar, emit Misniam. T. I. Garz. c. 1. p, 43. a. ejus invasio in Misniam. ib. p, 44. a. occumbit. p. 50. a. clades. ib. Luccam obsedit frustra. T. I. Manl. D. c. 15. §. 16. p. 88. b. & T. I. Manl. Com. L. IV. c. 23. §. 1. p. 260. b, emit Thuringiam. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 23. §. 1. p. 260. b. alii Misniam emisse asserunt. ib. Thuringiam exercitu petit. ib. §. 2. in acie cadit. ib. c. 24. §. 2. p. 262. b,
Adulterii puniti exemplum. ib. c. 29. §. 1. p. 266.
Advocati modeste & sine convitiandi temeritate res proponant. T. III. Dis. p. 117. b. munere an senator fungi possit. ib. p. 107. b. non debent subditos adversus Dominos suos concitare. ib. p. 196. a.
Advocatorum Budiss. Juramentum. ib. pag. 129. a.
ordinariorum (Amts-advocaten) inter & Budiss. Senat. Lis. ib. p. 122. seqq.
Advocatus injuriosus incarcerari potest Budiss. ib. p. 127. b.
Scripta sua subscribere debet. ib,
Ædes Petrina fulmine tangitur. T. I. Part. II. p, 9.
insignis Gorlicensium Petrina aliaque Templa Gorlicii extructa. T. I. Manl. L. VI. c. 52. p. 34 b. seqq.
Ædificiorum publicorum Zittaviensium restauratio. T. I. Part. II. p. 134.
Æditui a D. Petri & obstetricis domus aedificata. ib. p. 54. b.
Ægyptiorum vanus ac insanus Polytheismus. T. II. p. 381. b.
Ælia Cosroë Persa diripitur. T. I. Manl. L. VI. c. 95. §. 1. p. 377. a.
Turcae potiuntur. ib. c. 96. §. 1. p. 377. b.
Saladinus occupat, ib.
Cordinus vastat. ib. 378. a.
Fridericus II. Imperat. instaurat. ib.
Æliam vicum Imperator Ælius Adrianus condidit. T. I. Part. II. p. 123.
Ælius Hadrianus condit vicum Æliam. ib.
Æmilius (Geor.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 2. §. 6. p. 110. b. ejus versus de Qvisso. ib. c. 22. §. 3. p. 131. a.
Ænobarbus M. (Franciscus) Gorlicens. reformator. ib. c. 26. §. 1. p. 133.
Æquitas. T. I. Vip. c. 4. §. 22. p. 13. a.
Æquivocatio Nominum. T. IV. p. 69. a.
Æstas solito frigidior. T. I. Part. II. p. 48. a. & p. 88. a.
ficcior. ib. p. 49. b. multum damni affert. ib. p. 79. a.
Æsticampium. i. e. Sommerfeldum. T. II, p. 23. b.
Æstus permagnus. T. I. Part. II. p. 34. b.
Afflictis afflictio non est inferenda. T. III. Dis. p. 142. a.
Affraneamentum. ib. p. 193. b.
Africa Graecis aufertur. T. IV. p. 125. a.
Agenoria. T. II. p. 98. b.
Agnes Dedonis I. filia nupsit Friderico. T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. b.
S. Hedwigis mater. T. I. Manl. D. c. 15. §. 7. p. 87. a.
marchionissa exspirat. T. IV. p. 37. a.
Vidua Bulconis III. Fürstenbergensis Principis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 6. p. 324.
Agneta Quiddelinburgensis Abbatissa, Conradi Marchionis filia. T. IV. p. 106. a. & p. 127. b.
Agricultura Lusatiae. T. II. p. 228. §. 23.
Ahenum fullonum post 27. annos in Nisso reperitur. T. I. Part. II. p. 86. a.
Akris civitas. T. IV. p. 82. a.
Alba graeca oppugnatur. T. I. Manl. L. VI. c. 81. §. 2. p. 385. b.
Albero Ducis Henrici frater. T. IV. p. 30. b.
Praepositus de Lusinitz removetur. ib. pag. 56. a.
Albertus Archiepisc. Moguntin. obit. T. IV. p. 36. b.
Archiepiscopus Bremensis fundator Monasterii Gorlicensis. T. IV. p. 107. a. moritur Goslariae. ib. p. 109. a.
Austriacus Adolfi hostis. T. I. Garz. c. 4. § 2. p. 49. b. Caesar. ib. p. 50. b. Misniam invadit. T. I. Manl. D. c. 15. §. 17. p. 88. b. & c. 18. §. 10. p. 94. b. Rex Boh. tria regna inter sex menses accipit. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 20. p. 358. b. venit Gorlicium. ib. c. 71. Vratislaviam petit. ib. pedem frangit. ib. c. 72. moritur. ib. p. 359. artium Baccalaureus. ib. c. 72. ejus uxor filiaeque. ib. p. 359. a. fit haeres Regni Bohemici & Lusatiae.

T. II.

T. II. p. 289. expellit Bohemia Henricum Carinthiæ Ducem. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 2. §. 2. p. 295.
Degener, insidiæ ejus in uxorem. T. I. Manl. D. c. 15. §. 10. p. 87. b. bellum contra filios. ib. §. 15. p. 88. a. accipit Aldenburg. & Plisnenſ. terram. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 20, §. 1. p. 258. b. conjugem ſuam ſpernit. ib. in extrema egeſtate moritur. ib. §. 1. p. 265. b. c. 28. p. 265. b.
Thuringiæ Landgravius. ib. c. 19. §. 2. p. 228. a. conjugi inſidias ſtruit, quæ fuga ſibi conſulit. ib. c. 20. Cunegundæ Iſenberg. amore captus. ib. c. 20. Apicio deſtinat Thuring. c. 22. Thuringiam vendit Adolpho Naſſ. c. 23. p. 260. tres uxores habuit. ib. §. 2. Friderici admorſi Marchionis Luſatiæ inferioris pater, ſceleratiſſimus Princeps. ib. c. 28. §. 1. p. 66. Filios ſuos Tizmannum & Fridericum admorſum Thuringia privare vult. T. II. p. 258. §. 40. b.
Thuringiæ Landgravius. T. I. Garz. p. 30. §. 4. & T. I. Manl. D. c. 15. 10. ſeqv. Uxor & liberi. ib. vendit filiorum ditiones. ib. p. 43. a. obitus. ib.
Albertus Ditterici II. Frater quoque Luſatiæ Marchio vocatur. T. I. Manl. L. II. c. 16. §. 2. p. 256. a.
II. Elector X. Brandb. T. I. Manl. Com. L. V. c. 3. §. 1. p. 273. b. uxor & liberi. ib. mors. ib. §. 3.
Leodienſis Epiſcopus occiditur. ib. p. 52. a.
Marchio de Brandb. moritur. T. IV. p. 43. b. uxorem ducit. ib. p. 59. a. Conradus Marchio Luſatiæ filiam ſuam ipſi collocat. T. II. p. 257. §. 35. a.
Marchio Hildegisburg. T. IV. p. 34. b.
Marchio Saxoniam turbat. ib. p. 40. b. cum uxore ad partes marinas proficiſcitur. ib. p. 42. a.
Marchio moritur. ib. p. 54. b. uxor ejus veneno extincta eſt. ib.
Magiſter Equitum Hieroſol. T. II. p. 329. a.
Imperator Bohemiam fruſtra bello perſequitur. T. I. Manl. Com. L. III. c. 48. §. 4. p. 234. b. cæditur ib. L. IV. c. 27. §. 2. p. 265. b.
Slico. T. I. Part. p. 5.
Urſus. T. I. Idyll. p. 51. Elector Brandeb. VII. T. I. Manl. L. V. c. 1. §. 4. p. 272. Uxor ejus & Liberi. ib. §. 5.
dulcis amicitia cum S. Bernhardo ib §. 5.
expellit Slavos ex marchionatu Brandenburgico. T. II. p. 251. §. 12.
conditor trium ampliſſimarum familiarum. T. I. Manl. L. IV. c. 6. §. 1. p. 249. b.
Slavos bello proſequitur. ib.
fit Elector & Marchio Brandeb. ib. L. V. c. 1. §. 4. p. 272. a.
Albertus. T. IV. p. 18. a. Miſnenſis obit. ib. p. 128. b.
II. T. I. Idyll. p. 68.
III. T. IV. p. 18. b.
II. & III. Auſtriæ Duces. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 23. §. 3. p. 315. a.
ad Albim veteres accolæ. T. I. Idyll. p. 61.
Albinus (Adrianus) J. V. D. Domus Brandeburg. Senator intimus. T. I. Manl. L. VII. c. 28. §. 1. p. 454. b.
in nova Marchia Cancellarius, & Laubæ natus Scholæ Laubanenſi augendæ & reſtaurandæ ſumtus ſuppeditat. T. II. p. 370. b.
(Johannes) Gorlicenſis Organicus. T. I. Manl. L. VII. c. 29. §. 6. p. 456. b.
Albis pontibus jungitur. ib. L. I. c. 42. §. 5. p. 149. a.
Albus eqvus Svantevico ſacer. T. II. p. 115. a. Soli tribuitur. ib.
Aldenburgum, Urbis opulentia. T. I. Garz. c. 1. §. 6. p. 44. b. deditio ib. p. 54. a.
Alecken (die Kleine) jugulat mulierem. T. I. Part. II. p. 65. b. ejus Supplicium. ib.
Alexander (alias Rolandus) fit Papa. T. IV. p. 42. a. Romæ honorifice ſuſcipitur. ib. p. 46. b. cum Imperatore reconciliatur. ib. p. 126. b. reſtituitur. ib. Xenia mittit Imperatori. ib. Romæ concilium habuit. ib.
III. Friderici I. Barbaroſſæ Collum petit. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 12. §. 1. p. 254. a.
Rezovienſem obtinet Præfecturam. T. IV. p. 101. b.
Alexius Bohem. Dux belli. T. I. Manl. L. III. c. 18. §. 1. p. 212. b.
Alheidis, Marchioniſſa ſecunda Abbatiſſa in Gernrode. T. IV. p. 154. a.
Alienæ virtutes non alto ſupercilio deſpiciendæ ſunt. T. II. p. 327.
Alienare feuda ſine Domini & agnatorum conſenſu non licet. T. III. Diſ. p. 17. a. p. 19. a. p. 62. b.
Alienatio indicanda eſt officialibus. ib. p. 71. a. de ejusdem modo. ib. p. 73. a. ſeqq.
Alieni tantum fundi proprio poſthabito non curandi. T. II. p. 343. a.
Alimentorum ingens penuria graſſatur Gorlicii. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 146. p. 420.
Allodiales res minoris ſunt momenti, quam feudales. T. III. Diſ. p. 5. a.
Alperspach monaſterium fundatur. T. IV. p. 131. a.
Ambitioſi alios etiam inflammant. T. I. Vip. c. 2. §. 7. p. 8. b.
Ambitus murorum cingentium Gorlicium. T. I. Part. II. p. 99. b.
Amor juſtitiæ Caroli IV. T. IV. p. 208. a.
Patriæ. T. II. p. 326. a. b.
Amts-Haupt-Leute. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Das Görlitzsche Amts-Hauptmanns Curia feudalis. T. III. Haugw. Prodr. p. 25. a.

Ff Ana-

Anabaptistæ concionantur, rustici hoc permittentes puniuntur. T. I. Part. II. p. 30.
nullam in foro Ecclesiæ curam externam necessariam esse somniant. T. II. Dis. p. 88. b.
Anacletus Papa. T. IV. p. 35. a.
Anahalt Castrum destruitur. ib. p. 125. b.
Anastasius (Conradus) fit Papa. ib. p. 40. 6. p. 126. a.
Ancilla incendii autor zu Deutsch Ossig comburitur. T. I. Part. II. p. 69. a.
An Civitates municipales gaudeant potestate L. L. condendi. T. III. Dis. p. 118. b.
An Conjux Conjugi succedat. ib. p. 154. b.
Andechsianorum Comitum potentia. T. I. Manl. Com. L. III. c. 13. §. 7. p. 207. a. Stirpis Conditor Arnolphus in Ottone Episcopo deficit. ib. §. 8. 9.
Andreadis Cenotaphium Christi descriptum. T. I. Part. II. p. 115. seqq.
Anehalt destruitur. T. IV. p. 37. a.
An gens absque cultu Deorum? T. II. p. 65. a.
Angina grassatur Gorlicii. T. I. Part. II. p. 88. a.
Angli Jurisd. Ecclesiasticam exercent in Curia Christianitatis. T. III. Dis. p. 92. b.
Anhaldinus Princeps primus. T. I. Manl. Com. L. V. c. §. 6. p. 272. b.
An hodie Jure Civitatis frui possint homines proprii l. glebæ adscripti? T. III. Dis. p. 119. b.
Animus hominis delectatur rerum varietate. T. II. p. 380. b.
An in potestate judicis sit, an vero in creditorum arbitrio curatoris electio? T. III. Dis. p. 145. a.
An Luizenses in circulo Bohemico Saatz confederint? T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. a.
Anna Regina Angliæ. ib. L. VI. c. 34. §. 3. p. 327.
Regina Cæsaris uxor Gorlicium venit. T. I. Part. II. p. 33. a. obit. ib.
Wadimiri conjux Christianismo favens. T. II. p. 175. b.
Annales Gorlicenses T. I. Part. II. p. 101. seqq.
Annonæ caritas. ib. p. 7.
caritas, magna Gorlicii. ib. p. 15. p. 80. 6. p. 86. a. b. a Senatu Gorlicensi medela fertur. ib. p. 85. b.
caritas T. I. Manl. Com. L. VI. c. 22. §. 2. p. 314. a. c. 39. § 2. p. 335. a. c. 76. §. 4. p. 357. a. c. 68 §. 2. p. 335. a c. 4. §. 1. p. 296. b.
Caritas Goldbergæ. ib. L. VII. c. 5. §. 6. p. 439. b.
Vilitas T. I. Part. II. p. 11. Gorlicii. ib. p. 81. b. 89. b.
mensura lapidea sponte rumpitur Gorlicii. ib. p. 86. a.
Annus fertilis. ib. p. 80 b.
An per pacta etiam acquiri possint hæreditates? T. III. Dis. p. 155. b.
An Senator Advocati munere fungi queat? ib. p. 107. b.
An Senatores & Judices Hexapolitani possint esse Nobilium Justitiarii ib. p. 107. a.
An Senatus Oppidani membra adversus Jur. & Med. Doctores Jure proëdrias uti possint? ib. p. 106. b.
Anshelmus Havelbergens. Episcopus ad Eugenium mittitur. T. IV. p. 39. a. fit Archiepiscopus Ravennæ. ib. p. 40. b. moritur. ib. p. 42. a.
Vamiensis Episcopus destruit Curchum ejusque quercum. T. II. p. 201. b.
An Satuta dentur, quæ non in scripturam sunt redacta? T. III. Dis. p. 119. a.
Antechsianorum Comitum potentia. T. I. Manl. D. c. 12. §. 1. p. 83. b.
An Testamentum extra judicialiter factum subsistat? T. III. Dis. p. 158. a.
An Thalamus aresto possit adstringi. ib. p. 140. a.
Athyrius Alexandri Miles, Mechleb. Principum autor creditur. T. II. p. 77. a. fabula est. ib. p. 83. b.
Antiquissimus Lusatiæ Status T. II. p. 247. §. 20. b.
Antium quænam sit urbs & ubi sita? T. I. Manl. Com. L. I. c. 10. §. 5. p. 118. b.
Antonii Brabantini uxores. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 6. p. 328. a.
ἀνθρωπο θυσία gentilium. T. II. p. 108. a.
Antympus, Lacuum, fluviorum & fontium Deus ib. p. 189. b. etymon, figura, cultores, cultus, ib. p. 190. b. destructio. ib. p. 191. a.
Aphneus. ib. p. 162. b.
Apitius fax belli Glogaviensis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 120. §. 31. p. 400. a.
Apollo. ib. p. 98. a.
Apollonius nothus Thuringiæ Landgravius. T. I. Garz. p. 51. b.
Præpositus de Walbeke. T. IV. p. 56. a. fit Hallensis Ecclesiæ Præpositus ib. resignat. ib. p. 57. a.
Apophthegmata quædam. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 27. §. 2.
Appellationis forma in Lus. Judiciis. T. III. Dis. p. 26. a. 37. a.
Apulia subtrahitur de Imperio Romano. T. IV. p. 125. a.
Sedi apostolicæ restuitur. ib. eam Henricus VI. subegit. ib p. 55. a.
Aquæductoria machina Budiss. T. II. p. 28. a.
Aquæductus Budissinæ fabricatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 132. §. 1. p. 411. a.
Aquarum eluvio. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 133. p. 4. a, T. I. Part. II. p. 37. b.
Aquila rubra insigne Marchiæ Brandeburg. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 170. b.
Aræ gentilis rudera. T. II. p. 31. a.
Arbiter fati vitæque est Deus. ib. p. 352. b.

Arbor

Arbor argentea. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 17. §. 5. p. 257. a.
Arbores Diis dicatas Cruore immolatorum conspergunt Gentiles. T. II. p. 175. a.
Arcem Weissensehum diruunt Zittavienses. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 21. §. 2. p. 312.
Arces prædatoriæ incenduntur. T. I. Part. II. p. 9. omnes in Budiss. & Gorlicens. territoriis incenduntur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 20. §. 6. p. 311. b. seqq.
duæ validissimæ in monte Corona regionis dicto (Landes-Cron) sitæ diruuntur. T. II. p. 289.
Tollenstein & Schönbuchum expugnant Zittavienses. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 2. p. 304.
Archiepiscopus Coloniensis excommunicatur. T. IV. p. 59. a.
Archona Sedes Idoli Svanteviti. T. II. p. 72. b.
Danis in fidem venit. ib. p. 74. a.
Arcis in Berneburg & Anhalt conditor. T. IV. p. 153. b.
Per Aresta creditor jus reale & prioritatem consequitur jure statuario, non vero jure communi. T. III. Dis. p. 139. a.
Aresta Jure communi sunt prohibita, permissa vero Jure statuario Budiss. ib. p. 138. b.
An Aresto adstringi possit thalamus. ib. p. 140. a.
Arkon, Rugiæ urbs, descriptio. T. II. p. 105. b.
ad Arma, Rom. formula. ib. p. 132. b.
Arm-Brust= Schützen-Hauß ædificatur. T. I. Part. II. p. 55. a.
Arnoldus Abbas Magdeburg. moritur. T. IV. p. 43. a.
fit Archiepiscopus Coloniens. ib. p. 36. b. moritur. ib. p. 40. a. 41. b. 126. a.
Cancellarius succedit Arnoldo Coloniens. Episcopo ib. p. 40. a. 126. a. Henrico substituitur. ib. b. occiditur. ib. p. 42. b. 126. a.
Christophorus J. V. D. moritur. T. I. Part. II. p. 29. b.
Episcopus Merseburgensis occiditur. T. IV. p. 32. b.
(Joh.) Consul obit. T. I. Part. II. p. 28.
fit Præpositus montis Sereni. ib. p. 39. a. dolis capitur, sicque Præpositi munus amittit. ib. b.
fit Præpositus Luppoldisberg. ib. p. 39. b.
Moguntinus Episcopus eligitur. ib. p. 126. a. occiditur. ib.
de Arnsberg Fridericus. T. I. Vip. c. 11. §. 6. p. 24. b.
Arnsberg destruitur. T. IV. p. 43. a.
Ars excusoria S. typographica inventa. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 44. §. 2. p. 340.
Artes aulicæ. T. I. Garz. c. 4. §. 10. p. 50. b.
tandem aliquo in Loco justos reperiunt existimatores. T. II. p. 373. b.
& Scientias probe tenere, & alios easdem feliciter docere, raro invenimus in uno. ib. p. 340. b.
Mathematicæ in summum fere fastigium eluctatæ hodie videntur. ib. p. 356. b.
Arx Brandeburgum. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.
Budissinensis reædificatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 115. p. 394.
Carlsfried conditur. ib. c. 20. §. 6. p. 312.
Corsa diruitur. ib. §. 3. p. 311.
Gorlicensis ubi olim sita fuerit. T. I. Part. II. p. 8.
Arx montana, quam coronam provincialem vocant. (Landes-Cron) imposita. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 51. §. 1. p. 344. diruitur. I. Part. II. p. 13. quam Senatus Gorlicensis deinde emit. ib. ib.
Neuhofen conditur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323.
Oyvinum offertur Cœlestinis. ib. c. 27. §. 5. p. 316. ejus nomen & fata ib. c. 28. p. 317. seqq.
in Parnasso. T. II. p. 356. a.
Pragensis proditione in Hussitarum potestatem venit. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 48. §. 4. p. 343. a. a Sigismundo recuperatur. ib.
Aschenatz primus Celticæ gentis Conditor. T. II. Haugw. Prodr. p. 9. b.
Aschersleve incenditur. T. IV. p. 45. b.
Asciburgium T. I. Manl. Com. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. b. quid minuat. ib. §. 3. p. 139. b.
Asciburgius. T. I. Manl. D. c. 5. §. 6. 7. p. 79. a.
Aselges nobilis Italiæ. T. II. p. 262. a. ejus oratio ib. facinus audax. ib deliberatio ib. interitus. ib.
Astronomicæ Doctrinæ amans & cupidus fuit Rudolphus IV. Dux Austriæ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 24. §. 3. p. 315.
Astus Polentii. ib. c. 53. §. 8. p. 347. a.
Astutia Gorlicensium, qua ad evertendum vicum Neuhofum, in societatem fuerunt pertractæ cæteræ urbes fœderatæ. ib. c. 31 §. 3. & 13. p. 324. & seqq.
Asylum sibi ædificat Wiepertus Junior. T. IV. p. 123. b.
Athanasii Verba de Gentilium πολυθεότητα. T. II. p. 204. a.
ἄθεως gentes fuisse explic. ib p. 86. b.
Avaritia omne officium pervertit. T. I. Garz. c. 4. §. 9. p. 51. a.
Auctorum Catalogus in Deigmate a Manlio adhibitorum. T. I. Manl. D. c. 20. p. 97. b.
Audax vir & vehemens instaurandæ religionis incrementa magis retardat, quam promovet. T. II. p. 330. a.
Auerbachius securi percutitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.

Augustini in Sereno-monte excipiuntur. T. IV. p. 38. a.
Augustum Gymnasium Gorlicense. T. I. Manl. Com. L.V. c. 28. §. 1. p. 290. fundatur. T. I. Part. II. p. 36. b. ejus primi Præceptores. T. I. Manl. Com. LV. c. 28. §. 2. p. 290. T. I. Part. II. p. 36. b.
Avis alata famæ hierographum. T. II. p. 127. a.
peregrina sclopeto trajicitur. T. I. Part. II. p. 85.
Aula Præsidis conflagrat. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 125. §. 8. p. 403.
Aulœis exornantur fana. T. II. p. 106. a.
Aurea bulla Meti condita in Comitiis Norimbergensibus promulgatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 33. §. 4. p. 326.
Vitis, sub qua Persarum Reges sedentes populis suis jura dederunt. ib. c. 17. §. 5. p. 257.
Auream Vitulam s. Vetulam, idolum consulunt Rusii calamitatibus pressi. T. II. p. 151. b.
Aureum Vellus. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 8. p. 328. b.
Ordinis ejus Auctor. T. I. Manl. D. c. 18. §. 6. p. 94. a.
ejus effigiem pro Symbolo gestat familia militaris. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 8. p. 328. b.
Auscetus vid. Auschweitus.
Auschweitus ægrotantium & bene valentium Deus. T. II. p. 220. b. nomen, etymon, figura, cultores, destructio, ib. p. 221. a. b.
Ausiga Bohemiæ oppidulum. T. I. Manl. Com. L. VI. ib. c. 54. §. 1. p. 357. a.
Auspicia per eqvum sumuntur. T. II. p. 117. a.
Ausschuß - Versammlungen. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. b.
Ausstattung. T. III. Dis. p. 47. b.
Austriæ primus omnium Exarchus nominatus est Rudolphus IV. Dux Austriæ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 24. §. 3. p. 315.
Autor ecclesiæ in monte-Sereno. T. IV. p. 31. b.
ordinis s. familiæ militaris, cujus socii pro Symbolo gestant aurei Velleris effigiem. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 8. p. 328.
Autumnus siccus. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 143. §. 2. p. 421. a.
calidior. T. I. Part. II. p. 43. a.

B.

Babergensis Episc. Otto. T. I. Vip. c. 9. §. 9. p. 23. a.
Baculus (halebarda) potentiæ Symbolum. T. II. p. 145. a.
in cujus summitate manus erat figura Hennili, ib. p. 202. b.
Balderamus Episc Brandenburg. T. IV. p. 48. b.
Balenæ maxilla in templo Petrino suspenditur. T. I. Part. II. p. 55. a.
Balsamer-Land. T. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.
Balsamorum regio. T. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.
Banneriani milites Gorlitium veniunt. T. I. Part. II. p. 92. a.
hospitium capiunt. ibid.
Baptisterium renovatur. T. I. Part. II. p. 38. a.
cancellis ferreis circumdatum. ib. p. 81. a.
Bapurgius (Jacob) fit Papa sub nomine Johannis XXII. T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 11. p. 298. b.
Barbæ tonsio interdicta est Slav. sacerdotibus. T. II. p. 111. a.
Barbarorum ritus funebres T. I. Vip. c. 1. §. 6. p. 7. b.
Baro de Birca Zittav. interficitur. T. I. Manl. L. III. c. 48. §. 1. p. 234. b.
Baro de Cotbus; Richardi tumulus T. I. Manl. L. I. c. 13. §. 4. p. 122. b.
Barones Biebersteinii. T. I. Manl. L. I. c. 12. §. 2. p. 120. a. eorum potentia ibid.
Barones in Camentz. T. I. Idyll. p. 60.
Baro Donensis Zittaviæ securi percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 10. §. 5. p. 304. ejus gentiles a Zittaviensibus apud pontem Grotensem profligantur. ibid.
Baro de Rodern. T. I. Manl. L. I. c. 9. p. 115.
Baro de Schöneich. T. I. Manl. L. I. c. 9. p. 115.
Baronatus Bescoviensis T. I. Manl. L. I. c. 12 §. 4. p. 120. b.
Storchovianus. ibid.
Baronius (Cæsar) pleraque ex centuriis Magdeburg. compilavit. T. II. p. 336. b.
in Barstucias i. e. spiritus Pusceto attribuunt imperium Prusii. T. II. p. 207. b.
Barstucci & Marcopeti i. e. dæmones administratorii. T. II. p. 234. nomen, cultus, destructio. ib. p. 235.
Barth Marchio Drebcaviam obsidet. T. I. Manl. L. VI. c. 36 §. 7. p. 332. b.
Bartholdus Marchio de Bavaria uxorem ducit Luccardam. T. IV. p. 106. b. separatur propter notam adulterii. ibid.
Bartholomæus Monsterberg. Dux perit in Danubio. T. I. Manl. L. VI. c. 143. §. 1. p. 421. a.
Baruth T. II. p. 24. a.
Βαπτιστήριον ædificatur. T. I. Part. II. p. 49. a.
Basilica Cizensis in bello igne deleta T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 13 b.
Basilicæ cœnobii Oyvinensis descriptio & consecratio T. I. L. VI. c. 27. §. 13. p. 317.
Basileensis Synodus T. I. Manl. L. VI. c. 64. §. 2. p. 354. a.
Batini T. I. Manl. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. a.
Bavaria Ottoni Sax. ablata Welpho datur. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 5. p. 209. a.
Baucis anus paupercula uxor Philemonis T. I. Manl. L. I. c. 6. §. 3. p. 113.
a Budissin (Christiana) Abbatissa Mariæstellæ, T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 3. p. 115. a.

Beatrix Friderici Imp. uxor. T. IV. p. 126. b. obit. ib. p. 128. a.
Beatrix Ottonis pii Uxor. T. I. Manl. L. V. c. 5. §. 7. p. 275. a.
Becker (Joh.) Senator obit. T. I. Part. II. p. 70. a.
Beichlingi Thuringiæ arx. T. I. Manl. L. II. c. 30. §. p. 189. a.
Bein-Bruch T. II. p. 26. b.
Belbocus T. II. p. 78. b.
Belegorum T. II. p. 24. b.
Belgern. T. II. p. 24. b.
Belgor, Belgern, urbs. T. I. Vip. c. 4. §. 10. p. 13. b.
Belgradum oppugnatur. T. I. Manl. L. VI. c. 81. §. p. 385. b. ejus varia nomina. ib. p. 386. a.
Bella Lusatorum & Misnicorum, quomodo sint gesta cum Polonis. T. I. Manl. L. II. c. 20. §. 1. p. 178.
Bella varia contra Sorabos. T. I. Manl. L. I. c. 43. §. 2. p. 147. seqq.
Belli auctorum fata cruenta. T. I. Vip. c. 5. §. 5. p. 14. a. & T. I. Garz. c. 5. §. 2. pag. 52. a.
Bellicosi viri Lusati. T. II. p. 248. §. 22. a.
Belli in templa injuria. T. I. Vip. c. 4. §. 6. & 31. p. 13. b.
Bellum a Polonis in Lusatia gestum T. II. p. 253. a.
Francicum, quo occubuit Johannes Rex Bohemiæ T. Manl. L. VI. c. 14. p. 306. & seqq.
Glogaviense T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 1. seqq. p. 397. seqq.
Hussiticum T. II. §. 50. a. p. 263.
quod Poloni Lusatiæ inferunt. T. II. p. 286.
inter Ladislaum & Matthiam. T. I. Manl. D. c. 18. §. 13. p. 95. a.
Belschwitz T. II. p. 24. b.
Belstius (Nicol.) curiæ magister T. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 12. p. 325. a.
Belvitia (Barbara) Vallis Marianæ Abbatissa. T. I. Manl. L. II. c. 8. §. IV. p. 115. a.
Belvitium T. II. p. 24. b.
Benechomæ T. I. Manl. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. a.
Benedictus (Barth.) in Nissum se præcipitans misere perit. T. I. Part. II. p. 69. b.
Beneschaviæ conventus. T. I. Manl. L. I. c. 4. §. 2. p. 112. a.
Benno Episcop. Misnens. T. II. p. 120. b. ejus vita T. I. Part. II. p. 153. b.
Benno Monachus Abbas ordinatur Gozecensis monasterii. T. IV. p. 107. b.
Benochemæ T. I. Manl. D. c. 5. §. 6. p. 79. a.
Berchtoldus II. Dux Zaringiæ fundator Cœnobii S. Petri T. IV. p. 131. a.
Berco (Sedislaus.) Dominus de Duba &c. Præfectus Lus. sup. T. I. Manl. L. VI. c. 125 §. 20. p. 406. a.
Berga T. II. p. 24. 48. b.
Beringerus de Meldinge moritur. T. IV. p. 48. b.
frater Ludovici Comitis senioris de Thuringia. T. IV. p. 105. b. liberi ejus. ibid.
Berna a Bohemis vocatur pecunia. T. I. Manl. L. VI. c. 30. §. p. 323. a.
Bernam Bohemi Steuram vocant. T. I. Manl. L. VI. c. 112. §. 15. p. 393. a.
Berneburg castrum incenditur. T. IV. p. 36. b.
Bernhardus S. Abbas primus Clarevallensis T. I. Manl. L. III. c. 29. §. 1. p. 219. b. vitæ ejus & doctrinæ integritas. §. 2. ib. σύγχρονοι ejus. §. 3. p. 220. a. elogium. ibid. cum D. Pauli doctrina convenientia. ib. hujus rei exempla. ib. ejus scripta Carolus Imp. senex legit. ibid.
Bernhard Comes de Plozeka. T. I. Vip. c. 9. §. p. 22. b.
Bernhardi civitas. T. II. p. 25. b.
Bernhardus Claræ vallensis Abbas. T. IV. p. 38. a.
Bernhardus Comes Ducatum Saxoniæ ab Imperatore obtinet. T. IV. p. 47. a. & pag. 127. a.
Comes de Lippa fit Monachus, demum Abbas ac deinde Episcopus. T. IV. p. 80. a. a filio suo consecratur. ibid.
de Lippa provinciam quandam devastat. T. IV. p. 43. b.
Dux Saxoniæ. T. II. p. 129. a. fuga elabitur. T. IV. p. 47. a.
Elector Saxoniæ. T. I. Garz. c. 4. §. 3. p. 40. b. T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 4. p. 143. b.
Hildensemens. Episc. moritur. T. IV. p. 40. b. & p. 126. a.
Lüneb. Dux nuptiis Mistivojo denegatis Slavos irritat. T. I. Manl. L. II. c. 5. §. 1. p. 153. b.
(M. Ambrosius) T. II. p. 364. b.
f. Eugenius fit Papa. T. IV. p. 37. b.
S. hominem per fidem justificari docet. T. I. Manl. D. c. 13. §. 7. p. 85. a.
succedit Bertholdo. T. IV. p. 34. b.
Bernsdorff. T. II. p. 26. a.
Bernstädel. T. II. p. 25. b. & T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 3. p. 115. a.
Bernt (Joh.) Imperatoris Somatophylax Gorlicii perit. T. I. Part. II. p. 56. a.
Bernt (M. Ambrosius) Gorlicius, Viteberg. Academiæ Professor. T. I. Manl. L. VII. c. 112. §. 1. p. 444. b. ejus vita religiosa & obitus ibid. §. 2.
Bero primus Abbas Bigaugiensis monasterii. T. I. Vip. c. 7. §. 1. p. 17. a. obit. T. IV. p. 121. b.
Bero Slavorum Episcop. T. IV. p. 42. b.
Berosæ antiquitates. T. I. Manl. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a.
Berta Abbatissa Gerberstadiensis Conradi Marchionis filia. T. IV. p. 106. a.
Comitissa, Dedonis uxor moritur. T. IV. p. 37. b.

Wiperti filia. T. IV. p. 31. b. ejus maritus, filia & obitus, ib. p. 106. b.
Berthrada Conradi filia nupsit Beringero Comiti T. IV. p. 105. b.
Bertislaus Pomeraniæ Dux baptizatur. T. I. Manl. D. c. 12. §. 1. p. 83. b. & Com. Lib. III. c. 13. §. 3. p. 205. a.
Bertoldus Cizensis Episcop. obit. T. IV. p. 42. b. Episcop. Hildesheim. moritur. T. IV. p. 34. b.
fit Episcopus Nuenburgens. T. IV. p. 128. a.
Nuenburgensis Canonicus fit Episcopus Cizensis. T. IV. p. 49. b.
Svevus præest Ecclesiæ B. Georgii in Nuenburg. T. IV. p. 116. b. ab Udone suspensus est. ibid.
Bertrandus Remensis, natione Gallus. T. I. Manl. L. V. c. 19. §. 7. p. 285. a.
Bertrudis in Abbatissam eligitur. T. IV. p. 92. c.
Bertsdorffum. T. II. p. 26. a.
Berwigius moritur. T. IV. p. 37. b.
Bescovia T. II. p. 26. b.
Beskau. vid. Bascovia.
Betteldorff. T. II. p. 26. a.
a Biberstein (Ulricus) arcem Lands-Cron instaurat. T. II. p. 356. a. b.
Bibersteinii Bar. insignia. T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b. & p. 120. nummus. p. 121. a. eorum familia illustris unde ortum trahat, ib. c. 12. §. 2. p. 120.
Bibersteinius (Udalricus) clam indicat adventum Hussitarum Gorlicensibus. T. I. Manl. L. VI. c. 66. §. 1. p. 355.
Biberus (Johann.) Scholæ Gorlicens. collega. T. I. Part. II. p. 36. b.
Bibliotheca Zittaviensis erigitur, augetur, novam mansionem invenit. T. II. p. 374. b.
Bichelingum castellum Cæsar recipit. T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 7. p. 186. a.
Biela. T. II. p. 26. b.
Bielesckca, Bieloschka. T. II. p. 26. b.
Bier-Kegel wird eingeführet. T. I. Part. II. p. 59. b.
Biesigium. T. II. p. 27. a.
Biesniga, Biesnitz. T. II. p. 27. a.
Bigaugiensis monasterii fundatio. T. IV. pag. 118. fundator ejus ib. p. 120. b. 121. a. quando dedicatum ib. p. 121. b. 128. a. crematur. p. 126.
Bigaviensis villa. T. I. Vip. c. 1. §. 9. p. 7. b.
Bilichius (Hermannus) creatur Dux Saxoniæ. T. IV. p. 152. a.
Bion Comes Merseburgens. T. IV. p. 105. a.
Birckenhain (M. Joh) Minister Ecclesiæ Gorl. T. I. Part. II. p. 38. b.
Bischofschen construxit Imperator. T. IV. p. p. 127. a.
Bischovesberg (urbs) ædificatur. T. IV. pag. 47. b.
Bithyniensis Comes primus Misniæ Præfectus. T. I. Manl. L. II. c. 9. §. 1. 159. c.
S. Blasii monasterii fundator. T. IV. p. 130. b.
Blasius (Christoph) egregius & felix fuit Poëta. T. II. p. 327.
Blassenburgum expugnatum. T. I. Manl. L. I. c. 11. §. 4. p. 119. a.
Blech (Gregorius) T. II. p. 331. ejus scripta, inprimis Lexicon, notanda, ibid.
Bober & Quissus fluv. T. I. Idyll. p. 62. & Manl. L. I. c. 22. §. 3. p. 131. a.
Boblicium t. Bobelß. T. II. p. 27. a.
Bogahah (Gottes-Baum) arbor apud Celan. sacra & frequens. T. II. p. 206. a.
Boh, generale nomen Slav. Deorum. T. II. p. 66. b.
vocis usus ibid.
Boh. Slav. i. e. summus Deus. T. II. p. 91. a.
ex Bohemia secundo flumine Albi in mare Balthicum navigationem molitur Carolus IV. T. I. Manl. L. VI. c. 21. §. 15. p. 313.
Bohemia negligit scholarum erectionem. T. II. p. 371. b.
Bohemiæ amnes tres, Lusuntius, Saxona & Misa. T. I. Manl. L. I. c. 38. §. 1. p. 145. a.
antiqvum insigne, aquila, novum, Leo. T. I. Manl. L. III. c. 32. §. 3. p. 222. a.
Bohemiæ Ducatus fit Regnum. T. I. Vip. c. 3. §. 6. p. 9. b.
Dux Borivorius fit Christianus. T. I. Manl. L. I. c. 45. § 1. p. 150. b.
Rex nominatur. T. IV. p. 42. a.
Interregnum finitur. T. I. Manl. L. III. c. 37. §. 3. p. 225. a.
Leonis insigne apte collocatur. T. I. Manl. L. III. c. 32. §. 3. p. 222. a.
Pocillatoris Imperii Character ei tribuitur. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 4. p. 326.
priscorum Ducum, ac Regum Genealogia. T. I. Manl. L. III. c. 48. p. 236. seqq.
Reges & Duces Lusatiam superiorem tenentes. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 1. p. 208. a. seqq.
Rex primus, ib. c. 16. §. 1. p. 210. b.
Electoris VII. dignitatem consequitur. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 4. p. 326.
Regi Lusatia jure feudali confertur. T. IV. p. 176. b. simul Misnia, ib. p. 179. a.
Regnum ab Electoratu debet distingui. T. II. p. 269. a. §. 9.
Regia dignitas per LX. annos cessavit. T. I. Manl. L. III c. 32. p. 222. a.
Bohemiæ Regem Imperator exauctorat. T. I. Vip. p. 23.
Bohemiæ regnum dilatatur. T. I. Manl. L. VI. c. 16. §. 1. p. 307.
tertio restituitur & continuo durat. ib. L. III. c. 27. §. 3. p. 225. a.
Bohemiam nunquam in provinciam redegeruntRomani T. II. Haugw. Prodr. p. 6. b.
Zechus occupat. T. I. Manl. L. I. c. 28. §. 4. p. 137. a.

Bohemi invadunt Saxoniam pugna. T. I. Vip. c. 5. §. 23. p. 14. a.
acquirunt Lusatiam inferiorem f. Lusatiæ partem. T. I. Manl. D. c. 11. §. 1. p. 82. b. c. 15. §. 23. p. 90. a. & c. 16. & superiorem. ib. c. 16. §. 3. p. 91. b. & T. I. Manl. L. II. c. 28. §. 1. p. 188. a. b. p. 189. b.
Bohemi Regium nomen non usurpant, ib. L. III. c. 21. p. 214. a. ejus causæ ibid.
Germanos ab officiis lege excludunt. T. II. Haugw. Prodr. p. 7. b.
condunt Budissinam. T. I. Idyll. p. 58.
subigunt Sorabos & Dalmantes, ibid
per Castellaneos Lusatiam gubernant. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
a Lutzanis profligantur. T. I. Manl. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Svanteviti deleti memoriam servare student. T. II. p. 74. b.
prisci idola habent. T. II. p. 87. b.
multos colunt Deos, ib. p. 88. a. eorum nomina. ib.
sacrificiis annuis colunt Deastros. ibid.
fere eandem cum Slavis religionem habent, ib. p. 87. b.
populantur Lusatiam. T. I. Manl. L. III. c. 36. §. 3, p. 224. b.
Lusatia inferiore potiuntur. T. Manl. L. IV. c. 29. §. 1. p. 266. a.
Misniam acquirunt. T. I. Manl. T. II. c. 28. §. 1 p. 188. a. b. p. 189. b.
Bohemi (Joh.) dissidia cum Gorlicensibus de non vendenda cerevisia extranea. T. I. Part. II. p. 21. ejus obitus. ibid.
Bohemico sub regimine partim fundatæ partim insigniter auctæ sunt civitates Lusatiæ sup. T. II. p. 260. §. 43. b.
Bohemis Silesia & Brandeburg. Marchio accedit. T. I. Manl. D. c. 18. p. 93. b.
Bohemorum regno adjicitur Lusatia, Moravia, Silesia & Polonia. T. II. Haugw. Prodr. p. 14. a.
virtus bellica in Italia. T. I. Vip. c. 3. §. 8. p. 9. b.
Bohemus multa devastat monasteria in Svevia. T. IV. p. 43. a.
Bohemus (Joh.) Parœcus deponitur & restituitur. T. I. Manl. L. VI. c. 130. §. 1, 2. p. 410. a.
Böhm (Abraham) Medicus moritur. T. I. Part II. p. 66. a.
Bosus. T. II. p. 91. a. Slavorum summus Deus. ibid.
Bohoviam. T. II. p. 27. a.
Bohuslaus a Lubkowitz laudat & commendat Patres Oywinenses. T. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 11. p. 319.
Bojoariæ nobiles habent jurisdictionem. T. III. Diss p. 13. a.
Ducatum obtinet Hinricus. T. IV. p. 126. a.
Bolco Dux Svidnicus. T. I. Idyll. p. 20.
Boleslai filius Ludovicus Legnicensis. T. I. Manl. L. VI. c. 25. §. 1. p. 315. b.
Boleslaus auctor Piastarum. T. I. Manl. L. III. c. 39. §. 2. p. 226. a.
Dalmantiæ Dux. T. IV. p. 166.
Calvus Leignicensis Dux. T. I. Manl. L. I. c. 5. §. 2. p. 113. a. oppignorat Lubescensem tractum. ib. L. III. c. 42. §. 2. & 4. p. 229. b. joculare ejus factum. ib. §. 4. mors, ib.
Boleslaus Poloniæ Dux T. I. Manl. D. c. 12. §. 1. p. 83. b.
Boleslaus I. Poloniæ Rex. T. I. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b.
Boleslaus II. Chobrius Polonorum Dux Marchiam Lusaticam invadit. T. II. p. 253. § 21. a. & p. 284. b. Rex creatur. T. I. Manl. L. II. c. 20. §. 2. p. 178. b.
Boleslaus Crivoustus Pomeranos domat. T. I. Manl. L. III. c. 13. §. 2. p. 204. b.
Boleslaus. III. Dux Polonorum. T. I. Manl. L. II. c. 21. §. 2. p. 226. b.
Boleslaus Chabri f. Chobri occupat Lusatiam. T. I. Manl. L. II. c. 21. §. 1. p. 179.
Boleslaus parricida. T. I. Manl. L. I. c. 46. §. 1. p. 151. b.
Bolizlaus Ducis Polon. Legatus. T. IV. p. 35. b. & p. 36. b.
Bombardarum inventor. T. I. Manl. L. IV. c. 44. §. p. 339. supplicio afficitur. ibid.
a Bomsdorff (Petrus) T. II. p. 332. b.
Bona feudalia vendita Domino Archi Episcopo. T. IV. p. 183. b.
Boni mores ex bonorum consvetudine incrementum capiunt. T. I. Manl. L. IV. c. 28. §. 11. p. 319.
Boravia. T. II. p. 27. a.
Boricium. T. II. p. 27. a.
Borivojus primus Christianus Princeps Bohem. T. I. Manl. L. I. c. 45. §. 1. pag. 150. b.
Borivojus II. Dux Bohem. in locum Bretislai sufficitur. T. I. Manl. L. III. c. 23. §. 1. p. 214. Heinricum IV. honorifice excipit. ib. ejus successores c. 24. p. 215. Pragam recuperat. ib. §. 2. expellitur. ibid. frustra recuperare nititur. ibid. capitur. ibid obit. ib. c. 26. p. 216.
Born. Oppidum. T. I. Garz. p. 44. a. b. 47. a. 49. b.
Bornstet. Mansfeld. Residentia. T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 7. p. 199. b.
Borwus, Vratislai Regis Bohem. filius, expeditionem Italicam suscipit. T. I. Vip. c. 3. §. 5. p. 9. b. regno privatur. ibid. p. 23. ejus captivitas. ib. p. 23.
Bos ruber insigne Lusat. March. T. I. Manl. L. II. c. 11. §. 1. p. 171. a.
Lusatiæ inferioris insigne. ibid.
Bosantium. T. II. p. 27. b.
Bosanckwitz. T. II. p. 27. b.
Boscofesheim comburitur. T. IV. p. 126. reædificatur. ibid.

Bosejus & Mutina exules fiunt. T. I. Manl. L. III. c. 22. §. 1. p. 214. a.
Bosnenses. T. I. Manl. L. II. cap. 1. §. pag. 152. a.
Bosvinus Vratislai filius in Italia militat. T. I. Manl. Ll. III. c. 4. §. 3. p. 195. a.
Bosvi Wratislai filius regno privatur. T. IV. p. 122. a. & T. I. Manl. L. III. c. 4. §. 3. p. 195. a. restituitur in sedem paternam. ib. b.
Botelstenius (Joh.) percussor Wenceslai Regis. T. I. Manl. L. IV. c. 1. §. 3. pag. 295.
de Botznau (Joh. Sisca) Dux Hussitarum. T. I. Manl. L. VI. c. 47. §. 1. 342. a. ejus cognomina. ibid.
Bougo, Bohemus. T. I. Vip. c. 2. §. 8. pag. 9. a.
Brachium S. Georgii nominatur Portus maris. T. IV. p. 50. b.
Ecclesiasticum. T. III. Diss. p. 85. a.
Brambachius (Joh.) artis medicæ D. T. I. Manl. VII. c. 35. §. 4. p. 462. a.
Brandenburg obsidetur a Wicmannno, T. IV. p. 42. a.
Brandenburgenses Lusatiæ feudum vexilli habuerunt. T. I. Manl. L. II. c. 13. §. 1. p. 173. b.
utramque possident Lusatiam. T. II. p. 260. §. 44. b. quibus modis acceperint. ibid. p. 287.
Lusatiam superiorem quamdiu possederint. T. I. Manl. L. IV. c. 3. §. 3. p. 296.
Brandenburgensis Marchia contra Henetos instituta. T. I. Manl. L. II. c. 8. §. 1. p. 157. a. primi Marchiones. ibid.
Brandenburgensibus Lusatiam adimit Rex Bohem. Georg. T. I. Manl. D. c. 18. §. 11. p. 94. b.
Brandenburgensium Marchionum seriem exhibet. T. I. Manl. L. V. c. c. 34. pag. 271. seqq.
Brandenburgum præcipua & valida Henetorum arx ab Henrico Aucupe occupatur. T. I. Manl. D. c. 5. §. 11. p. 79. b. & T. II. p. 252. §. 15. a. expugnatur. T. I. Manl. L. II. c. 4. §. 1. p. 153. b. ejus situs ib. diversi possessores. ibid. cap. 5. p. 153. b.
Breitenbachi (Bernhard) iter sacrum. T. I. Manl. L. I. c. 2. §. 10. p. 122. a.
Breitendorffum. T. II. p. 27. b.
Bremæ fratrum & sororum liberi prohibentur a Senatus collegio. T. III. Diss. pag. 128. b.
Brendelius (Ambrosius) e Gorlicio pellitur. T. I. Part. II. p. 18. & T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 5. p. 384. a.
Brennapurgum. T. I. Manl. L. II. c. 4. §. 2. p. 153. b.
Brennonis arx. i. e. Brandeburgum. T. I. Idyll. p. 56.
Brescius (Zacharias) T. II. p. 332.
Bresena. T. II. p. 27. b.
Bresenius (Andreas) insignis Poëta. T. II. p. 328.
Bresvitz castrum ædificatur. T. IV. p. 82. a. a Ludovico Landgravio destruitur. ib. p. 84. a.
Breßler Iob. T. IV. p. 139. b.
Bretislaus Boh. Dux Henricum III. profligat T. I. Manl. L. III. c. 15. §. I. p. 209. b victus tributarius fit. ibid. ad Ladislaum profugit. T. I. Manl. L. III. c. 19. §. 1. p. 213. b. excluditur a successione. ib. §. 2.
Bretislaus II. Dux Boh. XXII. T. I. Manl. L. III. c. 21. §. 1. p. 214. a. Regis titulo non utitur. §. 2. ibid. Mutinam & Bosejum exules facit. c. 22. §. 1. ibid. expirat. ib. §. 2. b. tumuli inscriptio, ibid.
Bretschius (Balthasar) proscribitur. T. I. Manl. L. VI. c. 117. §. 1. p. 395. a.
Briesmannus (Joh.) D. Cotbus. Pastor. T. I. Manl. L. I. c. 26. §. 6. p. 134. b. T. II. p. 328. a. refutandi causa legit Libellum Lutheri & ipse collustratur. ibid. ejus laudes & præclara facta. ibid. p. 330. a.
(Joh.) Luccaviensis. T. II. p. 333.
Briesmannus instaurator emendatioris in Borussia doctrinæ. T. II. p. 333. b.
Brizo somniorum vates. T. II. p. 177. a.
Brix (Joh.) T. II. p. 333.
Brotusi opinio de Voldemaro. T. I. Manl. L. V. c. 21. §. p. 287. b.
Brunnenses tractationes pacis inficiuntur. T. I. Manl. L. VI. c. 112. §. 1. p. 391.
Bruno. T. IV. p. 20. b.
Archi-Episcop. Colon. moritur. T. IV. p. 36. b. & p. 125. a.
Hildensemensis Episcopus eligitur. T. IV. p. 126. a.
moritur. ib. p. 42. b.
primus Saxoniæ Dux. T. IV. p. 15. a.
II. Misn. præsul templum Budissinense fundat. T. I. Manl. L. III. c. 38. §. 1. p. 225. b.
Succedit Bernhardo Episcopo Hildens. T. IV. p. 40. b.
Successor Friderici Archi-Episcopi Colon. T. IV. p. 135. a.
Bruxa Bohemiæ oppidum conflagrat. T. I. Manl. L. VI. c. 143. §. 4. p. 421. a.
Bucco Wormatiensis Episcop. obit. T. IV. p. 125. b.
Bucholcerus (Godofredus) moritur. T. I. Part. II. p. 72. b.
Buchwaldum. T. II. p. 27. b.
Buddou apud Ceilam idolum. T. II. pag. 206. a.
Budesin & Nisen pagi. T. I. Vip. c. 4. §. 4. p. 13. b

Budissa.

Budiſſa. T. II. p. 28. a. & p. 317. §. 4. ejus etymon. ibid. ſex memorabilia oſtendit. ib. obſidetur ab Electore Saxoniæ. T. I. Part. II. p. 83. b. tradit ſe Electori. ib. eam expugnat Polonus. T. II. p. 284. b. ab Huſſitis fruſtra oppugnatur. T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 1. p. 347. b.

Budiſſæ prohibentur Senatores coram Senatu cauſas agere. T. III. Diſſ. pag. 110. a. p. 128. a.

domus mercatoria extruitur. T. I. Manl. L. V. c. 10. §. 1. p. 277. a.

diſſidia inter Senatum & Cives ib. L. VI. c. 29. §. 7. p. 320. b.

triginta ſeditioſos capite plecti jubet Wenceslaus. ib. §. 25. b. Budiſſæ Tragœdia vere tragica agitur. T. I. Manl. L. VI. c. 39 §. 1. p. 335.

Budiſſen pagus traditur Regi Hinrico. T. IV. p. 122. b.

Budiſſina urbs. T. I. Idyll. p. 55. ejus ſitus deſcriptio. ib. p. 57. a Bohemis condita. ib. p. 58. a. a Polonis expugnata. T. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b. ejus prærogativa & privilegia. T. I. Manl. L. I. c. 3. §. 1. p. 111. a. nomen ib. c. 3. p. 113. reformatio impedita. ib. c. 26. §. 4. pag. 113. a. renovatur. T. I. Manl. L. III. c. 28. §. 1. p. 218. a. imperialis olim fuit Bohemica. ib. c. 32. §. 5. p. 222. b. donatur Uladislao. ib. diffidia ejus de cerevifiæ coctura. T. I. Part. II. p. 12. ejus Dominus. T. I. Manl. L. III. c. 5. §. 4. p. 196. b. a Brandenburgis ad Bohemos redit. ib. L. VI. c. 5. §. 17. p. 299. a. Luſatiæ ſuperioris Metropolis T. II. p. 245. §. 11. a. a Polonis occupata. ib. p. 256. §. 31. a. a Sobeslao inſtauratur. ib. p. 260. §. 43. b. conflagrat. T. I. Manl. L. VI. c. 74. §. 1. p. 360. a.

Budiſſina ex mente Melanchthonis cuſtos eſt bonæ diſciplinæ & humanitatis. T. II. p. 370. b.

Budiſſinæ Conventus Marchionum Brandeb. T. I. Manl. L. V. c. 7. §. 1. pag. 276. a.

ſeditio. ib L. VI. 36. §. 9. p. 332. b. ſeditioſos ſecuri percutere jubet Wenceslaus. ib. p. 333. b. Peſtis ſævit. ibid. c. 116. §. 1. pag 395. a. c. 133. §. 3. p. 411. a.

Budiſſinam venit Wenceslaus ac lites componit. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 1. pag. 333. b. Georgius. ib. c. 86. §. 4. pag. 370. b.

fruſtra tentant Huſſitæ. ib. c. 57. §. 4. pag. 349. Poloni obſident. T. I. Manl. L. II. c. 21. §. 3. p 180. a.

Budiſſinenſe cœnobium fundatur. T. I. Manl. L. V. cap. 27. §. 5. p. 290. a.

incendium. T. I. Manl. L. VI. c. 36. §. 9. p. 332. b.

Budiſſinenſem magiſtratum inter & Acad. honoribus inſtructos lis. T. III. Diſſ. p. 122. b.

Budiſſinenſes ſeditioſi puniti. T. I. Manl. L. VI. c. 46. §. 1. p. 335. a.

vectigalia a Sigismundo accipiunt. ib. cap. 64. §. 1. p. 354. a.

contra filios Georgii arma expediunt. ib. c. 101. §. 8. p. 382. b.

Canonici Præſuli Miſnenſi adverſantur. ib. c. 119. §. 11. p. 397. a.

cameræ regiæ de manſis agrorum ſolvere debent, quot? vid. T. IV. p. 193. b.

erigunt ſcholam quo anno? vid. T. II p. 370. b.

Budiſſinenſi tormento potitur Glogovienſis. T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 14. pag. 398. a.

Budiſſinenſis & Gorlicenſis Marchia incorporatur regno Bohemico. T. I. Part. II. pag. 9.

Baſilica fundatur. T. I. Manl. L. III. c. 38. §. 1. p. 225. b.

& Gorlicenſis Marchiæ Brandenburgenſibus alienatæ. ib. c. 43. §. 5. p. 231. a.

Conſulis annotatio quædam. T. I. Manl. L. V. c. 26. §. 4. p. 289. b.

Præpoſitus fit Epiſcopus Miſnenſis. T. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 1. p. 325. b.

arx a plebe obſeſſa. ib. c. 36. §. 13. a. pag. 333.

Eccleſiæ S. Petri privilegium. T. IV. pag. 189. b.

Decani in Donationem cœnobii Gozeicenſis conſenſus. T. II. p. 387.

& Nyſenenſis Præfectura. T. I. Manl. L. III. c. 5. §. 4. p. 196. b.

Budiſſinenſium advocatorum juramentum. T. III. Diſſ. p. 121. b.

Conſulum afflictiones. T. I. Manl. L. VI. c. 117 p. 395.

Nundinarum conceſſio. T. IV. p. 219. b.

Opificum tribus amittunt privilegia. T. I. Part. II. p. 12.

Privilegium de domo mercatoria T. IV. p. 173. a.

ſeditio ſenatum eligendi cauſa orta. T. III. Diſſ. p. 121. b.

ſtatutorum (ſ. Juris ſtatutarii) collatio cum jure civili & Saxon. Com. T. III. Diſſ. p. 116. a.

Bugenhagii opinio falſa de cauſa Germanici belli. T. I. Manl. L. IV. c. 11. §. 3. pag. 254. a.

Bugislaum Pomeraniæ Ducem baptizat Otto Epiſcopus. T. I. Manl. L. III. c. 13. §. 4. p. 205. b.

Büh. T. II. p. 91. a.

Bulco III. Sileſiæ Dux, Fürſtenberg. Svidnicenſis, Jawrenſis & Marchio Luſatiæ. T. I. Manl. D. c. 19. §. 5. p. 96. b. & Comm. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323. b.

damno Gorlicensium ædificat arcem & vicum Neuhoff. T. I. Part. II. p. 9. & T. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323. b. ultimus Svidnicensis & Javoriensis Dux. T. I. Manl. L. VI. c. 9. §. 5. p. 302. b. Lusatiæ Marchio vocatur ibid. §. 9. §. 17. p. 303. b. obit die Matthiæ. T. I. Manl. L. VI. c. 9. §. 10. p. 302. b. & c. 31. §. 2. p. 323. b.

Bulla Imperatoria Donationum inter maritum & uxorem. T. I. Manl. L. VI. c. 66. §. 7. p. 350.

Bullæ Impp aureæ, quæ asservantur in curia Gorlicensi. T. II. p. 320. seqq. earum idem est pretium, eadem figura ac inscriptio, quæ est Caroli IV. Francofurti ad Mœnum asservata. ib. p. 320. ejus origo, significatio & acceptio hujus loci. ib p. 321. §. 1. & 11. ejus definitio. ib. §. 3. species. ib. §. 4. figura. ib. p. 322. §. 5. pondus. ib. §. 6. inscriptio. ibid. §. 7. §. 9. 10. earum figuræ insculptæ. ib. c. 2. §. 1. p. 323. impressæ metallo aut ceræ. ib. §. 2. aliquando auro. ib. §. 3. 4. 5. earum typi. ib. §. 6. p. 324.

Bullata diplomata ob merita a Carolo IV. T. II. p. 324. §. 7. a Sigismundo. ib. p. 325. §. 8. a Carolo V. Gorlicio data. ib. §. 9. de Bullis Pontificum judicium. ib. §. 2. p. 325.

Bunicium. T. II. p. 31. a.

Bunna civitas depopulata. T. IV. p. 55. a.

Bunnewitz. T. II. p. 31. a.

Burchardus de Luckenam occiditur. T. IV. p. 35. a.

Burchardus succedit Henrico in comitatu Magdeburg. T. IV. p. 36. a.

Burckendorffii. T. I. Manl. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a.

de Burgberg Barones. T. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 3. p. 318. a.

Burgbergenses primi possessores. T. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 3. p. 318. a.

Burggravius a Dohna. T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 1. p. 114. b. c. 9. §. 1. p. 117. unde genus ducant isti. ibid.

Burggraviatum Magdeburg. vel Præfecturam 1000. clypeis & 500. talentis præditam consequitur Wigbertus. T. I. Vip. c. c. 11. §. 20. p. 26. a. & T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 7. p. 199. b.

Burg Lehne. T. III. Diss. p. 25. b.

Burgorum Magistros h. e. Senatum constituebat vel eligebat olim Princeps. T. III. Diss. p. 101. a.

Burgundiam recipit Imperator. T. IV. p. 42. a.

Burgwandum Zadili. T. IV. p. 166.

Burserus (D. Georg.) moritur. T. I. Part. II. p. 40. a.

(Leopold) Scholæ Gorlic. collega moritur. ib. p. 39. a.

Büttner (Elias) obit. T. I. Part. II. pag. 71. b.

C.

Cacozelia perpetua Satanæ. T. II. pag. 382. a.

Caczoa, mons altissimus. Tom. II. pag. 31. a.

Cadavera edunt homines præ maxima fame. Manlius. T. I. L. VI. c. 4. §. 2. p. 296. b.

Cæsareæ turmæ equitum veniunt Gorlicium. T. I. P. II. p. 18. a.

Cæsarei Commissarii Gorlicium veniunt. ib. P. II. p. 34. a. novum Senatum creant. ib. b.

Cæsarei milites Gorlicium veniunt. T. I. P. II. p. 75. b. in pagos distribuuntur. ib.

vincunt Fridericum V. Regem. ib. pag. 84. b. Lusatos misere tractant. ib. 88. a. Gorlicium deserunt. ib. 88. b. 89. b. Gorlicium capiunt & populantur. ib. p. 89. b. exspoliatum relinquunt. ib. p. 89. a. in suburbio Gorlicens. domos incendunt & vicinos aliquot pagos. ib.

& Electores Commissarii Gorlicium veniunt. ib. p. 91. a. re infecta discedunt. ib.

Cæsarei Strigonium occupant. T. I. Part. II. p. 80. b.

Cæsares duo post mortem Henrici VII. T. I. Manl. L. VI. c. 5. 3. 4. pag. 298. a.

Cæsaris Ferdinandi uxor Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 33. a. obit. ib.

Calabriam subegit Henricus VI. T. IV. p. 55. a. ea de Imperio Romano subtrahitur. ib. p. 125. a.

ad Calbam claustrum religiosum erectum. T. I. Manl. C. L. II. c. 10. §. 5. pag. 170. a.

Calcereuteros inter & Polentios lis de Lubenavo arce. T. I. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b.

Calenbergum. T. II. p. 31. b.

Calendarium Gregorianum publice introducitur. T. I. Part. II. p. 44. a. a multis Statibus Germaniæ rejicitur. ib. b.

Calicem insigne Seidenberg exhibet. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115.

de Calis Rex vocatur Primislaus R. Bohemiæ. Lib. VI. cap. 2. §. 3. pag. 296.

Calistus Papa II. obiit. Tom. IV. pag. 31. b.

Calix venenatus. Tom. I. Manl. D. c. 17. §. 3. p. 91. b.

Callista quænam fuerit. Manl. Com. L. VI. c. 2. §. 3. p. 296.

Calixtus Papa. F. I. Vip. C. 11. §. 23. p. 26. b.

Calixtus II. Papa. T. I. Manl. D. c. 12. §. 1. p. 83. b.

Von Callenberg (Curt Reinicke.) T. 1. p. II. p. 15. Electoris Saxon. Legatus Gorlicium venit. ib. p. 91. b. Lusatiæ super. Pro-Marchio renunciatur. ib. p. 93. b.

Calo oppidum obsessum. T. 1. Garz. c. 5. §. 3. p. 52. b.

Caloria T. II. p. 319. §. 45.

Calovia l. Calva. T. I. Manl. Com. L. I. c. II. §. I. p. 118. b. T. II. p. 31. b.

Calucones T. I. Garz. c. 3. §. I. p. 37. b. Lusatiæ populi. T. I. Manl. D. c. 5. §. 7. 8. p. 79. b. Lusatiam incolunt. T. I. Manl. Com. L. I. c. 33. §. I. pag. 140. b.

Calva incendio vastatur. T. IV. p. 46. b. Curia Episcopi exuritur. ib. pag. 127. a.

Cambialis ordinatio in Lusat. introducta. T. III. Diss. p. 141. a.

Camburgensis comes. T. IV. p. 105. b.

Camburgum arcem & oppidum Thuringiæ accipit Vipertus. T. I. Manl. L. III. c. 4. §. 6. p. 169. a.

Camentia describitur T. II. p. 248. §. II. a. & p. 318. §. 8.

Camentium. T. II. p. 31. b.
Ejus insignia. ib. p. 32. b.
Schwartz ausgesprengte Flügel. ib.

Camentz. T. II. p. 31. de Camenz. Baro. insignia. ib. p. 32. b.

Caminizi fluvius. Tom. IV. pag. 159. & 161.

Camitiana seditio. T. I. Manl. L. VI. c. 138. §. I. p. 416. b.

Camitium. Tom. I. Idyll. p. 62. antea drey Kretzschmen dictum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 3. p. 113. a. Ejus Nobiles ib. L. VI. cap. 57. §. 12. pag. 350. b.

Cammanum, i. e Friburgum, ejus argenti vena, Tom. I. Garz. cap. 2. §. 3. pag. 47. b.

Cammer-Güter Lusatia non habet. T. III. Diss. p. 21. b.

Campana Petronella nominata. Tom. IV. p. 60. b.

Campana turris Marianæ Gorlicii fusa. T. I. P. II. pag. 27. suspenditur. ib. pag. 28.

Campana Gorlicensis, Maria, fusa, Tom. I. Manl. L. VI. c. 146. §. I. 422. T. I. P. II. p. 25.
vetus, dicta Susanna, funditur, Tom. I. Part. II. p. 18. & Tom. I. Manl. L. VI. c. 108. §. I. pag. 387. b.
Horologii suspenditur Gorlicij. T. I. P. II. p. 35. b.
major refusa suspenditur. ib. pag. 63. b. Ejus inscriptiones. ib.
tota moles. ib.

Campi Lusatiæ, jucundissimi T. II. p. 348. §. 23.

Canarium novum forum impetratur. Tom. I. P. II. p. 62. a.

Canalis Gorlicensis celebratissimus. Manl. Com. Lib. VI. cap. 106. pag. 386.

Candelabrum in templo Petrino suspensum decidit, Tom. I. Part. II. pag. 66. a. novum suspenditur. pag. 67. a. aliud in choro templi. ib.
Altari decidit. ib. p. 79. a.

Canitium. T. II. p. 32. b.

Canitz (Bernhardus) Consul primus in Fastis, Tom. I. Part. II. pag. 12. a.

Canonicorum regularium ordo per Saxoniam derivatus. Tom. IV. pag. 37. a.
Collegium in oppido Naumburgo conditur. Tom. I. Manl. Lib. II. c. 25. §. 6. p. 186. a.
Collegium in Briga fundatur. Tom. I. Manl. L. VI. cap. 25. §. 4. pag. 316. a.

Cantando, qui e discipulis ante reformationem Lutheri suis Magistris adesse poterant, eruditissimi sunt habiti Tom. II. p. 369. a.

Cantilena Zittaviæ â quodam gnaro concipitur, Tom. I. Manl. L. VI. c. 134. §. 7. p. 412. a.

Cantiones Germanicæ in templo Petrino Gorlicij canuntur. Tom. I. P. II. p. 90. a.

Canutus, Dan. Angliæque Rex Coronam suam Christi simulacro imponit. T. II. p. 143. b.
Assentationum hostis, ib. p. 143. a.

Canutus Lawardus Obotritar. Rex T. II. p. 131. a.

Canutus Rex interimitur. Tom. IV. pag. 42. a.

Capella Præpositi. Tom. IV. p. 38. b.

Capelus (Joh.) Trocedorffij Collega. T. I. Manl. L. VII. c. 4. §. 5. p. 438. b. & c. 19. §. 2.

Capistrano (Johann. de.) Minorita miraculis & vitæ probitate clarus. T. I. P. II. p. 15.

Capistranus (Johann.) Franciscanus Gorlicium venit. T. I. Manl. L. VI. c. 79. §. 1. p. 361. b. ibique concionatur. ib. venit Laubam. ib. ejus curriculum vitæ. ib.
Viennam, Olomuncium, Norinbergam proficiscitur. ib.
Misniam, Vratislaviam, Svidnicium, Jauraviam, Cracoviam petit. ib. pag. 362.
Belgradum defendit. c. 81. §. 5. pag. 366. b.
moritur. ib. §. 1. a. p. 367. ejus mira dulcedo. T. I. Part. II. p. 105. b.
Capitaneus Provincialis (Landes-Haupt-mann.) Tom. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Capitis orisve obvelatio. Tom. II. pag. 112. a.
Cappa Dalmatica. Tom. I. Vip. c. 11. § 22. p. 26. a. & T. I. Manl. L. III. c. 9. §. 1. p. 199. b.
Capti hostes immolantur Diis. Tom. II. p. 174. a.
Captura per Commissoriale. T. III. Diss. p. 141. a.
Cara (Karn) ob urnas nobilis pagus. T. Manl. Comm. L. I. cap. 23. §. 1. pag. 131. b.
Cardinalis Cisterciensis ordinis Misnam venit. T. IV. d. 100. b. inde Hallas venit. ib. deinde Magdeburgum. ib. pag. 101. a.
Cardinalium ora claudendi mos. T. II. pag. 112. b.
Carentia Rugiæ urbs. Tom. II. pag. 135. b.
de Carinthia (Otho.) Henrico, Johannis filio, litem movet. T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 12. p. 298. b.
Caritas ingens Gorlicii. T. I. P. II. p. 80. b. 86 a. b.
Carlsdorff pro anima Wigberti traditur. T. I. Vip. c. 12. § 6. p. 28 b.
Carlsfried arx Carolinæ pacis conditur. T. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 6. pag. 312. a. Senatus Zittavienf. accipit. ib. ib. c. 23. p. 314.
Carmentes. T. II. p. 58. b.
Carnis esus fratribus pene per annum negatur. T. IV. p. 96. b.
Carnium esus per totam Silesiam tempore quadragesimali propter summam eduliorum inopiam permittitur. Manl. Comm. L. VI. c. 7. §. 2. pag. 300.
Carolosteinium unde nomen habeat. Manl. Comm. L. VI. c. 53. §. 2. 3. pag. 346. frustra obsidetur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 53. § 2. d. 346. b. per Johannem Polentium defenditur. ib. solvitur. ib.
Carolovitius (Nicol.) e Gorlicio pellitur. Tom. I. Part. II. pag. 18. & T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 5. pag. 384. a.
Carolus M. in Lusatia. Tom. I. Idyll. p. 56. subjugat Sorabos. Tom. III. Dis. p. 55. b. Claves sepulchri Domini accipit. Tom. I. Manl. L. VI. c. 95. §. 3. pag. 377. a. primus extitit, qui Slavis sese animose opposuit. Tom. II. dag. 283. a. ejus tempore Venedi fuerunt Clarissimi. ib. pag. 301. §. 4. vincit Venedos. ib. §. 5. an unquam trajecerit copias suas Albim in Lusatiam. Manl. Comm. L. I. cap. 42. §. 4. pag. 148.
Carolus, Münsterberg. & Oelsnensis Princeps. T. I. P. II. p. 5.
Carolus, Dux Monsterberg. Præfectus. Tom. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 20. p. 406. a.
Carolus IV. Imp. Tom. I. Idyll. pag. 67. & Rex Bohemiæ, antea Moraviæ Marchio. Manl. Comm. L. VI. c. 16. §. 12. p. 307. b.
Gorlicenses novo decorat Sigillo. T. I. P. II. p. 6.
fidem dat Voldemaro. Tom. I. Manl. L. V. c. 18. §. 10. p. 283. a. eumque incitat. ib. §. 12.
Ejus odium contra Ludovicum. ib. a. §. 12.
Marchiam occupat. ibid. c. 25. §. 1. pag. 289. a.
Carolus IV. Imp. Rex Bohemiæ XI. ib. L. VI. c. 16 §. I. pag. 307. b. Bonnæ Rex Romanorum coronatur. ib. pag. 308. Uxor ejus. ib. Regno Bohemiæ Silesiam Lusatiam & Brandeburg inserit. ib. §. 2. 3. & 4. pag. 307. b. it. L. III. c. 16. §. 26. pag. 211. & L. V. cap. 26 §. 2. 3. pag 289. ejus incorporatio Super. Lusatiæ. ibid. Literæ incorporationis. ibid. L. VI. cap. 16. §. 4. item Tom. IV. pag. 195. b. Amplificat Bohemiam. ibid. c. 17. pag. 310. b. it. Tom. IV. pag. 195. b. oppignorat Sittaviam Rodolpho Saxoni. ibid. cap. 18. §. 2. pag. 311. a. Romæ corona Imperiali coronatur. ibid. cap. 20. §. 3. pag. 311. venit Budissinam. ibid. §. 6. redimit Sittaviam a Saxone. ibid. pag. 312. a. Sprembergam emit. ibid. cap. 21. §. 1. pag. 312. a. Pragensem academiam deducit. ibid. cap. 22. §. 1. pag. 314. a. Venceslao Bohemiæ coronam imponit.

ibid. §. 3. pag. 314. Rulandum emit. ibid. cap. 22. §. 4. pag. 314. ejus in Marchiam expeditio. ibid. Lusatiam redimit. ibid. cap. 26. §. 1. pag. 316. ad Urbanum V. Pontif. M. in Galliam proficiscitur. ib. cap. 27. §. 1. pag. 327. a. Subditis gravis. ibid. cap. 29. pag. 320. a. Zittaviam venit. cap. 21. §. 16. pag. 313. cap. 2. moritur Pragæ. ibid. cap. 33. §. 3. pag. 326. a. bullam auream promulgat. ibid. §. 4. hereditatem inter filios partitur. ibid. §. 8. b. ejus præsagium. ibid. §. 7. de filiis suis. ibid. Incorporationis Lusatiæ confirmatio ab Archi-Episcopo Moguntino facta. Tom. IV. pag. 197. b. ejus fundatio Cœnobii in Oybin. Tom. II. pag. 261. §. 46. & Tom. IV. pag. 201. ejus amor justitiæ. ibid. pag. 208. liberalis confirmatio Villarum, quas Cœnobium Cellense acceperat. ibid. pag. 218. a. regnum Bohemiæ accessione Lusatiæ insigniter auctum a Johanne accipit. Tom. II. pag. 261. §. 46. b. Lusatiam conjungit cum corona Bohemica. ibid. pag. 262. §. 47. & pag. 288. b. ejus studium in regno Bohemiæ dilatando & exornando. ibid. pag. 288. b. utramque Lusatiam ornat. ibid. Zittaviam adjungit cœteris Civitatibus Lusatiæ. ibid. impense diligebat Lusatiam. ibid. pag. 324. 7. moritur. Manl. Comm. L. VI. cap. 33. §. 3. pag. 326. a. & c. 23. in Sacro Baptismate dictus fuit Wenceslaus. ibid. ejus in finibus Regni Bohemici propogandis studium indefessum. ibid. cap. 17. pag. 310. venit Zittaviam & domum suam fossa cingi jubet. ib. c. 21. §. 16. p. 313.

Carolus XII. Rex Sveciæ Gorlicii. 1706. cœnotaphium Christi visitat. Tom. I. Part. II. p. 118.

Carpatus est mons Sarmatiæ Europæ. Manl. Comm. L. I. cap. 21. §. 2. p. 129.

Carstenus, Marchio Lusatiæ. Tom. I. Manl. Comm. L. II. cap. 16. §. I. p. 175. b.

Casimirus, Pomeraniæ Dux, baptizatur. Tom. I. Manl. D. c. 12. §. 1. pag. 83. b. & Tom. I. Manlii L. III. c. 13. §. 3. p. 205. a.

Casimirus, Leschi filius, Lus. regulus. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.

Cassubii Veneda familia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. cap. 1. §. 2. pag. 152. b.

Castrum Wallebeche ædificatur. T. I. Vip. c. 11. §. 7. p. 24. b.

Catalogus autorum, quibus Manlius usus fuit. Tom. I. Manl. D. cap. 20. pag. 97. b.

Catalogus Lusatiæ utriusque Dominorum. T. I. Manl. Comm. L. II. c. 10. pag. 162. seqq.

Marchionum Lusatiæ. ibid. L. II. c. 9. § 1. p. 252.

Imperatorum, Ducum & Marchionum tam inferioris, quam superioris Lusatiæ. ibid. L. II. cap. 10. pag. 162. seqq.

Catharina, Caroli IV. filia, a quibusdam Rudolphi uxor vocatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 24. §. 3. pag. 315. a.

Georgii filia, Matthiæ Corvini uxor. T. I. Manl. L. VI. c. 105. §. 8. pag. 386. a.

Catlovia pagus. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 13. §. 9. p. 124. a.

Catti. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 33. §. 4. p. 141. a.

a Cattwitz (Christoph.) officio judicis aulæ fungitur. T. I. Manl. L. VII. c. 20. §. 2. p. 448. b.

Cattwitzius (Georgius) moritur. Tom. I. Manl. L. VII. cap. 20. §. 1. pag. 447. b. seqq.

Cazamirus Slavorum Princeps moritur. T. IV. p. 47. b.

Cazianus e custodia Viennense elabitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 6. pag. 407. a.

Celestinorum cœnobium primum in Germania. Tom. I. Manl. L. VI. c. 27. §. 1. p. 316. b.

Cella nova cœnob. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 18. §. 1. p. 126. b.

Cella nova Monasterium conditur. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 8. p. 87. b.

Cellæ novæ fundator. ib. p. 332. b.

Cellæ veteris monasterii literæ datæ. T. IV. p. 215. b.

Cellarius, (Joh.) Pastor Budiss. Tom. I. Manl. Comm. L. I. c. 26. §. 5. pag. 134. b.

Cenotaphium Christi descriptum. Tom. I. Part. II. pag. 115. seqq. ejus ambitus. ib. p. 117.

Ejus similitudo, situs & tractus cum Hierosolymitano. ib. p. 119.

Cenotaphium Christi æmulum. ibid. pag. 125.

Cenotaphii Gorlicensis descriptio. Tom. I. Manl. L. VI. cap. 98. pag. 379. seqq.

Ejus locus. ib. tiliæ. ib.

Templum S. Crucis. ibid. triclinium. ibid.

pellnvii longi magnitudo. ib.
tabella tituli. ibid. imago Mariæ. ibid.
ejus consimilia Cenotaphia. ibid. cap. 100. §. 1. seqq. p. 380. b. seqq. T. I. Part. II. p. 17.
Centuriarum Magdeburgensium quinam autores. T. II. p. 336. b.
Cera rubra utendi in sigillis indulgetur Senatui Laubanensi. Manl. Comm. L. VI. c. 11. §. 3. p. 305.
Cerevisia extranea non vendi debet Gorlicii. T. I. Part. II. p. 21.
Cerevisiariis de cauponis transactio inter nobiles & Budissinam. Manl. Com. Lib. VI. cap. 32. §. 2. pag. 325. b.
Cerevisiæ venalis signa introducuntur. T. I. P. II. p. 59. b. secundariæ signum novum. ibid. pag 81. b.
penuria Gorlicii. ib. p. 86. a. b.
Certamen cum balistis instituitur. T. I. P. II. p. 52. b.
solenne bombardis & balistis habetur. ibid. p. 79. b.
Cervus in fossa urbis puerum enecat. T. I. P. II. p. 64. a.
Chalcographiæ ars inventa. T. I. Manl. L. VI. c. 44. §. 2. p. 340.
Charilæi arguta responsio. Tom. II. pag. 107. a.
Charoldus Com. Flandriæ occiditur. T. IV. p. 33. a.
Charta signata, Stempel-Papier. T. III. D. p. 121. a.
Chasen Solem notat. Tom. II. pag. 88. a.
Chemnitium. T. II. p. 32. b.
Chentmanus (Johann.) Medicinæ. D. Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 35. §. 4. p. 462.
Chetz, türck Priest. Tom. II. pag. 106. b.
Choinanus, (Johann.) Tom. II. pag. 333. b. adornat historiam lingvæ Sorabicæ & Grammaticam. ibid. pag. 334. a. ad eum Welleri Epistola. ibid. p. 334. b.
Choreæ diebus festis institutæ. Tom. II. pag. 88. b.
Chorinense cœnobium fundatur. Manl. Comm. Lib. V. cap. 4. §. 3. pag. 274. a.
Chorus musicus ordinatur Zittaviæ. T. II. p. 370. a.
Christi effigies ex Argilla confecta suspenditur. T. I. P. II. p. 43. b.
via dolorosa quot passus. Tom. I. Part. II. p. 119.
crucem Helena Imperatrix reperit. ibid. d. 124. Heraclius Imperator Hierosolymam reduxit, ib.
Christiani immolantur Idolis Slavorum. Tom. II. pag. 73. b. 77. b. 83. a. 87. b. 90. a.
donis prosequuntur Svantoviti Idolum. T. II. p. 107. b.
a Slavis occisi. Tom. IV. pag. 43. a.
Christianorum accessu Lucos pollui Slavi credebant. T. II. p. 70. a.
Christianorum accessu lucos & fontes pollui credunt Prussi. Tom. II. pag. 173. b.
Christianus I. Lusatiæ Marchio II. Tom. I. Manl. D. cap. 9. §. 1. pag. 81. a. & Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 16. §. 1. pag. 125. b. ejus Sepulchrum. ibid.
Christianus I.. Lus. March. T. I. Manl. D. c. 9. §. 2. p. 81. a.
Lusatiæ Marchio Secundus. T. II. p. 252. §. 19. b
Christianus Merseburg. Præpositus fit Archi-Episcopus Mogunt. Tom. IV. pag. 43. b.
primus Prutenorum Episcopus consecratur. ib. p. 71. a.
Moguntinus confirmatur a Papa. ibid. p. 126. b.
Christoph (der Schwartze.) T. I. Manl. L. VI. c. 135. §. 2. p. 413. b.
Christophorus, Burggravius Donensis. T. I. P. II. p. 5.
Christus hispanice vestitus & gladio cinctus. T. II. p. 107. a.
Chronicon Laubanense scripsit M. Johan. Coqvus. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 138. §. 4. p. 417. a.
Oybinense hodie nullum superest. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 8. §. 1. pag. 300.
Chronicon Zittaviense latinum quis scripserit. T. II. p. 372. b.
Chrvortz typhonem notat. Tom. II. pag. 88. a.
Chunradus. T. IV. p. 16. a.
Chunradus III. Tom. IV. pag. 17. a.
Churina arx diruitur. Tom. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. p. 198. b.

Chytræus (Samuel) Tom. II. p. 335. a.
Cicerum collectio in templis & deportatio. T. II. p. III. a.
Ciconiarum ingens multitudo. T. I. P. II. p. 47. a.
Cigneos & Camannos, qui juris imperii semper fuerunt, subjicit Fridricus. T. I. Garz. c. 5. §. 10.
Cillenensis Monasterij fundator. T. IV. pag. 45. b.
Cinnensis primus Abbas interficitur. Tom. IV. p. 46. b.
Circipari. T. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.
Circuitus Corporis Christi Budissinæ instituitur. T. I. Manl. L. VI. c. 108. §. 2. p. 387. b.
Cirin Castellum. T. IV. p. 164.
Ciselitium T. II. p. 32. b.
Cislingius (M. Bartolomæus) Tom. II. p. 366.
Cisterciensis sectæ fundator. Tom. I. Manl. L. V. c. 2. §. I. p. 272. b.
Cisterna lapidea ædificatur. Tit. I. P. II. p. 30.
& imago justitiæ Gorlicij renovatur. ib. p. 82. b.
Citlitium. T. II. p. 33. a.
Civitas quædam in Syria absorpta est. T. IV. p. 43. b.
an Civitates municipales gaudeant potestate LL. condendi. Tom. III. Diss. p. 118. b.
Civitates superiorem recognoscentes abusive municipales appellantur. T. III. Dis. p. 107. a.
Lusatiæ superioris arctissimo nexu conjunguntur. T. II. p. 288. b.
Græci certant de Homeri natali solo. T. II. p. 344. b.
Civitatis jure quinam excludantur? T. III. D. p. 119. seqq.
Civitatum æraria in suorum debitorum bona habent jus legale. Tom. III. Diss. p. 144. b.
Civitatum fœderatio. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 4. §. 4. p. 113. a.
Ciza, Dea nutrix. Tom. II. pag. 162. a. Nomen, ib.
Etymon, ibid.
Figura ib. p. 163. a. Cultores, ib.
Cultus ib. 164. a. Destructio. ib.
Ciza, idol. Tom. II. p. 81. b. destruitur ib. p. 82. a.
Cizensem Episcop. condidit Carolus M. T. II. p. 82. a.
Clades Gallorum & Johannis R. Bohem. ad Cressim. Manl. Com. L. VI. c. 14. §. 5. p. 307.
Cladronense cœnobium extruitur. Tom. I. Manl. L. III. c. 26. §. 2. p. 217.
Claudianum (Klöden) T. I. Manl. Com. L. 5 p. 231. b.
Claudianus Poëta num Christianus. T. II. p. I. c. 32. §. 67. b.
Claves ad quercus depositas deferre, devictorum mos est. T. I. Garz. c. 5. §. 10. p. 54. a.
duas Laubenses in insignibus habent. T. I. Manl. L. VI. cap. 11. §. 2. pag. 305. a.
Clausius (Christophorus.) Tom. II. pag. 335. a.
Claustrum religiosum ad Calbam Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 10. §. 5. pag. 170. a.
ad Salinas Saxon. ib. 169. b.
Clemens mandat ulcisci Jerusalem. T. IV. p. 138. a.
Clenodium civitatis Laubanensis, h. e. Chronicon in præsenti rarescit. II. Manl. Com. L. VI. c. II. §. 2. p. 305.
Clericis solis Jurisd. Eccles. jure Pontif competit. Tom. III. Dis. p. 88. ib.
Clicendorfiam arcem condidit Bulco I. T. I. Manl. L. VI. c. 9. §. 2. p. 302.
Clientelares leges ferè absolvunt capita juris publici singularis. T. III. Diss. pag. 5. a.
Climba Boh. domesticus Deus. Tom. II. pag. 88. b.
Cnemiander (M. Joach. senior) moritur. Tom. I. Manl. L. VII. cap. 27. §. 6.
Cnemiander, (M. Joach.) Superintendens Cotbusianæ Diœceseos. T. I. Manl. L. VII. c. 27. §. I. peste extinguitur. ib.
Cnemiander (Martinus) Citij Ludimoderator. Tom. I. Manl. L. VII. c. 27. §. 3. pag. 453. b.
Cneminander (D. Petrus) Domus Brandeburgiæ Astronomus. T. I. Manl. L. VII. c. 27. §. 1. ib. a. ejus Epigrammata. ib. §. 4.
Cnemiander, (Joach.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. I. p. 113. a.
Cobali in Anglia, Tom. II. pag. 36. b.
a Cobersheino (Stephano) emerunt Laubanenses Jurisdictionem superiorem. Manl. Comm. Lib. VI. c. 13. §. 2. pag. 306.
Coceritij. Tom. I. Manl. Com. L. I. cap. 12. §. 7. pag. 121. b. Nobiles plus LXV. acie cæduntur. T. I. Manl. L. VI. c. 54. §. 3. p. 347.

Coceritii Præsuli Misnensi bellum indicunt, Tom. I. Manl. L. VI. c. 131. §. 1. p. 410. b.

Coceritius (Liftius) a Sacerdote Grodense lethaliter vulneratur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 131. §. 1. pag. 410. b.

Cochlæus (Johann.) oratione excipit Ferdinandum. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 25. §. 4. p. 133.

Cocu, i. e. idolum terræ oracula edit. T. II. p. 110. a.

Codanus Sinus. T. I. Manl. Com. L. II. c. 2. §. 1. p. 152. b.

Codex publicus a Zittaviensibus senioribus conficitur. ibia. Lib. VI cap. 119. p. 311. a.

Cœlestinorum ordo instituitur. Tom. I. Menl. Lib. VI. cap. 28. §. 10. pag. 319. a.

in Bohemia propagatur. ib. c. 27. §. 1. p. 316. b.

de Cœlestinorum institutione & fundatione variæ scriptorum sententiæ. ib. c. 28. §. 12. p. 319.

Cœlestini Monachi excipiunt Scholasticos. T. II. p. 369. a.

Cœlestium Slav. Deorum nomina. T. II. p. 88. a.

Cœlestinus Papa obit. T. IV. p. 37. it. 55. a. & p. 128. b.

Cœli temperies in Lusatia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 24. §. 1. pag. 132. b.

Cöln, pagus T. II. p. 33. b.

Cœna Domini sub utraque specie distribuitur. Tom. I. Part. II. pag. 27.

Cœnæ S. verba germanice leguntur. ib. pag. 31.

Cœnobia Lusatiæ. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. c. 18. §. 1 p. 126. b.

superioris. T. II. p. 319. §. 10.

Cœnobii Pegaviensis fundatio. Tom. I. Vip. cap. 6. §. 9. pag. 17. a. dedicatio. ibid. possessiones. ibid. pag. 18. exstructio non mercenariorum labore, sed manu militari. ibid. pag. 17. a. incrementa. ibid. pag. 19. §. 23. Sedi romanæ subjectio. ibid. p. 20. §. 31.

Gorlicensis fundatio. Tom. I. Part. II. p. 7.

amplissimo senatui facta donatio. T. II. p. 386. a.

Cœlestinorum in Oybin fundatio. ibid. pag. 201. confirmatio. ibid. p. 202.

Doberlugensis conditor fuit Dittricus Lusatiæ Marchio. Tom. II. pag. 256. §. 33. b. augetur illud privilegiis & reditibus. ibid. pag. 257. §. 87. b.

Reinherunnensis fundator. T. I. Vip. c. 11. §. 29. p. 27. a.

Cœnobiorum ortus & incrementa. T. II. p. 383. a.

Cœnobium Nova cella conditur ab Henrico illustri. ibid. pag. 257. §. 37. b.

Cladronense inchoatum perficitur. Tom. I. Manl. Com. L. III c. 26. §. 2. pag. 217. a.

Aulæ regiæ fundat Venceslaus. ib. c. 48. §. 7. p. 218.

Gozecense vid. monasterium.

Gorlicense vid. Gorlicense cœnobium.

Laubanense fundatur. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 12. §. 1. pag. 305. & seqq. it. Tom. IV. accipit jus patronatus Ecclesiæ paræcialis in civitate Laubana. ib.

Mariæ stellæ. Tom. I. Idyll. pag. 66.

ad Colbergum Trigla colitur. Tom. II. pag. 79. b.

Collegæ in Schola Zittaviensi a præcipua functione dicuntur Scribæ. Tom. II. pag. 369. b.

Collegarum numerus in Schola Zittaviensi, cum nasceretur Gymnasium, fit octogenarius. T. II. p. 373. a.

nomina eorum. ib.

Collegarum Scholæ Salaria augentur. T. I. P. II p. 87. a.

Colloquia cibis potiunculisque interposita delectant discendi cupidos. Tom. II. p. 320.

Colloquium Wormatiense. Tom. II. pag. 290.

Colma. T. II. p. 33. a.

Colm weiß und schwartz. ib.

Colo (Apicius) Gubenensis, Johannis Cancellarius. Tom. I. Manlius Lib. VI. cap. 120. §. 16. pag. 398. a.

Colobratius, (Benedictus.) Tom. I. Part. II. pag. 4. Lusatiæ super. Præfectus. Tom. I. Manl. L. VI. c. 112. §. 15. p. 393. a.

Colonia (pagus.) Tom. II. pag. 33. a.

Coloniæ novæ ducuntur in Slavonicas terras. Tom. I. Manl. D. cap. 14. §. 4. p. 86. a.

in Venedorum Soraborumque Provincias ducuntur. T. I. Manl. L. IV. c. 6. p. 250. a.

Colsheima Stoderan. ſedes. Tom. I Manl. Com. L. 1. c. 34. §. I. p. 141. b.
Colsheinium Tom. I. Manl. D. c. 5. §. 9. pag. 79. b. T. 1. Manl. Com. L. I. c. 12. §. II. p. 122. b.
Coltki ſ. Kobali. Tom. II. pag. 235. b. cultus ib.
Columbæ Delphicæ. Tom. II. pag. 135. a.
Columbarum natura. Tom. I. Part. II. pag. 126.
Columnæ ferreæ in fluminis ripis erectæ victoriæ ſignum ſunt. Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 20. §. 3. b. pag. 179. a.
Comes Eruinus fit monachus. T. I. Vip. c. II. §. 15. p. 25. b.
Comes Glichovienſis Ludovicus. T. I. Garz. c. 4. §. 10. p. 51. b.
Comes Hermannus de Winoiburg. Marchio. Tom. I. Vip. c. II. §. 29. pag. 27. a.
Comes de Leige. vid Leige.
Comes Ludovicus Monachus. T. I. Vip. c. II. p. 27. §. 29.
Comitis Palat. Cæſar. privilegiis utitur Conſul Reg. Zittavienſ. Tom. III. Diſ. p. 112. b.
Comes Scrinnenſis Peter Danus Tom I. Manl. Lib. IV. cap. 8. §. I. pag. 252. a.
Comes Vinariæ. T. I. Garz. c. 4. §. II. p. 51. b. captus. ib. §. 12.
Cometa Gorlicij apparet. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 81. §. 10. pag. 367. a. & Tom. I. Part. II. pag. 820. magnus. Tom. I. Part. II. pag. 40. b. viſus Gorlicij. ib. pag. 42. a ejus deſcriptio, ib. & 43. mediocris magnitudinis. ib. pag. 49. b. de hoc ſcripto quædam ib. p. 41 a.
Comites Provinciales jurisdictionem civilem habent. T. III. Diſ. p. 13. a.
Comites de Solms Sonnenwaldum tenent. Tom I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a. Johann. in itiner. e ſacro moritur. ib.
Stadenſes primam conſtituerunt claſſem Marchionum Luſaticorum. T. II. p. 284. a.
Groicenſes tertiam conſtituunt claſſem Marchionum Luſaticorum. T. II. p. 285.
Comitia Sprembergæ habita Tom. I. Manl. Com. L. I. c. II. §. p. 3. p. 119.
Comitum Vetinienſium Genealogia. Tom. I Manl. L. 2. cap. 9. §. 3. p. 160. & L. IV. c. 2. §. 3. p. 247.
Commerſtadiorum Genealogia. T. I. P. II. p. 31.
Commerſtadius (Hiobus) vir doctus. T. I. Part. II. pag. 30. it.. Tom. II. p. 365. a.
Eques Luſatus. T. I. Manl. L. VII. c. 14. §. I. p. 445.
Commerſtadius (Joh.) Conſul creatur. T. I. P. II. p. 30. & T. I. Manl. L. VII. c. 14. §. I. p. 445.
Commerſtadius, (Georg.) Jure-Conſultus D. Tom. I. Manlij L. VII. c. 14. §. 2. p. 445. Conſiliarius quatuor Ducum Saxoniæ. ib.
(Theodoricus.) Miſnæ defunctus ib. c. 14. §. 2. p. 445. b.
(Hieronymus) D. Canonicus Marsburgenſ. ib. p. 445. b.
Commigrationes gentium inprimis Slavorum fiebant ſub Imperio Valentiniani. T. II. p. 282. a.
Commiſſarij Cæſarei veniunt Gorlicium. T. I. P. II. p. 33. a. novum ſenatum creant. ib. b.
Commiſſarij Gorlicium veniunt. ib. p. 91. a. re infecta diſcedunt. ib.
Commune jus varium. Tom. III. Diſ. pag. 5. 6.
Communicantes cur olim ſcholaſtici ſic fuerint nominati. T. II. p. 369. a.
Commorovium. T. II. p. 33.
Compellatio ſtudioſæ juventutis. T. II. pag. 395.
Collegij Scholaſtici. ib.
Patrum Reipubl. Gorlicenſ. Civiumque ib. §. I. p. 341.
Conceſſio nundinarum Budiſſinenſium T. IV. p. 219. b.
Concilium Conſtantienſe celebratur. Manl. Com. Tom. I. L. VI. cap. 46. §. 1. pag. 341. b.
Baſilienſe. ib. c. 64.
Piſanium. ib. §. 2.
Generale indicit Romæ Innocentius. T. IV. p. 70. a. celebratur 71.
Romæ ſub Alexandro Papa habitum. T. IV. p. 126. b.
Conciones habentur in templo S. Annæ. T. I. P. II. p. 87. b.
Funebres ceſſant ob peſtem. ib. p. 88. b. iterum habentur. ibid.
Concordia violata inter Ericum & Vitigonem, Tom. I. Manl. L. V. c. 10. §. 2. p. 277. a.
omnis & omnis conſtantia expirare viſa fuit Wittebergæ Luthero defuncto. T. II. p. 351.

Concursus Processus. Tom. III. Diss. pag. 144. a.

Conditio terræ Lusatiæ. Tom. II. pag. 248. §. 23.

Conegunda Tiderici uxor. Tom. IV. pag. 48. b.

Confessio fidei notabilis a muliere edita. T. I. P. II. p. 52. a. & b.

Confirmatio de venditione Sylvæ Regialis. T. IV. p. 200.

Imperatoris traditionis Cœnobii Gorlicens. T. II. p. 386. b.

Congregatio Clericorum Lubeke instituta. T. IV. p. 43. a.

Conigswart. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.

Conispurgum. Tom. I. Manl. Comm. L. I. cap. 8. §. 1. pag. 114. a. ejus incendium. ib.

Conjuges inter communio bonorum obtinet. T. III. Dis. p. 146. b.

Conjuges nulla inter se dissidia alant. T. III. Diss. p. 143. b.

Conjunctio infausta Saturni & Martis. T. I. P. II. p. 53. b. seqq.

Lusatiæ cum corona Bohemica non diuturna fuit. Tom. II. pag. 262. §. 48.

Conjuratio in Senatum Gorlic. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 26.

an Conjux conjugi succedat? Tom. III. Dis. d. 154. b.

Cono, Ratispon. moritur. Tom. IV. pag. 35. a.

Conradi Imperatoris Decretum. ibid. pag. 154. b.

Conradus Archi-Episcopus Moguntinus redit. T. IV. p. 56. a.

Conradus Archi-Episcopus. Tom. IV. pag. 35. b. Magdeburg. ibid. pag. 37. a. castrum Bernhardi Comitis Plötzke obsidet. ib. p. 125. b.

Conradus Bavaricus Abbas constituitur. ibid. pag. 112. b. moritur. pag. 113. a.

Conradus I. Bohemiæ Dux XXI. moritur. Tom. I. Manl. L. III. cap. 20. §. 1. pag. 213. b.

Conradus de Cize, Parochianus in Sereno-monte. T. IV p. 34. a.

Conradus Comes a Paganis occiditur. T. IV. p. 105. b.

Conradus Comes de Saxonia. T. I. Vip. cap. 11. §. 29. p. 27. a.

Conradus Comes Marchiam Henrici invadit. T. IV. p. 124. b.

Conradus Comes, Tiderici filius lanceæ ictu occiditur. Tom. IV. pag. 45. b.

Conradus custos Hallensis. Tom. IV. pag. 56. a. fit Præpositus Hallensis. Apollonio resignato. pag. 57. a. moritur in itinere. p. 65. a.

Dedonis frater multis malis opprimitur. ibid. pag. 106. a. tandem liberatus Marchiam Misnensem & Lusicensem accipit. ibid. ejus uxor & liberi. ibid. tres filias monachas fecit. ibid. Ecclesiam in honorem B. Petri erigit in Sereno-monte. ibid. pag. 106. b. 128. a. capitur a filio Adelberto. pag. 128. a. moritur. 106. b.

Conradus de Eckstide occiditur. Tom. IV. p. 34. b.

Conradus, Timonis filius, Marchio Misn. T. I. Manl. D. cap. 10. §. 8. pag. 82. a. Lusatiæ. ibid. cap. 14. §. 1. pag. 85. b. ejus potentta & expeditio Asiatica, §. 3. Marchio Lusatiæ. Tom. II. pag. 256. §. 32. a. ejus liberi. ibid. Tom. II. pag. 256. §. 32. a. filiam collocat Alberto Brandenburgensi. ibid. pag. 257. §. 35. a. Princeps fuit sanctus & religiosus. ibid. pag. 286. de eo memorabilis est in Chronico Montis sereni narratio. ibid. pag. 256. §. 32. a. moritur. ibid.

Conradus, Episcop. Saltzburgensis constituitur. ib. p. 126. b.

Conradus, Eqves quidam Thuringus, Wenceslai III. percussor creditur. Manl. Com. L. VI. cap. 1. §. 3. pag. 295.

Conradus Frater Friderici in Regem eligitur. T. IV. p. 36. b.

Conradus, Friderici Ducis Svevor. frater, in Regem eligitur. Tom. IV. pag. 125. b. Saxoniam dat Adelberto Marchioni. ibid. Curiam habet Wormatiæ. ibid. contra Saracenos iter facit. ibid. revertitur a Jerusalem. ib. excommunicatur. ib. p. 33. a. & p. 124. b. obit. p. 126. a.

Conradus Herbipolens. Episcopus parti Ottonis consentire videtur. ibid. pag. 56. a. occiditur. ibid. pag. 57. b.

Conradus Comes de Hohnstein moritur. T. IV. p. 37. b.

Con-

Conradus Magdeburg. Episcopus obit. T. IV. p. 37. a.

Conradus I. Marc. Luf. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. b.

Conradus Marchio Misniæ Hierosolymam proficiscitur. Tom. IV. pag. 36. a. Provinciam Rochelez accipit. ibid. pag. 37. a. monasterium petit. ibid. pag. 41. a. possessiones suas partitur. ibid. a. moritur. ibid. & pag. 86. b. ipsi confertur Lusatia. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 12. §. 4. pag. 203. b.

Conradus, Marchio Orientalis obit. Tom. IV. pag. 63. a. & pag. 126. a. fundator S. Petri in Monte - sereno. ibid.

Conradus, Marchio de Plötzke. Tom. IV. pag. 35. a. in Italiam proficiscitur. ibid. b. Sagitta transfigitur. ibid. sepultus est. ibid.

Conradus, Nyenburgensis cœnobii Monachus. T. IV. p. 115. a.

Conradus Rex Germanorum & Rex Franciæ redeunt. Tom. IV. pag. 38. b.

Conradus idem venit Magdeburgum. ibid. pag. 37. b. regali modo non suscipitur. ibid. causa. ibid. conventum habet. ibid. pag. 38. a. ad partes transmarinas proficisci disponit. ibid. obiit. p. 40. a.

Conradus de Riddageshusin Abbas venit Serenum - montem. Tom. IV. pag. 80. a.

Conradus II. Salicus, Imperator. Tom. I. Manl. D. cap. 10. §. 2. pag. 82. a.

Conradus Episcopus de Sichem. Tom. VI. pag. 85. b. pag. 71. a. obiit. pag. 100. b.

Conradus Successor Friderici Præpositi. Tom. IV. pag. 40. b. moritur. ibid. p. 43. a.

Friderici Comitis filius. ib. p. 105. b. ejus uxor. ib.

Conradus ex Tribu Dedii natus. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 1. §. 2. pag. 193. a.

Conradus, Comes de Wettin. Tom. IV. pag. 31. b. fundator Ecclesiæ in Monte - sereno vocatur. ibid. benignior ejus fortuna. Tom. II. pag. 286. a.

Consecratio templi Gorlic. Mariani. T. I. P. II. p. 7.

Consiliarii tres Cæsarei ex fenestris præcipitantur Pragæ. Tom. I. Part. II. p. 82. a.

Consilium crudele. Tom. I. Vip. cap. 10. §. 1. pag. 23. b. Tom. I. Garz. c. 2. §. 8. p. 37. b.

de destructione Neuhofii. Manl. Comm. L. VI. c. 31. §. 3. p. 324.

per Consistoria in Saxon. & Brandeb. exercetur Jurisd. Ecclesiastica. Tom. III. Diss. p. 92. b.

Consistorium Lusatiæ superioris. Tom. II. p. 247. §. 16. a.

inferioris. ib.

Constantia lenitatis cuncta sunt perferenda. T. II. p. 330. a.

Constantiæ & fortitudinis probatio inhumanior. Tom. I. Vip. cap. 4 §. 12. 14. seqv.

Constantiense Concilium celebratur. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 46. §. 1. pag. 341. b. causa concilii. ibid. Hussus & Hieronymus cremantur. ibid. §. 3.

Constantinopolis obsidetur & capitur. T. IV. p. 58. b

Consvetudinem superioris confirmatio firmat. T. III. Diss. p. 143. b.

Consvetudo concipitur, nascitur, perficitur & roboratur. Tom. III. Diss. pag. 143. b.

Consul cives hortans. Tom. II. pag. 359. a. b.

Consulis Budissinensis cujusdam annotatio. Tom. I. Manl. L. V. cap. 26. §. 4.

Consus Deus. T. II. p. 89. b.

Contentio ob villas aliquot in Diœcesi Nisana. Tom. I. Manl. L. IV. c. 3. §. 1. p. 247. a.

Continentia a donis oblatis. T. I. Vip. c. 4. §. 24. p. 13. a.

Conversio Sorabotum aliorumque Venedorum. Manl. Comm. Lib. II. cap. 15. §. 2. p. 175.

Conventendi Methodus Lusatios & Pomeranos. Manl. Com. L III. c. 13. §. 6. p. 206.

Conventus Eckfteinensis. T. I. Vip. c. 11. §. 25. p. 26. b.

Sittaviensis fundator. T. I. Manl. L. III. c. 44. §. 3. p. 231. b.

primus Gorlicii. T. I. Manl. L. V. c. 27. §. 4. p. 290. a.
habentur Cotbusii de fœdere adversus Georgium. T. I. Manl. L. VI. c. 85. §. 6. p. 396. b.
Conventus generales, Land-Täge, Speciales s. singulares, Ausschuß-Versammlungen. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. a. b.
Conventus ordinarios & extraordinarios status Lusatici quotannis exercent. T. II. p. 247. §. 15. a.
Conventus Imperii Fuldens. T. I. Vip. c. 11. §. 26. b.
Conventus Lipsiensis. Tom. I. Garz. cap. 2. §. 6. pag. 37. a.
Lœbaviensis fundator. T. I. Manl. L. VI. c. 7. §. 1. p. 300. a.
Conviviorum luxus mandato generali per Lusatiam interdictus. T. III. Diss. p. 41. b.
Coppera & Reutenicia pagi exuruntur. Manl. Comm. Lib. VI. c. 110. §. 2. p. 390.
Copulationes renovatæ. Tom. I. Part. II. p. 91. b.
Coqvus (M. Johann.) scripsit Chronicon Laubanense. Manl. Comm. Bib. VI. cap. 138. §. 4. pag. 417. a.
Corbeja regalis Abhatia Saxoniæ. T. I. Vip. c. 7. §. 13. p. 18. b.
nova in Saxonia ad Visurgim extructa. Tom. II. pag. 68. b. Tom. II. pag. 103. b.
Vetus in Picard. ibid. pag. 69. a.
Corcontes. Tom. I. Manl. D. cap. 5. §. 6. p. 79. a.
Corconti. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. b.
Cordinus Æliam vastat. T. I. Manl. Lib. VI. c. 96. §. 5. p. 378. a.
Coributhus in Bohemiam mittitur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 53. §. 1. pag. 346. a.
(Sigismundus) Vitoldi Lithuani Ducis nomine Boh. possessionem adit. ibid.
Cornax, (Matthias) Medicinæ Doctor. Tom. I. Manl. Lib. VII. cap. 10. §. 2. pag. 443. & Tom. I. Part. II. p. 38. b.
Cornelius Tacitus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 3. p. 108. a.
Cornices tres albæ capiuntur. T. I. Part. II. p. 68. a.
Cornix tribus pedibus capitur. Tom. I. P. II. p. 68. a.
Cornu Cervinum Comites, vel Hirschhorn & insignia T. I. Manl. Comm. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Cornu Cervinum exhibet insigne Biberstein. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 12. §. 5. pag. 121. a. Comitum cornuum cervinorum. ib. pag. 115.
Coronæ Provincialis arx diruitur. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 51. §. 1. pag. 344. a. ejus descriptio. ibid. §. 2. Gorlicenses arcem emunt. ibid. §. 3.
Corpus Constitutionum Saxonicarum novum. T. III. Diss. p. 8. b.
Corsa arx munita. Tom. II. pag. 34. a. diruitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 3. p. 311. b.
ex Corticibus tiliarum homines tenuiores pinsunt panem. Manl. Comm. L. VI. c. 4. p. 296.
Corvinus (Matthias) sibi tribuit titulum regium regni Hungarici. Tom. II. p. 289.
Corvinus (Johannes) filius Matthiæ naturalis. ibid. cap. 122. §. 9. pag. 401. b.
Cosaci Bohemiam transeuntes metum Gorlicensibus incutiunt. Tom. I. Part. II. p. 87. a.
Cosela. T. II. p. 34. a.
Coselius M. (Paulus) primus Budiss. Pastor. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 26. §. 4. p. 134. a.
Cosmi Prag. Decani Annales Bohem. manuscripti. T. I. Manl. D. c. 13. §. 2. p. 84. b.
de Cotbus Barones condunt Cotbus. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 13. §. 2. p. 122. b. insigne Cancer est. ibid. Tumulus lapideus Richardi. ibid. & cap. 13. §. 4. pag. 123. a. Fridehelm. ib. §. 5.
Cotbusiani exhibent Diploma a Duce Gorlicense Johanne impetratum. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 34. §. 17. p. 329.
Cotbusiani nummuli. T. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 5. p. 394. b.
Cotbusiani jurant in verba Brandeburgii. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 77. §. 1. pag. 336. b. & in verba Joh. Elector. Brandeburg. cap. 118. §. 4. p. 395. b.
Cotbusianam nobilitatem frustra ad defectionem solicitat Pribusiensis. ib. c. 3. §. 3. p. 390. b.
Cotbusianum incendium. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 104. §. 2. pag. 385. a. alterum. ibid. cap. 113. §. 1. pag. 393. b.

territo-

territorium iterum depopulatur Pribusienfis. ibid. cap. 112. §. 3. pag. 391. a.

Cotbusium conditur & privilegia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 13. §. 2. pag. 122. b. ab Hussitis vi expugnatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 57. §. 13. pag. 350. b. occupatur. ibid. cap. 77. §. 1. pag. 360. b. obsidet Georgius, ope Hexapolitanorum. ibid. cap. 86. §. 4. pag. 370. b. & Sternbergius cum Bohemis. ibid. paret Marchionibus Brandenb. Manl. I. Manl. Deig. cap. 14. §. 2. pag. 124. b. & Manl. Comm. L. 6. cap. 86. §. 3. p. 370.

Baron. de Cotbus tenent. Tom. I. Manlii Comm. Lib. I cap. 13. §. 2. pag. 122. b. describitur illud. T. II. Fr. Nom. p. 34.

transfertur Academia Francofurtensis. T. I. Manl. L. VI. cap. 140. §. 2. pag. 422.

reformatio. Tom. I. Manl. Deig. cap. 26. §. 6. pag. 134. b. a Joh. Duce Saganensi obsidetur. Tom I. Manl Lib. VI. cap. 3. §. 1. pag. 390. a. pestilentia ibi grassatur. ibid. cap. 133. §. 2. p. 411. a.

Cotbus Castellaneorum Bohem. sedes. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.

Cotbusius, (Johann.) Sacerdos Laubæ patibulo affixus. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 41. §. 2. pag. 336. b.

Cotevitius, (Caspar) securi percutitur. Tom. I. Part. II. pag. 24. & Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 143. §. 1. pag. 420. b.

Cotevitius, (Christophorus) Eqves securi percutitur. ibid. & Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 143. §. 1. pag. 240. b.

Cotevitii emunt coronam provincialem, (Lands-Crone.) T. I. Manl. c. 51. §. 2. p. 344. b.

Crasatina Bohem. domest. deus. Tom. II. p. 88. b.

Craterum usus. T. II. p. 113. a.

Crebræ Dominorum mutationes fiunt cum subditorum oneribus. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 147. §. 4. pag. 428. b.

Crema capitur & deletur. Tom. IV. pag. 42. b.

Cresfis, apud quam prœliatus est fortiter & occubuit Johannes Rex Boh. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 14. §. 3. p. 306.

Crive Pontificum nomen. Tom. II. pag. 174. a.

Croatæ a Slavis orti. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. cap. 1. §. 1. pag. 152. a.

prædantur in suburbiis Gorlicii. Tom. I. Part. II. p. 89 a. nonnulli capiuntur & occiduntur. ib.

Crocus occupat Poloniam. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 28. §. 4. pag. 137. a.

Crosinam colit Lidmila. Tom. II. pag. 88. b.

Crosna conflagrat. Tom. I. Part. II. pag. 20.

Crucem Christi Helena Imperatrix reperit. ibid. pag. 124. Heraclius Imperator Hierosolymam reduxit. ibid. p. 124.

Cruces & Clavi Christi & Latronum reperiuntur. T. I. Manl. L. VI. c. 91. §. 3. d. 374.

Cruciburgense fœdus Saxonum contra Henricum V. T. I. Vip. L. II. §. 7. pag. 24. b.

Crucigerorum domus Zittaviæ destruitur. T. II. p. 372. b.

Crucis dominicæ pars ligni. Tom. IV. pag. 31. b.

domus Zittaviæ eo loco stetit, quo jam Rectoris habitatio. Tom. II. p. 372. a.

pomo super imposita figura signum Saxonum iisi armis & vestibus fuit. Tom. I. Manl. L. II. cap. 23. §. 3. p. 82. b.

Crugerius, (Pancratius) Tom. II. pag. 335. b. versatus fuit in arte poëtica & lingva græca. ib.

Crux nigricans in cœlo conspecta. T. I. P. II. p. 69. a

rubea de cœlo descendit & rursus ascendit. T. IV. p. 125. a.

Cüchlerus (M. Elias) fit Gorlicii Rector. Tom. I. Part. II. pag. 28. b. peste obit. ibid. pag. 88. b. & Tom. II. p. 393.

IV. Gymnasii Gorlicensis Rector. Tom. II. p. 393 a.

Culsoë (villa) pertinet ad Parochiam in Hileburg. T. IV. p. 49. b.

Cultus Deorum Slavicus. Tom. II. pag. 63. b.

Cultu Deorum num gens expers esse possit. T. II. p. 65. a.

Cunigunda, Dieterici uxor. T. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 87. a.

Cunigunda Isenb. T. I. Manl. L. IV. c. 20. §. 1. p. 258. b.

Cunigunda vidua Cunonis Principis de Beichlingen nubit Vigberto. Tom. I. Vip. cap. 9. §. 12. pag. 22. a.

Cunigundæ Principis de Beichlingen viduæ filiæ nuptiæ cum Vigberti filio. Tom. I. Vip. cap. 9. §. I. pag. 22. a.

Cunina, Dea. T. II. p. 98. b.

Cuno senior de Wippera Popponis frater. T. IV. p. 105. b.

Cunovia. T. II. p. 35. b.

Cunradus I. Bohemiæ Dux. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 20. §. 1. pag. 213. b.

Cunradus II. Bohemiæ Dux XXX. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 34. §. 3. pag. 223. in obsidione Neapolis peste periit. ib.

Cunradus Crispus Henrici I. Barbati filius Crosnam, Sagam & Lusatiam accipit. Tom. I. Manl. L. III. c. 39. §. 8. 9. p. 227. Eidem

Cunrado Crispo Lusatia obvenit. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 39. §. 8. pag. 227. a. cum fratre bellum gerit, fugit Glogaviam. ibid. b. §. 11. in venatione cervicem frangit. ibid. §. 12. b.

Cunradus Diterici March. Lusat. filius in ludo equestri perit. T. I. Manl. D. c. 15. §. 3. p. 87. a.

Cunradus I. Elector Brandenburg. XIV. Tom. I. Manl. Lib. V. c. 11 §. 1. pag. 277. a. uxor ejus atque liberi. ib. moritur. ib. b.

Cunradus, (Georgius) vitricum suum confodit, hincque capite plectitur. T. II. P. II. p. 33. b.

Cunradus II. Imp. Tom. I. Idyll. pag. 64.

Cunradus III. Imper. expeditionem sacram suscipit. Tom. I. Manl. D. c. 14. §. 2. pag. 85. b.

Cunradus II. Lusat. March. Tom. I. Manl. D. cap. 15. §. 7. pag. 87. a. & Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 14. §. 1. p. 255. b. sine hærede obiit. ib. c. 15.

Cunradus XI. Lus. Marchio princeps potens & opulentus. T. I. Manl. L. IV. c. 2. §. 4. p. 247. a. Asiaticæ illi expeditioni infelici interest. ibid. cap. 3. §. 2. ibid. Idem in terram sanctam proficiscitur. ib. c. 3. §. 3. p. 248. moritur. ib. c. 4. §. 1. b.

Cunradus Marchio Misniæ Tom. I. Idyll. pag. 65. primum possidet Misniam. Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 2. §. 1. p. 264. b. fit Marchio Lusatiæ ib. & T. IV. p. 36. a.

Cunradus tyrannus excommunicatur. ibid. pag. 35. a.

Cunradus Comes de Wetin capitur. Tom. IV. pag. 32. b. Marchiam Misn. obtinet. ibid. it. Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 2. §. 1. p. 246. b Marchio Lusatiæ quoque creatur. ibid. ejus possessiones amplissimæ. ibid. §. 4. ejus expeditio in Syriam. ibid. cap. 3. obiit. cap. 4. pag. 248. b. ejus liberi. cap. 10. pag. 253. a. hereditas. ib.

Cuntze (Petrus) Consul Gorlicii. T. I. P. II. p. 13.

Cur ante Mosem non fuerit Lex scripta. T. II. p. 94. b.

an Curatoris Electio in potestate judicis sit, an vero in Creditorum arbitrio. T. III. Diss. p. 145. a.

Curæus. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 10. p. 135. b.

Curche, Prussorum Deus. Tom. II. pag. 170. a.

Curchus, id est Demensi sive portionem suam cuilibet distribuens Deus. Tom. II. pag. 198. a. nomen, etymon. ibid. pag. 199. b. figura, cultores & cultus. ibid. pag. 200. a. perpetuus ipsi servatur ignis. ibid. seqq.

Curchus & Pergubrius num distincti fuerint Dii. ibid. pag. 200. b. §. 3. ipsorum destructio. Tom. II. pag. 201. b.

Curia feudalis Gorlicens. des Amts-Hauptmann. Tom. III. Diss. pag. 25. a.

Curia feudalis Lus. Tom. III. ibid. pag. 23. b.

Curiæ pares. Tom. III. ibid. pag. 23. b. 25. b.

turris renovatur. Tom. I. Part. II. pag. 40. b.

Zittaviensis ipsa schola fuit Seminarium. T. II. p. 371. a.

Cuspinianus (M. Alexander) Ludimagister Gorl. Tom. I. Part. II. p. 20. & Tom. I. Manlii L. VII. c. 4. §. 3. p. 438. a.

Custos majoris Ecclesiæ. Tom. IV. pag. 37. a.

Cyclas. Tom. I. Vip. cap. 7. §. 10. pag. 18. a. templo dicata. ibid. §. 11.

Cygnea. Tom. I. Garz. cap. 2. §. 3. pag. 47. b.

Cygne-

Cygneam cum territorio Vipertus dono accipit. Tom. I. Manl. L. III. cap. 8. §. 2. p. 198. b.
Cyster, (Ulricus) arcem Pacis Carolinæ nomine condit. Tom. I. Manl. L. VI. c. 6. §. 20. p. 312. a.
Czernebog. Slav. malus Deus. Tom. II. pag. 78. a.
ater Deus. ib. p. 229.
nomen, figura, cultores 131. destructio 232.
Czernybog. T. II. p. 91. a.

D.

Dæmon Meridianus Moscowitarum DEus. T. II. p. 236.
Dagobertus. Tom. I. Idyll. p. 56.
Franciæ Rex facit tributariam Lusatiam. Tom. II. Haugw. Prodr. pag. 11. b.
monasterii Weissenburgensis fundator. T. IV. p. 128. b.
Daleminciá Slavorum. Tom. IV. pag. 155. a.
Dalemincíæ (Vocabuli) ortus ibid. pag. 155. seqq. situs ib. p. 160. fines. ib. p. 160.
Dalemincii. Tom. IV. p. 158. 159.
Daleminciorum ingenia & religio. ibid. pag. 166.
Civitas. ib. p. 160.
Dalmatæ a Slavis orti. Tom. I. Manl. Comm. L. II. cap. 1. §. 1. pag. 152. a.
a Dalminio urbe sic nominantur. Tom. IV. p. 155.
Damascum obsidetur. ib. p. 38. b.
Dame Wichmannus accipit. ibid. pag. 45. a.
Damiata a paganis recuperatur. ibid. pag. 82. a.
Dancmarus vid. Tanquardus.
Danduti. Tom. I. Garz. cap. 3. §. 1. pag. 37. b.
Daniel Episc. Pragensis obit. Tom. IV. pag. 43. b.
de Danneberg Imperatori se dedit. ibid. pag. 47. b.
Dannebergæ Woldemarus Rex Daciæ captus tenetur. ib. 84. a.
Dantes Alligerius in memoriam Tizmanni scribit Epitaphium. Tom. II. p. 259. §. 40. a.
Danus (Petrus) multa condit templa Tom. I. Manl. Comm. Lib. IV. c. 8. §. 1. p. 252. a.
Comes Scrinnensis in Polon. LXXVII. templa condens. ib.
Daren. T. II. p. 35. b.
Darinum. Tom. II. Fren. Nom. pag. 35. b.
Daubena. T. II. p. 35. b.
Daubitium. ib. p. 35. b.
David Erici sororis filius Magnum Nicolai Regis Danorum filium occidit. T. IV. p. 125. a.
Dea obstetrix, Slota Baba. Tom. II. pag. 159. a.
nutrix Ciza. ib. p. 162. a.
esus potusque Educa. ibid. pag. 166. a.
Serenitatis Podoga. ib. p. 177. b.
Poli, Soli salisque Trigla. ibid. pag. 203. a.
Stimula. ib. p. 98. b.
Deastris fabulisque Ethnicorum non indulgendum in Carminibus Christianis. ib. p. 337. b.
Debitor dolosus carceri includi potest. T. III. p. 142. b.
Debschicium. T. II. p. 35. b.
Debschiziorum insigne ib. p. 36. a.
a Debschütz Gersdorfii. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 8. §. 4. pag. 115. a.
Decani Budissinensis in donationem cœnobii Gorlicensis consensus. Tom. II. p. 397. a.
Decimæ in Lusatia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 18. §. 3. pag. 258. a
de Decimis tumultus Turingicus. T. I. Vip. c. 11. §. 30. p. 27. a.
Decretum Ottonis II. Tom. IV. pag. 152. b. seqq.
Ottonis III. ib. p. 153. a.
Conradi Imperatoris. ibid. pag. 154. b.
de Ecclesia parochiali in Kirchhayn monasterio Dobrilucensi incorporata. ib. p. 211.
Dede Crossius. Tom. I. Vip. cap. 11. §. 16. p. 25. a.
Dedi I. T. IV. p. 16. a.
Dedi II. ib. b.
Dedi III. ib. p. 17. a.
Dedo Comes de Groitz fundavit monasterium Cillenense Tom. I. ibid. pag. 45. b.
Comes Palatinus monasterii Gocezensis fundator. ibid. pag. 107. a. a Clerico perfoditur. ib. p. 108. b.
Comes de Rochelitz. ib. 41. a. Conradi Marchionis Misniæ & Orientalis filius. ib. p. 106. a.
Lus. Marchio. VI. Tom. I. Manl. D. c. 10. §. 7. pag. 82. a.
Lus. ad eum devolvitur. ibid. cap. 15. §. 6. p. 87. a.
Dedo I. Lus. Marchio VI. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. cap. 25. §. I. pag. 184. b.

ejus uxor prima atque liberi. ibid.
uxor altera. ibid. §. 5. moritur. ibid. cap. 30. §. 1. pag. 189. a. ejus Genealogia. ibid. pag. 185. a. Henrico IV. Imperatori bellum parat. ibid. pag. 186. a. se submittit. ibid. ejus filius Dedo junior occiditur. ibid. decedit. ibid. cap. 28. §. 1. pag. 187. b. cum posteritate sua extinctus. ibid. L. III. c. 1. §. 192. a.
simul possedit Misniam. Tom. II. p. 254. §. 25. a. est inter conjuratores adversus Imperatorem Henricum. ibid. pag. 254. §. 26. b. obiit. ibid. §. 27. a. eo decedente Marchia Lusatica ab Imperatore Henrico III. conceditur Duci Bohemiæ. ibid. tres filios relinquit. ibid. pag. 255. §. 27. & 28.
Dedo II. Marchio Lusatiæ XIII. Tom. I. Manl. Comm. L. IV. cap. 14. §. 1. pag. 255. a. & T. II. p. 311. §. 8. moritur. Tom. I. Manl. Comm. L. IV. cap. 15. §. 1. a. ejus Genealogia. ibid. fuit avus S. Hedwigis, proavus S. Elisabeth, & abavus Cunegundæ. ibid. cap. 15. §. 2. pag. 255. b.
Dedo Misniæ Marchio. Tom. I. Manl. D. cap. 10. §. 7. pag. 82. a. ab Henrico III. Imperatore factus fuit Marchio Lusatiæ. Tom. II. pag. 258. a. parum gratiæ retulit pro beneficio exhibito. ibid. defenditur. ibid. ejus Uxor Adela iracunda. ibid. cum Henrico Imperatore in gratiam redit. ibid.
Dedo Marchio Orientalis moritur. T. IV. p. 51. b.
Frater Timonis Misniæ March. & Lusatiæ. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. c. 18. §. 1. p. 176. b.
Dedonis filius occiditur. ibid. c. 25. §. 8. pag. 186. b.
Ditterici filius. Tom. IV. pag. 22. a. b. vivit apud Ridacum. ibid.
Comitis filius Marchiam Hodonis Marchionis obtinet. ibid. pag. 105. b. ejus uxores. ibid. mascula prole carebat, frater acquirit Lusatiam. ib. p. 256. §. 34. b. mors ib.
Junior in pueritia per posteriora confossus interit. ib. p. 105. b.
Dedo Thimonis filius uxorem ducit Bertham. ibid. pag. 106. a. quam repudiat. ibid. recipit. ibid. proficiscitur & obit. ibid.
Deficiunt Venedi f. Lusati a Religione & Idolum Flyns erigunt. Tom. II. pag. 305. §. 9. a. ejus causæ. ibid. §. 10.
Dehsa Tom. II. Fren. Nom. pag. 36. a.
Dei colendi modum non præscribit natura. ibid. pag. 93. b. Verba Lutheri. ibid. p. 95. a.
existentia gentibus cognita fuit, non quidem essentia. ibid. pag. 82. a.
O. M. nomina in S. Scriptura ipsis tributa. ib. p. 101. a.
Delenum. Tom. II. Fren. Nom. pag. 36. a.
Delubri Sorab. rudera. ibid. pag. 31. a.
Delubrum diis dedicatum. ibid. pag. 88. a.
Demortuorum vitæ extra invidiam sunt positæ. ib. p. 326. b.
Denewitium. Tom. Fren. Nom. pag. 36. a.
Deorum Romanorum multitudo. ibid. pag. 67. b.
Slavorum multitudo. ib. a. seqq.
varia nomina illorumque explicatio ib. p. 89. a.
Prussorum tres ordines ibid. pag. 208. b.
Deos armatos colunt Lacedæm. ibid. pag. 107. a.
multos esse, & delectari victimis credunt Slavi. ib. p. 90. a.
Deum esse gentibus innotuit. Tom. II. pag. 86. b.
esse natura constat. ib. b. seqq.
unum esse Slavi credunt. ibid. pag. 80. b. Semideos de Sanguine ejus processisse ibid. illum cœlestia tantum curare. ibid.
Deus, qui cuncta gubernat, suos nunquam deserit. T. II. p. 290
Fulminis Occopirnus & Percurnus. ib. p. 169. a.
Victus atque amictus Potrimpus. ib. pag. 164. b.
venti, nautarum, piscatorumque. ibid. p. 176. b.
auroræ Juterbogus. ib. p. 178. b.
Lucis ignisque Zvicyius. ibid. pag. 180. a.
excubitor Hennilus. ib. p. 202. a.
Lucorum sacrorum Puscetus. ibid. 207.
Zuttiberus. ib. p. 209.
Deus religionis neglectæ vindex Püstricius. ib. p. 211.
duplex, bonus & malus, a multis creditur gentibus. ibid. pag. 229. b. Manetis hæresis idem statuit. ibid. pag. 230. b.

Dewyn per insidias occupatur. Tom. I. Vip. cap. 11. §. 17. p. 25. b. T. IV. p. 123. b.
a Dhona (Christoph.) obit. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. cap. 125. §. 22. pag. 406. a.
Diabolum Dei Simiam esse negat Spencerus. T. II. p. 109. b.
Diabolus Slavorum Deus. Tom. II. pag. 231. nomen, figura, cultores. ibid. cultus & destructio. ibid. pag. 232.
Diagoras ἄθεος ib. p. 68. b.
Dianæ tria ora assignantur. ibid. pag. 79. b.
Diblick Vertam notat. ib. p. 88. a.
Dicasteria Præfecturarum Budiss. & Gorlic. Tom. II. Haugw. Prodr. pag. 16. p.
Dicemannus, Alberti filius. Tom. I. Garz. cap. 1. §. 2. p. 35.
in imperio Friderici Socius. ibid. pag. 36. §. 1. p. 2. elogium ibid. pag. 39. cædes. ib. p. 52. a. T. I. Manl. D. c. 15. §. 14.-19. p. 88.
Lusatiam indipiscitur ab Henrici illustris obitu. T. II. p. 258. §. 39.
Dies fatalis. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. c. 14. §. 6. p. 307.
Differentiæ juris communis & Lusatici in legitima atque dote. (differt.) T. III. Dis. p. 38.
juris feudalis communis & Lusatici. ibid. p. 5. b.
Dii Prussorum. Tom. II. pag. 192. a. 195. b.
Stygii, terrestres aquatici Slavorum. ib. p. 88 a.
Dimacharum (Dragoner) cohors exauctoratur. Tom. I. Part. II. pag. 94. a.
Dimin capitur. T. IV. p. 126. b.
Diminum s. Deminum. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 36. §. 2. pag. 143. b.
Dimissio. T. III. Dis. p. 113. a.
Diploma equestre. Tom. I. Part. II. pag. 16.
Diplomata Historiam Lusatiæ illustrantia. T. IV. p. 168. seqq.
Diplomata M. S. T. de cœnobio Dobrilugensi prostant Jenæ. T. II. p. 257. §. 36. a.
Dipnosophistarum mos. ibid. pag. 320.
Discordia inter fratres Sereni-montis. T. IV. p. 89. seqq.
Disputatio historica de Serbis, Wenden. T. II. p. 237.
Dissensio inter Electores. Tom. IV. pag. 128. b.
Dissertatio de consensu successionis ab intestato Zittaviens. cum Juris Civil. & Saxon. Tom. III. Diss. pag. 160.
de Differentiis juris feudalis Communis & Lusat. in legitima & dote. ibid. p. 38.
de Differentiis juris statutarii Zittaviens. a Jure Civili. ib. p. 153.
de Feudis Lusatiæ superioris. ibid. pag. 54.
de hominibus Glebæ adscriptis Lus. super. ib. p. 184.
de jure circa honores senatorios Senatibus Hexapolitanis competente. ibid. p. 98.
de Jurisdictione ecclesiastica. ibid. pag. 84.
de Morgengabe Zittaviens. ibid. pag. 174.
de statutorum Budissin. collatione cum Jure Civili & Saxon. Com. ibid. pag. 116.
Budissinæ instituta de Missa. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 26. §. 4. pag. 134. b.
de Differentiis. T. III. Diss. p. 152. b.
Dissertationes tres historicæ de Idolis Slavorum T. II. p. 63. a.
Dissidia de coquenda cerevisia. Tom. I. P. II. p. 12.
Dissidium inter Gorlicenses & Silef. de valore novorum Grossorum. ibid. pag. 23.
inter Senatum Zittaviensem & quædam opificum Collegia. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. cap. 29. §. 2. & seqq. p. 320.
Ditgremus. T. IV. p. 19. a.
Ditivonia hoc est Lusatia Polonis subest. Tom. I. Manl. Deigma cap. 1. §. 4. p. 77. a. & Manl. Comm. L. I. cap. 44. §. 1. p. 150. a.
nomen Lusatiæ apud Polonos. Tom. II. p. 263. b.
Ditmarus. Tom. IV. p. 18. b. Ditgremi filius. ib. p. 22. a.
Marchio Svanehildam uxorem ducit. ib. p. 45. a. confundit Lariscum cum Radigasto. ib. p. 68. b.
I. Marchio Lusat. T. I. Manl. Com. L. II. c. 17. §. 2. p. 176. a.
II. Marchio Lusat. ib. p. 176.
III. Marchio Lusat. Tom. II. pag. 253. §. 21. a.
V. fuit Lusat Marchio. ibid. pag. 254. §. 22. Senior & junior. ibid. pag. 310. §. 6.

Mm IV. Mer-

IV. Merseburg. Episc. Ecberto March. Misn. litem intendit de interverso saltu Zvencabiense. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. cap. 14. §. 1. pag. 174. b.

Dittrich. (Johann.) Ecclesiastes obit. Tom. I. Part. II. pag. 75. b. ejus vita. ibid.

(Elias) senatorio ordini asscribitur. ibid. p. 93. b.

Dittricus I. Marchio Lusat. XII. Tom. I. Manl. Comm. Lib. IV. cap. 11. §. 1 p. 253. p. ira in Papam commotus. ibid. cap. 12. §. 1. pag. 254. a. Landsbergum arcem exstruxit. ibid. c. 13. §. 1. p. 254. b.

Dittricus II. Lus. Marchio XV. Comes Weissenfelf. Tom. I. Manl. Comm. Lib. IV. cap. 16. §. 1. pag. 256. a. emit Lusatiam. ibid. veneno extinguitur. cap. 17. §. 1. b. & Lib. V. cap. 10. p. 87. b. fundat Lipsiæ ædem D. Thomæ. ib. L. V. c. 15. §. 8. p. 87. b.

III. pinguis s. Theodorus Marchio Lusat. XVII. ibid. Lib. IV. cap. 19. §. 2. p. 258. a. condit Dobrilug. ibid. cap. 11. §. 1. p. 253. b. Imperat. in Ital. Comes. ibid. c. 12. ejus liberi ibid. cap. 13. ejus ditiones. ib. ad fratres devolvuntur. ib. Præsul Misniæ antea Budiss. Præpositus. ibid. L. VI. c. 32. §. 1. p. 325. b.

Misniæ & Lusat. Marchio. ibid. cap. 19. §. 2. p. 258. a. adoptat Fridericum admorsum & Tissemannum. ibid. c. 21. §. 1. obiit. §. 2.

Cunradi filius Marchio Lus. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 1. pag. 86. b. Liberi & uxor ibid. Lusatiam, Misniam & Libonotriam tenet. T. I. Garz. c. 1. §. 1. 2. p. 35.

Franciæ Rex. T. I. Idyll. p. 56.

Wettinensis. T. IV. p. 22. a. b. Uxor & liberi ejus. ib.

28. Antistes Magdeburgensium venit Zittaviam litem componendi caussa. T. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 21. §. 3. p. 312.

Diva Edulia. T. II. p. 98. b.

Potina. ib.

Rumina. ib.

Divinationes Svantoviti Idoli. Tom. II. pag. 74. a.

Divisio Lusatiæ. ibid. pag. 250. §. 7. b.

Divisionis Lusatiæ in superiorem & inferiorem origo. ibid. pag. 244. §. 6. b.

Divitiæ veræ & optimæ. Tom. I. Part. II. p. 136. a.

Dobergana, Mesoconis Ducis Polon. soror, Tiderici uxor. Tom. IV. pag. 48. b.

Doberlochius ager. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 39. a.

Doberlug cœnobium erigitur. Tom. II. p. 286.

Dobrelok quid significet. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 33. §. 1. pag. 140. b.

Dobrilucensi monasterio ecclesia parochialis in Kirchhayn est incorporata. T. IV. p. 211.

Dobrilucensis monasterii privilegia. ibid. p. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 178. 182. 185. 189. 209. 213.

Dobrilucha Cœnobium conditur. T. I. Manl. D. c. 15. §. 2. p. 86. b.

de Dobrilugo Controversia. Tom. I. Manl. L. IV. cap. 11. §. 2. p. 253. b. conditur. ib. T. II. p. 37. a. describitur. ib. pag. 246. §. 12. a.

Dobrilugum cœnob. tenent Gersdorffii hypothecæ nomine. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 12. §. 11. pag. 122. b. & cap. 18. §. 1. pag. 126. b. Bohemis subjectum est & Saxon. ibid. Lis de eo inter Elect. Sax. & Cæsar. ibid. unde bellum Germaniæ exortum esse conjicitur. ib.

Doctores & Pastores Luth. in Lusatia. ib. c. 26. §. 1. p. 133. a.

Doctrina & Scientia exornandæ sunt vitæ pietate, morum integritate, dictorum atque factorum honestate. T. II. pag. 338. seqq.

Evangelica spargi cœpit per Lusatiam tempore Ferdinandi I. ibid. pag. 290.

Doctrinæ Christianæ capita, quæ docuit S. Otto, Lusatorum Apostolus Barbaros. T. I. Manl. Comm. L. III. c. 13. §. 6. p. 206.

Documenta ob religionis libertatem & securitatem an. 1717. publicata. ibid. L. VI. c. 147. §. 1. p. 423. seqq.

Documentum Pietantiarum. Tom. IV. pag. 214.

von Dohna Abraham. Tom. I. Part. II. p. 5.

a Dhona Burggravii unde genus ducant. T. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 8. §. 1. p. 114. b.

Burggravius Christophorus. ibid. & pag. 117.

Domania Lusatiæ desunt. Tom. III. Dis. p. 21. b.

Dombravam vel Danbraweam Regis Bohem. filiam in matrimonium ducit Polonorum Dux Mieslaus vel Micislaus, & Lusatiam superiorem accipit in Matrimonium. Tom. II. pag. 319. §. 17.
Domestica non superbe spernanda & exteris postponenda. ib. p. 326.
Dominatus & municipia Lusat. infer. ib. pag. 319. §. 17.
Domini varii in Lusatia. ibid. pag. 244. §. 7. b.
hoderni. ib. & p. 309. §. 1.
e gente Saxonica. ib. §. 13.
e Domo Electorali Sax. ibid. pag. 319. §. 4.
in Lusatia antiqui. medii & recentiores. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 10. pag. 161. seqq.
in Lusat. ante Henricum Aucupem. ibid. §. 2. p. 168.
an etiam fuerint Poloni. ibid. cap. 21. §. 1. p. 179. eorum mutatio. ibid. c. 28. §. 1. p. 188.
quæ non sine subditorum oneribus accidit. Manl. Comm. Lib. VI. c. 147. §. 4. p. 428. b.
Dominica Lætare in Polon. & Siles. celebratur a pueris. Tom. II. pag. 82. a.
Dominicæ atræ origo. ib. b.
Domus hospitum & fratrum mansio. T. IV. p. 55. b.
Præfecti ædificatur. Tom. I. Pars. II. pag. 42. a.
Donatio inter conjuges. Tom. III. Dis. pag. 94. a.
Gorlicensis Civitatis. Tom. II. pag. 192. a.
Cœnobii amplissimo senatui facta. ibid. pag. 386. a. ipsius Traditionis confirmatio Imperatoria. ibid. pag. 386. b. in eam consensus Decani Budissinensis ib. p. 387. a.
Donationum inter maritum & uxorem bulla imperatoria. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 66. §. 7. pag. 356.
Donavium. T. I. Idyll. p. 60.
Donina arx. Tom. I. Manl. Comm. L. III. c. 2 . §. 2. p. 217. b.
per Uladislaum occupata. ib.
Dorganum, Torga. Tom. I. Garz. c. 4. §. 5. p. 41. a.
Dornavius (D. Caspar) fit Rector Gorl. Tom. I. Part. II. pag. 74. b. & Tom. III. pag. 391. a. resignat. Tom. I. Part II. pag. 78. b. ejus laus. Tom. II. p. 391. a. Ethopraxia. ib. Eloquentia. ib.
Dornbergum arx & oppidum Thuringiæ. Tom. I. Manl. Comm. Lib. III. cap. 4. §. 6. pag. 196. a. accipit Vipertus. ib.
Dornburg Vigberto concessa. T. I. Vip. c. 4. §. 19. p. 12. b.
Dornspachius (Nicolaus) ad Zittaviæ gloriam unice natus videtur. Tom. II. pag. 371. b. ejus officia, quibus summa cum laude defunctus est. ibid. Facit, ut Domini Crucigeri nobilissimo Senatui relinquant Domum, quæ Templi & Scholæ incrementis obstabat. ibid. pag. 371. b. ejus præclara facta. ibid. pag. 372. b. mors. ib.
Dos & legitima ex feudo Lus. filiabus. T. III. Dis. p. 39. a.
ex feudo Lusat. solvenda filiæ in cœlibatu. ib. p. 46. b.
Dotalitius districtus Lusatiæ. Tom. II. pag. 36. b.
Dotem ex Lusatiæ feudis pater filiæ diviti potest legare. Tom. III. Diss. p. 40. 4.
Dragomissa Vladislai Uxor. T. I. Manl. D. c. 19. §. 3. p. 96. a
fuit Luticensis, non Bohema Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 27. §. 9. 317. a.
Drebcaviam Barth, Marchio obsidet. ib. c. 36. §. 7. p. 332. b.
Drebcovia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 12. §. 7. pag. 121. b. Tom. II. p. 37. b.
Drebnaw I. Drenow villa juxta Nisam flumen. Tom. I. Manl. D. cap. 13. §. 4. p. 84. b.
Drebnitium. T. II. p. 37. b.
Drebnovia. ib.
Drehseri (Davidis) Symbolum. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VII. c. 11. §. 1. p. 444. a.
Dresda conditur. Tom. I. Manl. Comm. L. I. c. 43. §. 1. p. 150. a.
Drevonia, vetustissima villa. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 13. §. 1. p. 84. a.
Drey-Kretschmen. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 3. p. 113. a.
Drohnum Bohemiæ arx occupatur. ibid. L. VI. c. 77. §. 1. p. 360. b.
de Duba &c. Sedislaus Baro, Dominus Leipensis. Tom. I. Part. II. pag. 5.
Dubravia pagus monasterio datus. Tom. IV. p. 159. a.

Ducatus Gorlicensis. Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. cap. 31. §. 10. pag. 327. ejus Capitaneus fuit Christophorus de Luttiz. ib.
Ducis Lusatici Oratio, Tom. II. pag. 357. b.
Duderstade Marcha. T. I. Vib. c. 11. §. 30. p. 27. a.
Dudo Hallens. Ecclesiæ Præpositus. Tom. IV. IV. pag. 53. b. resignat. ibid. pag. 56. a.
Duiticiorum Deæ. T. II. p. 83. b.
Duo simul eliguntur Episcopi Halberstadenses. T. IV. p. 124. b.
Dux Gorlicensis. Tom. I. Manl. D. cap. 18. §. 4. pag. 93. b. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 33. §. 8. p. 32. b. ibid. c. 34. §. 23. p. 330.
Dyrsa, Böhem. domesticus Deus. Tom. II. p. 88. a.
Dysenteria grassatur Gorlicii. T. I. Part. II. p. 64. a. & p. 88. 8.
Dzidziella id est Venus. Tom. II. pag. 89.
Dziewanna. id est Diana. ib.
Dea ferarum silvestrium sylvarumque, ibid. pag. 187. b. etymon, figura, cultores, cultus. ibid. pag. 188. a. pestilentiæ remedium. ibid. pag. 188. b. Lipsiæ olim colendi mos simulacrum ejus fuit ibid. Destructio. ibid.

E.

Ebbeko, Parochianus in Monte-Sereno. T. IV. p. 33. b.
Eberhardus Comes Virtembergensis Carolo IV. movet bellum. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 21. §. 1. pag. 312.
Eberhardus Dux Monasterium Morbach fundat. T. IV. p. 131. a.
Eberhardus Princeps Anhalt. Cheruscorum & Ascaniæ. Tom. I. Garz. cap. 4. §. 3. pag. 40. a. bellum gerit cum Misnicis ibid. capitur. pag. 41. libertati restituitur. ib. p. 43. b.
Ebrietas apud Slavos laudabilis. Tom. II. p. 74. a.
Ecbertus Episcop. Monasteriensis moritur. T. IV. p. 35. a.
Marchio Brunsvic. Viperti æmulus. Tom. I. Vip. cap. 5. §. 79. pag. 14. b.
Ecbertus Marchio Misniam occupat. Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 29. §. 1. pag. 188. b. depellit Bohemos. ibid. bellum infert Viperto. ibid. Lib. III. c. 6. §. 1. p. 197. a. trucidatur in moletrina. ib.
Eccardiperga arx condita & denominata a quo? T. I. Manl. L. II. c. 17. §. 2. p. 176. a.
Eccardus. Tom. IV. pag. 20. a. feliciter pro Ottone multa conficit bella. ibid.
Eccardus Hermanni frater oppugnat Guncelium. T. IV. p. 21. b.
Ecclesia dominica Budiss. & Fürstenberg. Tom. I. Manl. Lib. I. c. 19. §. 1. pag. 127. a.
Magdeburg. fundatur. T. IV. p. 35. a. ejus Præpositus primus. ibid.
Moguntinensis igne consumitur. Tom. IV. p. 42. b.
Major Halverstadensis consecratur. Tom. IV. p. 81. a.
Nisicensis fundatur. T. II. p. 263. b.
Ecclesia Russa Silesf. locus ob commissum prœlium sic appellatur. T. I. Manl. L. III. c. 39. §. 11. p. 227.
ab Ecclesia V. T. Gentilium sacrificia & πολυθειότης sunt sumta. Tom. II. p. 94. a.
Ecclesiæ Cistercienfis ordinis Doberlugii fundator. T. IV. p. 49. a.
S. Stephani Viennæ fundator. T. I. Manl. L. VI. c. 21. §. 5. p. 315.
S. Pragensis fundator. ib. c. 34. §. 3. p. 327. b.
Ecclesiæ in Pomerania & Lusatia construuntur ac consecrantur. T. I. Manl. D. c. 12. §. 2. p. 84.
Sorabis Venedisque conduntur. T. I. Manl. L. II. c. 15. §. 2. p. 175. b. p. 180. a.
ministrorum salaria duplicantur. Tom. I. Part. II. p. 87. a.
in Dobriluch privilegium. T. IV. p. 168. 169. a.
S. Petri Budissinæ privilegium datur. ibid. p. 189. b.
Ecclesiæ multæ Halberstadenses igne delentur. T. IV. p. 126. b.
Ecclesiastica advocatia. T. III. Diss. p. 85. b.
Ecclesiasticæ causæ quid sint? Tom. III. Diss. p. 86. a.
ad Ecclesiasticum judicium trahendæ sunt scholæ & academiæ. Causas vid. T. III. Diss. p. 86. a.
Eclipsis Lunæ. T. I. Part. II. p. 45. a.
Eclipsis solis. T. IV. p. 31. b. & 35. b. p. 38. a. T. I. Part. II. p. 38. b.
Echardiberga arx Viperto donatur. Tom. I. Manl. L. III. c. 8. §. 4. p. 199. a.
Echardus III. Marchio Misn. T. I. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b.
Eckebertus Comes de Bavaria occiditur. T. IV. p. 42. a.
Eckehardus Sereni-Montis Præpositus partem monasterii ædificare aggreditur. T. IV. p. 45. b.

Echar-

Echardus Marchio Sax. fit primus Abbatiæ Gernrodensis Advocatus. T. IV. p. 143 a. b. ejus insigne. ib. trucidatur ib.
Eckersberg. T. I. Vip. p. 24.
Edictum de pace Religionis. T. IV. p. 221
Edilhardus. T. IV. p. 14. b.
Educæ & Potinæ esus potusque præsides. T. II. p. 166. a
Edulica diva. T. II. p. 98. b.
Eduliorum summa penuria T. I. Manl. L. VI. c. 7. §. 2. p. 300
Effigies nova Christi suspenditur Gorlicii T. I. Part. II. p. 43. b.
Regis Matthiæ supra portam arcis Budissinens. posita. T. I. Manl. L. VI. c. 115. p. 394. b
Egilbertus Archi-Episcop. Trevirensis. T. I Mant. D. c. 11. §. 1. p. 82. b.
Ehrenbergius (Laurentius) Notarius Gorlic. mittitur ad Imperatorem Sigismundum T. I. Manl. L. VI. c. 66. §. 5. p. 355. qui domum revertens scurriliter excipitur. ib. §. 7. p. 355. b
Eichler (Gregor) Diaconus obit. T. I. Part. II p. 76. a
Der Eignische Creyß. T. II. p. 36. b
Eilbergus vendit Carolo Rulandum. T. I Manl. L. VI. c. 22. §. 4. p. 314. a
Eilbertus successor Ottonis Bamberg. Episcopi. T. IV. p. 37. a
Eilenbergius (Guilielmus) T. I. Part. II. p. 5. in Præfecturam eligitur. T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 19. p. 405. b
Einsidelii, illustris alias Familia Misnica in nostra Lusatia, possident Dominatum Seidenbergensem. T. I. Manl. L. I. c. 8 §. 4. p. 115. & 116
Eisemannus Germaniæ super. Parens. T. I Manl. L. I. c. 35. §. 2. p. 142. b
Ekehardberk municipium. T. I. Vip. c. 10. §. 6. p. 24
Ekehardus, Hallensis Canonicus. T. IV. p. 39. a
Ekelinus fit Abbas Bigaugiensis. T. IV. p. 127 b. obit. ib
Ekkehardus Sereni-Montis claustrum construere aggreditur. T. IV. p. 40. b
Episcopus Merseburg. electus consecratur. V. IV. p. 72. Popponem & Tidericum ad se vocat. ib. p. 81. b. eosque ad priorem concordiam revocat. ib. p. 82. a. Romam proficiscitur ib. p. 100. b. redit de partibus transalpinis. p. 101. a
Ekkehardus IV. Sereni-montis Præpositus moritur. T. IV. p. 53. a
Ekkelinus Merseburg. Episc. moritur. T. VI p. 37. a
Ἐκςατικοὶ homines. T. II. p. 349. a
Electori Saxoniæ a statibus Lusatiæ homagium præstatur. T. I. Part. II. p. 87. 4. 91 b. ejus edictum de genuino valore monetæ. ib
Eleemosynæ peccata redimunt, sicut ignis aquam extingvit. T. I. Vip. c. 5. §. 18. p. 15. b
pro Zittaviensibus incendio depressis Gorlicii colliguntur. T. I. Part. II. p. 74. b
Elephas Gorlicii spectandus exhibetur. T. I. Part. II. p. 94. a
Elevatio poli urbium Lusatiæ super. T. I. Manl. L. I. c. 9. §. 2. p. 117. a.
Elisabethæ Andreæ Regis Hungariæ sanctimonia. T. I. Manl. L. IV. c. 14. §. 2. p. 255
Elisabethæ Andreæ II. filia. T. I. Manl. L. III. c. 5 §. 2. p. 196. b
Elisabeth Conradi Marchionis uxor obiit. T. IV. p. 63. a
Johannis Filia primo Antonio Brabantino nupta. T. I. Manl. L. VI. c. 34. §. 7. p. 328. a. secundus maritus. 9. ibid. b
Romanorum Imperatrix. ib. §. 7
Elisabethæ numisma. ib. §. 13. p. 329. a
Elister niger fluv. Lusat. differt ab Elistro Misn. T. I. Manl. D. c. 4. §. 8. p. 78. b. & Manl. Comm. L. I. c. 22. §. 5. p. 231. b
Elster. T. II. p. 53. b. Svevus fluvius. ib. p. 246. §. 13. b
Eluvil (Janus) Gorlicio bellum indicit. T. I Manl. L. VI. c. 5. §. 20. p. 299. a. p. 9. T. I. Part. II. cum Gorlicensibus in gratiam redit. ib. §. 22. confoditur. ibid
Eluviones aqvarum magnæ. T. I. Manl. L. VI c. 133. p. 411. it. cap. 143. §. 6. p. 421. a T. I. Part. II. p. 37. b
Elysii s. Illingi aut Lusati sunt aut Silesii. T. I Manl. D. c. 5. §. 2. p. 78. b. Comm. L. I c. 27. §. 4. p. 135. b. quam partem Lusatiæ inhabitarint. T. II. p. 251. §. 9. a
Semnonibus debent originem. ib. p. 282.
Elyster. Svevus fluvius. T. II. p. 246. §. 13. b
Elystra describitur. T. II. p. 246. a
Emelricus Rex Teutoniæ. T. I. Vip. c. 1. §. 1 p. 7. a. ejusd. Fratres & Herlibo. ib. & T. IV. p. 119. a
Præpositus Ecclesiæ Magdeb. T. IV. p. 35. a
Emerici (Joh.) Epitaphium. T. I. Part. II. p. 41. b. laudes ejus. ib. p. 106. b
Emericorum insignia. T. I. Manl. L. VI. c. 137 p. 416. T. I. Part. II. p. 125.
Emericus (Casp.) Georgii Filius J. U. D. Decanus Budiss. T. I. Manl. L. VI. c. 137. § 9. p. 415. b. moritur. ibid.
(Georg) Consul Rex Gorlicens. vocatur. T. I. Part. II. p. 16. ejus nativitas, studia, Laurea, Peregrinatio. ib. p. 120. & T. I Manl. L. VI. c. 89. §. 1. p. 372. a. Consulatus. T. I. P. II. p. 121. peregrinatio iterata. ib. ejus severitas ib. & T. I Manl. L. VI. c. 137. §. 5. 6. 7. p. 415. b varia cognomina & divitiæ. ibid. Hierosolymæ fit Eques auratus. T. I Part. II. p. 16. Christi Cenotaphium condit. T. I. Manl. L. VI

c. 89. §. 1. p. 372. b. Dresdam mittitur. ib. c. 129. §. 4. p. 409. b. Xenodochium fundat. c. 137. §. 2. p. 415. a. fontem Salomonis extruxit. ib. altare quoddam posuit. ib. §. 3. ejus obitus. T. I. Part. II p. 17. & 24. p. 120. & T. I. Manl. L. VI c. 137. §. 1 p. 414. b. epitaphium. ib. p. 415. a. familia & vita ejus. T. 1. Parr. II. p. 41

(Joach.) Scabinus moritur. T. I. Pars. II. p. 63. a.

(Joh.) fit Scabinus. ib. p. 77. b. Consul p. 81. a. 83. b

(Nicol.) capite plectitur T. I. Manl. L. VI c. 103. §. 2. p. 384. a.

Emporium glasti. T. I. Manl. Comm. L. VI c. 129. §. 1. p. 409

Encomia urbis Gorlicensis T. I. Manl. C. L. I. c. 2. §. 3. & seqq. p. 209. & seq. T. I. Part. 2. p. 2. item p. 94.

Encomium Lusatorum. T. II. p. 247. §. 21. b

Ender (Michaël) moritur. T. I. Part. II 54. b

Endermannus (Georg) Consul eligitur. T. I Part. II. p. 39. b

Engelhardus Nüenburg in Episcopum consecratur. T. IV. p. 60. b

Engelhusii (Dieterici) Chronodistichon de annonæ caritate. T. I. Part. II. p. 8

Engelmannus Danorum, Prussorum, Pomeranorum & Polonorum parens. T. I. Manl. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a

de Engern Ducum Genealogia. T. IV. p. 14. a

Epidemialis morbus Gorlicii sævit. T. I. Part. II. p. 61. a

Episcopalis jurisdictio qvid? T. III. Diss. p. 55. a audientia, ib. p. 85. a

Episcopatus Magdeb. constructores & destructores. T. IV. p. 68. b

Episcopi Halberstadenses duo simul eliguntur. T. IV. p. 124. b

boni officium est non tam corporibus quam animis civium prospicere. T. II p. 330. b

Episcopis olim cura scholarum & academiarum commissa erat T. III. Diss. p. 86. a

Jurisdictio Ecclesiastica (derivativa) concessa erat. ib. p. 92. a

Epistola ab Hussitis ad Lusatiæ populum exarata. T. I. Manl. D. c. 18. §. 5. p. 93. b. & Com. Manl. L. VI. c. 50. p. 344.

Epitaphium in æde sacra Leopoldishainensium T. I. Part. II. p. 52

Epitome historiæ Lusaticæ. T. II. p. 249. §. 1

Epko Repkovius autor Juris provincialis Saxon. T. III. Diss. p. 116. b

Eqvestre diploma T. I. Part. II. p. 16

Eqvites aurati. T. I. Garz. c. I. §. 3. p. 43. b

Subsidiarii mittuntur Cæsari. T. I. Part. II p. 56. a

Eqvus albus Svantevito sacer. T. II. p. 115. a soli tribuitur. ib. offertur Percunoldolo ibid. p. 174. b

Eqvus niger Triglæ sacer. T. II. p. 80. a

Eqvus signum solis. T. II. p. 73. b Luititiorum. ib. p. 236. b

von Erbfällen Zittav. Statut. T. III. Diss. p 161. a

Erb-Gerichte habent Lusat. Nobiles. T. III Diss. p. 13. a

Erenfridus Turing. Rex T. I. Idx. II. p. 56

Erfurtenses Fridricus Admorsus vincit T. I Garz. c. 5. §. 5. p. 53. a

Ericus obsidetur in Lundina. T. IV. p. 125. a

Eris Pseudo-Deus. T. IV. p. 38. b

Erkenbertus ædificium capello novo muro fulcit. T. IV. p. 33. b

Erlingus, Wirceburg. Episcop. T. I. Vip. c. 11. §. 27. p. 26. b

Ernestus. T. IV. p. 18. b

Erpesfurt. Erfurt. T. I. Vip. c. 11. §. 30. p. 27. a

Error geographicus in Michael Neandro notatus T. II. p. 345. a

Errores alii geographici. ibid.

Errores Eruditorum de initio Marchiæ Lusatiæ. T. I. Manl. L. II. c. 9. §. 1. p. 159

Eruditi in Lusatia inferiore nati. T. II. p. 327. a

Eruinus Comes fit Monachus. T. I. Vip. c. 11 §. 15. p. 23. b

Ethnicarum superstitionum licentia. T. II p. 383. a

Etzel (Johann) decollatur. T. I. Part. II p. 13

Etzelius (Caspar) ob mala facta capitur. T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 4. p. 384. a

Evangelica Concio prima in templo Monasterii Gorlicensis. T. I. Part. II. p. 38. b

Evangelicæ doctrinæ compendium aliqvod T. II. p. 328. b

Evangelii prædicatio per dissidia impeditur T. I. Manl. L. I. c. 25. §. 2. p. 133. b

Eucharisticum festum, Gorlicium solennissime celebratur. T. I. Part. II. p. 90. b. p. 94. a

Eudosi T. I. Garz. c. 3. § 1. p. 37. b

Everhardus Abbas. T. IV. p. 36. a

Everhardus Episcopus Merseburgens. T. IV p. 48. b. moritur. ib. p. 56. b. & p. 85. a

Evermodus Episcopus Raceburg. T. II. p 156. b

Slavorum Episcopus. T. IV. p. 42. b

Evermodus T. IV. p. 35. a

Præpositus amovetur. ib. p. 42. a

Euge-

Eugenius (alias Bernhardus) fit Papa. IV. p. 37. b
Rhemis concilium celebrat. T. IV. p. 38 b. moritur. ib. p. 40. b
Exactiones publicæ ab Hexapolitanis pendendæ. T. I. Manl. L. VI. c. 45. §. 1 p. 341. a
bellicæ Gorlicii. T. I. Part. II. p. 91. b
Excommunicandi potestas Præpositorum. T. IV. p. 81. 82 b
Excubiæ constitutæ in portis Gorlicensibus & in turri. T. I. Part. II. p. 76. b
novæ Gorlicii constituuntur. ibid. p. 82. b.
Executio justiciæ severa Gorlicii. T. I. Part. II. p. 2
Pragensis. ib. p. 85. a
Exedræ lapideæ in templo Petrino exstructæ. T. I. Part. II. p. 63. a
Exempla virtutis & morum a viris eruditis sumenda. T. II. p. 326. a
Fortius movent quam vel optima præcepta. ibid.
Exemplorum notitia instructus & rerum usu confirmatus esse debet, qui civitati præesse cupit. T. II. p. 337. b
Exemplum μεγαλοπρεπίας. T. I. Manl. L. IV c. 17. §. 4. p. 257
Exercitus tres cruce signati Conrado Svevo imperante colliguntur. T. I. Manl. L. IV. c. 3. §. 4. p. 248. a
Exordia Zittaviensia. T. I. Manl. L. III. c. 46 §. 1. seqq. p. 232. a. b
Expeditio sacra in Syriam infelicissima. T. I. Manl. L. IV. c. 3. §. 6. p. 248. a
Expiatio ecclesiastica s. papalis. T. I. Vip. c. 5 §. 13. p. 15. a
Exteri in Lusatia studia tractare cœperunt. T. II. p. 371. b
Exundatio Nisfi. T. I. Part. II. p. 55 a. 59. b. 75. b. 77. b. 79. a. 86. a
Eylica Comitissa T. IV. p. 36. b. avia Bernhardi comitis ibid. moritur. p. 37. a
ab Eytzinis (Michaël) T. I. Manl. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b
Ezlerus (M. Leonhardus) Gymnasii Zittaviensis Rector. T. II. p. 373. a

F

Faber (Franciscus) T. I. Manl. Com. L. I. c. 21 §. 2. p. 129. a
Faber (Johann) Viennens. præsul T. I Manl. Comm. L. I. c. 25. §. 4. p. 133. a
Faber (Thomas) Rector Budissin. T. II. p. 372. a
Fabri Thesaurus h. e. Lexicon Latinæ lingvæ aliis præfertur T. II. p. 136. b
Schurzfleischii de eo Lexico judicium. ibid
Lexici hujus existimatores & amplificatores. ib. p. 336. b
Fabritius (D. Paulus) Viennæ gradu doctorali coronatur T. I. Manl. L. VII. c. 25. §. I. p. 451. ejus Scripta ib. §. 3
dedit se artibus Mechanicis ibid. §. 4. p. 452
Dono mittit instrumentum Mathemat. Bibliothecæ Zittaviensi consecrandum T. II. p. 374. b.
Facta Seculi XVI. & XVII. præcipua & notabiliora. T. I. Manl. Comm. L. VI. c. 147. §. 1. p. 423
ex decursu anni 1717. notata ib.
Falckenhain (M. Joh.) Collega Scholæ obit. T. I. P. II. p. 78. b
Falconis, nobilium Capitanei obitus T. I. Manl. L. V. c. 8. §. 3. pag. 276. b
Falderensis pagus. T. II. p. 178. b
Fames in Castris sæva T. I. Vip. c. 3. §. II. p. 10. a
Fames magna. T. I. P. II. p. 15. & T. IV. p. 42 b. & p. 75. a
qua Lusatia, Silesia & Polonia fuerunt pressæ T. I. Manl. C. L. VI. c. 4. §. 1 p. 296
ejus famis tempus latet in voce CUCULLUM ib. §. 3. p. 297
premit Gorlicenses ibid. c. 146. pag. 420
Familiæ Lusat. equestres. T. I. Manl. L. I. c. 20. §. 7. p. 128. b
Fasti primi Gorlicenses. T. I. P. II. p. 12
Fata Lusatiæ. T. II. p. 247. §. 19
Favor liberalitate conciliatus T. I. Vip. C. I §. 10. p. 7. b
Favor Magnatum ex virtute ac fortitudine proveniens T. I. Vip. C. I. §. 2. & 8. p. 7 c. 2. §. 6
Febris matribus familias fatalis. T. II. Fr. Nom. p. 246
Felem signis militaribus præferunt Alani, Burgund. & Svevi. T. I. Manl. C. L. II §. 12. p. 172. b
Felices invidiosi T. I. Vip. c. 1. §. 3. p. 7. a. C. II. p. 8. a
Felicitatis opinio. ibid. §. 5. pag. 7. a
Felix (Bohuslaus) T. I. P. II. p. 5. a Lobcowitz & Hassenstein &c. T. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 1. p. 406. b
Felizo idol. Zombliianorum. T. II. pag. 161. b
Ferberus (Johannes) Civis Gorlicens. cum uxore sua obit. T. I. P. II. pag. 81. a

Ferdinandi Cæsaris uxor Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 34. a
abit. ibid.
Ferdinandus I. Imp. T. I. Idyll. p. 69
Ferdinandus Rex Budissam veniens ordinibus Cathol. Relig. commendat. T. I Manl. C. L. I. c. 25. §. 4. pag. 133. a
Ludovici Successor. T. I. Manl. L. VI. c. 147. §. 1. p. 422. b
Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 29
honorifice suscipitur. ib. p. 30
alloquitur discipulos eum excipientes. T. II. p. 370. b
Distichon ipsi oblatum. ib.
Ferdinandus Archidux Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 34. a
Archidux Austriæ Pragæ Rex designatur & coronatur T. I. P. II. p. 81. a
venit Gorlicium ib.
Cæsar eligitur p. 82. b
a Statibus Bohemiæ rejicitur ib.
Ferdinandus II. Rex Bohem. accipit regnum hoc confusum. T. II. p. 290. b
Ferri vena s. ferrariæ officina. T. I. Manl. C. L. I. c. 20. §. 4. 7. p. 128. a
Ferrum probationis. Prob-Eisen. T. II. p. 143. b
processus describitur. ib. p. 144. b
in Lusatia maximo numero cuditur ib. p. 248. §. 23
Fertilitas Lusatiæ. T. II. p. 248. §. 23
Festum Scholasticum Gregor. celebratur T. I. P. II. p. 45. b
Feuda alienare non licet sine Domini consensu T. III. Dis. p. 17. a. 62. b
Feuda beneficiata & oblata T. III. Dis. p. 5. b
Landsassorum num acqvirere liceat civibus T. III. Dis. p. 11. a
Lusatiæ. T. II. Haugw. Prodr. p. 18. alienari possunt. T. III. Dis. p. 17. a. 19. a 63. a. pœnæ originem debent. ib. p. 10. b
nobilia qvæd. T. III. Dis. p. 11. a
propria. T. III. Dis. p. 9. b
quæ liceat civibus ex plebe acqvirere? T. III. Dis. p. 11. a
Silesiæ recedunt a communi feudorum natura. T. III. Dis. p. 58. a
Vexillorum Saxoniæ Septem. T. I. Manl. C. L. II. c. 13. §. I. pag. 136. b
Feudales causæ majoris sunt momenti, quam res allodiales T. III. Disp. p. 5. a
Feudalia jura multiplicia in provinciis Germ. T. III. Dis. p. 5. b
Feudalis juris communis & Lusatici differentiæ T. III. Dis. p. 3
Feudi inauguratio fieri potest per procuratorem T. III. Dis. p. 18. b
Feudis nullum jurisdictionis genus adnexum est T. III. Dis. p. 13. b
in Feudo successionis infinitas T. III. Dis. p. 16. a
Lusat. Bamberg. Borussic. successio limitata ib. p. 16. a. b
Feudorum jura in Testamentis ibid. pag. 17. b
Feudum nec acquirere, nec in eo succedere potest fœmina. Tom. III. Disput. pag. 12. b
Feudum omne præsumitur proprium ibid. pag. 9. b
denotat salarium ib. p. 57. b
a Ducibus Silesiæ, exigiturque ab iis juramentum T. IV. p. 199. b
Ficenus (Michael) fit Ecclesiastes Gorlicens. T. I. Part. II. p. 73. a
Fictitii homines T. I. Manl. L. V. c. 19. p. 284. seqq
Fictitiis de his Magnatum nomen, personam & mores simulantibus. T. I Manl. Lib. V. cap. 19. pag. 284 seqq
Fidelis subditi exemplum erga Dominum T. I. Manl. L. IV. cap. 24. §. 1. pag. 261. b
Fides divinorum Oraculorum per Messiam exhibitum liberata ib. L. VI. c. 17. p. 430. seq.
Figulus (Joh.) Juris institutiones docet. T. I. ibid. L. VII. c. 5. §. 4. pag. 439. a
Filii Ottonis pii ex Beatrice nati. ib. L. V. c. 5. §. 7. p. 275. a
Fines Dalaminciæ T. IV. p. 160. a
Lusatiæ hodierni T. II. p. 205. §. 5. b. & T. T. II. p. 266. §. 8. b
Lusatiæ antiqvæ incerti. ibid. pag. 281. b
Finstervvaldum T. II. Frenc. Nom. pag. 37. b
oppidum Lusat. infer. qvidam Misniæ, alii Lusatiæ annumerant. T. II. p. 335. b
Flacius (Matth.) Illyricus respondet Lasio. T. I. P. II. p. 29
Flämmische Länderey in Schwartzburg-Stolbergischen territorio unde nomen habeat. T. II. p. 212. a
Flagellorum colluvies in Germaniam venit. T. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 1. p. 311. a
initium, eorumque processus prohibitus. ib. §. 3. p. 311. b
Flinsii etymon. T. II. Frenc. Nom. p. 80. b
Figura ib.
patronus morientium ib.
Flintz. Sorab. idol. destruitur T. II. Frenc. Nom. p. 80. a

Flie-

Fliegel Schwartzausgebrannter insigne Camentii. T. II. ejusd. p. 32. b
Florschütz (Georg.) Vratisl. Collega Scholæ Gorlic. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 2 p. 290. b. & T. I. P. II. p. 36. b
Flumen sangvineum T. IV. p. 38. a
& Piscinæ T. I. P. II. p. 149. a
Fluvii Lusatici T. I. Idyll. p. 62. T. I. Manl. D. c 4. §. 1. p. 78. a. & Tom. II. p. 250 §. 6. Sprea S. Svevus ibid. §. 2 Nissus §. 7. Elister niger. ibid. §. 8. Qvissus. §. 9. Vitigius. §. 10
3. memorab. Bohemiæ. T. I. Manl. D. C. I §. 2. p. 76. a. & T. I. Manl. C. L. I. c. 21. seq
in immensum effusi ibid. L. VI. c. 64. p. 354
Fluviis Salæ & Albi præsidia imponuntur T. I. Manl. C. L. I. c. 42. §. 4. pag. 148. a
Flynisum, Lusatorum Idolum destruxit Lotharius Cæs. T. I. Manl. D. c. 14. §. 1 p. 85. b
est DEus excitans mortuos. T. II. pag. 225
etymon, ib. p. 227. a
figura ib.
cultores 228. a
cultus & destructio ib. p. 229. a
Flyns Lusatiorum paganorum DEus T. I. Manl. L. II. c. 32. §. 1. p. 109. a
ejus descriptio ib. §. 2. b
pictura ibid. b
a Lothario destruitur ib. §. 3
Slavorum idolum describitur T. II. p. 283. a
destruitur ib.
Fœdera civitates ineunt in Lusatia & Silesia T. I. Manl. C. Lib. I. c. 4. §. 4. pag. 112. a
Fœderati qvidam contra Albertum I. ib. L. V. c. 9. §. 3. p. 276. b
Fœminæ ab acqvisitione & successione feudorum excluduntur. T. I. Dis. pag. 12. b
Fœminæ licet acquirere feuda Lus. T. II. Dis. p. 12. b
non in illis succedere. ibid
Fœminarum conversarum ædificium destruitur T. IV. p. 63. b
Fœtus in utero a qvanam corporis parte increscat. Philosoph. sententiæ T. II p. 157. a
Fonteja obsessa T. I. Garzon. c. 4. §. 1. pag. 49. b
Fontes gentil. memorabiles T. I. pag. 190. a
fuerunt sacri ib.
Forsta, um. T. II. Frenc. Nom. p. 38. a
Lusat. inferioris metropolis. ib. p. 246 §. 12. a
Försterus (Franciscus) mercator Consul Gorl. eligitur Tom. II. P. II. pag. 89. a 91. b
obit. 93. ib
Försterus (Carolus) fit Reip. Gorlic. Notarius. T. I. P. II. p. 91. b
Forstum. T. I. Manl. C. L. I. c. 120. a
Urbis insigne ib
Fortitudo contumeliam perpeti non potest. T. I. Vip. c. 4. §. 12. a
Lusatorum bellica. T. II. pag. 248. §. 22. a
Fortuna barbata. T. II. p. 98. b
reverenter utendum, inversabilis esse debet. ib. p. 385. b
quod nobis negat, compensare debemus industria & eruditione ib. pag. 337. a
Fortuna improba fortissimis viris semper est invisa T. I. Garz. p. 49. § 9
quibus affulget, ii nullo egent consilio. ib. c. 5. §. 9. p. 53. b
Fortunæ cedere prudentia est T. I. Vip. C. 2 §. 6. p. 8. b
olla T. I. P. II. p. 67. a
Fortunam adorant Windelici. T. II. pag. 112. b
negatur p. 113. a
Forum novum panarium & carnarium impetratur. T. I. P. II. p. 62. a
diplomate Cæsareo confirmatur ibid. p. 67. a
Franci ad Oderam traducti primum in Silesia & Lusatia vites terræ immittunt. T. I. Manl. Lib. IV. cap. 6. §. 5. pag. 250. a
Franciscanorum introitus in Germaniam ib. p. 384
eorum receptio. ib.
receptionis causæ ib.
eorum in Gorlicens. cœnob. dogmata. ib. p. 385
eorum in Cœnob. Gorlic. ultim. ibid. p. 386. a
ortus & progressus T. II. p. 383. b
Franciscani Monachi parum profuerunt Gorlicii & Zittaviæ Juventuti educandæ T. II. p. 369. a
Francofurtenses vincunt Hussitas T. I. Manl. L. VI. cap. 63. §. 1. pag. 353. b
Francofurtensis Academia Cotbusium transfertur ibid. c. 146. §. 2. pag. 422. b
Franckfurts Ursprung T. II. Frenc. Nom. p. 53. b
Francofurti ad Oderam privilegia concessa

sa T. I. Manl. L. V. c. 12. §. 4. p. 278. a
Francofurtum obsidetur T. I. Manl. L. V c. 18. §. 15. b
solvitur ab obsidione. ib. §. 15. b
Francones Lus. infer. incolæ. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. b
Francus (Joh.) T. II. p. 337. a
Francus (Andreas) Camitianus Poeta celebris T. I. Manl. L. VII. c. 2. §. 1. p. 436. a
ejus curriculum vitæ ib. §. 2
obitus ib. p. 437. a
Fraudem & artes non diu tegunt, qui fidem semel decoxerunt T. II. pag. 351. b
de Frauenberg (Joh.) Consul creatus T. I Part. II. p. 18
Glasti vecturam conservat. ibid. pag. 19
ejus Symbolum ib.
obitus ib. §. 3
mira responsio ib. §. 4
Fraus Bonifacii VIII. qua decepit Cœlestinum P. Max. T. I. Manl. L. VI. c. 28 §. 13. p. 319
Frencelius (Abraham) lingvæ Venedicæ purioris cultor T. II. pag. 300 §. 6
(Joach.) Eqves auratus T. I. Manl. L. I c. 8. §. 4. p. 115. a & Tom. 1. Manl. L. VII. c. 13. §. 2. p. 445. a
uxorem ducit. T. I. P. II. p. 30
(Simon Fridericus) T. II. p. 338. a
ejus selectioris materiæ disputationes ib. p. 359 a
Freygansdorff T. II. Fr. Nom. pag. 31. a
Frey-laß-Brieffe T. III. Dis. pag. 193. b
Freystadiense incendium. T. I. P. II. pag. 34. b
Fribergæ obsessio, expugnatio. T. I. Garzon. c. 2. §. 4. p. 48. a
immunitate donata ib. p. 51. a
vi capta ib. p. 53. a
Fridberg resignatur Joanni Regi Bohem. T. IV. p. 191. a
Fridelandum prope Zittaviam T. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 3. p. 311. b
Friedens-Fest wird gefeyert. T. I. Part. II p. 90. b. 94. a
Fridericus Abbas eligitur ib. p. 109. a. moritur. ib. p. 110. a
Friedericus Admorsus Alberti Filius T. II p. 287. T. II. Garz. c. 1. §. 9. p. 35. a & T. I. Manl. C. L. IV. c. 32. §. 3. p. 268. a
unde Admorsi Cognomen. T. I. Manl. L. IV. c. 20. §. 6. p. 259. a
a Patre capitur & liberatur ib. c. 20. & 22 &c. 30. §. 2. p. 266
Lusatiæ, Misniæ & Libonotriæ heres ib. c. 20. §. 1. p. 36
bellum cum Patre, Adolph. Nassau. & aliis ib. c. 23. 24
ditione exuitur ib. c. 24. §. 1
recuperat omnia & feliciter pugnat. ibid cap. 24. sqq.
Lusat. inferiorem Bohemis cedit. ibid. c. 29. §. 1. cap. 30. pag. 266. a
capitur a Brandenburg. ib. c. 30. §. 2. p. 266
renunciare cogitur Lusat. inferiori, ibid.
renunciat Lusatiæ Inferiori suo heredumque nomine ib. c. 30
moritur ib. c. 31. p. 267. b
uxores ejus & tres liberi, ib. c. 33. §. 7. p. 269. b
periculum ejus vitæ ib. c. 20. p. 50. b. T. I. Manl. D. c. 15. §. 12. pag. 88. a
strenue se defendit contra Albertum Imperat. T. II. pag. 258. §. 40. b
si non possessione, jure tamen fuit Marchio Lusatiæ ibid. pag. 259. §. 41. b
ejus Titulus ib.
bella cum Brandenburgensibus, quibus captus renunciat Lusatiæ ib.
morbi & mors ib.
Fridericus Archiepiscopus percutit fœdus, cum quo? T. IV. p. 38. b
Friedericus Arnoldi Successor Archiepiscopus Coloniens. T. IV. p. 41. b. & p. 126. a
moritur ib. p. 42. a
Fridericus de Arnsborch dignitate sua privatur T. IV. p. 123. a
fœdus iniit cum Lothario Duce Saxoniæ ib.
Fridericus Augustus Rex Poloniarum & Elector Saxon. Religionis Lutherano-Evangelicæ libertatem & securitatem in Misnia & Lusatia novis literis Regiis denuo clementissime stabilivit & roboravit. T. I. Manl. C. L. VI. c. 147 p. 423. sqq.
Fridericus Austriacus a quibusdam Cæsar dicitur T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 4. p. 297. b
Fridericus I. sive Barbarossa. T. I. Idyll. pag. 63
contumelia ipsi a Papa illata. T. I. Manl. D. c. 15. §. 3. p. 86. b
regem Bohemiæ declarat. T. I. Manl. C. L. III. c. 32. §. 3. p. 222. a

in expeditione Saxon. obit. ib. c. 33 §. 3
Rex Saxoniam intrat. T. IV. pag. 40. b
ab uxore separatur ib.
Romam proficiscitur ib.
ubi ab Adriano Pont. M. in Imperat. consecratur ib.
Aquisgrani coronatur ib. p. 71. a
ab Honorio Papa in Imperat. consecratur ib. p. 81. a
Imperator eligitur. T. IV. p. 126. a
in Saxoniam venit ib.
Poloniam hostiliter ingreditur ib.
Imperator & Papa reconciliantur ib. b. & p. 46. a
Wormatiæ filios suos hereditate propria ditavit ib.
Curiam tenet Magdeburgi, dein in Nüenbourg. ib.
Tertiam curiam tenet in Wyne castello ib.
Qvartum in Würtzenburch ibid. pag. 127. a
Deinde in Ingelenheim, tandem Ratisbonæ ib.
Hartzburg & Bischofschen construit. ibid
Aldenburg venit ib.
multas immo plurimas Ducis urbes obtinet. ib. b
in Græcia fuit ib. b
eligitur contra Ottonem. ibid. pag. 128. b
Romam veniens honorifice suscipitur ibid
triumphat contra Ottonem in Almania ibid
conventum habet Halverstad T. IV. p. 41. b
uxorem ducit ib.
Poloniam ingreditur ib.
ad deditionem compellit ib.
Burgundiam recipit ib. 42. a
cum Longobardis conflictum facit, perditque victoriam ib. 46. a
Henricum Filium suum militem facit ib. p. 48. a
mersus est ib. p. 51. b
Fridericus II. Imperator dictus. T. I. Manl. L. V. c. 19. §. 18. pag. 286. a
cognomento placidus Saxoniæ Septem-Vir, Guilielmi frater. ib. L. VI. c. 72 §. 5. p. 359. a
bellum in Lusatia gerit ib.
Fridericus II. Saxon. Palatin. fraude uxoris suæ a Ludovic. II. Com. Thuring. tollitur T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. b
Cædis memoriam inscriptio quædam servat ib.
Fridericus V. Pragæ in Bohemiæ Regem coronatur T. I. P. II. p. 82. b
venit Gorlicium p. 83. a
ei præstant Gorlicii homagium ib.
ejus filiolus venit Gorlicium ib.
Rex ad Pragam vincitur. ibid. pag. 84. b
Fridericus V. T. IV. p. 18. a
VIII. ib.
IX. ib.
X. ib.
XI. ib.
Fridericus I. Lignic. T. I. P. II. p. 4
Super. Lusat. Præfectus. T. I. Manl. VI. c. 125. §. 12. p. 404
obit. ib. c. 120. §. 11. p. 398. a
Fridericus II. Hallensis Eccles. Præpositus moritur T. IV. p. 40. b
Fridericus Bellicosus
ejus honores. T. I. Garzon. C. I. p. 34 § 2
posteritas ib. p. 35. §. 3
Fridericus de Choro Magdeb. fit Episc. Pragens. T. IV. p 31. b
Fridericus Coloniensis Episc. moritur T. IV. p. 35. a
Fridericus Comes de Arnsberg moritur T. IV. p. 48. b
Comes de Aveberge in cloaca mersus est T. IV. p. 48. b
Comes de Brene T. IV. p. 41. a
Wulradi copiam compellit ibid. pag. 45. a
fit Templarius & obit. ibid. pag. 82. a
ejus liberi relicti ib.
est filius Conradi ib. p. 106. a
Fridericus Comes Palatinus, fundator Monasterii Gozecens. T. IV. pag. 107. a
ejus conjux ib.
Comes de Sommerschenburg moritur T. IV. p. 42. b
Comes Wethini, Conditor Marchionum Misniæ T. I. Manl. L. II. c. 9. §. 2. 3 p. 160. a
quo loco obierit? T. IV. pag. 105. b
ejus filiæ ib. p. 37. a
Fridericus de Crozuc capitur & e carcere mirabili qvodam modo educitur T. IV p. 34. a
Fridericus Cunradi frater excommunicatur T. IV. p. 35. a
Fridericus Custos majoris Ecclesiæ ib. pag. 37. a
Fridericus Dux Bohemiæ XXVIII. T. I. Manl. L. III. c. 33. §. 1. p. 223

Fri-

Fridericus Dux Lignicensf. Gorlic. commoratur T. I. P. II. p. 33. b
Principatum Bohem. obtinet. ib. L. VIII. c. 34. §. 2. p. 223
antea expulsus ib. c. 33
obit. ib. c. 34. §. 3
Fridericus Dux Sveviæ Princeps militum constituitur T. IV. p. 51. b. & pag. 223. a
Fridericus & Ditgremus fratres seqvuntur Wittekindum II. T. II. pag. 310 §. 5
Fridericus Ecclesiæ Niemburg. fit Abbas T. IV. p. 60. b
Fridericus Elector Brandeb. acquirit Cotbusium. Tom. I. Manl. L. I. c. 13. §. 9 p. 124. b
Fridericus Frater Conradi fit Episcopus Magdeb. Tom. IV. pag. 125. b
obit ib. p. 126. a
Fridericus Gratus, Groticherus Gorl. hostis & prædo captus suspenditur Tom. I. Manl. L. VI. c. 61. §. I. pag. 352. a
Fridericus Gravis Admorsi Filius ibid. Lib. IV. cap. 31. §. 2. pag. 268. a
Fridericus Junior confdoitur ib. L. II. c. 25 §. 1. p. 184. b
Fridericus Lusatiæ Marchio XIX. ib. L. IV c. 32. §. 1. p. 268. a
Fridericus (Matthæus) Gorl. Pastor Schönb. ibid. L. VII. cap. 13. §. 1. pag. 445 T. II
Frenc. Nom. pag. 55. b. moritur T. I. P. II. & T. II. p. 364. b. & pag. 35. b
ejus scripta ib.
Fridericus Misniæ Præfectus Tom. IV. pag. 65. a
Niemburgensis Abbas obit. ib.
Palatinus de Saxonia. T. I. Vip. C. II. §. 26. p. 26. b
eligitur Rex Bohem. Tom. II. pag. 290
vincitur, regno exuitur, & maximas post se relinquit turbas ib.
Fridericus Pulcher, Austr. Anti-Cæsar captus Tom. I. Manl. D. c. 17. §. 3. 5 p. 92. b
Cæsar a quibus deligitur? Tom. I. Manl. C. Lib. VI. cap. 5. §. 4. pag. 298. a
prælio victus capitur a Ludov. Bavaro. ib. §. 8
Fridericus Sapiens Cæsaream dignitatem sibi oblatam non accipit. T. I. Manl. L. V. c. 16. §. 8. p. 282. b
Fridericus Successor Lamberti Præpositi T. IV. p. 37. b
Fridericus Tiderici Comitis filius fit Magdeb. Episc. T. IV. p. 105. a
de Walkinride Abbas Serenum-Montem venit. ib. p. 80
Werneri successor p. 40. a
Fridler. (Fridricus) securi percutitur Tom. I. Manl. L. VI. cap. 37. §. 2. p. 333. b
Friedland. Tom. I. Manl. Lib. I. cap. 12 §. 3. p. 120. b. & Tom. II. Fr. Nom. p. 38. b
ensis Baronatus. T. I. Nanl. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b
Friedlandus Trocendorffius (Valentinus) Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 4. §. 1. p. 437. b
nascitur ibid. ejus nominis deductio ib. §. 2
Præceptor ejus primus ibid. pag. 438. §. 3
Baccalaureus Philosoph ib.
discit lingvam Hebraicam. ibid. §. 4. a
fit Rector Goldbergæ. ib. §. 5.
ejus collegæ. ibid. cap. 5. §. 4. pag. 439
ad verba matri obtemperat. ibid. §. 12.
moritur ib. §. 8. b
ejus epitaphia. §. 9. seqq. pag. 440. a.
vocationes alias recusat. ibid. §. 13. b.
Græcorum mores imitatur ibid. c. 6. §. 2. p. 441
ejus Symbolum. ibid. §. 7. pag. 442. a
ejus effigies cum inscriptione in templum Petrinum reponitur Tom. I. P. II. p. 51. a
Frigus asperrimum. T. I. Part. II. p. 30. & 79. a
Fritschius (D. Thomas) Physicus Gorl. ordinarius Tom. I. Manl. L. VII. c. 24. §. 2. p. 451. a moritur T. I. P. II. p. 68. b
Fritschius (Ambrosius) Typogr. obit. T. I P. II. p. 56. a
(Hieronymus) juvenis mutus repente loquitur ib. p. 63. a
Fröhnen, Frohndienste qvid sint? T. III. Dis. p. 188. a
Fruges post lectas solennem instituunt Slavi cultum. Tom. II. pag. 110. b.
Frumenti penuria in Lusat. ib.
Frumenti penuria Gorlicii. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 4. §. 1. pag. 296. b
Fuga Musarum e Græcia in Italiam. Tom.

Tom. V. pag. 352. b. & pag. 360. b
ex Italia. ib. p. 361. a. in Lusatiam ib. p. 362. a
Fuldæ convocantur Principes super Regni dissensione. Tom. IV. pag. 124. a
Fullonum ahenum in Nisso reperitur. T. I P. II. p. 86. a
Fulmen pro DEo colunt Lithuani. T. II. p. 89. b
Fulmine duo viri tanguntur T. I. P. II. p. 68. b
aedes quaedam tanguntur ib. b
turris monasterii tangitur ibid. pag. 71. b
Fulminis ictus Gorlicio damnum affert. T. I. P. II. p. 82. a
Fulminum & ventorum damna T. I. P. II p. 54. b
Fulradus Viti reliqvias colligit. Tom. II. p. 103. b
Funccius (Christian.) IX. Gymnasii Gorlic. Rector. T. II p. 394. b
Fundandis in cœnobiis locus aptus Tom. I. Vip. cap. 6. §. 4. 5. 6. pag. 16. b
Fundandis in cœnobiis solennitas ib. p. 17 §. 8. 9. 10
Fundatio cœnobii Gorlicens. Tom. I. Part. II. p. 7. monasterii Gozecens. T. IV p. 105. seqq.
Bigaugiensis ib. p. 118. ejusd. causa. ib. p. 120
novi operis cœnobii Hallensis. ibid. pag. 123. b
monasterii Luczke ib. p. 121. b
monasterii Wissenburgens. ib. p. 128. a
fundator ib. b
Fundatio monasterii Selsenburgensis T. IV p. 130. b
S. Blasii p. 130. b
S. Trutperti p. 131. a
Otterburen ib. a
S. Petri in nigra Silva. p. 131. b
de Vineis ib.
Albertispachii ib.
Morbach. ib.
Cæsariens. ib.
Trulentusen. ib.
Rebdorf. ib.
S. Georgii ib.
Zwiefalten ib. p. 131. b
Petri Domus s. Peterhusen ib.
Eberbach. ib. p. 131. b
Lorch. ib.
Kempten. ib.
Jorgenthal. ib.
Ichterhusen. ib. p. 132. a
Cellæ Paullinæ. ib.
de And. ib.
Althe. ib. b
Matze. ib.
Mansen. ib.
Eusdorff. ib.
Besheim. ib. p. 133. a
Montis S. Petri. ib.
Benedicten-Burn. ib.
Raiten-Buch. ib. p. 133. b
Alldorff. ib.
Weingarten. ib.
Altenmünster. ib.
Gladebacensis. ib.
Campidonis. ib.
Schutterensis. ibid. pag. 133. b. & pag. 135. b
Buchangiensis. ib. p. 133. b
Angesnoven. ib.
Schaffhusen. ib.
Omnium Sanctorum ib.
Reichenbach ib.
Etall. ib.
Fundatio monasterii Vispach. ib.
Hirsaugiensis ib.
Ettenmünster ib.
Ettenheim ib. p. 133. b
Tegernsee ib. p. 134. a
S. Georgii ib.
Geysen-Feld. ib.
Bosangiensis ib.
Prumiens. ib. p. 135. b
S. Joh. Baptistæ ib. b
Kyrb-Garten ib. p. 136. a
S. Walpurgæ in Sacra Silva 136. a
Adelberg. ib. b
S. Bened. Lorch. ib. p. 136. b
Kiniges-Berg ib
Noviennensis. ib.
Evershemensis ib.
Marienstern. ib. p. 172. b
Fundatio Abbatiæ Qvedlinburgens. ibid. p. 148. b
Gerodensis ibid. pag. 148. b. 149. a 150. b
Cœnobii in Lauban. ib. p. 187. b
Monasteriorum duorum in Qvedlinburg ib. p. 135. b
Fundator Ecclesiæ in monte Sereno. T. IV p. 31. b
Fundatores Cœnobii Gozecensis. ibid. p. 107. a
Fundatrix monaster. Trutenhusen. ibid. p. 131. a
Funebres conciones ob pestem cessant. T. I. P. II. p. 88. b. iterum habentur ib. p. 89. b
Funebria Barbarorum T. I. Vip. c. I. §. 6. p. 7. b
Funeris sumtus omnibus præferuntur creditorum debitis. Tom. III. Dis. p. 145. b.

Fünstervvalde. T. I. Manl. C. L. I. c. 16. §. 2 p. 126. b
Fures ut ablata restituant, compellit Pusceтus T. II. p. 208. b
hujus rei ceremonia ib.
Fürstenbergum. T. I. Manl. C. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a
in feudum Joannes Rex Bohem. acqvirit T. IV. p. 186. a
Fürstenvvaldum alii Marchiæ, alii Lusatiæ assignant. T. I. Manl. C. L. I. c. 16. §. 1 p. 125. b
ad Lebucensem Episcop. pertinuit. ibid.
Ecclesiæ Dominic. direpta ib. c. 19. §. 1 p. 127. b

G

Gadebuschi templ. & statua Radegasti T. II. p. 76. b
Galeati Zittavienses fortiter pugnant. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 21. §. 1. pag. 312
Gallus miles in Thuringia T. I. Garz. c. 5. §. 3. p. 52. b
Gambrivius Germaniæ Rex. T. I. Manl. L. I. c. 35. § 4. p. 143. a
Gana amnis. T. IV. p. 156. a
Gardæotes, i. e. Perdoitus Deus. T. II. p. 176. b
Gardoætes nautarum Deus (Rom. Portunus) T. II. p. 192. a
Garzonis (Joh.) historia, nec familiam Friderici, nec dissidii cum patre belique causas recte exponit. Tom. I. pag. 29. §. 1. seqq.
Gastri (Abraham) annales Gorlicenses. T. I. Part. II. p. 101. seq.
Gast-Recht. T. III. Diss. p. 127. a
Gaterslebi novi obsessio. T. I. Manl. L. V. c. 8. §. 1. p. 276. b
Gaussiga. T. II. p. 38. b
Gebehardus Comes de Bavaria uxorem ducit Sophiam. Tom. IV. p. 106. b
Gebelitzi castrum destruitur Tom. IV. pag. 125. b
Gegen-Händler. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 16. a
Geißler-Rotte Germaniam pervagatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 20. §. 1 p. 311. a
Gelasius II. Papa. T. I. Vip. c. 11. §. 23. p. 26. moritur T. IV. p. 124. a
Gelu acerrimum. T. I. Manl. L. VI. c. 143. §. 2. p. 421. a
insolitum. Tom. I. Part. II. p. 78. b. 79. a 81. b
Genealogia Ducum de Engern Tom. IV. p. 14. a
Marchionum de Within. ib. p. 14. a
Comitum Vetinensium. T. I. Manl. L. IV. c. 2. § 3. p. 247. a
priscorum Bohem. Ducum ac Regum. ibid. Lib. III. cap. 48 §. 1. pag. 236. seqq.
Marchionum & Electorum ante Albertum Ursum. ib. L. V. c. 28. p. 291. a seqq.
Ducum Saxoniæ, Landgraviorum Thuringiæ & Marchionum Misniæ ib. L. IV. p. 270
Marchionum & Electorum Brandeburgicorum, ibid. Lib. V. pag. 291. seqq.
Generoda Cœnobii locus T. I. Manl. Lib. II. c. 10. §. 3 p. 160. b
Generosi animi exemplum. T. I. Manl. L. IV. c. 12. §. 1. p. 254. a. b
Genes. XLIV. 75. explic. Tom. II. pag. 113. a
Gens durissima fuerunt Lusati. T. II. p. 266 §. 7. b
an Gens absque cultu Deorum. Tom. II. p. 65. a
de Genstein (Joh.) Pragensium Antistes Tom. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 7. pag. 324. b
Gentes fana vel templa mira reverentia prosequuntur T. II. p. 110. b. purgant sæpe, ibid. p. 111. a
Gentes fuisse ἀθέους, qvomodo explicandum. T. II. p. 86. b
Gentibus cognitum fuit esse Deum. T. II. p. 86 b
Gentiles tot Deos crediderunt, qvot in scripturis sunt Dei attributa, vel nomina, symbola atque opera. Tom. II. pag. 97. a
num resurrectionis notitiam habuerint. ib. p. 226. a
Gentilium sacrificia & πολυθεία sunt absurda, nec ex naturæ præscripto cognita T. II. p. 90. a
sunt ab Ecclesia V. T. prava æmulatione sumta. ib. p. 94. a
Theologiam e veri Dei cultu ortam esse, multi negant. T. II. p. 109. b
Georgium Regem agnoscunt Hexapolitani. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 85. pag. 369
Georgius. T. IV. p. 18. b
Georgius Ottingensis. Tom. I. Garz. cap. 1. § 8. pag. 46. b
Georgius Podiebratius Regni Bohemici gubernator. Tom. II. pap. 289. Tom. I. Idyll. pag. 68. Manl. D. cap. 18. §. 10. p. 94. b

ope

ope Hexapolitanorum obsidet Cotbusium Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 86. §. 4. pag. 370. b. venit Budissinam. ib. a Pontifice M. Pio II. excommunicatur. ibid. cap. 87. §. 5. pag. 371. a & cap. 101. §. 1. pag. 381. seqq. ad Budissinam & Gorlicium oppugnandum exercitum mittit ibid. cap. 101 pag. 382. moritur. cap. 105. §. 5. pag. 385. b. ejus filii ibid. §. 7

Gerada quotuplex sit? Tom. III. Diss. pag. 151. a

Geræ arx conditur Tom. I. Manl. Lib. III. c. 5. §. 4. p. 196. b

Geræ Dominus, Vipertus Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 5. §. 4. pag. 196. b. ejus conditor. ibid.

Gerbigius (Georg.) confoditur T. I. Part. II. p. 33. b

Gerenroda cœnobium Vestalium Tom. I. Manl. D. c. 8. §. 3. p. 81. a

Gerenrodæ ecclesia construitur Tom. IV. p. 44. a

Gereo Comes Stadensis Lusatiæ primus Marchio & Brandeburg. & Magdeb. Burggravius T. I. Manl. D. cap. 8. §. 2. 3. pag. 80. b ejus uxor ibid. §. 4. pag. 81. a. Saxonum Dux creditur. §. 5. ibid. ejus posteritas Lusatiam utramque regit T. I. Manl. Lib. VI. cap. 147. §. 2. p. 423. b

Gereo Episcopus Coloniensis T. I. Manl. c. 8. §. 4. p. 81. a

Præsul Coloniensis T. I. Manl. L. II. c. 10 §. 6. p. 170. a

Gerhardus Rude Advocatus Sambiensis a Prussis captus pro victima offertur Diis T. II. p. 174. a

Gerhardus Ecclesiæ montis-Sereni libros scripsit T. IV. p. 36. b

Gerhardus fit Papa T. IV. p. 37. a

Gerhardus Magdeburgensis Præpositus T. IV. p. 40. ad Eugenium Papam mittitur ib. p. 39. a

Ubcrbein moritur T. IV. p. 56. b

Gerlachii (Melchioris) Oratio de incendio Zittaviens. Tom. I. Part. II. pag. 126

in Germania civitates multæ debent originem Venedis Sorabisque Tom. II. p. 324. a

Germaniæ pars a quodam ad Galliam numeratur Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 28. §. 3. pag. 188. b

primi populi Tom. I. Manl. Lib. I. cap. 25. §. 4. pag. 142. b

primi Reges & parentes ibid. §. 1. a

primus Marchio T. IV. p. 145. a

Germanicus sermo in Lusatiam introducitur Tom. I. Manl. D. cap. 14. §. 6. pag. 86. a. & Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 7. §. 1. pag. 250. b

Germani olim res præclaras potius gerere, quam describere laborarunt Tom. II. pag. 326

Germanorum antiquorum laudes ob religionem Tom. II. p. 63. b

Germon, Nortmannorum Rex cum Henrico Aucupe bellum habet Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 15. §. 1. pag. 175. a

Gernrodus Nienburgensis Abbas cœcatur T. IV. p. 79. b

Gernrodenses annales Tom. IV. pag. 144 seqq.

Gero Marchio primus Lusatiæ Tom. II. pag. 252. §. 18. b. pag. 275. & pag. 284. ejus ortus. ibid. & Tom. IV. p. 144. obtinet Marchiam Brandenburgensem Tom. IV. pag. 145. a. ejus filium Imperator ex baptismo suscipit. ibid. pag. 145. triginta barbarorum Duces simul opprimit. ibid. pag. 146. a. tandem incutit barbaris terrorem, ut se ad christianam fidem convertant. ibid. pag. 146. b. summa gloria semper vicit. ibid. pag. 147. a. Stoinefgerum Barbarorum Principem opprimit. ibid. b. filium suum juvenem educit in prælia. ibid. vincit Wichmannum. ibid. pag. 148. a. magnam pecuniæ vim a Rege Zuciaviorum extorquet. ibid. b. bellum contra Zuscos gerit. ibid. b. graviter vulneratur. ibid. convertens se ad cultum divinum curam Marchionum deponit. ibid. uxor ejus. ibid. Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 10. §. 5. pag. 169. fundat abbatiam Gerenrodensem ibid. Romam proficiscitur. ibid. pag. 149. multa donat abbatiæ bona. ibid. pag. 150. b. ejus munificentia. ibid. pag. 150. seqq. obiit. ibid. pag. 151. b. Tom. II. pag. 284. b. ejus insignia ibid. in ejus memoriam epigramma scriptum. ibid. pag. 152. a ejus virtutes & præclara gesta. Tom. II. pag. 284. b. ejus epulæ s. convivium quo 30. Slavorum principes interfecit. ibid. successores. ibid. ille non fuit Dux Brandenburgicus. ibid. pag. 279. a

Gero possedit Sigefridi ditionem Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 10. §. 1. pag. 161 a. Gerenrodæ cœnobium fundat. ib. §. 5. pag. 169. b. Dux Saxoniæ num fuerit. ibid. §. 7

Gero II. Lusatiorum IV. Marchio Tom. II. pag. 253. §. 21. a. contra Polonos dimi-

dimicans occumbit ibid. & Manl. L. II. c. 19. p. 178. b
Gero fit Episcopus Halberstadensis Tom. IV. pag. 42. b. pallium a Victore Papa accipit. ibid.
Gero Coloniensis Archiepiscopus Abbatiam Nuenburgensem construxit cum fratre suo T. IV. p. 105. a
Gero Comes Tiderici Comitis filius viduam duxit Poponis Bertam ibid. ejus liberi ibid.
Diethmari filius Tom. IV. pag. 105. a cum fratre suo Abbatiam Nüenburgensem construxit. ibid.
Dux & Marchio Tom. IV. p. 44. a
Gerodensis Abbatiæ fundatio. T. IV. p. 144 b. 149. a. b. 150. b
Geroldus Altenburgens. Episcopus. Tom. II. pag. 84. a. destruit idolum Prono. ibid. p. 88. a
Sclavorum Episcopus Tom. IV. pag. 42. b
Gersdorff. T. I. Idyll. p. 59
Casp. Tom. I. Manl. Lib. I. cap. 8. §. 4. p. 115. b
a Gersdorff (Gottfried) Episcopus Tom. I. Part. II. p. 156. b
(Bernhard) Abbas Andronitidis S. Galli apud Helvetios fit Legatus ibid. pag. 157. b
(Erasmus) Præpositus Numburgensis ib. p. 157. a
(Wilhelmus) Medeburgi Præpositus capituli. ibid.
(Joachimus) Regni Danici Magister & Plenipotentiarius ib. p. 157. b
(Rudolphus) Consiliarius S. Cæsar. Majest. ad Electorem Brandeb. missus p. 157. b
(Sigismundus) ab Imperatore Friderico III. ad Turcam mittebatur ibid. pag. 158. a
(Christianus) Regis Daniæ Cameræ Consiliarius p. 158. b
(Christoph. Fridericus) Regi Polon. a Consiliis Legationum & Appellationum. ibid.
(Conradus) Friderici III. Imp. supremus aulæ Consiliarius. ibid.
(Fridericus) Regis Daniæ Consiliarius status intimus. ibid.
(Georgius) S. Cæsar. Majest. Consiliarius ibid.
(Georg. Rudolph.) apud supremum Silesiæ tribunal Consiliarius ibid.
(Gottlob Friedrich) Aulæ Electoralis Consiliarius ibid.
(Wolff Abraham) Regis Polon. & Elector. Saxoniæ Consiliarius ibid. pag. 159. a
(Nicol.) S. Roman. Imperii Banderesius & Liber Baro pag. 157. b. Director sanctioris Senatus Regis Polon. pag. 158. b. Præses superioris Lusatiæ p. 159. a
(Adolph.) Præfectus Lusatiæ superioris p. 159. a
(Hans) S. Cæsar. Majest. Consiliarius ibid.
(Nicolaus) Comitatus Glacii Præfectus ibid.
(Rudolph) Præfectus Lusatiæ inferioris ibid.
(Rudolph.) in Græditz &c. Lusatiæ superioris Budiss. Præfectus p. 159. a
(Wolff Abraham) Superioris Lusatiæ Gorlicii Præfectus p. 159. a
(Caspar Christoph.) in Zimpel &c. senior p. 159. a
(Christoph. Heinrich) Lib. Baro Ducatus Svidnicens. Senior ibid. b
(Sigismundus) Superioris Lusatiæ Senior ibid. b
(Wigand. Adolph.) Senior Lusatiæ electus Gorlicii ibid.
(M. Andreas) Rector Academiæ Lipsiensis ibid.
(Hans) Mathematicus excellens ib.
(Melchior) Philosophiæ Baccalaureus creatur ibid.
(Melchior) Jur. Utr. Doct. creatur ibid.
(Ernestus) Vir spiritus ingentis pag. 160. a
(Christoph.) Vir militaris ibid.
(Hans Christoph.) Regiæ Danicæ Majestatis Præfectus primarius ib.
(Hans Hieronymus) Cammer-Juncker und Obrist-Wacht-Meister ib. b
(Nicol.) Capitaneus & Arabarches in urbe Flandriæ ibid.
(Sigismund.) Cæsar. Centurio ibid.
(Wenceslaus) Cohortis Præfectus ib.
(Henricus) Præfectus cohortis domesticæ Regis Daniæ ibid
(Christoph.) in bello se fortissimum gerit ibid.
a Gersdorff Nobilium insigne Tom. II. p. 39. a. & Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 125 §. 5. p. 403. b
(Sigismund.) in Capitaneum Gorl. eligitur Tom. I. Part. II. p. 86. a
Gersdorffia (Charlotta Justina) varias possidet linguas Tom. I. Part. II. pag. 159. b
Gersdorffii a Debschütz Tom. I. Manl. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. a
Cœnobium Dobrilugum hypothecæ nomine tenent ibid. cap. 12. §. 11. pag. 122. b

Coro-

Coronam provincialem poffident Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 51. §. 2. pag. 344. b
Gersdorffiorum origo Tom. I. Part. II. pag. 155. b
Gersdorffius, (Otto) Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 125. §. 4. p. 403. b
Gertrud, Luderi Filius. T. IV. p. 33. a
Gertrude Marchifa, mater Richnifæ Reginæ Tom. I. Vip. cap. 11. §. 17. pag. 25. b
Gertrudis Conradi Marchionis Mifn. filia T. IV. p. 106. a
Gertrudis Duciffa moritur Tom. IV. pag. 37. a
Gertrudis Luccardæ filia nupfit Walthero de Arnftein T. IV. p. 106. b
Gerungus Mifnenf. Epifcop. obit Tom. IV. pag. 43. b
Gibellini Tom. I. Manl. D. cap. 17. §. 7 pag. 93. a
Gilbertus Trevirorum Antiftes Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 16. §. 1. pag. 210. b
Gifera (Johannes a Brandefio) Ladislai pofthumi partes tuetur Tom. I. Manl. L. VI. c. 73. §. 3. p. 359. b
Gifelbertus fcripta fua defendit. Tom. IV. pag. 38. b
Gislerus Archi-Epifcopus comitatum acqvirit. T. IV. p. 105. a
Givekenftein caftrum. Tom. IV. pag. 37. b
Glacium obfidetur a Saxonicis militibus. T. I. Part. II. p. 85. b
Gladio militari aliqvem cingere. T. I. Vip. c. 1. §. 1. p. 8. a
Glafti emporium Gorlicio Haynam Mifniæ transfertur. T. I. Part. II. p. 20. & T. I. Manl. L. VI. cap. 129. §. 1. pag. 409. a
æftimatio Gorlicii confervata, a quo? ibid. Lib. VII. cap. 30. §. 1. pag. 457
Glebæ adfcriptorum in Lufatia fuper. conditio. T. III. Diff. p. 184. a folutio ib. p. 193. a
Glichius (Gottfried) fit Syndicus Gorlicenfis. Tom. I. Part. II. pag. 78. a
Globus Marianæ turri imponitur. T. I. Part. II. p. 91. b
Glogavia conflagrat. Tom. I. Part. II. pag. 13. & pag. 16. penitus ibid. p. 79. a
major Henrico Silefiæ Duci ceditur. T. IV. p. 191. b
Glogaviæ peftis. T. I. Part. II. p. 11.
Glogavienfe bellum. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 120. §. 1. feqq. pag. 397 feqq.
Glomazi fons ad Albim Sorab. memorabilis, futura indicans. Tom. II. pag. 190. a
Glychii (Johann. junioris) Conjux moritur. T. I. Part. II. p. 52. a
notabilis confesfio fidei paulo ante obitum edita de Sacramento Cœnæ. ib. a. & b
Glycius (Joh.) Conful T. I. Part. II. p. 40 a. refignat, ibid
Glyck (Joh.) Conful moritur. T. I. Part. II. p. 67 a
Glyn (Joh.) refignat officium fuum. T. I. Part. II. p. 55. a
Gnofdeca arx inftauratur. T. I. Manl. D. c. 11. §. 2. p. 83. a
Gobelenze deftruitur. T. IV. p. 37. a
Gobynum ab Husfitis deftruitur. Tom I. Manl. Lib. VI. cap. 62. §. 12. pag. 353.
Godavum pagus T. I. Manl. L. I. cap. 19. § 1. p. 127
Godebaldus Epifcopus Mifn. obit. Tom. IV p. 37. a
Göde pagus. Tom. I. Manl. cap. 19. §. 1 p. 127
Godefridus Ducis Lovaniæ Legatus. Tom. IV. p. 35. b
Godefridus Dux Lovaniæ obit. Tom. IV. p. 125. b
Rezovvienfi Ecclefiæ Præpofitus datur. T. IV. p. 54. b
Godehardi S. corpus levatur. Tom. IV. p. 35. a
Godehardus Epifcopus Hildenfemenfis de terra levatur ab obitu. ibid. pag. 124 b. feqq.
Godefcalcus Obotritorum Princeps. Tom. I. Manl. L. I. c. 36. §. 4. p. 144. a. & Tom. II. p. 129. a
Godevaldus Præful Mifnenfis T. I. Manl. L. III. §. 10. §. 3. p. 202. a
Gœritz (M. Johann.) Judex Lipfienfis moritur. Tom. I. Manl. L. VII. §. 16. § 1 p. 446. b. & T. I. Part. II. p. 34. a. T. II. p. 365
Goldammerus (Melchior) Arithmeticus infignis. Tom. I. Manl. L. VII. cap. 29. §. 5. pag. 456. & Tom. II. pag. 365. moritur. Tom. I. Part. II. pag. 40. a
Goldbergæ triplex calamitas T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 6. 7. p. 439. b
Goldbergenfe incendium. Tom. I. Part. II. p. 34. b
Goldtraumium T. II. p. 39. a
Golfena. Tom. I. Manl. Lib. I. §. 12. §. 11. pag. 122. b. & c. 34. §. 1. pag. 141. b
Golsheimum. T. II. p. 350. a

Goltdberga. T.I. Idyll. p. 62.
Goltvedetenſis Marchia T.I. Manl. L. II. c. 2 §. 1. p. 152. b
Gorlica ſ. Gorlicium falſo vocatur urbs Sileſiæ. T. IV. p. 143. b
Gorlicenſes arcem Neuhof. evertunt. T. I. Part. II. p. 10
accuſantur ob hoc factum ibid. Pragæ captivi detinentur. ibid. ex pœna Budisſinenſium, ſaperere diſcunt. ibid. pag. 12
homagium præſtant Regi Bohem. Johanni Georgio Podiebratio. ibid. pag. 16
callide urbium ſociarum auxilium petunt. ibid. p. 9
novo ſigillo ornantur a Carolo IV. ibid. pag. 6
Lutheranam amplectuntur religionem. ibid. p. 26
ſuperſtitioſos qvosdam ritus abrogant, ibid.
nundinæ, Tom. I. Manl. L. V. cap. 27 § 3. p. 296
privilegiis a Wenceslao donati. ibid. L. VI. c. 40. §. 1. p. 355. a
pannifices ſeditioſi ibid. b
dolore Budisſinenſium ſuo carere diſcunt. ib. § 6. p. 354. a
Thaboritas vincunt. ib. cap. 66. §. 2. p. 355. a
Gorlicenſes Husſitas iterum vincunt. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 67. §. 2. pag. 356. b
a nobilitate vicina accuſantur. ib. c. 80. §. 5. p. 365. b
armant ſe contra Georgium. ib. c. §. 8. 101 p. 383. b
Senatores Georgio adhærentes ad ſupplicium rapiuntur. ibid. cap. 103. §. 1. pag. 384
a Johanne Olnicio prædone affliguntur. ibid. c. 110. §. 2. p. 390. a
Steinium deducunt. ib. c. 123. §. 2. pag. 401. b
Georgii exeqvias celebrant. ib. b
Romam citati ad inſtantiam Johannis Bohemi Parœci. ibid. c. 130. §. 1. pag. 410. a
groſſi. ibid. c. 141. §. 1. pag. 420. a
nummos cudunt nigros. ibid. cap. 144. §. 1. p. 421. a. excoqvunt & dealbant. ibid. b
Regi Friderico homagium præſtant. T. I. Part. II. p. 83. b
annales. ib. p. 101. ſeqq.
qvi præcipue in ſtudiis liberalibus floruerint. T. II. p. 364. ſeqq.
accipiunt ſcholam a Catholicis poſſeſſam ib. p. 370. a
coronam provincialem emunt. T. I. Manl. L. III. c. 51. §. 4. p. 344. b. antea arcem diruunt. ib. §. 1
Gorlicenſe forum ſalis venalis confirmatur. Tom. I. Manl. L. V. cap. 15. § 6. pag. 279. a
Gymnaſium Auguſtum. ibid. cap. 28. §. 1. p. 290. b. ejus primi Præceptores ib. §. 2
Minoritarum ſ. Franciſcanorum cœnobium. T. II. p. 384. a. ejus extruendi occaſio prima, ibid. b. extructio & ortus. ib. p. 385. ſubita ejus mutatio in melius ib. p. 386. ejus in Gymnaſium Auguſtum converſio. ibid. pag. 387.
Gorlicenſibus nova dat inſignia Sigismundus Imp. T. I. Part. II. p. 6
Johann Georg. Marchio Brandeburgicus ſubſidio venit ib. p. 83. b
viæ regiæ jus confirmatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 33. §. 1. pag. 325. b
Gorlicenſis arx, ubi olim ſita fuerit. Tom. I. Part. II. pag. 8. capitur a Johanne. Tom. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 15. pag. 298. b
& Budisſinenſis Marchia incorporata Regno Bohemiæ. Tom. I. Part. II. pag. 9
Cœnobii fundatio. T. I. Manl. L. V. c. 5. §. 6. p. 275. a
Conventus fundatur. ib. c. 27. §. 2. p. 290. a
Marchionatus fit Ducatus. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 10. p. 327. a
plebis ſeditio, cujus autores partim decollantur. ibid. cap. 40. pag. 336. a
Senatus pannicularios qvosdam decollare jubet. ib. §. 5
templi Petrini fundator. ibid. c. 52. §. 1. p. 344. b
ſuburbii ſeptum argillaceum. ib. c. 110. §. 2. p. 380. a
Ducatus & tota Luſatia tempore Jodoci Moraviæ Marchionis manet juris Bohemici. T. II. p. 262. §. 49. b. eum vendicat Jodocus ibid.
Gorlicenſis Curia trium Cæſarum Diplomata bullis aureis aſſervat. Tom. II. pag. 320. ſeqq.
Gorlicenſium lis componitur. Tom. I. Part. II. p. 10. tumultus componitur. Tom. I. Manl. L. VI. cap. 37. §. 4. pag. 334. a
de cereviſia ſua cum vicinis urbibus controverſia. T. I. Part. II. p. 21. & Manl. L. VI. c. 134. p. 412. privilegia contra nobiles. T. I. Part. II. p. 23. de cere-

cerevisiæ coctione, T. I. Manl. L. VI. c. 34. §. 16. p. 329. b
pugna felix & vota. ibid. c. 6. §. 1. pag. 299. b
insignia, vetere galea clausa. ib. c. 66. §. 6. p. 356. a
Lis cum Adamo Svevo. ib. c. 127. §. 1. p. 408. a
& Silesiorum dissidium. ib. c. 135. §. 1. seqq. p. 413
ingenia felicia. T. I. Manl. L. VII. c. 6. §. 7. p. 442. a
Gorlicensium civium hospitalitas. Tom. II p. 395
murorum ambitus. Tom. I. Part. II. p. 99. b
insolentiæ in Agnetis viduæ subditos. Tom. I. Manl. L. VI. cap. 31. §. 3. p. 324
Gorlicii templi Mariani consecratio. Tom. I. Part. II. p. 7
Budisinæ, Sittaviæ & Vratislaviæ dissidia de Cerevisiæ coctura. ibid. pag. 12.
incendium. Tom. I. Manl. L. III. c. 28. §. 6. p. 219. a. T. I. Part. II. pag. 16. Tom. I. Manl. L. I. cap. 27. §. 2. pag. 133. b. L. VI. c. 81. §. 1. pag. 365 b
natalem investigaturus autor. T. I. Manl. L. III. c. 28. §. 2. p. 218. a
(nominis scil.) derivatio. ib. L. III. c. 28. §. 5. seqq. p. 219. & c. 30. §. 1. p. 220 a. & Tom. I. Manl. D. c. 13. §. 8. p. 84. a
celebritas & fama. Tom. I. Manl. L. I. c. 2. §. 3. p. 109. b.
rigor in grassatores. ib. §. 4. privilegia. ibid.
seditio & conjuratio in Senatum. ibid.
enconium. T. I. Part. II. p. 2. severa justitiæ executio. ib.
insignia. ib. p. 5. seqq.
Gorlicii origo. ib. p. 7
ecclesia fratrum minorum consecrata. Tom. I. Manl. L. V. c. 27. §. 3. pag. 290. a
penuria frumenti. ib. L. VI. c. 4. §. 1. p. 296. b
literas fundationis dat Hinco. ib. c. 12. §. 2. p. 306. a
pestis. ib. c. 116. §. 2. p. 395. a. sævit. ib. c. 133. §. 2. p. 411. a. & cap. 140. §. 1. p. 419. seqq.
descriptio. Tom. I. Part. II. pag. 94. seqq.
laus atque cultus ib. p. 99. b. seqq. & p. 148
spectata fides in publicis calamitatibus. T. II. p. 324. §. 7.
Conditor. ib. p. 356. a. b
Cœnobium fundatur. T. I. Manl. L. V. c. 5. §. 6. p. 275. a
Gorlicii schola aperitur. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 1. pag. 290. b. ejus Præceptores. ibid.
ædes Petrina exstruitur. ib. L. VI. c. 52. §. 1. p. 344. b. consecratio ib. §. 2. ejus descriptio. ibid.
ædis S. Nicolai, qvando fundamenta posita sint? ib. §. 4. p. 345. a. consummatur. §. 5.
ædis D. Mariæ fundamenta jacta. ib. §. 4. imperfecta mansit. §. 5. de eorum instructione lege Meisteri versus. ib. §. 5.
Gorlicio collata via Regia. T. I. Manl. L. VI c. 33. §. 1. p. 325
Gorlicium Idyll. T. I. p. 62. & T. II. pag. 318. §. 5. conditur. T. I. Manl. D. c. 13. §. 1. p. 84. a. instauratur a Sobeslao ex ruinis villæ Drebnoviæ. Tom. I. Manl. L. III. c. 28. §. 1. p. 218. a. impetrat salis forum liberum. Tom. I. Part. II. pag. 7. a Conjuratis invaditur, sed mox liberatur. ib. p. 9. evehitur in Ducatum. ib. p. 11. jubila solemnia celebrat. ib. p. 14. novis insignibus donatur. ib. p. 14. oppignorat Boleslaus. Tom. I. Manl. L. III. c. 42. §. 2. p. 229. b. dialectum Germanorum inferiorum retinet. Tom. I. Manl. L. IV. c. 7. §. 3. p. 251. b. se Bohemo dedit. ibid. L. V. c. 16. §. 2. p. 280. a. ad Bohemos redit. ib. L. VI. c. 7. §. 1. p. 297. a. & Tom. I. Part. II. p. 8. penitus exuritur. ibid. §. 2. recuperat Johannes Boh. Rex. ibid. Friderico gravi subest. ibid. ὑποθήκης nomine tenent Marchiones Brandenburgenses. ibid. ab Hussitis obsidione cingitur. Tom. I. Part. II. p. 13. & Tom. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 3. pag. 349. b. apud exteros in suspicionem Calvinismi cadit. Tom. I. Part. II. p. 53. a. adoriri ab Electore Sax. veretur. ib. p. 84. a. novi milites morbo Hungarico urbem inficiunt. ibid. milites veniunt Saxonici. ibid. b. a Cæsareis impetu expugnatur & exspoliatur. ibid. p. 89. b impetrata pace se recolligit. ib. p. 91. a. a Svecis occupatur. ib. pag. 92. a. Saxonibus & Cæsareis se tradit. ib. p. 93. a. Heroas tulit. ib. pag. 120. vocatur urbs Silesiæ, sed falso. T. IV. pag. 143. b. donatur Johanni Regi Boh. ib. p. 192. donatio. ibid. describitur. Tom. II. p. 248. §. 11. a. nomen accipit a vetere castro. ib. p. 260. §. 43. b. ad regnum Bohemiæ revertit. ib.

ib. p. 261. §. 45. a. Bullarum aurearum cimeliis nobilitatum est Tom. II. p. 320. non est urbs Silesiorum, neque imperii Romano-Germanici libera. ib. pag. 345. a. de origine urbis. Tom. I. Manl. L. III. cap. 28. §. 5. p. 218. a. Izorelik antea dictum. ib. §. 7. de Gorlicii significatione. ibid. c. 30. olim Saxonum fuisse, versus docent, ibid. L. VI. cap. 5. §. 3. pag. 297. a. periodus annorum ducentorum urbi est fatalis. ib. §. 2. Jurisdictionem defendit. ib. cap. 5. §. 19. p. 299. a. incorporatur Bohem. ib. c. 7. §. 3. pag. 300. a ante incorporationem jam habuit Marchiæ titulum. ib. L. VI c. 33. §. 10. p. 327.

Görtz. T. II. p. 39. a

Golmarus Comes de Kirchberge moritur. T. IV. p. 48. b

Gosmarus Comes de Ziegentragen mortuus T. IV. p. 48. b

Gostemize (villa) pertinet ad parochiam Hilcburg. T. IV. p. 49. a

Gosuwinus Comes de Legi Viperto despondet filiam Tom. I. Vip. c. 1. §. 8. pag. 7. b

Goswinus (Siegfried) Magister Civium Gorlicii. Tom. I. Part. II. pag. 18. & 20.

Gotfridus Monachus Cisterciensis ordinis Tom. IV. pag. 102. b. in qvo fratres non parum habent fiduciæ. ibid. p. 103. b. tractatui cuidam interesse non vult ib. p. 104. b

Gotha capta. Tom. I. Garz. p. 51. b

Lusatiæ vicus. T. II. p. 42. b

Gotte. T. II. p. 42. b

Gottes-Baum (Bogahah) arbor apud Ceilanenses freqvens. Tom. II. pag. 206. b

Gottica natio i. e. Germana. Tom. I. Manl. Lib. I. cap. 29. §. 2. pag. 137. b

Gozecensis monasterii fundatio. Tom. IV pag. 106. seqv. fundatores ejus. ibid. pag. 107. a. Abbas primus, ibid. b. privilegium ibid.

Gozones vel Gotschia gens. T. I. Manl. L. I a. 8. §. 4. p. 115. a

Gozwinus Misnensis S. Afræ Præpositus obit. T. IV. p. 82. a

Gozzelo Lotharingiæ Dux. Tom. I. Manl. L. II. c. 28. §. 3. p. 188. a

Gradus (Fridericus) capitur ac suspenditur. Tom. I. Manl. L. VI. cap. 61. §. 1. p. 372

Græcorum mos in erudiendis juvenum animis ibid. L. VII. cap. 6. §. 1. pag. 441. a

in Græciam Otho Wolffi filius ex Dania declinat. Tom. I. Vip. cap. 1. §. 7 pag. 7. b

apud Græcos templum adire non omnibus licet. Tom. II. p. 310. b

von Gräfenstein edle Herren. Tom. II. p. 31. b

Gragius (Henricus) magnum dat Gorlicensibus damnum. T. I. Manl. L. VI c. 143 §. 1. p. 420.

Grando magna. ibid. cap. 128. §. 1. pag. 408. a. Tom. I. Part. II. pag. 77. b

Gratia Dei suos habet progressus & successiva incrementa. Tom. II. pag. 386. b

Gratia Magnatum inconstans. T. I. Vip. c. 5 §. 10. p. 15. a

Gravius i. e. Judex T. I. Manl. D. c. 6. §. 2. p. 80. a

qvid significet? T. I. Manl. L. II. c. 7. §. 1 p. 156. a

Graunii (Casp. Heinrici) Dalemincia Slavorum. T. IV. p. 155

Greffensteinum obsident Hexapolitani T. I. Manl. Lib. VI. cap. 77. §. 3. pag. 361. a

Gregorianæ emendationis ratio. T. I. Part. II. p. 44. a

Gregorianum calendarium publice introducitur. Tom. I. Part. II. pag. 44. a. a multis Germaniæ statibus rejicitur. ibid.

Gregorii festum scholasticum celebratur. T. I. Part. II. p. 45. b

Gregorius Cancellarius fit Papa. T. IV. p. 50 a. obiit. ib. p. 128. a

Magnus capitur. Tom. I. Manl. L. III. c. 4 §. 3. p. 195. b

Gregorius VII. Papa jus conferendarum Episcoparum & sacerdotiorum sibi vindicat. Tom. I. Manl. L. III. c. 14. § 3. p. 208. b

Greinzius (Cristianus) T. II. pag. 340 ejus patria, studia, officium, judicium & memoria ibid.

Grevensteinium T. I. Manl. L. I. c. 9. §. 1 p. 117. a

Grimmisleve castellum Hugenoni datur. T. IV. p. 44. b

Gripswaldum T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 5. p. 144. a

Grosdeca arx instauratur. T. I. Manl. L. III c. 18. §. 12. p. 212

Groicensis Comitatus ubi fuerit? Tom. I Manl. L. III. c. 3. §. 1. p. 194. b. ejus insigne ib. §. 5

Groisca cum Balsamorum regione permutatur. Tom. I. Vip. cap. 2. §. 3 p. 8. b

Groningæ Ecclesia constructa. T. IV. p. 44. a
Groningen castrum destruitur. ibid. pag. 125. b
Groschius (Casp.) rebellis rota punitur. T. I. Part. II. p. 42. a
Grossi Gorlicenses. T. I. Manl. L. VI. c. 141 p. 420
Grossulorum Polonicorum pretium minutum. T. I. Manl. L. VI. c. 142. p. 420
Groysta pro liberatione Wicperti Regi offertur. T. IV. p. 122. b. obsidetur & obtinetur. ib. p. 123. b
Grymin. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 49. a
Gryphones T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a. Pomeranorum Duces dicuntur. T. I. Manl. L. II. c. 2. §. 2. p. 153
Gryps insigne Regni Venedorum. T. I. Manl. L. II. c. 2. §. 2. p. 153. a
Gubena. T. II. p. 42. b. Lusatiæ inferioris Metropolis ib. p. 246. §. 12. a. p. 319. §. 13 T. I. Manl. L. I. c. 11. §. 1. p. 118. b. falso Lusatiæ superiori tribuitur. T. II. p. 28 a. vi expugnatur ab Hussitis, T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 13. p. 350. b
Gubenæ de Lusatia inferiore cedit Georgio Fridericus Brandeb. ib. c. 86. §. 3. p. 370. b
Gubenenses privilegium habent Johannis Ducis Gorlicensis de cerevisia coqvenda ib. c. 34. §. 16. p. 329
Gubenense Cœnobium T. I. Manl. L. I. c. 18 §. 1. p. 126. b. & Salina. ibid. c. 20. §. 6 p. 128. b
Gucegovium. T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 5. p. 144. a
Guelphi T. I. Manl. D. c. 17. §. 7. p. 93. a
Guelpho Comes in Altdorff & Dux Noricorum, fundator monasterii de Vineis T. IV. p. 131. a
Guerra f. dissensio inter Henricum IV. & Saxones. T. I. Vip. c. 3. §. 1. p. 9. a
Gumbertus Episcop. Havelberg. obit. T. IV. p. 32. a
Guncelinus seditiosus contra Hermannum T. IV. p. 20. b
Guncilinus de Crozue moritur T. IV. p. 100. b
Gunff (Joh.) decollatur. T. I. Part. II. p. 13
Güntherus gessit multa pro Ottone bella. T. IV. p. 19. b. 20. b
Lamberto Præposito succedit. T. IV. p. 42. b
Patriarcha a qvo genitus. ib. p. 106. a
Schvvartzburgensis Imperator Rom. pharmaco a Medico dato periit. T. I. Manl. L. VI. c. 19. §. 1. p. 311
Günzelius (Nicol.) Consul. T. I. Manl. L. VI c. 51. §. 3. p. 344. b
Gürchus vid. Curchus T. II. p. 200. b
Güstrow unde nomen habeat T. II. p. 128. a
Gymnasium Augustum Gorlicense. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 1. p. 290. b
ejus primi Præceptores ib. §. 2. & T. II. p. 389
ortus & progressus T. II. p. 379. seqq.
solemnis inauguratio ib. p. 387
appellatio vindicatur ibid.
munifica dotatio ib. p. 388
sub Joachimo Meistero & Laurentio Ludovico faustus progressus. ib. p. 389
tertius Rector fuit Ludovicus ibid. pag. 390
ampla laus, ibid.
mira incrementa ib. p. 392. b
miseri casus, ibid.
tristior facies ib. p. 393. a
interregnum ibid.
alter Duum-viratus ibid.
nova incrementa ib. p. 393. b
novus in eo discentium confluxus ib. p. 394
auditores & alumni sat multi. ibid. pag. 372. a
ex cœnobio originem trahit ib. p. 387
solemniter instituitur ib. p. 371. b
Gymnasium Viennense conditur. T. I. Manl. L. VI. c. 23. §. 3. p. 315
Gymnasii Zittaviensis Jubilæum primum T. II. p. 368. a. de hoc historia plena ortum & progressum sistens ib. p. 372. b
Gymnasio Zittaviensi bellorum strepitus, annonæ caritas, & pestis florem detrahunt, ib. p. 375. a. reflorescit. ibid. b. ejus classes & parietes renovantur ibid. sex diversis agitatur periodis ibid. p. 376. a

H

ab Haag (Jacobus) arcis Oyviniensis Præfectus T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 15. p. 320
Hachelbergius (Joh.) Gorlicensis Ecclesiæ Minister Diaconus T. I. Part. II. p. 51 b. obit. ib. p. 77. b
Hændl (Jacob) Musicus præstantissimus T. I. Part. II. p. 51. b
an Hæreditates etiam per Pacta possint acqviri? T. III. Dis. p. 155. b
Hæretici primi T. II. p. 382. a
Hæreticismus. T. II. p. 382. a
Hagana obsessa & fortiter defensa, Tom. I. Garz. c. 4. §. 2. 3. p. 39. b
Hagendorn (Joh.) Medicin. Doctor T. I Part. II. p. 91. b. apoplexia moritur. ib. p. 93. a
Hageno Abbas T. IV. p. 44. a
Hagenrode traditur Hagenoni ibid. pag. 44. b
Haindorfium pagus supra Fridelandum T. I. Manl. Lib. VI. c. 20. §. 3. p. 311

Hainitium Tom. II. Frenc. Nom. p. 43. a
Hainum Husfitæ Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 55. §. 6. p. 348. b
Glasti emporium Gorlicio transfertur ib. c. 129. §. 1. p. 409. a
Halbendorff T. II. Frenc. Nom. p. 27. a
Halberstad crematur Tom. IV. p. 126. b
Halberstad. Episcopus Reinhard dignitate privatus T. I. Vip. C. II. §. 6. p. 24. b
obit pag. 27
Otto succedit ib.
Halberstadenses Episcopi simul duo eliguntur T. IV. p. 124. b
Haldesleve vetus destruitur T. IV. p. 43. b
reædificatur ib. p. 93. b
obsidetur ib. p. 127. a
altera vice. ib. b
Haleces duæ capiuntur characteribus ignotis insignitæ T. I. Part. II. p. 48. a
de his varia scripta ib. b
Haliartus (Valentinus) Notarius Cotbuf. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 34. §. 17 p. 329. b
Halitus nec capitur, nec emittitur Tom. II. p. 112
Halla, villa Tom. Vip. c. 12. §. 2. p. 27. b
Hallense monasterium dedicatur a Conrado Archi-Episcopo Magdeburg. Tom. IV. p. 35. b
Halverstad exusta T. IV. p. 46. b
Halverstadensis major ecclesia consecratur T. IV. p. 81. a
Hammerstein T. I. Vip. C. 16. §. 5. p. 23. b
Hammerus (M. Michael) Gymnaf. Zittav. Rector T. II. p. 373. a
Hänisch (Christoph.) Protonotarius obit T. I. Part. II. p. 77. b
Harlungi quinam sic dicti Vip. cap. 1. §. 1. p. 7. a
Harlungi, Franci T. I. Idyll. p. 58
Hartesberg Cæsari traditur T. IV. p. 127. b
Hartisburg reædificatur Tom. IV. p. 47. b
Hartmannus (Philippus) T. II. p. 341
Hartwicus Pegaviensis Monachus fit Abbas Hilseneburg. T. IV. p. 69. a
Hartensteinius Baro in Lytzschne Luf. Infer. Præfect. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 11. §. 3. p. 119. a
Spremberg ut feudum impetrat. ib.
Hassus (Joh) Reipubl. Gorlic. Notarius, Tom. I. Part. II. pag. 18. & Tom. II. pag. 365. a
fit Consul ib. p. 28. 31
ejus Epitaphia, Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 32. §. 1. p. 458
(M. Joh.) Syndicus & Consul moritur Tom. I. Part. 2. p. 33. a
Ejus Epitaphium ib.
(Valentinus) Consul creatur T. I. Part. II. pag. 34. a
Hatthuigis Gereonis filia Tom. IV. pag. 148. b
prima Germodensis Abbatissa ibid. pag. 151. b. 152. a
moritur pag. 154. a
Haubitz (Matthias) Campanarum fusor T. I. Part. II. p. 18
Hastati (Gleffen) Misnenses cædibus & ruinis infestant Territorium Zittaviense Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. cap. 10. §. 3. & 8. p. 304
Hastati nomine quot Equites intelligantur ib. §. & 4. p. 304
Havelberga capitur T. IV. p. 36. a
Havelbergus Episc. Ezelinus Tom. I. Vip. c. 7. §. 9. p. 17. b
Havelus Tom. I. Idyll. pag. 25
Haugvitius (Nicolaus) Tom. I. Garz. c. 2 §. 3. p. 47. b
ab Haugwitz (Adolphus) Libellum edidit T. I. Part. II. p. 148 b
Haugwicii T. I. Idyll. p. 59
Hayn Misn. rudera idoli exhibet T. II. p. 101. b. & p. 210. b
Hazzo Decanus Majoris Ecclesiæ Magdeburg. T. IV. p. 40. a
Hectorisbergum, i. e. Eccardsberga T. I. Garz. c. 4. §. 12. p. 52. a
S. Hedwig T. I. Manl. D. c. 5. §. 7. p. 87. a
ejus vita a quonam descripta T. I. Manl. Com. L. II. c. 14. §. 1. p. 174
Hedwigis uxor Henr. Barb. pietatis studio celebris Tom. I. Manl. Lib. III. c. 39 §. 7. p. 226. b
in Sanctorum numerum post mortem refertur, ibid.
Heer-Geräthe T. III. Disp. p. 150. b
Heidenreichius (D. Esaias) definitionem reprehensam Cœnæ queritur in Theoria T. I. Manl. L. VII. c. 29. §. p. 455. b
Zittaviæ primus evangelicæ doctrinæ præco T. II. p. 370. a
Heidenricus fit Abbas Hersveldensis T. IV p. 55. a
Heidenricus fit Abbas Nienburg. T. IV. p. 47. b
Heidenricus Hallensis Ecclesiæ Præpositus T. IV. p. 36. b. & p. 43. a
obit ib. p. 48. a
Heidwigis monasterium fœminarum in villa Brene cœpit. Tom. IV. pag. 56. b
filia Alberti Marchionis de Saxonia cui nupserit? vid. T. IV. p. 106. b
Heldreich (Georgius) Consul eligitur T. I. Part. II. p. 79. a
in vivis esse desinit Tom. I. Part. II. pag. 81. a
Helena Imperatrix duo fundat templa T. I. Manl. Lib. VI. c. 93. §. 1. p. 376. a
crucem Christi reperit T. I. P. II. p. 124

HellembertusEpiscopusHavelbergensis obit. T. I. V. p. 60. b
Helmondi Errores Histor. T.II. Frenc. Nom. p. 69. b. 70. a
Helpede castrum capitur T. IV. p. 45. b
Helveti jurisdictionem exercent in dem Chor=Gerichte T. III. Dis. p. 92. b
Helvvigius (Andreas) fit Archi-Diaconus Gorlic. Tom. I. P. II. p. 82. b
fit Primarius ib. p. 92. b
moritur. ib. b
Helvvigius (Gotthard) novus Symmysta ib. p. 91. b
fit Archidiaconus p. 83. b
Hempelius (Henricus) eqvo delapsus perit T. I. Manl. L. VI. c. 74. §. 1. p. 363. a
Henedi ex Asia in Europam veniunt. T. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 1. §. 1. pag. 152. a
Henetæ ab Henrico Aucupe devicti. Tom. I Idyll. p. 58
Heneti, Slavica gens, Lusat. tenent. T. I. Manl. D. c. 5. §. 3. pag. 79. a & Tom. I Manl. Com. Lib. I. p. 28. §. 1. p. 136
occupant Lusatiam T. I. Manl. Com. L. I c. 28. §. 1. p. 136. a
suos habent Regulos Tom. II. Haugvv. Prodr. p. 11. b
innundant magnam partem Germaniæ T. II. p. 251. §. 10. a
Sarmatæ communi nomine dicuntur Slavi. ib.
eorum præcipua arx fuit Brandenburgum ib. p. 252. §. 15. a
Henilo, Idol. T. II. Frenc. Nom. p. 81. a
Etymon ibid.
Hennersdorffii incendium. Tom. I. Part. II p. 34. a
Hennilus excubitor, Deus, T. II. p. 202
nomen, etymon, cultores, figura, cultus, destructio ib.
Henningius (Cœlestinus) primum Cantor, postea Senator & Consul Zittaviensis T. II. p. 371. a
Henrici Schœnbergi παῤῥησία T. I. Garz. C. 2. §. 7. p. 37. a
tempore ad Lusatiæ Dominos Marchiones accedunt T. II. p. 310. §. 7. b
Henricum Javoriensem legitimum suum Dominum Laubenses agnoscunt T. I Manl. L. V. c. 15. §. 7. p. 279. b
ejus Majores, ib. L. VI. c. 9. §. 1. pag. 302. a
est totius Lusatiæ superioris Dominus ib. C. II. §. 1. p. 304
Henricus Auceps Slavos aggreditur, T. I. Manl. D. c. 5. §. 11. p. 79. b
constituit Marchias, ib. c. 6. §. 1. pag. 80. a
Bella ejus cum Sorabis, T. I. Idyll. p. 58
constituit marcas aliqvas, ibid.
Subjicit Henetos Sorabos, T. I. Manl. Com. L. II. c. 6. §. 1. p. 154. b
Constituit Marchiones, ib. p. 155. b
Cum Danis bellum habet, constituit contra March. Slesvicens. ib. c. 15. §. 1. p. 175. a
Sorabis Ecclesias condit. ib
Compescit Slavos eorumque fœtus T. II. p. 252. §. 12. & p. 283
condit Marchias s. præfecturas limitaneas, II. p. 252. §. 16. a
constituit Marchiones ib.
tres Marchias condit. ib. p. 273
Sorabos rebelles ad obseqvium redigit. ib. p. 302. §. 8 a
Qvo anno? ib. §. 9
Henricus II. Silesiæ Dux in Prælio cum Tartaris occubuit T. I. Manl. L. III. c. 41. §. 1. p. 228. a
Henricus II. Imp. expulit Polonos Lusatia T. II. p. 253. §. 21. a
II. Pius, Dux Siles. T. II. Manl. L. III. c. 41. § 1. p. 228
in prælio cum Tartaris occubuit ib. 35
Henricus III. Imp. niger. T. I. Vip. c 2. §. 1 p. 8. a. & T. I. Manl. D. c. 10. § 5. p. 87. a. & Tom. I. Idyll. p. 64
Cladem patitur a Luiticis T. I. Manl. Com. L. II. c. 22. §. 3. p. 180. b
ex angore animi die suo natalitio moritur. ib.
Spiræ ejus monumentum, ib.
Lusatiam concessit T. II. p. 285. a
Clementem Papam constituit. Tom. I Manl. III. cap. 14. §. 3. pag. 208
jus eligendi Papam Imperatori vindicat. ibid.
Henricus IV. Imp. T. I. Manl. D. c. 11. §. 1. 2. pag. 82. b. & Tom. I. Idyll. p. 64
expeditio Italica & præclare gesta Tom. I Vip. c. 3. §. 10. 11. seqq. p. 10. a
Rudolphum Svevum vincit bello Tom. I Manl. L. III. c. 14. §. 5. p. 209
Dedonem Lusat. March. ex Custodia dimittit. T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 8. p. 86. a
multi Germaniæ Principes (Saxones) contra Henricum conspirant. ib. c. 26
Saxones vincit ad Unstrum ib. c. 27. pag. 187. b
cum Gregorio M. bellum habet Tom. I Manl. Lib. III. cap. 4. §. 3. pag. 195. a
Papam capit & Petr. Leonem belli Autorem. ib.
Veronam capit. ibid. §. 6. p. 196. a. excom-

com-

communicatur ibid. c. 14. §. 4. pag. 209. a
Rudolphum Anti-Cæsarem vincit ib.
Henricus V. Imp. T. I. Idyll. p. 64
Borvvum regno privat. T. I. Vip. c. 10. §. 1. p. 23. a
ejus expeditio Polonica ibid. §. 2
Odium in Vigbertum ib. p. 24
In Saxones injuriæ ib. §. 6
Conspiratio ib. §. 7
Excommunicatio p. 17
Obit T. IV. p. 32. a. & T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 4
Expeditio in Polonia T. I. Manl. Lib. III. c. 8. §. 2. p. 148. b
A Lothario vincitur ibid. §. 5. pag. 199. a
Henricus VI. Imp. moritur in Apulia. T. IV p. 55. a & p. 86. a
Henricus VII. Imp. calice venenato obiit Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 5. §. 4 p. 297. b
Henricus VII. Lucemburg. Imp. Tom. I. Manl. Dis. cap. 17. §. 3. pag. 92. b
pacem restituit. T. I. Manl. L. IV. c. 34. §. 1. p. 270
Lusatiam inferiorem Bohemis per transactionem confirmat. ib.
in expeditione Italica extingvitur Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 5. §. 4. pag. 291. b
Henricus Imp. principibus imperii secundam in Saxoniam expeditionem indicit. T. I. Manl. L. II. c. 28. §. 1. pag. 187. b
Henricus Imp. moritur Tom. IV. pag. 11. a
a veneno in ipsa sacra eucharistia præbito in Italia sublatus Tom. II. p. 261 §. 45. a
Henricus Abbas Mindensis Tom. IV. pag. 37. a
Henricus fit Abbas Magdeburgensis Tom. IV. p. 74. b
Henricus Alberti Ducis filius Tom. IV. pag. 18. a
Henricus Antistes Pragæ Dux XXXII. T. I Manl. Lib. III. cap. 36. §. 1. pag. 224. a
moritur. ib. §. 4. b
Henricus Archi-Episc. Mogunt. deponitur T. IV. p. 40. b
Henricus I. Barbatus Vratislav. Lusatiæ Dominus T. I. Manl. L. III. c. 39. §. 7. p. 226. b
inter filios dividit regiones ibid. §. 8. 9
unde cognomen Barbati ib. §. 13
Sanctitas & mors ib.
Autoritas ib. §. 14
Henricus Brunovicensis Voldemaro obviam venit T. I. Manl. L. V. c. 18. §. 2. pag. 282. a
Henricus Burggravius Misnensis T. I. Part. II p. 5
Henricus Cillensis Præpositus Tom. IV. p. 5. 6. a
Henricus Carinth. Boh. regno ejicitur. Tom. I. Manl. L. IV. c. 34. §. 2. p. 270. b
Henricus Carinth. Dux, Rex Bohem. eligitur, sed mox expellitur, ibid. c. 2. §. 1. pag. 295. b. & cap. 3. §. 1. pag. 296. a
Henricus XXX. annos ab uxore absens obit. Tom. I. Manl. L. III. c. 39. §. 13. pag. 219. b
Henricus Comes, frater Ludovici occiditur T. IV. p. 35. a
Henricus Comes in Lechsgrund, fundator Monasterii Cæsariensis Tom. IV p. 131. a
Henricus Comes de Racisburg T. II. pag. 156. b
Henricus Comes de Schvvartzburg in cloaca mersus est Tom. IV. pag. 48. b
Henricus Comes de Wettin Tom. IV. pag. 41. a
moritur p. 48. a
junior obit. ib. p. 50. a
Henricus de Wittin Conradi Marchionis Misn. & Orient. filius ibid. pag. 166. a
Henricus cum capite captus; Tom. I. Vip. Cap. 11. §. 15. pag. 25. b
Henricus Dux tanqvam reus Majestatis damnatur. T. IV. p. 47. a
Henricus incendiis Saxoniam turbat. Tom. IV. p. 40. b
Henricus Dux Saxoniam aggreditur T. IV p. 47. a
Henricus Dux ingreditur Frisiam Tom. IV. pag. 41. 6. Bavariam obtinet ibid.
Slaviam devastat. ib.
Henricus Dux Bavarorum Tom. IV. pag. 33. a
Uxorem ducit ib.
nudis pedibus Imperatorem adit. ib. p. 35. b
Henricus Dux de Brunsvvick obit Tom. IV p. 54. b
Dux Javoricensis Zittaviæ fit Dominus. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 3. pag. 301. b

ejus

ejus Majores c. 9. p. 302. a
mors. ibid. cap. 14. §. 11. pag. 306. b
Dux Saxonum & Bavarorum occiditur T. IV. p. 37. a
Elector Brandenburgic. Tom. I. Manl. Com. Lib. V. cap. 14. §. 1. pag. 278. b
Exul Elect. XVII. T. I. Garz. c. 3. §. 2. p. 35. a
Viperti Comitis Croicensis filius non felicior est Parente, nam Lusatiam amittit. Tom. II. pag. 285. b.
illustris s. munificus, Misniæ & Lusat. XVI. Marchio. Tom. I. Manl. Dis. cap. 15. §. 8. pag. 87. b. & Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 17. §. 1. pag. 256. b
moritur Dresdæ. ibid. cap. 18. §. 1. pag. 257. b
uxores ejus atque liberi ibid. c. 19. pag. 258. a
ferreus in Sittaviam venit. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 48. §. 6. pag. 235. a
Henricus Landgravius Thuringiæ Tom. IV. p. 17. b
Henricus Leo Tom. I. Idyll. pag. 61
Bavarorum & Saxonum Dux Tom. I. Manl. Dis. cap. 14. §. 4. pag. 86. a
Destruit idolum Sivvæ. Tom. II. pag. 83. a
Slavos expellit Wagria & terra Mecklenburgica ibid. pag. 251. §. 12. b
Parens Ducum Brunsvvic. & Lüneburg. Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 6. §. 1. pag. 249. b
Sorabos bello proseqvitur ib.
Henricus Dedonis I. Filius Gertrudim uxorem ducit. Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 25. §. 3. pag. 185
non putandus Marchio Lusatiæ T. II. p. 285. b
Henricus junior Dedonis filius posthumus T. I. Manl. Lib. II. c. 25. §. 3. pag. 185. a
infert bellum Cunrado Wettiniensi, ibi moritur sine heredibus ibid. §. 4
Henricus, Cunradi filius in pueritia moritur Tom. IV. pag. 106. a
Henricus 8. Lusat. Marchio. Tom. I. Manl. Dis. cap. 13. §. 1. pag. 84. a
moritur Tom. IV. pag. 106. b
Henricus Merseburgensis Præpositus Vir prudens Tom. IV. pag. 6. 8. b
de Ilenburg Conradum Dedonis fratrem multis malis opprimit Tom. IV. p. 106. a
Mindens. Episc. deponitur. Tom. IV. p. 40
Misn. Marchio Tom. I. Vip. cap. 4. §. 31. pag. 13. b. & Tom. IV. pag. 32. a
Coci filius appellatur ibid. pag. 32. a
causa hujus cognominis ib.
dejicitur Tom. I. Manl. Dis. cap. 10. § 7. pag. 82. a
moritur Tom. IV. pag. 32. a
Henricus Monachus in Abbatem eligitur Tom. IV. pag. 88. b
Romam proficiscitur p. 89. a
Henricus munificus & illustris dictus fuit Marchio Lusat. Tom. II. pag. 257. c. 37. b
jungit Lusatiæ & Misniæ Thuringiam ib.
ejus uxores ib.
condidit Cœnobiam Lusatiæ Inferioris novam Cellam ib.
ejus Titulus ib.
qvem iterum mutat ib.
ejus filii Albertus degener & Theodoricus ib. 11
hereditatem distribuit ib.
moritur ibid. pag. 258. §. 38. a
ab eo Lusatiam adeptus est Theodoricus s. Dicemannus vel Dizmannus ibid. pag. 258. §. 39
Henricus Plauensis, Præfect. Lusat. Inferior Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 126. §. 10. pag. 407. b
Præpositus Successor Marcolphi T. IV. p. 37. a
Præsul Pragensis Princeps Bohemiæ creatus Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 36. §. 1. pag. 224
obiit. ib.
Henricus Rex, Imp. Filius, Erfordiam venit Tom. IV. pag. 48. b.
coronatur in Imperatorem. ibid. pag. 52. a

Rex IX. Bohem. Tom. I. Manl. VI. cap. 3. §. 1. pag. 296. a

Henricus Rex Slavorum factus Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 36. §. 5. pag. 144. a

curiam habet in Würtzen-Burg T. IV. p. 128. b

Henricus ex plebano (Zvencove) fit Præpositus Cellinensis. Tom. IV. pag. 32. a

Rhodensis Præpositus Tom. IV. pag. 42. a

Henricus de Rekkin Romam proficiscitur Tom. IV. pag. 70. a. 82. b

tertia vice, ib. p. 88. a

redit literas qvasdam afferens ibid. pag. 91

Henricus Rixosus Sax. & Bavar. Dux. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 10. §. 2. pag. 168. a.

Henricus Dives Misn. & Lus. March. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 10. §. 2. pag. 266. b.

Thuringiam obtinet ib.

Cognomina clara ib.

Divitiæ stupendæ ib. §. 4. 5

Eqvestre certamen Northuss. ibid. §. 4

mors c. 18. p. 257

Lis cum Cunrado Misn. Præsule de Decimis ib. c. 18

Uxores & Liberi ibid. cap. 19. §. 1. pag. 288. a

inter qvos ditiones dividit. ibid. §. 2

Henricus Sanctus Imp. Tom. I. Idyll. pag. 59

Henricus Silesiæ Dux creatus. T. I. Manl. Lib. VI. cap. 105. §. 7. pag. 305. b

Henricus stella Lipsiensis castra hostium ingreditur T. I. Garz. cap. 4. §. 8. p. 41

Henricus Wratislav. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 5. §. 2. pag. 113. a

Henricus Wiperti Groicensis filius excommunicatur. Tom. V. pag. 35. a

Patri successit Tom. II. pag. 256. §. 31. a

moritur 16. p. 36. a

Heraclius Cæsar Christi crucem Hierosolymam reduxit. Tom. I. Part. II. p. 124

Herbsdorffum novo cœnobio dotis nomine addicitur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 27. §. 9. pag. 317. a

Herbsdorffum Tom. II. Frenc. Nom. p. 43. a

Heringen - Amt, allda trifft man noch eine Art Götter an. Tom. II. pag. 212. a

Herivvo Boh. Misn. Saxon. Parens. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 2. pag. 142. b

Herlibonis Brandenburgensis tres filii Harlungi cognominantur. T. I. Vip. c. 1. §. p. 7. a

Hermannus Abbas Numburg. administrationem resignat. Tom. IV. pag. 60. b

Hermannus Augustensis obit. Tom. IV. p. 35. a

Hermannus de Billigen & Auckesgehorn, Dux Sax. & Luneb. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 5. §. 1. pag. 153. b

Hermannus Bohemiæ, Misn. Saxon. parens. T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 35. §. 1. 2. p. 142. b

Hermannus Cnautus. fides & παῤῥησία. Tom. I. Garz. cap. 1. §. 7. 8. pag. 44.

Hermannus Comes Palatin. Rheni moritur. T. IV. p. 41. b

Hermannus Comes de Wincenburg occiditur T. IV. p. 40. a

Hermannus Dux Saxon. Burggr. Magdeburg. Tom. I. Manl. Dis. cap. 9. §. 2. pag. 81. a. & Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 16. §. 2. pag. 176. a

ejus filia Mechtilda ib.

Hermannus Eccardi Filius. Tom. IV. p. 21. a

Wilhelmo Comiti Vimariæ bellum facit. ibid.

Hermannus Elect. XX. Tom. I. Manl. Lib. V. cap. 15. §. 3. pag. 279. a

Hermannus Episcop. Hildesiens. T. IV. p. 42. b

Hermannus (Jonas) nascitur Tom. I. Manl. Lib. VII. cap. 11. §. 1. pag. 443. b

ejus varia munera. ibid. §. 6. pag. 444. b

Symbolum §. 1. ib. b

Poeta celebris. Tom. I. Part. II. pag. 29
Laurea donatur Viennæ ibid. & Tom. I. Manl. L. VII. c. 11. §. 2. pag. 444. a
ejus obitus ibid.
Hermannus (Joh.) P. L. Tom. II. pag. 364. b
Hermannus Landgravius Thuringiæ Philippo Regi fidelitatem jurat. Tom. IV. p. 58. a
ad Ottonem redit. ib.
Hermannus Præsul Papebergensis. Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 10. §. 4. pag. 253. b
Prag. Præsul capitur. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 24. §. 4. pag. 215. a
Hermannus in Russiam e Dania abit. Tom. I. Vip. cap. 1. §. 7. pag. 7. b
Hermannus de Wurtzburgensi choro fit Episc. Monaster. Tom. IV. pag. 45. a
Hermannus de Winzenburg mancipatur. Tom. IV. p. 124. b
In domo propria occiditur cum Conjuge. ib. p. 126. a
Hermoldus Ecclesiæ Gerbstadiensis Præpositus. T. IV. p. 31. b
Exemtionis privilegium ecclesiæ Sereni montis affert ibid. pag. 33. a.
moritur. ib.
Hermio V. Germanor. Rex. disciplinam militarem instituit. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 35. §. 4. pag. 142. ib.
Hermiones T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 35. §. 3. p. 142. b
Hermunduri Tom. I. Manl. Dis. cap. 5. §. 4. pag. 79. a. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 1. §. 3. pag. 108
Svevica gens. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 30. §. 1. pag. 138. a
oppressa fuit a Sorabis Tom. I. p. 251. §. 13. b
Heroas Gorlicium tulit. Tom. I. Part. II. p. 120
Herranda Abbatissa Hoenburgensis fundat Monasterium Trutenhusen. Tom. IV p. 131. a
Herthanæ Tom. I. Garz. cap. 3. §. 1. p. 37. b
Hesla. T. I. Manl. Com. L. I. cap. 5. §. 3. p. 113. a
Hetse, Monasterium Sanctimonialium incensum, Tom. IV. pag. 43. a
Hettvvigis Comitissa de Brene moritur ib. p. 65. a
Heu (Georgius) Lauban. Pastor primus. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 26 §. 1. p. 133
Hexapolis Lusatiæ inferior. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 136. pag. 414
die Sechs-Städte. Tom. II. pag. 250. §. 7. b
Hexapoleos nomen unde? Tom. I. Idyll. p. 62. 68
Hexapolis tractus & nomen. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 2. §. 1. pag. 109
Qvotæ steurarum ibid. cap. 7. pag. 114
Lusatiæ inferioris Tom. I. Manl L. VI. c. 5. 8
Hexapolitanarum civitatum & nobilitatis Controversia ib. cap. 141. §. 2. pag. 420
Hexapolitani Neuhofum demoliuntur. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 31. §. 3. pag. 324. a
Hussitas oppugnarunt ib. c. 50. §. 1. p. 344
arcem Bohemiæ occupant ib. c. 77. §. 1. p. 360. b
in verba Ladislai jurant. ib. c. 80. §. 2. p. 365. b
in Georgii verba jurant. ib. c. 88. §. 2. p. 371. b
occupant Hoyersvverdam, ib. c. 104. §. 1. p. 385
Pragam citantur, captivi ibi tenentur, & ob Neuhofum destructum mulctam solvere jubentur. Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. c. 31. pag. 324. & seqq.
Hexapolitanus Senatus gaudet Juris dictione Ecclesiastica Tom. III. Dis. p. 95. a
modo acqvisitionis ibid.
quæ vero amitti potest, ibid. pag. 97. b
Hexapolitani Senatus numerus T. III. Dis. p. 106. a
Hexapolitanorum jus circa honores senatorios. Tom. III. Dis. pag. 98. a
nominandi, eligendi & conferendi ib. p. 101. b. 103. a
etiam ademtionis ibid. pag. 112. b. 125. a

hostes Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 143. §. 1 p. 420. b
Hidda f. Hilda. Ottonis Comit. de Lauemingen filia Tom. I. Manl. D. c. 8. §. 4. p. 81. a
Geronis & Siegfridi soror, Tom. IV. p. 44. a
nupsit Christiano Marchioni, ib.
duos parit filios ib.
in conjugium Hierosolymorum petebatur. ib.
exemplum pudicitiæ ib.
moritur ibid.
Friderici Comitis filia, nupsit Duci Bohemico. Tom. IV. pag. 106. a.
genuit Gyntherum patriarcham & matrem Wichmanni de Cella. ibid.
Christiani March. Luf. uxor, pudicitia insignis. Tom. I. Manl. L. II. c. 19. §. 2 p. 177. b
Hiemis ingens rigor. Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. cap. 38. §. 1. pag. 334. b
belli patiens Tom. I. Manl. D. c. 5. §. 11. p. 79. b
calida. Tom. I. Part. II. pag. 30. & p 88. a
aspera. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 38.
asperrima ibid. cap. 143. §. 2. pag. 421. a
nivosa & aspera ibid. cap. 142. §. 1. p. 420. b
rigida. Tom. I. Part. II. pag. 65. a. id. p. 14. b. 83. a. & pag. 83. a. 34. b. 85. b
Hierosolyma a variis occupatur. Tom. I Manl. L. VI. c. 96. §. 1. seqq. pag. 396. b
Hieronymus Pragens. Constantiæ crematur. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 46. §. 3. p. 342. a
Hierosolymam cur profectus sit Emericus? Tom. I. Part. II. pag. 16.
Higelstadt. Tom. I. Vip. cap. 7. §. 20. p. 19. a
Hilda f. Hidda Ottonis Com. Ravenmingensis filia uxor Geronis March. Lusat. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 10. §. 15. pag. 169. b
Hildebrand Antistes Magdeburgensis bellum conflat. Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 33. §. 4. pag. 267. a.
vincitur ad Bessam fluvium. ibid.
Hildebrandus Papa Henricum VI. Imp. diris devovet. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 14. §. 4. pag. 209. a.
Hildevvard III. Misenæ Episcop. destruit Zuttiberi idolon. Tom. II. pag. 210. b
Hilbertize villa. Tom. I. Vip. cap. 7. §. 13. p. 18. a
Hildebertus Franciæ Rex Lusat. facit tributariam. Tom. II. Haugvv. Prodr. p. 11. b
de Hilfeld Cæsari se tradunt Tom. IV. p. 127. b
Hiltinus Bavaricus fit monasterii Gozecensis Abbas, Tom. IV. pag. 107. b
deinde Episcopus factus ibid. pag. 109
Hinco Dux Javoriensis Zittaviæ fit Dominus, Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 8 §. 3. p. 301
ejus Majores ibid. cap. 9. pag. 302. a
mors. ibid. cap. 14. §. 1. pag. 306. b
Laubæ & totius Lusatiæ Dominus ibid. c. 11. §. 1. p. 304
Hinricos Mindensi deposito succedit Wernharus. Tom. IV. pag. 126. a.
Hinricus succedit patri Henrico Cæsari ib. p. 121. b
Vratislai filium regno privat. ibid. p. 122. a
Principes Saxoniæ graviter infestat multosque dignitatibus suis privat. ibid. p. 123. a
Victus a Saxonibus fugam capit. ib. p. 123. b
Obit. p. 124. a
Hinricus Wicberti filius succedit patri. T. IV. p. 124. b
Marchio in Lusiz constituitur ib.
fit Præfectus Magdeburgensis ibid. pag. 125. a
Hinricus de staden Marchio obit T. IV. p. 124. b
Hinricus Comes frater Ludovici obit. ibid.
Hinricus Dux Bavar. & Sax. obit. ibid. p. 125. b
Hinricus Episcopus Moguntinus ibid. 135. b. deponitur. 126. a
Hinricus succedit Windolfo in Abbatia. ib. 125. b
obit. ibid. p. 126. a

Hir-

Hirtesberg Imp. se dedit T. IV. p. 47. b.
Hirci sacrificandi mos apud Sadavios, T. II, p. 197. b.
Hirsfeldum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 3. p. 115. a. T. II. Frenc. Nom. p. 43. a.
Hirshan, Teutonicus eqves crematur a Prussis. T. II. p. 174. b.
Historia patriæ primum tractanda. T. II. p. 249. §. 1. a.
Lusatica per Epitomen tradita. ib.
Lusaticæ scriptores. ib. 265. §. 4.
rerum Lusaticarum antiqva media & nova. ib. p. 281.
Lusatica medii ævi incipit cum Henrico Aucupe. ib. p. 204. a.
Lusatiæ novissima incipit cum Joh. Luzelburgico. ib. p. 288. b.
Gymnasii Zittaviensis ib. p. 368. b.
Hoccius (Joh.) securi percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 37.
Hochkirche T. II. Frenc. Nom. p. 43. a.
Hoerswerda. T. I. Idyll. p. 60. & T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 2. p. 114. b.
Hoerswerdum occupant Hexapolitani. T. I, Manl. L. VI. c. 104. §. 1. p. 385.
conflagrant ib. c. 143. §. 3. p. 421. a.
secunda vice. ib.
Hoff-Gerichte. T. II. Haugw. Prodr. 17. a.
Hoffmanns-Gerichte. T. III. Dis. p. 13. a.
Hoffmann. (Sebast.) Consul creatur. T. I. Part. II. p. 56. a.
moritur. p. 70. a.
Hoff-Richter. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Hogero Comiti de Mansfeld Leisnikium, Nisen & Budissin in beneficium conceditur. T. I. Vip. C. 10. §. 6. p. 24. a.
Cædes. p. 25.
Hogerus prosternitur. T. IV. p. 123. b.
totius mali inventor. ib.
Mansfeld Vipertum capit. T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 5. p. 199. a.
occiditur in acie. ib.
Hohebucum. T. II. Frenc. Nom. p. 43. a.
Hohenkirch deflagratur. T. I. Part. II. p. 85. a.
Hoheswerda. T. II. Frenc. Nom. p. 43. b. s. Hoierswerda.
describitur, ib. p. 246. a.
Hojerus Comes Mansfeldensis accipit terram Lusaticam. T. II. p. 285. b.
Holzati. T. II. p. 82. b.
Homagium Ladislao Regi præstatur a statibus. T. I. P. II. p. 16.
Electori Saxoniæ præstatur a statibus Lusat. ib. p. 87. a.
Homilius (Joh.) T. IV. p. 158. a.
Homines manus mortuæ qvid sint. T. III. Dis. p. 184. b.
Homines Diis suis offerunt Gentiles. T. II. p. 174. a.
herbas & gramina vorant. T. I. L. VI. c. 12.
ἐσατικόν. T. II. p. 349. a.
de Hominibus glebæ adscriptis Lusat. Superior. dissert. T. III. Dis. p. 184.
Hominum glebæ adscriptorum Origo & natura. T. III. Dis. p. 184. a.
Honor summus. T. I. Part. II. p. 136. a.
Honorius II. Papa. T. IV. p. 31. b.
moritur. ib. p. 34. b.
III. succedit Innocentio in Papatu. ib. p. 72. a.
inter se & Fridericum indicit Colloqvium. ib. p. 82. a.
Mandatum edit. ib. p. 83. a.
Ejus Continentia. ib.
excommunicat Conradum. ib. p. 124. b.
obit. ib.
Hopp. (M. Joh.) Syndicus Reip. Gorlicens. obit. T. I. Part. II. p. 44. a.
Hoppenrodii Annales Gernrodenses T. IV. p. 144. seqq.
Horæ precationum instituuntur. T. I. Part. II. p. 87. a.
Horta, pagus. T. I. Vip. C. 4. §. 19. p. 12. b.
Horneburg castrum funditus evertitur. T. IV. p. 46. b.
reædificatur. ib.
Horologii Campana Gorlicii suspenditur. T. I. Part. II. p. 35. b.
Horologium Gorlic. ædificatur. T. I. Part. II. p. 25.
ejus inscriptio. ibid.
dimidium abrogato Bohemico substituitur. ib. p. 45. a.
Horstius (D. Dethardus) creat Doctorem & Licentiatum. T. I. P. II. p. 77. b.
Horti Lusatiæ amoenissimi. T. II. p. 248. §. 23.
Hortus & Curifugium. T. II. p. 369. a.
Hofmannus (Abraham) Scriptor Lusaticus. T. II. p. 265. §. 1. a.
ejus Epistola ad Amplissimum Senatum Zittaviensem. T. II. p. 370. a.
Hoteranus pons dejicitur. T. I. Part. II. p. 84. a. restauratur. ib. p. 85. b.
Hottomannus (Georgius) Gorlic. Scholæ Rector, deinde civitatis Syndicus & Consul. T. II. p. 371. a.
facit, ut ultimus Monachorum Franciscanorum Frater Senatui Monasterium transscribat. ib. p. 371. b.
Hugbertus Havelbergens. Episcop. T. IV. p. 48. b.
Hugo Cardinalis Hostiensis, T. IV. p. 128. a.
consecrat monasterium. ib.
Hugo Archi-Episc. phlebotomatus obit. T. IV. p. 36. b.
Hugo Brunonis Successor. T. IV. p. 36. b.
Pallium a Papa suscipit. ib.
Hugo dictus de S. Victore σύγχρονος Bernhardo. T. I. Manl. L. III. c. 29. §. 3. p. 219. b
Hugo de S. Victore Theol. Paris. T. I. Manl. D. c. 13. §. 7. p. 85. a.

Hugo Præfectus Aldenburg. T. I. Garz. p. 44. b.
Presbyter nationis Saxo. T. I. Manl. L. III. c. 29. §. 1. p. 219. b.
Abbas Galliæ clarus ob integritatem vitæ. ibid.
Hugoldus Hallensis Ecclesiæ Præpositus deponitur. T. IV. p. 53. b.
Hunniades fulminans Turcarum terror. T. I. Manl. L. VI. c. 76. §. p. 360. b.
Belgradum defendit ib. c. 81. §. 3. p. 366.
moritur. ib.
ejus filii ib. c. 82. §. 1. p. 367. a.
Hunniades (Joh.) Præses ac Gubernator regni Hungarici. T. II. p. 289.
Hundsfeld T. I. Idyll. p. 64.
Hunodisburg, castrum exædificatur. T. IV. p. 69. a.
Husari in Lusatiam a Matthia immittuntur. T. I. Manl. L. VI. c. 109. §. 17. p. 389. b
Hussitæ ducunt exercitum in Silesiam. T. I. P. II. p. 13.
excursionem in fines Gorlicensium parant. ib. p. 14.
obsidione cingunt Gorlicium. ib. p. 13.
prædantur. ib. p. 15. a.
a Gorlicensibus vincuntur. ib.
epistolam ad Hexapolitanos mittunt. T. I. L. VI. Manl. c. 50. §. 1. p. 344.
Inscriptio Epistolæ. ibid.
eorum Epistola ad Lusatiæ populos. T. IV. p. 215. a. & T. I. Manl. Com. L. VI. c. 50. §. 1. p. 344. a.
Laubam expugnant. ib.
evertunt ib. c. 55. §. 2. p. 348. a.
aliasque urbes devastant. ib.
ad Zittaviam vincuntur. ib. c. 56. §. 1. p. 349. a.
Misenensia suburbia & templa cremant. ib. c. 58.
totam provinciam devastant. ibid. §. 1. p. 350.
eqvites qvadringentos cædunt prope Grimmam. ib.
Gubenam diripiunt. ib. c. 59. §. 1. pag. 351. a.
Cellam novam evertunt. ib. §. 2.
Reichenbachum captum vastant. ib. §. 3. b
Vratislaviam frustra oppugnant, & suburbana igne & ferro populantur ib. c. 60. §. 1. p. 351. b.
Trebnicense Monasterium exurunt. ib. §. 2.
ad rudera & reliqvias Laubæ redeunt. ib. c. 62. §. 1. p. 352.
in Lusatia superiore vias reddunt infestas. ib. §. 5. b.
Lubenam exurunt. ib. §. 9. p. 353. a.
Loebaviam occupant. ib. §. 11.
Marchiam invadunt. ib. §. 12. a.
Gobinum destruunt. ib.
a Marchione expelluntur. ib.
Francofurti suburbium exurunt. ib. c. 63. §. 1. p. 353. b.
ad Mulrosam a Francofurtensibus vincuntur. ib.
Castrenses ad Hirschfeldum a Gorlicensibus iterum vincuntur. c. 67. §. 2. p. 356.
dissipantur & prorsus extingvuntur. ib. c. 68. §. 1. p. 357. a.
f. Bohemi Joh. Hussi mortem ulciscuntur. T. II. p. 289.
penetrant in Lusatiam, aliaqve finitima loca. ib.
eorum violentia & rabies. ib.
eorum crudelissima, qvam Laubæ & Loebaviæ exercuerunt. ib.
eorum vis & crudelitas inhibetur pacti legibus. ib.
eorum irruptio T. II. p. 357. a.
seditionem movent. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 47. §. 1. p. 342. b.
Ducem sibi eligunt. ib.
Thaborum condunt muniuntqve. ib.
unicam veram religionem esse asserunt. ib. §. 3.
in Lusat. excurrunt. §. 4.
arcem Pragensem proditione occupant. ib. c. 48. §. 1.
iisdem artibus recuperat eam Sigismundus. ib. §. 2.
finitimas petunt regiones. ib.
Saxones cruento prælio vincunt ad Aussigam. ib. c. 54. §. 3. 5. p. 347. a.
a Nissen. Siles. & Zittav. vincuntur. ib. c. 56.
in Silesia capiunt urbes. ib. c. 57. §. 2.
Oywinum, Gorlic. & Budiss. frustra oppugnant. ib. c. 57. §. 1. 1. 3. 4. pag. 347. a.
multa utriusqve Lusatiæ oppida expugnant, vastantqve. ib. c. 57. §. 11. 12. c. 59. §. 1.
Hussus (M. Joh.) Gorlic. Reipubl. Notari. T. I. Manl. L. VI. C. 103. §. 9. p. 384. b.
(Johannes) adversus Pontificis ambitionem libros vulgat. T. II. p. 289. crematur. ib.
Hydromyla Budiss. celeberrima. T. II. Frenc. Nom. p. 28. a.
Hyems asperrima T. I. Part. II. p. 65. a.
rigida ib. p. 74. b. p. 81. b. 83. a. & p. 88. a.

I.

Iacobus Schönberg, belli dux. T. I. Garz. c. 2. p. 38. §. 4.
Jäger-Hauß in rupe postea oybinum dicta. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 1. & seqq. p. 318.

Ja-

Jäger-Hauß Johannis Ducis Gorlicensis. ib. c. 34. §. 2. p. 327.
Janimarus. T. II. p. 136. b.
Janitius (M. Caspar) primum Scholæ Laubanensis, postea Gymnasii Zitav. Rector. T. II. p. 372. a. ejus Ludus scenicus & solennis introductio. ib. ejus Collegæ, qvorum numerus fit octonarius. ib. p. 373. a. Zittavia discedit. ib.
Janus Eluvil. Gorlicio bellum indicit. T. I. Part. II. p. 9.
Jarow resignatur Johanni Regi Bohem. T. IV. p. 191. a.
Jauch (Samuel) Concionator. T. I. Part. II. p. 36. b.
Jauroviam Johannes Rex Bohemiæ in feudum acqvirit. T. IV. p. 186. a.
Jaurinum Turcis proditur. T. I. Part. II. p. 56. a. a Cæsareis recuperatur. ib.
Jaxas Zerbiæ I. Serborum Dux. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 8. §. 1. p. 252. a.
Iconium aggreditur Imperator in Turcia. T. IV. p. 51. b.
Ididechindus M. familiæ Saxonicæ conditor. T. I. Garz. C. 1. §. 1. p. 35. a.
Idioma Lusaticum. T. II. p. 247. §. 18. a.
Idola Lusatorum. T. I. Part. II. p. 152. b. Slavinorum. T. IV. p. 166.
de Idolis Slavorum dissertationes tres. T. II. p. 63. a.
Idolis Slevorum Christiani immolantur. ib. p. 73. b. 77. b.
Idololatriæ vanitas cognita fuit Philosophis. ib. p. 67. a.
in Lusatia reliqviæ. ib. p. 80. a. p. 81. a. Origo. ib. p. 95. b.
Idyllium Caspar. Peuceri. ib. p. 265. §. 2. b.
Jerusalem capitur a Saracenis. T. IV. p. 128. a.
Jessa. i. e. Jovis. T. II. p. 88. b.
Ignis æternus s. perpetuus. T. II. p. 89. b.
alitur Percuno aliisqve Idolis. ib. p. 173. a. 182. a.
Lithuani eum colunt. ib. p. 89. a. Russi. ib. p. 89. b.
qvem extingvere piaculum est. ib.
Ignobiliorum Parentum filii suo labore & Moecenatum subsidiis sibi gloriam parunt. ib. p. 388. b.
Ihis colitur a Svevis. ib. p. 163. a.
Ilburgum. T. I Garz. c. 4. §. 4. p. 40. b.
de Ilfeld. Imperatori se dedit. T. IV. p. 47. b.
Ilingæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 3. p. 135. a.
Ilingi Elysii tenuerunt Lusatiam. T. I. Manl. Com. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. a. T. I. Manl. D. c. 5. §. 1. p. 78. b.
credunt inhabitasse Lusatiam superiorem cum parte Silesiæ. T. II. p. 282.
Imago Mariæ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 98. §. 7. p. 380. a.
ad qvam olim concurrit populus in Lusatia. ib. c. 19. §. 1. p. 311.
Peregrinationes ad eam Principes interdicunt. ib. §. 2. aboletur. ib.
Imperator supremus Advocatus & Præfectus Ecclesiæ dicitur. T. III. Dis. p. 89. a. ipsi competit in Rom. Imper. Jurisd. Ecclesiastica. ib.
Imperatoria domus ante urbem Zittaviam ædificatur, & fossa circa eam deducitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 21. §. 1. seqq. p. 312. a. seqq.
Imperii statibus competit Jurisdictio Ecclesiastica vi superioritatis territorialis. T. III. Dis. p. 89. b.
Imperio Romano incorporati sunt Serbi tempore Henrici Aucupis. T. II. p. 242. b.
Imperium mixtum & merum. T. III. Dis. p. 86. b.
Incendia excitantur ab hominibus. T. I. Part. II. p. 129. fulmine. ib.
Incendii causa. ib. p. 138.
Incendiarius qvidam cum vetula qvadam comburitur vivus Gorlicii. T. I. Part. II. p. 79. a. & 81. a.
Incendio 9. ædes pereunt. ib. p. 66. b.
Incendiorum causæ particulares. ib. p. 128. b. seqq. causa princeps. ib. p. 130. a. ejus testes. ib.
Incendium zu Deutsch-Ossig. ib. p. 69. a. ejus causa. ib. ejus autor comburitur. ib. p. 69. a.
Gorlicense. T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 2. p. 133. b. & T. I. P. II. p. 16. 26. 28. p. 129. magnum. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 81. §. 1. p. 365. b. T. I. Part. II. p. 44. a. mature sopitum. ib. p. 81. a. 82. multas domos & templum Nicolai devorat ib. p. 93. a. b.
Budissinæ & seditio. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 36. §. 4. p. 332. b.
Goldbergense. ib. L. VII. c. 5. §. 7. p. 439. b. & T. I. Part. II. p. 34. b. & p. 129. b.
Hennersdorffii. T. I. Part. II. p. 34. a.
Laubanum. ib. p. 34. a. & p. 129. b.
Zittæ. ib. p. 74. b. & p. 129. seqq. 1422. exortum. T. II. p 369. a. ejus Chronodisticha. T. I. P. II. p. 146. horrendum 1608. qvingentæ civium habitationes perierunt. T. II. p. 374. b.
Incendium Freystadii. T. I. Part. II. p. 34. a.
Lœbaviense ib. p. 129. b.
Camicianum. ib. p. 129. b.
Bischoffswerdæ. ib.
Cottbusii. ib. p. 129. seqq.
ex fulgore ortum. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 113. p. 393.
Incolæ Lusatiæ utriusqve. T. II. p. 250. §. 8. b. moderni ib. p. 298. §. 10.
Inconstantiæ & ficti in religione candoris exemplum. ib. p. 351. a.
Incorporatio Caroli IV. T. IV. p. 195. b. b. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 16. §. 4. p. 308. a. ejus confirmatio. T. IV. p. 197.

Incorporatio Lusatiæ Bohemicæ coronæ. T. II. Hang. Prodr. p. 14. a. & T. III. Dis. p. 23. a.
Incorporationis Literæ Caroli IV. super Silesia & Lusatia Regno Bohemico. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 17. §. 4. p. 308. a.
Incrementum Bohemiæ. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 34. §. 3. p. 270. b.
Indorum Orientalium de Adami lapsu & restitutione traditio. T. II. p. 154. a.
Indulgentia peccatorum bonis operibus impetrata. T. I. Vip. c. 5. §. 21. p. 16. a.
Infans monstrosus nascitur. T. I. Part. II. p. 61. a.
 in utero vagit. ib. p. 145.
Infantulorum in utero custodia. ib. p. 134. b.
Ingævones. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 3. p. 142. b.
Ingenia Gorlicensium felicia. ib. L. VII. c. 6. §. 7. p. 442.
 Sublimia non diu latere possunt. T. II. p. 328. b.
 præclara sæpe ut sol patiuntur Ecclipsin. ib. p. 335. a.
Ingenium versipelle. T. I. Garz. c. 4. §. 6. p. 50. b.
Initium Marchiæ Lusatiæ. T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159.
Injuriarum animus memor. T. I. Vip. c. 1. §. 10. p. 7. b.
Innocentius II. fit Papa. T. IV. p. 35. a. Synodum Rhemis celebrat. ib. moritur. ib. p. 37. a.
 III. fit Papa. ib. p. 55. a. 128. b. excommunicat Ottonem Imperatorem. ib. p. 65. a. Concilium generale Romæ indicit. ib. p. 70. a. Obit. ib. p. 72. a. favet Ottoni. ib. p. 128. b. excommunicat Philippum. ib. p. 128. b.
Inscriptio globo turris Curiæ Gorlicensis imposita. T. I. Part. II. p. 40. b.
Inscriptiones qvædam. ib. p. 19.
 antiqvæ & recentiores. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 30. §. 5. & 6. p. 458.
 in templo S. Crucis. T. I. Part. II. p. 41. b. seqq.
 in globum turris Nicolaitanæ impositæ. ib. p. 64. b.
Inscriptiones in globum turris monasterii repositæ. ib. p. 73. b.
 sacri sepulchri Hierosolymitani. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 97. p. 378
Insidiæ. T. I. Garz. p. 45. a. §. 7. p. 50. b. §. 7.
Insigne Bohemicum. T. I. Manl. Com. L. III. c. 32. §. 4. p. 222. a.
 Lusatiorum. T. I. Manl. D. c. 18. §. 13. p. 95. a.
Marchiæ Misnensis. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 171. a.
 Marchiæ Brandenburgicæ. ib. Lusatiæ, Superioris, & Inferioris. ib.
Insignia Hirschhorn, Biberstein, Seidenberg. ib. L. I. c. 8. p. 115.
 Spremberg. ib. c. 11. §. 2. p. 118. b.
 Comitum de Solms. ib. c. 12. §. 10. p. 122. a.
 Urbis Gorlicensis. T. I. Part. II. p. 5. seqq.
 nova Gorlicensibus donantur. ib. p. 14.
 hodierna Gorlicensium descripta. ib. p. 15.
 regis Matthiæ super januam curiæ inciduntur. ib. p. 20.
 Viperti Marchionis Lusatiæ. T. I. Manl. Com. L. III. c. 10. §. 1. 2. p. 200.
 Johannis Polentii. ib. L. IV. c. 48. §. 2. p. 343. a.
 Gorlicensium vetere galea clausa. ib. c. 66. hodierna. ib.
 Pentzigiorum. ib. L. VI. c. 125. §. 4. p. 403. a.
 Gersdorffiorum. ib. §. 5. b.
 Wartenbergiorum. ib. §. 11. p. 404. a.
 Schreibersdorffiorum. ib. §. 17. p. 405. b.
 Emericorum. ib. c. 13. §. 12. p. 416. b.
 qvæ Laubanenses accepere ab Hincone. ib. L. VI. c. 11. §. 2. p. 305. eorum acceptionum occasio. ib.
Instauratores Literarum in Germania fuerunt Joh. Casp. Reuchlinus & Joh. Rhagius. T. II. p. 353. a.
Instrumentum Mathematicum Paulus Fabritius dono mittit Dornspachio Bibliothecæ Zittaviensi consecrandum. ib. p. 374. b.
Inventio rupis Oybinensis per Ursum. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 12. & 14. p. 317.
 montis St. Angeli per taurum armentalem ib. §. 14. p. 319.
 coenobii Trebnicensis in Silesia per Cervum. ib. p. 320.
 Bombardarum. ib. c. 44. §. 1. p. 339.
Inventor bombardarum & pulveris supplicio afficitur. ib. L. VI. c. 44. §. 1. p. 339. b.
 Typographiæ. ib. §. 2. p. 34. b.
Invidiæ & Livoris vitio freqventer laborant, qvos supra vulgarem evexit conditionem benignior fortuna. T. II. p. 340. a.
Inundatio fluminum. T. I. Vip. c. 11. §. 24. p. 62. b.
 Spreæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 21. §. 5. p. 135. b.
 Nissi. T. I. Part. II. p. 8. & p. 86. a. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 4. §. 5. p. 297. a.
 prodigiosa. ib. p. 55. b.
 aqvarum ib. p. 64. a.
 magna aqvarum ex pluvia orta. T. IV. p. 82. a.
 multa evertit ædificia. ib.
Inundationes fluviorum Lusaticorum horrendæ. T. I. Manl. Com. L. VI. C. 64. p. 354.
Joachimus (Johann. Major) D. Theol. & Poeta Laureatus. ib. L. VII. c. 21. §. 2. p. 448. b.

ocus duorum Scholasticorum Zittaviensium. T. II. p. 369. b.

Johannes Achillis Filius in Lusatia belligeratur. T. *I.* Manl. L. VI. c. 112. §. 4. p. 391. b.

Johannes Bavariæ Dux Constantiam venit, & feudum ab Imperat. Sigismundo accipit. T. *I.* Manl. & VI. c. 34. §. 13. p. 329. a. Episcopatum resignat. ib. §. 11. p. 329. a. ducit uxorem. ib.

Burgundiæ Dux & Flandriæ. ib. c. 34. §. 8. p. 320. b. a Turcis capitur. ib. & T. *I.* Manl. D. c. 18. §. 6. p. 94. a. liberatus eqvestrem aurei velleris ordinem instituit. ib. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 8. p. 320. b.

Lucenburgicus Cœcus Rex Bohem. T. *I.* Idyll. p. 63. 76. *T. I.* Manl. D. c. 17. §. 4. seqv. p. 92. b. & *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 3. §. 1. p. 296. a. ad oppidum Bavariæ Müldorfium cum copiis accedit. ib. c. 15. §. 3. p. 306. b. capit Henricum placidum Austriaci fratrem Germanum. ib. c. 14. §. 4. p. 307. a. Rex Bohem. Consensu Procerum constituitur. ib. L. IV. c. 34. §. 2. p. 270. Sittaviam recuperat. ib. c. 48. §. 7. p. 235. b. Jauroviam & Fürstenberg in feudum acqvirit. *T.* IV. p. 186. a. ejus privilegium, qvod Marchia nunqvam vendi debeat. ib. cedit Glogaviam majorem Henrico Silesiæ Duci. ib. p. 191. b. Gorlicium aliaqve Superioris Lusatiæ oppida recuperat. *T. II.* p. 261. §. 45. a. ejus tempore post varios fortunæ casus Lusatia ad Regnum Bohemiæ devolvitur. ib. p. 284. a. Lusatiam sibi subjicit. ib. p. 288. in prælio occubuit. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 14. §. 3. p. 306. b. Cracoviam frustra obsidet. ib. §. 7. Uxor ejus atqve liberi. ib. c. 15. §. 1. p. 307. b.

Johannes, Dux Gorlicii. *T. I.* Idyll. p. 67. *T. I.* Manl. D. c. 18. §. 4. p. 93. b. *T. II.* p. 262. §. 48. b. nascitur. *T. I.* Part. *II.* p. 11. & *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 32. §. 1. p. 325. seqq. flagitiosus homo. ib. ejus monumentum Pragense. ib. Sigillum ib. est Caroli IV. filius natu minimus, fit Dux Gorlicensis. *T. II.* p. 288. b. ejus dictio ib. p. 262. §. 48. b. effrenata libido & insolentia, ib. Gorlicio excluditur. ib. eo mortuo Jodocus Moraviæ Marchio sibi vendicat Ducatum Gorlicensem. ib p. 262. §. 49. b. patri Caroli IV. in Bohemiæ regno successisse dicitur. *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 20 p. 330. a. ejus in Wenceslaum fratrem pietas & fides. ib. §. 16. p. 329. Sigillum. ib. Titulus ib. & c. 33. § 8. p. 326. seqq. Diplomata & Privilegia data. ib. §. 16. 17. 18. 19. ipse Patri Carolo IV. in Regnum Bohemiæ nunqvam succesit. ib. c. 34. §. 20. 21. p. 330. ipsi Ducatus Gorlicensis attribuitur. ib. c. 32. §. 1. p. 325. de ejus vita, morbo & morte. ib. c. 34. §. 6. p. 328. b. Inferioris Lusatiæ etiam Dominus fuit. ib. §. 19.

Johannes I. Elector Brandeburg. XI. Lusatiam inferiorem vastat. *T. I.* Manl. Com. L. V. c. 3. §. 1. p. 273. b. moritur. ib. uxores ejus atqve filii. ib. c. 6. §. 1. p. 273. b.

II. Elect. Brandeburg. XII. moritur. ib. c. 6. §. 2. fundator Cœnobii fratrum Prædicatorum Primislaviæ. ib. §. 3. jungit se cum Alberto *T*huringo. ib. c. 6. §. 3. p. 275. b.

Johannes III. Elector. Brandeburg. XV. ib. c. 11. §. 1. p. 277. a. liberi ejus & mors. ib.

IV. Elector. Brandeburg. XIX. ib. c. 14. §. 2. p. 278. b. cæditur apud Cressim ab Eduardo III. ib. §. 3. p. 306.

V. Elector. Brandeburg. XXI. ib. c. 16. §. 1. p. 279. b. sine prole decessit. ib.

Johannes V. Papa sacris interdicit Abbatibus Cellensi, Buchano & Dobrilugio. ib. c. 114. §. 1. p. 393. ejus causa. ib.

XXII. Pontifex novam militum religionem instituit in Lusatia. ib. c. 5. §. 7. p. 297. a.

Johannes Comes Stadensis & Hertzfeldensis Marchio Brandeburg. T. *I.* Manl. D. c. 7. §. 3. p. 80. b.

Johannes III. Episc. Misn. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 37. §. 5. p. 334.

Episcopus Mechlenb. captus a Slavis trucidatur, T. II. p. 90. b.

Episcopus Vardiensis. T. *I.* Part. II. p. 4. de Monte Abbas. V. IV. p. 35. b.

Hussus in Concilio Constantiensi crematur. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 46. §. 3. p. 342. a.

Successor Paschalis Antipapæ. T. IV. p. 46. a.

(Georgius) Marchio Brandeburg. Gorlicensibus subsidio venit. T. *I.* Part. II. p. 83. b.

Georgius I. & II. Lusatiam utramqve accipiunt. T. II. p. 263. §. 52. seqq.

Johannes a qvibusdam in Præpositum Sereni-montis eligitur. *T.* IV. p. 59. b. Fratres ejus. ib. resignat. ib. p. 60. b. denuo eligitur. ib. p. 61. a. morbus ejus & obitus. ib. p. 65. seqq.

Johannes Fribusiensis Cotbusium obsidet. *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 111. §. 1. p. 390. a. Cotbusianam nobilitatem & Sprembergensem frustra ad defectionem solicitat. ib.

Johannes a Confessione Reginæ Boh. a Wencesl.

cesl. aqva submersus. ib. c. 43. §. 4. p. 338. a. ejus epitaphium. ib.
Hunniades Præses ac Gubernator regni Hungarici. T. II. p. 289.
Dux Saganensium emit arcem Parnassi. ib. p. 357. a. moritur. ib. p. 359. a.
de Gesenstein Bohem. Vicarius. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 2. p. 324. b.
Jonas & Ramfeldus Reitenbergii fratres Zittavienſibus de Sylva regia litem intendunt. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 30. §. 3. p. 323.
Iris Lunaris. T. *I.* Part. *II.* p. 69. b.
Irmigardis Marchionissa obit. T. IV. p. 40. b.
Jsenberg Oppidum læditur. ib. p. 128. b.
Istævones. T. *I.* Manl. Com. L. *I.* c. 35. §. 3. p. 142. b.
Jubilæum Gymnasii Zittaviensis primum. T. *II.* p. 368. a.
Lutheranorum secundum celebratur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 1. p. 427. & 428.
Judæus baptizatur. T. *I.* Part. *II.* p. 28.
Judex causarum qvis inter dominum & Vasallum. T. *III.* Dis. p. 25. b.
feudalis in Lusat. & Præses Provinciæ. ib. p. 23. b.
Judices hereditarii s. statuti juris dicendi munere fungebantur respectu civium. ib. p. 100. a.
Regii, Land-Richter. ib. p. 100. a. unde soleant dici Scabini. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 6. p. 304.
Judicium de Lusatiæ Urbibus. T. II. p. 28. a.
Heroicum qvid? T. III. Dis. p. 27. b. in desvetudinem venit, ibid. p. 28.
ordinarium Lus. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.
Judicum munus urbium Senatibus conceditur. T. III. Dis. p. 100. a.
Juditha Vratislai Regis Bohem. filia, Viperti conjux. T. *I.* Vip. c. 5. §. 10. p. 14. b. Corona & cyclade insignita. ib. c. 7. §. 10. p. 18. a. obit ib. c. 8. p. 21. exeqviæ, ib. & T. *I.* Manl. Com. L. III. c. 5. §. 1. p. 196. a. T. IV. p. 106. b. 122. a. Viperto in matrimonium datur. T. II. p. 285.
Jüterbog, Slav. Idol. T. II. p. 78. a.
Julini Trigla colitur. ib. p. 79. b.
Julinum describitur, ib. p. 139. a.
Juncknikelius Scholæ Zittaviensis Rector. ib. p. 371. fit Senator & Consul Zittaviensis. ib.
Junii 25. dies olim solemnis. ib. p. 88. b.
Junius (M. Samuel) Rector Gymnasii Zittaviensis. ib. p. 374. a.
Juno. ib. p. 98. a.
Jupiter. ib. p. 98. a.
Jura Lusatica. ib. p. 271. §. 11. a.
Jurandi ritus Ceylon, oleo fervido & fimo vaccino utentium. ib. p. 144. a.
de Jure circa honores senatorios, senatibus in genere speciatimqve Hexapolitanis competente. T. III. Dis. p. 98. a.
Juris ambiguitas reipublicæ nocet. ib. p. 4. b.
- variis modis tollenda. ib. p. 5. a.
differentiarum doctrina opus est. ib.
Lusatici Codex ineditus. ib. p. 8. b.
de Juris patrii Ignorantia qværelæ. ib. p. 3. a
Silesiaci - - ib. p. 3. b.
Saxonici - - ib. p. 4. a.
Lusatici - - ib.
Jurisdictio civilis qvæ sit? ib. p. 13. b.
in manibus Comitum provincialium fuit. ib. p. 13. a.
superior Laubensium. T. *I.* Manl. Com. L. V. c. 11. §. 1. p. 277. a. ab Hincone confirmatur. ib. L. VI. c. 13. §. 1. p. 306. a.
criminalis T. III. Dis. p. 13. b. concessione acqviritur. ib. p. 87. a. Clero interdicta est. ib.
ecclesiastica Principi competit. ib. p. 88. a. Principibus nullum competere jus Pontif. asserit. ib. p. 88. a. competit Imperatori in Rom. Imper. & Imperii statibus in suo Territorio. ib. p. 89. a. b. non vero Pontifici Rom. ib. p. 90. b. ubi exerceatur in Anglia, Helvetia & Saxon. ib. p. 91. b. sæpe competit Possessoribus dynastiarum. ib. p. 92. b. intertum Magistratui Municipali. ib. p. 93. b. eam acqvirendi tres modi. ib. competit Magistr. Hexapolit. ib. p. 95. a de ea Differt. ib. p. 84. qvatenus Magistratui municipali & in specie Hexapolitano competat. ib. p. 84. a. ejus potestate se abdicavit Populus. ib. p. 87. b.
Jurisdictio ordinaria est delegata. ib. p. 87. b.
superior Laubanensibus concessa, confirmata, empta, adempta & reddita. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 13. p. 306.
Jus braxandi & Opificum exercere simul non licet Budiss. T. III. Dis. p. 152. a.
Jus feudale commune multiplex est. ib. p. 5. b
Longobardicum non scriptum, qvid sit? ib. pag. 8. a. repudiat Silesia. ib. p. 61. b.
Jus Civitatis Germanicæ Lusatiæ competens. T. II. p. 273. seqq.
Patronatus Ecclesiæ paræcialis Laubanensis accipit cœnobium Laubanum. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 12. §. 1. 2. p. 305. seqq.
προτιμήσεως der Vor-Kauff. T. III. Dis. p. 20. a.
proemptionis num habeat Dominus in feudo. ib. p. 21. a.
retractus. ib. p. 20. b. p. 67. b.
Sacrorum aliqvod Principi debetur. ib. p. 88. a.

Jus

Jus Saxonicum in Lusatia introductum. ib. p. 57. a. & qvoqve feudale. ib. p. 59. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 173. a. usurpat Silesia. T. III. Dis. p. 58. a.
Justitia Dei explicatur. T. II. p. 121. a.
est patriæ fidæ columna suæ. ib. p. 146. a.
Senonum T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 3. p. 135. a.
a Justitia nunnunqvam abeas in parvis, si salvam illam velis in magnis. T. III. p. 117. b.
Justitiæ Imago Gorlicii renovatur. T. I. Part. II. p. 82. b.
divinæ exemplum. ib. p. 132. b.
amor in Carolo IV. T. IV. p. 208. a.
Justitiariorum officium contrarium est Præfectorum muneri. T. III. Dis. p. 107. a.
Juterbogus auroræ Deus. T. II. p. 178. b. nomen, etymon, figura, cultores. ib. p. 179. b. cultus & destructio. ib. p. 180. a.
Jutterboh qvid denotet? ib. p. 67. a.
Jütterbok a Pomeranis invaditur. T. IV. p. 46. b.
Juventa Dea. ib. p. 98. b.
Juvenum messis est in herba. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 29. §. 6. p. 457.

K.

Kahlenberg T. II. Frentz. Nomenclat. p. 31. b
Κακοζηλία Satanæ. T. II. p. 106. a.
Kalixtus Papa Synodum apud Remensium urbem convocat. T. IV. p. 124. a.
Kalow. T. II. Fr. Nomencl. p. 31. b.
Kanitz. T. II. Fr. Nomencl. p. 32. b.
Kanutus Lawardus Obotritarum Rex T. II. p. 131. a.
Karentia Rugiæ urbs. T. II. p. 135. b.
Katzschka. T. II. Fr. Nom. p. 31. a.
Kauff-Hauß Budissinæ ædificatur. T. I. Manl. Com. L. V. c. 10. §. 1. p. 277. a.
Keimann (M. Christian) Gymnasii Zittav. primum Con-Rect. postea Rector. T. II. p. 375. a.
Kelbra oppidum Püstricio Idolo inclutum. T. II. p. 216. a.
Keppleri (Joh.) Epistola de Cometa qvodam ad qvem vid. T. I. Part. II. p. 71. a.
Kirchana T. II. Frentzel. Nomencl. p. 43. b.
Kirsach Rex Græciæ T. IV. p. 50. b.
Kirschau T. II. Fren. Nom. p. 34. a.
Kiselitz T. II. Fr. Nom. p. 32. b.
Kislingus (M. Barth.) obit. T. I. Part. II. p. 61. b. ejus mortis præsagia. ib. morbus. ibid. epitaphium. ib.
Kitlicii Barones. T. I. Idyll. p. 60.
Kittlitz T. II. Frenc. Nom. p. 33. a.
a Kittlitz Nobil. insigne. T. II. Fr. Nom. p. 33. a.
Kittlicius (Otto) Sprembergum hæreditarie possidet. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 38. §. 6. p. 334. b.
de Kittlitz (Johann) Episcopus Misnens. moritur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 37. §. 5. p. 334. a.
Baro Sprembergensem baronatum vendit. Manl. Com. L. VI. c. 139. §. 5. p. 418. b
a Kittlitz (Caspar) coronam a Senatu Gorlicensi accipit. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 6. §. 4. p. 441. b.
Κιτζα, i. e. Elister Misniæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 22. §. 5. p. 131. b.
Klemme (cognomen) derivatio vocis. T. I. Manl. L. IV. c. 19. §. 4. p. 258. b.
Knippius (Joh.) T. II. p. 341. b.
Knutus Daniæ Regnum occupat. T. IV. p. 126. a. a Svenone interimitur. ibid.
Kobali. T. II. p. 235. b.
Cultus, destructio eorum. T. II. p. 236. a.
a Kolowrath Jaroslaus. T. I. Part. II. p. 5.
Komoran. T. II. Fr. Nom. p. 33. b.
Königsbrück T. II. Fr. Nom. p. 54. b. describitur T. II. p. 246. a.
Königsbrück in Ditione habuere liberi Barones de Schellendorff Jurisdictionem Ecclesiasticam exercentes. T. III. p. 92. b.
Königsburg T. I. Idyll. p. 60.
Königsholtz emunt Zittavienses. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 26. §. 3. p. 316. admitur ipsis. T. I. Manl. Com L. VI. c. 20. §. 8. p. 312.
Königswart. T. I. Idyll. p. 56. item T. I. Fren. Nom. p. 44. a.
Kosela. Tit. II. Fren. Nom. p. 34. a.
Kotbusische Schmerlen. T. I. Manl. Com. L. I. c. 21. §. 3. p. 130. a.
Kottwitz. T. II. Fren. Nom. p. 35. a.
Kriwaitæ, i. e. Summi Prussorum Pontifices senio confecti Diis patriis sese devovent. T. II. p. 90. a.
Krügerus (Joh.) T. II. p. 342. a. ejus Scripta. ibid.
Kuhna. T. II. Fren. Nom. p. 35. b.
Kunigunde Vidua nupsit Wicperto. T. IV. p. 122. a.
Kupffer-Mühle brennet zu Görlitz ab. T. I. Part. II. p. 49. b.
Kybelum villa exuritur. T. I. Manl. Com. L. III. c. 18. §. 2. p. 212. b.
Kyhalam Deam colit Banca Bojema prisca. T. II. p. 88. b.
Kyzini. T. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b. it. T. II. p. 129. a.

L.

Labiscus (Otto) usurpat Regni Bohemici administrationem. T. II. p. 287.
Lacedemonii omnes Deos suos colebant armatos & venerem. ib. p. 107. a.
Lacton. i. e. Pluto. ib. p. 88. b.
Ladislaus. T. I. Idyll. p. 68. Bohemiæ Dux & Zuelipolci frater. T. I. Vip. p. 23. §. 4. T. I. Manl. Com. L. III. c. 8. §. 4. p. 199. a. sub Friderico I. primus regium titulum usurpat. T. I. Idyll. p. 66.

Ladislaus Posthumus Rex Boh. T. I. Manl. D. c. 18. §. 10. p. 94. b. Nascitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 73. §. 1. p. 159. b. Hungariæ Rex declaratur. ib. c. 76. §. 2. p. 360. b. Rex Bohem. XV. coronatur. ib. c. 78. §. 3. p. 361. a. venit Gorlicium. T. I. Part. II. p. 15. homagium ei præstatur. ibid. Laubam venit. ib. c. 80. §. 4. p. 365. b. moritur. ib. c. 83. §. 2. p. 368. de morte ejus narrationes qvædam falsæ. ib. §. 5. b. concessio ejus nundinarum Budiss. T. IV. p. 219.

Ladislaus Hunniades filius capite plectitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 82. §. 3. p. 367. b.

Ladon, Martem notat. T. II. p. 88. a.

Lambertus comes moritur. T. IV. p. 40. a. p. 126. a.

(Lucius) fit Papa. ib. p. 37. a.

Abbas Ilseneburg. occiditur. ib. p. 36. b.

Præpositus novi operis, ib. p. 37. b. p. 42. a. obit. ib. b.

Lamena. ib. p. 98. b.

Lanæ & Lini tractatio in Lusatia est freqventissima. ib. p. 248. §. 23.

Lancea Bohemorum Ducibus in processionibus prælata. T. I. Vip. c. 5. §. 1. p. 14. a.

Landesbergæ castrum exstruxit qvis? T. IV. p. 49. a. Dittericus. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 13. §. 1. p. 214. b.

Das Land-Gerichte. T. II. p. 247. §. 17. a.

Land Plagen drey. ib. p. 121. b.

Land-Richter exercent jurisdictionem concessive. T. III. Dis. p. 14. a. juris dicendi munere fungebantur qvoad nobiles. ib. p. 100. a.

Land-Schöppen exercent jurisdictionem concessive. ib. p. 14. a.

Lands-Bestallter. T. II. Haugw. Prodr. pag. 16. b.

Lands-Eltesten. ib. p. 16. b.

Lands-Hauptmann. ib. p. 16. a. ejus officium. ib. & T. III. Dis. p. 24. b.

Lands-Kron diruitur. T. I. Part. II. p. 13. T. II. p. 356. a. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 51. §. 1. p. 344. a. inde nomen Gorlicium. ib. L. III. c. 30. §. 2. seqq. p. 220. a.

Land-Tåge. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. b.

Land-Vogt Lus. ib. p. 15. b. T. III. Dis. p. 23. b.

Land-Voigtey des Zittauischen Weich-Bildes. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 24. p. 314. b.

Langenaw senatus Gorlicensis emit. T. I. Part. II. p. 44. a.

Langschneider (D. Ludovicus) T. II. p. 365. a

Langus (Joh.) Trocendorffii Successor in schola Goldbergensi. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 5. §. 2. p. 439. a.

Lansbergum s. Lansberga arx exstruitur. T. I. Manl. D. c. 15. §. 2. p. 86. b. T. I. Manl. L. IV. c. 14. §. 1. p. 254. b.

Lapicida fulmine exanimatur Roskopff. T. I. Part. II. p. 43. b.

Lapidum in monte cumulus, aræ gentilis rudera s. signum. T. II. p. 31. a. p. 80. a.

Lapis erigitur ad altare in cœnobii templo. T. I. Part. II. p. 21.

magnus cadit de nubibus. T. IV. p. 125. a.

Lasius (Christoph.) Rector Gymnasii Gorlicensis. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 31. §. 1. p. 458. T. I. Part. II. p. 28. varia subit munera Ecclesiastica, simulqve fata sinistra, ib. scribit contra Flacium. ib. varia ejus opuscula. ib. T. II. p. 370. a. excipit Gorlicii Ferdinandum. ibid. b.

Latinæ lingvæ puritas Scholis in Germania restituitur a Basilio Fabro. ib. p. 336. b.

Latitudo Lusatiæ. ib. p. 296. §. 8. a.

Latonia Lauban. T. I. Manl. Com. L. I. c. 20. §. 5. p. 128. b.

Latrones Zittaviæ ignem hinc inde subjiciunt. ib. p. 374. b.

Lauba. s. Laubanum. T. I. Idyll. p. 62. T. II. p. 44. b. p. 318. §. 1. conditur. T. I. Manl. Com. L. V. c. 12. §. 7. p. 278. describitur. T. II. p. 245. §. 11. a. ab Hermanno munita. T. I. Manl. Com. L. V. c. 15. §. 4. p. 279. b. a Voldemaro Brandeburg. diu frustra obsessa. ib. L. VI. c. 11. §. 2. p. 305. a. ab Hussitis eversa & solo æqvata. ib. c. 55. §. 2. p. 348. instauratur. ib. c. 69. §. 2. p. 357. iterum habitari coepta. ib. c. 71. §. 2. p. 358. b. & c. 56. §. 1. p. 348. a. a Georgii filio pecunia mulctatur. ib. c. 102. §. 3. p. 383. a. ab eodem obsidetur. ib.

Laubæ nominis variæ derivationes. T. II. p. 44. b.

a Monachis incensæ miserabilis conflagratio. ib. c. 119. §. 1. seqq. p. 396. a.

Oenopolio ad fenestrarum latera 4. Monarchiarum auspices & alii cum suis singuli apophthegmatibus picti sunt. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 27. §. 7. p. 454

pestis grassatur. ib. viennium. ib. c. 133. §. 2. p. 410. a.

respublica instauratur. ib. c. 56. §. 4. p. 348. a.

Laubam venit Ladislaus. ib. c. 80. §. 4. p. 365. b.

Lauban arx. i. e. Lubussa. ib. L. I. c. 5. §. 2. p. 113. a.

Laubanus (Adamus) T. II. p. 343. a.

Laubanensia Chronica, qvæ Manlius evolvit. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 27. §. 5. p. 454.

Laubense cœnobium. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 12. §. 1. p. 305. b. ejus fundatio. T. IV. p. 187.

incendium. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 119. §. 1. p. 396. a. T. I. Part. II. p. 34. b.

Lau-

Laubenses Henricum Javoriensem legitimum suum Dominum agnoscunt. T. I. Manl. Com. L. V. c. 15. §. 7. p. 279. b.
Scholam erectam discentibus commodiorem reddunt. T. II. p. 370. b.
Insignia accipiunt Claves duas. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 11. §. 2. p. 305. a. augentur a Ferdinando I. ib. §. 3.
Opifices in Senatum insurgunt. ib. c. 36. §. 3. p. 332. b.
Interdicto Ecclesiastico (Banne) percussi. ib. c. 41. §. 1. p. 336. b. Causa hujus edicti. ib.
Legitimo suo Domino Henrico Javoriensi claves portarum præsentant. ib. c. 11. §. 2. p. 305. a.
Laubensibus vectigalia resignat Hermannus. ib. L. V. c. 15. §. 6. p. 279.
publicum salis venalis forum conceditur ab Hincone. ib. L. VI. c. 13. §. 1. p. 306. a.
jurisdictio superior conceditur. ib. L. V. c. 10. §. 3. p. 277. a. 278. a.
Laubensis conventus fundatio. ib. c. 7. §. 2. p. 276. a.
Seditio ib. L. VI. c. 36. §. 3. p. 332.
advocatio cum judiciis venditur Opitio. ib. c. 13. §. 1. p. 306. Senatui confertur in feudum perpetuum. ib. §. 3. ipsi adimitur jurisdictio superior, ib. §. 6. redditur eadem. ib.
Laubensi Senatui indulgetur jus utendi cera rubra in Sigillis. ib. c. 11. §. 3. p. 305.
Laubinga, i. e. Lauba. ib. L. I. c. 5. §. 1. p. 113. a. ejus origo incerta. ib.
Lauenburg Cæsari traditur. T. IV. p. 127. b.
Laus & Cultus Gorlicii. T. I. Part. II. p. 99. b. seqq.
Lausitz. Ampt. T. III. Dis. p. 26. b.
Lausitz, confirmirte Lehns-pacta. ib.
Lausitz-Ritter-Taffel. ib. p. 35. a.
Lausnicia. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b.
Lauterbachius (Martinus) decollator. T. I. Part. II. p. 17. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 103. §. 7. p. 384. b. in qvatuor partes dissecatur. ib.
(Johannes) Loebav. Lauream poëticam accipit. ib. L. VII. c. 25. §. 2. p. 451.
(Hieronymus) Viennæ Matthesin docet. ib. c. 26. §. 1. p. 452.
Lechi filii. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Lecho Neclanus Slavorum Dux possidendum dat agrum Budissinensem jure beneficiario. T. II. p. 283. a. ejus filiam Svantanam Wittikindus Saxonum Dux in matrimonium ducit. ib.
Lechus Neclani Slavorum Ducis filius peritissimus fuit belli Præfectus. T. II. p. 283. a.
Legati violati. T. I. Garz. p. 44. b. fides. ib. p. 45. a.
Legatus Pontificius Gorlicium venit. T. I. Part. II. p. 18. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 105. §. 1. p. 385. a.
in Legenfeld comes Fridricus. T. I. Vip. c. 1. §. 11. p. 8. a.
Leges sumtuariæ publicantur. T. I. Part. II. p. 73. b.
de Legitima sororis & Lusat. feudo fraterno. T. III. Dis. p. 50. b. 76. a.
in Legitima & dote differunt jus Comit. & Lus. ib. p. 38. b.
filiarum ex feudis. ib. p. 41. b. sqq.
Lehens-pacta Lus. confirmata. ib. p. 29.
Lehn-Probst. ib. p. 23. b.
Lehns-Kammer qvis constituat in Lusatia. ib. p. 24. b.
von Lehns-Pflicht-Theil Dissert. ib. p. 38. a.
Leichnam. T. II. p. 45. b.
Leipa conflagrat. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 143. §. 5. p. 421. a.
Leipensib. Dominis paret Zittavia. ib. L. III. c. 48. §. 2. p. 234. b. T. II. p. 288.
Leipensis Baro Sittaviam in feudum accipit. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.
Leipensium homagiales s. Clientes & beneficiarii. ib.
Leipzig Sermone Venedorum denotat Tiliarum urbem. T. II. p. 334. ib.
Leisentricius (Joh.) Decanus Budiss. Successor Ruperti. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 3. §. 2. p. 437. b. diploma dat. T. I. Part. II. p. 37. a. moritur. ib. p. 47. a.
Leisnicensem urbem & Burggraviatum accipit Vipertus. T. I. Manl. Com. L. III. c. 4. §. 6. p. 196. a.
Leisnik castellum. T. I. Vip. c. 4. §. 19. p. 12. b.
Letum & Poletum (Cast. & Polluc.) Poloni pro Diis colunt. T. II. p. 88. b. nomine eorum in compotationibus adhuc Poloni untuntur. ib.
Lemures s. Tityri in Lusatia. T. II. p. 36. b.
Leninum monasterium fundatur. T. I. Manl. Com. L. V. c. 2. §. 1. p. 272. b.
Lenitatis constantia cuncta sunt perferenda. T. II. p. 330. a.
Lenszin castrum, in qvo Woldemarus Rex Daciæ captus tenetur. T. IV. p. 84. a.
Leo (Johannes) T. II. p. 343. a.
Leo in lævo Flynisii humero, mortuos excitare credit Soraborum superstitio. ib. p. 227. b.
dimidiatus Colditiorum stemma. T. I. Manl. Com. L. I. c. 13. §. 5. p. 123. a.
Dux armeniæ Imperatori munera magna defert. T. IV. p. 51. b.
niger, insigne March. Misn. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 170. b.
cum cauda duplicata insigne Spremberg. ib. §. 1. p. 170. b.

Leo ab inermi victus. T. I. Vip. c. 4. §. 12. p. 12. a.
Leoberga. T. I. Idyll. p. 62.
Leopurgensium Ducum stemma. T. I. Manl. Com. L. V. c. 1. §. 6. p. 272. b.
Lescus III. Ditivoniæ imperat. ib. L. II. c. 21. §. 2. p. 180. a. ejus posteri imperant Lusat. ib. L. I. c. 44. §. 1. p. 150. a.
Levana Dea. T. II. p. 98. b.
Leuba. ib. p. 45. b.
Λευκόθεα colitur. ib. p. 179. a.
Libaminum munera offerendi ritus. ib. p. 113. a.
Liberorum numerus in Lusatia non excusat a tutelis. T. III. Dis. p. 15. a.
Libiß oppidum læditur. T. IV. p. 128. b.
Libonotria i. e. Osterlandia. T. I. Garz. c. 2. §. 5. p. 37. a. unde nomen ib. §. 6. incolæ. ib. c. 3. §. 1. p. 37. qvæ regio sit. T. I. Manl. Com. L. III. c. 3. §. 1. p. 194. b.
Libram publicam instituere decernunt Scabini Sittavienses. ib. L. VI. c. 21. §. 9. p. 313. a.
Licentia Ethnicorum superstit. T. II. p. 383. b.
Lichanum. ib. p. 45. b.
Lichtenberg castrum Henrici Leonis obsessum Fridericus ad deditionem cogit. T. IV. p. 47. b. & p. 127. a.
Lichtnerus (Christoph.) fit Ecclesiastes Gorlicensis. T. I. Part. II. p. 89. b. in castra hostis abit. ib. p. 92. b. fit Primarius. ib.
Licicavici. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 3. p. 145. a.
Lictiani. ib. §. 2. p. 144. b.
Liebrosa Lusatiæ inferioris Metropolis. T. II. p. 246. §. 12. a.
Lignisium. T. I. Idyll. p. 63.
Lignitium servatur. T. I. Manl. Com. L. III. c. 41. §. 2. p. 229.
Linck (Joh.) fit collega docentium in Schola Gorlic. T. I. Part. II. p. 69. a. moritur. ib.
Lindnerus (Franciscus) Prætor Gorlicensis. ib. p. 34. a. fit Consul. ib. p. 35. a.
Lingva Germanica purior est in superiori Lusatia, qvam in inferiori. ib. p. 299. §. 5. b. in Lusatia cum novis incolis introducitur. T. I. Manl. L. IV. c. 7. §. 1. p. 250. b. antea Illyrica s. Slavica freqvens. ib. §. 2.
Illyrica usi sunt Slavi, Dalmatæ, Bohemi, Poloni & Lithuani. ib. §. 2. p. 251.
Lusatorum differt ratione dialectorum. ib. p. 240. b. ejus dialectus in Lusatia superiori. ib. ejus dialectus in Lusatia inferiori. ib.
Misnicorum Germanica sua elegantia per universam Germaniam Principatum sibi acqvisivit. T. II. p. 299. §. 5. b.
Lingva Semnonum fuit Germanica. ib. p. 299. §. 1. a.
Serborum. T. II. p. 240. a. neqve est nova neqve mixta. ib. ejus affinitas cum aliis lingvis. ib. p. 240. b.
Slavonica latissime patet. ib.
Sorabica Lusatis usitata Slavicarum lingvarum facillima est. ib. ratione constructionum accedit ad Germanismum. ib. non penitus extirpata fuit per Lusatiam, sed adhuc hodie per utramqve Lusatiam manet. ib. p. 279. §. 4. b. ejus usus. ib. p. 240. b.
Venedica utuntur in Lusatia Venedi. ib. §. 2. b. diversa est in Lusatia superiori & inferiori. ib. p. 300. §. 6. a. est antiqvissima & per Europam latissima. ib. §. 7. Lingvæ Germanicæ lepori comparando operam impendit Christianus Pudor. ib. p. 351. b.
Lippen villa. T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 136.
Lipsiæ Templum D. Thomæ fundatur. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 16. §. 1. & seqq. p. 256. a.
Lis Collegiorum opificum cum Senatu Gorlicensi. T. I. Part. II. p. 12. insalutato Cæsare componitur. ib. p. 13.
Zittanis illata de Sylva regia. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 30. §. 1. & seqq. p. 323.
Litania in Ecclesia monaster. primum canitur. T. I. Part. II. p. 38. a.
Literæ patentes, qvibus in Lusatia religionis Lutherano-Evangelicæ libertas & securitas stabilitur roboraturqve. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 47. §. 1. p. 423. & seqq.
Literæ Alberti ad Misnenses. T. I. Garz. p. 36. Responsio. ib. §. 4.
Johann. Brandenb. ad Eberhard. Anhalt. ib. p. 40.
Majestaticæ a Rudolpho conceduntur & a Matthia annihilantur. T. II. p. 290.
in Oriente tutum domicilium qværunt. ib. p. 352. b.
elegantiores virum qvidem summum non faciunt, mirifice tamen ornant. ib. p. 337. b.
Literas Majest. accipiunt Lusati. ib. p. 306. §. 17.
mansvetiores seqvi debet Juvenis, non negligere Senex. ib. p. 337. b.
cum Literarum austeritate conjungenda est civilis elegantia, vitæqve politioris notitia. ib. p. 374. a.
Lithewizen Slavi invadunt. T. IV. p. 46. b.
Litium protractionis l. prolixitatis. T. III. Dis. p. 128. a.
Litomeritiæ Conventus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 4. §. 2. p. 112. a.
Litzi. ib. c. 37. §. 2. p. 144. b.
Lobaviæ conventum agunt Hexapolitani. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. p. 324.

a Lobco-

a Lobcowitz (Bohuslaus) in Hasysteina Baro Bohem. ib. c. 28. §. 11. p. 319. a.
(Sigismundus) Rector Academ. Vitebergensis. ib. c. 126. §. 2. p. 406. b.
Loca regia in Lusatia inferiori. ib. L. I. c. 12. §. 11. p. 122. b.
Lochmannus (Joachimus) artium liberalium Magister. ib. L. VII. c. 18. §. 1. p. 447. a. moritur. ib. §. 2. & T. I. Part. II. p. 36. a. T. II. p. 365. a.
Locustarum ingens multitudo ex oriente. T. I. Part. II. p. 31.
omnia absumit in Bohemia. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 7. p. 304. a.
Löbau lat. Lœbavia antiqvissima. ib. L. I. c. 2. §. 1. p. 109. b. incendio consumatur. ib. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 57. §. 11. p. 353. a.
T. II. p. 46. a. proverbium de ea ib. describitur. ib. p. 245. §. 11. a. p. 318. §. 9. eam occupat Saxo. T. I. Part. II. p. 84. a.
Lœbaviensis conventus fundatur. T. I. Manl. Com. L. VI c. 7. §. 1. p. 300. a.
a Lœben l. Lœbius (Melchior) Præfectus Pyzæ. ib. L. I. c. 14. §. 2. p. 124. b. & Lusatiæ inferioris. ib. L. VI. c. 126. §. 10. p. 407. b. T. I. Part. II. p. 5. venabulo trucidatur. ib. copiarum Matthiæ ductor. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 109. §. 9. p. 388. b.
Lœbiorum insingnia. ib. §. 10.
Λοιμὸς, λιμὸς πόλεμος, mala communia. T. II. p. 121. b.
Lok, nomen vetus, idem ac nemus. T. I. Manl. Com. L. II. c. 5. §. 7. p. 79. b.
Lomacia oppid. Misn. T. I. Idyll. p. 61.
Lomavia unde sic dicta? T. IV. p. 156. b.
Lombardiam frustra intrat Imperator. ib. p. 43. a. p. 45. a. conflictum cum Longobardis facit, perditqve victoriam. ib. p. 46. a.
Longitudo. T. II. p. 296. §. 8. a.
Lotharius succedit Henrico V. Imp. T. I. Manl. Com. L. II. c. 25. §. 4. p. 185. b. Flynisum destruit. ib. c. 32. §. 3. p. 190. b. Lusatiam Imperii Rom. Marchiam facit. ib. Timoni infeudat Misniam. ib. L. IV. c. 1. §. 1. p. 246. a.
Rex Romam intrat. T. IV. p. 107. a. ab Innocentio Imperator coronatur. ib. b. Alemannam repetit. ib. Sveviam ingreditur. ib. p. 125. a. in Italiam proficiscitur. ib. altera vice. ib. revertitur & in via obit. ib. p. 125. b. Corpus in Lutter sepelitur ib.
Lotharius Dux Saxonum Rex eligitur. ib. p. 124. b.
affectat Imperium. T. I. Manl. Com. L. III. c. 25. §. 2. p. 217. a. impetrat illud. ib. C. 27. p. 217. a.
ex Lottitz (Christoph) Gorlicensis Ducatus Capitaneus. ib. L. VI. c. 33. §. 10. p. 327. a.
Loxanus (Georgius) Ferdinando Regia Consiliis. ib. c. 32. §. 3. p. 459. b.
Λοχεία. T. II. p. 159. a.
Luariscus (Deus) confunditur cum Radigasto. ib. p. 68. b.
Luba i. e. Liebe. T. I. Idyll. p. 62. 65. in Lusatia, resignatur Johanni Regi Boh. T. IV. p. 191. a.
Lubaniz, villa supra Mildam. ib. p. 95. a.
Lübben. ib. p. 47. a.
Lubeccæ duo fratres non possunt simul ad Collegium Senatus promoveri. T. III. Dis. p. 128. b.
Lübeck civitatem Imperator oppugnat. T. IV. p. 127. b.
Lubecus (Petrus) pannicularius conjurator. T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 2. p. 134. a. decollatur. T. I. Part. II. p. 27.
Lubena Lusatiæ. T. II. p. 319. §. 14. Archidiaconatum accipit. T. I. Manl. Com. L. V. c. 23. §. 1. p. 288. b.
Lusatiæ inferioris Metropolis. T. II. p. 246. §. 12. a. ibi qvotannis ab ordinibus Lusatiæ inferioris celebrantur Conventus. ib. p. 374. b.
Lubenam Silesiæ facibus injectis exuruntHussitæ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 62. §. 9. p. 353. a.
Lubenavia. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b. T. II. p. 46. b.
Lubernassum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b.
Lubichoh donatur Hagenoni. T. IV. p. 44. b.
Lubinis fidem Christianam prædicat S. Otto. T. I. Manl. Com. L. III. c. 13. §. 5. p. 205. b.
Lubinum s. Lubina. ib. L. I. c. 11. §. 1. p. 118. b. T. II. p. 47. a. ad Christum convertitur. T. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 5. p. 144. a.
Lübns fl. ib. c. 22. §. 6. p. 231. b.
Lubossa fluv. ib.
Luburgi urbis Præfectus Pribon. T. I. Vip. c. 11. §. 9. p. 24. b.
Lubus castrum obsidetur. T. IV. p. 62. b.
Lubuscensem tractum oppignorat Brandenburg. Boleslaus. T. I. Manl. Com. L. III. c. 42. §. 2. p. 229. b.
Luca Lusatiæ urbs obsessa. T. I. Garz. c. 3. §. 4. p. 38. a. c. 4. p. 39. T. I. Manl. Com. L. I. c. 11. §. 1. p. 118. b. paret Primislao ib. L. IV. c. 5. §. 1. p. 249. a. frustra obsidetur. ib c. 23. §. 2. p. 260. b. a reliquiis Copiarum Matthiæ diripitur. ib. L. VI. c. 118. §. 2. p. 395. b. ejus bellum sedatur per Janum Pannonium. ib. c. 120. §. 22. p. 399. a.

*L*uca Osterlandia. T. I. Garz. c. 4. §. 1. p. 49. ib.
*L*ucarda Svanehildis filia. T. IV. p. 21. a. despondetur Wernero. ib. vi rapitur a Sponso. ib.
*L*ucardis Alberti filia ib. p. 31. b. multa prædia Ecclesiæ in monte-Sereno confert. ib. p. 32. a.
Marchionissa Serenum-montem venit. ib. p. 37. b. Præposito petitionem porrigit, de qva consentire non vult. ib. moritur, ib. ibique sepelitur. ib. effoditur iterum, ib.
Uxor Tiderici. ib. p. 48. b.
*L*ucca *L*usatiæ inferioris metropolis. ib. p. 47. a. p. 246. §. 12. a.
*L*uccardia, Svenonis filia, ejus maritus. ib. p. 106. b. separatur a Viro, ib. iterum nupsit, ib. liberi. ib.
*L*uccavia. T. II. p. 319. §. 12.
*L*ucemburgica domus utramque *L*usatiam obtinet. ib. p. 267. §. 8. a.
*L*ucensis Principatus i. e. Satezensis. T. I. Manl. Com. *L*. I. c. 45. §. 2. p. 151. a.
maxime cruenta pugna ib. *L*. IV. c. 25. §. 3. p. 263. a.
*L*uch (Silva) pertinet ad Parochiam in Hildeburg. T. IV. p. 49. a.
*L*uchara Hermanni uxor occiditur. ib. p. 40. a in domo propria. ib. p. 126. a.
*L*ucina parturientium patrona. T. II. p. 98. b.
*L*ucius Papa obit. T. IV. p. 37. b.
de *L*uckow Martinus Heintzchin. T. I. Part. II. p. 3.
*L*ucis vis ac natura. T. II. p. 386. a.
*L*ucos Christianorum accessu pollui Slavi credebant. ib. p. 70. a.
*L*uctus publicus ob mortem Imperatricis Gorlicii. T. I. Part. II. p. 82. b.
*L*ucus Idolis sacratus. ib. p. 80. b. 84. a. 88. a. 89. a.
*L*uczke monasterium fundatur a Wicperto. T. IV. p. 121. b.
*L*uderus Imperat. Romam proficiscitur. ib. p. 36. a. moritur. ib. b.
Gvevehardi filius ib. p. 32. a. in regem eligitur. ib. ingreditur Bohemiam, ib. b. ejus uxor. ib. p. 35. a.
Successor Herminoldi ib. p. 33. b.
Monasterium S. Servatii instituit ib. p. 34. b.
II. Sereni-Montis Præpositus obit. ib. p. 36. a.
*L*udevicus Comes amicitiam init cum Wicperto, sed effugit ib. p. 122. b. capitur & a vinculis absolvitur, ib. p. 123. b. fundator Reynsbornensis cœnobii obit. p. 124. a.
*L*andgravius Thuringiæ, Comes Palatinus effectus est ib. p. 47. a. obit. ib. p. 45. a. & p. 125. b.
Monasteriensis Episcopus obit. ib. p. 45. a & p. 126. b.
de Wippera obit. ib. p. 40. a. p. 126. a.
Ludi diebus festis instituti. T. II. p. 89. a.
Ludi eqvestres hastarum Zittaviæ agitati. T. I. Manl. Com. L. III. c. 48. §. 1. p. 234. a.
eqvestres ab Henrico facti. ib. L. IV. c. 17. §. 4. p. 257. a.
militares. T. I. Garz. c. 1. §. 3. p. 43. b. in Græcia magno hominum concursu fiebant, nam erant incitamenta ad studia. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 6. §. 1. p. 441.
Ludigerus, Prior Pegav. T. I. Vip. c. 7. §. 21. 19. a.
Abbas Oldestenbens. ib. p. 22.
Reinersdorff. ib. p. 23. §. 10.
Ludolfus Archiepisc. deponit Hugoldum. T. IV. p. 53. b.
Archiepisc. Magdeburg. moritur. ib. p. 59. a.
Decanus majoris Ecclesiæ Magdeb. succedit Wichmanno. ib. p. 52. b.
Ludovicus Abbas Augiensis occiditur. ib. p. 35. b.
Comes de Thuringia. T. I. Vip. c. 11. §. 3. & 15. p. 24. obit. T. IV. p. 34. a.
Comes de Wartberge moritur. ib. p. 48. b.
I. Legnicensis Dux, Canonicorum Collegium in Briga fundat. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 25. §. 4. p. 315. b. ejus filius, ib. ad eum Lusatia superior devolvitur. ib.
Ludovicus I. Imperat. Pius Corbejam ad Visergim exstruxit. T. II. p. 69. a. interficitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 24. §. 4. p. 315. a. vincit Venedos s. Sorabos. T. II. p. 302. §. 6.
IV. Bavariæ Princeps a qvibusdam Cæsar dicitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 5. §. 4. p. 298. a. Johannem Regem Bohemiæ ad belligerandum excitat. ib. eiqve bonam Lusatiæ partem pollicetur, si regiam dignitatem suam strenuo defenderet. T. II. p. 261. §. 45. a. & p. 288.
V. Bavarus Cæs. T. I. Manl. D. c. 17. §. 3. p. 92. b. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 5. §. 4. p. 298. a. vicit Fridericum pulchrum ib. excommunicatur, ib. eum veneno tollit Mautaschia. ib. c. 23. §. 45. p. 315. a.
Ludovicus Rex Franciæ Cunradum regem comitatur. T. IV. p. 38. a. redeunt, ib. p. 38. b. obit. p. 37. a.
Ludovicus Rex Hungariæ. T. I. Idyll. p. 68. in eo omnia anticiparunt tempus legitimum & præscriptum. T. II. p. 290.
Rex Pragæ coronatur. T. I. Part. II. p. 24.
Rex Bohemiæ coronatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 141. §. 1. p. 420. a.
Uladislai Successor. ib. c. 147. p. 422. b. trium regnorum regis filius. T. II. p. 290.

Ludovicus Senior Bavarus, Elect. XXII. *T. I.* Manl. Com. L. V. c. 16. §. 2. p. 280. a. obit. c. c. 22. §. 3. p. 288. a.

Romanus Marchiam accipit. ib. c. 16. §. 4. p. 280. a. & c. 20. §. 2. p. 283. a. a Johanne excommunicatur, ib. c. 21. §. 3. p. 287. b. fit Elector Brandeburg. ib. §. 2. p. 288. a. Francofurtum se confert ib. c. 18. §. 7. p. 282. a. totam recuperat Marchiam. ib. §. 16. Carolo reconciliatur. ib. §. 17. p. 283. obit. ib. c. 22. §. 3. p. 288. a.

Thuringiæ Landgr. vid. Apollonium.

(Laurentius) Collega Scholæ Gorlicens. ib. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. b. T. II. p. 366. a. *T. I.* Part. II. p. 36. b. fit Rector. ib. p. 39. a. & 45. a. obit. ib. p. 56. b. ejus epitaphium. ib. p. 60. a. alter Achilles vocatur. ib. p. 111. b.

(M. Joh.) Laurentii filius fit Collega Scholæ Gorl. ib. p. 71. b. Con-Rector, moritur. T. II. p. 393. a.

Ludus eqvestris. T. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 87. a.

Luitici. ib. c. 1. §. 4. p. 76. b. *T. I.* Manl. Com. L. I. c. 37. §. 1. p. 144. b. occupant Werbenam. ib. L. II. c. 22. §. 2. p. 180. b. vectigales denuo fiunt Imperatori. ib. p. 180. b. p. 182. a. a Saxonibus & Henrico IV. vincuntur. ib. c. 23. p. 182. eorum Deæ & Eqvus. T. II. p. 236. b.

an Luizenses in Circulo Bohemico Saatz consederint. *T. I.* Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.

Lummacia. *T.* IV. p. 156. 157.

Lunkyna. i. e. Luca. T. I. Manl. D. c. 5. §. 9. p. 79. b.

Lunsinzani. *T. I.* Manl. Com. L. I. c. 37. §. 3. p. 144. b.

Lupfurdum Ptolomæi ubi fuerit? ib. L. II. c. 6. §. 3. p. 155. a.

Luporum freqventia & ululatus in Lusatia. ib. L. VI. c. 4. §. 6. p. 297. a.

Luppoldus fit Archiepisc. Mogunt. T. IV. p. 56. a.

Marchio filius Adelheidis. ib. p. 105. b. in venatione occiditur. ib. p. 125. a.

Lusani. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b. *T. I.* Manl. Com. L. I. c. 37. §. 5. p. 145. a.

LUSATIA T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b. ejus antiqvitas. *T. I.* Manl. Com. L. II. c. 32. §. 5. p. 191. a. ejus arces qvædam Bohemo dantur ab Imperatore ib. L. III. c. 45. §. 2. p. 232. a. Bohemorum Principum Asylum. ib. c. 34. §. 1. p. 223. a. ad Bohemos recidit. ib. L. VI. c. 124. §. 1. p. 402. b. c. 147. §. 2. p. 428. a. Bohemis conceditur. T. II. p. 255. §. 27. a. Bohemiæ juncta. ib. p. 276. a. p. 312. §. 12. Bohemis se tradit ultro. T. *I.* Manl. Com. L. V. c. 28. §. 1. p. 289. b. ejus cœli aspectus. ib. L. I. c. 9. p. 117. temperies. ib. post Brandeburgenses extinctos Bohemiæ Reges, veteres Dominos sponte sua admisit. T. *II.* p. 260. §. 45. b. Brandenburgensibus paret. *T. I.* Manl. Com. L. V. c. 26. §. 1. p. 289. b. ejus Civitates qvædam ad Christum convertuntur. ib. L. III. c. 13. §. 5. p. 206. a. ejus idola destruit Lotharius. ib. §. 5. ejus Cœnobia. ib. L. *I.* c. 18. p. 126. a. ejus conjunctio cum Corona Bohemica. T. II. p. 262. §. 47. per eam Conviviorum Luxus interdictus. T. III. *Dis.* p. 141. b. Cunrado Crispo Henrici Barbati filio obvenit. T. I. Manl. Com. L. III. c. 39. §. 8. p. 227. a. ei desunt domanica. T. III. Dis. p. 21. b. ejus Divisio. T. *I.* Manl. D. c. 2. §. 1. p. 77. b. T. I. Manl. Com. L. I. c. 2. §. 1. p. 108. b. in superiorem & inferiorem. T. *I.* Part. *II.* pag. 147. a. T. *II.* Haugw. Prodr. p. 8. b. T. *II.* p. 244. §. 4. p. 250. §. 7. b. p. 296. §. 9. a. & b. ejus Doctores Eccles. T. I. Manl. Com. L. *I.* c. 26. p. 133. b. an etiam fuerint Poloni. ib. T. *II.* c. 21. §. 1. p. 179. b. ejus Domini fiunt Poloni & Silesii. ib. ejus Domini e Domo Electoris Saxonici. T. *II.* p. 313. §. 14. ejus Dominiorumqve qvorundam emtio. T. IV. p. 203. ejus attestatio. ib. p. 207. ejus Dominium. T. *I.* Manl. Com. L. III. c. 39. §. 14. p. 228. a. Dominum alienare. T. III. Dis. p. 22. b. eam an Elector Bohemiæ habuerit in patrimonio? *T. II.* p. 269. §. 9. Electori Saxoniæ sub nexu feudali traditur. T. III. Dis. p. 60. a. T. *I.* Part. *II.* p. 91. a. eam Elector Saxon. bello invadit. ib. p. 83. b. Ethnica. *T.* I. Manl. D. c. 10. §. 4. p. 81. b. ejus Etymologia. T. *II.* Haugw. Prodr. p. 6. a. T. *II.* p. 294. §. 2. b. ejus Etymon. ib. p. 47. a. ejus Familiæ eqvestres. T. *I.* Manl. Com. L. *I.* c. 20. §. 7. p. 128. b. ejus Fata. T. *II.* p. 247. §. 19. & T. *III.* Dis. p. 55. a. ejus Felicitas & proventus. *T. II.* Haugw. Prodr. p. 8. a. Felicitas sub regimine Saxonico. *T. II.* p. 293. ejus Fertilitas. *T. I.* Manl. Com. L. *I.* c. 19. p. 127. b. *T. I.* Part. *II.* p. 148. b. ejus Feuda alienari possunt. *T. III.* Dis. p. 62. b. ipsi Feuda qvædam sunt oblata. ib. p. 5. b. qvædam data. ib. p. 57. b. num rogantur jure non scripto. ib. p. 8. num præsumantur propria. ib. p. 9. b. p. 61. b. ejus Feuda pœnæ originem debent. ib. p. 10. b. Ferdinandus vertit in allodia ib. ejus literæ. ib. p. 34. a. vere sunt nobilia. ib. p. 11. mascula acqvirere licet fœminis. ib. qvæ alienari possunt. ib. p. 17. 19. b. 22. b. num Feudi loco pecunia. ib. p. 15. b. ejus ultra septimum gradum non successio. ib. p. 61. a. Feudi maugu-

ratio seqvirit præſentem vaſallum. ibid. Feudis annexa eſt jurisdictio. ib. p. 13. a. de Feudis lites & commiſſio regia. ib. p. 59. a. Feudorum vaſallis tutela eſt nominativa. ib. p. 14. ib. eorum jura in teſtamentis. ib. p. 17. b. origo eorum. ib. p. 55. a. eorum ſucceſſio. ib. p. 28. b. ejus Feudum Imperii Germanici. T. II. Haugw. Prodr. p. 13. a. ejus Feudum non excuſat a Tutela πολυπαιδία. T. III. Diſ. p. 15. a Luſ. in Feudum conceditur Boh. ib. p. 58. b. ejus Feudum vexilli Brandeburg. habuerunt. T. I. Manl. Com. L. II. c. 13. §. 1. p. 173. b. ejus Fines. T. I. Manl. D. c. 2. §. 1. p. 76. a. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 1. p. 107. a. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. b. hodierni. T. II. p. 205. §. 5. b. p. 266. §. 8. b. ejus Flumina. T. I. Manl. D. c. 4. §. 1. p. 77. b. T. I. Manl. Com. L. I. c. 21. p. 128. b. T. I. Part. II. p. 147. a. T. II. p. 246. §. 13. b. p. 250. §. 8. b. p. 295. §. 3. b. ejus Forma regiminis. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. b. Frugifera ſatis eſt. *T.* II. p. 248. §. 23. ejus Fundus num præſumatur allodialis. T. III. Diſ. p. 10. a. p. 62. a. a Georgio in fidem recepta. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 85. p. 369. b. poſt Henricum Aucupem pro dieverſa temporum mutatione, mutavit Marchiones & cum Marchionibus fortunam. *T.* II. p. 284. a. Idioma utriusqve. ib. p. 247. §. 18. a. Imperatoris jugum excutiens. T. I. Manl. D. c. 10. §. 5. Imperii nomine a Magno Elect. Saxoniæ recuperatur. T. I. Manl. Com. L. II. c. 23. §. 4. p. 183. a. Imperii provincia fit. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b. ejus Incolæ. *T.* I. Manl. D. c. 5. p. 78. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. p. 134. b. T. II. Haugw. Prodr. p. 9. b. T. II. p. 244. §. 3. a. eorum nomina ib. utriusqve ib. p. 251. §. 9. ſeqq. Incolæ vetuſtiſſimi. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. p. 134. b. incerto titulo ad Brandeburg. pervenit. T. III. Diſ. p. 59. a. eam incolentes populi. T. I. Part. II. p. 150. a. eam incorporat Bohemiæ Carolus IV. T. II. Haugw. Prodr. p. 14. a. ejus incorporatio. T. I. Manl. Com. L. V. c. 26. §. 1. p. 289. b. & L. VI. c. 16. §. 4. p. 308. Inferior Boſleslao paret, Henrici barbati Filio. ib. L. III. c. 39. §. 9. p. 227. a. vaſtatur. ib. L. IV. c. 23. §. 3. p. 261. a. Brandeburgio in feudum data a Ladislao. ib. c. 86. §. 3. p. 370. b. qvotannis exercet Judicium (das Land-Gerichte) *T. II.* p. 247. §. 17. a. primum inſtituta fuit Marchia. ib. p. 284. ſuperior adhuc ſub Bohemia fuit. ib. p. 284. a. Superiori olim prælata eſt, ſed non hodienum. ib. p. 296. §. 10. b. in ea Romanos fuiſſe perſvaſum habet Manlius. ib. p. 299. §. 11. natura, ita & incolis ſæpe & imperio fuit diverſa, ib. p. 327. a. in Inferiori res mira accidit. ib. p. 348. ſeqq. Inferiorem occupant Bohemi. *T.* I. Manl. D. c. 15. §. 23. p. 90. a. appetit Brandenburgius. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 23. §. 2. p. 260. b. Friderico Admorſo eripiunt Bohemi. ib. c. 29. §. 1. p. 266. a. Subigit Voldemarus Brandeburgius. ib. c. 30. §. 1. p. 266. a. Bohemis per transactionem confirmat Henricus Imp. ib. c. 34. §. 1. p. 270. a. inhabitarunt Luticii ſive Luitici. *T. II.* p. 251. §. 13. b. Inferioris urbes. T. I. Manl. D. c. 2. §. 1. p. 77. b. *T.* I. Manl. Com. L. *I.* c. 11. a. deſcriptio. *T. II.* p. 246. §. 12. a. inſigne. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 171. a. & *T. II.* p. 296. §. 11. b. ora extrema Brandenburgenſibus oppignoratur a Sileſiis. ib. *T. I.* Manl. Com. L. III. c. 42. §. 3. p. 229. Hexapolis. ib. L. VI. c. 38. p. 334. b. oppidis bellum intercedit cum Alberto Brandenburgio. ib. c. 86. §. 1. p. 370. a. Privilegia reſtituit Hexapoli. ib. c. 136. p. 414. a. Præfecti. ib c. 126. p. 406. b. T. I. Part. II. p. 5. Urbes. *T. II.* p. 250. §. 7. b. Privilegia de ea non divellenda a Bohem. Regno. *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 38. §. 2. p. 334. b. qvatuor ordinum nomina. ib. qvod privilegium confirmatur. ib. §. 4. Judex clientelaris ſ. feudalis qvis? *T.* III. Diſ. p. 23. a. 25. b. forenſis qvis? ib. p. 26. a. ejus Judicium & dicaſteria. *T. II.* Haugw. Prodr. p. 17. a. Judicium Camerale & feudale. *T.* III. Diſ. p. 23. b. Judicium camerale heroicum, (die Ehren-Taffel) ib. p. 27. b. forenſe, ib. p. 25. b. 26. b. ejus in judiciis appellatio. ib. p. 26. a. ea & Julipurgum &c. ad Ottonem & Dedonem pervenit. *T. I.* Manl. Com. L. IV. c. 13. §. 2. p. 254. b. Juris & communis differ. in legitima & dote, von Lehns-Pflicht-Theil Diſſ. *T.* III. p. 38. a. Juris feudalis mutatio. ib. p. 59. a. reſtauratio ejus. ib. b. ejus Jus eſt ſingulare ib. p. 4. a. præſertim in jurisprud. clientelari. ib. Jus Saxonicum introducitur, & ſic quoque feudale. ib p. 57. a. 59. a. ej. Limites veteres incerti. T. II. p. 295. §. 4. b. p. 296. §. 6. a. hodierni. ib. p. 296. §. 6. a. Longitudo & Latitudo. T. I. Manl. Com. L. I. c. 17. p. 126. b. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. b. T. II. p. 296. §. 8. a. per Magiſtratum delegatum ſemper adminiſtratur. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. b. ej. Marchia conditur & Miſniæ. T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159. a. Marchia dicitur, unde hoc nomen. T. II. p. 244. §. 8. b. Marchia fit T. I. Idyll. p. 59. ej. Marchio primus Gereo. T. I. Manl. Com. L. II. c. 10. §. 1. p. 161. a. T. II. p. 245. §. 8. a. ej. Marchionatus Regi Bohemiæ jure feudali confertur. T. IV. p. 176. b. Marchione

abſen-

absente habet Pro-Marchiones. T. II. p. 245. §. 9. a. ej. Marchiones. T. I. Manl. D. c. 6. §. 8. p. 80. a. b. eos constituit Henricus Auceps. T. III. Dis. p. 56. a. ad Marchiones Misn. iterum pervenit. ib. p. 59. a. T. II. p. 276. a. Matthiæ Regi Hungariæ se subjicit. T. II. p. 289. post ejus obitum repentinum Regi Poloniæ Uladislao colla subdit. ib. p. 289. Matthiæ obligatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 112. §. 15. p. 393. b. ej. & Misniæ translatio ad Regem Bohem. T. IV. p. 179. a. moderni incolæ. T. II. p. 298. §. 10. ej. Nexus cum Regno Bohemiæ. ib. p. 269. §. 10. b. ej. Nobiles. ib. p. 315. §. 1. Nobilitas antiquissima. T. I. Idyll. p. 59. Nobilium conditio & feuda. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. b. Nomen. T. I. Idyll. p. 67. T. II. p. 249. §. 2. b. ejus Nominis vestigia. ib. p. 250. §. 4. a. quando ortum. ib. p. 251. §. 14. b. origo ejus. T. I. Manl. D. c. 1. §. 1. p. 76. a. primis hujus regionis incolis abusive tribuitur. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 2. p. 142. b. ejus Nomine in antiquis scriptoribus plerumque insigniuntur terræ, quæ nunc Lusatiæ inferioris titulo commendantur. T. II. p. 281. ej. Nomina alia & idem significantia. ib. p. 294. b. Obitu Friderici admorsi in Brandeburgensium manibus mansit usque ad eorundem familiam extinctam. ib. p. 260. p. 42. a. Olim incondita nunc mutata. ib. p. 295. §. 1. b. §. 2. Oppida minora superioris. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. seqq. oppignoratur. ib. L. V. c. 8. §. 2. p. 276. b. ej. Ordinum I. Statuum Conventus. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. a. ej. origines. T. II. p. 266. §. 5. a. Origo divisionis ib. p. 244. §. 5. b. ab Orphanis divexata. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 53. §. 2. p. 346. b. Ortographia. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. b. ej. Pars ad Bohemos pervenit. T. I. Manl. Com. L. III. c. 14. §. 6. p. 209. a. ej. Piscinæ. T. I. Part. II. p. 147. a. eam populantur Bohemi. T. I. Manl. Com. L. III. c. 36. §. 2. 3. p. 224. b. Præsides Provinciales, Land-Voigte. T. I. Idyll. p. 69. 70. Provincia Germaniæ est. T. II. p. 274. Redimitur per Carolum IV. T. I. Manl. Com. L. 6. c. 26. §. 1. p. 316. a. Regimen f. modus regendi. T. II. p. 245. §. 9. a. Regimen politicum. ib. p. 314. §. 1. est Regio Germaniæ. T. II. Haugw. Prodr. p. 7. b. est Regio Saxoniæ. ib. p. 8. a. ej. Religio. T. I. Manl. Com. L. I. c. 25. p. 132. b. T. II. Haugw. Prodr. p. 10. b. Religio militum nova instituitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 4. §. 7. p. 297. ad Saxoniæ Electores devolvitur. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. a. T. II. p. 270. 271. primum jure hypothecario, dein hæreditario. ib. p. 291. a. a Saxonibus vexata. T. I. Manl. Com. L. III. c. 37. §. 2. p. 225. a. Scribitur germanice Lausitz. T. II. p. 295. §. 7. a. Sermo orientalis introducitur. T. I. Manl. D. c. 12. §. 6. p. 86. a. Sub Silesiæ Ducibus. T. I. Manl. Com. L. III. c. 39. §. 1. §. 10. sub Brandenburg. ib. c. 43. §. 1. p. 230. b. Silesiæ pars non est. ib. L. I. c. 1. §. 1. p. 107. an Silesiæ pars sit? T. II. p. 266. §. 6. b. eam & Silesiam regno inserit Bohemiæ Carolus IV. Imp. ib. L. VI. c. 16. §. 2. seqq. p. 308. a. ej. Situs T. II. p. 243. §. 1. a. T. I. Part. II. p. 147. a. divisio ib. fluvii. ib. ej. status duo T. I. Manl. Com. L. I. c. 16. §. 6. p. 126. b. status antiqvus & novus. T. III. Dis. p. 55. a. status antiquissimus. T. II. p. 247. §. 20. b. status sub priscis Marchionibus. ib. p. 249. §. 1. ej. statutum de peregrino ad officia publica non recipiendo. T. II. Haugw. Prodr. p. 8. a. Steurarum qvota. T. I. Manl. Com. L. I. c. 7. p. 109. Subest hodie Saxoni. *T. II.* p. 244. §. 7. b. Subfuit Regi Poloniæ & Ducibus Silesiæ. T. I. Manl. D. c. 19. §. 4. p. 96. a. Superior paret Cunrado Henrici barbati filio. T. I. Manl. Com. L. III. c. 39. §. 10. p. 227. ad Bohemos redit ib. L. V. c. 26. §. 2. p. 289. ejus incorporatio ib. §. 4. & L. VI. c. 16. §. 4. p. 308. Pragæ in verba Uladislai jurat. ib. L. VI. c. 124. p. 402. b. Brandenburgensibus vel donatur vel oppignoratur. ib. L. III. c. 43. §. 1. p. 230. a. Cæsari mittit subsidiarios equites. T. I. Part. II. p. 56. a. milites conscribit ib. p. 82. b. Legatos ad Electorem Saxoniæ mittit. ib. p. 84. b. a numero urbium vulgo vocatur Hexapolis (die Sechs-Städte) T. II. p. 245. §. 11. a. Fovet consistorium ecclesiasticum ib. p. 247. §. 16. a. in potestatem Bohemorum venit sub Henrico IV. ib. p. 269. §. 43. a. habet Dominatus & cœnobia duo ib. p. 319. §. 10. & 11. ad Brandenburgos venit. T. I. Manl. Com. L. V. c. 1. p. 271. seqq. Superiorem acquirunt Bohemi T. I. Manl. D. c. 11. §. 1. p. 82. b. & c. 16. §. 2. p. 91. T. I. Manl. Com. L. II. c. 31. §. 1. p. 189. b. Misnensibus adempta traditur Bohemis. T. II. Haugw. Prodr. p. 13. b. ad Brandenb. venit, iterum ad Bohemos ib. p. 14. a. a Bohemo accipit Brandepurgius. *T. I.* Manl. Com. L. V. c. 5. §. 4. p. 274. b. eam Hungariæ conjungere conatur Steinius ib. *L.* VI. c. 123. §. 1. p. 401. b. incoluerunt Sorabi. T. II. p. 251. §. 13. b. Micslaus vel Micislaus Polonorum Dux accepit dotis loco. ib. p. 284. a. Superioris ordines 18000. unciales solvunt Svecis. T. I. Part. II. p. 93. b. Domini. T. I. Manl. Com. L. V. c. 1. §. 2. p. 271. b. Officiales. T. II. p. 247. §. 14. a. & Inferioris Imperatorum, Ducum & Marchionum Catalogus insigne. c. 11. §. 1. p. 171. a. T. I. Manl. Com. L. II. c. 10. p. 162. seqq. de ejus feudis. T. III. Dis. p. 54. Metropolis. T. II. p. 245. §. 11. a. Urbes. ib. p. 250.

p. 250. §. 7. b. nobilitas cum civitatibus litem habet. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 141. p. 420. per Luf. Sufceptorum qvi fit numerus. T. III. Dif. p. 142. a. Synonymica nomina. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. a. Synonyma. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. a. Termini recenfentur. T. IV. p. 184. b. Tributaria fit. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b. ejus Varii Domini. T. II. p. 244. §. 6. b. eam vaftant Copiæ Matthiæ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 118. §. 2. p. 395. b. Venaturis, pifcatu & aucupiis abundat. T. II. p. 248. §. 23. ejus Venditio. T. IV. p. 183. a. b. in Verba Friederici Palatini non jurat. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b. Viri clari, docti & bellicofi. T. II. p. 248. §. 22. a. Viris clariffimis fuperbiens. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 29. §. 7. p. 457. b. Viros in omni eruditionis genere fummos protulit. T. II. p. 326. a. Viros doctos non tantum, fed & bellicofos habuit. ib. p. 248. §. 22. a. & p. 272. b. ejus Vox unde derivetur? ib. p. 294. §. 1. 2. 3. 4. 5. ejus Urbes. ib. p. 317. §. 1. de Urbibus judicium. ib. p. 28?. a. Uradislao Boh. in feudum conceditur. T. III. Dif. p. 58. b. Urnæ effoffæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 23. p. 131. b. Utraqve Regno Bohemico exempta ad Saxones devolvitur. T. II. p. 263. §. 51. feqq. Utramqve rexit Gereonis pofteritas. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 2. pag. 428. b. Utriqve ordini conceffa jurisdictio fuperior. T. III. Dif. p. 111. a. p. 112. a. qvædam perfonæ eximuntur. ib. Utriusqve infignia. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 171. Chorographia a B. Sculteto elaborata. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 8. §. 2. p. 442.

Lufatica Marchia nata. T. II. p. 252. §. 17. a.

Lufaticarum Civitatum auxilia ad Glogaviam. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 121. §. 7. p. 397. b.

Lufati non funt Originis Slavonicæ. T. II. Haugw. Prodr. p. 8. a.

Lufati f. Lufatii. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 1. p. 144. b.

Lufati & Sorabi extirpantur. ib. L. IV. c. 6. §. 2. p. 249. b.

Lufati Slavica gens. T. I. Manl. D. c. 1. §. 1. p. 76. a. §. 4. p. 76. b. T. I. Manl. Com. L. I. c. 39. p. 145. b. Ethnici. T. I. Manl. D. c. 10. §. 4. p. 81. b. Chriftianis infefti. ib. domantur. ib. §. 6. in academia referuntur ad Polon. T. I. Manl. Com. L. I. c. 39. p. 145. b. contra Huffitas pugnat. ib. L. VI. c. 54. §. 1. p. 347. a. hodierni funt Germani. ib. c. 40. p. 146. Jure Saxonico utuntur. ib. L. II. c. 12. §. 1. p. 173. a. a Scabinis Salinarum Saxonicarum jus petere debent. ib. a qvibus ad Magdeburg. tribunal remittitur. ib. adverfus Imperatores infurgunt. ib. c. 24. §. 1. p. 183. b. Convertuntur ab Ottone. ib. L. III. c. 13. §. 5. p. 205. a Pio II. jubentur auxiliari Uratislavienfibus contra Girficonem. ib. L. VI. c. 87. §. 5. p. 371. b. a Girficone ad Matthiam deficiunt. ib. c. 101. §. 6. p. 382. a. a Friderico III. Imperatore jubentur in armis effe contra Girficonem. ib. §. 10. b. Crucis militiam profitentur contra Bohemos. ib. in Verba Matthiæ jurant. ib. c. 102. §. 1. p. 383. in fide Girficonis non perfiftunt. ib. inferiores occupant. ib. c. 139. §. 1. p. 417. feqq. relabuntur ad Idololatriam. ib. L. II. c. 22. §. 1. p. 180. a. inferiores concutit Matthiæ exercitus. ib. L. VI. c. 113. §. 3. p. 393. b. fuperftitiofi & perfidi. ib. L. II. c. 24. §. 2. p. 183. b. dicuntur Svevi propter Svevum fluvium. T. II. p. 244. §. 3. a. Semnones. ib. Cenonoranni. ib. Ceninenfes. ib. Hingi. ib. Lyzti. ib. Elifii. ib. duriffima gens. ib. p. 266. §. 7. b. a religione Chriftiana deficiunt. ib. p. 305. a. Idolum Flyns erigunt. ib. Epifcopo Mifnenfi paruerunt. ib. p. 306. §. 14. ad puriora facra h. e. Lumen Evangelii accedunt. ib. p. 306. §. 15. accipiunt Literas Majeftaticas. ib. §. 17. ut olim Germani res præclaras potius gerere qvam defcribere laborarunt. ib. p. 326. Silefiis non funt annumerandi. ib. p. 344. b.

Lufatorum Deæ. T. II. p. 83. b. bella cum Francis & Saxonibus. T. I. Manl. Com. L. II. c. 3. §. 2. p. 153. a. paganorum Deus. ib. c. 32. §. 1. p. 190. a. ejus defcriptio & nomen. ib. §. 2. Idola. T. I. Part. II. p. 152. b. & Pomeranorum apoftoli. ib. p. 153. b. paganorum crebræ religionis mutationes poft conftitutam Marchiam. T. I. Manl. Com. L. II. c. 22. §. 1. p. 180. a. de eorum rebus geftis ante Henricum I. nihil fere fcriptum eft. ib. L. I. c. 42. §. 1. p. 147. a. hodiernorum ingenia & vivendi rationes. T. I. Manl. Com. L. II. c. 24. §. 2. p. 183. b. T. II. p. 241. b. encomium. ib. p. 247. §. 21. b. fortitudo. ib. p. 248. §. 22. a. Studia ib. p. 303. §. 16. b. qvorundam in religione fervor. ib. p. 306. §. 13. a. conditio An. 1570. ib. p. 371. b. cum reliqvorum Sclavorum conveniebant. T. I. Manl. Com. L. II. c. 24. §. 2. p. 183. ad Bohemos reditus & fpontanea fubmiffio. ib. L. VI. c. 5. §. 1. p. 297.

Lu-

Lusatici regiminis insignis mutatio. T. II. p. 260. §. 42. seqq.

LUSICI. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 3. p. 145. a. nomen Lusiz Lusatiæ dedisse creduntur. T. II. p. 250. §. 3. a. eorum s. Luticiorum sedes ex Peuceri & Manlii sententia. ib. p. 283. in Lusatia exceperunt Svevos ib. p. 297. §. 3. qvo anno. ib. §. 4. unde. ib. §. 5. eorum & Soraborum Dominos plerosqve ignoramus. ib. p. 309. §. 2. b.

Lusiz Lusatia dicta fuisse creditur a Lusicis. T. II. p. 205. §. 3. a. hujus nominis mentio fit passim ib.

& alia nomina in itz desinentia valde familiaria fuerunt Sorabis. ibid. pag. 250.

Lusizenses Marchiones. T. IV. p. 45. a.

Lusniacum. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 49. a.

Lusnicenses. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b.

Lusnitzæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 5. p. 145. a.

Lusnizia. T. I. Manl. D. cap. 1. §. 4. pag. 76. b.

Lustratio militaris Gorlicensium Nobilium. T. I. Part. II. p. 38. a.

militum subsidiariorum prope Gorlicium. ib. p. 61. a.

incolarum suburbiorum & inqvilinorum. ib. p. 76. b.

Lusuncii. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b. s. Lusnicenses. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 3. p. 145. a.

Lusuncius, fluvius Boh. T. I. Manl. D. c. 1. §. 1. p. 76. b. T. I. Manl. Com. L. I. c. 38. §. 1. p. 145. a.

Lutacii s. Wilzi. T. II. p. 129. a.

Lutheri verba, qvomodo Christus sit pingendus. ib. p. 107. b.

de Slavorum gente Judicium. T. I. Manl. Com. L. II. c. 24. §. 5. p. 184. a.

Luticenses. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. pag. 76. b.

Luticia. ib.

Lutici s. Luticii Slavica gens. ib. p. 79. §. 5. T. I. Manl. Com. L. I. c. 30. §. 1. p. 138. a. c. 36. §. 2. p. 143. b. c. 37. §. 1. p. 144. b. acerrimi & infestissimi Saxonum hostes. ib. L. II. c. 26. §. 2. p. 187. a. §. 3. 4. c. 27. instinctu Henrici IV. Saxones eis bellum inferunt. ib. §. 4. Saxonibus socia arma contra Cæsarem promittunt. ib. c. 27. §. 1. p. 187. b. Christianis infestissimi. ib. c. 28. §. 2. p. 188. a. ubinam habitaverint. ib. L. IV. c. 6. §. 5. p. 250.

Luticiorum bellum intestinum. ib. L. II. c. 26. §. 6. p. 187. a. bello isto vires franguntur. ib. c. 27. ab Henrico IV. subjiciuntur. ibid. c. 28. pag. 188. a. amicitiam expetunt Henrici IV. & Saxon. ibid. c. 26. §. 3. 4. c. 27. pag. 188. a.

Luticzensis gens, Saxis durior ad credendum. T. I. Manl. D. c. 19. §. 3. p. 96. a.

Lutyci. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 4. p. 145. a.

Luvo a Wigberbo Romam missus. T. I. Vip. c. 7. §. 30.

Luybeg Episcopatus instituitur. T. IV. p. 126. a.

Luzensis Marchia Wicperto insignitur. ib. p. 124. a.

Luzici. ib. p. 159. b. 160. a.

Lygiorum gentes. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 4. p. 135. b.

Lynza rivulus torrentem Cedron significat. ib. L. VI. c. 98. §. 10. p. 380. b.

Λύτρον pro captivis. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 49. a.

M.

Macellum ædificatur, Tom. I. Part. II. pag. 38. b.

Machfeste (Erhard.) decollatur. T. I. Part. II. p. 13.

Machtildis uxor *Tiderici*, Tom. IV. pag. 45. a.

Macrobius Gentilium Deos Deasque omnes in uno Jove comprehendere voluisse meminit, T. II. p. 98. a.

Magdeburg exurit. *T.* IV. p. 50. a.

Magdeburgense Tribunal summum olim Juris Weichbildici dicasterium & juris Saxonici fons. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.

Magdeburgensis Burggravius, T. I. Manl. D. cap. 28. §. 3. pag. 81. a. ejus munus Imperator confert Geroni, Tom. I. Manl. Com. L. II. cap. 10. §. 3. pag. 168. a.

Ecclesia major igne deletur, *T.* IV. pag. 60. b.

Episcopatus constructores & destructores, ib. p. 68. b.

Magdeburgum munitur ob Machinationes Caroli IV. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 21. §. 15. p. 313.

Magdeburus Archiepiscopus, Hertuigus. T. I. Vip. c. 6. § 8. p. 17. a. Ædelgotus, T. I. Vip. c. 11. §. 8. p. 24. b. Rugerus, Vigbetti ex sorore nepos, T. I. Vip. p. 27.

Magistratus qvid sit? T. III. D. p. 85. b. municipalis ib. p. 93. a.

Magnanimitas etiam in impotentibus formidolosa, T. I. Vip. C. 4. §. 17. p. 12. b.

Magnus Filius Nicolai Regis Danorum, regni coronam ab Imperatore suscipit, T. IV. p. 125. a. Ericum obsidet in *Lan*dina. ib. solus relinquitur, tandemque occiditur. ib.

Magnus Princeps Daniæ regnum accipit. T. IV. p. 35. b. occiditur ib.

Magnus (Nicolaus) securi percutitur. T. I. Manl. *L.* VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.

Magnus, (Ordolphi Filius) ultimus suæ familiæ, Elector Saxon. Tom. I. Manl. L. II. c. 23. §. 4. p. 183. a. moritur in custodia, ibid. Lusatiam Imperii nomine recuperat, ibid. & c. 31. §. 4. p. 190. a.

Mahometi Sepulchrum aulæis ornatur, T. II. p. 106. a.

Majestatis reus adjudicatus. Tom. I. Vip. p. 24. b.

Majores virtute superandi sunt, T. I. Vip. §. 9. p. 7. b.

Majoris (Joh.) Elegiæ de terræ quodam motu, T. I. P. II. p. 50. a.

Majorum virtus imitanda, Tom. I. pag. 33. §. 2.

Malticius (Caspar) Hagenæ præfectus, T. I. Garz. c. 4. §. 3. p. 39. b.

(Joh.) Misnens. præsul, T. I. Manl. Com. L. I. c. 25. §. 4. p. 133. a.

Mandatum de non admittendis numulariis T. I. P. II. p. 85. b.

Honorii Papæ, T. IV. p. 83. a. ejus continentia ib.

Mandava, ibi panes & calcei venduntur, Tom. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 4. pag. 311. b.

Mandeslovius (Bartholdus) Cotbusii præfectus, T. I. Manl. Com. *L.* I. c. 14. §. 2. p. 124. b.

Manfredus, Ringelheinensis comes, T. II. p. 286.

ejus uxor Zytava, ibid. pag. 260. §. 43. b.

Man-

Manlius, (Christophorus) T. II. p. 366. a. Ejusd. nativitas & nativitatis locus, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 65. §. 2. p. 354. it. L. VII. c. 35. p. 463. ejus parentes ib. patrem cognominarunt Männchen, ib. noster suscepit romano sermone Mantii nomen. ibid. ejus frater Georgius, ib. ejus matruelis fuit Goldammerus T. I. M. C. L. 7. c. 29. pag. 456. b. ejus præceptores, T. I. Manl. Com. L. I. c. 2. §. 4. p. 108. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. & L. VII. c. 35. p. 463. ejus studia humaniora, ut vocant, quibus invigilavit Gorlicii, & altiora, nempe juridica, quæ tractavit Wittebergæ, T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. p. 463. Domum reversus ad Poësin & Historiam animum applicavit, ibid. ejus scripta. ib. Commentariorum libri VII. cum Deigm. commendantur T. II. p. 249. §. 1. ad locupletandos eos plurimum ipsi profuerunt G. Schmidius & Bartholomæus Scultetus, T. I. Manl. Com. L. 7. c. 8. §. 3. p. 443. Chronica Laubanensia evolvendi copia ipsi facta. ibid. c. 27. §. 5. p. 454. a. Singularis ejus industria in congerendis Commentariorum libris T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 6. p. 429. a. Itinera, T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 1. p. 120. desiderium, quod tenuit eruditos, Commentariorum Historicorum, T. I. Manl. L. VII. c. 35. p. 466. & T. III. p. 9. b. Pietas, T. I. Manl. Com. L. 7. c. 35. p. 366. Candor animi, ib. Epitaphium, quod in honorem Michaelis Schmidii, Consul. Gorlic. scripsit, T. I. P. II. p. 36. a. Epitaphium, quod sibi ipsi vivens fecit, T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. p. 366. it. T. I. P. II. p. 40. a. moritur Pragæ, T. I. Manl. Com. L. VII. p. 366. it. T. I. P. II. p. 40. a. ejus vita s. Biographia a Frencelio descripta, T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. p. 463.

Manlius (Jacobus) Ecclesiastes Zittaviensis fuisse scribitur, T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 1. p. 133. b.

Mannus, Tuisconis Filius, Germ. Rex, T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a. & trium Filiorum pater, Germaniæ gentis conditor, ib. §. 3. b.

Marca i. e. Limes, T. I. Manl. D. c. 6. §. 2. p. 80. a. quid significet, it. Marckstein, T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 1. p. 115. b.

Marcalissa T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. a.

Marcæ Misenæ origo, T. I. Idyll. pag. 58. Lusaticæ & Brandeburgicæ. ib.

Marcgrevendorp B. Petro offert Tidericus, T. IV. p. 46. a.

Marchia vindicatur imperio. T. I. Manl. L. V. c. 16. §. 2. p. 280. a.
idem est ac præfectura limitanea, T. II. p. 252. §. 16. a.

Marchiæ & Marchiones instituuntur. T. II. p. 284.

Marchio qvid significet. T. II. p. 244. §. 8. b. qvid sit, ib. p. 251. §. 16. a. qvonam munere fungatur, ibid. p. 284.

Marchionum descriptio. T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 2. pag. 156. a. nominis derivatio, ibid. qvando inceperint, ibid.

Marchiarum diversa insignia. T. I. Manl. L. II. c. 11. §. 1. d. 170. b.

Marchias constituit Henricus Auceps. T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 1. p. 155. b. & earum eadem fuit conditio. T. II. pag. 278. limites incerti. ibid. pag. 284.

Marchia Brandeburgensis, T. I. Manl. D. c. 7. §. 1. pag. 80. a. Sigefridus primus Marchio. ibid. Misnensis & Lusatica, ib. c. 8. §. 1.

Marchia Brandeburgensis contra Henotos instituta. T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 1. p. 155. b. primi Marchiones. ib. eam Ludovicus V. Imperat. confert filio Ludovico Romano. T. I. Manl. D. c. 17. §. 6. pag. 92. b. Com. L. V. c. 16. §. 2. p. 280. a.

Marchia Brandenburg. in Bavaros defertur, ibid. Carolus IV. pecunia sibi acqvirit illam, ibid. c. 24. §. 2. p. 288. b. Sigismundus iterum vendit. c. 25. p. 289. a.

Marchiæ Brandeburgensis & Misnensis conduntur, T. II. p. 252. §. 17.

Marchiones Brandeburg. Albertus, Joh. Otto, Cunradus, Otto Johannes, Hermannus, Woldemarus, T. I. Idyll. p. 66.

Marchiones Brandeburgii Lusatiam obtinent, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 2. p. 428. a.

Marchionum Brandenburg. seriem exhibet Manl. L. V. cap. 35. §. 1. pag. 271. seqq.

Marchia Budissinensis qvid comprehenderit, T. II. p. 266. §. 5. a.

Marchia Gorlicensis & Budissinensf. incorporata Regno Bohemiæ, T. I. Part. II. p. 9. T. I. Manl. Com. L. III. c. 16. §. 2. p. 211. L. V. c. 26. §. 2. 3. p. 289. L. VI. c. 16. §. 4. p. 308.

Lusatica nata, T. *II.* p. 245. §. 10. a. & 252. §. 17. a. ejus initium & limites incerti. ibid.

Lusatica dicitur Dittmaro & autori Chronici montis Sereni orientalis. ib.

Misniæ & Lusatiæ conditur, *T. I.* Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159. a.

Marchiones in Lusatia primo constituit Henricus Auceps, T. I. Manl. D. c. 6. §. 1. p. 80. a. & T. II. p. 252. §. 16. a. ante inauditum nomen, ib. §. 4. Marchionum officium, ibid. §. 3. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.

Marchiones Lusatiæ. T. II. p. 252. seqq. recensentur. T. I. Manl. Com. L. II. c. 10. §. 1. p. 162. seqq. & L. IV. c. 9. §. 1. p. 252.

Marchiones Lusatiæ, qvi Lusatiam inferiorem possederunt, T. I. Manl. L. IV. c. 9. §. 1. seqq. p. 252. b. seqq.

Marchionibus Misniæ Lusatia superior adimitur, inferior remanet. T. I. Manl. D. c. 13. §. 1. p. 84. a.

Marchiam Luzensem, promissis 2000. talentorum redimit Wigbertus, Tom. I. Vip. c. 11. §. 20. p. 26. a. ipsi insignitur, T. IV. p. 124. a.

Misnensem ad Bohemos qvoqve devolutam tempore Henrici III. autores sentiunt, *T. II.* p. 285. a.

Marchia Misnensis fit hereditaria, *T. I.* Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b.

Slevicensis Danis opposita, *T. I.* Manl. Com. *L. II.* c. 15. §. 1. p. 175. a. Saxonum Colonia eo deducta. ibid.

Venedorum. *T.* II. p. 251. §. 12. b.

Mar-

Marchionum Misniæ familia. T. I. Garz. p. 32.
nomina. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 3. p. 160.
Marchia Orientalis idem est ac Lusatia, testimonia hujus rei. T. I. Manl. Comm. L. II. c. 14. §. 12. p. 174. a.
aliis est Austria. ib. §. 3. b.
Marck/ Marckstein/ Untermarck/ &c. quid significet. T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 1. p. 155. b.
Marckliße. T. II. p. 46. a.
Marckt/ quid significet. T. II. p. 244. §. 8. b.
Marckt s. Marchia unde derivetur. ib. p. 245. §. 8. b.
Marcolfus Ascaniensis Præpositus fit Episcopus Moguntinus. T. IV. p. 125. b. cito moritur. ib.
Marcolphus Præpositus de Aschafneburg. T. IV. p. 37. a. succedit Adelberto. ib. moritur. ib.
Marcomanni sunt Moravi. T. I. Manl. Com. L. I. c. 32. §. 1. p. 140. a. Lusatiam non incoluerunt, tamen rexerunt. ib.
Marcopeti & Barstucci. T. II. p. 234. nomen, cultus, destructio. ib. p. 235.
Marcopolum, Supanorum Deum, ne rusticos graviore servitute premat, placari posse a Pusceto, credunt Prussi. T. II. p. 208. b.
Marcwardus, Sereni-montis Canonicus fit Præpositus de Lusinitz. T. IV. p. 56. a.
Margaretha Alberti degen. uxor. T. I. Manl. D. c. 15. §. 10. p. 87. b.
Maria Campana sic dicta funditur. T. I. P. II. p. 28. Gorlicens. fusa. T. Manl. L. VI. c. 146. §. 1. p. 422. a.
Matiana Vallis (Cœnob.) T. I. Manl. Com. L. I. cap. 18 §. 1. p. 126. b. Tom. II. p. 50. b.
Marianæ portæ pons lapideus exædificatur. T. I. P. II. p. 59. b.
Mariani Xenodochii fundator. T. I. P. II. p. 17. & 20.
Mariæ Stella. T. II. p. 49. a.
ejus cœnobium. T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 3. p. 113. a. inceditur. T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 12. p. 350. b. & c 62. §. 8. p. 353. & L. V. c. 5. §. 5. p. 275. a. & c. 18. §. 1. p. 126. b. ejus fundator. T. I. Manl. L. V. c. 5. §. 5. p. 275.
Mariæ formosæ statua in Haindorsso. T. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 3. p. 311. b.
Mariæ imago. T. I. Manl. L. VI. c. 98. §. 7. p. 380. a.
Marienstern. T. II. p. 49. a.
Monasterii fundatio. T. IV. p. 172. b.
confundit Bertius cum urbe Imperiali in Franconia. T. II. p. 246. a.
Marienthal. T. II. p. 50. a.
Maritorum pœnæ ob crudelitatem in uxores. T. III. Diss. p. 143. a.
Maritus jure civili uxoris esse nequit, quod jure Saxonico secus se habet. T. III. Dis. p. 151. a.
Marobdug Marcomann. Dux Tom. I. Manl. Comm. L. I. §. 32. § 3. p. 140. a.
Marquardus. Abbas Corbejæ. T. I. Vip c. 7. §. 11. p. 18. b. & T. IV. p. 121. b.
Mars & Bellona. T. II. p. 98. a.
Marsilius, (Caspar) Pastor Cotbusianus. T. I. Manl. L. VII. c. 35. §. 6. p. 462. ejus fata. ib. §. 7.
Marsus Germaniæ Rex. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 4. p. 143. a.
Martii 17. dies Polonis olim solennis. T. II. p. 88. b.
Martii 17. dies Silesiis solemnis. Tom. II. p. 88. b.
Martini V. Pontificis confirmatio monasterii S. Spiritus in Oybin. Tom. IV. pag. 201. b.
Martinalia munera unde Zittaviæ ortum trahant? T. IV. p. 202. b.
Martinus, Episcopus Misnensis. Tom. IV. p. 43. b.
Martinus de Radeberg. T. I. P. II p. 8.
Martis Saturni infausta Conjunctio. T. I. P. II. p. 53. b. seqq.
Marzava, id est, Venus. T. II. p. 88. b. I. Ceres. p. 89. a.
Marzava, Idol. T. II. p. 82. a. & p. 222. mortem denotat. ibid. etymon. ibid. nomen. p. 221. figura, cultores, cultus, destructio. ib. p. 224. a. b.
Marzena Dianam notat. T. II. p. 88. a.
Mascus (Andreas) Scholæ Zittav. Rector. T. II. p. 371. a. ejus filius, Michael Mascus. ib. cujus ardua & splendida officia. ibi d. Legatum Zittaviæ ordinatum. ib.
Mathematici summi. T. II. p. 350. b.
num Matri etiam competat ususfructus in bonis liberorum? T. III. Diss. p. 156. b.
Matrimoniales causæ dijudicandæ sunt in foro Ecclesiastico. T. III. Diss. p. 125. b.
Matrimoniales causas Hexapoles in foro seculari dijudicant. T. III. Diss. ib.
Matrimonium inter Deos. T. II. p. 91. b.
Matronarum Budissinensium consvetudo abrogatur. T. I. Manl. L. VI. c. 75. §. 1. p. 360. a.
Matthias Hunniades. T. I. Idyll. p. 68.
Matthias Pragæ Rex Bohem. coronatur. T. I. P. II. p. 77. a.
Gorlicium venit. ib. Soraviam. ib. Viennæ nuptias celebrat. ib. fit Imperator. ibid. Apoplexia obit Viennæ. p. 82 b.
Matthias Corvinus sibi tribuit titulum regium. T. II. p. 289.
Rex Hungariæ accipit Lusatiam. ib.
Matthias Imp. Rudolphi frater permittit liberum religionis exercitium. ibid. pag. 290.
Matthias, Hunniadis frater in vinculis tenetur.

tur. T. I. Manl. L. VI. c. 82. §. 4. p. 365. b. fit Rex Hungariæ. c. 84. §. 2. 3. p. 369. ei tribuitur titulus Regis Bohemiæ. ib. c. 101. §. 1. p. 382. a. renunciatur Rex Bohemiæ. ib. c. 102 §. 1. a Casimiro & Uladislao obsidetur & oppugnatur Uratislavia. ib. c. 109. §. 2. p. 387. b. ex Lusatia Brandeburgensibus & Misneníibus bellum facit. ibid. cap. 121. §. 2. pag. 400. b.

Matthias, Rex Pannoniæ moritur Viennæ. ib. c. 122. §. 5. p. 401. ejus Epitaphium a semet compositum. ib. §. 8.

Matthiæ Regis exequiæ celebrantur. T. I. P. II. p. 20. ejus effigies Budissæ, Tom. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 4. p. 394. ejus copiæ Lusatiam vastant. ib. c. 118. §. 2, p. 395. b.

Matthildis Svanehildia filia. T. IV. p. 22. a. nupsit Ditterico Wettinensi. ib.

Maxen (Nicol) Consul. Tom. I. Part. II. p. 13.

a Maxen, (Hugo) moritur. T. I. Manl. L. VII. c. 20. §. 3. p. 448. a.

Maxilla balenæ suspenditur in templo Petrino. T. I. P. II. p. 55. a.

Maximilianus II. Imperat. T. I. Idyll. p. 69. Ferdinandi patris successor. T. I. Manl. L. VI. c. 147. §. 1. p. 422. b. bene cupit Evangelicis, & varia sui favoris documenta exhibet. T. II. p. 290.

Maximus, (Joh.) bellum indicit Hexapolitanis. T. I. Manl. L. VI. cap. 143. §. 1. p. 420. b.

Mayerus, (Joh.) Pastor Cotbusianus. T. I. Manl. L. VII. c. 35. §. 9. p. 463.

Meatus subterranei forcarum Gorlicii. T. I. P. II. p. 18 & T. I. Manl. L. VI. c. 106. §. 1. p. 386. b.

Mechlenburgi templum Radegasti. T. II. p. 76. b.

Mechtilda, Dieterici, Com. Ringelheim. filia, Henrici Aucupis uxor. T. I. Manl. D. c. 7. §. 2. p. 80. a. ejusque Consangvinei. T. I. Manl. Comm. L. II. c. 8. §. 1. p. 157. a.

Mechtildis, Wicmanni Archi-Episcopi mater, T. IV. p. 41. b.

Mechtildis, Conradi Marchionis Orientalis filia. ib. p. 59. a. nupsit Alberto. ib. Lusatiæ Marchionis filia, laudata fœmina. T. I. Manl. L. V. c. 3. §. 1. p. 273. b. moritur. §. 4. ibid.

Mechtildis, Dedonis filia cui nupserit. vid. T. IV. p. 106. a.

Medici Senatoria dignitate non excluduntur. T. III. Diss. p. 104. b.

Medicus pecunia corruptus. T. I. Manl. D. c. 15. §. 8. p. 87. b.

Mediolanum excipit Henricum. T. I Vip. c. 3. §. 9. p. 10. a. obsidetur. T. IV. p. 42. a. occupatur. ib. destruitur. ib.

μεγαλοπρεπείας exemplum. T. I. Manl. L. IV. c. 17. §. 4. p 257.

Megapolitan. insigne caput taurinum unde sit. T. II. p. 127. a.

Meinfridus Slavus de Brandenb. occiditur. T. IV. p. 33. a.

Meingotus Episcop. moritur. Tom. IV. pag. 36. b.

Meinhardus obit. T. I. Manl. L. V. c. 22. §. 2. p. 288. a.

Meinherus succedit Lüdero II. T. IV. p. 36. a. moritur. ib. p. 39. a.

Meisterus, (Joach.) nascitur. T. I. P. II. p. 28. & T. II. p. 366. a. Rector Gorlicii. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 3. & T. I. Part. II. p. 39. a.

Vir doctus & Poëta eximius. T. I. Manl. L. VII. c. 24. §. 1. p. 451. b. ejus variæ functiones. ib. §. 1. libri editi. ib. §. 2. ejus versus de Lusatiæ finibus. Tom. I. Manl. D. c. 2. §. 2. p. 77. a. fines Lusatiæ describit. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 4. p. 108. a. resignat officium. T. I. P. II. p. 45. a. moritur Bremæ. ib. p. 47. a. ejus munera, elogium ejusque præsagium mortis. ib. a Lugdunensibus ad Professorem Theologiæ desideratur. ib. b. ejus Epicedium Bremense. ib. Epitaphium Bremense. ib. p. 48. a. ejus effigies cum inscriptione in chorum templi Petrini reponitur. ib. p. 51. b. ejus descriptio urbis Gorlicensis. ibid. p. 94. seqq. laudes ejus prædicantur. ibid. pag. 112. a. b.

Melanchthon (Philippus) Budissam venit, & in schola noviter constructa interpretatur Historiam Johannis Baptistæ. T. II. p. 370. b. ejus industriæ æmulus fuit Michaël Neander. ib. p. 336. a.

Melcerus (Elias) Consul factus. T. I. P. II. p. 39. a. & T. II. p. 366. a. moritur. ib. p. 56. b. Ejus legatum. ib. Epitaphium ejus. ib. p. 60. b. Zittaviæ ordinat legatum. T. II. p. 369. a.

Melzer, (Bernhard) Consul. T. I. Part. II. p. 25.

Mementote, quod gentes fueritis in carne (explic.) T. II. p. 86. a.

Mena Dea menstruis fœminarum præposita. T. II. p. 98. a.

Mendicus nullus apud Slavos reperitur. T. II. p. 140. a.

Mensura Geodætica. T. I. Manl. L. VI. c. 99. §. 1. p. 380. b.

Mercatores Zittavienses a vectigalibus immunes. T. I. Manl. L. III. c. 46. §. 5.

Mercator fit Gorlicii consul. P. I. P. II. pag. 89. a.

Mercaturæ ergo idola donis prosequvuntur. T. II p. 107. b.

Mercurius. T. II. p. 98. a.

Meritorum optimorum levissima gratia. T. I. Vip. c. 4. §. 12. 15. p. 12. a.
Meroboldus Svev. & Arcoman. Rex. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. a.
Merot Plutonem notat. T. II. p. 88. a.
Merseburg. Episcopus Albuinus. T. I. Vip. c. 6. §. 8. p. 17. a. p. 20. Arnoldus. T. I. Vip. p. 27. §. 4. Theodoricus. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 87. a.
Merzadii. T. I. Idyll. p. 60.
ex Mespilis & corticibus homines pinsunt panes. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 4. §. 1. p. 296.
Messores pauci & plurima messis erat. T. I. Manl. Com. L. III. §. 2. p. 204.
Metallicæ venæ se aperiunt ad Fribergam. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 13. §. 3. p. 255. b.
Methodius Moraviæ Episcopus baptizat Borivorium, Boh. Ducem. T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Methodus convertendi Lusatios & Pomeranos. T. I. Manl. Com. L. III. c. 13. §. 6. p. 206.
Metropolis Lusatiæ Superioris describitur. T. II. p. 245. §. 11. a.
Inferioris Lusatiæ. ib. p. 246. §. 12. a.
Metum insignem Thaboritæ ubique locorum excitant. T. I. Manl. L. VI. c. 63. §. 3. p. 353. b.
Meurichius (Elias) fit Scholæ Collega. T. I. P. II. p. 93. b.
Menssel (Simon) T. II. p. 343. b.
Mexico urbs 2000. idola numerat. Tom. II. p. 109. a.
Miche, (Sacerdos Prove.) T. II. p. 84. a.
Micislaus, Pol. Dux, fit Christianus. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. & T. I. Manl. Com. L. I. c. 44. §. 2. p. 150. a.
Miclotus Obotritorum Regulus. T. II. pag. 203. a.
Miechomensis. T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 2. p. 113. a.
Miesleisius, (Nicol) in 4. partes in dissectus est. T. I. P. II. p. 17. & T. I. Manl. Lib. VI. c. 103. §. 2. p. 384. a.
Miesco, Pol. Rex, destruit Marzanæ idolum. T. II. p. 82. a.
fit Christianus. ib. p. 11. p. 224. b.
Mieslaus vel Micislaus, Polon. Dux T. II. p. 82. a. ducta in matrimonium Dombrava vel Daubrawea accepit Lusatiam superiorem dotis loco. ib. 284. a.
Mike, Provi flamen. T. II. p. 147. a.
Milciani. T. II. p. 282.
Milcieni fiunt tributarii. T. I. Manl. Comm. Lib. II. c. 6. §. 4. p. 155. a. & T. IV. p. 159.
Milcienia. T. II. p. 266. §. 5. a. & p. 282.
Miles ob perjurium punitus. Tom. II. pag. 38. a.
Milidochus, Soraborum Dux. T. IV. p. 165.
Militarem disciplinam instituit Hermio. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 35. §. 4. pag. 142. b.
Milites conscripti in Lusatia Superiore T. I. P. II. p. 57. b. conscribuntur. ib. p. 75. b. Cæsarei Gorlicium veniunt. ib. p. 77. a. Passavienses Pragam invadunt. ib. p. 76. a.
novi morbo Ungarico Gorlicium inficiunt. ib. p. 84 a.
Saxonici Gorlicium veniunt. ib. b.
Lusatos misere tractant. ib. p. 88. a. b.
Sacramento exsolvuntur. ib. p. 94. a.
Banneriani Gorlicium veniunt. ibid. pag. 92. a.
Hospitium capiunt. ib.
Militiæ proemia. T. I. c. 4. §. 19-21. pag. 12. b.
Militum in pastorem insolentia. T. II. pag. 25. a.
subsidiarium lustratio prope Gorlicium. T. I. P. II. p. 61. b. eorum petulantia. p. 62. a.
religio nova instituitur in Lusatia. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. c. 4. §. 7. p. 297.
Miloduchus, Princeps. vel Rex Sorab. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 42. §. 4. p. 148. a. 149. b.
Milticii ex veteribus Sorabis reliqui. Tom. I. Idyll. p. 58.
Milviapi. T. II. p. 266. §. 5. a.
Milzavia. T. II. ib. & p. 282. feudum fuit R. Imperii. Tom. II. Haugw. Prodr. pag. 13. a.
Milzeni. T. II. p. 266. §. 5. a.
Mingwitius. (Caspar) in Drenaw emit Spremberg. T. I. Manl. Com. L. I. c. 11. §. 7. p. 119. b.
Ministrorum Ecclesiæ salaria duplicantur. T. I. P. II. p. 87. a.
Minoritarum ortus & progressus. T. II. pag. 383. b.
Miracula a S. Viti ossibus edita. T. II. p. 96. a. Petri Apostoli. T. IV. p. 34. a.
Misa, fluv. T. I. Manl. D. c. 1. §. 2. p. 76. b.
Misca Rex Zucicaviorum capitur. T. IV. p. 148. b.
Misena arx & urbs conditur. T. I. Manl. Com. L. II. c. 6. §. 2. p. 154. b.
Misenus (M. Andreas) Diaconus Gorlic. moritur. T. I. P. II. p. 51. b.
Misna civitas incendio deletur. T. IV. pag. 82. a.
Misnensem Marchiam Bohemi dono accipiunt. T. I. Manl. L. II. c. 28. §. 1. c. 29. §. 1. p. 188. a. b.
Misnensis Episcopatus fundatus. Tom. II. p. 120. b. utraque Lusatia ipsi inseritur. ibid.
Misnensis Episcopus Goteholdus. T. I. Vip. c. 12. §. 4. p. 27. b.
Misnensi Episcopo subjecta est Lusatia. T. I. Manl.

Manl. Com. L. I. c. 25. §. 3. p. 133. a. subtrahit se obedientiæ ejus. ibid. 251. §. 13. b.
Misniæ limites & incolæ. T. I. Garzon. c. 3. §. 1. p. 37. b. conditur. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.
Misniæ translatio ad Regem Wenceslaum. T. IV. p. 179. a.
- illam incoluerunt Sorabi T. II. p.
Marchionum nomina T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 3. p. 160.
Misniæ & Lusatiæ Marchia conditur. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. c. 9. §. 1. p. 159. a.
- primi Misniæ Marchiones. ib.
Missa, an Sacrificium sit. T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 4. p. 134. b.
Missenus, (M. Andreas) Diaconus Gorlicium venit. Tom. I. P. II. p. 34. &. T. II. p. 367. a.
Mistibous, s.
Mistivojus, Vinulorum Princeps Saxoniam vastat, Spe nuptiarum frustra facta. T. I. Manl. Com. L. II. c. 5. §. 1. p. 153. b.
Modi varii, quibus secundum statuta Lusatica quid in numerum glebæ adscriptorum venire potest. Tom. III. Diss. pag. 185. b.
Mœmarus Moraviam occupat. T. I. Manl. Com. L. I. c. 28. §. 4. p. 137. a.
Mœnchius (Godofredus) hodie quæri Chronicon Oybinense testatur. T. I. Manl. Comm. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.
Moguntinens. muri cum turribus destruuntur. T. IV. p. 42. b.
Moguntinus Archi-Episcopus Ruthardus. T. I. Vip. c. 7 §. 22. p. 19. a. Adelbertus e vinculis absolvitur. ib. p. 25. §. 15.
Mohazium, ad quod Ludovicus Rex Hungariæ fuit occisus. T. II. p. 290.
Moimaracus. vid. sup. Moemarus.
Mokßla pluviam notat. T. II. p. 88. a.
Mola chartaria extructa. Tom. I. Part. II. p. 75. b.
Moldaviæ fluminis accolæ. T. I. Garz. c. 4. §. 6. p. 41. a.
Molendinum emendatur. Tom. I. P. II. pag. 79. b.
Moler (Johann.) securi percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.
Moletrina Gorlicii extruitur. T. I. Part. II. p. 44. a.
Moletrinæ tres deflagrant. Tom. I. Part. II. p. 49. b.
Molhusen crematur. T. IV. p. 127. b.
Molibergensis arx in feudum datur Henrico a Walda. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 36. §. 8. p. 332. b.
Mollerus, (Albinus) T. II. p. 343. a.
Mollerus (M. Mart.) Gymnasii Gorlicensis in Interregno Administrator. Tom. II. p. 393.
- VII. Rector Gymnasii Gorlicens. ibid. ejus studium. ib.
Mollerus, (M. Martin.) Rector moritur. ib. p. 94. a.
- (Martin.) fit Primarius. T. I. P. II. p. 76. a. moritur. ib. p. 71. b. vita ejus curriculum. ib.
- (Wigandus) fit scriba Senatus Gorlicensis. ib. p. 72. b. Consul eligitur. ib. p. 91. a. moritur. ib. b.
Monachatus. T. II. p. 382. b.
Monachæ lascivientes exterminantur. T. I. Vip. c. 9. §. 8. p. 23. a.
Monachi primi. T. II. p. 383. a.
Monachorum augmenta. ib.
Monachus quidam se suspendit. T. I. Part. II. p. 31.
Monasteriensis Episcopus Burcardus. T. I. Vip. c. 7. §. 11. p. 18 a.
Monasterii fundatio Pegaviensis. T. I. Vip. p. 17.
- Reinersdorffii. ib. p. 23.
Monasterii turris fulmine tangitur. T. I. P. II. p. 71. b.
- Bigaugiensis fundatio. ib. p. 118. fundator ejus. ib. p. 120. b. 121. a. quando dedicatum. ib. b. primus Abbas. ib.
- Gozecensis fundatio. T. IV. p. 106. seqq. fundatores ejus. ib. p. 107. a. Abbas primus. ib. privilegium. ib.
Monasterium apud Dancmarisvelt fundatur. T. IV. p. 44. a.
- Luckke fundatur. ib. p. 121. b.
- Hallense. Novum opus dictum fundatur. T. IV. p. 123. b.
- Bigaugiense crematur. ib. p. 126. a. consecratum quando. ib. p. 128. a.
- Haldensleve vastatur. ib. 127. a.
- Ottenburum a quo fundatum, vide ibid. p. 131. a.
- S. Petri in nigra Silva fundatur. ib. p. 131. a.
- de Vineis fundatur. ib. p. 131. a.
- Alperspach fundatur. ib. p. 131. a.
- Morbach fundatum. ib.
- Cæsariense fundatur. ib. fundator. ib.
- Trutenhusen fundatur. ib. fundatrix. ib.
- Rebdorffi fundatur. ib.
- S. Georgii in nigra Silva fundatur. ib.
- Zwifalten fundatur. ib. b.
- Petri domus s. Petershusen fundatur. ib. b.
- Ebersbach fundatur. ib.
- Lorch fundatur. ib.
- Kempten fundatur. ib.
- Görgenthal fundatur. ib.
- Ichter-Husen fundatur. ib. p. 132. a.
- Cellæ Paulinæ fundatur. ib.
- de Andechs fundatur. ib.
- Althe fundatur. ib.
- Altach fundatur. ib.
- Matze fundatur. ib.
- Mannsee fundatur. ib.
- Ensdorff fundatur. ib.
- Lorsheim fundatur. ib. p. 133. a.
- Montis S. Petri fundatur. ib.

Benedictenburg fundatur. ib.
Raitenpuch/ fundatur. ib. b.
Altdorff fundatur. ib. b.
Wein-Garten fundatur. ib.
Alten Münster fundatur. ib.
Gladebacense fundatur. ib.
Campidonis fundatur. ib.
Schutterense fundatur. ib. p. b. & p. 135. b.
Buchaugiense fundatur. ib. p. 133. b.
Angesnoven fundatur. ib.
Schafhusen fundatur. ib.
Omnium Sanctorum fundatur. ib.
Reichenbach fundatur. ib.
Etall fundatur. ib. p. 133. b.
Vispach fundatur. ib.
Hirsaugiense. ib.
Altenmünster. ib.
Ettenheim fundatur. ib. p 134. b.
Tegernsee fundatur. ib. p. 134. a.
Geysenfeld fundatur. ib
Bosangiense fundatur. ib.
Prumiense fundatur. ib. p. 135. a.
Selgenstadense fundatur. ib.
S. Johannis Baptistæ fundatur. ib.
Korb-Garte fundatur. ib. p. 136. a.
S. Walpurgæ in sacra Sylva fundatur. ib.
Adelberg fundatur. ib. b.
S. Benedicti Lorch fundatur. ib.
Königsberg fundatur. ib.
Novientense fundatur. ib.
Evershemense fundatur. ib.
Marienstern fundatur. ib. 172. b.
Monasterii Reynsbornensis fundator. T. IV. p. 124. a.
Wissenburgensis fundatio. ib. p. 128. b. fundator. ib.
Sellenburgensis fundator. ib. p. 130. b. fundatio. ib.
S. Blasii fundator. ib. & fundatio. ib.
S. Trütperti in Brisogia fundatio & fundator. ib. p. 131. a.
S. Spiritus Oybinensis confirmatio. ib. p. 202.
Veteris Cellæ literæ datæ. ib. p. 215. b.
Monasterio Dobrilucensi privilegium datum. T. IV. p. 169. a. b. 170. a. 171. a. b. 172. a. 173. b. 174. b. 175 a. b. 177. a. b. 178. 182. 185. 189. 209. 213. ipsi Ecclesia parochialis in Kirchhayn est incorporata. ib. p. 211. vide cœnobium.
Monasticæ religionis habitum assumere. T. I. Vip. p. 27. §. 29. 4.
Monavius. (D. Petrus) Medicus Cæsareus. T. I. P. II. p. 42. b.
de Moneta, (Petrus) Magister Ovium. T. I. P. II. p. 9. a.
Moneta nova Gorlicii cuditur. T. I. P. II. p. 85. a. 86. b.
Monetæ precium crescit Gorlicii. T. I. P. II. p. 85. a. 86. b.
Monetam in Silesia noviter cusam vetant Gorlicenses. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 125. p. 413.
Mons, der Stonsberg, ad fontes Quisii. T. I. Manl. L. II. c. 32. §. I. p. 190. a.
Paracleti, T. II. p. 288. b.
Monstrantiam insigne Seidenberg exhibet. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115.
Monstrosa virgo hic cernitur. T. I. P. II. p. 79. a.
Monstrosus infans nascitur. T. I. P. II. p. 61. a.
Montes Sudetes. T. I. Manl. D. c. 4. §. 2. p. 78. a. Carpatus Svevicus. ib. §. 6. Asciburgius. ib. p. 79. §. 6.
Montis S. Angeli Origo. T. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 14. p. 39. b.
Montis Sereni ecclesiæ turbatio gravis, addita causa. T. IV. p. 72. a.
Montis Sereni ecclesia Petrina erigitur. ib. p. 106. b.
Moravia Bohemiæ adjudicatur T. I. Manl. L. III. c. 16. §. 5. p. 211. b.
Moraviæ regnum in Bohemos transfertur. T. I. Manl. L. III. c. 16. §. I. p. 210. b.
Moravii a Girzicone ad Matthiam deficiunt. T. I. Manl. L. VI. c. 101. §. 3. p. 382. a.
Moraviam occupat Mœmarus l. Moimaracus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 28. §. 4. p. 132. a.
Morbach monasterium fundatur, a quo. vid. T. IV. p. 131. a.
Morbus Epidemicus Gorlicii grassatur. T. I. P. II. p. 42. b. & p. 61. a.
Morbus mirabilis Gorlicii grassatur. T. I. P. II. p. 29.
Morbi pestiferi Gorlicii grassantur. ib. p. 88. a.
Morbus grassans. ib. p. 64. a.
pedicularis. T. I. Manl. L. III. c. 3. §. 8. p. 207.
Mores boni plus efficiunt, quam bonæ Leges. T. II. p. 63. b.
Serborum. ib. p. 241. a.
Lusatorum. Semnonum. T. I. Manl. Com. L. II. c. 21. §. 1. p. 179. T. II. p. 308. §. I.
Lusicorum & Soraborum. ib. §. 2.
Saxonum in Lusatia. ib. p. 309. §. 3.
Slavorum. T. I. Manl. Com. L. II. c. 21. §. 1. p. 179.
Morio irritatus. T. I. Manl. D. c. 19. §. 6. p. 96. b.
Morgengaba quid sit? T. III. Dis. p. 175. a.
de Morgengaba Zittav. Disert. T. III. Dis. p. 174. a.
Mors quid sit. T. II. p. 22. a. non est substantia. ib. ridiculum Deitatem ipsi tribuere. ib. p. 223. b.
inopinata Regis & virorum illustrium. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 105. p. 385.
Mortem ejiciunt Poloni & Silef. pueri. T. II. p. 82. a. & p. 88. b.

Mortem substantiam esse Slavi credunt. T. II. p. 82. a.
Mortis filius quis dictus? T. IV. p. 85. a.
Mortuorum laudes scribere decet, ut eos vivi imitari possint. T. II. p. 326. b.
Morum elegantia nobis facimus amicos. T. II. p. 326. b.
Morunge & Gaterslebe dotis loco accipit Wigbertus. T. I. c. I. §. 8. p. 7. b.
Mos Græcorum in Panegyricis recitandis. T. I. Manl. L. VII. c. 6. §. 1. p. 441. a.
Mosca T. II. p. 51. a.
Moscovitica legatio Gorlicium transit. T. I. P. II. p. 59. b. ejus Xenia, quæ secum portavit. ib.
Mosellanus (Petrus.) & ejus elogium. T. I. Manl. L. VII. c. 1. §. 3. p. 435. a.
Mostum Bohemiæ oppidum conflagrat. T. I. Manl. L. VI. c. 143. §. 4. p. 421. a.
Motunus, apud Græcos fuit Priapus. T. II. p. 98. b.
Motus terræ permagnus. T. I. Manl. L. VI. c. 18. §. 2. p. 311. a. & c. 142. §. I. p. 422. b. animadvertitur. T. I. P. II. p. 49. b. per omnes trans-Alpinas provincias usque Romam. T. IV. p. 83. a.
Mulehusen venit Imperator, T. IV. p. 36. a.
Mulier mulierem jugulat, T. I. P. II. p. 65. b. ejus supplicium. ib.
quædam se submergit. ib. p. 82. a.
Mulierum sacrarum consilia responsa apud Celtas valent. T. II. p. 83. b.
Mülrosa. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b.
Multasch. Comitissa Tyrolis, Rudolphi uxor, T. I. Manl. L. VI. c. 24. §. 3. p. 315. a.
Munera singula singulis Romani imponebant, T. III. Dif. p. 109. a.
Municipales abusive dicuntur civitates, superiorem recognoscentes, T. III. Dif. 107. a.
Municipalis magistratus quid sit? T. III. Dif. 107. a.
Municipali magistratui interdum competit jurisdictio Eccles. T. III. Dif. p. 93. a per concessionem principis l. occupationem, l. per præscriptionem. ib. seqq. quoad primam instantiam, ib. p. 94. b.
Municip. Magistr. Eccles. Jurisd. competit ut Privilegium, non vero ut regale, T. III. Dif. p. 94. b.
Municip. Magistr. Jurisd. Eccles. acquirere posse Hugenottorum, Bohem. Polonor. Ungaror. Austrorum, Silesiorum exemplis constat. ib.
Munificentia regalis, T. I. Vip. cap. 4. §. 21. p. 12. b.
Munus & honores differunt. T. III. Diss. p. 99. a.
Muri ruina 6. homines occidit, T. I. P. II. p. 16.
MurorumGorlicium cingentium ambitus. ib. p. 99. b.
Murus aureus insigne Lusat. superioris, T. I. Manl. L. II. c. II. §. 1. p. 171. a.
suburbanus Gorlicii extruitur. T. I. P. II. pag. 35. b.
Musarum fuga ex Græcia in Italiam. Tom. II. pag. 352. b. & 360. b.
ex Italia, ib. p. 361. a.
quid eis acciderit in fuga, ibid. pag. 362. a.
adventus in Lusatiam. ibid. p. 362. b.
novus fons. ib. p. 363. a.
nomina. ibid.
Cantus. ibid.
Choreæ, ib.
Cubile. ib.
Lectus. ib. p. 364. a.
dona in cives Gorlicenses collata. ib.
Musæus, (D. Simon.) Vice-Rector Academiæ Viteberg. T. I. Manl. L. VII. cap. 29. §. 2. pag. 456. a. ejus scripta. ib. §. 3. & Tom. II. p. 343. a. b.
Muscavia Baronatus. Tom. I. Manl. Comm. L. I. cap. 8. §. 4. pag. 115. b.
Muscæ albæ Gorlicii visuntur, T. I. P. II. p. 72. b.
Muscovia. Tom. I. Manl. L. II. cap. 12. §. 3. p. 120. b.
describitur. Tom. II. p. 246. a.
Muscovitica legatio Gorlicium transit. Tom. I. P. II. p. 40. b.
Muscus (M. Caspar) Minister Ecclesiæ Gorlicensis. T. I. P. II. p. 39. b. moritur. ibid.
Musica Natalitia a turri Gorlicensi auditur. Tom. I. P. II. p. 87. b.
Mutationes Dominorum in Lusatia creberrimæ, Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. c. 28. §. I. p. 188. & L. 6. c. 147. §. 4. p. 428. 6. T. II. pag. 244. §. 6.
Mutatio regiminis Lusatici insignis. T. II. pag. 260. §. 42. seqq.
Mutina & Bosejus, Proceres Bohemi, exules fiunt. T. I. Manl. L. III. c. 22. §. I. p. 214. a. in exilium mittuntur a Pretisl. ib.
Mylius, (Martinus.) Gorlicensis, T. I. Manl. L. VII. c. 29. §. 3. p. 457. a. fit Rector Gymnasii Gorl. T. II. p. 391. a. ejus fama. ib. discipuli. ibid. T. II. p. 391. T. I. P. II. p. 56. b. laudatur ib. p. 113. emeritus obit. ib. p. 77. a. ejus directio Scholæ laudatur. ib. p. 113. b.
Mylius, (Joh.) Tom. II. 365. b.
Mynckwitius (Nicol.) Fürstenberg diripuit. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 19. §. 2. pag. 127. b.

N.

Naclum urbs Pomer. inclyta, occupatur. T. I. Manl. Comm. L. III. c. 13. §. 2. pag. 204. b.

Napti-

Napticii & Tannewalderi Leipensium Homagiales infestant vias rapinis. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.
Napticius (Petrus) Leip. & Zittav. Dominus. T. I. Manl. Com. T. III. c. 48. §. 1. p. 234. b.
Narisci T. I. Manl. Com. L. I. c. 22. §. 5. pag. 231. b.
Narratio de origine Nominis Oybin. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 9. p. 318.
Naso (Procopius) Conf. Zittaviensis. T. I. P. II. p. 131. b. Syndicus & Scholarcha Zittaviensis. T. II. p. 374. a.
Nassovius Adolphus Cæsar. T. I. Garzon. p. 43. a.
Natali in Musica a turri Gorlicense auditur. T. I. P. II. p. 87. b.
Natalium & majorum splendor ad existimationem nihil quicquam facit, nisi majorum cum propriis ornamenta copulantur. T. II. p. 333. b.
Natura non per saltus sed per gradus incedit. T. II. p. 386. b.
definito tempore res perducit ad ἀκμὴν. ib.
Naumburg. Episcopæ fundator & translator est Dittmarus. T. I. Manl. Com. L. II. c. 17. §. 2. p. 176. a.
Naumburgum conditur. T. I. Manl. Lib. I. c. 43. §. 1. p. 149. b.
Nausea (Frider.) coadjut. Viennens. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 25. §. 4. p. 133. a.
Neander (D. Joh.) Viennensium Medicus & Physicus. T. I. Manl. l. Lib. VII. c. 10. §. 1. p. 443. b. & T. II. p. 304.
moritur. ib. §. 2.
(Josias Christophorus.) T. II. p. 347. a.
Neander (Michaël) Ilfeldensis Scholæ Rector. T. I. Manl. Lib. VII. c. 23. §. 1. p. 450. b.
quibus forte conjecturis deceptus fuerit, quod Lusatos fecerit Silesios. T. II. p. 345. a.
alter post Melanchthonem Germaniæ Præceptor appellatur. ib. p. 345. b.
a rixis in causa religionis maxime est alienus. ib.
conviciis proscinditur. ib.
exemplum præbet suis non fucatæ & fictæ pietatis. ib.
constanter sectatur doctrinam Lutheri. ib.
in condendis Græco sermone carminibus nemini cessit. ib.
de eo Schurzfleischii Judicium. ib.
Neander (Michaël) Sorav. non est Silesius T. I. Manl. Com. L. I. c. 40. §. 1. p. 146. a.
ejus nativitas, studia, officia & mors. T. II. p. 344. b.
Neapolin & Salernum prælio vicit Henricus VI. T. IV. p. 55. a.
Neapolis obsidetur. T. IV. p. 128. b.
Neclan, Bohem. Dux. T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Neclanus Slavorum Dux a Carolo M. victus. L. II. p. 283. a.
Lecho agrum Budissinensem jure beneficiario possidendum dat. ib. p. 283. a.
fortiter se opponere Carolo M. annititur. ibid.
Nehrda, Nimbum notat. T. II. p. 88. a.
Neisse. T. II. Frenc. Nom. p. 52. a.
Svevus fluvius. ib. p. 246. §. 13. b.
Nemesis Numen. T. II. p. 133. b.
Nennewitze (Villa) pertinet ad parochiam in Hileburg. T. IV. p. 49. a.
Nentherus, Gozecensis Ecclesiæ Rector. T. IV. p. 117. b.
Neophyti id est Prussi. T. II. p. 170. a.
Neptunus. T. II. p. 98. a.
Nesamyslaus colit Crasatinam. T. II. p. 88. a.
Nesenus (Gvilielmus) Poëta & JCtus egregius. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. §. 1. p. 461.
(Cunradus) JCtus & Syndicus Zittav. T. I. Manl. Lib. VII. c. 35. §. 1. ib.
ejus Epitaphium. ib. §. 2. p. 461.
Neuhoff vicus prope Gorlicium conditur. T. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323. b. & T. I. P. II. p. 9.
iterum destruitur. T. I. Manl. D. c. 19. §. 6. p. 97. a. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 5. p. 323. b. & destruentibus injungitur satisfactio. ib. §. 10. p. 323. b.
Neumann (D. Joh.) moritur peste. T. I. P. II. p. 38. b.
Neumannus (Sigismundus.) T. II. p. 348. a.
Neuzell Lusatiæ inferioris Metropolis. T. II. p. 246. §. 12. a.
Nezamislius Bohem. Dux. T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 3. p. 151. a.
Niæ id est Cerexas ad Plut. templum. T. II. p. 88. b.
Nicius (Abrah.) Cantor Gorlicens. in patriam vocatur. T. I. P. II. p. 91. a.
Nicolaitanæ turris Pterygium renovatur. T. I. P. II. p. 64. b.
inscriptiones in globum conjectæ. ibid.
Nicolaitanum templum conflagrat. ibid. pag. 93. a.
Nicolaus Rex Danorum dolose perimitur. T. IV. p. 125. a.
Nicoloth Sclavorum princeps trucidatur. T. IV. p. 42. b. & T. I. Manl. L. IV. c. 6. §. 3. p. 249. b.
Nicolotus Obotritarum Princeps Tom. II. p. 131. a.
Nida. T. II. Pr. Nom. p. 51. b.
Niemburg castrum. Tom. II. Frenc. Nom. p. 51. b.
Niemetium, ib.
Niemeze civitas. T. IV. p. 44. b.
Niendorp Ecclesia uni de fratribus commendatur. T. IV. p. 61. b.
Nienburg claustrum Wichmannus accipit. ib. p. 43. b.
Nienburgens. Abbas Fridericus obit. p. 65. a.
Niendorp destruitur. T. IV. p. 43. b.

Nissel-Gerade. T. III. Disc. p. 151. a.
Nimecensis Ecclesia in proprietatem Sereni-Montis transfertur. T. IV. p. 39. b.
Ninus, Assyriorum Monarcha. T. I. Manl. C. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a.
Nisen & Budesin pagi. T. I. Vib. c. 4. §. 28. p. 13. b. & P. I. Manl. Com. L. III. c. 1. §. 2. p. 196. 197. & T. II. p. 266. §. 5. a.
Nisendorfum. T. II. Fr. Nom. p. 51. a.
Nisicensis Ecclesia fundatur. T. II. p. 263. b.
Nissa. T. I. Idyll. p. 62.
Silesiæ Fluvius. T. I. Manl. D. c. 4. §. 7. p. 75. a.
Nissana Provincia. T. I. Idyll. p. 55.
ad Bohemos redit. ib. p. 65.
ad Brandeburgum March. ib. p. 66.
iterum ad Bohemos. p. 67.
Nissi eluvio multum damni gignit. T. I. P. II. p. 14.
atrox eluvio. ib. p. 59. b.
multæ inundationes. ib. p. 15. 23. 25. & T. I. P. II. p. 55. a. 59. b. 75. b. 77. b. 79. a. 86. a. 88. a. T. I. Manl. L. VI. c. 65. §. 2. 4. & 5. p. 354. b. seqq. & 68. §. 4. p. 357. b. & c. 133. p. 411. a. & c. 143. §. 6. p. 421. a.
pons extruitur. T. I. P. II. p. 33. a.
ruinam minitans restauratur. ib. p. 85. a.
concrematur ab hostibus. ib. p. 91. b.
subito corruit nonnullis hominibus graviter læsis. ib. p. 86. b.
Nissus. T. II. Fr. Nom. p. 52. a.
ejus origo, cursus & exitus. T. I. Manl. D. c. 4. §. 7. p. 78. a.
fons in Praschwitz & cursus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 22. § p. 131. a.
Lusat. differt. a Nissa Silesf. ib. §. 2. p. 131. a.
Gorlicium præterfluens. T. I. P. II. p. 4.
Svevus, fluvius. T. II. p. 246. §. 13. b.
Nivis moles prodigiosa. T. I. P. II. p. 57. a.
dat nocivas inundationes. p. 57. b. ejus resolutio. ib.
Niwa Proserpinam notat. T. II. p. 88. a.
Nix insolita. T. I. P. II. p. 89. a.
Noachi posteri non statim à veri Dei agnitione & cultu desciverunt. T. II. Fr. Nom. p. 64. b.
Nobiles Lusatiæ. T. II. p. 315. §. 1.
apud Semnones. ib. §. 2.
apud Lusicos & Sorabos ib. §. 3.
Nobilis ἐκςατικός. T. II. p. 349. a.
portensas declamationes ad populum habens. ib. p. 348. b.
Nobilitas Lusatiæ. T. II. Haug. Prodr. pag. 17. b.
ejus lis de Privilegiis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 141. p. 420.
Slavica in Lusatia extincta. T. II. pag. 315. § 4.
virtutis celebrior est, quam generis. ibid. p. 337. a.
Nobilium origo. T. II. p. 315. §. 1.
hodie viventium origo. ib. p. 316. §. 2.
libertates & prærogativiæ. ib. §. 6.
Nobilitatis & Civitatum Hexapolitanarum controversia. T. I. Manl. L. VI. c. 141. §. 2. p. 420. a.
Nomen Wendorum. T. II. p. 251. §. 1. a.
Soraborum, quando in desvetudinem abierit. ib. p. 266. §. 5. a.
Nominis Germanici in Græcum conversio. T. II. p. 344. b.
Nominum æquivocatio. T. IV. p. 69. a.
Non parcit populis regnum breve. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. c. 147. §. 4. p. 428. b.
Nordalbingi. T. II. p. 82. b.
Nortbertus succedit Rothero. T. VI. pag. 32. b.
fundator Ecclesiæ Magdeb. ib. p. 35. a.
moritur. ib. b.
Northringen castrum. T. IV. p. 44. a.
Northusen (castrum) igne consumitur. T. IV. p. 47. a. & p. 127. a. denuo. ib. b.
Nosocomia tria exstructa. T. I. Part. II. p. 75. b.
Nosocomium ad Spiritum S. donatur. T. I. P. II. p. 7.
ædificatur. ib. p. 31.
Budissinense conflagrat. T. I. Manl. L. VI. c. 121. §. 1. p. 400. b.
pro contagiosis ædificatur. T. I. P. II. pag. 46. b.
S. Spiritus Gorlicii ab inundatione Nissi perrumpitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 4. § 5. p. 297.
Nostizii. T. I. Idyll. p. 59.
Lusatica stirpe sunt oriundi. T. I. Manl. C. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. 116.
Nosticium. T. II. Fr. Nom. p. 52. a.
eorum insignia. ib.
Nosticius (Erasm.) T. I. Manl. C. L. VI. c. 8. §. 4. p. 115. b.
(Casp.) Capitaneus fidem suam Gerlicensibus obstringit. T. I. P. II. p. 18.
Gorlicens. T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 23. p. 299. a. & c. 110. §. 2 p. 390. b.
a Nostitz (Hieron.) Capitaneus Gorlicens. moritur. T. I. Part. II. p. 45. b.
(Henricus) fit Capitaneus Gorlicens. ibid. p. 49. a.
moritur. ib. p. 55. a.
(Georg.) fit Capitaneus Gorlic. ib. p. 69. a.
moritur. ib. p. 82. b.
(Christoph.) Capitaneus Gorlicens. ibid. p. 82. b.
repudiatur. ib. p. 86. a.
Notturingii vocantur Lusatii prisci, imo Slavi omnes. T. I. Manl. L. II. c. 24. §. 6. p. 184. a.
qui sensus sit vocis? ib.
Nova Cella Lusatiæ infer. monasterium conditur ab Henrico Misniæ. T. I. Manl. L. IV. c. 17. §. 6. p. 257. b.

ab

ab Henrico Illustri. T. II. p. 257. §. 37. b.
Novi operis Ecclesia sic nominata. Tom. IV. p. 37. b.
Novogradia idolo Perun clara. T. II. p. 89. b. & p. 171. a.
Novum opus Monasterium Hallense funditur. T. IV. p. 123. b.
Novus Rex, novus lex. Proverbium hoc applicatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 4. p. 428. b.
Nuenburg oppidum. T. I. Vip. p. 24. §. 1. 2. obsidione vallatur. T. IV. p. 123. b.
Nüenburgens. Episcop. fundat. T. IV. p. 45. a.
Numburgi obsidione captus. T. I. Vip. c. 11. §. 18. p. 25. b.
Numeria. T. II p. 98. b.
Num etiam matri competat ususfructus in bonis liberorum. T. III. Dis. p. 156. b.
Num ex Jure Civili potestas competat ob Consanguinitatem exercendi retractum l. jus προτιμήσεως in capite emtionis, venditationis? T. III. Disp. p. 158. b.
Numini annuatim Svantovito penditur tertia pars spoliorum & munera dantur. T. II. p. 113. b. 114. b.
Nummi idolo penduntur. T. II. Fr. Nom. p. 73. b.
Gorlicenses nigri. T. I. Manl. L. VI. c. 144. §. 1, p. 421. a.
excoquuntur & dealbantur. ib.
Nummulis adulterinis Gorlicenses damnum patiuntur. T. I. P. II. p. 25. a.
Nummus argenteus vetus Trajani Imperatoris Romani in Lusatia infer. inventus. T. II. p. 297. §. 11.
Nummuli Cotbusiani. T. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 5. p. 394. b.
Num ad Sponsalia minorum & fœminarum requiratur Consensus Curatorum, vel etiam Consanguineorum? T. III. Diss. p. 157. a.
Num pater invitus ad constituendam dotem filiæ elocatæ possit adstringi. T. III. Dis. p. 154. a.
Nundinarum Budissinensium concessio T. IV. p. 219. b.
Nundinæ novæ Gorlicii. T. I. P. II. p. 35. a.
Numicens. Ecclesiæ fundatores. T. IV. pag. 36. a.
primus Abbas. ib.
Nürnberck castrum obsiderunt quidam. T. IV. p. 124. b.
Nux, Asinus, Mulier simili sunt lege ligati. T. III. Diss. p. 143. a.
Nymphæ f. montium, fontium & nemorum Deæ Slavorum. T. II. p. 88. a.
Nysenens. & Budissinens. præfectura Tom. I. Manl. L. III. c. 5. §. 4. p. 196. b.
Nysini Dominus Vipertus. T. I. Manl. L. III. c. 5. §. 4. p. 196. b.

O.

Obæratorum nimis dura conditio jure civili. T. III. Dis. p. 141. b.
Ober-Amt oder Gericht in Lausitz quis constituat. T. III. Diss. p. 27. a. p. 37. a.
Ober-Mühle brennt ab. T. I. P. II. p. 49. b.
Ober- oder Peinliches Gerichte gaudent Lusat. Nobil. T. III. Diss. p. 13. a. p. 122. erhalten die Lausitzischen Land-Stände und die Sechs-Städte. ib. p. 14. a. 22. a.
ad Objectiones de Venedorum institutione respondetur. T. II. p. 307. §. 19.
Oboli Bohemici quomodo insigniti fuerint? T. I. Manl. Com. L. VI. cap. 23. §. 2. p. 314.
Obotriti Megaloburgensem Ducatum tenent. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. §. 2. pag. 182. b.
suscipiunt fidem Christianam sub Carolo M. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 13. §. 2. p. 204. a.
Obotritis sunt reguli vel duces. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Occopirnus fulminis Deus. T. II. p. 169. a.
nomen & etymon. ib.
Figura, cultores, cultus. ib. b.
Destructio. ib. p. 170. a.
Cœli & terræ Deus. ib. p. 197. a.
Ocreati pedes significant justitiæ administrationem. T. II. p. 145. b.
Octobris sub initium Lithuani sacrificium habent. T. II. p. 89. b.
Oculorum luminis privatio. T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 13. b.
Oda Abbatissa Gerberstadensis, Conradi Marchionis Misn. & Orientalis filia. T. IV. p. 106. a.
Oda, Mathildis soror. T. IV. p. 22. a.
collocatur Boleslao Polono. ibid.
Oda mater Ottonis Marchionis de Orlamunde. ib. p. 105. b.
Odera partem Lusat. Inferioris alluit. T. II. p. 246. §. 13. b.
Oderæ, omniumque fluviorum inundatio. T. Manl. L. VI. c. 133. p. 411. a. b.
Odervitium. T. II. Fr. Nom. p. 52. b.
Odescalo Christiano Sacerdoti insidiantur Rugiani, quo cruore ejus Svandevitum placarent. T. II. Fr. Nom. p. 73. b.
Odoarus, Rex Bohemiæ varia oppida depopulat. T. IV. p. 55. a.
Oehne pagus ad Budiss. Flinzii idoli sedes. T. II. Fr. Nom. p. 80. a.
Oenopolium Gorlicense conducitur. T. I. P. II. p. 88. a.
Laubanense ornatum est ad latera fenestrarum Inscriptionibus Tom. I. Manl. Com. L. VII. c. 27. §. 7. p. 454.
Oeplinus (Ottomarus) Pastor Primar. Gorlic. moritur. T. I. P. II. p. 38. b.
ejus scripta. ib. p. 39. a.
Oepplinus (M. Ottomarus) Primar. Pastor Gorlic. T. I. Manl. L. VII. c. 34. §. 1. p. 461. moritur. ib. §. 2.

Officinæ ferrariæ. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 20. §. 6. p. 128. b.
Ohno pagus ad Budiff. rudera exhibet idol. Flynifii. T. II. p. 228. b.
Ohemus (Nicol) fecuri percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.
Oibinenfe Chronicon hodie nullum fupereft. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.
Oibinum. T. I. Idyll. p. 68. T. II. Fr. Nom. p. 52. b.
Oivinum arcem Senatus Zittavienf. accipit. T. I. Manl. L. VI. c. 24. §. 1. p. 314. b.
primum Cœleftinorum Cœnobium in Germania. ib. c. 27. 9. §. 1. p. 316. b.
extruitur. ibid.
dotatur. ib. p. 317.
ejus origo. ib. c. 28. p. 317. b.
ædificatio pluribus recenfetur. ib. §. 2. p. 318.
expugnatio prima. ib.
fecunda. ib.
nominis derivatio. ib. §. 8. feqq. b.
Carolus IV. dat Zittavienfibus. ib. c. 28.
oppugnatur. ib. c. 57. §. 1. p. 349. a.
in forte Matthiæ manfit. ib. 112. §. 15. p. 393. b.
Olbersdorff wird verkaufft. T. I. Manl. L. VI. c. 21. §. 1. p. 313. a.
Oldesleben, Abbatia. T. I. Vip. c. 9. §. 1. pag. 21. a.
Olla fortunæ. T. I. p. 67. a.
Ollæ fortilegium Gorlicii inftruitur. T. I. P. II. p. 40. a.
Olomucii Wenceslaus III. tribus vulneribus confoditur T. I. Manl. Com. L. VI. c. 1. §. 3 p. 295.
Olricus Dux Bohemerum Sophiam, Ottonis Mifnenf. Marchionis filiam uxorem ducit. T. IV. p. 106. b.
Olftira. T. II. Frenc. Nom. p. 53. b.
Omina Suantov. idoli T. II. Frenc. Nom. p. 74. a.
infelicia. T. I. P. II. p. 54. b.
Omnium Conceptorum confirmatio. T. II. p. 368. a.
Operarum divifio. T. III. Dif. p. 189. a.
Opicius Vafallus Hinconis Ducis Javorenfis Advocatiam Laubenfem cum judiciis accipit. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 13. §. 2. p. 306.
ad Opificum Collegia non nifi Germanus admittitur in Lufat. T. I. Manl. Com. L. I. c. 39. §. 2. p. 145. b.
Opinio vel fama quantum valeat. T. I. Vip. c. 1. §. 5. p. 7. a.
Opitium. T. II. Fr. Nom. p. 54. a.
Oppelia penitus deflagrat. T. I. Part. II. pag. 79. a.
Oppenheim inflammatum. T. I. Vip. C. II. §. 14. p. 26. b.
Oppenus (Davides) T. II. p. 348. a.
Oppersdorff. (Joh.) Joachimum Frenzelium vifitat. T. I. P. II. p. 34. b.
Ops. T. II. p. 98. b.
Oracula ethnica num ex meris hominum fraudibus ac artificiis orta fint. Tom. II. p. 110. a.
Oracula nato Chrifto num plane defierint. T. II. p. 110. a.
Oracula Satanas per fortes edit. Tom. II. pag. 108. b.
Oratio Dieterici ad nepotes. T. I. Garz. pag. 36. b.
Friederici. ib. p. 42. b.
Oratio militaris. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 39. a. ib. p. 46. b.
Secularis de Ortu & progreffu Scholarum per Lufatiam. T. II. p. 368. feqq.
Orator Provinc. Lands-Beftallter. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.
Oratorium S. Mariæ Magdalenæ dedicatur. T. IV. p. 82. a.
Orcheltra ædificatur. T. I. P. II. p. 28.
Ordines I. Status Lufatiæ eorumque conventus. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. a.
Bohemici Pragæ indicunt fenatum de ftatu regni deliberaturi. T. II. p. 290. b.
Matthiæ bellum indicunt. ib.
Matthiæ Legatos e feneftris dant præcipites. ib.
Ordo Canonicorum regularium per Saxoniam derivatus. T. IV. p. 37. a.
Organi inftrumentum novum in Monte-Sereno. T. IV. p. 61. a.
Organum muficum fiftulis augetur. T. I. P. II. p. 41. b.
Orientalis Marchia, quænam fit? T. II. pag. 252. §. 17. a.
Terra quænam fit. ib.
Terra & Marchia Lufatica inter fe diftinguuntur. ib.
diverfæ funt provinciæ. ib. p. 258. §. 39.
Origines Lufatiæ. T. II. p. 266. §. 5. a.
Origo urbis Gorlicii. T. I. P. II. p. 7.
Marchionatus Lufatiæ. T. II. pag. 243. §. 10. a.
nominis Lufatiæ. ib. p. 281. a.
arcis Oyvinenfis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 1. 2. 14. p. 317. feqq.
Oris atque Orationis fuavitas temperat feveritatem. T. II. p. 333. a.
Orlæ dominatum accipit Vipertus. Tom. I. Manl. Lib. III. c. 4. §. 6. p. 196. a.
Ortenburgum arx a plebe obfidetur. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 36. §. 13. p. 333. a.
Ortenburg arx. T. I. Idyll. pag. 55 a. Francis condita. ibid. p. 58 ejus etymon. T. II. Fr. Nom. p. 306.
Ortenburgum arx inftauratur. T. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 1. p. 394. a.
Ofiander (Andreas.) T. II. p. 329. b.
Ofigium. T. II. Frenc. Nom. p. 54. a.

Ofterland

Osterland accipit Vipertus T. I. Manl. L. III. c. 3. §. 1. p. 194. b.
Osteriz cum Cœnobio Marienthal confundit Bertius T. II. p. 246. a.
Osllandiam invadit Adolphus. T. I. Manl. L. IV. c. 24. §. 1. p. 262. b.
Ostricium T. I. Manl. Com. L. I. cap. 8. §. 3. p. 115. a. T. II. Frenc. Nom. p. 54. a.
Otbildis, Diterici Senioris de Kathelenburg Soror T. IV. p. 105. b.
Othilricus Dux Bohemorum. T. IV. pag. 35. b.
Otho ex Dania in Græciam se confert. T. I. Vip. c. 1. §. 7. p. 7. b.
Otho Palat. de Witilmsbach. T. I. Vip. c. 1. §. 11. p. 8. a.
Otpertus Comes de Habspurg. & Langrav. Alsatiæ fundat Monasterium S. Trat-perti in Brisogia Tom. IV. pag. 131. a.
Ottenburen monasterium quando fundatum vid. T. IV. p. 131. a.
Otto I. Elect. Brandenburg. VIII. Tom. I. Manl. L. V. c. 2. §. 1. p. 272. b.
Otto II. Elect. Brandenburg. IX. ib. c. 2. § 2.
excommunicatur §. 3. p. 272. b.
moritur sine herede. ib. c. 3. §. 1. p. 273. b.
Otto Pius Elect. Brandenb. T. I. Manl. Com. L. V. c. 5. §. 1. p. 274. b.
condit novam arcem Brandenb. ib.
Königsberg Prussens. condit. ib.
Lusatiam superiorem obtinet a Bohemis. ib.
bellum cum Saracenis gerit. T. I. Manl. L. V. c. 5. § 1. p. 274.
Brandeburgum, Prussiæ condit. ib. §. 2.
moritur. ib.
uxor ejus atque filii. ib. §. 7.
Otto cum telo Elector. XIII. T. I. Manl. Lib. V. c. 9. §. 1. p. 276. b.
ejus cognominis causa. ib. §. 2.
obitus. ibid.
Otto Longus Marchio Brandenb. T. I. Manl. L. V. c. 15. §. 2. p. 279. a.
tutor Wenceslai Bohemiæ Regis. ib.
Otto Magnus T. I. Idyll. p. 59.
Radegast. Idola evertit T. II. Frenc. Nom. p. 77. a.
Otto M. Episc. Aldenburg. T. II. p. 156. b.
Otto II. & ejus Decretum. T. IV. pag. 152. b. seqq.
Otto III. Cæsar Regem Poloniæ constituit. T. I. Idyll. p. 56. 59.
ejus decretum T. IV. p. 153. a.
Otto Rex benedictionem regalem Coloniæ accipit. T. IV. p. 58. a.
in Romanorum Imper. eligitur. ib. p. 62. a.
ab Innocentio consecratur. ib. p. 61. b.
excommunicatur. ib. p. 65. a.
ejus somnium visum. ib.
Otto Bavarus Elect. Brandenb. vendit Marchiam Carolo VI. Manl. Com. L. V. c. 24. p. 288. b.
succedit Ludovico Romano ibid.
fit Elector Brandenburg. ib. §. 2.
moritur. ib. §. 3.
Otto Brandenburg. T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 2. p. 113. a.
Wencslaum II. in March. Brandenburgens. abducit T. II. p. 288. a.
Otto Marchio Misniæ a filio suo capitur. T. IV. p. 50. a.
moritur. ibid. b.
Otto Moraviæ Marchio Bohemiam occupare vult. Tom. I. Manl. L. III. c. 26. §. 2. p. 217. a.
Otto Pflugius T. I. Garz. c. 1. §. 1. p. 47. a.
Otto Comes Ravemmingensis duo excitat claustra. T. I. Manl. L. II. c. 10. §. 5. p. 169. b.
Otto de Potsnitz. T. I. Idyll. p. 70.
Otto dives Misniæ Marchio T. I. Manl. L. IV. c. 10. §. 3. p. 253. a.
falso vocatur Marchio Lusatiæ. T. I. Manl. L. IV. c. 14. §. 1. p. 255. a.
fundat Vetero-cellense Monasterium. ib. §. 2.
Otto Pabebergensis Episcop. & Imperii Cancell. Pomeranorum Apostolus T. I. Manl. D. c. 1. 2. §. 1. p. 83. b. & T. I. Manl. L. I. cap. 36. §. 5. p. 144. a. & L. III. c. 13. §. 1. & sqq. pag. 204. b.
duces multos baptizat. ib. § 3. 4. consignat itineris historiam. ib. §. 3.
Lusatiæ civitates convertit. ib. §. 5.
Ecclesias construxit. ib. §. 5.
Doctrinæ capita describit. ib.
ejus familia. ib. §. 7.
moritur. ib. §. 10. p. 207. & T. IV. p. 125. b.
in divorum numerum refertur. ib.
Corpus ejus circumfertur. T. IV. p. 84. b.
Otto Episcop. Halberstadens. constituitur T. I. p. 124. a.
restituitur. ib. p. 124. b.
deponitur. T. IV. p. 33. a.
excommunicatur. ib. p. 35. a.
obit. ib. T. IV. p. 37. a.
Otto Episcopus Bamberg. obit T. I. p. 37. a.
Otto Episcopus Trigeæ idolum Stetini destruit. T. II. Frenc. Nom. p. 80. a.
Otto Marchio cum Hinrico Leone Dimin. capit. T. IV. p. 126. b.
Otto. T. IV. p. 15. b.
fit Marchio Misnensis. ib. p. 41. a.
Otto Marchio Misniæ & Lusat. T. IV. p. 17. b. & Tom. I. Manl. L. II. c. 18. §. 1. p. 176. b.
Otto Misnensis Marchio Conradi Marchionis Misnens. & Orientalis filius. T. IV. p. 106. a.

Hedwigen uxorem ducit. ibid.
ejus liberi. ib.
Otto Pictaviensis Comes ad Imperium evocatur. Tom. IV. p. 55.
Otto Magdeburgensis Ecclesiæ Canonicus fit Episcop. Halberstadens. ib. p. 116. a.
Otto de Schoninge, fit Præpositus Studerbergens. T. IV. p. 60. b.
Ottocarus Rex Bohem. ambit dignitatem Cæsar. Zittav. condit. Tom. I. D. Manl. c. 16. §. 6.
ejus tempore Lusatia tranquilla & pacata reddebatur. T. II. p. 286.
Zittaviam mœnibus circumdedisse creditur. ib. p. 3. 68. b.
Otto S. Mauricii Hallensis Præpositus in Pruciam abit. T. IV. p. 82. a.
Otto occumbit in bello ib. p. 124. b.
Otto Dux Bohemiæ Misniam venit, depopulatur regionem, thesaurum Marchionis aufert. Tom. IV. p. 128. b.
Ottocarus II. an Lusatiam superiorem Brandenburgensibus concesserit dotis loco, an hac provincia mercari voluerit Brandenburgense suffragium, dubium & incertum est. T. II. p. 260. §. 41.
Otto coronatur, in Regem Almanniæ a Papa. T. IV. p. 128. b.
Apuliam intrat. ibid.
aufert Siciliæ regnum Cæsari. ibid.
Otto Dittmari II. filius T. II. p. 254. §. 23. a.
Otto Zabissus rapit viduam Regiam Boh. T. I. Manl. L. III. c. 47. §. 1. p. 233. b.
cui nubit. ibid.
Ottogarus Rex Bohem. vid. Premisl. Tom I. Manl. L. III. c. 37. §. 4. p. 225. b.
Ottomanni (Matthiæ.) epitaphium Tom. I. Part. II. p. 32.
obitus, ib. & T. I. Manl. L. VII. c. 22. §. 2. p. 449. a.
Ottomanniana Familia. T. I. Manl. Lib. II. c. 22. §. 2. ibid. b.
Ottomannorum familia in Gallia propagatur. T. I. P. II. p. 32.
Ottomannus (M. Georg.) Tom. II. p. 365. b.
novus Scholæ Rector. T. I. P. II. p. 32.
ejus familia. ibid.
Vita ejus. ibid.
Scholæ Gorlicensis Rector, deinde Civitatis Syndicus & Consul. T. II. p. 371. a.
uxorem ducit. ib.
in Senatum eligitur. ib.
cum Trocendorffio comparatur. Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 22. §. 6.
ejus varia munera. ib.
facit ut ultimus Franciscanorum Monachorum frater Senatui Monasterium transscribat. ib. pag. 371. b.
Ottomannus (Franciscus.) T. I. Part. II. p. 32.
(Thomas) vir senatorii Ordinis. Tom. I. Manl. L. VII. c. 22. §. 1. p. 449. a.
(Georgius) ICTus excellens. ib. c. 22. §. 1. p. 449. a.
moritur. T. I. P. II. p. II. p. 51. a.
ejus dotes animi. ib.
merita. ib.
Epicedium. ib.
Christoph. Annebergi sedem collocat. ib. §.
ejus fratres ibid. b.
(Sebastianus.) Eques auratus. ibid. c. 22. §. 36.
(Nicolaus,) Senator Reipublicæ Vratislaviensis. ib. §. 3.
decem filios & multas reliquit filias ib.
(Mag.) Consul creatur. T. I. P. II. p. 39. a. & p. 40. a.
Ottoni Palatino de Wicilingeß-Bach adjudicatur Bavaria. T. IV. p. 127. a.
Oybin. T. II. Trena. Nom. p. 52. b.
Oybinum ædificatur. T. II. p. 288 b.
Oybinense cœnobium conditur T. I. Manl. Comm. L. VI. c. 27. §. 5. 7. p. 316. b.
pagis ditatur. ib. §. 9.
Oybinensis cœnobii fundatio. T. IV. p. 201.
confirmatio. ib. p. 202.
Oybinenses Patres laudantur & commendantur a doctrina, pietate, religiosa vitæ sanctimonia & humanitate. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 11. p. 319.
Oywinum cœnobium extructum. T. I. Manl. D. c. 18. §. 2. pag. 93. b. & T. I. Manl. Com. L. I. c. 18. §. 1. p. 126. b. & L. VI. c. 27. p. 316. b.
a Carolo IV. T. II. pag. 261. §. 46. b.
applicatur territorio Zittaviensi Tom. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 5. p. 318.
per insidias occupatur. ib.
cum Zittavia mortuo Hinkone Duce Javoriensi redit. ad Carol. IV. ib.
obsidetur. ib.
hodie a Monachis vacuum Senatus Zittaviensis tenet. ib. §. 15. pag. 320.
Ejus Chronicon hodie frustra quæri, testis adducitur. T. I. Manl. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.
Oywien. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 78. §. 8. p. 318.
de Oywino elegans locus est in Pauli Langii Chronico Citicensi T. II. p. 261. §. 46. b.
Ozinecz Sacrorum genus apud Ruthenos. T. II. p. 195. b.

P.

Paccius (Joh. & Henricus) T. I. Manl. Com. L. I. c. 15. §. 1. 2. p. 125. a.
a Pack (Henr.) monumentum ib. pag. 125. a.
Pacta dotalia Budiss. T. III. Dis. p. 146. a.
Pactorum violatio Tom. I. Garzon. c. 3. §. 7. p. 48. b.
confirmatio de admittendis feudorum Lusatiæ non nisi nobilibus. Tom. III. Dis. p. 28. a.
Pagi a prædonibus exuruntur. T. I. P. II. p. 19.
Pagi quid indicaverint apud antiquos Germaniæ populos. T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 27. §. 2. p. 134.

Palatinatus Saxonici dignitas quando nata. Tom. II. p. 264.
Palus Wendorum inclita, ad quam Diis fuit sacrificatum. T. IV. p. 166. a.
Panarium & Canarium novum forum impetratur. T. I. P. II. p. 62. a.
Diplomate Cæsareo confirmatur. ibid. p. 67. b.
Pancratii Vulturini error Gorlicium & Zittav. inter Silesiacas urbes ponens. T. I. Manl. Com. L. I. c. 40. §. 1. p. 146. a.
Panegyricus Silesiacus. T. IV. p. 138. sqq.
Panem in œnopoliis porrigendi mos abrogatur. T. I. Part. II. p. 36. b.
Panevicii, Panewitz. nob. T. I. Manl. Lib. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Panis demensi, quid sit? T. II. p. 198. sqq.
Pannicularii quatuor decollantur. T. I. P. II. p. 12.
seditiosum conventum contra Senatum Gorlicensem instituunt. T. I. Part. II. p. 27.
eorum prætensæ querelæ. ib.
Caput eorum ib.
eorum supplicia ib.
Zittavienses in foro cremant 15. pannos & lis inde orta. T. I. Manl. C. L. VI. c. 21. §. 4. p. 312.
Pannonius (Janus) in oppido Luca bellum sedat. ib. c. 120. §. 22. p. 399. a.
Panormi palatium obtinuit Henricus VI. T. IV. p. 55. a.
Panegyrin Græci vocarunt conventum & comitia publica Tom. I. M. C. L. 6. c. 6. §. 1. p 441.
Papa captus. T. I. Vip. c. 4. §. 5. p. 11. a.
Papa (M. Fridericus) Collega Scholæ obit. T. I. p. II. p. 13. a.
Paparum ortus, progressus auctus. Tom. II. p. 382. b.
Papismus ibid.
Papicolis damnum illatum. Tom. I. Manl. L. VI. c. 49 §. 2. pag. 343. b.
Papyrum & atramentum a Trocendorffio præparata. Tom. I. M. C. Lib. VII. c. 5. §. 9. p. 440.
Parentes proprios suos filios comedunt. T. I. Manl. L. VI. c. 4. §. 2 p. 296. b.
Parentibus debitum exhibent honorem Slavi. T. II. p. 140. a.
neque pecuniosis neque claris orti Tom. II. p. 341. a.
ob Parentum vitia nemo obscurus & ob virtutes eorum clarus T. II. p. 388.
Parnassus Græciæ. T. II. p. 361. a.
Παῤῥησία. T. I. Manl. D. c. 15. §. 4. p. 87. a.
Pars ligni Dominicæ crucis. T. IV. p. 31. b.
Paschalis (alias Wido) Victoris Antippæ Successor T. IV. p. 43. a.
moritur. ib. p. 124. a.
Paschalis II. Papa. T. I. Vip. c. 7. §. 32. pag. 20. b.
ejus Privilegium de Pegaviensi cœnobio. ib.
Pastro am Reichenbacher Thore ædificatur. T. I Part. II. p. 20.
Pastor in Nissam se præcipitans misere perit. ib. p 69. b.
Pastores Ecclesiæ suspectas personas absque legitima inquisitione non conjungant. T. III. Disf. p. 150. a.
Pater multorum liberorum. T. I. Manl. C. L. VII. c. 21. §. 4. p 450.
Num Pater invitus ad Constituendam dotem filiæ elocatæ possit adstringi. Tom. III. Dis. p. 154. a.
Paternus in milites affectus. T. I. Garzon. p. 49. a.
Patriæ amor. T. II. p. 326. a.
Patrum aula Zittaviæ celebris. T. II. p. 369. a.
Paventia. T. II. p. 98. b.
Pauli verborum ad Ephes. II. v. 11. explicatio. T. II. p. 86. a.
Rom. I. 19. 20. explicatio p. 86. b.
Paulsdorff. T. II. Fr. Nom. p. 54. a.
Pax inter Fratres Vladislaum & Sobeslaum redintegrata. T. I. Manl. L. III. c. 26. §. 1. p.
Friedericum Admorsum & Joh. Brandb. T. I. Garz. c. 5. §. 10. p. 43. b.
Henricum & Saxones. T. I. Manl. Lib. II. c. 26. §. 6. p. 187. b.
Imperatorem & Pontificem. ib. L. III. c. 4. §. 5. p. 195. b.
Urbanum Papam & Imperatorem reformata. T. IV. p. 49. b.
Pragensis inter Cæsarem & Electorem Saxoniæ T. I. P. II. p. 90. a.
inter Imperatorem Henricum II. & Polonos. T. II. p. 254. § 22.
Pecunia a Bohemis berna vocatur. T. I. Manl. L. XVII. c. 30 §. 1. p. 323. a.
Pegæ templum cum cœnobio fundat Vipertus T. I. Manl. L. III. c. 7. §. 3. p. 198. a.
Pegense cœnobium fundatur atque templum ib. §. 3. 4. p. 198. a.
Peinlich- oder Ober-Gerichte habent Lusat. nobiles. T. III. Disp. p. 13. a.
Peitz. T. I. Manl. C. L. I. c. 14. §. 1. p. 125. a.
Penis fluvius ibid. c. 36. §. 2. pag. 143. b.
Pentzigiorum insignia. Tom. I. Manl. L. VI. c. 135. §. 4. p. 403. a.
Pentzigium & saltus Gorlicens. redimitur. T. I. P. II. p. 34. a.
Penuria aquarum. T. I. P. II. p. 78. a.
frumenti Gorlicii Tom. I. Manl. L. XVII. c. 4. §. 1. p. 274. a.
ciborum & alimentorum ingens Gorlicii. ib. c. 146. p. 420.
Penzigi nob. Tom. I. Manl. C. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Perahar Cingulaporum Solemnia. Tom. II. p. 112. a.
Percunus, tonitru & fulguris DEus. Tom. II. p. 170. a.
Nomen & etymon ib. p. 170. b.

figura ib.
cultores ib.
cultus ib. p. 172. a.
destructio. ib. p. 175. a.
Percussor. Tom. I. Garzon. p. 45. a. p. 50. b. p. 52. a. T. I. Manl. D. c. 15. §. 19. 21. p. 88. a.
Percussores Wenceslai III. Reg. Boh. & Hungariæ quinam fuerint? T. I. Manl. C. L. VI. c. 1. §. 3. p. 295.
Perdoitus, Venti, nautarum, piscatorumque DEus. T. II. p. 176. a.
Nomen s. Etymon. ib.
Figura ib. b.
Cultus ib. b.
Cultores ib. b.
Peregrinando insigniter augetur Prudentia. T. II. p. 337. b.
Peregrinatio religiosa. T. I. Manl. L. III. c. 7. §. 1. p. 197. b.
Viperti Romana T. I. Vip. c. 5. §. 15. a.
Peregrinationes ad Christi sepulcrum quando ortæ? T. I. P. II. pag. 125.
Perfidia. T. I. Garz. c. 3. §. 7. p. 48. b.
& proditiones in Lusatia ingentes. Tom. I. Manl. C. Lib. VI. cap. 110 §. 4. p. 390.
Pergubrius frugum messisque Deus. Tom. II. p. 192. b.
nomen, etymon. p. 193. a.
figura ib.
cultores ib.
cultus ib.
destructio. ib. p. 197. a.
Periculum evitatum. Tom. I. Garz. c. 4. §. 7. p. 50. b. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 32. p. 91. a.
Perilli, bos ex ære confectus. T. II. p. 216. a.
Perjurii pœna. T. II. Fr. Nom. p. 38. a.
Pertica aviaria ædificatur Gorlicii. T. I. P. II. p. 88. a.
Pertinacia. T. I. Vip. c. 4. §. 17. p. 12. b.
Perum, idolum Novograd. T. II. p. 89. b.
ejus forma. ib.
Perunum. i. e. fulmen. T. II. p. 89. b.
Peste Gorlicium laborare cœpit. T. I. P. II. p. 88. a.
Pestiferi morbi grassantur Gorlicii. ib.
Pestilentia gravis in plerisque regionibus. T. I. Manl. L. VI. c. 72. §. 1. seqq. p. 358. b.
eo tempore invocati olim sunt Sebastianus & Rochus. T. I. Manl. C. L. VI. c. 140. §. 2. p. 420.
Pestilitas permagna. ib. c. 133. p. 411. a.
magna Gorlicii, aliisque in locis. T. I. P. II. p. 11. T. I. Manl. Lib. VI. c. 20. §. 1. & c. 36. §. 1. & c. 65.
Laubæ grassatur. ib. c. 119.
undique sæviens. ib. c. 88.
Pestis dira Bohemiam affligit. ibid. c. 36. §. 2. p. 332.
grassatur Budissinæ & Gorlicii. T. I. Manl. Lib. VI. c. 116. §. 1. 2. p. 395. a.
Glogoviæ in Silesia. T. I. P. II. p. 11.
Gorlicii. ib. p. 20. 23. 24. 25. & p. 34. a.
Gorlicii denuo. ib.
Gorlicii, & ad 4. millia hominum absumit. ib. p. 45. b. & T. I. Manl. Com. L. VI. c. 146. p. 240.
recrudescit. T. I. P. II. p. 88. b.
& multos aufert homines. ib.
Gorlicii ejus præsagia. p. 46. a.
levior grassatur. T. I. P. II. p. 57. b.
Goldbergæ. T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 7. p. 439. b.
in Lusatia. ib. L. VI. c. 4. §. 4. p. 297. ib. L. I. c. 21. §. 7. p. 130. b.
ter mille homines perimens. ib. L. VI. c. 133. §. p. 411.
Viennæ. ib. L. VII. c. 10. §. 1. p. 443. & T. I. P. II. p. 38. b.
Zittaviæ. T. II. p. 373. b.
Petrina ædes dealbatur. T. I. P. II. p. 57. b.
ecclesia in Monte Sereno erigitur. T. IV. p. 106. b.
ejus fundator. ib. p. 126. a.
S. Petri monasterium fundatur a Berchtoldo. T. IV. p. 131. a.
Petrinum templum Gorlic. accipit fenestras novas. Tom. I. Part. II. p. 82. b.
ejus fundamentum jactum. ib. p. 13.
consecratur. ib.
ejus ærarium magnum effringitur. ib. pag. 94. a.
Petronella, campana sic dicta. T. IV. p. 60. b.
Petrus Leo, capitur Romæ a Cæsare. T. I. Vip. c. 4. §. 5. & T. I. Manl. L. III. c. 4. p. 195. b.
excommunicatur. T. IV. p. 38. a.
Anti-Papa obit. ib. 63. b.
Petrus de Moneta Magister civium. T. I. P. II. p. 9. a.
Peucerus (Caspar.) T. I. Manl. L. VII. c. 21. §. 1. p. 448.
ejus præconia. ib. §. 1. seqq.
dies natalis, nuptialis, Doctoratusque ibid. §. 4. b.
Libri editi. ib. §. p. 449. a.
ejus Idyllium patria. T. II. p. 265. §. b.
Pfeyl (D. Joh.) Vir consummatissimus. T. I. Manl. L. VII. c. 15. §. 3. p. 446. a.
Pfleger und Verweser. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Pfligerus (Paulus) Scholæ Collega moritur. T. I. Part. II. p. 74. b.
Pflugius (Henricus) a Rottenstein. T. I. P. II. p. 4. & T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 8. p. 403. b.
Pflugius Otto. T. I. Garz. c. 1. §. p. 47. a.
Budissinens. & Gorlicens. Advocatus. ib. L. VI. c. 125. §. 8. p. 403. b.
Pfortena. T. II. Manl. L. I. c. 12. p. 120. a. & T. II. Frenc. Nom. p. 54. a.
Phænomenon in cœlo visum. T. I. P. II. pag. 93. a.

Phalaris, Agrigent. tyranni, tristissimus vitæ exitus. T. II. p. 216. a.
Philippus Adolphi Nass. belli Dux. T. I. Garz. c. 1. p. 44. a.
cæsus. ib. p. 52. a.
multis oppidis cedere cogitur. T. I. Manl. L. IV. c. 25. §. 1. p. 263. a.
obtruncatur. ib. c. 27. §. 2. p. 263. a.
belli Dux in Thuringia. ib. §. 1. p. 263. a.
tradit Thuringiam Alberto I. ib.
in acie cadit. ib. c. 27. §. 2. p. 265. a.
Philippus Cancellarius fit Archiepisc. Colon. T. IV. p. 43. b.
Philippus Friderici Imp. filius fit Rex Romanorum. ib. p. 55. a.
Rex forti exercitu Wicense obsedit. ib. p. 58. b.
Goslariam regreditur. ib.
advocatiam Pigaviensem Tiderico concedit. p. 86. a.
occiditur. ib. p. 62. a.
Philippus Nassovius invadit Libanotriam. T. I. Garz. c. 1. §. 5. p. 44. a.
captus. ib. p. 50. a. & T. I. Manl. D. c. 15. §. 17. p. 88. b.
Philyrea unde Lusatia dicitur. T. I. Manl. C. L. I. c. 22. §. 5. p. 231. b.
Phœbi Oratio. T. II. p. 362.
Ornatus. ib. p. 363. a.
Φθειρίασις, qualis sit morbus, & quinam eo perierint. T. I. Manl. Com. L. III. c. 3. §. 8. p. 207. & L. VII. c. 18. §. 5. pag. 455. b.
Piaculum mirificum. T. IV. p. 92. b. seqq.
Piastarum auctor. T. I. Manl. L. III. c. 39. §. 2. p. 226. a.
Picastrum vide Pega.
Piccardica hæresis in Bohem. penetrat. T. II. Fr. Nom p. 44. b.
Picollus inferorum DEus. T. II. p. 232.
nomen, etymon. ib. p. 233. a.
figura. ib. p. 234. a.
cultus. ib.
cultores. ib.
destructio. ib.
Pictantiarum documentum. T. VI. p. 214.
Picturæ singulares. T. II. p. 107. a.
Sittaviæ. ib.
Pietas devota. T. I. Vip. c. 6. §. 2. p. 16. a.
Pigaviens. Ecclesiæ fundator. T. VI. p. 106. b.
Præpositura Locus. ib. p. 85. b.
Pileum crocei coloris falliti gestare coguntur. T. III. Dis. p. 143. a.
Pilvitus Divitiarum DEus. T. II. p. 191. a.
Nomen, etymon. ib.
Cultores. ib. p. 192. a.
Cultus. ib.
Destructio. ib.
Quotannis ter solenniter invocatur a Prussis. ib.
Pinetum Zuttibero sacrum. T. II. p. 210. b.
Piscator liberat Wenceslaum Imp. e Viennensi custodia. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 35. §. 17. p. 332.
Piscatoria Cimba aufugit Wenceslaus Imp. Rom. ib. §. 6. p. 331.
Piscinæ Lus. T. I. Manl. Com L. I. c. 20. §. 5. 7. p. 128. a.
& fluvii Lusat. T. I. P. II. p. 149. a.
Piscium vates in Lycia. T. II. p. 177. a.
Pitschmanni (M. Christian Gottlob) dissertatio de familia Gersdorffiorum. T. I. P. II. p. 154.
Pius II. Papa moritur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 88. p. 372. a.
Plato. T. II. p. 98. a.
Plotzne castrum obsidetur. T. IV. p. 37. a.
Pluvia sulphurea Gorlicii cadit. T. I. P. II. p. 86. a.
Sanguine tincta. T. IV. p. 83. a.
Pochwist nimbum notat. T. II. p. 88. a.
Pocillatoris Imperii character Regi Bohemiæ tribuitur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 33. §. 4. p. 326.
Podiebrat (Georg.) Rex XVI. Bohem. T. I. Manl. L. VI. c. 84. §. 6. p. 369. a.
Podiebratus Gubernator Regni Bohemici. T. II. p. 289.
Podoga, vid. Pogoda.
Poetæ insignes recensentur. T. II. p. 327. b.
Poetices cognitio cum studio eloquentiæ est conjungenda. T. II. p. 327. b.
probatur autoritate Philippi Melanchthon. ibid.
Pogoda, id est Serenitas. T. II. p. 89. a.
Pogoda, s. Podoga, Serenitatis DEa. T. II. p. 177. b.
nomen, etymon. ib.
figura. ib. p. 178. a.
cultores ib.
cultus. ib.
destructio. ib. b.
Pogwisd, id est, Aura cultu divino prosequitur a Polonis. T. II. p. 88. b. p. 188 a.
Polabi Recesburg tenent. T. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 2. p. 152. b.
Polaborum Dea. T. II. Fr. Nom. p. 82. b.
Polteb, Liberum, aliis Castor & Pollucem notat. T. II. p. 88. a.
Polentius (Joh.) Carolosteinum defendit. T. I. Manl. L. VI. c. 53. §. 3. p. 356. b.
ejus astus. ib. §. 8. p. 347. a.
Polenz. (Joh.) Eques Lusatius. T. I. Manl. L. VI. c. 48. §. 2. p. 343. a.
Polenzius (Georgius) Eqv. Lus. Episcop. Sambiensis. ib. p. 300. a.
Polidami (Valentini) carmen de laude & cultu Urbis Gorlicens. T. I. P. II. p. 99. b. seqq.
Polige, villæ quædam sic nominatæ. T. IV. p. 44. b.
Poloni, an unquam facti sint Domini Lusatiæ. T. I. Manl. D. c. 19. §. 4. p. 96. a. & L. II. c. 21. §. 1. p. 179.

Poloni imperant utrique Lusatiæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 44. §. 1. p. 159. a.
fiunt Christiani. T. II. Fr. Nom. p. 82. b.
Bohemis solvere debent pensiones. T. I. Manl. Comm. L. III. c. 16. §. 2. 4. pag. 111.
Micislai edicto ducuntur ad Christianam relig. T. II. p. 189. b.
Poloni multos colunt Deos. T. II. p. 88. b.
eorum nomina. ib.
sacrificiis colunt. ib. p. 89. a.
Imperatori censum solvunt. T. I. Manl. L. III. c. 16. §. 2. 4. p. 211.
Lusatiam appellarunt olim Ditivoniam. T. II. p. 263. b.
Lusatiam invadunt. ib. p. 286.
Lusatiam vastant, Budissam occupant. T. I. Manl. L. II. c. 10. §. 1. p. 178. a.
Misniam oppugnant. ib. p. 179. b.
tres Columnas victoriæ signum ponunt in Salæ ripa. ib. p. 179. a.
Polonia ad Christum conversa. T. II. pag. 224. b.
eam occupat Crocus. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 28. §. 4. p. 137. a.
Imperio Romano-Germanico juncta. ibid. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b.
Poloniæ Dux ad Christum conversus. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 44. §. 2. p. 150. a.
Polonorum superstitio in multitudine Deorum. T. II. p. 188. a.
irruptio in Lusatiam & oppugnatio urbis Budissæ. ib. p. 253. §. 21. a.
Dux Boleslaus II. ab Henrico II. Misnia & Lusatia ejicitur, sed mox redit. ib. pag. 284. b.
Polonus Sigismundus. T. I. P. II. p. 94. b.
πολυπαιδία excusat a suscipienda tutela. T. III. Dis. p. 15. a.
Polytheismus. T. II. p. 381. a.
ejus autor. ib.
magnus progressus ib.
Ægyptiorum. ib. p. 381. b.
hodiernus. ib.
πολυθεότητα & sacrificia gentilium esse ab Ecclesia V. T. prava æmulatione sumta, probatur. T. II. p. 94. b.
Pomerani conversi ad Idololatriam recurrunt. T. I. Manl. L. III. c. 13. §. 2. pag. 204. b.
a Polonis domantur. ib.
reducuntur ad Christum. ib.
Veneda familia. T. I. Manl. L. II. c. 1. §. 2. p. 152. b.
Pomerania veram obtinet religionem. ib. L. III. c. 13. §. 3. p. 204. seqq.
Pomeraniæ venditio. ib. L. V. c. 12. §. 3. pag. 278. a.
Pomeranorum ad Christum conversio. ibid. Manl. D. c. 12. §. 1. p. 83. b.
Apostoli. T. I. Part. II. p. 153. b.
Provinciam vastant Saxones. T. IV. pag. 43. a.
Pompejus (Nicolaus) T. II. p. 366. a.
Ponicei. T. I. Idyll. p. 60.
Pons Nissi extruitur. T. I. P. II. p. 33. a.
ad Portam Nicolai extruitur lapideus. ib. p. 46. b.
portæ Marianæ lapideus exædificatur. T. I. P. II. p. 59. b.
Nissi ruinam Gorlicii minitans restauratur. T. I. P. II. p. 85. a.
concrematur ab hostibus. p. 92. b.
subito corruit nonnullis hominibus graviter læsis. ib. p. 86. b.
apud Pontem Grotensem Baronis Donensis gentiles a Zittaviensibus profligantur. T. I. Manl. L. VI. c. 10. §. 5. p. 304.
Pontifex Maximus Imperat. Roman. & Christianorum nomen. T. II. p. 186. a.
Pontifex Romanus non est vicarius Christi. T. III. Dis. p. 90. a.
Pontificem Romanum sine autoritate Cæsaris non eligendum esse legem tulit Henricus III. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 3. p. 208. b.
Pontifici Rom. non competit Jurisd. Eccles. originalis, sed derivativa. T. III. Dis. p. 90. a. b.
Pontificio jure Jurisd. Eccles. solis Clericis debetur. ib. p. 88. b.
ægre ferunt, Lusatos amplecti Evangelii prædicationem. T. II. p. 306. §. 16.
Pontificum Rom. confirmationem ab Imperatore non petendam esse sanxit Gregorius VII. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 3. p. 208. b.
insolentia. ib. Manl. D. c. 15. §. 3. p. 86.
in Imperatores ib. C. L. VI. c. 12. §. 1. p. 254. a. schisma. ib. L. IV. c. 46. §. 2. p. 341. b.
Popilius (Paulus) fit Pastor in Deutsch-Ossig. T. I. P. II. p. 57. b.
Poppo Comes & Dux Sorabi limitis. T. III. Dis. p. 56. a.
Poppo Ecclesiæ Magdeb. Canonicus fit Decanus. T. IV. p. 65. a.
fit Præpositus. ib.
Tideri Sereni-Montis Præpositum excommunicat. ib.
novi operis Præpositus in Pruciam abit. ib. p. 82. a. p. 81. a.
Poppo de Henneberg. T. I. Vib. C. II. §. 24. p. 26. b.
ejus uxor. ib. §. 26.
Porevithus, prædarum & bello oppressorum Deus. T. II. p. 137. a.
nomen. ib. p. 138. a.
etymon. ib. b.
figura. ib. b.
cultores. ib. p. 139. a.
cultus. ib. b.
destructio. ib.
Poritzsch. T. II. Fr. Nom. p. 27. a.
Porta. ib. p. 54. b.
nova extruitur. T. I. P. II. p. 38. b.

Portæ duæ clausæ tenentur Gorlicii. T. I. P. II. p. 34 b.
clauduntur. ib. p. 83. b. 88. a. b.
vigilibus instructæ. ib. p. 76. a.
Portorium novum instituitur Gorlicii. T. I. P. II. p. 88. a.
Porussicæ idololatriæ expositio. T. II. p. 172. a. seqq.
Posduwick. i. e. urbs Wolfi a Wigberto vexatur. T. I. Vip. c. 1. §. 10. p. 7. b.
Posna obsidetur. T. IV. p. 38. a.
Posnicium. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Possessus (M. Zachar.) omnibus viribus exhaustus. T. I. P. II. p. 131. b.
Postwitium. T. II. Fr. Nom. p. 54. b.
Potestas omnis impatiens consortis. Tom. I. Vip. c. 2. §. 2. p. 8. a. c. 5. §. 7. p. 14. b.
Potina diva T. II. p. 98. b.
Potripus sufficientiæ s. victus atque amictus DEus. T. II. p. 164. b.
Nomen. ib. p. 166. b.
Etymon. ib.
Cultores. ib.
Cultus. p. 167. b.
Figura. ib. a.
Destructio. p. 168. b.
Potrympus fluviorum fontiumque DEus. T. II. p. 192. a.
Præceptor nihil facere, nihil moliri debet, quod non convertat in suorum usum. T. II. p. 345. a.
Prædæ tertia pars Idolo offertur. T. II. Fren. Nom. p. 73. b.
Prædones Misnenses oram Zittaviensem infestant ac vias insecuras reddunt. T. I. Manl. Comm. L. VI. c. 10. §. 3. pag. 304.
a Zittaviensibus fugantur, cæduntur, capiuntur & capite plectuntur. ib.
denuo territorio Zittaviensi inimicitias denunciant, sed iterum vincuntur, & nunquam redeunt. ib.
graviter affligunt urbes Lusatiæ. ib. c. 31. §. 4. p. 324.
Præfecti Lusat. inferioris. T. I. Manl. L. VI. c. 126. p. 406. b. seqq. & T. I. P. II. p. 5.
superioris. ib. L. VI. c. 125. pag. 402. b. seqq.
s. Nomarchi Lusatiæ super. T. I. Part. II. p. 4.
Præfecti s. Promarchion. in Lusatia. T. I. Manl. D. c. 18. §. 14. p. 95. b.
Præfectorum muneri Justitiariorum officium contrarium est. T. III. Dis. p. 107. a.
Præfectura limitanea. i. e. Marchionatus s. Marchia. T. I. Manl. D. c. 6. §. p. 80. a. T. II. p. 252. §. 16. b. & p. 284.
Territorii Zittaviens. T. I. Manl. L. VI. c. 24. §. 1. p. 314. b.
Præfectus Juridicus Budiss. & Gorlic. T. II. Haugw. Prodr. p. 16 a.
Præmia ludorum militarium. Tom. I. Garz. c. 1. §. 4. p. 44. a.
virtutis bellicæ. Tom. I. Vip. c. 4. §. 19. p. 12. b
Præpositorum potestas excommunicandi. T. IV. p. 81. b. 82. b.
Præpositurae Pigaviens. Ecclesiæ locus. ib. p. 85. b.
Præsagia pestis Gorlicii sævientis. T. I. P. II. p. 46. a
Præsagium Caroli IV. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 7. p. 326. b.
Præscriptionis exceptio in Lusatia non obtinet in ordinatione cambiali. T. III. Diss. p. 141. a.
Præsens Lusatiæ status. T. II. p. 263. §. 51.
Prætores non sunt Senatores. T. I. P. II. p. 34. a.
Prætoriani. T. I. Garz. c. 4. §. 7. p. 41. a.
Prætorius (D. Petrus) Superintendens Regiomont. T. I. Manl. L. II. T. VII. c. 29. §. 2. p. 456. & T. II. p. 351.
Præturæ Gorlicens. administratio fit ambulatoria. T. I. P. p. 87. b.
Pragæ varia fundantur templa. T. I. Manl. L. III. c. 15. §. 2. p. 210. a.
Pragens. executio. T. I. P. II. p. 85. a.
Precationum horæ instituuntur. T. I. P. II. p. 87. a.
Preces pro decumbentibus & gravidis abrogantur. T. I. P. II. p. 78. b.
publicæ pro avertenda siccitate instituuntur. ib. p. 79. b.
pro Cæsaris conjuge uterum gestante. ib. p. 78. b.
publicæ contra Turcas. Tom. I. P. II. pag. 56. a.
transferuntur. ib. p. 57. a.
pro avertendo bello instituuntur. ibid. p. 52. b.
vespertinæ in der Closter-Kirche instituuntur. ib. p. 81. a.
Preilius (M. Augustin.) Rector Zittav. T. II. p. 375.
Premislavia conditur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 3. p. 249. a.
Premislaus Ottogarus I. Rex Bohem. III. T. Manl. L. III. c. 37. §. 3. p. 225. a.
moritur. ib. §. 6. p. 225. b.
Premislaus Ottogarus II. Rex Bohem. V. T. I. Manl. Lib. III. c. 43. §. 1. p. 230. a.
adspirat ad Imperat. dignitatem. ib.
Lusat. Super. tradit Brandenburgensibus. ib. §. 4.
intorit. ib. c. 44. § 1. p. 230. a.
Zittaviam condit. ib.
Premislaus per IV. menses Bohem. princeps. ib. c. 35. §. 2. p. 224. a.
capitur. ib. c. 36.
Premislaus II. Dux Bohem. XXXII. in Moraviam cedit. T. I. Manl. Lib. III. c. 35. §. 2. p. 223. b.

Premislaus Dux Bohem. T. I. Manl. L. III. c. 37. §. 1. p. 224. b.
Saxoniam. vastat. ib. §. 2.
Rex Bohem. creatur a Philippo Imperat. ib. §. 3.
Ottogarus cognominatur (Ottischgar.) ib. §. 4.
Wenceslaum filium coronat. ib. §. 5.
obiit. §. 6.
Premislai Poloniæ Regis mortis auctores. T. Manl. L. V. c. 11. §. 2. p. 305. a.
Pretesvitius (Petrus Preschwitz) Reip. Budiss. notarius proditor. T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 7. p. 350. a.
Pretia rerum nunc nimium excreverunt. T. II. p. 369. a.
Preussii (Mart.) ædes fulmine tactæ conflagrant. T. I. P. II. p. 85. a.
Priapus. T. II. p. 98. b.
Pribizlaus Wagirens. princeps. T. II. p. 131. a.
Pribusium. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 12. §. 7. p. 121. b.
Ducatus Sax. venditur. T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 4. p. 399. a.
redit ad regnum Bohemiæ. ib.
Pribusius (Matthias) securi percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b. seqq.
Prima periodus Marchion. Lus. T. II. pag. 284. a.
e Primanis provectiores Zittaviæ habent conciones in templo monasterii T. II. p. 374. a.
Prima villa. T. I. Manl. D. c. 13. §. 4. pag. 84. b.
Primislaviæ cœnobium fundatur. T. I. Manl. C. L. V. c. 6. §. 3. p. 275. b.
Primislaus Lechi filius, Lusat. regulus. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Primislaus II. Rex Bohemorum alienat Lusatiam. ib. p. 14. a.
Primislaus Regulus Venedorum baptizatur & Henrici nomine donatur. T. I. Manl. L. IV. c. 5. §. 2. p. 249. a.
condit Premislaviam. ib. §. 3.
ipsi Luca Lusat. infer. paret. ib.
Primislaus March. Brandenb. T. I. Manl. L. II. c. 5. §. 4. p. 154. b.
Princeps bellicosus. ib. L. VI. c. 14. §. 7. p. 307.
coecutiens & tamen fortiter dimicans. ib. §. 4. p. 307.
Divini judicii pœnas acerbas sustinens. ib L. IV. c. 28. §. 1. p. 266.
crudelis in filios. ib.
Conjugii violator. ib.
in doctos viros beneficus & in omnes clementissimus. T. II. p. 286. b.
multarum provinciarum acquirendarum cupidissimus. T. I. Manl. L. VI. c. 17. p. 310.
sanctus & religiosus fuit Conradus Lusatiæ Marchio. T. II. p. 286.
Dittericus II. Lusat. Marchio. ib.
sceleratissimus. T. I. Manl C. L. IV. c. 28. §. 1. p. 266.
Vitæ suæ Historiam ipse describens. ib. L. VI. c. 15. §. 2. p. 307.
in quo omnia anticiparunt tempus præscriptum & legitimum. T. II. p. 290.
Principatus mobilis & inconstans bello acquisitus. T. I. Vip. c. 1. §. 7. p. 290.
Principis perfecti laudes l. requisita. T. I. Garz. c. 1. §. 2. p. 55. it. p. 36.
Principum consensus habetur pro lege. ib. p. 370. b.
gratia apud subditos s. præmium virtutis ulterioris incitamentum est. T. II. p. 324. §. 7.
quos vident homines sublevari, de iis libenter detrahunt. ib. p. 337. b.
Priscorum meminisse placet. ib. p. 380. b.
Privilegia Gorlic. contra nobiles. T. I. Part. II. p. 23.
a Johanne, Duce Gorlicensi data. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 16. 17. 18. 19. p. 329.
opificum Budiss. tribus amittunt. T. I. P. II. p. 12.
Privilegium Ecclesiæ in Dobrilnch. T. IV. p. 168. a. 169. a. b. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 189. 209.
de decimis Abbatiæ Pegaviens. T. I. Vip. c. 7. §. 30. p. 20. a.
de traditione Pegaviens. Cœnobii Romanæ sedi. ib. p. 20. §. 31.
Gorlicensibus de hominibus facinorosis investigandis datum. T. I. P. II. p. 2.
Johannis Reg. Boh. Gorlicensibus datum. T. IV. p. 193.
super emtione lancorum agrorum. ib. pag. 195. a.
super Testamenta a Civibus confecta. ib. p. 220. a.
quatuor Lusat. infer. ordinibus datur a Venceslao. T. I. Manl. L. VI. c. 38. §. 2. p. 334. b.
Proceritatis insolitæ adolescens Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 78. b.
Processus ab executione. Tom. III. Diss. pag. 142. a.
summarius Budiss. Ordo. ib. p. 127. a.
Procopius Rasus dux Hussitarum. Tom. I. Manl. C. L. VI. c. 55. §. 1. p 347. b.
Procurator Cameræ Electoral. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Procuratoris munus omnium fuit vilissimum. T. III. Diss. p. 109. a.
Prodigium. T. I. Vip. p. 25. 26. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 10. §. 2. p. 117. b.
Proditor urbis Freibergæ T. I. Garz. cap. 3. §. 6. b.
Prælium I. Pugna Fladecheim. inter Henricum IV. & Rudolphum. T. I. Vip. c. 5. §. 1. p. 14. a.

Bomen-

Bornensis Garz. c. 5. §. 2. p. 52. a.
Doberlucensis. T. I. Garz. c. 3. §. 9. 10. p. 39. a. b.
Lucensis, ib. c. 5. §. 2. p. 50. T. I. Manl. D. c. 15. §. 17. p. 88. b.
Mühldorff. Manl. D. c. 17. §. 4. p. 92. b.
prope Müllen. T. I. Vip. cap. 5. §. 4. pag. 14. a.
magnum cum Hussitis ad Nissum. Tom. I. Manl. L. VI. c. 56. §. 1. p. 349. b.
Progenies Viperti II. T. I. Vip. c. 1. §. 9. p. 7. a. b.
Programma scholasticum publicatum. T. I. P. II. p. 46. a.
Pro-Marchio. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. b.
Pro-Marchiones Lusat. T. II. p. 245. §. 9. a.
Promnitii. T. I. Idyll. p. 60.
Promnitius Baro. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 7. p. 121. a.
a Promnitz (Sigisfridus.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 8. p. 121.
Pronii cultus ex Græcia ad Slavos commigrasse videtur. T. II. p. 87. b. & p. 88. a.
Prono idol. T. II. Frenc. Nom. p. 83. b.
agriculturæ patronus. ib.
figura. ib.
Propræsides. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Propugnaculum ad portam Reichenbachensem Gorlicii ædificatur. Tom. I. P. II. p. 20.
perficitur. ib. p. 31. & T. I. Manl. L. IV. c. c. 123. §. 6. p. 402. a.
Proserpina. T. II. p. 198. a.
in Prosperis homines debent esse modesti, in adversis invicta constantia. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 3. §. 2. p. 437. b.
Protenutius embrionis Deus. T. II. p. 157. a.
nomen p. 158. a.
etymon ib.
figura & illius causæ, ib.
cultores ib. b.
colendi ritus. ib. b.
destructio. p. 159. a.
Πρωτιμήσεως jus. T. III. Dis. p. 20. a. p. 66.
quando liceat exercere? ib. p. 158. b.
Protzschenberg. T. I. Idyll. p. 58.
Prove, idol. T. II. Fr. Nom. p. 83. b.
DEus Altenburg. T. II. p. 130. a.
Proverbium. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 18. p. 88. b.
quoddam de cruenta clade ad Luccam. T. I. Manl. L. IV. c. 25. §. 4. p. 263. b.
Providentia divina circa res Lusatorum singularis. T. II. p. 368. b.
Provinciæ Præses. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 15. b.
ejus officia. ib. T. III. p. 23. b.
Provus Justitiæ ac fori præses. T. II. p. 139. b.
nomen. ib. p. 141. a.
etymon. ib.
figura. ib. p. 142. a.
cultores. ib. p. 146. a.
ritus colendi. p. 147. a.
destructio. p. 147. b.
Prudentia Serpentum. T. I. P. II. p. 126.
Prussia ad Christum conversa. Tom. II. p. 168. b.
Prussorum reip. & Legum conditores qui fuerint. T. II. p. 185. a.
Prussorum Dii. T. II. p. 192. a. 195. b.
Quercus Romaveana comburitur. T. II. p. 168. b. 175. a.
Prutenus, id est Vorscaitus.
Prutenus temp. & frater Waidewutus leges condidit Prussicas T. II. p. 185. a.
Pseudo-Balduinus. T. I. Manl. Comm. L. V. c. 19. §. 6. p. 285.
obitus ejus. ib. §. 12. b.
ipsum tota Flandria dominum suum agnoscit. ib. c. 19. §. 9.
Pseudo-Conradus. ib. c. 19. §. 20. p. 286. a.
Fridericus. ib. §. 16. p. 285. b.
Friderici cremantur. ib. §. 18. p. 286. a.
Fridericus Austriacus ib. §. 19. ib.
Hippolytus. ib. §. 14. p. 285. b.
Mustapha. c. 19. §. 22. p. 286. a.
Nero ib. §. 2. p. 284. b. & §. 16. p. 285. b.
Papa ib. §. 13. ib.
Philippus Persei Regis filius sic dictus. ib. §. 3. p. 284. b.
Virbius alter. ib. §. 15. p. 285. b.
Voldemarus. ibid. c. 17. §. 1. sqq. p. 281. a. c. 21. p. 287. b.
tota ejus historia. ib. c. 18. §. 41. sqq. p. 282. sqq.
civitatibus Marchiæ se legitimum Dominum exhibet & Ludovico bellum indicit. ib. §. 3..
totam fere Marchiam capit. ib. §. 4.
a Carolo IV. incitatur. ib. §. 13. pag. 283. b.
moritur. ib. §. 18. p. 284. a.
ejus epigramma. ib. §. 19. ib.
in exilium pulsus. ibid. cap. 20. §. 3. p. 287. a.
ejus adjutores, fortuna. c. 8. pag. 282. sqq.
Carolus IV. ipsi feudum March. & Elector. confert. §. 15. p. 283. b.
proscribitur. §. 18. p. 284. a.
Smerdes. T. I. Manl. C. L. V. c. 19. §. 2. p. 284. b.
Pterygium turris Nicolaitanæ renovatur. T. I. P. II. p. 64. b.
inscriptiones in Globum impositæ. ib.
Ptolemæus. T. I. Manl. D. Lib. I. c. 1. §. 13. p. 108. a.
posterior est, quam C. Tacitus. T. I. Manl. C. L. I. c. 27. cap. 27. §. 3. pag. 135. a.
Puchnerus (Theodorus) Tom. II. p. 352. a.
Pudicitiæ exemplum. T. IV. p. 44. a.
Pudlitia gens. T. I. Manl. C. L. I. cap. 18. §. 2. p. 115. a.

Pudor (Christianus) lingvæ Germanicæ cultor. T. II. p. 350. a.
Puer amissus invenitur. Tom. I. P. II. p. 30.
absque brachiis Gorlicii visitur. ib. p. 68. a.
quorum loco pedibus utitur. ib.
Pulveris tormentorii inventor. T. I. Manl. L. VI. c. 44.
Pulvis sulphureus magnum damnum affert. T. I. P. II. p. 54. sqq.
Puscetus Lucorum sacrorum DEus. T. II. p. 205. b.
nomen, ib. p. 207.
etymon ib.
figura ib. p. 208. b.
cultores ib.
cultus. ib.
ut fures ablata restituant, efficit. ib.
destructio. ib. p. 209. a.
Püstricus, rituum ac religionis neglectæ vindex Deus. T. II. p. 211.
idolum fuisse contra dissentientes adstruitur ib.
nomen. p. 212. a. b.
etymon ib.
figura ib.
Rotenbergi conspici potuit, nunc Sonderhusæ potest. ib.
ejus cultores. ib. p. 218.
cultus ib. p. 220. a.
destructio. ib. b.
Putei fossores duo supprimuntur. T. I. P. II. p. 51. a.
Pythonissa, Dux quædam belli interficitur. T. IV. p. 62. b.
Pyzena (Peitz) conditur. T. I. Manl. C. L. I. c. 14. §. 1. p. 124. a.

Q.

Seqv. u. vel u.

Qvaat quid significet. T. I. Manl. C. L. I. c. 1. §. 2. p. 107.
Quadorum Limes Tom. II. p. 344. a.
regna quænam fuerint. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 2. p. 107.
Quarta classis s. Periodus Marchionum Lusaticorum est Comitum Wettinensium. Tom. II. p. 286. a.
Quedlinburgens. Abbatiæ fundatio. T. IV. p. 148. b.
der Qveiß, Svevus fluvius. Tom. II. p. 246. §. 13. b.
Qvercetum Idol. sacratum Tom. II. Frenc. Nom. p. 81. a.
Qvercus Heiligenbeilens. Tom. II. p. 200. b.
Romoveana. ibid.
Romoveana Prussorum igne deletur. ibid. p. 168. b. & 175. a.
Qvestenbergius (Joh. Aurelius) Freibergens. Misnicus Romæ adjuvat Germanos. T. II. p. 353. a.
Qvietis inpatiens animus. T. I. Vip. c. 2. §. 4. p. 8. b.
Qvinque sunt classes Marchionum in Lusatia. T. II. p. 284. a.
Qvinta Classis S. Periodus Marchionum Lusaticorum & Brandenburgicorum. T. II. p. 287.
Qvissus. fluv. Lusat. T. I. Manl. Diss. c. 4. §. 9. p. 78. b. & T. I. Manl. C. Lib. I. c. 22. §. 3. p. 131. a.
se effundit. ib. L. VI. c. 65. §. 5. p. 355.
eluvio ibid. cap. 133. §. I. p. 411.
Svevus fluvius. T. II. p. 246. §. 13. b.

R.

Raab Turcis proditur. T. I. P. II. p. 56. a. recuperatur a Cæsareis. ib. pag. 63. a.
Radamaß Rhatamanthum notat. Tom. II. p. 88. a.
Radebotus fit Abbas Bigaugiensis. Tom. IV. p. 126. a. obit. ib. p. 127. b.
Radegastus Obotritarum Rex. T. II. p. 75. b. in Italiam irruit, clade afficitur ibid.
Radegastus Slavorum idolum T. II. p. 74. b. & 122. sqq. extirpatur. p. 77. b. taurino capite pingitur. p. 75. a. 76. b. causa p. 77. a ejus locus & figura. pag. 76. b. & 126. Soraborum Slavorumque Martem denotat. p. 76. a. & p. 121. ejus nomen varie scribitur. p. 122. figura explicatur. p. 127. a. cultores p. 128. b. illorum bella Radegasti causa. ib. p. 129. ritus colendi. ibid. b. destructio. ibid. p. 130. b. reliquiæ, corona ejus. p. 131. b. fanum. p. 77. b.
Radegastus Vandal. ac Goth. Rex inundat milite. T. II. p. 122. seqq.
Rani. i. e. Ragiani Tom. II. pag. 72. b. 74. a.
Ranisius (Nicol.) Senator creatur T. I. P. II. p. 93. b.
Rapinas exercent ex arce Oyvinensi Napticii & Tannewalderi. T. I. Manl. Lib. VI. c. 28. §. 5. p. 318.
Rappoldus (Daniel.) T. I. c. 1. §. 2. p. 107.
Ras murum Romæ ascendit. Tom. I. Vip. c. 4. §. 2. p. 10. b.
Rascy. T. I. Manl. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. a.
Rassel I. (Michael) eximius artifex horologiorum. T. I. Part. II. p. 25.
Rastix Morav. Regulus excæcatus. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Ratbotum Pomeraniæ Ducem baptizat Otto Episcop. Tom. I. Manl. L. III. cap. 13. §. 4. p. 205. b.
Raths-Freunde T. III. Dis. p. 105. b.
Raths-Kühren. Tom. III. Diss. pag. 101. b.
Raths-Predigten. T. III. Diss. p. 101. b.
Ratisbonæ Imperator curiam tenet. T. IV. p. 127. a.
Raxensburg castrum obsidetur T. IV. p. 58. a.
Razamarus Princeps Slavorum subito interit. T. IV. p. 127. b.
Racesburch Episcopatus instituitur. T. IV. p. 126. a.

Reb-

Rebdorff monasterium fundatur Tom. IV.
Recessus conventuum provincial. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 17. b.
Rechenbergii. T. I. Idyll. p. 60.
Rector Gymnasii debet esse præparatus ad extemporalem eloquentiam & captandam hominum gratiam Tom. II. pag. 374.
Rectores duo simul scholæ Gorlicensi dantur T. I. P. II. p. 39. a.
Gymnasii Gorlicens. primi. Tom. II. pag. 372. a.
Redarii T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.
Redituum Præfectus (Gegenhändler) Tom. II. Haugw. Prodr. pag. 16. a. ejus officium. T. III. p. 24. b.
Regalia dona. T. I. Vip. c. 4. §. 21. p. 12. a.
Regenstein Cæsari traditur. T. IV. p. 127. b.
Regia loca in Lusatia infer. T. I. Manl. Lib. I. c. 12. §. 11. p. 122. b.
via mutatur. T. I. Part. II. p. 36. a.
Regiam silvam emunt Sittavienses. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 26. §. 13. p. 316. a.
Regiæ benignitatis exemplum. Tom. II. p. 370. b.
Regimen politicum Lusatiæ. Tom. II. p. 314.
tempore Caroli M. ib. §. 3.
sub Regibus Bohem. ib. §. 4.
Serenissima domo Saxonica. ib. §. 5.
Reginbertus Baro de Feldenberen fundator monasterii S. Blasii. T. IV. pag. 130. b.
Regio Balsamorum. Tom. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.
Regioni uni non omnia, sed certa cuivis bona donaque divina concessit benignitas. T. II. p. 326. a.
Regius mons conditur. T. I. Manl. Lib. III. c. 41. §. 3. p. 229. a.
Regius pons oppidum Lusat. T. II. p. 54. b.
Reichenbach describitur. T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. a. T. II. p. 55. & 246. a.
Reichenbachensis turris fulmine tangitur. T. I. P. II. p. 88. a.
Reichenbachum oppidum capitur, vastatur, & diripitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 59. §. 3. p. 351. b.
Reichius moritur. Tom. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 4. p. 439. a.
Reidenburg Ecclesia Bavariæ. T. IV. p. 37. a.
Reidenburgiorum in Sittavienses feuda seu diffidatio. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 30.
Reinhardi Episcopi ad Saxones concio. T. I. Vip. c. 11. §. 12. p. 25. a.
Reinhardus Nunnicens. Abbas primus T. IV. p. 36. a.
Reinhardus Episcopus Halberstadensis dignitate sua privatur. T. IV. p. 123. a. fœdus init cum Lothario Duce Saxoniæ. ib. moritur. p. 124. a.
Reinhardus Episcopus Merseburg. Tom. IV. p. 37. a.
Reinholdus (Erasmus) Mathematicus T. I. Part. II. p. 2.
majoris Ecclesiæ Hildenhemens. Præpositus T. IV. p. 42. a. fit Archiepisc. Colon. ib. discordia ejus. ibid. p. 43. a. moritur ib. p. 126. a.
Reinholdus Ruma appellatus, unde? T. IV. p. 43. b.
Reinsdorff monasterium fundatur. Tom. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. pag. 198. b. ejus fundator. ibid.
Reitenbergii fratres duo Germani Zittaviensibus de silva regia litem intendunt. T. I. Manl. L. VI. c. 30. §. 3. p. 323.
Religio Lusatorum. Tom. II. p. 303. seqq. christiana introducitur ib. p. 305. §. 7. & 8. contemnitur. ibid. §. 9. 10. restauratur. ib. p. 305. §. 11.
evangelica tam in urbibus, quam in pagis inculcatur incolis hodiernis. ib. p. 307. §. 19.
Lutherana in Lusatia viget Tom. I. Manl. L. I. c. 25. §. 1. p. 132. b. catholica concidit. ibid.
efficacissimum obstringendi vinculum T. III. Diss. p. 87. b.
tam pium societatum vinculum. Tom. II. p. 64. b.
Serborum. T. III. p. 242. a.
evangelica Zittaviæ primum introducitur. T. II. p. 290.
de Religione Sorabor um veterum. Tom. II. p. 86. a.
Religio militum nova in Lusatia instituitur. T. I. Manl. L. VI. c. 4. §. 7. p. 297.
Religionis cura Germanorum antiquorum. T. II. p. 63. b.
apud ethnicos honos. ib. p. 211. b.
de pace edictum. T. IV. p. 221.
instaurandæ incrementa magis retardat quam promovet vir audax & vehemens. T. II. p. 330. a.
Lutherano-evangelicæ libertas & securitas in Lusatia annis 1717. & 1718. novis iterum literis regiis stabilitur. T. I. Manl. L. VI. c. 147. p. 423. seqq.
Reliquiæ. T. I. Vip. c. 5. §. 21. p. 16. a. S. Viti. ib. p. 19.
a Carolo ex Italia reportatæ. T. I. Manl. L. V. c. 20. §. 3. p. 287. a.
Reliquias Sanctorum ex Sereni-montis ecclesia furto abstulerunt. Tom. IV. p. 34. a. b.
Reluitionis beneficium cui competat. T. III. Diss. p. 140. b.
Rembertus Ecclesiæ Misnens. Præpositus T. IV. p. 37. a.
Remlerus (M. David) fit Syndicus Gorlic. T. I. P. II. p. 49. a.
Res expeditoriæ quid sint. T. III. Diss. p. 150. b.
Res gestæ ante fidem christianam assumtam. T. I. Manl. L. II. c. 24. §. 1. p. 183. b.
Resignatio Budissinæ. Tom. IV. pag. 192. b.

Resurrectionis notitiam ex lumine naturæ hauserunt gentiles. Tom. II. p. 22. b.
Retellius (M. Michaël) Zittav. Gedanensis Con-Rector, T. I. Manl. L. III. c. 46. §. 6. pag. 233. a. edit carmina ibid. L. VII. c. 28. §. 4. p. 455. a. ejus. elegia de ortu & nomine Sittaviæ. ib. L. III. c. 46. §. 6. p. 233. a.
Retractus jus. T. III. Diff. p. 20. b. p. 67. a. responsf. Witeberg. & Hallensf. ib. p. 67.
Reusnerus (Bartholomæus) Medicinæ D. T. I. Manl. L. VII. c. 35. §. 3. p. 462. a.
Rex Uladislaus in ipso nuptiarum apparatu decedens. T. II. p. 289.
Reynhardus Episcopus Halberstad. obit. T. IV. p. 116. a.
Reynsbornensis Cœnobii fundator. T. IV. p. 124. a.
Rha. fluv. T. I. Manl. Lib. II. c. 1. §. 1. p. 152. a. seqq.
Rhæmler (M. David) Consul Gorlic. factus. T. I. Part. II. p. 69. a. obit. p. 70. b. ejus vitæ curriculum. ibid.
Rhagius (Joh.) Æsticampianus D. Theologiæ & Poëta præcellens T. II. p. 23. b. & p. 352. a. T. I. Manl. L. VII. c. 1. §. 1. p. 434. a. ejus scripta. ib. §. 5. p. 435. b. Fribergæ Scholam instituit. ibid. a. variis e locis expellitur, inprimis Lipsia. T. II. p. 353. a. b. Lipsiæ optimæ notæ scriptores recenset. ibid. de eo disputat M. Daniel Fiedlerus. ibid. p. 353. b. ipse & Joh. Sommerfeldius eandem personam indicant. ib. p. 354. b. moritur. T. I. Manl. L. VII. c. 1. §. 435. a.
Rhamnusia. T. II. p. 134. a.
Rhemis Synodis celebratur. T. IV. p. 35. a.
Rhon (Georg.) Scabinus obit. T. I. Part. II. p. 69. b.
Riaduri. T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.
Richardis Marchionissa obit. T. IV. p. 40. a.
Richsa. Imperatrix moritur. T. IV. p. 37. a.
de Richter. T. I. Manl. Lib. I. cap. 11. §. 10. p. 122. b.
Richterus (Daniel) Judex creatur. ib. p. 93. b.
(Elias) in Senatorum numerum ascifcitur. ibid. a.
(Gregor. fit Diaconus Gorlicii. T. I. Part. II. p. 51. b. Primarius. ib. p. 72. b. obit. ib. p. 87.
(Gregor.) junior e schola ad ministerium vocatur. T. I. Part. II. p. 87. 6. peste obit. ibid. p. 189. a.
(Petrus) fit Cantor Gorlicii ib. p. 91. a.
Richwinus Episcopus Zitiensis constituitur. T. IV. p. 124. a. obit. ibid. b.
Richza Luderi uxor. T. IV. p. 35. a.
Rickerus (Petrus) civis Gorl. avem trajicit peregrinam sclopeto. T. I. P. II. p. 85. b.
Rickinza Imperatrix in Italiam pergit. T. IV. p. 125. a. corpus mariti in Lutter sepelitur. ib. b. obit. ibid.
Ridacus Misniæ Marchio. T. IV. p. 19. b.
Riddagus Tiderici Comitis filius moritur sine liberis. T. IV. p. 106. a.
Riedegast urbs describitur. T. II. p. 87. b.
Rippum capiunt Sittavienses.
Rithaymer (Georg.) T. I. Manl. L. I. c. 1. §. 2. p. 107. b.
Ritterus (Henricus) Consul eligitur. Tom. I. P. II. p. 82. b.
Ritterus (Valentin.) Consul moritur. T. I. P. II. p. 46. b. & T. II. p. 366.
Ritter-Tafel in Laufitz. T. III. Diff. p. 35. a.
Ritter-Recht. T. III. Diff. p. 27. b.
Rixæ inter Ritterum & Tuchscheherum Consules Gorlicenses. T. I. P. II. p. 83. a.
Robertus Vratislav. XII. Episcopus clarus ob vitæ integritatem. T. I. Manl. L. III. c. 29. §. 3. p. 220. a.
Rochelitz Cunrado Misnensi donatur. T. IV. p. 37. a.
Rochenzana (Joh.) obit. T. I. Manl. Lib. VI. c. 105. §. 5. p. 385. b.
Rocherus Præsul Magdeb. T. I. Manl. L. III. c. 10. §. 1. p. 200. a.
Rochmannus Monachus Ilseneburgensis. T. IV. pag. 97. b. Romam proficiscitur, ibid. mandatum obtinet ab Honorio Papa. ibid. iterata vice Romam petit. ib. pag. 100. b.
Rochtendorp villa impignoratur Friderico. T. IV. p. 51. a.
Rodibernus Pomeranorum princeps fidem veram suscipit. Tom. IV. pag. 115. b.
Rodolphus Comes de Staden junior interficitur. T. IV. p. 37. b.
Rodolphus IV. primum omnium exarchum Austriæ se nominat. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 24. §. 3. p. 315. a. Viennense Gymnasium condit. ib. obit sine heredibus ib.
Rodolphus VIII. Rex Bohemiæ T. I. Manl. L. VI. c. 2. §. 2. p. 295. b.
Rodolphus Pontificius Legatus Gorlicium venit. Tom. I. Manl. L. VI. c. 105. §. 1. p. 385. a.
Rodulphus Nortmarchia potitus dignitate sua privatur. T. IV. p. 123. a. fœdus init cum Lothario Duce Saxoniæ ibid.
Rœber (D. Elias) J. U. D. moritur. Tom. I. Part. II. p. 66. a.
Röhr-Kasten in foro mercatorio ædificatur. T. I. P. II. p. 37. b.
Rœseler (Georg.) Consul Gorlicii. T. I. P. II. p. 27. 28.
fit Prætor ib. p. 55. a. obit. p. 61. a.
(M. Jacob) fit Consul. T. I. P. II. p. 33. a. & p. 35. b.
(Martin) hortulanus amittit filium. T. I. Part. II. p. 55. a. reperit in horreo. ibid.
(M. Sebast.) Collega Gorlicensis scholæ. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. b. & T. I. P. II. p. 36. b. sponte hinc discedit. ib. p. 38. b.

Roke-

Rokerus Parthinopolitanensis Archiepiscopus obit. Tom. IV. p. 116. b.
Rolandus Caroli IV. avunculus. Tom. I. Idyll. p. 56.
Roma non fuit caput mundi. T. II. pag. 325. c. 3. §. 1.
Roma prava. Tom. I. Vip. c. 3. §. 11. p. 10. triennalis ejus obsessio ibid. expugnatio. T. I. Vip. c. 4. §. 3. p. 11. a.
Romae generale Concilium indicit Innocentrix. T. IV. p. 70. celebratur. p. 71. a.
Romanorum moneta in Lusat. reperta T. I. Manl. L. I. c. 28. §. 1. p. 136. a.
Dii sunt 30000. Tom. II. p. 62. b.
Re more. Tom. II. p. 172. a.
Romoveana, quercus Prussorum igne deletur. T. II. p. 168. b. 175. a.
Ronau, arx ad Hirsfeldum excitatur. T. I. Manl. L. VI. c. 18. §. 1. p. 311. a.
Rosae pestis prodromi. T. I. P. II. p. 74. b.
Rosc itius (Gregor.) Pastor Budiss. T. I. Manl. L. I. c. 26. §. 5. p. 134. b.
a Rosenberg. (Henricus) T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 10. p. 304. Hexapoli Praefectus ibid.
Rosenberg. (Matthias) Civium magister. T. I. P. II. p. 25. moritur. ib. 26.
Rosenbergius (Henricus.) T. I. P. II. p. 4.
Rosenhagii. T. I. Idyll. p. 60.
Roskopf (Wendelinus) Lapicida fulmine tangitur. T. I. P. II. p. 43. b.
Rosenthalens. Historiae excerpta. T. I. P. II. p. 147. b.
Rossa. T. I. Manl. L. I. §.
Rostanium. T. I. Manl. L. II. c. 10. p. 152. b.
Rotherus Episcopus Magdeb. moritur. T. IV. p. 32. a.
Rotmüller (Joh. Hermannus) Sacrilegus Goldbergae capite plectitur. T. I. P. II. p. 94. b.
Rottenburg. T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 115. b. & T. II. p. 55. a. describitur. T. II. p. 246. a. confundit hoc oppidulum Bertius cum urbe imperiali in Franconia. ibid.
a Rottenstein (Henricus Pflugius.) T. I. P. II. p. 4.
Rottlitium. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 49. a.
Roymunga arx ad Hirsfeldum sita excitatur. T. I. Manl. L VI. c. 18. p. 311. a.
Rudenburch Episcopatus instituitur. T. IV. p. 126. a.
Rudolphus vid. Rodolphus.
Rudolphus II. Imperator. T. I. Idyll. p. 69, succedit Maximiliano II. T. II. p. 290. ejus virtutes. ib. Bohemis, Silesiis & Moravis concedit liberum Religionis exercitium. ibid. quod literis Majestaticis munit. ib. Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 40. b. ejus edictum ad Lusatios de recipiendo Gregoriano Calendario. ib. p. 44. b. mandatum ejus ad Praefectum Lusat. de inquirendo Calvinismo. ib. p. 53. a. clementia erga Zittavienses. ibid. p. 135. a. edictum de pace Religionis. T. IV. p. 221. obit & sepelitur Pragae. T. I. P. II. p. 77. a.
Rudolphus Svevus Anti-Caesar victus, ex vulnere obit. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 4. p. 209. a.
Rudolphus Rex Bohemiae mitis. T. I. Manl. L. VI. c. 2. §. 2. p. 295. b. absque liberis obit. ib. §. 4. p. 296. a.
Saxonum Rex vulneratur. T. IV. p. 120. b.
Elector Saxoniae Zittaviam accipit hypothecae nomine. T. I. Manl. L. VI. c. 18. §. 1. & 2. p. 311. a.
Rudolphus IV. Austriae Dux sub pacto successorio homagium suscipit a Lusatis. T. I. Manl. L. VI. c. 23. §. 2. p. 314. b. ejus parentes. ibid. obiit sine liberis. ibid. c. 23. §. 5.
Rudolphus Marchio moritur. T. VI. p. 31. b.
Rudolphus Stiderburgensis Praepositus. T. IV. p. 59. a. fit Praepositus Montis-Sereni. ib. p. 60. b. moritur. ib. p. 61. a.
Rudolphus fit Abbas Bigaugiensis. T. IV. p. 127. b. obit. ib. & p. 128. a.
Rufi dies Bohemis nefastus & infaustus. T. I. Manl. D. D. c. 16. §. 6. p. 92. a. & T. I. L. III. c. 44. §. 1. p. 231. b. & L. VI. c. 77. p. 360. b.
Rugerus Archi-Episcopus Magdeburg. T. I. Vip. c. 11. §. 26. p. 26. b.
Ruggerus Comes Siciliae Graecis Africam aufert. T. IV. p. 125. a. Venetiam spoliat. ibid. Apuliam & Calabriam de Imperio Romano subtrahit. ib.
Rugiani ad Christum ducuntur. T. II. p. 74. a. & T. IV. p. 126. a. relabuntur. ib. b.
Ruina terrae obruit milites. T. I. Garz. c. 2. §. 3. p. 48. a.
Ruland oppidum. T. I. Idyll. pag. 55. 56. & T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Rulandum arcem emit Carolus. T. I. Manl. L. VI. c. 22. §. 4. p. 314. T. II. p. 55. a.
Rumina Diva. T. II. p. 98. b.
Rupertus (M. Franciscus) Gorlic. Paroecus. T. I. P. II. p. 26.
Rupertus (M. Hieronymus) Budissinensis. T. I. Manl. Com.. L. VII. c. 3. §. 1. inter omnes totius Hexapoleos Senatorii ordinis viros dignitate diutissime functus est. ib. §. 2.
Palatinus captivitate liberatur. T. I. Manl. L. V. c. 12. §. 2. p. 288. a.
in Russiam Hermannus e Dania cedit. T. I. Vip. c. 1. §. 7. p. 7. b.
Russorum f. Russiae idola quae habuerunt. T. II. p. 89. b.

Rustici Schœnborniani puniuntur. T. I. P. II. p. 38. b.
Rutheni ad Christum accedunt. T. II. pag. 175. a.
Rykajoth. T. II. p. 172. a.

S.

Sabaudi jure civitatis excluduntur in Würtenb. T. III. Disp. p. 120. b.
Sacerdos Principum cognomen. T. II. pag. 185. b.
Sacerdoti Slav. tondere barbam comamque non licet. T. II. p. 111. a.
a Sacris incipiendum, quicquid agimus. T. I. Manl. C. L. VII. cap. 28. §. 5. pag. 455. b.
Sachsenhausens Ursprung. Tom. II. Frenc. Nom. p. 53. b.
Sächsische Frist. T. III. Diss. p. 124. a.
Sacrificia & πολυθεότης gentilium sunt ab Ecclesia V. T. prava æmulatione sumta. Tom. II. p. 94. a.
Sacrificia Deo esse offerenda naturæ ductu gentibus innotuisse rejicitur s. destruitur. T. II. p. 93. §. 3. a. p. 99. a.
multi gentiles improbarunt. ib. p. 93. b.
Sacrificia Slav. & πολυθείαν absurdam nec ex naturæ præscripto esse, multis argumentis probatur. T. II. p. 93. a. §. 7.
Sacrificia in statu innocentiæ num fuerint? T. II. p. 99. a.
Sacrificii ritus a Patriarchis & Judæis ad Gentes migavit. T. II. p. 99.
Sacrificiis annuis Deastros colunt Bohemi. T. II. p. 88. a.
Poloni. p. 90.
omnes Slavi. p. 88. a.
Sacrificium quotanne post collectas fruges in Lithuania. T. II. p. 89. b.
Sacrificulus comburitur. T. I. P. II. p. 25.
Saganum deflagrat. T. I. P. II. p. 20.
obsident Hexapolitani. T. I. Manl. L. VI. c. 86. §. 9. p. 371. a.
Salacia. T. II. p. 98. a.
Saladinus Rex Damasci terram Hierosolymitanam intrat. T. IV. p. 49. b.
Salaria Ministrorum Ecclesiæ & Collegarum Scholæ Gorlicii augentur. T. I. P. II. p. 87. a.
Salernum & Neapolim prælio vicit Henricus VI. T. IV. p. 55. a.
Salina Gubinensia. Tom. I. M. C. Lib. I. c. 20. §. 6. p. 128. b.
Salinarum Saxonicarum Scabini. T. I. Manl. C. Lib. II. c. 12. §. 2. p. 173.
ad Salinas Saxon. claustrum religiosum. T. I. Manl. Com. L. II. c. 10. §. 5. p. 196. b.
Salis coctor corpus suum in sartaginem bullientem injicit. T. IV. p. 92. b. seqq.
Salis venalis forum Gorlicense confirmatur. Tom. I. Manl. L. V. c. 15. §. 6. p. 279.
Laubensibus dat Hinco. ib. L. VI. c. 13. §. 1. p. 306. a.
Salis forum liberum impetrat Gorlicium. T. I. P. II. p. 7.
Salome Bolizlai uxor moritur. T. IV. pag. 37. b.
Saltus Gorlicensis & Pentzigium redimitur. T. I. Part. II. p. 34. a.
a Saltz Capitaneus Gorlic. moritur. T. I. P. II. p. 49. a.
Saltz-Kammer exstruitur. T. I. P. II. p. 12.
Salus omnis Reipublicæ, si a Deo discesseris, dependet a viris eruditis. T. II. p. 326. a.
Salziæ familiæ Origines. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 2. p. 327.
sub Sambuco (arbore) Deos habuerunt Prussi. T. II. p. 207. b.
Sanctimonia Elisabethæ Andreæ Regis Hungariæ Uxoris. T. I. Manl. C. L. VI. c. 14. §. 2. p. 255.
Sanctimoniales Lauba Gorlicium cedunt. T. I. Manl. Lib. IV. c. 55. §. 6. p. 348. b.
Sanctimonialis quædam quinque reservat hostias T. IV. p. 39. b. & 40. a.
Sandali jure civitatis frui non possunt. T. III. Disp. p. 120. a.
Sanguineum flumen. T. IV. p. 38. a.
Sanguis cum pluvia descendit. T. IV. p. 83. a.
Sbngerhausen. Tom. I. Garz. c. 4. §. 11. pag. 51. b.
Sanguinis guttæ ex mergitibus manant. T. I. Manl. CL. I. c. 10. §. 2. 3. 4. p. 117. b.
Sapientiæ humanæ pars est, quædam æquo animo nescire velle. T. II. p. 236. b.
Sarmatæ Lusatiam tenent. Tom. I. Manl. D. c. 5. §. 3. p. 79. a. Manl. Com. L. I. c. 28. §. 1. p. 136. a.
occupant. ib.
ex Asia in Europam veniunt. T. I. Manl. C. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. a.
Sartor (D. Ludovicus) Academiæ Lips. Rector. T. I. Manl. L. VII. c. 18. §. 2. pag. 447. a.
Sartorii (Ludovici) stipendium. T. I. Part. II. p. 28.
Satanæ μυριοτεχνία in excitandis schismatibus & hæresibus. T. II. p. 380. b.
perpetua cacozelia. ib. p. 382. a.
Satcenses. Tom. II. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. 150. b.
Sate, Urbs. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Saturni & Martis conjunctio infausta. T. I. P. II. p. 53. b. seqq.
Saturnus. T. II. p. 98. a.
Saxo occupat Lœbaviam. T. I. P. II. p. 84. a.
Gorlicium ingreditur. ib. p. 85. a.
Laubam, & hac Vratislaviam abit pag. 85. a. b.
Saxo Gorlicium cedit. ib.
Zittaviam vi expugnat. ib. p. 90. a.
Saxona. fluv. T. I. Manl. D. c. 1. §. 2. p. 76. b.
Saxones in Lusat. transmigrant. T. III. Dis. p. 56. b.

ad Lu-

ad Luticios legatos mittunt. T. I. Manl. L. II. c. 26. §. 5. p. 187. a.
vincit Cæsar. c. 27. §. 2. ib. b.
de reditu Voldemari certiores. T. I. Manl. L. V. c. 18. §. 1.
ingrediuntur Gorlicium. T. I. P. II. p. 88. b. p. 89. b.
discedunt. p. 59. a. p. 282. a.
Gorlicenses misere vexant. ib.
in Misniam migrant. ib.
prælio cadunt. p. 90. a.
Gorlicium hospitatum veniunt. ibid. pag. 91. b.
hospitia sumunt. ib.
abeunt. ib.
Lusatiam utramque recipiunt. T. II. pag. 263. §. 51. & p. 271. seqq.
in Lusatiam veniunt. T. II. p. 298. §. a.
quando. ib. §. 9.
eorum gesta. ibi. 303. §. 12. a.
commercia. ib.
artificia & opificia introducunt. ib. p. 303. §. 14. a.
ad eos redit Lusatia. ib. p. 313. §. 13.
in Saxones Henrici injuriæ. T. I. Vip. c. 11. §. 1. p. 24. b.
proscripti. ib. §. 11. p. 25. a.
Victoria. ib. §. p. 25.
Saxonia incendiis turbatur. T. IV. p. 40. b.
Saxoniæ Duces ab antiquissimis temporibus in Lusat. jus habent. T. II. Haugwiz. Prodr. p. 15. a.
Saxoniæ Electoratus in familia Anhaltina duratio. T. I. Manl. L. V. c. 1. §. 6. pag. 272. b.
Electori Lusatia traditur. T. I. P. II. pag. 91. a.
Palatinatus ad quos devolutus. Tom. II. p. 264.
Saxonum Dux Gereo creditur. T. I. Manl. D. c. 8. §. 5. p. 81. a.
strages ad Ausigam. Tom. I. Manl. L. VI. c. 54. §. 3. p. 357.
signa bellica. T. I. Manl. L. II. c. 23. §. 3. p. 182 b.
in Saxonicis, Brandenburgicis, &c. in Consistoriis exercetur Jurisdictio Ecclesiast. T. III. Dis. p. 91. b.
Saxonici milites Gorlicium veniunt. T. I. P. II. p. 84. b.
Lusatos misere tractant. p. 88. a. b.
sacramento exsolvuntur. ib. p. 94. a.
Sazinecf Sacrorum genus apud Ruthenos. T. II. p. 194. a.
Scabini unde sic appellentur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 10. §. 6. p. 304.
Scabini Zittavienses quinque fures & prædones decollant. T. I. Manl. L. VI. c. 10. §. 6. p. 304. a.
de Scartfeld Imperatori se dedit. T. IV. p. 47. b. & p. 127. b.
Schacht-Spiel. T. I. Vip. c. 4. §. 25. p. 13. a.
Schaffnaburgicus (Lambertus) histor. Henrici IV. Cæsaris Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.
Schantze auf den Pfarr-Berge wird zu Görlitz eingerissen. T. I. P. II. p. 85. a.
Schedelius (Nicolaus) T. I. Manl. L. VI. c. 29. §. 27. p. 323. a.
Scheffer (Mart.) D. Med. moritur. T. I. P. II. p. 92. a.
(Gregor.) Senatorio adscribitur ordini. ib. p. 93. b.
Schellenbergius (Georgius.) T. I. P. II. p. 5.
Lusatiæ inferioris Præf. T. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 10. p. 407. b.
in Schellendorff. Domini. T. I. Idyll. p. 60.
de Schellendorff L. B. habent Jurisdictionem Ecclef. quoad primam instantiam in ditione Königsbrück. T. III. Dis. p. 92. b.
Schenckendorff. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b.
Schenckius (Ericus) T. I. Manl. C. L. I. c. 112. §. 8. p. 121. b.
Schernschmid (Nicol.) Consul. T. I. Part. II. p. 12.
Scheurlius. T. I. Manl. Com. L. 1. §. 4. pag. 108. a.
Schidinga. T. III. Dis. p. 101. a.
Schildungam castellum Cæsar recipit. T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 7. p. 186. a.
Schieß-Hauß erbauet. T. I. P. II. p. 52. b.
Schilde Tidericus ædificavit. T. IV. p. 49. a.
Schleiff-Mühle brennet ab. T. I. P. II pag. 49. a.
Schleiffius, (Martinus) decollatur. T. I. P. II. p. 17. & T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 2. p. 384.
de Schleinitz (Joh.) Præpositus Budissinensis moritur. T. I. Manl. L. VI. c. 42. §. 1. p. 337. a.
Schiding urbs Thuringiæ antiqua. Tom. I. Manl. L. II. c. 30. §. 1. p. 189. a.
Schliebius (Joh.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b. c. 12. §. 7. p. 121. b.
Schikfusii (Jac.) querela de ignorantia Juris Silef. Tom. III. Dis. p. 4. a.
Schlickius (Andreas) Præfectus Lusat. inauguratur. T. I. P. II. p. 83. b.
Schlüben. T. I. Manl. C. L. I. c. 39. §. 2. pag. 145. b.
Schmid (Anton.) Prætor moritur. T. I. P. II. p. 77. b.
(Georg.) Consul moritur. p. 56. b.
ejus epitaphium. ib.
(Joachim.) fit Consul. ib. p. 35.
moritur. ib. p. 39. a.
ejus Epitaphium ib.
(Michaël) Consul designatur. ib. p. 34. a.
moritur. ib. p. 36. a.
Schneeweiss. (Gregor.) Scholæ Gorlicii collega moritur. T. I. P. II. p. 74. b.
Schneider (Franciscus) Consul creatur. T. I. P. II. p. 33. a. moritur ib. p. 36. a.

Alexander Schnitter Consul moritur. T. I. P. II. p. 68. b.
Schnitter (Godofred.) Præfectus excubiarum. T. I. P. II. p. 82. b.
(Tobias) fit Senator. ib. p. 93. b.
(Tobias) Scabinus eligitur. T. I. P. II. pag. 60. a.
Consul moritur. ib. p. 72. b.
laudes ejus. ib. p. 114. a.
(Onuphrius) Consul. ib. p. 37. b.
moritur. ib. p. 39. b.
Schœnbriga. T. II. Frenc. Nom. p. 55. b.
Schœnborniani rustici seditiosi puniuntur. T. I. P. II. p. 38. b.
Schœnfeld (D. Victorinus) Medicus & Mathematicus. T. I. Manl. L. VII. c. 26. p. 453. a.
Scholarum cura olim Episcopis commissa. T. III. Dis. 86. a.
Schola Gorlicensis. T. II. p. 366. a.
post pestem rursus aperitur. T. I. P. II. p. 46. diruitur ob pestem. ib. p. 88. b.
Zittaviensis ubi olim steterit. ib. p. 369. a.
ejus incrementa. ib. p. 370. a.
Zittaviensis ampliandæ obstacula. ib. pag. 370. a.
ejus prolixa & plena historia. ib. pag. 372. seqq.
ædificium crevit & nova auditoria conficiuntur. ib. p. 372. a. vetus augetur. ib. p. 369. b.
ejus protectio divina in Zittaviensi incendio. ib. p. 140.
Scholæ novæ Gorlicensis fundator, primique Collegæ T. I. P. II. p. 36. b.
Scholarum conditio sec. II. 12. 13. ib. p. 369. a.
vera encomia ib. p. 378. b. Germanicæ publicæ instituuntur T. I. p. II. p. 81. b.
Collegarum salaria augentur. ib. p. 87. a.
Scholasticorum Zittaviensium prima mentio. Tom. II. p. 369.
cur dicti fuerint communicantes ib.
ante Reformationem Lutheri ad festum Martini ostiatim colligunt cibos. ib. p. 370. a.
Scholastici Doctores olim superbiebant nugis. ib. pag. 353. a.
vitia tegunt obscuritate ibid. pag. 353. a.
Schœn (Jacob) civis Gorlicensis conducit Oenopolium T. I. Part. II. pag. 88. a.
a Schœnaich (Christoph.) confoditur. T. I. P. II. p. 50. b.
Schœnbergii T. I. Idyll. p. 60.
Schœnbergii (Henrici) παῤῥησία T. I. Garz. c. 2. §. 7. p. 37. a.
Schürius (Tobias) Rector primum, postea Senator & Scholarcha Zittaviensis T. II. p. 372. b.
conscribit Chronicon Zittaviense latinum. ib.
de Schürfenbergii metalli supra Misniam decimis litigatio. T. I. Manl. Lib. III. c. 44. §. 3. p. 231. b.
Schœnberga oppidulum & pagi Coppera & Reutenicia exuruntur. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 110. §. 2. p. 390.
Schœnbergus Bohemus belli Dux. T. I. Garz. c. 5. §. 3. p. 52. b.
Schœnbriga. T. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 8. §. 4. p. 115. a.
Schönburgii Barones T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 2. p. 114. b.
Schöne (Petrus) fit Diaconus Gorlicens. T. I. P. II. p. 78. a.
Apoplexia tactus in suggestu obit. p. 82. a.
Schœneichus (Fabian.) T. I Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Schœnbuchum arcem expugnant Zittavienses Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 2. pag. 304.
Schœnius (Joach.) obit. T.
(Paulus Greg.) Senator designatur. ibid. p. 93. b.
Schœnfeld Victor. T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 8. §. 1. p. 114. b.
Schœnfeldorum sedes incenditur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 20. §. 5. p. 311.
Schöps (Andreas) J. U. D. obit. T. I. P. I. p. 74. b.
ejus vita. ib.
Schofferi Vaticinium T. I. Manl. Diss. c. 18. §. 11. p. 94. b.
Schreibersdorff. nob. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Schreibersdorfia insignia. T. I. Manl. Lib. VI. c. 125. §. 17. p. 105. b.
Schreibersdorfius (Albert.) Capitaneus Budiss. T. I. Manl. Lib. VI. c. 125. ibid.
Scriba (Martinus) securi percutitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 137. §. 2. p. 334. a.
Schrœterus (Adam Zittav.) non est Siles. T. I Manl. Com. L. I. c. 40. §. 1. p. 146. a.
male facit Gorlicium urbem Silesiorum T. II. p. 345. a.
Poeta laureatus & Philos. Tom. I. Manl. L. VII. c. 28. §. 5. p. 455. a.
Schulenburg. (Joachim.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9.
Schulenburgius (Matthias) decedit. Tom. I. Manl. L. VII. c. 20. §. 4. p. 448. a.
Schültzenhain Senatus Gorlic. emit Tom. I. p. II. p. 44. a.
Schultzius (Casp.) fit Medicinæ D. ib. p. 77. b.
(Mart.) in numerum Senatorum asscicitur. ib. p. 93. a.
Schumann (Nicol.) decollatur. T. I. Part. II. p. 13.
Schütz (Daniel) Stetini Minister verbi divini T. I. Manl. L. VII. c. 20. §. 4. p. 448.
Schutz-Verwandte. T. III. Diss. p. 126. b.
Schwaixtixius s. Zviczius lucis & ignis Deus T. II. p. 180.
nomen, etymon. ib. p. 181. b.
Figuræ cultores, cultus, destructio. ib. pag. 182. a.

Schwal-

Schwalbius (Abraham) D. Bartholomæi frater moritur peste in Bohemia. T. I. P. II. p. 72. b. ejus epitaphium. ib.
(Justus) capite plectitur. T. I. P. II. p. 27.
(Barth.) Senator moritur. ib. p. 65. b. ejus epitaphium,
Schwartz (Michaël) Consul obit. T. I. P. II. p. 25.
Schvveinbraten (Laurent.) gladio percutitur. T. I. P. II. p. 27.
Schvveinbratus pecorumDeus. Tom. II. pag. 184. a.
Schvvenckfeld. (D. Caspar) Hirsberga Gorlicium vocatur. Tom. I. P. II. pag. 71. b.
moritur ib. p. 75. a.
ejus Vitæ curriculum. ibid.
Schwenwomeft, hod. Heiligen-Beil T. I. P. II. p. 200. b.
Schwetuske (Frieder.) fit Consul Gorlicii. T. I. P. II. p. 87. b. p. 88. a. peste extinguitur. ib. p. 89. a.
Schwoffhemi (D. Hieronymus) moritur Wratislaviæ. Tom. I. Manl. C. L. VII. c. 15. p. 44. b. Tom. I. P. II. p. 2.
(Johannes) Paroecus in Hussitas pugnat. T. I. Manl. L. VI. c. 56. p. 349.
Schwartzen, Urbem Wichbertus construxit. T. IV. p. 120. a.
Sciltberc, Cæsari traditur. T. IV. p. 127. b.
Scipio, (Paulus) fit Consul. T. I. Part. II. p. 91. b. 93. a.
Slavi Christianos occidunt. T. IV. p. 43. a.
Friederici Marchionis provincias vastant. ib. p. 47. a.
Slaviam devastat HenricusDux. T. VI. p. 42. a.
Scorlerus (M. Petrus) Consul Gorlic. moritur. T. I. Manl. L. VII. c. 33. §. 5. pag. 459. & T. I. P. II. p. 38. a.
Scopenberc Cæsari traditur. T. IV. p. 127. b.
Scriptores rerum Lusaticarum paucissimi hactenus typis exscripti. T. II. pag. 249. §. 1.
de Lusatia. ib. p. 265. §. a.
Historiæ Lusaticæ. ib. pag. 265. §. 4. b.
Scultetus (Zacharias) Vir peritus. T. I. Manl. L. VII. c. 7. §. 1. p. 442. b. & T. II. p. 364. a.
Librum edidit. ib. §. 2. b.
(Bartholom.) dies ejus natalis. ib. c. 8. §. 3. p. 443. a.
celebris linguista obit. T. I. Part. II. p. 35. b.
ejus libri & inscriptiones. ib.
Schultetus (M. Bartholom) nascitur. T. I. P. II. p. 30.
moritur. ib. p. 78. a.
ejus Epitaphium. ib.
Mathematicus T. I. Manl. L. VII. c. 8. §. 3. p. 443. a.
Dies ejus natalis. ib. c. 8. §. 3. ib.
fit Consul. T. I. P. II. p. 35. a.
(Martinus) moritur. ib. p. 63. a.
Secernitius T. I. P. II. p. 2.
Secervitius Poeta T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 6. p. 110. b.
Sedelmannus (Matheus) Gorlicio pellitur. T. I. P. II. p. 18. & T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 5. p. 384. a.
Seditio Gorlicens. pannicularioruum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 2. p. 134. a.
Laubensis T. I. Manl. L. VI. c. 36. p. 332. §. 3. & §. 1. p. 420. b. §. 4. p. 334. a.
Budissinæ & incendium. ib.
Vratislaviæ ib. c. 37. alia memorabilis. ib. c. 40. §. p. 336. a.
Sittaviensium. ib. c. 40.
Laubanensis ib. 36. §. 3. p. 332.
Camitiana ib. c. 138. p. 1. p. 416.
Seditiones plurimæ sunt sub Wenceslao ignavo. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 35. §. 4. & seqq.
Seidaviæ accolæ gaudent statutis. T. III. Dis. p. 126. b.
Seidenberg. T. II. Frenc. Nom. p. 56. a.
describitur. ib. p. 246. a.
Seidenbergium ad Bohemiam pertinet. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
insignia & Domini. ibid.
Domini & possessores. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 8. p. 115. 116.
Seidenbergum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 3. p. 102. b.
Seeliger (Georg.) Civium Magister T. I. P. I. p. 18.
Selsenburgensis Monasterii fundator. T. IV. p. 130. b.
Seligus (Gregorius) Scabinus. T. I. Manl. L. VI. c. 106. §. 1. p. 386. b.
Semnones fuerunt primi hujus terræ Lusaticæ inhabitatores. T. II. p. 282.
creduntur nummos Romanos in Lusatiam attulisse. ib. p. 299. §. 11.
eorum lingua. ib. p. 299. §. 1. a.
eorum res gestas ignoramus ib. pag. 300. §. 1. b.
clariores fuerunt in bello, quam in pace. ib. p. 301. §. 2.
idololatræ fuerunt. ib. p. 304. §. 1. b.
cultum in filios peregerunt. ib. §. 2. a.
Sacerdotes suos magno in pretio habuerunt. ib. p. 304. §. 4.
in Idololatria Venedi sequuti sunt hos. ibid. p. 304. §. 4.
eorum Dii. §. 5. b.
cultus Deorum horum indicia hodie adhuc existunt. ib. p. 304. §. 6.
eorum Dominos in Lusatia ignoramus. ib. p. 308. §. 2.
eorum regimen politicum. ib. p. 314. §. 1.
nullas urbes habuerunt. ib. p. 317. §. 2.
Romam cepisse dicuntur. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 3. p. 135.
an Senatus Advocati munere fungi queat? T. III. Dis. p. 107. b.

Senator coram Senatu & archidicasterio Budiss. conveniri potest. T. III. D. p. 111. a.
an Senatores & judices Hexapolitani possint esse nobilium Justitiarii. T. III. D. p. 107. a.
Senatores coram Senatu aut prætorio causas agere prohibentur Budissæ. T. III. Dis. p. 110. a.
Senatores quidam Gorlicens. ad Supplicium rapiuntur. Tom. I. P. II. pag. 17. novi Budissinens. securi percutiuntur. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.
Senatori munera per gradus conferri solent. T. III. Dis. p. 106. a.
Senatorius Ordo quid? T. III. Dis. p. 105. a.
Senatorium munus obtrectare vix licet. T. III. Disp. p. 106. a.
Senatorum Qualitates T. III. Dis. p. 104. seq.
Senatoriæ dignitatis quænam personæ capaces sint. Tom. III. Dis. p. 104. a.
Senatus & Magistratus differunt. T. III. Dis. p. 99. b.
Senatui Zittano Jurisdictio das Gerichte auf dem Lande und in der Stadt locatur. T. III. Dis. p. 100. a.
Senatu non excluduntur Theologi & Medici. p. 104. b. nec literarum expertes ibid.
Senatum l. Burgorum Magistros constituebat s. eligebat olim Princeps. T. III. Dis. p. 101. b.
Senatuum jura varia T. III. Dis. p. 101. b.
Senatus Gorlicens. lis cum collegiis opificum. T. I. P. II. p. 12. insalutato Cæsare componitur. Tom. IV. Dis. p. 13. apud Ferdinandum R. defertur Tom. I. P. II. p. 33. a. incarceratur. ib. mulctatur ib. tormentis & apparatu bellico privatur. ib. arma & pagi ei adimuntur ib. p. 34. a.
Senatus Gorlicii a Commissariis Cæs. creatur. T. I. P. II. p. 33. b. emit duos pagos. ib. p. 44. a.
Senatus Gorlic. annonæ caritati medelam affert. T. I. Part. II. p. 84. b. it. p. 85. b. edictum de circumspectis sermonibus. ibid. pag. 87. a. ejus in ordinanda ac propaganda re scholastica solicitudo Tom. II. p. 389. a. ejus ulterior cura. ib. p. 393. 394. 395.
Senatus Zittaviensis amplissimi benigna & & paterna cura in Gymnasio instaurando. T. II. p. 282. a.
Seneca Svevos vocat populos nobiles. T. II. 282. a.
Senftenbergum ad Misniam pertinet. T. I. Manl. Com. L. I. c. 16. p. 125. a.
Senio confecti se Diis patriis devovent. T. II. p. 90. a.
Seniores Provinciæ (Landes-Aeltesten) T. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.
Senonæ s. Semnones quam partem Lusatiæ inhabitarint? T. II. p. 251. §. 9. a.
Senones Lusatiæ incolæ T. I. Manl. D. cap. 5. §. 1. p. 78. b.
bellicosi Manl. Com. L. I. cap. 27. §. 3. p. 135. a.
Justitia. ib.
Sentia T. II. p. 98. b.
Septenarius numerus gentilibus sacer. T. II. p. 135. b.
Septum argillaceum Suburbii Gorlicens. T. I. Part. II. p. 18.
Sepulchrorum antiquorum locus. T. II. Fr. Nom. p. 34. b.
Sepulchrum sacrum Hierosolymitanum instauratur. T. I. Manl. c. 96. §. 2. p. 377. a.
Serbia Bosnensis. Tom. II. p. 240. a.
Serbia sunt Venedorum natio. T. II. p. 237. a. eorum sedes ib. jam die Wenden vocant. ib. 238. a. non confundendi sunt cum Wendis Maris Baltici accolis. ibid. b. Germani illis mixti sunt. ibid. eorum origo. ibid. pag. 239. a. an a Sarmatis orti? ibid. eorum lingua. ib. p. 240. a. eorum mores ib. p. 241. a. Religio ibid. p. 242. a. fuerunt ethnici ibid. Christiani facti sunt Seculo IX. ibid. inter alias nationes primi Lucem Evangelic. conspexerunt ibid. p. 242. a. eorum regimen. ib. b. amant Democratiam & Aristocratiam ibid.
Serbica gens famosa fuit in Slavis. T. II. p. 251. §. 13. b.
Serbo. T. I. Manl. Com. L. I. c. 30. §. 2. p. 138 b.
Sereni- Montis primus Præpositus. T. IV. p. 31. b. Ecclesia in proprietatem Romanæ Ecclesiæ recipitur. ib. p. 32. b. ejus fundatores. ib. p. 45. a. ejus incendium. ib. p. 55. a. ejus gravis addita causa ib. p. 72. a.
ex Sereni - Montis ecclesia reliquias Sanctorum furto abstulerunt. T. IV. p. 51. a. b. Ecclesia Petrina erigitur. ib. p. 106. b.
Seringorum provincia. T. I. Vip. c. 2. §. 8. p. 9. a.
Serpentes viperasque domi asservant Lituani T. II. p. 89. b.
Deos esse credunt. ib.
Serpentes pro Laribus colunt Lithuani. T. II. p. 89. b.
Domi asservatos violare exitiabile est familiæ. ib. p. 89. b.
Serpentum prudentia T. I. P. II. p. 126.
Servatoris monumentum in quo sepultus resurgit. T. I. Manl. L. VI. c. 90. p. 373. per Ethnicos congestis tumulorum & montium aggeribus obruitur & supprimitur. ib. a Constantino reparatur. c. 91. §. 2. p. 374. b. ecclesia in loco resurrectionis construitur. ib. c. 92. §. 1. p. 375. a. ejus dedicatio. ib. c. 94. §. 3. p. 378. b.
Servestum Sorab. Colonia T. I. Manl. Com. L. I. c. 30. §. 3. p. 138. b.
Servii T. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. a.

Sex Slavorum oppida. T. I. Manl. Com. L. I. c. 16. §. 5. p. 126. a.
Scheteck Larem notat. T. II. p. 88. a.
Siberus (Joh.) Gorlic. Scholæ Collega. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. b.
Sibichinroth & Trachenstede Com. de Leige Bona. T. I. Vip. c. 1. §. 8. p. 7. b.
Sibodenberg castrum construitur. T. IV. p. 54. a.
Siboldus Moguntiæ Major Præpositus T. IV. p. 42. a.
Sicarius. Vid. Percussor.
Siccitas inusitata. T. I. P. II. p. 28. & 30.
Siciliam Henricus IV. subegit T. IV. p. 55. a.
Siciliæ regnum capit Henricus Imperatoris filius. T. IV. p. 128. b.
quod aufert Otto. ib.
Sidonia Micislai Polonor. Regis filia primam occasionem ædificandæ urbis Zittaviæ dedisse creditur. T. II. p. 368. b.
Fundatrix Monasterii. ib.
Sifridus succedit Willemaro Brandeburgensi Episcopo. T. IV. p. 126. b.
transfertur ad Bremensem Episcopatum. ib. p. 127. a.
Sifridus fit Abbas Pigaugiensis T. IV. p. 128. a.
Siganus (Joh.) fit Scholæ Gorlicens. Collega, T. I. P. II. p. 57. b.
Sigebothus Abbas Ilseneburgensis occiditur. T. IV. p. 36. b.
Sigefridus Palatinus Comes de Orlamünde occiditur. T. I. Vip. c. 11. §. 2. p. 24. a.
Sigeberg dolo capitur. T. IV. p. 47. b.
Sigefridus de Wallebecke sagitta percussus interit. T. IV. p. 125. b.
Sigena Viperto I. collocatur. T. I. Vip. c. 1. §. 8. p. 7. b.
Viperti II. mater venerabilis. ib.
Vidua. ib.
ejusdem alteræ nuptiæ ib. §. 11. p. 8. a.
secundo viduata. ib. p. 22. §. 6.
Sifridus Abbas Magdeburg. & Nienburg. ad Abbatiam Hersfeldium eligitur. L. IV. p. 47. a.
eamque resignat. ib. p. 55. b.
Sigfridus Abbas Magdeburgens. intrusus T. VI. p. 43. a.
fit Nuemburgens. Abbas. ib.
Sigfridus Adelberti Marchionis filius fit Brandenburg. Episcop. T. IV. p. 45. a.
Geilenhuss. translatus est. ib. p. 47. a
Sifridus Comes T. IV. p. 44. a. Abbas Pigaviensis in Concilio Romano obtinet Commissionem ib. p. 71. a. discedit. ib. p. 84. a. e vita. 87. b.
Sigefridus I. Ascan. Com. nubit Marchonissæ Lusat. T. I. Manl. Com. L. II. c. 18. §. 1. p. 176. b.
Siegefridus Com. Merseburg. primus March. Brandenb. T. I. Manl. D. c. 7. §. 13. p. 80. a.
Ortus ejus dubius. T. I. Manl. Com. L. II. c. 8. §. 1. p. 157. a.
Sigfridus Comes de Homburg moritur. T. IV. p. 37. b. Comes Palatinus de Orlamunde amicitiam init cum Wiperto ib. p. 122. b.
occiditur. ib.
Sigfridus March. Brandenburg. Præfect. T. II. Haugvv. Prodr. p. 12. b. & T. I. Manl. Com. L. II. c. 5. §. 1. p. 154. a.
Sigehardus T. IV. p. 14. a.
Sigilla T. II. p. 323. §. 3. seqq.
Sigillum Johannis. T. I. P. II. p. 11.
Ducis Gorlicens. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 18. p. 329.
Sigismund. (D. Johann) T. II. p. 364. a.
Sigismundus Imperator. T. I. Idyll. p. 68. Gorlicensibus nova dat insignia. T. I. P. II. p. 6. Wratislaviam venit. ib. p. 13. Romæ coronatur. ib. p. 14. Pragam obsidet ibique coronatur. T. I. Manl. L. VI. c. 49. §. 1. p. 343. b. ab Hussitis regno expellitur. ib. Hungariæ Rex coronatur. T. I. Manl. L. VI. c. 36. §. 1. p. 332. a. legitimus coronæ Bohemicæ heres ib. c. 38. §. 4. p. 334. b. Coronatio ejus ib. c. 66. §. 4. p. 355. b. a regni Bohemici Ordinibus honorifice suscipitur. ib. c. 69. §. 1. p. 357. b. moritur. c. 70. §. 1. ib.
ejus Sermones, gesta & Successor. ib. p. 358.
ejus literæ de Successione in regnum Bohemiæ T. IV. p. 212.
ejusdem literæ Monasterio Veteris Cellæ datæ ib. p. 215. proclamatur Imperator. T. II. p. 289. indicit Concilium Constantiense. ib. admittit Legatos s. Deputator Gorlicens. ib. p. 358. a.
Sigismundus Rex Hungariæ Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 36. §. 1. p. 322. Bohemiæ ib. c. 47. §. 1. p. 383. coronatur. ib. c. 49. §. 1. Hussitarum rebellio incipit. ib.
Sigismundus I. Casimiri filius. T. I. P. II. p. 4. Polonus summus Silesiæ & Lusatiæ utriusque Præfectus T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 16. p. 405. a. Budissam venit. ib. §. 17. p. 405. b.
Sigismundus March. Brandenb. T. I. Manl. D. c. 18. §. 4. p. 93. b.
Sigismundus (D. Johann) Gorlicius Librum componit. T. I. Manl. L. VII. c. 9. §. 1. p. 443. dedicat Senatui Vratislaviensi ib. §. 2. moritur. ib. §. 3. & T. I. P. II. p. 38. a.
Signa apud Romanos instar Numinis sunt habita. T. II. p. 118. a.
ante incendium Zittaviense visa. T. I. P. II. p. 130. b. 137. & 145. a.
Signati contra paganos proficiscuntur. T. IV. p. 38. a. eorum Duces contra paganos ibid. b.

partim fundatæ sunt. ibid. pag. 286. a.

Sobieslaus I. Dux Boh. T. I. Manl. D. c. 13. §. 1. p. 84. a.

Sobrietatem violare pium, servare nefas putant Rugiani. Tom. II. Frenc. Nom. p. 74. a.

Sol sub variis speciebus pro Deo cultus. T. II. Fr. Nom. p. 71. b.

Solarium in æde petrina. Tom. I. Part. II. pag. 57. b.

Solem & Lunam adorant Semnones. T. II. Haugw. Prodr. p. 10. b.

Solem nubibus obscuratum sibi succensere credunt Lithuani. T. II. p. 89. b.

Solis varia apud gentes nomina. T. II. pag. 98. a.

de Solms Com. Sonnewald. tenent. Tom. I. Manl. C. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a. insignia. ibid.

Somatophylax Imp. perit. Gorl. T. I. P. II. p. 56. a.

Sommerfeldum. T. II. Fr. Nom. p. 23. a. diripiunt Hussitæ. T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 13. p. 350. b. qua occasione Brandenburgensibus obligatum sit. ib. c. 14. §. 3. p. 394. a.

Sommerus adsciscitur in numerum Senatorum. T. I. P. II. p. 93. a.

Sondium. Tom. I. Manl. L. I c. 36. §. 5. p. 144. a.

Sonnewalda. T. II. Fr. Nom. p. 58. b. Lusatiæ Inferioris Metropolis. ib. T. II. p. 246. §. 12. a.

Sonntag. (Michael) baptizatur. T. I. P. II. p. 28.

Sophia Quedlinburgensis Abbatissa multorum excessuum rea deponitur. T. IV. p. 92. a. Conradi Marchionis filia nupsit cui? vid. T. IV. p. 106. b. Ottonis Misnensis Marchionis filia. ib. p. 106. b. nupsit Olrico Duci Bohemorum. ib.

Sophia Soror Ottonis III. Abbatissa in Gandersheim. T. IV. p. 154. a.

Sophisticationibus animus hominis ad cœlestia non comparatur. T. II. p. 328. b.

Sorabi T. IV. p. 158. Slav. gens. T. I. Manl. C. L. I. c. 30. §. 1. p. 138. a. ad Christianam religionem adiguntur. T. I. Manl. Com. L. I. c. 42. §. 2. p. 147. b. incoluerunt Lusatiam superiorem Misniam & Saxoniæ partem. T. II. p. 251. §. 13. b. oppresserunt Hermunduros. ib. & Venedi distincti populi. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a. & Lusatii extirpantur. Tom. I. Manl. L. IV. c. 6. §. 2. p. 249. nomen Generale. T. I. Garz. c. 3. §. 1. p. 37. b. T. I. Manl. D. c. 5. §. 4. p. 79. a. & T. IV. p. 158. rebelles in Lusatia. T. III. Diss. p. 56. a. jure civitatis frui non possunt. T. III. Dis. p. 120. a. & Sorabii, Serbi, Sworbi, Sirbi & Swirbii vocantur. T. II. p. 251. terris occupatis non sunt contenti. T. II. p. 252. §. 15. a. illorum oras devictas Henricus Auceps distinguit in Præfecturas limitaneas. ibid. p. 252. §. 16. a. quam patrem Lusatiæ incoluerint? ib. p. 282. eorum belligerandi & prædandi studium. ib. fines protendunt. ib. p. 296. §. 5. a. f. Venedi rursus faciunt turbas. ib. p. 302. §. 7. fidem non servant. ib. §. 10. ad ultimam servitutem coguntur. ib. p. 302. §. 11. eorum odium in Germanos. ib. §. 12. eorum Conversio. T. I. Manl. Com. L. II. c. 15. §. 2. p. 175. a.

Sorabia. T. I. Manl. D. c. 5. §. 4. p. 79. a. nomen extinguitur. ib. §. 2.

Sorabia vocatur Lusatia ab Olomucense. T. I. Manl. L. III. c. 18. §. 6. p. 213. a.

Sorabica gens famosa fuit in Slavis. T. II. p. 251. §. 13. b.

Soraborum varia nomina. T. I. Manl. Com. L. I. c. 30. §. 1. p. 138. a. Sedes in Germania. T. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 2. p. 125. a. Dux Milidochus. T. IV. p. 165. nomen commune habuerunt superioris & inferioris populi. T. II. p. 266. §. 5. a. regimen politicum. ib. p. 314. §. 2.

Sorabiæ nomine comprehensæ fuerunt Lusatia superior, Misn. & pars Saxon. T. II. p. 251. §. 13. b.

Sorabiæ nomen quando extinctum fuerit. T. II. p. 251. §. 14. b.

Sorabici limitis Dux constituitur. T. II. p. 252. §. 13. a.

Soravia oppidum. Tom. I. M. C. Lib. I. c. 30. §. 4. p. 138. b. T. II. Fr. Nom. p. 58. b. Bohemiæ incorporatur. T. I. Manl. L. VI. c. 16. §. 3. p. 308. a. Lusatiæ inferioris Metropolis. Tom. II. p. 246. §. 12. a. sermone Venedorum denotat civitatem Aurorarum. T. II. p. 334. b. sita est in limite Quadorum ib. p. 344. a. falso refertur inter urbes Silesiæ. ib. b. rationes hujus assertionis a Diplomate Ferdinand. I. petitæ. ibid.

Soraviensis Conventus fundatur. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 1. p. 268. b.

Sorbiensis. ib. L. I. c. 2. §. 2. p. 138. b.

Sortilegium ollæ instituitur. T. I. P. II. pag. 40. a.

Spectra ad Wormatiam. T. I. Manl. D. c. 5. §. 4. p. 80.

Spectrum aliquod vexat David. Oppenum Eqvit. Lus. T. II. p. 348. b.

Speculi Saxonici Glossator, quando vixerit Vernaculus. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. c. 13. §. 1. p. 173. b.

Speculum Saxon. T. III. Diss. p. 116. b. quoddam visum. Tom. I. Manl. L. VII. c. 35. §. 1. p. 460.
Spedius (Frideric.) eques auratus moritur. T. I. P. II. p. 49. a.
Spitingius Dux Bohem. Templ. Viti, Wencesl. & Adalbert. Prag. fundat. Tom. I. Manl. Lib. III, c. 15. §. 3. p. 210. a.
Spitigneo Filio atque Successori Vratislai succedit Vratislaus II. Dux Bohem. XX. ibid.
Spoletum a Friederico deletur. T. IV. pag. 40. b.
Spoliorum tertia pars Idolo penditur T. II. p. 113. b. decimas Abraham offert. T. II. p. 114. ad Sponsalia minorum ut & fœminarum num requiratur consensus Curatorum vel etiam Consanguineorum. T. II. Diss. p. 157. a.
Spontanea Lusatorum submissio & deditio. Tom. I. Manl. Com. L. VI. cap. 5. §. 1. p. 297.
Sporerus (Christoph) artis medicæ D. ib. L. VII. c. 35. §. 4. p. 462.
Sprea, fluv. T. II. Fr. Nom. p. 59. b. Svevus. ib. T. II. p. 246. §. 13. b.
Sprea Lusat. fluv. T. I. Manl. D. c. 4. §. 1. pag. 78. a. ortus & cursus. ib. olim Svevus dictus. ib. ejus fons. T. I. Manl. C. L. I. c. 21. §. 1. 3. p. 128. cursus. ib. color. ib. inundatio. ib. §. 5. & L. VI. c. 39. §. 2. p. 335. a. inundat. Budissinæ. ib. 65. §. 4. p. 354. b. & 68. §. 5. p. 357. b. & Svevus fluvii a Melanchthone & Sabino pro iisdem habentur. T. II. p. 247. b.
Spremberga. T. II. Fr. Nom. p. 59. a. & p. 319. §. 16. Lusat. Inf. Metropol. ib. p. 246. §. 12. a.
Spremberg. T. I. Manl. L. I. c. 11. §. 1. p. 118. b. ejus insigne. ib. Comitia. ib. p. 119. retibus oppignorati. ib. Hassensteinio in feudum conceditur. ib. Mingwizius emit. ib. incendium. ib. eam emit Carolus. ib. L. IV. c. 21. p. 312. a.
Sprembergæ Hæreditarius fuit Kittliciorum stirps ib. c. 38. §. 6. p. 334. b.
Sprembergensium nobilitatem frustra ad defectionem sollicitat Pribusiensis. ib. c. §. 3. p. 390. b.
Sprembergenses Pragæ accusant Sternbergium. ib. c. 139. §. 7. p. 491.
Sprembergensis Baronatus venditur. ib. §. 4. & 8. p. 409. b.
Sprembergum possidet Plauensis. ib. §. 1. p. 417. b. occupant Lusat. Inferiores ibid. a Sternbergio obsidetur. ibid. §. 7. pag. 419.
Sprevica silva. ib. L. I. c. 21. p. 129.
Sprewa, fluv. T. II. Fr. Nom. p. 59. b.
Stabern. ib. p. 52. b.
Stadenses Comites qui fuerint. T. I. Manl. C. L. II. p. 158. c. 8. §. 5.
Staderana Provincia in Lusatia fuit. ib. L. I. c. 46. §. 1. p. 151. b.
Stado. Pol. Ludus e gentilismo ortus. T. II. p. 88. b. 89. a.
Stanitia, vexillum Swantowiti. Tom. II. p. 117. a.
Starogardum, vultui Bron sacr. T. II. ibid. p. 87.
Statilius s. Statinus Romanorum Deus. ibid. p. 166. a.
Status Lusatiæ antiquissimus. T. II. p. 247. §. 20. b. conventus Ordinarios & Extraordinarios quotannis exercent. ibid. §. 15. a.
an dentur Statuta, quæ non in Scripturam sunt redacta? ib. p. 119. a.
Statuta Lindaviensia & Cambidunensia iniqua ib. p. 128.
Statutarium jus quatenus obligat. ibid. pag. 120. p.
Statuarius quidam in Cella Domus suæ reperitur mortuus, thesaurum antea fossurus. T. I. P. II. p. 60. b.
Statutorum Budissinensium collatio cum jure Civili & Saxonico. T. III. Dis. p. 116. a. Definitio. ib. p. 118. b. Divisio. ibid. p. 119. b.
Staude (M. Christoph.) fit Senator. T. I. P. II. p. 77. b. consul eligitur. ib. p. 90. a. moritur. ib. p. 92. a.
der grosse Stein. T. II. Fr. Nom. p. 31. a.
a Steina (Georgius.) T. I. P. II. p. 4. Lusatiæ & Silesf. utriusque Præf. Ortenburgum condere cœpit. T. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 1. p. 394. a. Consul exulat. ib. c. 117. §. 1. p. 395. a. Lusatiam Superiorem Hungariæ conjungere conatur. ib. T. IV. c. 123. §. 1. p. 401. Præfectus. ib. c. 125. §. 14. p. 404. b.
Steinberg (Melchior) Consul moritur. T. I. P. II. p. 77. b. ejus laus ib. p. 114.
Steinberg emitur. T. I. Manl. L. VI. c. 22. §. 4. p. 314. a.
Steiniorum insignia. ibid. cap. 125. §. 14. pag. 404. b.
Steinkelleri. ib. L. I. c. 11. §. 7. p. 121. b.
Steirer (Joachim.) T. II. p. 366. a.
Stellbagius (D. Sebast.) Notar. Gorl. Tom. I. Manl. L. VII. c. 134. §. 3. p. 460.
Stella miraculosa. T. I. P. II. p. 39. b. de hac scripta quædam. ib. seqq.
Stephani (Gerhard) Regiomontan. de Gorlic. Judic. T. I. Manl. L. I. c. 2. §. 6. p. 110. b.
Sternbergius (Albert.) T. I. Part. II. p. 5. & Tom. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 19. pag. 405. b.
Sternebergensis terra vastata. ib. L. V. c. 16. §. 3. p. 280. a.
Steuræ s. exactiones publicæ Hexapol. conjunctim pendendæ. ib. L. VI. c. 45. §. 2. p. 341. b.

Iii Steuram

Steuram Bohem. Bernam vocant. ib. c. 112. §. 18. p. 393. a.
Steyrer (Joachim) Musicus præclarus. ibid. L. VII. c. 17. §. 1. p. 446. Cantor moritur. Tom. I. P. II. p. 5. a. ejus Epitaphium. ib.
Stico (Joach.) ib. p. 5.
Stipendium certissimum laborum præmium ac molestiarum levamentum. T. II. p. 388. b.
Stirps Regum & Ducum Bohemorum, cujus conditor fuerat Primislaus, deficit in Wenceslao III. T. I. Manl. C. L. VI. c. 1. §. 4. p. 295.
Stoderani. ib. D. c. 9. p. 98. §. 8. & T. I. Manl. L. II. c. 43. p. 141. b.
Stoinefgeus occiditur. T. IV. p. 147.
Stolberg (Wolfgang) Consul eligitur Gorlic. T. I. P. II. p. 87. b. 88. a. b.
Stoltzenberg (Martin.) capite plectitur. T. I. P. II. p. 27.
(Nicol) infector virgis cæditur. ib. p. 20.
Storcha. Tom. I. Fr. Nom. p. 60. b.
Storchovia deflagrat. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 4. p. 120.
Storckovv, urbs Lusatiæ Inferioris denotat ferm. Venedor. Æs vetustum. T. II. p. 334. b.
Storovitz, villa quædam. T. IV. p. 81. a.
Stotterheimii. T. I. Manl. C. L. I. c. 12. §. 11. p. 122. b.
Stonfelburg Imper. se dedit. Tom. IV. p. 47. b.
Strages insignis Copiarum Saxonicarum ad Ausigam Boh. Oppid. T. I. L. VI. Manl. c. 54. §. p. 347. a.
Stratagemata bellica. T. I. Vip. c. 4. §. 2. 3. p. 10. ib. p. 14. §. 7. p. 8. §. 6. T. I. Garz c. 4. §. 3. p. 40. a. p. 41. b. ib. p. 48. ib. p. 53. b. §. 9.
Strauchus (Laurent.) JCtus mordax. Tom. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 8. p. 407. a. b.
Strela T. II. Fr. Nom. p. 60. b.
Strenua Dea. T. II. p. 98.
Strigonium a Cæsareis occupatur. T. I. P. II. p. 60. b.
Stroliz. Geor. Mehla. T. I. Manl. Lib. I. c. 9. §. 1. p. 117. a.
Studia Lusaticorum Tom. II. p. 303. §. 16. b. Romanorum. ib. p. 360. a.
Sturcelius (Caspar) Consul. T. I. P. II. p. 29. 31. moritur Tom. I. P. II. p. 33. a.
(Christian) in nive perit ib. p. 47. b.
Sturmarii Tom. II. p. 82.
Stygiorum Slav. Deorum nomina. Tom. II. ib. p. 88. a.
Subdiaconus non est eligendus. Tom. IV. p. 35. b.
Successio Lus. Feudorum expirat in septimo gradu. T. III. Dis. p. 16. a. 80. a.
Feudalis Bambergens. Episc. singularis ib. 16. b.
in Borussia ib. p. 16. b.
de Successione feudalium Lusatica. T. III. Dis. p. 78. b.
Successionis in feudo infinitas. ib. p. 16.
Sudetes montes Tom. I. Manl. D. c. 4. §. 2. p. 78. a. Manl. C. L. I. c. 1. §. 3. p. 108.
Sudiçe Parcas notat. T. II. p. 88. a.
Sveci Gorlicium occupant & divexant. T. I. P. II. p. 92. a. transeunt. ibid. p. 93. b.
Svelibor & Wolffus, cujus filii fuerint. Vip. C. §. p. 7. a.
Swenckfeldius (Caspar) opponit se Lutheri dogmatibus. T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 1. p. 438. b.
Sveno Rex Danorum ex regno pellitur. T. IV. p. 41. a. restituitur. ib. p. 41. b. cum Waldemaro bellum gerit & vincit. ib. p. 42. b. Adetam uxorem accipit. ibid. p. 106. b. a Danis occiditur. ib.
Svenus Rex Daciæ. ib. p. 40. a.
Svevi Lusatiam incolunt. T. I. Manl. D. c. 5. §. 1. p. 78. b. pelluntur a Slavis p. 79. a. Manl. C. L. I. c. 27. p. 134. b. suppressi Lusat. Bohem. & Silef. deserunt. ib. c. 28. §. 4. p. 136. b. in Ostlandiam irrumpunt T. I. Garz. c. 1. §. 5. p. 44. a. quinam incoluerint nostram Lusat. non constat. T. II. p. 282. a. antiquitus utramque Lusatiam inhabitarunt. T. II. p. 251. §. 9. a.
Svevorum elogia Manl. Com. L. I. c. 27. p. 134. §. 2. potentia. ibid. multæ familiæ ibid. §. 3. clades. T. I. Garz. p. 15. b. p. 46. p. 50. p. 52. §. 1. §. 5. bellica virtus. T. I. Manl. C. L. I. c. 27. §. p. 135. a. Elogia a variis Autoribus ipsis tributa. T. II. p. 282. a. gens primas in Lusatia sedes habuit. T. II. p. 281. & p. 291. a.
in Svevia terra in abyssum delabitur. T. I. Vip. c. 11. §. 16. c. 16. p. 25. b.
Svevus fluv. prope Budissinam T. I. Manl. L. III. c. 38. §. 1. p. 125. vulgo Sprea. Tom. I. Idyll. p. 55. T. I. Manl. D. c. 4. §. 4. alii Oderam esse dicunt. ibidem. & T. II. Manl. C. L. I. c. 21. §. 1. 7. p. 128. b. ejus Cursus. T. II. p. 246. §. 13. b. & p. 281. b.
Svevus (Adamus) Latro T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 94. p. 400. & c. 127. §. 1. p. 408. a.
Svevus, Octavus Germaniæ Rex. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 4. p. 143. Silva in Lusatia ipsi consecratur. ibid.
Suggestus renovatur. T. I. P. II. p. 48. a. novus in templo Mariano. ib. p. 16. a.
Svianto-Viti cultus unde ortus sit. T. II. p. 88. a.
Svidnicensis pulcherrima descriptio. T. IV. p. 140. b.
Svitiborus Deus Lucorum Sacrorum T. II. p. 209.
vid. Zuitibot.
Suitiber idolum Slav. T. II. p. 110. b.

Sulphu-

Sulphurea pluvia cadit Gorlicii T. I. P. II. p. 86. a.
de Sumerseburg Comes Palatinus. T. I. Vip. c. 11. §. 6. p. 246. b.
Summa historiæ illius, quod Lusatis ponte sua reversi ad Bohem. T. II. p. 261. §. 45. a.
Sunda fluvius. T. I. Vip. c. 7. §. 27. p. 19.
Sundensis civitas. T. I. Manl. C. L. II. c. 2. §. 1 p. 152.
Svvoffheim (D. Hieronymus) T. II. p. 365. D. Joh. vid. Schvvoffheim.
Supanus alacriter pugnans interficitur. T. IV. p. 62. b.
Susanna. Campana sic dicta funditur. T. I. P. II. p. 18. Campana Gorlicensis. T. I. Manl. C. L. VI. c. 108. §. 1. p. 387. b.
Susceptores tres in Lusat. Superiori tantum conceduntur T. III. Disp. p. 142. a.
Susilitz pagus, T. IV. p. 105. b.
Suspensio T. III. Dis. p. 113. a.
Sustelius (Wolfgang) Pastor Primarius obit T. I. P. II. p. 34. a.
Svvandeboldus Dux Bohemiæ T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. p. 198. b.
Svanefeldi i. e. Zuiccavienses. T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. p. 198. b.
Svanehilda Hermanni Ducis a Lüneburg, filia, T. IV. p. 45. a.
Svanehildis, Eccardi uxor. T. IV. p. 21. a.
Svantanam Lechi filiam in Matrimonium ducit Wittekindus Saxonum Dux. T. II. p. 283. a. & p. 309. & 3.
Svantevitus Sorab. Slavorumque supremus Dux, T. II. p. 100. a. Forma & alia fere ita comparata sunt ac illa, quæ in S. S. DEO T. O. M. tribui solent ib.
Svantoplucus Dux Bohem. XXIV. Tom. I. Manl. L. III. c. 24. §. 1. p. 215. a. Bohem. Princip. occupat, ib. per insidias occiditur, ib.
Svantopolus baptizatur ab Ottone Episc. ibid. c. 13. §. 4. p. 205.
Svantovicus Slav. Idol. T. II. p. 70. b. Slavorum DEus maximus. ibid. pag. 68. a. Solem denotat ib. p. 71. a. Idolum deletur. ib. p. 74. a. ejus origo. ib. p. 68. b. 71. a. varii Historicorum errores. ib. cultus ib. p. 72. b. sedes ibid. pag. 22. b. fanum ib. p. 73. a. figura & sacra ibid. ipsi Christicola annuatim immolatur. ib. p. 73. b. Equos ipsi alunt ibid. auspicia ab ipso sumunt. ibid. pag. 74. a.
Svantoviti etymon. Tom. II. §. 4. p. 101. b. ejus nomen varie scribitur. §. 3. p. 101. b. ejus cultores non Slavi solum, sed & Christiani. ib. p. 107. b. Slavo-latinum a. S. Vito. p. 101. b. Slavicum. ibid. p. 103. b. Solem denotat cult. ibid. 104. b. auctoris sententia. ib. p. 105. a. Figura & locus. ib. b. Delubrum in Urbe Arkon. ib. fanum pensilibus aulæis nitet. ibid. p. 106. a. cornu annuatim mero perfusum ibid. pag. 106. b. ensis eximiæ magnitud. ib. p. 107. a. cultus ejus prolixe describitur. Tom. II. p. 108. b. sq. ejus destructio apud Rugianos duplex. p. 118. b. sq. apud Sorabos ibid. p. 170. Misnenses ibid. Lusatos ibid. & Bohemos ib. p. 121.
Svevi ex Asia venerunt. T. II. d. 297. §. 1. a. hos excipiunt Lusici. ibid.
Swartza cœnobium. T. I. Vip. c. 4. §. 28. p. 17. a.
Swartz, urbs constructa. ibid. p. 13. b.
Swetpoldus in locum Boswi instituitur. T. IV. p. 122. a.
Swoffheim (Hieron.) Rector Lipsiens. T. I. Manl. Lib. VII. c. 15. §. 4. p. 446. b. Tom. II. p. 365. a. ejus Epitaphium Vratislav. suspensum. ibid. §. I. pag. 446. a.
Swoffheimius (D. Joh.) Lips. Academ. Rect. ibid.
Swrin, Episcopatus instituitur. Tom. IV. p. 126. a.
Sylvæ arbores idolis sacratæ. Tom. II. Frenc. Nom. p. 81. a. p. 87. b. p. 89. b. Regalis Privilegium. T. IV. p. 195. a. ejusd. confirmatio. ibid. p. 200. Lusatiæ quam plurimæ. T. II. p. 248 §. 23. ib. Regia (Königs-Holtz) Zittaviensibus adimitur. T. I. Manl. C. Lib. VI. cap. 20. §. 8. p. 312.
de Sylva Regia Zittaviensibus lis movetur. ib. c. 30. §. 3. p. 323.
Symbulla. T. II. p. 83. b.
Symnistis Marchio Munificentiam comprobat. T. I. P. II. p. 84. b.
Syndicus Provincialis. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.
Synodus Coloniensis & Fritslariens. Tom. I. Vip. c. 11. §. 23. p. 26. b. Basiliens. s. Concilium. T. I. Manl. Lib. VI. c. 64. §. 2. p. 354. a. apud Leodium sub Innocentio congregatur. T. IV. p. 124. b. & p. 35. a.
Synodus Rhemensis. T. I. Vip. c. 11. §. 25. p. 26. b. apud Leodium habita. T. IV. p. 35. a.
Synodus Rhemis celebratur. Tom. IV. pag. 35. a.
Syrbi s. Syrbii. T. I. Manl. (L. I. c. 30. §. 2. p. 138. b.
Syrbii in Lusatia rebelles. Tom. I. Manl. C. L. III. c. 18. §. 1. p. 212. b.
Syttica s. Zittavia falso urbibus Silesiæ annumeratur. T. IV. p. 143. b.

T.

Taberga l. Tabernaga. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 81. a.
Taberna, Diterici Uxor. T. I. Manl. L. IV. c. 13. §. 1. p. 254. b.

Tabernæ seu cauponæ eo in loco steterunt olim, ubi Zittavia est hodie. Tom. I. Manl. Com. Lib. III. c. 46. §. 2. pag. 232. b.

Tabomyzilo. Lusat. Dux. T. I. Manl. Com. L. I. c. 43. §. 2. p. 150. a.

Tachou villa. Tom. I. Manl. D. c. 13. §. 4. 5. p. 84. b.

Tacitus, T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 3. p. 108. a.

Talcenbergius (Christoph.) Matthiæ infestissimus hostis, T. I. Manl. Lib. VI. c. 120. §. 9. p. 398. a.

Tanais. flum. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. a.

Tangermunda Viperto donata. Tom. I. Vip. c. 2. §. 1. p. 8. a.

Tannewalderi & Napticii, Leipensium Baronum homagiales, infestant vias rapinis. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.

Tanquardus, Ottonis II. Cæs. frater, Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 8. §. 4. cui bellum infert, c. 10. §. 2. p. 161. 168. petit Marchiam Brandeburgensem, sed frustra, T. IV. p. 145. a. bellum movet contra Ottonem, ib. perfoditur, ib.

Tartarorum festum in messis initio, Tom. II. p. 104. a. 196. b.
in Polon. & Silesiam irruptio, T. I. Manl. Lib. III. c. 41. §. 1. p. 228. b. funestum prælium prope Lignit. ibid.

Tasani Slavorum Dii quid denotent. T. II. p. 88. a.

von Taube. (Dietericus) Pro-Marchio Lusatiæ sup. renunciatur, Tom. I. Part. II. p. 91. b.

Tauchrizium, Tom. II. p. 60. b.

Taurum it. Tauri caput pro signo exercitus in vexillis usurpant Cimbri, T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 2. p. 172. a.

Tecta Libussæ uxor, T. II. p. 88. b.

Tectander (M. Martinus) T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. p. 462. a. & b.

Tectum lateritium templi Petrini restauratur, T. I. P. II. p. 30.
Templi D. Nicolai mutatur, T. I. Part. II. p. 33. a.

Teichman (D. Salomon.) obit, Tom. I. P. II. p. 61. b.

Teller, (Franciscus) supplicio afficitur, T. I. P. II. p. 27.

Tempestas horrenda, T. I. P. II. p. 34. b. & 69. b. vigilem tangit, ib. p. 35. a. nociva, ib. p. 68. b.

Tempestates magnæ, T. I. P. II. p. 43. b.

Templa Diis sine tectis ædificant pagani, T. II. p. 106. a.
Evangelicorum in Bohemia vel occluduntur l. destruuntur, ib. p. 290.

Templa D. Petri & f. Crucis fulmine tanguntur, T. I. P. II. p. 28.

Templi Petrini turris mutatur. Tom. I. P. II. p. 28. Vestibulum ædificatur, ib. p. 38. b. magnum ærarium effringitur, ibid. p. 94. a. D. Nicolai tectum mutatur. T. I. P. II. p. 33. a. & Scholæ Zittaviensis firma amicitia, Tom. II. p. 373. b.

In Templo multum sangvinis funditur, T. I. T. I. Vip. c. 4. §. 56. p. 11. a.

Templorum exstructio delet peccata. Tom. I. Vip. c. 5. §. 19. p. 15. b.

Templum non tutum asylum l. refugium, T. I. Vip. c. 4. §. 6. p. 13.

Templum sanguine pollutum, T. I. Garz. p. 52. a. & Lutheran. & Cathol. frequens T. II. p. 28. a. B. Annæ extruitur, T. I. P. II. p. 24. D. Nicolai ædificari cœptum, T. I. P. II. p. 16. igne perit, ib. p. 93. a. restauratur, ib. b. ejus structura finitur, ib. 94. a. consecratur, ib. B. Mariæ fundatur, T. I. P. II. p. 16. S. Petri consecratur, ib. p. 16.

Temporum varietas fortunæque vicissitudo legentes magnopere delectant, T. II. p. 342. a.

Tencha (Zacharias) Zittaviensis, T. I. Manl. L. VII. c. 28. §. 7. p. 457. a.

Termiz villa B. Petro oblata, Tom. VI. p. 50. a.

Terra & Marchia Orientalis denotat quandoque certum tractum inter Muldam & Salam fluvios. T. II. p. 252. §. 17. a.

Terra vetus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 20. §. 6. p. 128. b.

Terræ motus, T. I. Vip. c. c. 11. §. 16. p. 25. b. & T. IV. p. 56. b. permagnus, T. I. Manl. L. VI. c. 18. §. 2. p. 311. a. & c. 142. animadvertitur, T. I. Part. II. p. 49. b. quid portenderit. ib. magnus per omnes transalpinas provincias, T. IV. p. 83. a.

Terror improvisus, sed irritus Gorlicii, T. I. P. II. p. 48. b.

Testamenta judicialia, Tom. III. Diss. p. 151. b. an Testamentum extrajudicialiter factum subsistat? T. III. Diss. p. 158. a.

Tetizlavus, Karentiæ Rex submissus. T. II. p. 136. b.

Thaboritæ a Gorlicensibus & sociis vincuntur, Tom. I. Manl. L. VI. c. 66. §. 2. p. 355. a.

Theodoricus, Tom. IV. p. 14. a.

Theodoricus, Marchio de Withyn, T. IV. p. 16. a.

Theodoricus, Tom. IV. p. 17. b.

Theodorici, Marchionis Misniæ, privilegium, T. IV. p. 168. a. p. 169. a. b.

Theodorici Junioris, f. Tizmanni improlis hereditatem adiit Fridericus admorsus, T. II. p. 259. §. 41. b.

Theodoricus, March. Brandeb. a Slavis terra pulsus, T. I. Manl. Com. L. II. c. 5. §. 1. p. 153. b.

Theodo-

Theodoricus, Alberti filius, perperam sic vocatur, vid. Dicemannus. T. I. Garzon. c. 1. §. 2. p. 35.
Theodoricus, Episcop. Marsiburg. XXI. T. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 87. a.
Theodoricus s. Ditericus, Conrado Marchioni Lusatiæ succedens, Marchiæ Lusatiæ non sine laude præfuit, T. II. p. 256. §. 33. b.
Theodoricus Senior Albertum patruum ob degeneres mores præterit, & filios ejus, nempe Theodoricum juniorem S. Tizmannum & Fridericum admorsum heredes scribit, ibid. pag. 258. §. 40. b. ejus uxor, filius cognomento Teut. ib.
Theodorus s. Ditericus, March. Lus. T. I. Manl. D. c. 15. §. 2. p. 86. b. vide Ditericum, T. I. Manl. L. IV. c. 11. p. 253. b.
Theodorus ἄθεος, T. II. p. 86. b.
Theodorus ad Francofurtum castra movet, T. I. Manl. L. IV. c. 23. §. 11. p. 262. a.
Theodorus, (M. Tobias) T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 6. p. 439. b.
Theodorus, (Balthas.) T. II. p. 367. Pastor primarius moritur, T. I. P. II. p. 60. a. ejus liberi, ib.
Theodorus (Joh.) Collega Scholæ Gorlic. Tom. I. P. II. p. 69. a.
Theodorus (M. Elias,) Ecclesiastes Gorlicensis, T. I. Part. II. p. 44. a. fit Diaconus Gorl. T. I. P. II. p. 82. a. fit Pastor Primarius, ib. p. 60. a. & p. 91. b. moritur, p. 67. a. & p. 93. a. ejus Epitaphium, ib. p. 67. a.
Theologi Senatoria dignitate non excluduntur, Tom. III. Dis. p. 104. b.
Theologus debet esse pius, gravis, eruditus, moderatus, T. II. p. 330. a.
Thetmarzi. T. II. p. 82. b.
Thidericus, Parochianus Sereni-montis, T. IV. p. 34. b.
Thieburga, præposita de Gernrode, ibid. p. 105. b.
Thiemo, T. IV. p. 17. a. de Colditz fungitur custodis officio, ib. p. 84. b.
Thiemo, Comes, Tiderici Comitis filius, Tom. IV. p. 105. b. uxor ejus atque liberi, ib. ejus Genealogia, ib. p. 106. a.
Thimo, Abbas monasterii Gozecensis T. IV. p. 107. b.
Thilenus (Georg.) Scholæ Gorlicens. Rector, T. I. P. II. p. 31.
Thimo de Wippera Cunigundam uxorem accipit, T. IV. p. 105. b. liberi ejus, ib. 106. a.
Thimo Misnensis, Præsul, Laubanenses percellit interdicto Ecclesiast. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 41. §. 1. & seqq. p. 336.
Thitburga, uxor Dedonis, T. IV. p. 22. a.
Tholenzi, s. Tolensii, T. I. Manl. Com. L. I. c. 36 §. 2. p. 145. b. eorum Sedes, ib. §. 5.
Thomas (Nicol.) fit Diaconus Gorlicii, T. I. P. II. p. 76. a. fit primarius ib. p. 87. b. moritur p. 91. b.
Thomæus (Petrus) Rector Lipsiensis, T. I. Manl. L. VII. c. 28. §. 2. p. 454. b.
Thoro Svevorum Deus, Etymon, T. II. p. 172. a.
Thuringiæ Landgravius Albertus Degener, T. I. Garz. p. 30. §. 4. bellum cum filiis, ib. p. 43. Apollonius, nothus, falso Ludovicus, ib. p. 51. b. §. 10. bellum, ib. Misniæque bella feralia enascuntur Autore Alberto degenere & duobus Impp. T. I. p. 258. §. 40. b.
Thuringiam Cis- & trans Unstruthanam Sorabi invadunt, Tom. II. p. 252. §. 13. a.
Ticini, (Jacobi) Excerpta Historiæ Rosenthalensis. T. I. Part. II. p. 147.
Tiderico Comiti de Summerschenburg advocatia Pegav. conceditur. Tom. IV. p. 86. a.
Tidericus de Bejerstorp. occiditur Tom. IV. p. 47. a.
Tidericus, Cellensis Præpositus primus, moritur ib. p. 51. a.
Tidericus II. Cellensis præpositus moritur, ibid. p. 52. a.
Tidericus de Crozu fit Halverstad. Episc. ib. p. 47. b.
Tidericus fit Merseburg. Episcop. ibid. p. 58. b. moritur, ib. p. 71. a.
Tidericus Comes ob Imperatoris insidias navem publice ingredi non audet, T. IV. p. 58. a. omnem hereditatem paternam obtinet, ib. sex filios genuit & filiam unam. ib. p. 105. b.
Tidericus Marchio Orientalis, T. IV. p. 41. a. filius Conradi marchionis moritur. ib. p. 48. b. & p. 106. a. ejus uxores, ib.
Tidericus a quibusdam in Præpositum eligitur, T. IV. p. 59. b.
Tidericus, Sereni-montis Canonicus, primus Cillenensis Præpositus, T. IV. p. 45. b. Sereni montis præpositus excommunicatur, ib. p. 81. a. proficiscitur ad Colloquium quoddam p. 82. a. deinde Romam, ibid. indulgentiam divulgat, ibid. 87. b.
Tidericus Marchio Misniæ Marchiam orientalem ab Imperatore redimit, T. IV. p. 64. b. seqq. obit ib. p. 81. a. reversus de Jerusalem recuperat hereditatem paternam, ib. p. 128. b. de Lapide S. Michaelis Abbas Serenum montem venit, ibid. p. 80. a.
Tidericus vir egregiæ libertatis, ib. p. 105. a. ejus filii, ib.
Tidericus Comes, Tiderici Comit. filius, ib. p. 105. b.
Tidericus Heidwigis filius, ibid. p. 106. b.
Tidericus Episcopus Zitiensis occiditur, ibid. p. 124. a.

Tidericus Episcopus Halberstadensis eligitur, ib. p. 127. a. obsidet Blancken-Borch ibid. b.
Tilemanni stellæ germanicæ tabula Geographica, T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 21. §. 4. p. 130. a.
Tilenus, (Georg.) fit Pastor Goldbergensis Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 5. §. 4. p. 439. a.
ex Tiliarum corticibus Gorlicii homines tenuiores panes pinsunt. T.I. Manl. Com. L. VI. c. 4. §. 1. p. 296.
Tiliæ Cenotaphii Gorlicensis Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. c. 98. §. 3. p. 379.
Tilius, (Petrus) Consul obit. T. I. Part. II. p. 28.
Tilo Kolup. T. I. Manl. Lib. V. c. 19. §. 16. p. 285. b.
Timæus (Joh.) Gymnasii Zittaviens. Con-Rector, T. II. p. 374. a.
Timo, Bithyniæ Dominus, March. Misnens. T. I. c. 10. §. 7. p. 82. a. Conditor stirpis Marchionum Misnens. ibid. §. 9. p. 82. b.
Timo, Comes Landesbergi & Vetini primus in sua linea Marchio Misnens. Tom. I. Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 1. §. 1. p. 246. a.
Timo Ditterici filius, T. IV. p. 22. a. b. mater ejus, ibid.
Timo, quando Misniam adeptus sit, Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 1. §. 1. p. 246. a.
Conditor stirpis Misn. March. T. I. Manl. Lib. II. c. 30. §. 2. 4. p. 189. a.
Timonis, Misniæ Marchionis, posteritas, Tom. I. Garz. p. 32.
Tinctura rubea, T. I. Manl. Com. L. I. c. 20. §. 3. p. 128. a.
Tintinnabulo insistit Justitiæ imago, T. II. p. 146. a.
τιθηνίδια festa quæ fuerint, T. II. p. 166. a.
Tissemannus, Dominus Lusatiæ, Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 22. §. 2. p. 260. a. v. Tizmannus. Lipsiæ trucidatur, ib. c. 26. §. 1. p. 263. b. Epitaphia ejus ib. c. 26. §. 2. sqq. p. 264. a. ejus uxores, ib. c. 27. §. 1. p. 265. a. Lusatiæ Marchio XVIII. ib. c. 32. §. 1. p. 268. a. frater Friderici Admorsi, Lusatiæ Marchio, ibid. c. 32. §. 3. p. 268. in aula Dieterici patrui educatur. ib. c. 21. §. 1. p. 259. qui heredem eum constituit, ib. bellum contra Adolphum, ib. 23. percussoris manu tollitur, ibid. c. 26. §. 1. p. 263. b. Epitaphium Lipsiæ. ib.
Titius, (Justus) Senat. Gorl. peste obiit, T. I. Part. II. p. 66. b. ejus lethale fatum, ib.
Tizmannus fit Marchio Lusatiæ. Tom. II. p. 258. §. 39. Marchio Lusatiæ, Alberti Degeneris filius & Friderici admorsi frater, ibid. ejus titulus, ibid. Theodoricus s. Tizmannus junior dicitur ob Patruum Landisbergensem, qui nostrum educavit. ibid. in Lusatia cum Brandenburgensibus fortiter & feliciter bella gerit, ibid. p. 258. §. 40. b. Lipsiæ a sicario vulneratur & ex vulnere tertio die obiit, ibid. p. 259. §. 40. a. excipit Henricum illustrem, ib. p. 287. a. ejus laus & facta. ib.
Todten-Sonntag. T. II. p. 224. a.
Tolenzi. T. II. p. 76. b.
Tollenstein. T. I. Manl. D. c. 4. §. 2. p. 78. a. arcem Zittavienses expugnant. Tom. I. Manl. Com.. Lib. VI. c. 10. §. 2. pag. 304.
Tonitrua intempestiva. T. IV. p. 43. a.
Tormentorum reparatio. T. I. P. II. pag. 76. b.
Torneamentum Sittaviense, cui interest Hermannus. T. I. Manl. Com. L. V. c. 15. §. 5. p. 279. b.
Torstensonius. (Leonardus) Svecorum Dux a Gorlicensibus deditionem poscit. T. I. P. II. p. 92. a.
Toxicarum domus ædificatur. T. I. P. II. p. 52. b.
Traditio Lusatiæ pro suggestu Gorlicii denunciatur. T. I. P. II. p. 91. b.
Cœnobii Gorlicensis & ejus confirmatio. T. II. p. 386. b.
Traditions-Receſs. T. II. p. 270. b.
Tragœdia S. Dorotheæ Budissinæ agitur. T. I. Manl. L. VI. c. 39. §. 1. p. 334. b.
Transactio inter Nobiles & Budissinam super Cauponis cereviliariis. T. I. Manl. Lib. VI. c. 32. §. 2. p. 325. in causa commissi criminis infamiam irrogat. ib. c. 134. §. 8. p. 412. Passaviensis. T. II. p. 290. inter Reges Matthiam & Uladislaum. T. I. Manl. C. L. VII. c. 112. p. 391.
Trebitz pagus monasterio Dobrilucensi datur. T. IV. p. 189. a.
Trebnicense monasterium diripitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 60. §. 2. p. 351. b.
Trebnicensis cœnobii in Silesia fundatio. T. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 14. p. 310. a.
Treiberus (Andreas) Trocedorffii Collega, Tom. I. Manl. L. VII. cap. 4. §. 5. p. 438. a.
Trevirensis Archiepiscop. T. I. Manl. D. c. 11. §. 1. p. 82. b.
Triblavia. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 3. p. 120. b. 121. T. II. p. 61. a.
Tribul resignatur Johanni Regi Bohem. T. IV. p. 191. a.
Tribus Hagenoni donatur. T. IV. p. 44. b.
Tribus Opificum Budiss. amittunt privilegia. T. I. P. II. p. 12.
Triclinium vinarium novum struitur. T. I. P. II. p. 93. b.
Trigla Idolum. Tom. II. p. 79. a. extirpatur. ib. p. 80. a. multis in locis colitur. ibid. 79. b. Dianæ simulacrum. ib. Poli, Soli, salisque Dea, commune Slavorum numen

men. ib. p. 203. a. & 205. a. Nomen & etymon. ib. 203. b. figura. ib. p. 204. b. Cultores, Cultus, destructio. ib. p. 205. a. b. Grimmæ colitur. ib. 204. a. Brandeburgi. ib. p. 205. a.
Trigla pagus ad Colbergam. Tom. II. p. 80. a. p. 79. b.
Trinitatis articulus non fuit secreto habitus. T. II. p. 95. b. num gentibus quodammodo cognitus fuerit. ib. p. 203. a. de Trinitatis SS. sanctissimo mysterio orta & progressa est Gentium πολυθεότης. T. II. p. 95. b. Trinitatis mysterium frustra apud Gentiles quæritur. T. II. p. 79. a. non ignorarunt primi Parentes. T. II. p. 96. a. Noachitis cognitum fuit. ib. b.
ex Tripode loqui. T. II. p. 113. a.
Trocedorffius, vid. Fridlandus, (Valent. Friedland.) nascitur. T. I. P. II. p. 20. Cur non Goldberga ad Gorlicenses transire voluerit. T. I. Manl. C. L. VII. c. 5. §. 14. p. 440. Collega Gorlicensis. ib. p. 25. mortuus Lignitii. ib. p. 35. a. laudatur. T. II. p. 364. a. mortuo κενόταφιον posuere discipuli grati. T. I. Manl. C. L. VII. c. 5. §. 9. p. 440.
Trogerus, (D. Joh.) Physicus Gorlicens. T. I. P. II. p. 32. T. II. p. 364. T. I. Manl. L. VII. c. 22. §. 6. p. 450. vir experientissimus. ib. c. 33. §. 1. p. 460. ejus uxor atque liberi. ib. §. 2. moritur. ib. §. 3. ejus dissertatio. §. 4. ejus gloria Lipsiæ. ib. §. 6.
Tromum arx Bohemiæ occupatur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 77. §. 1. p. 360. b.
Trutenhusum, monasterium fundatur. T. IV. p. 131. a. fundatrix. ib.
Trutperti monasterii in Brisogia fundator. T. IV. p. 131. a.
Trzibeck (Trzibog) notat luem. Tom. II. p. 88. a.
Tschirna. T. II. p. 61. a.
Tschirniscius. (Valentinus) Gorl. fit Medicinæ Licentiatus. T. I. P. II. p. 77. b.
Tubantinorum ager. T. I. Garz. c. 2. §. 3. p. 47. b.
Tubus Gorlicius cloacæ subterraneæ. T. I. Manl. C. L. VI. c. 106. p. 386.
Tuch Castrum contra Tidericum Marchionem exædificatur. T. IV. p. 81. a.
Tuchscherer (David.) J. V. D. Consul eligitur. T. I. P. II. p. 79. b. Consulatu abstinet. ib. p. 83. a. iterum eligitur. ib. p. 85. a. moritur. ib. p. 87. a.
Tudo Canonicus Viennensis fundat monasterium Ottenburen. T. IV. p. 131. a.
Tugurium in rupe postea Oybinense dictum, demoliuntur Zittavienses. T. I. Manl. C. L. VI. c. 28. §. 4. p. 318.
Tuisco primus Germaniæ Rex. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a.
Tumulorum variæ causæ. T. II. p. 34. a.
Tumultus Civium Gorlicensium adversus Senatum. T. I. P. II. p. 13.
Tuncelius (Henricus) Dominus de Bernitzko, Præfectus. T. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 9. p. 407. b.
Tunkelius (Henric.) Spremberg. præfectus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 11. §. 3. pag. 119. a.
Turcæ amittunt prælium ad Savum. T. I. P. II. p. 55. b.
Turcæ Mahomedi sepulchrum aulæis pensilibus exornant. T. II. p. 106. a. eorum incursiones in Carinthiam. T. I. P. II. p. 54. b.
Turci potiuntur Ælia. T. I. Manl. L. VI. p. 96. §. 1. p. 377. a.
Türckenhausen. T. II. p. 51. a.
Turmæ Cæsareæ Gorlicium veniunt. T. I. P. II. p. 88. a.
Turri Marianæ globus imponitur. ib. p. 91. b.
Turris templi Petrini Gorlicii mutatur. T. I. P. II. p. 28. Curiæ renovatur. ib. p. 40. b. S. Crucis cum templo restauratur Gorlicii. ib. p. 41. b. monasterii fulmine tangitur. ib. p. 71. b. renovatur. ib. p. 73. a. inscriptio in globum reposita. ib. b. Reichenbachensis fulmine tangitur. ib. p. 88. a. Basilicæ D. Petri Budissinæ per ventum turbatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 113. p. 393.
Turscus campus. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Turso, præsul Vratislaviensis. T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 35. p. 400. a.
Tutelæ legitimæ fundamentum est successio. T. III. Dis. p. 15. a.
a Tutela excusatio ob numerum liberorum. T. III. Dis. ib.
Tutela nominativa inter Lusatiæ Vasallos. T. III. Dis. p. 14. b.
Tutelarum tria sunt genera. Tom. III. Dis. p. 14. b.
Tutinus. T. II. p. 98. b.
Tympano argenteum bufonem imponunt Russi. causas vid. T. II. p. 161. b.
Typographica officina Zittaviæ in domo Pacleti constituitur. T. II. p. 373. a. sæpe confunditur, sed semper tamen in lucem rediit. ib. p. 373. a. artis excusoriæ inventor. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 44. §. 2. p. 340. b.
Typographi Budissinenses, Gorlicenses, Zittavienses, Laubanenses & Lœbavienses. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 44. §. 2. p. 340.
Tyrum Marchionis de Monteferrato filius salvat. T. IV. p. 50. a.
Tzorilik. T. I. Manl. D. c. 13. §. 4. p. 84. b.
von Tschierotin, Hans Dietrich der Aeltere. T. I. P. II. p. 5. Præfectus Lusatiæ sup. obit. ib. p. 57. a. Encomium ejus ib.

Kkk 2 a Tzshirn-

a Tzschirnhaus, (Fridericus) Capitaneus Gorl. moritur. T. I. P. II. p. 69. a.
Tzschirninus (cognomine Nigrinus) moritur. T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 3. pag. 439. a.

U.

Vacceconis caedes. T. I. Manl. L. III. c. 25. §. 2. p. 216. a.
Vagrii tenent provinciam Aldeburgensem ultra Travenam. T. I. Manl. C. L. II. c. 1. §. 2. p. 152. b.
Valentin Trozendorff. T. I. Idyll. p. 63.
Vallum in monte Parochiano diruitur. T. I. P. II. p. 85. a.
de Valois (Carolus) Philippi frater in acie cadit. Tom. I. Manl. L. VI. c. 14. §. 3. p. 307. a.
Vandali non sunt Slavi, sed Germani. T. I. Manl. C. L. I. c. 29. §. 2. p. 137. a. cum origine, tum sermone. T. II. p. 238. a. & Venedi non unam gentem constituunt. T. II. p. 334. a. usi sunt lingua Polonica. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 7. §. 2. p. 251.
Vandalicum nomen denotat gentem Gothic. atque sic ad Germanos referendum. T. II. p. 251. §. 10. a. est originis Germanicae ib.
Varietas delectat. T. II. p. 380. b.
Varii Domini Lusatiae. T. II. p. 244. §. 6. b.
Varioli grassantur. Tom. I. Part. II. p. 57. b.
Vartenburgicus Sigismundus Dominus in Tetschen. T. I. P. II. p. 5.
Vasalli vocantur Duces Silesiae. T. IV. pag. 197. a.
Vasallorum sumtus in militia. T. III. Diss. p. 22. b.
Vasallum inter & Dominum si lis est. T. III. Dis. p. 25. b.
Vaticinia varia. T. I. P. II. p. 48. b.
Vaticinium de filiis Caroli IV. T. I. P. II. p. 11.
Uchteritiorum insignia. T. I. Manl. L. VI. c. 62. §. 2. p. 352. b.
Uchtericius (Bernhard) captivus abducitur. Tom. I. Manl. L. IV. c. 62. ib. a.
die Uckr. Wenden. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.
Udalricus Successor Ludovici Abb. T. IV. p. 35. b.
Udalricus Dux Bohemiae in Mersborg in gratiam recipitur. T. IV. p. 124. b. obit. ib. 125. b.
Udo, Comes de Saxonia occiditur. T. IV. pag. 34. b. & p. 124. b.
Udo Episcopus Cizensis. T. IV. p. 42. moritur. ib. p. 49. b.
Udo I. Marchio Brandeb. T. I. Manl C. L. II. c. 5. §. 1. p. 154. a.
Udo II. March. Brandeb. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. c. 5. §. 4. p. 154. a. & c. 22. §. 7. p. 182. a.
Udo, filius Mistivoji, pater Godeschalci. T. I. Manl. C. L. II. c. 5. §. 3. p. 154. a.
Udo, Mistivoji filius falso appellatur. Tom. I. Manl. L. II. c. 23. §. 3. p. 182. b.
Udo Lusatiae Marchio. T. I. Manl. L. II. c. 31. §. 3. p. 190. a.
Udo, Marchio Stadensis, Viperti II. ultor, T. I. Vip. c. 2. §. 1. Groiscam commutat cum Balsamorum Regione. ibid. §. 3.
Udo Episcopus Czizensis constituitur, T. IV. p. 124. b. naufragio perit, ib. p. 125. b.
Udo Nuenburgensis Episcopus obit. T. IV. p. 128 a.
Vechnerus (Dav.) Scholae Gorlicensis Rector octavus. T. II. p. 393. & seqq. Electorem Saxoniae de Urbe Gorlicia non evertenda rogat, T. I. P. II. p. 93. a. fit Ecclesiastes s. Diaconus p. 93. b. ejus studium T. II p. 393. scripta 394. laus, obtestatio, Epitaphium, revocatio sui ipsius, ib.
Vectigal novum instituitur Gorlicii, T. I. P. II. p. 88. a. Zittaviensibus adimitur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 20. § 8. p. 312.
Vectigalia Budissinenses a Sigismundo accipiunt. T. I. Manl. L. VI. c. 64. §. 1. p. 354. a.
Velamen altaris linteum sacrilegio aufertur, T. I. P. II. p. 64. b. & p. 71. a.
Vellus aureum, T. I. Manl. L. VI. c. 34. §. 8. p. 328. b.
Venatoria domus, Joh. Ducis Gorlicensis, T. I. Manl. Com. L VI. c. 34. §. 2. p. 327.
Venceslaus Lusatius Viperti filius, Tom. I. Manl. L. III. c. 24. §. 3 p. 215. a. b.
Venceslaus I Rex. Bohem. IV. T. I. Manl. L. III. c. 20. §. 1. p. 228. a. confirmat Budissinensibus privilegium, & obit, ib. §. 2. b. Gorlicium venit, T. I. Manl. L. VI. c. 40. §. 6. p. 356. a. moritur, ib. c. 42. §. 3. p. 357.
Venceslaus II. Sanctus, Rex Bohem. T. I. Manl. L. III c. 45. §. 1. p. 232. a. Rudolphi I. Caesaris gener, ib. a Zittaviensibus educatur, ib. c. 47. §. 3. p. 234. a. hinc ipsos fovet, ib. quotannis Zittaviae tornamenta celebrat, ib. c. 48.
Venedi non sunt Vandali, T. II. p. 298. §. 6. Caroli M. tempore fuerunt clarissimi, ib. p. 301. §. 4. vincuntur a Carolo M. ib. §. 5. f. Sorabi vincuntur a Ludovico Pio, ib. p. 302. §. 6. rursus turbas faciunt, ib. §. 7. ipsis verbum Dei annunciatur, ib. p. 305. §. 7. a. Qvando? ib. §. 8. a.
Venedicae linguae principia, T. I. Part. II. p. 152. a.
Venedorum nomen cui tribuatur, T. I. Manl.

Manl. Com. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. b. familiæ variæ, ib. regni fines, ib. Marchia, T. I. p. 251. §. 12. b. facta priora nos ignoramus, ib. p. 307. & 308. §. 19. Conversio, T. I. Manl. Com. L. II. c. 15. §. 2. p. 175.
Veneno milites sublati, T. I. Vip. c. 4. §. 8. p. 11. b.
Veneris Magdeb. expositio, T. II. p. 151. a. b. varia Cognomina, ib. p. 133. a.
Veneti & Sarmatæ infunduntur ex Asia in Europam, T. II. p. 282. communi nomine dicebantur Slavi, ib.
Venetia spoliatur, T. IV. p. 125. a.
Venilla T. II. p. 98. b.
Venti Lus. T. I. Manl. L. I. c. 21. §. 6. p. 130. b. tempestas, T. I. P. II. p. 63. a.
Ventorum stupendi fragores, T. I. P. II. p. 68. b. rabies, p. 77. a. impetus. §. ib. 145.
Ventorum procellæ, T. I. Manl. L. VI. c. 36. §. 6. p. 332. b. & fulminum damna, T. I. P. II. p. 54. b.
Ventus ingens, T. I. P. II. p. 33. a. 34. a. impetuosus plurimum dat damni, ib. p. 36. b. impetuosus deturbat pinnaculum Basilicæ Budissinæ, T. I. Manl. Com. Lib. VI. c. 113. p. 393.
Venus armata, T. II. p. 107. a.
Verführungs-Pfennige. T. III. Dis. p. 193. b.
In Veritate tuenda prius homines excedunt modestiæ fines, quam in errore, T. II. p. 330. a.
Verona rebellis, T. I. Vip. c. 3. §. 10. p. 10. a. multatur, ib. p. 12. rebellat, Tom. IV. p. 43. a.
Versovicensium familia Boh. Ducibus infensa T. I. Manl. L. III. c. 22. §. 1. p. 214. a.
Vesta, T. II. p. 98. a.
Vestalium cœnobium Laubæ fundatur, T. I. Manl. L. VI. c. 12. §. 1. p. 305. b.
Vestibulum templi Petrini ædificatur. Tom. I. P. II. p. 38. b.
Veteschovia, T. I. Manl. Comm. L. I. c. 12. §. 7. p. 121. b. T. II. p. 61. a.
Vetinensium Comitum Genealogia, Tom. I. Manl. L. IV. c. 2. §. 3. p. 247. a.
Vetus Cella Misniæ cœnobium fundatur, Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 14. §. 2. p. 225. b.
Vexillum, Stanitia, Svantoviti, T. II. p. 117. a. pag. 129. b. B. Ambrosii aufertur, T. IV. pag. 42. b. Dannebroge a cœlo lapsum, T. II. p. 118. a. Mauritii ibid. plura de Vexillis, ibid. Militum in Silesiam mittitur. T. I. Part. II. p. 85. a.
Uhyst. T. T. II. p. 61. b.
Via regia Gorlicensibus confirmata. Tom. I. Manl. Dis. c. 18. pag. 93. b. Gorlicium translata, T. I. P. II. p. 10. ejus Privilegium ipsis confirmatur. ib. P. II. mutatur, ibid. pag. 36 a. Gorlicio collata, T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 1. p. 325. b.
Viburgia familia Lusat. possidet, T. I. Manl. Lib. II. c. 19. §. 2. p. 177. a.
Vicegradum, T. I. Vip. Comm. 10. §. 5. p 23. b.
Vicelinus Lubec. Episcopus delet Idolum Siwæ, T. II. p. 83. a. Aldenburg. Episcopus. p. 84. b. Sacerdos. T. II. p. 178. b.
Victor Antipapa, T. IV. p. 42. a. moritur, 43. a.
Victoriæ signa sunt columnæ in fluminum ripis erectæ, T. I. Manl. L. II. c. 10. §. 3. p. 179. a.
Victorinus, Georgii filius, ab imperatore Friderico II. Silesiæ Dux creatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 105. §. 7. p. 385. b.
Vienna duplex. T. I. Manl. Comm. Lib. VI. c. 28. §. 15. p. 320.
Viennæ pestis grassatur, T. I. Manl. Lib. VII. c. 10. §. 1. p. 443. b. & T. I. P. II. p. 38. b.
Viennæ multum dedit damni terræ motus. T. I. P. II. p. 49. b.
Viennensis Gymnasii conditores. T. I. Manl. Lib. VI. c. 24. §. 3. p. 315. a.
Ujesdum. T. II. p. 61. b.
Vigbertus Junior, nuptiæ. T. I. Vip. c. 9. §. 1. pag. 22. a. ejus Captivitas. ibid. p. 23. §. 5. contra patrem Henrico est auxilio. ib. p. 24. §. 1. excursiones. p. 25.
Vigil enecatur. T. I. P. II. p. 35. a.
Vigiliæ novæ ad portas disponuntur Gorlicii. T. I. P. II. p. 83. a.
Vilitas annonæ. T. I. P. II. p. 11. Gorlicii, ib. p. 81. b. 89. b.
de Villa Henricus T. I. P. II. p. 5. 7.
Villarum, quas Cellense Cœnobium acceperat, confirmatio. T. IV. p. 218. a.
Villa Alberti, Ober-Ulbersdorff, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 3. p. 304. Cunradi Kunnersdorff, ib. Lotharii Leuckersdorff, ibid.
Vilnæ ignis æternus asservatur, T. II. p. 89. b.
Vilzi f. Vilsii T. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b. c. 37. §. 2. p. 144. b. victi p. 149. a.
Vinaria. T. I. Garz. c. 4 §. 11. p. 51. b.
Vincentii Epigramma de insignibus Gorlic. T. I. P. II. p. 15.
Vincentius (Petrus) Vratislav. primus Scholæ augustæ Gorlicensis Rector, T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 1. p. 290. b. & T. I. P. II. p. 36. b. introducitur, ib. Cæsari supplicem offert libellum, ibid. p. 38. b. moritur. ib. p. 39. a. 43. b. ejus epitaphium. ibid. laudatur. ib. p. 111. b.
Vindali. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 1. §. 4. p. 108. a.
Vindelia. ib.
Vindicta divina in Gorlicensium delatores. T. I. P. II. p. 33. b.
Vinderum nomen cui competat, T. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 2. d. 152. b. variæ familiæ. ib.

Vinea nova in Podegrüz plantatur, Tom. IV. p. 59. b.
Vineæ Gubenenses & Fürstenbergenses, T. I. Manl. L. IV. c. 6. §. 5.
Vinedi, l. Heneti. T. I. Manl. Dis. c. 5. §. 10. p. 79. b.
de Vineis monasterium fundatur, Tom. IV. p. 131. a. fundator ejus. ibid.
Vineta urbs cultui Svantoviti sacra. Tom. II. p. 87. b.
Vino ferax Lusatia. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 20. §. 1. p. 127. b. Vino Gubia. ib.
Vinum ex superstitione perditum. Tom. IV. pag. 53. a. nullum venale in Oenopolio, T. I. P. II. p. 84. a. Lusatiæ inferioris. T. II. p. 248. §. 23.
Viola, filia Ducis Tesnienfis, Uxor Wenceslai III. T. I. Manl. Com. Lib. VI. c. 1. §. 3. p. 295.
Vipertus Comes Grocenus T. I. Idyl. p. 64. adipiscitur Lusatiæ Marchiam. Tom. I. Manl. D. c. 11. §. 2. p. 83. a. ejus heredes, uxor & mors, ib. §. 45. ipsi Vratislaus Dux Bohem. filiam Juditham dat in matrimonium, T. II. p. 255. § 29. a. â Socero Vratislao accipit dotis loco Budiffinam cum Lusatia. ib. p. 285. ejus fortuna admodum versalibis fuit, cum ea minus reverenter uteretur, ib. p. 285. b. Henrico Imper. V. terras Lusaticas reddere cogitur, ib. cujus iram incurrit, ib. p. 255. §. 30. ipsi succesfit filius Henricus. ib. p. 256. §. 31. a.
Vipertus ex Regibus Daniæ oriundus. Tom. I. Manl. L. III. c. 2. §. 1. p. 194. a. obtinet Lusatiam superiorem T. I. Manl. L. III. c. 1. §. 1. p. 192. a. ejus prosapia. ib. c. 2. p. 194. a. Holsatia pellitur. ib. causa exilii. ib. Educatio. ib. fit Comes Groicensis ib. §. 4. p. 194. a. Comitatu Groicensi donatur. ib. c. 3. ejicitur. ib. c. 4. Contra Papam militat. ibid. c. 4. §. 3. p. 195. a. ejus fortitudo Leone periclitatur. ibid. §. 5. ditionibus augetur, ib. §. 6. p. 196. a. cum Ecberto Saxone bellum habet, ib. c. 6. §. 1. p. 197. a. ejus peregrinatio religiosa, ib. c. 7. accipit Oster-Land, ib. c. 3. §. 1. ib. b. devincit sibi Uratislai animum, ib. c. 4. §. 1. p. 195. a. fit Burggravius Leisnicensis, Dominus Orlæ, Dornbergi & Camburgi, ib. §. 6. p. 196. a. nuptias celebrat cum Uratislai Boh. filia, ib. c. 5. §. 1. ib. Dominus Budisfinens. Nysinens. & Gerensis, ib. §. 4. Geram condit, ib. b,
Vipertus indignationem Imperatoris incurrit, T. I. Manl. L. III. c. 7. §. 1. p. 197. b. Pegaviense monasterium fundat, ib. c. 7. §. 4. p. 198. a. uxorem amittit, ib. c. 8. §. 1. ib. b. Monasterium Reinsdorff fundat, ib. c. 8. §. 2. Zviccaviæ Dominus, ib. §. 3. ib. b. Comes Echardi montis, ib. §. 4. p. 199. a. Burggravius Magdeburg. ib. §. 7. b. Princeps appellatur, ib. c. 9. §. 1. vitam determinat, ib. c. 10. §. p. 200. a. ejus insignia, ib. §. 2. liberi, ib. c. 11. §. 1. p. 202. b. ipsi traditur Marchionatus ab Imperatore, ib. c. 25. §. 5. p. 216. a.
Vipertus II. Marchio Lusatiæ. T. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a. Ejus Historia clarior redditur. T. I. Vip. p. 3. 4. 5. Genus num regium sit, ibid. Stemma. ib. Pater, Avus, Proavus Vip. c. 1. p. 7. a. b. Mater. c. 1. §. 8. p. 7. b. Hic filius patre fuit præstantior. c. 1. §. 9. p. 7. b. Patre orbatus adhuc puerulus. c. 1. §. 10. p. 8. a. c. 2. §. 1. p. 8. a. Educatur ab Udone Marchione Stadensi. ibid. accipit dono urbem Tangermundam. ib. Ejus indoles & virtus bellica. c. 2. p. 8. a.
Vipertus creditur quoque fuisse Marchio Misniæ. Tom. I. Manl. Com. L. III. c. 1. §. 2. p. 193.
Vipertus Marchio Lusatiæ IX. T. I. Manl. Lib. III. cap. 1. §. 1. pag. 192. a. & c. 9. §. 1. p. 199. b.
Vipertus III. Com. Groicens. capitur. Tom. I. Manl. L. III. c. 8. §. 4. p. 199. a. Patrem captum liberat. ib. §. 7. hæres patris, ibid. pag. 202. b. March. Groicens. vocatur. ib. c. 12.
Vir eruditus datur a Deo tanquam bonum commune utilitati publicæ. T. II. p. 340. a.
Virbinum Castellum ad Albim Luitici occupant, T. I. Manl. Com. L. II. c. 22. §. 2. p. 180. b.
Virginensis Dea, T. II. p. 98. b.
Virgo monstrosa hic videtur, Tom. I. P. II. p. 79. a.
Viri Lusatiæ bellicosi, T. II. p. 248. §. 22. a.
Virorum illustrium inopinata mors. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 105. p. 385.
Virtus { auri contemnatrix / amore auri non tenetur. } T. I. Vip. c. 4. §. 24. 25. p. 13. a.
Virtus laudem, laus invidiam parit. T. I. Vip. c. 2. §. 2. p. 8. a.
Virtute sola distingvimur, pari sorte nascimur, T. II. Haugvv. Prodr. p. 18. a.
Virtute nihil præstantius in rebus humanis invenitur, T. I. Garz. p. 34. §. 1.
Virtuti pervia omnia, T. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.
Viso Visenburgius hæredem instituit Vipertum, T. I. Vip. c. 9. §. 5. p. 22. b.
Vitæ fructus ad eam regionem pertinet, cui vitam debemus, T. II. p. 337. b.
Vites ad Oderam immittuntur terræ, Tom. I. Manl. D. c. 14. §. 5. p. 86. a. primo feruntur in Lusatia inferiori, T. I. Manl. L. IV. c. 6. §. 5. p. 250. a.
Vitigisburgum s. Viteberga, Tom. I. Garz. c. 4. §. 4. p. 40. b.
St. Viti Ecclesia construitur, T. IV. p. 44. a.
Vitia, ob quæ Musæ fugerunt ex Italia, Tom. II. p. 361. a.
St. Viti reliquiæ, Tom. I. Vip. c. 7. §. 21. p. 19. a.

Vitigus, fl. Lusat. T. I. Manl. D. c. 4. §. 9. p. 78. b. & T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 22. §. 4. p. 231. b.
Vitoldus in Regem Bohemiæ eligitur, T. I. Manl. L. VI. c. 53. §. 1. p. 346.
Vitoldus f. Vitoudus & Alexander Lithuaniæ Dux, Rex Bohemiæ eligitur, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 53. §. 1. p. 346. per Sigismundum Coributham regnum occupat, ib. Carolosteinium obsidet frustra, ib. §. 23.
Vitulus tripes, Tom. I. P. II. p. 75. a.
Vituperium Wenceslai inertis f. ignavi, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 35. §. 3. p. 331.
S. Vitus Martyr apud Rugianos colitur, T. II. p. 102. b. quid judicandum, ib.
S. Vitus, Modestus, & Crescentia sub Diocletiano martyrii palmam accipiunt. T. II. pag. 102. b. singularia mortis. ibid.
Vithus f. Deus vindex f. vindictæ, Sorab. Slav. idol. T. II. p. 132. b. nomen. ib. p. 134. a. etymon. ib. figura. ib. Cultores. ib. p. 135. b. ritus colendi. p. 136. a. destructio. ibid.
Vizo de Wyzenborch, Wicpertum heredem statuit. Tom. IV. p. 122. a.
Ukrani. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.
Ukrani. i. e. Ugrenses. die Unter-Wenden. T. I. Manl. L. II. c. 4. §. 2. p. 153. b.
Udalricus Vratisl. Boh. filius. T. I. Vip. c. 7. §. 9. p. 17. b.
Uladislaus posthumus, T. I. Idyll. p. 68.
Vladislaus ante Jagielo, Dux Lithuaniæ & Rex Polon. T. II. p. 182. b. Polonorum Dux adversarius Conradi Marchionis Lusatiæ, T. II. p. 286. in ipso nuptiarum apparatu moritur, ib. p. 289.
Vladislaus falso primus appellatur Rex Bohemiæ, T. I. Manl. L. III. c. 17. §. 1. p. 212. a.
Vladislaus I. Dux Bohemiæ XXV. T. I. Manl. L. III. c. 24. §. 1. p. 215. a. Borivoji auxilia fundit, ib. §. 4. eumque capit, ib. c. 24. p. 215. a. in principem confirmatur, ib. cum fratre Sobeslao simultates, ib. c. 25. moritur, ib. c. 26. §. 2. p. 217. a.
Vladislaus II. Bohemus, Regis Matthiæ Success. T. I. P. II. p. 20. Dux Bohem. XXVII. & secundus Rex, T. I. Manl. C. L. III. c. 32. §. 1. p. 221. b. &. Lib. VI. c. 107. §. 1. p. 387. a. contra Saracenos militat, ib. §. 2. p. 222. a. expeditio contra Saracenos, ib. L. IV. c. 3. Fridericus Barbarossa ipsi Diadema imponit, Regem appellat, novoque insigni ornat, ib. L. III. c. 32. §. 3. p. 222. a. secundus, non primus Bohemiæ Rex fuit, ib. §. 6. una cum Friderico regno movetur ab Imperatore, ib. c. 33. §. 1. cum familia & thesauro fugit in Lusatiam. ib. coronatur & novo insigni ornatur, ib. §. 3. p. 222. ab Imperatore regno privatur, ib. c. 33. §. 1. §. 3. p. 226. a. in Lusatiam cum uxore, libris & Gaza migrat, ubi obit, ib. c. 33. §. 2. p. 223. a. jure hereditario sibi vindicat regnum Bohemiæ, T. II. p. 289.
Vladislaus III. quinque menses D. Bohem. XXXIII. Tom. I. Manl. L. III. c. 37. §. 1. p. 224. b. cedit principatum Premislao fratri Moravia contentus, ibid. restituit Lusat. infer. Privilegia ib. L. VI. c. 136. §. 2. p. 414. a.
Uladislaus Rex Bohem. moritur, Tom. I. Manl. L. VI. c. 145. §. 1. p. 421. b. ejus cognomen, ib.
Uladislaus Lutzanorum Dux T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Ulma expugnatur & inceditur, T. IV. p. 35. b. evertitur, ut nunquam post taliter, ib. p. 125. a.
Ulmannus ex Moneta, Tom. I. P. II. p. 4. Præfectus Budissinensis & Gorlic. Tom. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 4. p. 403.
Ulricus Comes de Witin dysenteria obit, T. IV. p. 60. b.
Ulricus Halberstadensis Episcopus ad partes transmarinas proficiscitur, T. IV. p. 42. a. reversus honorifice suscipitur, ib. p. 126. b. damnatur ib. 126. a. restituitur, ib. p. 46. b. 126. a. 127. a. aciem instruit contra Ducem, ib. p. 126. a. Urbem novam construit, ib. b. a. Duce Henrico capitur, ib. cum Romano captus abducitur, ib. p. 127. a. moritur, ib. p. 47. b. 127. a.
Ulyxibona capitur. T. IV. p. 38. b.
Unwürda. T. II. p. 61. b.
Vogelius Ecclesiæ Zittav. Pastor primarius. T. II. p. 373. a. ejus laus. ib. b.
Vogelius, (M. Christophorus) Rector Gymnasii Zittav. celeberrimus. T. II. p. 375. b. ejus studia & mors. ib.
Vogel-Schiessen, Gorlicii instituitur. T. I. P. II. p. 40. a.
Voigts-Hoff. T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 8. p. 403. ædificatur. T. I. P. II. p. 42. a.
Voldemarus I. illustris Elect. XVI. T. I. Manl. L. V. c. 12. §. 2. p. 277. b. uxor & filiæ ejus ibid. ultimus Elector ex Anhaldina familia. ib. §. 4. p. 278. a. dies obitus ejus. ib. §. 5. ib.
Voldemarus II. Elector Brandeburg. XIII. c. 13. §. 1. ib. b. ultimus ex stirpe Ascania Dominus Lusatiæ. ib. c. 26. §. 1. p. 289. b. ejus successores ib. c. 21. §. 4. moritur. T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 6. p. 298. a.
Volemarus Abbas Corbejensis moritur. T. IV. p. 36. b.
Volga, flum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 1. p. 152. a.
Volupia. T. II. p. 98. b.
der Vorkauff. T. III. Dis. p. 20. a. p. 66. b.
der Vorritt. T. III. Dis. p. 19. a. 71. b. & T. II. p. 272. a.
Vorskaitus & Schweibratus, pecorum Dii. Tom. II. p. 184. a.
Vradislaus Rex Bohemiæ creatur. T. I. Manl. L. II. c. 31. §. 1. p. 189. b.

Urakeleve castrum accipit Wichmannus. T. VI. p. 43. b.
Vratislavia. T. I. Idyll. p. 61. frustra oppugnatur. T. I. Manl. L. VI. c. 60. §. 1. p. 351.
Vratislaviæ diffidia de cerevisiæ coctura. T. I. P. II. p. 12. Seditio. Tom. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 4. p. 334. memorabilia alia. ib. c. §. 8. p. 356. a. pestis grassatur. ib. c. 140. §. 2. p. 420. a. Clerus ejicitur. ib. c. 43. §. 7. p. 338. b.
Vratislaus, Bohemorum Dux fit Rex. T. I. Vip. c. 3. §. 6. p. 9. b. regali circulo & lancea insignitus. Tom. I. Vip. c. 7. §. 6. p. 17. b. mors. ib. ejus liberi. ib.
Vratislaus 20. Dux Bohem. declaratur Rex. T. I. Manl. D. c. 11. §. 4. p. 82. b.
Vratislao II. Lusatia in feudum conceditur. T. III. Dif. p. 58. b.
Vratislaus Dux Bohemiæ novum Regis Titulum & Lusatiam debet Viperto Comiti Groicensi. T. II. p. 285. Viperto in matrimonium dat filiam suam Juditham, & dotis loco adjicit, quicquid terræ Lusaticæ acceperat. ib. regis titulum & Lusat. super. acquirit. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 6. pag. 209. a. ib. c. 16. ejus genus, uxor, liberi. ib. c. 15. obiit. ib. c. 19. p. 213. ex gente Lutizensi uxorem ducit. T. I. Manl. C. L. I. c. 46. §. 1. p. 151. b.
Vratislaus II. Dux Boh. tres uxores duxit. T. I. Manl. L. III. c. 15. §. 3. p. 210. a. primus Rex Bohemiæ. c. 16. §. 1. ib. b. bellum gerit in Lusatia Superiore. ib. c. 18. §. 12. 3. p. 212. b. moritur. ib. c. 19. §. 3. p. 213. b. ab Henrico III. anno 1075. accipit Lusatiam. T. II. p. 255. §. 27. & 28. indipiscitur etiam Marchiam Misnensem. ib. §. 28. Viperto filiam despondet. ib. §. 29. a.
Vratislaus Lusatiam adipiscitur. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 6. p. 209. a. filius Bretislai. ib. c. 15. §. 1. ib. b. uxor ejus atque liberi ib. §. 2. p. 210. a.
Urbanus Papa moritur. T. IV. p. 50. a. & p. 128. a.
Urbanus fratrum ultimus monasterium Gorlicense in Scholæ usum tradit. T. I. P. II. p. 36. b. quam donationem Diplomate Leisentritius confirmat. ib. p. 37. a. moritur. ib. p. 39. a.
Urbes Lusatiæ Superioris. T. II. p. 245. §. 11. a. sub regimine Bohemico partim fundantur, partim insigniter augentur. ib. p. 260. §. 43. b. v. g. Gorlicium, Budissina & Zittavia sub Sobieslao crescunt & augentur. ib. p. 286. nexu arctissimo junctæ unum veluti corpus constituunt. ib. p. 288. b.
Urbes Lusatiæ, ibidem. p. 317. a Venedis sunt extructæ. ib. §. 3. earum ordo. ib. §. 4.
Urbes Lusatiæ Infer. T. II. p. 319. §. 12. quænam in Lusatia infer. sint Borussici Juris. it. p. 320. §. 18. Lusatiæ graviter a prædonibus affliguntur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 4. p. 324.
Urbis Gorlicensis Encomium. T. I. P. II. p. 2. Descriptio ib. p. 94. seqq.
Urbis gloria major est, si per paucorum seculorum decursum exsurgit, quam si diu cum fortunarum procellis luctatur. T. II. pag. 260. §. 43. b.
de Vrideberge (Henricus) Halverstadensis Ecclesiæ Canonicus fit miles. T. IV. p. 82. a.
Urnæ in Lus. effossæ. Tom. I. Manl. C. c. 23. §. 1. p. 131. b. circa illas superstitio. ib. 4. in Silesia effossæ. ib. Lib. I. c. 23. §. 1. p. 132.
Utilitate non omnia sunt metienda. T. II. p. 348. a.
Vulcanus. T. II. p. 98. a.
Vulturini (Pancratii) Panegyricus Slesiacus. T. IV. p. 138. seqq.
Vurschaytes s. Vurskaitus sacrificulorum nomen. T. II. p. 192. a. & 193. b.
Uxoris successio post obitum mariti. T. III. Dif. p. 184. b.
Uxorum luxuriæ & negligentiæ pœna T. III. Dif. p. 142. b. in maritos perfidia. Tom. I. Manl. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. b.
Uzhorilik. T. I. Manl. D. c. 13. §. 4. p. 84. b.

W.

Wagner (Vincentius) moritur, post sex dies uxor sequitur. T. I. P. II. p. 68. a.
Wagris sunt Reguli l. Duces. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Waidelotta, Sacerdotum Pruss. nomen. T. II. p. 173. a. b.
Waidewutus, Prutenorum Rex, id est, Schweibratus. ib. p. 200. b.
Walbertus II. T. IV. p. 15. a.
Walck-Mühle brennet ab. T. I. P. II. p. 49. b.
Waldau pagum Senatus Gorlicens. emit & vendit. T. I. P. II. p. 39. a.
Waldemarus Dan. Rex delet Svantov. Idolum. T. II. p. 74. a. p. 88. a.
Wallebeche castrum ædificatur. T. I. Vip. c. §. 7. p. 24. b.
Walo, Episcopus Havelbergensis. T. IV. p. 41. b.
Walrabanus, Zizensis Episcopus. T. I. Vip. c. 5. §. 7. p. 14. b.
de Waltenrath Comites se Cæsari tradunt. T. IV. p. 127. b.
Waltherus de Arnstein uxorem ducit Gertrudem. T. IV. p. 106. b. fit Præpositus Sereni-Montis. ib. p. 53. Romam proficiscitur, & communem usum carnium impetrat. ib. p. 56. a. moritur. ib. p. 59. a. omnia claustri ædificia reparavit. ib. b. (M. Balthasar) Collega Scholæ Gorlicensis. T. I. Manl. Com. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. b. T. I. P. II. p. 36. b. (Casp.) Musicus instrumentalis Gorlicii. T. I. P. II. p. 87. b.
Wanckius, Præfectus Svecicus, Gorlicio de commeatu prospicit. T. I. P. II. p. 92. a. in suburbio arbores exscindit. ib. non nullos e Senatu ob falsam suspicionem incarcerare jubet. ib. b. deserit Gorlicium. ib. 93. a.

Wanda-

Wandalia i. e. Lusatia. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. a.
Warenstedense Colloquium. T. I. Vip. c. 11. §. 2. p. 24. a.
Wartburg. descriptio. T. I. Manl. C. L. IV. c. 20. §. 2. p. 258. b. ej. Claritas. ib.
de Wartenberg (Joh.) T. I. P. II. p. 4. (Sigismundus.) T. I. Manl. Com. L. VI. c. 125. §. 15. p. 404. b.
Wartislaus Vandalus baptizatur. ib. L. III. c. 13. §. 4. p. 205. a.
Wassenburg castrum restauratur. Tom. IV. p. 113. a.
Wasser-Rabe wird mit einem gezogenen Rohre geschossen. T. I. P. II. p. 85. b.
Waysen-Amt. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. a.
Wechsel-Herrn. T. III. Dis. p. 106. b.
Weigsdorffum. T. II. p. 61. b.
Weisius (Elias) summa viget autoritate. ib. p. 375. a. (Christianus) nonus Gymnasii Zittaviensis Rector. ib p. 368. b. p. 376. b.
Weissenbachius (Joh.) Præsul Misnensis sacris interdixit in Lusatia. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 14. §. 1. p. 393.
Weissenberga. T. II. p. 61. b.
Weissenburgum Residentia Friederici T. I. Manl. Com. L. II. c. 25. §. 2. p. 184. b. confundit Bertius cum urbe Imperiali in Franconia. T. II. p. 246. a.
Weissensehum arcem diruunt Zittavienses. ib. L. VI. c. 21. §. 2. p. 312.
Weisdorff. T. II. p. 24. b.
Weissium. ib. p. 62. a.
Welfenholtz. T. I. Vip. c. 11. §. 11. p. 25. a.
Welleri præcipui olim Ecclesiæ Saxon. Antistitis Epistola ad Choinanum. T. II. p. 334. b.
Wellpride (villa) pertinet ad Parochiam in Hileburg. Tom. IV. p. 49. a.
Welpho f. Welphus Dux Bavariæ. T. I. Vip. c. 11. §. 26. p. 26. b. obit. T. IV. p. 124. a.
Wells. (M. Zachar.) obit. T. I. P II. p. 68. a. ejus uxor sequitur paulo post. ib.
Welsius (D. Joh.) Consul eligitur. T. II. pag. 366 b. T. I. P. II. p. 60. a. moritur. ib. p. 62. b. epitaphium ejus. ib. ejus laus. ib. p. 114. a.
Wenceslaus I. Rex Bohem. Silesiam subjicit. T. I. Idyll. p. 63. Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 112. ejus Tutor. Tom. I. Manl. Com. L. V. c. 15. §. 2. p. 279. a. jure feudali Lusatia ipsi conceditur. T. IV. p. 176. Wencesl. II. Dux Bohem. XXXI. clam aufugit. T. I. Manl. C. L. III. c. 35. §. 1. p. 223. b. puer octennis succedit Ottogaro. ib. c. 45. §. 1. p. 232. a. Zittaviæ educatur ib. c. 47. §. 3. p. 234. T. II. p. 287. & 288. Zittaviam amat & regiis beneficiis afficit. ib. de Zittaviæ legibus lautioribus prospexit ib. p. 369. a V. Tit. Zittavia & Zittaviæ. Wencesl. III. ultimus hujus stemmatis Rex VII. Bohemiæ & Hungariæ quoque coronatur. T. I. Manl. Com. L. III. c. 48. §. 7. p. 235. b. L. VI. c. 1. §. 3. p. 295. a. tribus vulneribus confossus per insidias tollitur. ib. Wencesl. IV. Rex Bohem. XII. ib. c. 35. §. 2. p. 330. b. cognomine ignavus fit bimulus Rex ib. §. 5. p. 331. a. Romanorum Rex. ib. ejus indoles. ib. §. 3. sævus cognominatur. ib. §. 5. a. a Pragensibus capitur & conscensa cimba piscatoria & muliercula quadam remigante evadit. ib. §. 6. recipit regnum. ib. §. 7. regnum Hungariæ adeptus est. ib. iterum in carcerem conjicitur. §. 7. Viennam abducitur. §. 8. 14. p. 332. a. per Johannem fratrem liberatur. §. 5. p. 11. 17. imperatoria dignitate exuitur. §. 17. Seditionem Civium in Lusat. & Wratisl. sopit. c. 37. seq. 40. Budissinam venit. ib. c. 37. §. 1. p. 333. b. obit. c. 42. §. 3. tempus ejus nativitatis. ib. §. 5. p. 337. b. omina. ib. Magiorum & præstigiatoriarum levitatum studiosissimus. ib. c. 43. §. 1. p 337. b. crudelitatis exempla. ib. §. 3. ejus vitia a quibusdam excusantur, ab aliis exaggerantur. ib. §. 3. p. 338. a. Luxuriæ deditus. ib. 8. Supplicio extremo afficit Monachum bombardarum inventorem. ib. c. 44. §. 1. p. 339 b.
Wenceslaus per tres menses Princeps Boh. T. I. Manl. Com. L. III. c. 35. §. 1. p. 223. b. moritur. ib.
Wenceslaus Ottogarius I. Luscus Rex Boh. ib. c. 40. §. 1. p. 228. a. filium regnum affectantem depellit. ibi moritur. ib. §. 2.
Weceslai D. & martyris mater Dragonissa. ib. L. I. c. 46. §. 1. p. 151. b.
Wendi falso Wandali vocantur. T. I. P. II. p. 151. a. ad mare Balthicum sedes habentes, non sunt confundendi cum Serbis (vulgo Wendis.) T. II. p. 238. b. eorum nomen diu adhæsit Slavis, quinimo adhuc adhæret eorum reliquiis. ib. p. 256. §. 10. eorum palus inclyta, ad quam Diis fuit sacrificatum. T. IV. p. 166.
Wendica f. Vandalica natio qualis sit. T. I. P. II. p. 149. b.
Wendicæ lingvæ vari Dialectiæ. ib. p. 51. a. differentia. ib. b.
Wendlerus (Franciscus) Phil. & Med. D. obit. ib. p. 84. b.
Werbenam Castellum ad Albim Luitici occupant. T. I Manl. C. L. II c. 22. §. 2. p. 180. b.
Werckland. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. a.
Werle castrum Slavorum ab Henrico ad deditionem cogitur, Tom. II. p. 42. b.
Wernekinus. Tom. IV.
Wernerus Comes de Veltheim gener Viperti I. T. I. Dis. c. 1. §. 9. p. 7. b. occiditur. T. IV. p. 42. a.
Wernherus Successor Ecberti. ib. p. 35. a. S. Annonis fratruelis. ib. Episcopus moritur. ib. p. 40. a. Hallensis primus Præpositus. ib. p. 70. b. Successor Henrici Mind. Episcopi. ib. p. 40. b. p. 126. a. primus Præpositus

tus de Lipzke obit. ib. p. 82. a. Monasteriensis obit. ib. p. 126. a.
Wernico Marchio Tidericum interficit. T. IV. p. 105. a.
Wertislaus, primus inter Pomeraniæ Duces ad fidem conversus est. T. II. p. 205. a.
Wesselus f. B. Gansfortius lux mundi vulgo dictus T. I. Manl. Com. L. VII. c. 4. §. 2. p. 437.
Wettinenses Comites quartam constituunt Classem Comitum Wettinensium. ib. p. 286. a. eorum Genealogia. T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159. b.
Wettinensis Comes primus Misniæ Marchio. T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159. b. Comes Præfectus Sorborum & dominus Budsleciæ. T. III. Dis. p. 55. b. 58. a. b.
Wicense forti exercitu obsidetur. T. IV. p. 58. b.
Wicherus S. Mariæ Præpositus Magdeburg. ib. p. 36. b. Succedit Lamberto. in Episcopatu. ib.
Wichmann Meinheri frater. ib. p. 36. a.
Wichmanni de Cella mater, ex quo genita. ib. p. 106. a.
Wichmannus Archiepisc. Sereni-Montis. ib. p. 41. a. ad partes transmarinas peregrinationem suscipit. ib. p. 43. a. contra Henricum Ducem provinciam turbat. ib. p. 43. a. obsidet Brandenburg. ib. p. 42. a. Magdeburg. Antistes. T. I. Manl. Com. L. II. c. 4. §. 3. p. 154. b Magdeburg Archiepiscopus moritur. T. IV. p. 52. b. Nüenburgensis Episcopus. ib. p. 40. a. pallium obtinere non potest. ib. a. b. hinc Romam proficiscitur. ib. & accipit. ib. Claustrum Nienburg & castrum Vrakeleve accipit. ib. p. 43. b. Nienbug advenit. ib. p. 44. b. Nieriize, Tribus & Lubichoh Imperatori tradit pro provincia Dame. ib. p. 45. a. Hældensleve civitatem vallat. ib. p. 47. b. pacem inter Philippum Colon. Archiepisc. & Henricum Ducem reformat. ib. p. 46. a. Episcopus Cizensis eligitur. ib. p. 125. b. Episcopus Magdeburgensis constituitur. ib pag. 126. a. Episcopus castrum Haldenslewe obsidet. ib. p. p. 127. a.
Wicholdus in Fresia perit. ib. p. 40. b.
Wickerus Brandenburg. Episcopus moritur. ib. pag. 42. b.
Wicpertus Wolfi filius genuit filium Wicpertum. ib. p. 119. a. Wicperti filius Hinrico Regi servitium suum prvmittii. ib. b. Romam obsidet. ib. & capit. ib. p. 120. a. Urbem construxit Schwartzen. ibid. fundat cœnobium Pegau. ib. b. vocatur bellicus. ib. tres genuit liberos. ib. b. Romam mittitur. ib. Limnia Apostolorum Lacrumis rigat, quæ olim sanguine fœdaverat. ib. reversus in urbem Liznich diverlit. ib. pervenit quoque in Groysch. ib. p. 221. a. ejus Conjux. ib. p. 120. a. 121. b. ad auget fratrum numerum usque quadraginta. ib. p. 121. b. Monasterium Luczke fundat. ib. alteram ducit uxorem. ib. p. 122. a quorundam prædiorum heres statuitur. ib. juxta fluvium Unstrod monasterium instituit. ib. urbem Lizink, & pagos Insem & Budissen Regi tradit, ib. p. 122. b. amicitiam init cum Sigifrido Comiti Palatino de Orlamünde, & cum Ludovico Comite de Thuringia. ib. Vulneratus capitur. ib. Würtzburgi Regi præsentatur, & capitali sententiæ adjudicatur. ib. in urbe Druls per triennium captus tenetur. ib. dimissus Groystam revertitur. ib. p. 124. a. Litzinch vi recepit. ib. p. eandem Marchiam Luzensem impetrat. ib. Cappa Dalmatica dotatur. ib. obit. ib. in Lusitz ignem accensum pedibus nudis extinxit. p. 124. a. religionis habitum suscipit. ib. b. Pegau sepelitur. ib. in urbe Lutboroch hiemat. ib. p. 123. a. ædificat sibi asylum. ib. Dewyn urbem occupat. ib. b. Groystam obsidet & obtinet. ib. b. obit. ib. p. 124. a.
Wicpertus vid. Wigbertus.
Witechindus junior. ib. p. 19. a.
Widego Presbyter quidam hæreditatem a Præposito repetit. ib. p. 100. b.
Wido Cœlestinus fit Papa. ib. p. 37. a.
Wigandsdorffum. T. II. p. 62. a.
Wigbertus. T. IV. p. 15. a. I. Wolffi Daniæ Regis filius e Dania pulsus in Balsamorum Regionem hereditate paterna obtentam secedit. T. I. Vip. c. 1. §. 2. p. 7. b. ej. Uxor Sigena Comitis de Leige filia. ib. p. 7. Liberi. ib. §. 9. ejus excursiones in barbaroum provincias. ib. favor nobilium. ib. §. 10. immatura mors. ib.
Wigbertus filius Wolffi & pater Viperti Marchionis Lusatiæ. T. I. Vip. c. I. §. 4. p. 7. a.
Wigbertus II. ab Udone March. Stadensi educatur. T. I. Vip. c. 2. §. 1. p. 8. a. ej. bellica virtus & quietis impatiens animus. ib. §. 4. in Bohemiam abit. ib. §. 6. expeditio belli Italica. ib. c. 3. §. 4. nuptiæ. ib. c. 4. §. 27. p. 13. b. Groiscam recuperat. ib. c. 5. §. 7. p. 14. b. Liberi ib. p. 14. uxoris mors. ib. p. 21. alteræ nuptiæ. ib p. 22. captus iu Leisnik custoditur. ib. §. 3 p. 24. a. capitalis sententia & λύτρον ib. §. 4. p. 24. dimittitur e custodia. ib. p 26. Burggrav. Magdeburg. consequitur. ib. redimit Lusatiam ab Imperat. ib. fit Monachus. ib. p. 28. mors. ib. Merseburgensis Episc. delet Idolum Zuttiber. T. II. p. 81. a. Misniæ Princeps Henricum IV. honorifice excipit. T. I. Manl. Com. L. III. c. 23. §. 1. p. 214. b. prædives Marchio. T. I. Vip. c. 11. §. 29. p. 27. a.
Wildebrandus fit Præpositus. T. IV. p. 102.
Wilhelmus. T. IV. p. 15. b. Com. Pictav. moritur. ib. p. 33. a. Com. Palat. moritur. ib. p. 37. a. p. 125. b. Sereni Montis Canonicus fit Præpolitus Cillenensis. ib. p. 56. a. Cellensis Præpositus proficiscitur. ib. p. 82. a.
Wilhelmus II. moritur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 54. §. 2. p. 347.
Willa Abbatissa de Gerbarstide. T. IV. p. 105. b.
Willehelmus in numerrm fratrum suscipitur. ib. p. 82. a. secundus de Lipzke Præpositus ad Præposituram Drubicensem transfertur. ib. p. 92. a. Tiderici Comitis filius Comes de Camburg. ib. p. 105. b.
Williboldus Corbejæ Abbas in Græcia obit. ibid. pag. 126. a.
Willichii (Jodoc) T. I. Manl. C. L. I. c. 1. §. 3. p. 108. a.
Willimarus Episcopus Brandenburg. obit. T. IV. p. 45. a. p. 126. b.
Willkühr. T. III. Dis. p. 119. a.
Wily Hecate notat. T. II. p. 88. a.
Wilzi Pomer. Pop. ib. p. 77. a.
Wincenburg castrum Luderus fregit. T. IV. p. 35. a.
Winoiburg destruitur. ib. p. 124. b.
Windelici tributarii facti. T. II. p. 112. b.
Winidi tributarii facti. ib.
Winithi. T. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.
Winuli. ib.
Winnulorum provinciæ T. II. p. 76.
Wipertus Marchio Pigaviensis Ecclesiæ fundator moritur. T. IV. p. 106. b.
Wirceburg. Episcop. T. I. Vip. c. 11. p. 26. de Episcopatu Contentio. ib.

Wirceburg obſidetur. T. IV. p. 43. a.
Wircibanus. T. I. Vip. c. 11. §. p. 24. a.
Wirth. (Geor.) Medicus obit. T. I. Part. II. p. 26.
Wiſmaria. T. I. Manl. Com. L. II. c. 2. §. 1. p. 152. b.
Wiſſenburgenſis monaſterii fundatio. T. IV. p. 128. fundator. ib.
Witæus, Witæus, Bohem. ſalutandi formula. T. II. p. 74. 6.
Witey, Witey l. Witamte, ſalutandi formula Vandal. hodiern. ib. p. 88. a.
Witgenavia. ib. p. 62. a.
Witheke deſtruitur. T. IV. p. 37. a.
de Witkin Marchionum Genealogia. ib. p. 14. a.
Witichenau. T. I. Jdyll. p. 55. deſcribitur. T. II. p. 246. a.
Witteckfo, caſtrum deſtruitur. T. IV. p. 125. b.
Wittikindea familia ſuperiorem Luſatiam amittit. T. II. p. 311. § 9. retinet tamen Luſatiam inferiorem. ib. p. 312. §. 10. Luſ. inferiorem quoque amittit, ib. §. 11.
Wittikindus. T. IV. p. 15. a. in matrimonium ducit Svatanam Lechitzchi filiam. T. II. p. 283. a. & p. 309. §. ejurat Gentilium Idololatriam, amplexus religionis Chriſtianæ veritatem ib. Socerum ſuum Lechum ad Chriſtianam religionem nullis precibus adducere potuit. ib. p. 283. b. ipſi bellum indicit. ib. cum Carolo M. reprimit & coercet Slavorum greges. ib. eo mortuo graviſſimi tumultus in Luſatia graſſantur. ib. Poſteri ejus indomitos Slavos non diu in poteſtate ſua retinent ib. Wittik. II. T. IV. p. 15. b. Conditor Comitum Wethin. T. I. M. C. L. II. c. 9. §. 2. p. 160. a. filius Wittikindi M. ex Svatana T. II. p. 310. §. 10.
Wladimirus Ruſſiæ Dux omnibus ſibi ſubjectis ut Chriſtiani fiant, imperat. ib. p. 175. b.
Wladislaus fratres ſuos ex hæredare conatus eſt. T. IV. p. 38. a à patria expellitur. ib.
Woldemarus I. Elect. Brandenb. Luſatiam inferiorem occupat. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 31. §. p. 268. ejus & Johannis Marchionum Brandeburgicorum obitus Luſatiæ dat occaſionem revertendi ad Bohemos. T. II. p. 261. §. 45. a.
Woldemarus Daniæ Regnum occupat. T. IV. p. 41. a. vulneratus evadit. ib. p. 42. a. cum Svenone bellum gerit ib. Rugianos ad Chriſti fidem cogit. ib. p. 126. b. Rex Daciæ capitur. ib. p. 84. a. II. moritur. T. II. p. 288. ille fictus ſ. molitor fruſtra obſidet Laubam. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 11. §. 2. p. 305.
Wolffgangus Paſt. Primarius Gorlicii. T. I. Part. II. p. 27. novus Eccleſiaſtes. ib. p. 33. a.
Wolffus Heslibonis filius. T. I. Vip. c. 1. §. 1. p. 7. a. Pomerania pulſus in Daniam confugit, Regis filiam uxorem ducit. ib. §. 2. Regis filium Livorum cedit. §. 4. Rege defuncto illos acie occidit & regnum obtinet. §. 4. Tres liberos ſuſtulit. ib. qui Dania cedere coguntur. ib. §. 7. Balſamorum Regionem bello ſibi ſubjicit. ibid. de ejus felicitatis opinione. ib. p. 5. de morte. ib. §. 6. p. 7. b. ad Regem Danorum confugit. T. IV. p. 119. a. uxor ejus & filii. ib.
Wolffus Pomeranorum Dux Daniam & Holſatiam occupat. T. I. Manl. Com. L. III. c. 2. §. 3. p. 194. a.
Wolgaſtum. ib. L. I. c. 36. §. 5. p. 144. a.
Wolmarus Svenonis nepos regnum Danorum occupat. T. IV. p. 126. a. Svenonem interficit. ib.
Worm, Nortmannorum Rex. T. I. Manl. Com. L. II. c. 15. §. p. 175. a.
Wormatiæ Cæſar Conradus Curiam habet. T. IV. p. 125. b.
Wormatiam Epiſcopos convocat Imperator. ib. p. 19. b.
Worſvvice. Bohemiæ Primates ita dicebantur. T. I. Vip. c. 10. §. p. 23. b.
Worzis urbs. T. II. p. 83. b.
Wratislao Bohemiæ Duci Luſatia ſuperior traditur. T. II. Haugvv. Prodr. p. 13. b.
Wratislaviæ pulcherrima deſcriptio. T. IV. p. 139. a, b.
Wratislaus ab Ottone baptizatur. T. I. Manl. Com. L. III. c. 13. §. 4. p. 205. b. Coronatur in Regem. T. IV. p. 119. b. Saxones invadit conſilio Wiperti. ib. p. 120. b. obiit. ib. p. 121. ejus filii. ibid.
Wulradus de Greitz Zpurcie villam deſpoliaturus venit. ib. p. 45. a.
Wundolfus monachus Wieperto datur. ib. p. 121. b. fit abbas. ib. abdicat ſe abbatia. ib. p. 125. 6. obit. ib.
Wyndolfus Abbas Vir boni odoris. ib. p. 117. b. obit. ib. p. 126. a.
Wyne Caſtellum. ib. p. 126. b.

X.

Xenodochii Mariani Gorlicii fundator. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 137. §. 2. p. 41. Scr. T. I. Part. II. p. 17. & 20.
Xenodochium ad Spiritum S. Gorlicii reſtauratur, T. I Part. II. p. 94. b.

Z.

Zabiſſus (Otto) adminiſtrationem regni uſurpat. T. I. Manl. L. III. c. 47. §. 1. p. 233.
Zaboliensis (Stephanus) T. I. P. II. p. 4.
Zagaſta. T. I. Manl. C. L. III. c. 38. §. 1. p. 225. & c. 40. §. 3. p. 228.
Zaleucus, quis fuerit? T. I. Manl. C. L. I. c. 2. §. 6. p. 110 b.
Zaleuci fidiſſimi inſectatores appellantur Gorlic. ib.
de Zapulia (Stephanus) Nomarcha. T. I. P. II. p. 19. Hexapoli Præfectus. T. I. Manl. L. VI. c. 125 §. 13. p. 404.
Zara Dittmaro Antiſtiti Marciſburgenſi idem eſt ac Soravia urbs Luſatiæ infer, T. II. p. 344. b.
Zatecenſes vocantur Lucenſes. T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 3. p. 151. a. Slanam colonos deducunt. ib.
Zaviſius Roſſenſis rapit Reg. Bohem. viduam. Tom. I. Manl. L. III. c. 47. §. 1. p. 233. b. cui ea nubit. ib.
Zcholene Præpoſituræ Pigavienſis Eccleſiæ locus. T. IV. p. 85. b.
Zebellinas pelles Slotæ Babæ offerunt Obdoriani. T. II. p. 161. t.
Zechus occupat Bohemiam. T. I. Manl. C. L. I. c. 28. §. 4. p. 137. a.
Zeidlerus (Laurentius) expirat animam. T. I. Manl. L. VII. c. 19. §. I. p. 447.
Zeilanenſium ritus crateres Diis offerentes. Tom. II. p. 107. a.
Zel genium notat. T. II. p. 88. a.
Zelum Mercurium notat. ibid.
Zender (Baſilius) Gorlic. Eccleſiæ miniſter. T. I. P. II. p. 39. b.
Zerena caſtellum. T. IV. p. 166.
Zernobocus, Slav. idol. T. II. Fr. Nom. p. 78. b.
Zewiena Cererem notat. T. II. p. 88. a.
Zieglerus (Hieron.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 21. §. 2. p. 129. a.
Zievonia. i. e. Diana. T. II. p. 88. b.
Zirna fluvius. T. I. Manl. C. Lib. I. c. 22. §. 3. p. 131. a.
Zirna pagus. T. I. Manl. C. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323. a.
Ziſca Dux Huſſitarum eligitur. ibid. L. VI. c. 47. §. 1. p. 342. b. Nomen & ſignificatio ejus: ibid. ad Auſigam Saxones profligit. c. 54. §. 3. p. 347. a. peſte extinguitur. c. 55. a.
Zittavia ſeu Zytava Manfredi Ringelheimenſ. Comitis uxor & urbis Zittaviæ fundatrix. Tom. II. p. 260. §. 43. b. Micislai Poloniarum Regis filia primam occaſionem ædificandæ urbis Zittaviæ dediſſe creditur. T. II. p. 368. fundatrix Monaſterii cujusdam Zittavienſis. ib.
Zittavia urbs deſcribitur. T. II. pag. 245. & 246. §. 11. a. it. p. 318. §. 6. b. ſub regimine Bohemico conditur. T. I. Manl. C. L. III. c. 46. §. 1. p. 232. & T. II. p. 260. §. 43. b. Huic eſt urbs Bohemica. T. I. Manl. C. L. III. c. 49. §. 2. p. 235. Sed Luſatiæ ſe adjungit. T. I. Manl. Com. L. I. c. 4. §. 1. p. 111. b. & L. VI. c. 26. p. 316. Ad Bohemorum & quidem Pragenſium quidem amicitiam iterum adſpirat, at deſtitis

a proposito. ib. §. 6. p. 112. Primum amplectitur religionem Evangelicam, & Oybino abeunt Monachi, ac virgines Monachales. ib. p. 290. Leipensi Domino in feudum datur eique paret. T. I. Manl. C. L. III. c. 44. §. 3. p. 231. c. 48 §. 1. 2. p. 234. & Lib. VI. c. 8. §. 1. p. 300. Regi Bohem. Johanni cedit Leipensis ib. §. 2. p. 301. a. ad Henricum Javoriens. Ducem pervenit. T. I. Manl. C. L. VI. c. 8. §. 3. p. 301. b. Fata ejus sub Henrico. ibid. c. 10. p. 303. & seq. Incendio conflagrat. T. I. Part. II. p. 143. & T. II. §. 7. p. 312. a. Silesiacis urbibus falso annumeratur T. IV. p. 143. b. vi ab Elect. Saxon. Jo Georgio I. expugnatur. T. I. P. II. p. 90. a.

Zittaviæ Conditor. T. I. Manl. Deig. c. 16. §. 7. p. 92. a. & Comment. L. III. c. 46. p. 232. & T. II. p. 260. §. 43. b. ædificium, sub quo panes & calcei venduntur, exstruitur T. I. Manl. C. L. VI. c. 20. §. 4. p. 311. 6. Certamina equestria annuatim celebrantur. T. I. Manl. Com. L. 3. c. 48. p. 234. Consul Regens Cæsar. Com. Palat. axiomate utitur. T. I. Disp. p. 112. b. Dissidium inter cives & pannicularios ortum T. I. Manl. Com. Lib. 6. c. 21. §. 3. p. 312. b. & c. 29. §. 26. p. 422 b. Dissidia de Cerevisiæ coctura. T. I. P. II. p. 12. Dissidium decennale inter cives tollit Carolus IV. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 29. §. 1. p. 320. Elevatiopoli. T. I. Manl. C. L. I. c. 9. § 2. p. 117. a. Extensio & ampliatio. T. I. Manl. C. L. 3. c. 46. §. 3. p. 232. b. Incolæ plures ab Ottocaro urbis fundatore invitantur & alliciuntur & urbs mœnibus cingitur. ib. §. 4. Incrementa. T. II. p. 368. a. In Senatum jus eligendi in Seniores Opificum transfertur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 29. §. 27. p. 323. a. Inter Primos evangelium prædicavit Jacobus Manlius Christophori patruus Tom. I. Manl. C. L. I. c. 26. §. 1. p. 133. locus, in quo quid ante exordia urbis steterit. T. I. Manl. C. L. III. c. 46. §. 2. Nomen & nominis variæ devivationes. ibid. §. 5. & 6. Privilegia & immunitates augentur. ibid. §. 4. Quæ ab ao. 1350.-1359. acciderint. T. I. Manl. C. c. 6. c. 20. p. 311. & seq. Tumultus ob Senatorum electionem T. III. Disp. p. 103. a. Wenceslaus II. Ottocari filius educatus dicitur. T. I. Manl. C. L. III. c. 47. §. 3. p. 234. a. & T. II. p. 287. & 288. Incolas eximie dilexit. ib. simulata mulcta tentat & amorem suum ulterius ipsius Deputatis testatur. ib. c. 47. §. 4 Urbem sibi subjicit & Leipensi reddit. ib. c. 48. §. 1 & 2. p. 234.

ante Zittaviam domus Imperatoria jussu Caroli IV. ædificatur T. I. Manl. C. L. b. c. 21. §. 15. p. 313. b.

Zittavia Henrico Iavoriensi pro Hradecio utendam concedit Johannes Rex Boh. T. I. Manl. Deig. c. 19. §. 17. p. 97. a. Oppignorat Boleslaus T. I. Manl. L. III. c 42. §. 2. p. 2. p. 229. Recuperat Johannes R. B. T. I. Manl. C. L. III. c. 49. §. 1. p. 235. Oppignorat Rudolpho Elect. Saxoniæ Carolus IV. T. I. Manl. C. L. VI. c. 18. §. 2. p. 311. a. T. II. Haugvv. Prodr. p. 14. b & redimit a Saxone. T. I. M. C. L. VI. c. 20. §. 6. pag. 312. a. Venit Carolus IV. T. I. Manl. C. L. VI. c. 21. §. 16. p. 313. b.

Zittaviense territorium pacatum & a prædonibus Misnensibus immune est. T. I. Manl. C. L. VI. c. 10. §. 8. p. 304.

Zittaviensi Senatui præfectura territorii Zittaviensis conceditur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 24. §. 1. p. 314. b. & T. III. p. 100. a.

a Zittaviensi Senatu codex Publicus conficitur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 19. p. 311.

Zittaviensium Morgengaba. T. VI. Disp. p. 174. a.

Zittaviensis conventus fundatur. T. I. Manl. C. L. III. c. 44. §. 3. p. 231. Juris statutarii differentia a Jure Civili T. III. Disp. p. 153. a. Successio conjugum. T. III. p. 161. a. ascendentium & descendentium ibid. p. 166. a. Vers. collateralium ibid. p. 172. a.

Zittavienses cives jubet Carolus IV. ut domorum suarum anteriores parietes cœmentis ad summa usque fastigia educant. T. I. Manl. C. L. 6. c. 20. §. 7. p. 312. expugnant Tollenstein & Schonenbach, arces prædonum. T. I Manl. C. L. VI. c. 10. §. 2. p. 304. fortiter pugnant seque præclare gerunt. T. I. Manl. C. L. VI. c. 10. §. 8. p. 304. & c. 21. §. 1. p. 312. b. alio vero tempore capiuntur. eod. lib. cap. 104. §. 2. p. 385. a. Gorlicensibus bellum indicunt & pecudum prædas ex eorum agris abigunt. T. I. Manl. C. L. VI. c. 134. §. 3. & 4. p. 411. & 12. item T. I. Part. II. p. 22. Mercatores per Bohemiam a vectigalibus sunt immunes. T. I. Manl. C. L. III. c. 46. §. 5. pag. 233. nemus regium (Königs-Holtz) emunt. T. I. Manl. C. L. VI. c. 26. p. 316. a. de quo lis ipsis movetur. T. I. M. C. L. VI. c. 30. §. 3. p. 323. numerum Senatorum augent. T. I. Manl. C. L. VI. c. 21. §. 2. p. 312. Pragam proficisci integro mense non audent T. I. Manl. C. L. VI. c. 23. §. 3 pag. 314. b. Prædones depellunt vincuntque. T. I. M. C. L. VI. c. 10. §. 3. p. 304. Rippum oppidum capiunt & Weissenschum arcem diruunt. ib. c. 21. §. 2. p. 312. Scabini quinque fures & prædones decollant T. I. M. C. L. VI. c. 10. §. 10. §. 6. p. 304. Securi percutiunt Baronem Donensem ib. Supra usitatas pensiones subsidia contribuunt. T. I. Manl. C. L. VI. c. 22. p. 313. Vendunt ob annonæ difficultates Adalberti pagum (Ober-Olbersdorff) ib. §. 1. p. 313.

Zittaviensium controversia & lis cum Pragensibus. T. I. M. C. L. VI. c. 23. p. 314. Disceptatio cum Antistite Magdeburgico Caroli IV. legato. T. I. M. C. L. VI. c. 21. §. 3. p. 312. Successionis ab intestato cum Jur. Civ. & Saxon. consensus. T. III p. 160.

Zittaviensibus remittuntur exactiones extraordinariæ & ordinariæ. T. I. Manl. C. L. III. c. 46. §. 4. p. 232. Vectigalia, quæ redemta habebant, Carolus IV. ademit. T. I. M. C. L. b. c. 20. §. 8. p 312.

Zitto princeps. T. II. p. 80. b.

Ziß. T. I. Vip. c. 4. § 31. p. 13. b. T. II. p 81. b.

Ziza. T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 13. b. idolum destruitur. T. II. p. 81. b. 82. a.

Ziza. sedes Episcopalis Naumburgum transfertur. T. I. Manl. L. II. c. 27. §. 2. p. 176. a.

Zizenberg. T. II. p. 163. b.

Zizensis Episcopus Walbranus. T. I. Vip. c. 5 § 7. p. 14. b.

Zizinek sacrorum genus apud Ruthenos. T. II. p. 194. a.

Zizlila Venerem notat. T. II. p. 88. a.

Znicz (Zwicz) i. e. ignis. T. II. p. 89. b.

Zobeslaus I. Dux Bohem. Gorlicii conditor vel instaurator. T. I. Manl. D. c. 13 §. 1 p. 84. a.

de Zolen Comes fundat monasterium Aperspach. T. IV. p. 131. a.

Zolota Baba i. e. aurea anus idolum Russ. T. II p. 90. a.

Zona. T. II. p. 98. b.

Zpurcie villam despoliaturus venit Wulradus de Griez. T. IV. p. 45. a.

in Zribiam (Sorab.) expeditio Bohem. T. I. Manl. L. III. c. 18 § 2. p. 212. b.

Zslechta ex Wsschrod. (Joh.) T. I. Manl. L. I. c. 2. §. 1. p. 109. a.

Zvantevith. Rugian. Idolum. T. II. p. 87. b.

de Zvencaviense interverso saltu lis. T. I. Manl. L. II. c. 14. §. 1. P. 174. b.

Zvetipolcus fit Rex Bohem. T. I. Vip. c. 10. §. 1. p. 23. a. per insidias tolliur. ib.

Zviccaviam Vipertus accipit. T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2 p. 198. ad imperium revellitur. ib.

Zviccius vid. Schvvaixtsxius.

Zuttiberus idolum faunnm denotat. T. II. p 80. b. in Merseburg silva colitur ib. Deus Lucorum sacrorum ibid. p. 209. nomen, etymon. ibid. Holtz-Teuffel ib. p. 210. a. Pineti præses. ibid. b. figura, cultus, destructio. ib. Haymi. Merseb. colitur, ib.

Zvvikaviæ Trigla colitur. T. II. p. 79. b.

Zywie Deus vitæ, T. II. p. 89. a. vid. Sivva.

Hoffmann, Christian Gottfried, 1692-1735 [Herausgeber]

Scriptores Rerum Lusaticarum Antiqui & recentiores, Seu Opus, In quo Lusaticae Gentis Origines, Res gestæ, Temporum vices ... recensentur quidam nunc primum ex Manuscriptis eruti, inter quos Christophori Manlii Rerum Lusaticarum Commentarii diu desiderati deprehenduntur, nonnulli vero ex Libellis fugientibus, ob raritatem in Corpus conjecti, ex Bibliotheca
Bd.: Tomus Quartus Et Ultimus

Lipsiae & Budissae [1719]

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/2Hist.pol.434(3/4
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11055288-8
VD18 80500951-001